2

1917 SOVYET DEVRİMİ

1917 Sovyet Devrimi II

Gorkiy • Molotov • Voroşilov • Kirov • Jdanov • Stalin

Çeviren: Özlem Koşar

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

EVRENSEL
BASIM YAYIN

1917 Sovyet Devrimini anlatan bu kitap M. Gorkiy, V. Molotov, K. Voroşilov, S. Kirov, A. Jdanov, J. Stalin'in editörlüğü altında Sovyet tarihçiler tarafından yazılmış ve ilk kez 1936 yılında Sovyetler Birliği'nde basılmış ve ertesi yıl İngilizceye çevrilerek İngiltere'de yayınlanmıştır.

M. Gorkiy
V. Molotov
K. Voroşilov
S. Kirov
A. Jdanov
J. Stalin

1917 Sovyet Devrimi

İkinci Cilt

Tarih

Çeviren
Özlem Koşar

Doğa Basım Yayın Tic. Ltd. Şti.
Tarlabaşı Bulvarı
Kamer Hatun Mah.
Alhatun Sk. No: 27
Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 361 09 07 (pbx)
Faks: 0212 361 09 04
web: www.evrenselbasim.com
e.posta: bilgi@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın – 255

1917 SOVYET DEVRİMİ

M. Gorkiy, V. Molotov, K. Voroşilov,
S. Kirov, A. Jdanov, J. Stalin

Çeviren
Özlem Koşar

Kapak Tasarım
Savaş Çekiç

Birinci Basım
Ağustos 2004

ISBN 975-6525-73-8
975-6525-71-1- TK

Baskı
Ayhan Matbaası
(Yüzyıl Mah. Massit 5. Cad. No: 47 Bağcılar 0212.629 01 65)

1917 Sovyet Devrimi

İkinci Cilt

İÇİNDEKİLER

I. Bölüm

KRİZ OLGUNLAŞMIŞTIR 11

1 Lenin'in Ayaklanma Çağrısı 11

2 Ayaklanma Yolu Açıktır 24

3 Bolşevik Partisi'nin Talimatları 31

4 Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi 42

II. Bölüm

AYAKLANMANIN ÖRGÜTLENMESİ 51

1 Ülkede Çoğunluğun Kazanılması 51

2 Petrograd Bolşevikleri Saldırıya Hazırlanıyor 56

3 Moskovalı Bolşevikler Ayaklanmaya Hazırlanıyor 62

4 Volga Bölgesi 78

5 Don Bölgesi 86

6 Urallar'da 90

7 Sibirya 95

8 Ulusal ve Sınır Bölgelerinde Sovyetlerin İktidarı Alma Mücadelesinin Zorlukları 103

9 Ukrayna 106

10 Kuzey Kafkaslar 115

11 Beyaz Rusya 120

12 Baltık Eyaletleri 129

13 Transkafkasya 133

14 Orta Asya 139

III. Bölüm

PETROGRAD'DA SİLAHLI AYAKLANMA HAZIRLIKLARI 150

1 Ayaklanmanın Örgütçüsü Olarak Bolşevik Partisi Merkez Komitesi 150

2 İhanet 164

3 Kararlı Mücadelenin Arifesi 171

IV. Bölüm
PETROGRAD'DA AYAKLANMA 189
1 Ayaklanmanın Başlaması 189
2 Karşıdevrimcilerin Karargâhında 200
3 Devrimin Genelkurmayında 210
4 Kerenski'nin Kaçışı 223
5 25 Ekim (7 Kasım) Sosyalist Devrimin İlk Günü 227
6 Kışlık Saray'ın Kuşatılması 237
7 Kışlık Saray'ın İşgali 246
8 Ekim Devrimi –Başarılı Bir Proleter Ayaklanmanın Klasik Bir Örneği 259

V. Bölüm
II. BÜTÜN RUSYA SOVYETLERİ KONGRESİ 267
1 Kongrenin Açılışı 267
2 Büyük Proleter Devrimin Bildirgesi 279

VI. Bölüm
SOVYET KARŞITI AYAKLANMANIN BASTIRILMASI 293
1 Sovyet Hükümetine Karşı Ayaklanma 293
2 Petrograd'a Karşıdevrimci Yürüyüş 306
3 Petrograd'da Sovyetlere Karşı Kadet Ayaklanması 323
4 Beyaz Muhafızlara Karşı Savaşan Devrimci Petrograd 336
5 Kerenski–Krasnov Ayaklanmasının Bastırılması 346

VII. Bölüm
MOSKOVA'DA PROLETER DEVRİM 364
1 Ayaklanmanın Başlangıcı 364
2 Beyazlarla Müzakereler 378
3 Beyazların Ültimatomu 383
4 Kremlin'in Kuşatılması 394
5 Devrimci Birlikler Saldırıya Geçiyor 407

6 Ateşkes 424
7 Çarpışmaların Tekrar Başlaması 434
8 Karşıdevrimin Yenilgisi 438
9 Beyazların Teslimiyeti 448

VIII. Bölüm
CEPHEDE PROLETER DEVRİM 455
1 Genel Karargâh 455
2 Kuzey Cephesi'nde Ekim Günleri 459
3 Batı Cephesi'nde Ekim Günleri 473
4 Güneybatı, Romanya ve Kafkasya Cephelerinde Devrim 499
5 Genel Karargâh'ın Dağılması 513

IX. Bölüm
HÜKÜMETİN OLUŞTURULMASI 527
1 Blokların Yenilgiye Uğrayan Yolu 527
2 Açlık ve Sabotajlarla Mücadele 543
3 İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'nin Birleşmesi 554
4 Anayasal Demokratların Karşıdevrimci Atağı 561
5 Burjuva Devlet Mekanizmasının Dağılması ve Sovyet Yönetiminin Kurulması 568
6 Askeri Devrim Komitesi 585

DİPNOTLAR 590

BİRİNCİ BÖLÜM
KRİZ OLGUNLAŞMIŞTIR

1
LENİN'İN AYAKLANMA ÇAĞRISI

1917 güzünün sonlarıydı. Cephede, soğuk ve çamurlu siperlerde milyonlarca asker Geçici Hükümet'e lanetler yağdırıyor, dördüncü bir kışı daha bu koşullarda mı geçireceklerini kendi kendilerine kederle soruyorlardı. Gece kırlarda gökyüzü büyük yangınların ışığıyla kızıla kesiyordu. Çalan alarmların uğursuz sesi duyuluyordu. Burjuva Geçici Hükümet'ten toprak alabilme umudunu yitirmiş yorgun köylüler, soyluların malikânelerini yakıyor, çiftliklerin mallarını paylaşıp topraklarına el koyuyorlardı. Şehirlerde de grevler dalga dalga yayılıyordu. Yeni devrim yaklaşıyordu; Lenin'in öngördüğü ve hazırlandığı devrim.

1917 Temmuz gösterileri patladıktan sonra karşıdevrimciler tarafından yakın takibe alınan Lenin, gizlenmek zorunda kalmıştı. İlk günlerde, deneyimli Bolşevik S. Y. Alliluyev'in Petrograd'daki 10. Rozdestvenskaya caddesi numara 17a'daki sade dairesinde saklandı. Burada, beşinci katta, Bolşevik Partisi lideri, tek pencereli küçük bir odada kalıyordu. Geçici Hükümet Lenin'in yakalanması için ödül koymuştu ve muhbirler Bolşevik Partisi'nin Lenin'le bağlantısı olan tüm ileri gelenlerini takibe aldıkları için, yerinin bulunması tehlikesi vardı. Sonunda 11 Temmuz'da* Lenin, Sestroretsk yakınlarında bir köye taşındı. Petrograd'daki istasyona kadar ona Stalin Yoldaş ve Alliluyev eşlik etti. Alliluyev Yoldaş bunu şöyle anlatıyordu:

> "Üçüncü zilden önce, Vladimir İlyiç son vagonun platformuna çıktı. Tren hareket etti ve Stalin Yoldaş ve ben peronda durup sevgili önderimizin yavaş yavaş gözden yitişini izledik."[1]

* Tüm tarihler, aksi belirtilmedikçe, eski takvime göredir.

Lenin, Razliv istasyonu yakınlarında, ahıra bitişik küçük bir evde kalmaya başladı. Ahırın içinde, dik bir merdivenle ulaşılan bir samanlık vardı. Lenin, içerisinde bir masa ve sandalyeler bulunan bu samanlığa yerleşti. Ama burası da yeterince güvenli değildi. Yakındaki köyün sakinleri, hükümet görevlileri ve ordunun subayları ortalıkta sinsi sinsi dolaşıp Lenin'in sözde Almanya'ya kaçmış olduğunu hınçla tartışıyorlardı. Bunun üzerine Lenin, çevredeki ormanda daha güvenli bir saklanma yeri bulmaya karar verdi. İstasyonun gerisinde, küçük bir gölün kıyısında gözlerden ırak bir açıklık vardı. Bölgede yaşayanlar ya da tatilciler bu yolu nadiren kullanırlardı. Civarda yaşayan birkaç tırpancıdan başka kimse yoktu. Bir tırpancı kılığına giren ve "Konstantin Petroviç İvanov" adına düzenlenmiş kimliğini alan Lenin, buraya taşındı. Dostları ona, ot yığınlarından derme çatma bir kulübe yaptılar ve Lenin burada yaşamaya başladı. Gazeteleri ve mektupları buraya getiriliyordu. Kendisini saklayan çalının arkasında, üzerinde çaydanlığının kaynadığı ateşin başında, hemen Petrograd'a yetiştirilen makalelerini yazıyordu. Bazı akşamüstleri, kendisini ziyarete gelen Merkez Komite üyelerinin göl boyunca çektiği kürek sesleri kulağına gelirdi.

Bir akşam Sergo Oryonikidze geldi. Stalin Yoldaş onu Lenin'den talimat almak üzere görevlendirmişti. Göl boyunca kürek çeken Sergo sık çalıların arasında yürüdü ve açıklığa ulaştı. Kısa, tıknaz bir adam, saman yığınından çıkıp kendisini selamladı. Oryonikidze geçip gidecekti ki yabancı omzuna dokunup ona şöyle dedi:

"Sergo Yoldaş, beni tanımadın mı?"[2]

Tertemiz traş olmuş Lenin, gerçekten de tanınmaz haldeydi. Sergo saatlerce Lenin'in yanında kaldı, ona Merkez Komite'nin çalışmalarını anlattı.

Vladimir İlyiç, Oryonikidze aracılığıyla Merkez Komite'ye, çalışmalarını nasıl ileri götürebileceklerini anlatan bir dizi talimat yolladı.

Bu gizli yerinden Lenin, Bolşevik Partisi'nin 6. Kongresini düzenli bir biçimde yönlendiriyordu.

Ama bu ormanda bile Lenin'e rahat yoktu. Hükümetin ajanları yakındaki işçi bölgesini tarıyorlardı. Bir gece Lenin, silah sesleriyle uyandı. Sesler ormanda yankılanıyordu. "Peşimdeler," diye düşündü Lenin ve kulübeyi bırakıp ormanın derinliklerine ilerledi. Ama bu bir yanlış alarmdı. Kadetlerin Sestroretsk fabrikalarını kuşattığı ve işçilere silahlarını bırakmalarını emrettiği sözü yayılmıştı.

Temmuz sonunda, Merkez Komite Lenin'in Finlandiya'ya geçmesine karar verdi. Bu görev Oryonikidze'ye verildi. Oryonikidze yeraltı çalışmalarında deneyimli parti üyelerini seçti.

Ama sonra kaçış planı askıya alındı. Polis tetikte olduğu için Fin sınırını geçmek kolay iş değildi. Önce Lenin'in sınırı yaya geçmesi önerildi, ama gönderilen öncü grubun, pasaportların çok dikkatli incelendiğini saptaması üzerine bu plan terk edildi. Böylece Lenin'in, Fin Demiryolları'nda görevli bir makinist olan Hugo Jalava'nın yardımıyla, bir lokomotifte sınırı geçmesi kararlaştırıldı. Lenin kendisine sunulan bu öneriyi kabul etti.

Operasyon planı şöyleydi. Lenin, kendisine eşlik eden iki kişiyle birlikte Razliv istasyonuna gidecek, buradan trenle Petrograd yakınlarındaki Udelnaya'ya geçecekti. Burada Lenin, ateşçi kılığında, kendisini Finlandiya'ya götürecek trenin lokomotifine binecekti. Ancak son dakikada, 12 km uzaktaki Levaşovo istasyonuna yürünerek tren yolculuğunun kısaltılmasına karar verildi. Yol bir ormandan geçiyordu. Grup, zorlukla seçilebilen dar bir patikadan tek sıra halinde ilerlemeye başladı.

Akşam çöktüğünde, yoğunlaşan karanlıkta grup yolunu kaybetti ve kendilerini bir orman yangınının ortasında buldular. Yanan kömürün yoğun dumanından nefes almak gittikçe güçleşiyordu. Hemen hemen her adımda sıcak kömüre basma tehlikesiyle uzun bir süre dolaştıktan sonra, kendilerini bir ırmağın kıyısında buldular. Botlarını çıkarıp dizlerine kadar suya batarak karşıya geçtiler. Sonunda karanlığın içinden lokomotifin tıslayan sesi duyuldu. Sabaha karşı saat birde istasyona vardılar. Silahlı öğrencilerin ve Kadetlerin doldurduğu peronu tek bir fenerin loş ışığı aydınlatıyordu. Lenin, yol kenarındaki bir hendeğe gizlenirken yanındakiler et-

rafı kolaçan etmek için önden gitti. İçlerinden biri, kağıtlarını görmek isteyen bir devriye tarafından durduruldu ve istasyon şefliğine götürüldü. Acemi nöbetçiler bu şekilde gözaltına alınan adamın arkasından aceleyle gidince peron bomboş kaldı. Tam o sırada tren geldi ve Lenin, trenin son vagonuna atladı. Arkasından da Finli bir Bolşevik olan Eyno Rahya yetîştî. Diğeri de kağıtları kontrol edildikten sonra serbest bırakıldı.

Lenin ve Eyno Rahya gece geç vakitte Udelnaya istasyonuna vardı. Fazla uzak olmayan bir mesafede Petrograd'ın ışıkları göğe yansıyordu. Geceyi Finli bir dostun evinde geçirdikten sonra ertesi gün, daha önceden planlandığı gibi istasyona gittiler. Finlandiya'ya gidecek tren, makinist Jalava ile birlikte geldi. Jalava, treni, istasyondan biraz uzaktaki bir makasa götürdü. Burada Lenin, lokomotife atladı ve eline bir kürek alıp ateşçi gibi çalışmaya başladı.

Sınır istasyonu Byelo-Ostrov'da treni Geçici Hükümet'in milisleri karşıladı. Vagondan vagona geçen milisler pasaportları dikkatle inceleyip yolcuların yüzüne dikkatle bakıyorlardı. Hükümetin hafiyeleri Lenin'in bulunduğu lokomotife yaklaşıyorlardı. Lenin'i yakalamalarına az kalmıştı ki makinist onu kurtardı. Jalava aşağı atladı, çabucak lokomotifi çözdü ve su almak için aracı uzaklaştırdı. Zaman ilerledi, ikinci gong çoktan çalmıştı ama lokomotif hâlâ dönmüyordu. Sabırsız nöbetçi perondan inip ıslık çaldı. Ancak üçüncü gongdan sonra lokomotif puflaya puflaya istasyona girdi. Jalava acele acele lokomotifi trene bağladı ve Fin sınırına doğru yola koyuldu. Kerenski'nin hafiyeleri yaya kalmıştı.

Lenin, çok kısa bir süre Teriyoki'ye 12 km uzaklıkta küçük bir Fin köyü olan Jalkala'da kaldı. Ancak burada Parti merkeziyle bağlantı kurmakta güçlük çekiyordu, bu yüzden kendisine şehirde kalacak bir yer bulunması zorunluydu. Helsingfors'ta, şehrin polis müdürü yardımcısı olan ve daha sonra da polis müdürlüğüne atanan, İşçi Milisleri şefinin evi, saklanabileceği en güvenli yerdi. Kimse bu önemli devlet yetkilisinin, Bolşeviklerin liderine yataklık edeceğinden şüphelenmezdi.

Lenin ev sahibiyle yolda buluştu ve birlikte eve yürüdüler. Ön kapıya gelince, izlenmediklerinden emin olmak için Lenin bir aşağı bir yukarı bakarak caddeyi kontrol etti. Eve girince ilk isteği gazeteler oldu. Tüm Petrograd gazetelerinin günlük olarak eline geçmesini ve yazışmalarının düzenli olarak Petrograd'a ulaştırılmasını sağladı. Yeni meskenine yerleşir yerleşmez, orada bulduğu günlük gazetelere gömüldü ve hepsini dikkatle okuduktan sonra yazmaya koyuldu. Yorgun ev sahibi uyuyakalmıştı ama kalemin kağıt üzerinde çıkardığı ses ve gazetelerin hışırtısı, odanın sessizliğinde daha uzun bir süre duyuldu. Masada, Lenin'in önünde *Devlet ve Devrim* başlıklı bir defter duruyordu. Bu, o anda yazmakta olduğu ve Bolşevizmin en önemli eserlerinden biri olacak kitaptı.

Lenin, çalışmasına devam edebileceği donanımı büyük zorluklarla da olsa sonunda elde edebilmişti. Merkez Komite ile güvenilir bir iletişim kurulmuş ve gazetelerin düzenli gelmesi sağlanmıştı.

Yeraltı yaşamının ve sürekli muhbirlerle çevrili olmanın yorucu koşullarında Lenin, gelişen olayları dikkatle izledi ve düşmanın attığı her adımı takip etti. Burjuvazinin taktiklerindeki değişimi de hemen fark etti. Karşıdevrim Ağustos 1917'de bir geri çekilme yaşamıştı ama yenilmemişti. General Kornilov'un monarşiyi yeniden kurma girişimi başarısız olmuş ve Kornilov'la adamları tutuklanmıştı, ama halka karşı ayaklanma fikrinden vazgeçmemişlerdi. Tam tersine, bu başarısızlıktan sonra Kornilovcular hatalarını telâfi edebilmek için acele ediyorlardı. Ağustosta devrimci Petrograd'ın üzerine bir süvari kıtası göndermişlerdi ama şimdi toplanan güç bundan daha büyüktü. "Cezaevi rejimi" karşıdevrimci faaliyetlerine bir nebze bile engel olamamıştı. Kornilov ve diğer isyancı generaller Bikov'daki kız okulu binasında "hapis"tiler ve Genelkurmay'da Kornilov'un koruması olarak hizmet etmiş Tekinski Alayı'nın "Zalim Bölüğü" tarafından gözetim altında tutuluyorlardı. Böyle bir yönetim ve "uyanık" nöbetçiler eşliğinde, General Kornilov, Lukomski, Markov, Denikin, Romanovski ve son isyanda ona katılmış olan diğerleri hiç rahatsız edilmeden yeni bir ayaklanmanın planlarını yapıyorlardı.

Kuryeler gerekli bilgileri birbiri ardına Bikov'dan Genelkurmay'a –oradan da Mogilev'e– taşıyorlardı. Kornilov, Bikov'da burjuvazinin temsilcileri ve finansal yardım sözü veren banka çevreleri tarafından ziyaret ediliyordu. Duruşmaya hazırlanma bahanesiyle, cephenin istediği yerinden istediği komutanı çağırıp görüşmesine izin veriliyordu. Bu kişiler geldiğinde, yeni ayaklanma planlarından haberdar ediliyor ve gerekli gücü toplamaları talimatı veriliyordu. Kısa süre sonunda Ağustostaki bozgundan on kat daha fazla güç toplamayı başarmışlardı. Çeyrek milyona yakın adam halka karşı ayaklanmaya hazırdı. Bu kitabın birinci cildinde de anlatıldığı gibi, Kornilov'un güçleri, her biri subayları tarafından itinayla seçilmiş 1100 tam teçhizatlı adamdan oluşan 40 özel "şok birlikleri"nden oluşuyordu. Bu birlikler karşıdevrime çok müsait olan Kuzey ve Batı cephelerinde konuşlandırılmıştı. Buralarda bir Bolşevik ayaklanma olması durumunda şehirlerle cephenin bağlantısını kesmek için kolayca harekete geçebileceklerdi. Ayrıca Kornilov burjuva Geçici Hükümet'e sadık 50 bin silahlı adam devşirebileceği harp okullarına ve subayların eğitim verdiği okullara da güveniyordu. Finlandiya'nın uygun bölgelerinde, Briansk bölgesinde ve Donets havzasında, süvari ve Kazak birlikleri Geçici Hükümet'in yardımına gelmek için hazır bekletiliyordu. Kornilov'un planlarındaki önemli bir yeri, Ukrayna'nın sağına, örneğin Dinyeper'in batı kıyılarına yerleştirilmiş Çekoslovak Kıtası tutuyordu. Bu kıta bahane edilerek Güneybatı ve Romen cephelerinden asker çağrılabilir ve bu kıtalar da Bolşeviklere karşı kullanılabilirdi. Beyaz Rusya'da General Dovbor-Musniki komutasında bir Leh Kıtası oluşturuluyordu. Bu kıta Beyaz Rusya'yı şehirlerden izole edebilirdi.

Doğal olarak o sıralarda Lenin, ancak yıllar geçtikten ve devrim başarıya ulaştıktan sonra açığa çıkacak bu ayrıntılardan haberdar değildi, olamazdı da. Ama Lenin'in dehası, düşmanın planlarını sezmesinde ve karşıdevrimcilerin gizlice ve aceleyle yeni bir Kornilov entrikası peşinde olduklarını kavramasında yatıyordu. Lenin burjuvazinin, işçilere ve köylülere karşı bir iç savaş hazırlığında olduğunu fark etmişti.

İç savaş, çelişkiler sonuna kadar gerildiğinde ve silahlı mücadeleye dönüştüğünde, sınıf mücadelesinin en üst biçimidir. İç savaş, toplum iki düşman kampa ayrıldığında ve iktidar sorunu silah zoruyla belirlendiğinde, sınıf savaşının en keskin biçimidir.

Haziran 1848 Paris ayaklanması üzerine çalışma yapan Marx, iç savaşı şöyle tarif eder:

> "Haziran Devrimi ilk kez olarak toplumu iki düşman kampa böldü: Doğu ve Batı Paris. Şubat Devrimi'nin birliği artık yok... Şubat savaşçıları şimdi birbirlerine karşı savaşıyorlar –bu daha önce hiç olmamıştı–. O zamanki ilgisizlik şimdi kayboldu ve eli silah tutan herkes barikatların ya bir tarafında ya da öte tarafında."[3]

Marx'ın öğretisini devam ettiren ve ileri götüren Lenin, iç savaşın doğasıyla ilgili şunları yazmıştır:

> "... deneyim... bize, kendini tekrar eden, biriken, genişleyen ve daha da yoğunlaşan bir dizi ekonomik ve politik durumun fikir ayrılığı ve savaşı, bir sınıfın diğerine karşı silahlı mücadelesine dönüştüğünde, iç savaşın, sınıf mücadelesinin en keskin biçimi olduğunu öğretiyor."[4]

Eylül-Ekim 1917'de Rus Devrimi'nin geldiği nokta işte bu keskin biçimdi. Toplum, iki keskin çelişkili kampa ayrılmıştı. Bir tarafta burjuvazi, toprak sahipleri ile Kazakların ve kırsal nüfusun üst tabakası Kulaklar vardı. Bunlar, Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerle işbirliği içinde olan Anayasal Demokratik Partisi tarafından yönlendiriliyordu. Bu, proletaryaya karşı iç savaşa ateşli bir biçimde hazırlanan karşıdevrim kampıydı. Diğer kampta ise köylü nüfusun daha yoksul tabakası ve işçi sınıfı vardı ve bunlar da Bolşevik Partisi tarafından yönlendiriliyordu. Orta sınıf köylülerin büyük çoğunluğu da gittikçe daha mutlak bir biçimde onlara yöneliyordu.

Halk arasında devrimin yaklaştığını müjdeleyen büyük değişimler gerçekleşiyordu. Öncelikle çeşitli toplumsal sınıfların mücadele yöntemlerinde esaslı değişimler olmuştu. Lenin, mücadele biçimleri sorununu tarihsel bir bakışla tekrar tekrar gözden geçirme çağrısında bulunuyordu. Değişik dönemlerde ve değişik politik, ulusal, sosyal, vs. koşullar altında değişik mücadele biçimleri öne çıkar ve verili dönem ve koşullarda bunlar temel mücadele biçimini oluşturur. Kornilov

ayaklanmasından sonra, işçi sınıfı hareketinde yeni unsurlar ortaya çıktı. Sanayi işçileri çalışma aletlerine zarar vermekle, ekonomik ve politik grevler örgütlemekle kalmadılar, aynı zamanda artan bir sıklıkla fabrika sahiplerini alaşağı edip yönetimi ele aldılar. Bu da işçi sınıfının iktidarı almakla yüz yüze olduğunu göstermekteydi.

Köylü hareketinde de köklü değişiklikler meydana geliyordu. Kornilov olayları, toprak sahiplerinin "evlerine geri döndüğünü" ve topraklarının mülkiyetini geri aldıklarını köylü kitlelere kanıtlamıştı. Kornilov ayaklanmasından sonra, malikânelere olan saldırılara taze kan gelmişti. Köylüler aristokratların evlerini ateşe veriyor, çiftlik mallarını aralarında paylaşıyorlardı. Bu, köylü mücadelesinin temel biçimi haline gelmişti, onlar da iktidarı alma sorunuyla karşı karşıyaydılar. Köylü hareketi bir köylü ayaklanmasına doğru gidiyordu. Orduda da yeni mücadele biçimleri gelişiyordu. Erler subaylara itaat etmeyi reddediyordu. Alayların çoğunda askerler beğenmedikleri subayları indiriyor, yerine, genellikle kendi aralarından olmak üzere, kendilerine daha yakın buldukları kişileri seçiyorlardı.

Eylül ayında, Baltık Donanması'ndaki gemilerden bazılarında denizciler subaylarını gemiden atmışlardı. Askerlerin mücadelesi de ayaklanmaya dönüşüyordu. Orduda da sorun, iktidarı alma sorunuydu.

Ve son olarak baskı altındaki ulusların emekçi sınıflarında dikkate değer bir değişim vardı. Burjuva milliyetçi örgütlerini aşan bu ulusların halkları gittikçe daha sıklıkla Bolşevik örgütlerle bağ kuruyordu. Özgürlüklerini burjuva örgütlerle kazanamayacaklarını anlamışlardı.

Böylece emekçi nüfusun tüm katmanlarındaki mücadele biçimi bir değişim geçiriyordu. Bütün hareketler, silahlı ayaklanma sorunuyla yüz yüzeydi.

Devrimci kampın sayıca müthiş bir üstünlüğü vardı. Ama deneyimlerin çoğu kez kanıtladığı gibi, örgütlü bir askeri güce ve muhbir ağına komuta eden burjuvazi, devrimci kampı yenebilecek durumdaydı. Ve bu amaçla Rus burjuvazisi yeniden gücünü toparladı.

Karşıdevrim ancak işçilerin ve askerlerin silahlı ayaklanmasıyla önlenebilirdi.

12-14 Eylül arasında Lenin, Merkez Komite'ye, Petrograd Komitesi'ne ve Moskova Komitesi'ne iki talimat mektubu yazdı ve şu soruna değindi:

> "Her iki şehirde de İşçi ve Asker Sovyetleri'nde çoğunluğu ele geçirdiğimize göre Bolşevikler siyasi iktidarı ele alabilirler ve almalıdırlar."[5]

Son derece berrak bir biçimde ayaklanmanın neden o anda ve o gün ortaya çıktığını açıklıyordu.

> "Başarmak için, ayaklanma gizliliğe, bir partiye değil, öncü sınıfa dayanmalıdır; bu ilk nokta. Ayaklanma halkın devrimci yükselişine dayanmalıdır; bu ikinci nokta. Ayaklanma, halkın öncü faaliyetinin en üst noktaya ulaştığı ve düşman saflarında ve devrimin zayıf, gönülsüz, kararsız dostlarının saflarında tereddütün en yoğun olduğu, olgunlaşan devrimin tarihindeki o dönüm noktasına dayanmalıdır."[6]

Bu üç koşul şimdi mevcuttu.

İşçi sınıfı tüm kalbiyle Bolşevik Partisi'nden yanaydı. Bu, Bolşeviklerin çağrısına karşılık işçiler topyekûn ayaklandığında General Kornilov'un yenilgisiyle kanıtlanmıştı. Her iki şehirdeki Sovyetler de Bolşevik çözümleri benimsemişlerdi. Ayrıca sanayi merkezlerindeki Sovyet seçimlerinde, Sovyetlerin liderliği proletarya partisinin eline geçmişti. Lenin bu konuda şunları yazıyordu:

> "Arkamızda, sınıfın çoğunluğu, devrimin öncü gücü, kitlelere liderlik edebilecek halkın öncü gücü var."[7]

Köylü katmanlarının geniş bir kesimi, toprak ağalarının ve burjuvazinin etkisinden sıyrılıyordu. Bu da politik ifadesini Sosyalist Devrimci Parti'nin dağılmasında buluyordu. "Sol" Sosyalist Devrimciler güç kazanıyordu. Yeni destek arayışına giren Menşevikler, Zemstvocular ve kırsal kesimdeki Kulak grupları temsil eden köylü işbirlikçilerine tutunuyorlardı.

Askerlerin, uzlaşmacılara olan güvenlerinin son kırıntıları da yok oluyordu.

Bolşevik Partisi'nin ordu içinde etkisinin artması da bunun bir

kanıtıydı. Uzun süredir acı ve açlık çeken halk şimdi barışın, toprağın ve ekmeğin sadece proletaryadan geleceğini anlamıştı. Ve Lenin yazısına şöyle devam etti:

"... arkamızda halkın çoğunluğu var."[8]

Burjuvazinin müttefikleri –Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler– arasında belirsizlik ve karmaşa hakimdi; Sosyalist Devrimciler kadar Menşevikler arasında da her çeşit "sol" eğilim ortaya çıkıyordu.

Karşıdevrimciler arasında tereddüt de vardı. Her ne kadar Anayasal Demokratlar tüm burjuva unsurları tek bir blokta toplamış olsalar da söz konusu grupların arasındaki çelişkileri ortadan kaldıramamışlardı. Kara Yüzler ülkeyi eski rejime sürüklemek isterken, Sol Anayasal Demokratlar hâlâ Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerle uzlaşma fikrinde ısrar ediyorlardı.

Bu belirsizlikten ilk faydalanmak isteyen Alman emperyalizmi oldu. 1917 Eylülünün başlarında, Alman Hükümeti kendisinin Doğu'da payına düşeni almasına karşılık Batı'da Fransa ve Büyük Britanya'ya imtiyazlar önererek Fransa'ya gizli barış önerilerinde bulundu. Alman diplomatlar devrimin hayaletinden kendilerine pay çıkarmaya çalışıyorlardı, çünkü 1917 sonbaharında Fransız ordusunda huzursuzluk patlak vermiş ve Fransız askerler barış talep etmeye başlamıştı. Hareket tüm ordu birliklerine yayılmış ve hatta İngiliz kuvvetlerini bile etkilemişti. Devrim korkusunu yayarak Almanya Batı'da barış sağlamaya çalışıyordu. Böylece Doğu'da Rusya'nın işini bitirmek için elleri serbest kalacaktı.

Rus burjuvazisi bu alçakça gizlilikte rol aldı. Devrimi kırabilmek için, Rusya'nın mülk sahibi sınıfları, ülkenin bir bölümünü pazarlık konusu etmeye hazırdılar.

Karşıdevrim saflarındaki tereddüt burjuvazinin elini kolunu bağlıyordu. Oysaki devrim saflarında, Bolşevik Partisi'nin liderliğindeki güçler artıyor, mücadeleye hazırlık gelişiyordu. Kornilov ayaklanması sırasında, Bolşevikler, karşıdevrime karşı mücadeleye önderlik edebileceklerini ve emekçi sınıfların çıkarlarını savunmaya kararlı olduklarını tüm ulusa göstermişlerdi.

Lenin; Merkez Komite'ye, Petrograd Komitesi'ne ve Moskova Komitesi'ne yazdığı mektuplardan birinde şöyle diyordu:

> "Başarılı bir ayaklanma için tüm objektif ön koşullar önümüzde duruyor. Ayaklanma durumunda yalnızca bizim başarımızın dünyadaki en acı şeye, halkı sıkıntıya sokan belirsizliğe nokta koyabileceği; yalnızca ayaklanmada bizim zaferimizin, devrime karşı kısmi barış oyununu boşa çıkarabileceği, devrimin yararına en tam, en adil ve derhal barış önerisiyle boşa çıkarılabileceği gibi avantajlı bir durumumuz var."[9]

Lenin partiyi ayaklanmaya çağırıyordu ama bunun için henüz kesin bir tarih önermiyordu. Ona göre, bu soruya ancak, işçilerle ve askerlerle, kitlelerle doğrudan ilişki içinde olanlar cevap verebilirdi. Krizin olgunlaşmış olduğu parti için açık olmalıydı. Silahlı ayaklanma hazırlıkları tüm parti faaliyetlerinin ekseni olmalıydı.

Ancak bu durum, Bolşeviklerin taktiklerinde de buna karşılık gelecek bir değişikliği gerektiriyordu.

Öncelikle, 14 Eylül'de toplanacak olan sözde Demokratik Konferans'la olan tüm bağlantının kesilmesi gerekiyordu. Kornilov ayaklanmasına karşı halk hareketinin boyutlarıyla alarma geçen Geçici Hükümet, bastığı yeri genişleterek durumunu garantiye almak için çaba sarf ediyordu. Böylece Petrograd'da, halkı aldatmak için adına, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler tarafından "Demokratik Konferans" denen bir konferans toplandı. Bu konferansa, Şehir Dumalarından, Zemstvolardan, işbirlikçi topluluklardan ve İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nden temsilcilerle ordu örgütleri, sendikalar ve fabrika komiteleri çağrılmıştı. Şehir Dumalarına ve Zemstvolara işçi, asker ve köylü örgütlerinden daha fazla temsilcilik hakkı verilmişti. Bu şekilde manipüle edilmiş bir temsilcilikle Geçici Hükümet, Demokratik Konferans'ın burjuva hükümet lehine karar vereceğine inanıyordu. Uzlaşmacılar böylece devrimi engelleyip ülkeyi 'Sovyet Devrimi' rotasından çıkarıp burjuva-anayasal bir devrime yönlendireceklerini umuyorlardı. Ama halkın hükümetten kaynaklanan hoşnutsuzluğu o kadar artmıştı ki belli çevrelerin çıkarına göre ayarlanmış bu konferans bile, bir koalisyon hükümeti

lehine oy kullanırken, Anayasal Demokratların katılımına karşı çıkmıştı.

Bolşevik Partisi, Demokratik Konferans'a katıldı, ama bunu Troçki'nin iftirayla iddia ettiği gibi, konferansta yapıcı bir görev almak için değil, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin manevralarını bozmak için yaptı. Bolşevik grubun Ön Parlamentodaki görevleriyle ilgili 24 Eylül kararlarında partinin Merkez Komitesi şöyle diyordu:

> "... Ön Parlamento'da yer alışımız yalnızca yedekleme anlamında olmalıdır ve tamamen kitle mücadelesi görevlerine tabi olmalıdır."[10]

Ancak devrimci dalganın yükseldiği ve silahlı ayaklanmanın yaklaştığı bir zamanda, Demokratik Konferans'ta yedekleme anlamında bile olsa bulunmak bir hataydı. Konferans'ta Bolşeviklerin varlığı, kitlelerde barışın, toprağın ve işçilerin üretim üzerindeki kontrolünün bu konferans aracılığıyla gerçekleşebileceği izlenimini yaratabilirdi. Onun içinde bulunmak, devrimin barışçı yoldan gerçekleşebileceği illüzyonunu yaratmak anlamına gelirdi ve bu da kitleleri gittikleri devrimci yoldan çevirmek demekti. Bu yüzden Lenin, Bolşevik grubun kendini sağlama alması, kararsızlardan kurtulması ve kısa bir deklarasyondan sonra konferansı terk etmesi için acele ediyordu.

> "Bu deklarasyondan sonra, konuşmayı bırakıp karar almaya, kararları yazmayı bırakıp harekete geçme çağrısında bulunduktan sonra, bütün grubumuzu fabrikalara ve kışlalara yönlendirmeliyiz; yerleri orasıdır; yaşamın nabzı orada atıyor; devrimi kurtarmanın kaynağı orada; Demokratik Konferansın itici gücü orada."[11]

Lenin, tüm Bolşevik grubun fabrikalarda ve kışlalarda yoğunlaşmasının ayaklanmayı başlatacak en doğru seçim olduğunu ısrarla belirtiyordu.

Demokratik Konferans'a katılımdan, Demokratik Konferans'ı boykota: Ayaklanmaya giden yolun gereklerine göre partinin taktiklerindeki değişim böyleydi.

Aslında Lenin, ikinci mektubunda Merkez Komite'ye sesleniyordu: "Marksizm ve Ayaklanma" Bu mektupta Lenin, bütün ülkeler-

deki oportünistlerin yıllarca halktan gizlediği Marx ve Engels'in ayaklanma taktikleriyle ilgili yazdıkları her şeyi özetliyordu. Marx ve Engels'in savunduğu ayaklanma teorisi, 1848'de Avrupa'da yaşanan devrim deneyimlerine ve şanlı Paris Komünü'ne dayanıyordu. Marksizmin büyük kurucuları, devrimin her tezahürünün üzerinde çalışmışlar ve ondan yeni dersler çıkarmışlardı. Lenin, Marx ve Engels'in bu konuda söylediklerini genellemiş ve onların görüşünü, uyumlu bir kurallar ve önermeler sistemine oturtmuştur. Mektuplarında ve makalelerinde Lenin, bıkıp usanmadan ayaklanmanın bir sanat gibi ele alınması gerektiğini yazmıştır. Ayaklanmaya bir kez karar verdikten sonra, sonuna kadar gidilmesi gerektiğinde ısrar etmiştir. Planın başarısını garantilemek için, kararlı güçleri kararlı bir noktada bir araya getirmek ve düşman karşısında moral üstünlük sağlamak gerektiğine inanıyordu. Bunu başarmak için, günü gününe, saati saatine başarı üstüne başarıyı pekiştirmek gerekiyordu çünkü yenilgi silahlı ayaklanmanın sonu demekti.

Son olarak, Bolşevik Partisi'nin, ayaklanma hazırlıklarında teknik detaylara da önem vermesini istiyordu.

> "Ve ayaklanmaya Marksist bir yaklaşım için, yani onu bir sanat gibi ele almak için, aynı zamanda, tek bir an bile kaybetmeden, ayaklanma güçlerini yönetecek kurmaylar örgütlemeliyiz; bu kuvvetleri gerekli yerlere dağıtmalıyız, sadık alaylarımızı en önemli noktalara yerleştirmeliyiz; Aleksandrinski Tiyatrosu'nu (Demokratik Konferans'ın toplandığı yer -ed.) kuşatmalıyız; Peter ve Paul Kalesini işgal etmeliyiz; Kadetlerin ve Zalim Bölüğü'nün üzerine yürümeliyiz; çünkü bu tür birlikler düşmanın şehrin kalbine ulaşmasına izin vermektense ölmeyi tercih eder; silahlı işçileri mobilize etmeli, onları en umutsuz durumda bile sonuna kadar savaşmaya çağırmalı, Telgraf Bürosu'nu ve Telefon Merkezi'ni işgal etmeli, kendi adamlarımızı Merkezi Telefon Santrali'ne yerleştirmeli ve bütün fabrikaları, alayları, silahlı savaş merkezlerini birbirine bağlamalıyız..."[12]

Bu henüz bir ayaklanma planı değildi. Lenin'in kendisinin de yazdığı gibi, bütün bu belirtilenler ayaklanmanın nasıl bir sanat olarak ele alınacağını göstermek içindi. Ama art arda gelen olaylar dizisini bu örneklerle karşılaştırınca, Lenin'in, ayaklanmanın örgüt-

lenmesi işini ne kadar derinlemesine düşündüğünü ve zafer kazanmanın koşullarını ne kadar ayrıntılı olarak ele aldığını anlayabiliriz. Lenin, Marx'ın ifadelerini sadece açıklamak ve genellemekle kalmamış, aynı zamanda onun öğretisini daha ileri götürerek devrimimizin somut koşullarına zekice uygulamıştır.

Lenin, partiye karşı cesur seslenişini, zafere olan kesin inancını ifade ederek bitiriyordu:

> "Moskova'da ve Petrograd'da iktidarı bir an önce ele alın (hangisinin önce olacağı fark etmez; belki Moskova bile olabilir); mutlak olarak ve şüphesiz kazanacağız."[13]

2
AYAKLANMA YOLU AÇIKTIR

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi 15 Eylül'de Lenin'in mektuplarını tartıştı. Bu toplantıda, sonradan halk düşmanı olarak yargılanan ve suçlu bulunan Kamenev Lenin'e şiddetle karşı çıktı. Lenin'in olaylardan uzak olduğunu ve mektuplarının "deli saçması" olarak yakılması gerektiğini iddia ediyordu. Parti liderinin ayaklanma çağrısı, uzun süredir partiye ve Lenin'e muhalif olanları korkutmuştu.

Merkez Komite bu korkak haini şiddetle geri püskürttü. Stalin mektupların tartışılmasını ve daha geniş bir biçimde parti örgütü içinde dağıtılmasını önerdi.

Bunun üzerine Kamenev, Lenin'i Merkez Komite'ye muhalif göstermeye çalışan bir karar önerisinde bulundu. Önerge şöyleydi:

> "Lenin'in mektuplarını tartışan Merkez Komite, bu mektuplardaki pratik öneriyi reddeder, tüm örgütleri yalnızca Merkez Komite'nin direktiflerine uymaya çağırır ve mevcut durumda herhangi bir sokak gösterisinin uygun olmayacağını tekrar beyan eder."[14]

Kamenev bu şekilde Lenin'in, Merkez Komite'nin düşüncelerini yansıtmadığı izlenimini yaratmaya çalışıyordu.

Bu alçakça manevra başarısız oldu. Merkez Komite Kamenev'in önerisini reddetti.

Lenin'in mektupları örgütün geniş kesimlerine dağıtıldı.

Mektupların alındığı andan itibaren, Merkez Komite Lenin'in direktifleri ışığında harekete geçti. Stalin Büyük Proleter Devrimin 1. yıldönümünde şunları yazıyordu:

> "Eylül sonunda zaten, başarılı bir ayaklanma örgütlemek amacıyla Merkez Komite partinin tüm kuvvetlerini harekete geçirme kararı almıştı."[15]

Merkez Komite'nin bazı üyeleri Kızıl Muhafız kuvvetlerini ve onların ekipmanını denetlemek, silah depolarının yerlerini kesinleştirmek ve askeri birlikleri tescil etmek ve askerlerin moralini yüksek tutmakla görevlendirilmişti. Bolşevik Partisi'nin askeri örgütü daha aktif hale gelmişti. Askeri güçlerle daha yakın bağ kurup, onların arasında Bolşevik gruplar oluşturdular ve askerler ile denizciler arasında daha geniş propaganda ve ajitasyon yürütmeye başladılar.

Bütün ayaklanma hazırlıkları büyük bir gizlilikle yürütülüyordu. Bu meseleler, kararların alınıp tutanakların tutulduğu sıradan toplantılarda konuşulmuyordu. O anda Parti'nin faaliyet yürüttüğü koşullar ve ayaklanmaya hazırlık işinin doğası, faaliyetlerin karakterini belirliyordu. Lenin'in tavsiyesi üzerine harekete geçen Merkez Komite üyeleri, partili işçilerle bağlantıya geçtiler ve en deneyimli ve denenmiş olanlarına talimatlar verdiler. Bazen çok önemli kararlar alınıyor ve kararlaştırılan örgütsel önlemler herhangi bir resmi toplantı yapılmadan güvenilir ajanlar kanalıyla ağızdan ağıza aktarılıyordu. Yazılı talimatlar ve raporlardan mümkün olduğunca kaçınılıyordu.

Bolşeviklerin gizli merkezi Furstadtskaya caddesindeki Sergiev Kardeşler'di. Görünüşte Priboy Yayınevi'nin bürosu olan bu bina, kiliseyle kapı komşuydu, bu nedenle adına şaka yollu "haç altı" diyorlardı. Buraya her gün, Rusya'nın dört bir yanından yerel Bolşevik örgütlerin temsilcileri yardım ve tavsiye almak için geliyorlardı. Burası aynı zamanda, Merkez Komite'yle örgütsel ilişkinin kendisinde yoğunlaştığı J. M. Sverdlov'un da üssüydü.

Parti tarihinin bu önemli anında, Stalin her zaman olduğu gibi zaferi hazırlamak üzere Lenin'in yanındaydı. Parti'nin 6. Kongre-

sinde Stalin, kongrenin siyasi lideri ve Lenin'in sağ kolu olarak rol oynamış ve politik hattı yürütme sorumluluğu ona verilmişti. Merkez Komite'de ve partinin merkezi yayın organı *Raboçi Put*'un –hükümetin zulmü sebebiyle *Pravda*'nın koyduğu isim– yazı kurulunda olan Stalin, Bolşevik Partisi'nin Leninist hattını takipte ve anlatmada hem örgütsel hem de propagandif rol oynuyordu. O günün koşulları altında Parti'nin merkez organı çok önemli bir rol oynuyordu ve parti örgütleri temel politik dayanaklarını Lenin ve Stalin'in yazdığı yazılardan alıyordu.

Merkez Komite ayaklanma yolunu sağlam ve güvenilir biçimde adımlıyordu ve bu *Raboçi Put*'un sütunlarına da yansıyordu.

Daha 17 Eylül'de, yani Lenin'in mektubunun ilk tartışmasından iki gün sonra, Bolşevik Partisi yayın organının editörü Stalin, *Raboçi Put*'taki bir makalesinde şöyle yazıyordu:

> "Devrim ilerliyor. Temmuz günlerinde ateşlenen ve Moskova Konseyi'nde 'gömülen' devrim tekrar başını kaldırdı, eski engelleri yıkıyor ve yeni bir güç kazanıyor. Karşıdevrimin ilk siperleri ele geçirildi. Kornilov'dan sonra Kaledin de geri çekiliyor. Can çekişen Sovyetler, mücadelenin ateşiyle yeniden diriliyor. Bir kez daha yönetimi ele alıyor ve devrimci yığınlara önderlik ediyorlar.
>
> 'Bütün İktidar Sovyetlere!' Yeni hareketin sloganı böyleydi...
>
> Yaşamın yükselttiği şaşmaz soru, açık ve belirgin bir yanıt bekliyordu.
>
> 'Sovyetlerin yanında mı, Sovyetlerin karşısında mı?'"[16]

Bu, ayaklanma için doğrudan bir çağrı değildi, yasal bir yayında bu imkansızdı. Ama bir bütün olarak makale Leninist havayı soluyordu ve kati bir mücadeleye çağırıyordu. Başarılı bir şekilde sansürden uzak durarak Stalin, yasal bir yayında silahlı ayaklanma için nasıl ajitasyon yapılabileceğinin zekice bir örneğini vermiş oluyordu.

> "Rusya'da yeni bir güç büyüyor, halkın gerçek gücü, varolmak için müthiş bir mücadele veren gerçek bir devrimci güç," diye yazıyordu Stalin *Raboçi Put*'un bir sonraki sayısında. "Bir tarafta Sovyetler var; devrimin başını çekiyorlar; henüz ezilmemiş, sadece geri çekilmiş ve akıllıca hükümetin arkasına saklanmış olan karşıdevrime karşı kavganın başını çekiyorlar. Diğer tarafta ise Kerenski Hükümeti var; karşıdevrime kalkan olan, Kornilovcularla (Anayasal Demokratlar!) anlaş-

ma noktasına gelen, Sovyetlere karşı savaş açan ve kendisi yok olmamak için onları yok etmeye çalışan Kerenski Hükümeti.

Bu mücadeleden kim başarılı çıkacak? Şimdiki soru bu...

Bu yüzden şu anki esas görev devrimi 'kurtarmak' için genel formüller çıkarmak değil, Kerenski Hükümeti'ne karşı savaşlarında Sovyetlere doğrudan yardımcı olmaktır."[17]

Stalin, Lenin'in ilk mektubunda silahlı mücadeleyle ilgili açıkladığı görüşünü mükemmel bir biçimde taşımıştı, şöyle diyordu:

"Basında açıkça ifade etmeden bunun ajitasyonunu nasıl yapabileceğimizi düşünmeliyiz."[18]

Stalin'in makalelerinde "ayaklanma"nın adı bile geçmiyordu. Ama her satırı iktidarı alma yönünde sade, ikna edici ve açık tartışmalar içeriyordu.

Parti'nin merkezi yayın organının Lenin'in çizgisine bağlı olması Kamenev'in yeniden muhalefetine yol açtı. Merkez Komite'nin 20 Eylül tarihli toplantısında Kamenev, *Raboçi Put*'u aşırı keskin bir tarz benimsemekle suçladı ve gazetede yayımlanan makalelerde kullanılan bazı ifadelere itiraz etti. Merkez Komite bu konuda çıkardığı özel kararda şöyle diyordu:

"... merkezi organın benimsediği tarzın ayrıntılı tartışmasını ileri bir tarihe bırakan Merkez Komite, organın genel eğiliminin Merkez Komite'nin çizgisiyle örtüştüğünü teyit eder."[19]

Bolşevik Partisi'nin Merkez Komitesi, Stalin'in yazılarıyla soğukkanlı ve kesin bir şekilde Lenin'in talimatlarını ortaya koyan merkezi organın çizgisini tamamen onaylamıştı. Bu durum, Lenin'in kendisi tarafından da şöyle ifade ediliyordu:

"Şu anda yeni bir devrime kanıt olan gerçekler üzerinde takılıp kalmamalıyız, çünkü, merkez organımız *Raboçi Put*'taki makalelerde hükmedildiği gibi, Parti bu konudaki görüşlerini çoktan berraklaştırmıştır. Yeni bir devrimin yükselişi Parti tarafından ortakça kabul edilmiş görünmektedir."[20]

"Yeni devrim"le Lenin'in kastettiği, silahlı ayaklanmaydı. Bu terimi sansürden kurtulmak için kullanıyordu.

Lenin, bu durum değerlendirmesini, Stalin'in makalelerinin mer-

kez organda yayımlanışından sonra 22 Eylül'de yapmıştı. Lenin ve Merkez Komite için silahlı ayaklanma sloganı, harekete geçme sloganıydı ve Stalin'in partinin gazetesinde sürekli ve ısrarla üzerinde durduğu düşünce buydu.

Ama harekete geçme sloganı belirli taktik kararlar gerektiriyordu. 21 Eylül'de Merkez Komite, ayaklanma yolunun açıldığı gerçeğinden yola çıkarak taktik kararları tartıştı. Bunlardan biri Demokratik Konferans'tan çekilme sorunuydu.

Demokratik Konferans sallantıdaydı. Geçici Hükümet'in bakanlarından biri olan Çereteli'nin, delegeleri koalisyon hükümetini desteklemeye ikna etmeye çalıştığı, Presidyum toplantılarına dönüşmüştü. Demokratik Konferans'ı, içinde Konferans'tan delegelerin de bulunduğu bir Rusya Cumhuriyet Konseyi'ne dönüştürme kararı çoktan alınmıştı.

Bu yeni oluşum gerçekleşmeden önce, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, konseyi, Preparlamento ya da Ön Parlamento diye adlandırarak ona prestij kazandırmayı ve halk arasında Rusya'nın çoktan burjuva parlamentarizmi yoluna girdiği izlenimini yaymayı umuyorlardı. Makalelerinde Stalin Ön Parlamento'yu "Kornilovcu düşük" diye adlandırıyor ve uzlaşmacılarla dalga geçen işçiler de buraya "pre-bathhouse"* diyorlardı.

Böylece Bolşevik Partisi, yeni Sosyalist Devrimci-Menşevik oluşuma karşı tavrını belirlemek zorunda kalmıştı. Bolşevik temsilcileri, Demokratik Konferans'ın Prezidyum'undan (Konferans'ın kendisinden değil) çekme ve sözkonusu parlamentoda hiçbir şekilde yer alınama kararı alındı. Bu hareketin sekize karşı dokuz oyla benimsenmiş olması gerçeğinden yola çıkan Merkez Komite, son kararı Konferans'taki gruba bırakmaya karar verdi.

Aynı gün 21 Eylül'de, Kamenev, Rikov ve Ryazanov'un Ön Parlamento'da kalmayı talep ettiği, Demokratik Konferans'taki Bolşe-

* Rusça'da Preparlamento'ya "Predparlament" denir. İşçiler de bunu alaycı bir biçimde "predbannik", yani banyoya girmeden önce soyunulan yer, şeklinde telafuz ediyorlardı. –Ing. çev.

vik grubun toplantısı yapıldı. "Parlamento boykot edilmemeli," diyorlardı; çekilmek ayaklanma ile eş anlamlıydı. Troçki de bu konuda açıkça anti-Leninist bir tavır almıştı.

Bu sorunla ilgili alınacak kararın Sovyetler Kongresi toplanana kadar bekletilmesini ve bu arada Ön Parlamento'dan çekilmeyi öneriyordu.

Ardından Troçki bunun, Lenin'in boykot taktiğiyle örtüştüğü yalanını iddia etti.

Stalin açık ve net bir politika benimsedi. "Ön Parlamento'ya girmek," diyordu, "kitleleri yanlış yönlendirip uzlaşmacılarla bir blok oluşturmanın mümkün olduğu izlenimini yaratacaktır; fırlatıp atmaya hazırlandığımız yegâne düşmanımızın durumunu güçlendirmek anlamına gelecektir." Ön Parlamento'nun boykot edilmesini ve tüm güçlerin dışarıdaki mücadeleye aktarılmasını öneriyordu.

Boykot karşıtları, ne yazık ki, partinin politik sezgisini kaybetmiş "parlamenter" temsilcileri üzerinde etkili olmayı başardılar. Demokratik Konferans üyeleri sadece genel seçmenlerin oyuyla değil, halk örgütlerinin oyuyla da seçiliyordu, fakat Bolşevik temsilciler; Sovyetler, Şehir Dumaları, kooperatif topluluklar, vs. tarafından seçiliyordu. İşbirlikçi hava ve ürkmüş küçük burjuvazinin üzerindeki sürekli baskı, bazı Bolşevikleri de etkilemişti. 50'ye karşı 77 oyla Bolşevik grup, kitleleri kandırmak için kurulan Ön Parlamento'ya girme yönünde karar aldı.

Bu kararın haberi Lenin'e ulaşır ulaşmaz, "Partimizin Hataları" konulu bir makale yazdı. O ana kadar Lenin Bolşevik Partisi'ne Konferans'ı terk etmesi ve fabrikalar ve kışlalarda yoğunlaşması çağrısında bulunmuştu ama hiçbir zaman partinin hatalarından söz etmemişti. Oysa şimdi, keskin bir dille bu yalancı "parlamento"ya katılmakta ısrar edenlere saldırıyordu.

> "Partimizin 'parlamenter' yönetiminde her şey yolunda değil. Daha fazla dikkat gerektiriyor: İşçiler onu daha ihtiyatla izlemeliler. Parlamenter grupların yetkisi daha kesin biçimde tarif edilmeli.
>
> Partimizin yaptığı hata çok açık. İlerici sınıfının mücadeleci partisi-

nin hata yapması değil tehlikeli olan; esas tehlike, hatada ısrar edilmesi, boş gururla hatayı kabul edip düzeltmekten kaçınılması."[21]

Merkez Komite, Demokratik Konferans sorununa 23 Eylül'de, "parlamenter" grubun tavrını sert eleştiriye tabi tutarak geri döndü. Demokratik Konferans hükümeti barış imzalamaya çağıran bir karar almıştı. Aylardır barıştan söz eden hain Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin, bu olayda bir kağıt parçasına imza attıkları belliydi. Konferans'taki Bolşeviklerin bu ikiyüzlü adımı deşifre etmeleri gerekirdi. Ama böyle yapmak yerine, Kamenev ve Ryazanov'un önderliğinde, karar için oy kullandılar. Grubun liderleri onu parlamentarizme sürüklüyordu.

Merkez Komite bu tavrı mahkûm etti. Küçük şeylerde bile işbirlikçilerle birlik olasılığı konusunda "parlamenter" yanılsamalar yaratmaya izin verilemeyeceğini vurgulamak için Merkez Komite kararında şöyle diyordu:

> "(Demokratik Konferans'taki grubun) deklarasyonunu okurken Ryazanov'un Çereteli'ye 'Yoldaş' diye hitap ettiğinin raporunun duyulması üzerine, Merkez Komite, yoldaşları, işçilerin devrimci duygularını rencide edebilecek yönelimleri olan kişilere karşı toplum içinde bu terimi kullanmamaları konusunda uyarır."[22]

Ayrıca ertesi gün Merkez Komite, Petrograd Komitesi ve Demokratik Konferans'taki Bolşevik grubun katılacağı ortak bir konferans düzenlemeye karar verdi.

Konferans, kararlaştırıldığı gibi yapıldı ve alınan kararda şu çağrı yapıldı:

> "... şimdi militan sınıf örgütleri olan... Sovyetler tarafından halkın geniş kesimlerinin harekete geçirilmesi için tüm gücün seferber edilmesi ve iktidarın değişimi günün sloganı haline gelmiştir."[23]

Böylece Demokratik Konferans'taki Bolşevik grubun benimsediği yanlış çizgi düzeltilmiş oldu.

Ancak ayaklanma karşıtları, iktidarın bir an önce alınması için savaşmak yerine, Ön Parlamento'da kalma fikrine sıkı sıkıya sarıldılar. Bu eğilimin teşhir ve ıslah edilmesi gerekiyordu.

24 Eylül'de Merkez Komite, Parti'ye, Ön Parlamento'ya karşı denge oluşturabilmek için Sovyetler Kongresinin acil toplanmasını talep etmeleri, ve devrimci dalganın daha yüksek olduğu bu bölgelerde resmi onay beklemeden Bölgesel ve Alan kongrelerini toplamaları çağrısında bulundu.

Raboçi Put'taki bir makalede Stalin şöyle yazıyordu:

> "Bu hükümetin maskesini düşürmek ve kitlelere onun karşıdevrimci yüzünü göstermek, Rus devriminin öncüsü olarak proletaryanın görevidir... Safları sıklaştırmak ve yaklaşmakta olan mücadele için yorulmadan hazırlanmak da proletaryanın görevidir." "Başkentteki işçiler ve askerler, Kerenski-Konovalov Hükümeti'ne güvensizlik oyu vererek ilk adımı çoktan attılar..."
>
> "Şimdi söz söyleme sırası taşrada."[24]

23 Eylül'de, Merkez Komite bu kararı almadan bir gün önce, Sovyetler Merkez Yürütme Komitesi'ndeki Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, kitlelerin baskısına yenik düşerek sonunda, 20 Ekim'de II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresini toplama kararı aldılar. 27 Eylül'den itibaren *Raboçi Put* her gün şu başlığı atmaya başladı: "Yoldaşlar, işçiler, askerler ve köylüler! 20 Ekim'de Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi için hazır olun! Bölgesel Sovyet kongrelerini acilen toplayın!"

29 Eylül'deki toplantısında Merkez Komite, 5 Ekim'de kuzey bölgesi, yani Bolşevik ruhun egemen olduğu Finlandiya, Petrograd ve komşu şehirlerden oluşan Sovyetler Kongresini toplama kararı aldı. Kongrenin amacı, silahlı ayaklanma için ajitasyon ve örgütlenme hazırlıklarına hız vermekti.

3
BOLŞEVİK PARTİSİ'NİN TALİMATLARI

1917 Ekiminin başlarında, durumda yeniden bir değişiklik olmuştu. Devrim bir adım daha ileri gitmiş ve ülke ayaklanmanın arifesine gelmişti.

Finlandiya'da iktidar pratikte Sovyetlerin elindeydi. Devrimci denizcilerin, askerlerin ve işçilerin baskısına yenilen Bölgesel Sov-

yetler Komitesi –ki hâlâ Savunmacılar güçlüydü– Bölgesel Sovyetler Kongresini toplamaya mecbur kalmıştı.

3. Bölgesel Kongre diye bilinen bu kongre, 9 Eylül'de Helsingfors'ta başladı. Daha açılışta, delegelerin çoğunluğunun devrimci bir politikadan yana olduğu çok açıktı. Önceki iki Finlandiya Sovyetler Kongresi Savunmacıların egemenliğindeydi. Bu kongrede ise temsilcilikleri çok azdı. Salon, her hallerinden cesur ve kavgaya hazır oldukları belli denizciler, askerler ve işçilerle doluydu. Daha açılışta, Bolşeviklerden ve partilerinden kopmuş "Sol" Sosyalist Devrimcilerden oluşan sağlam bir çoğunluk kurulmuştu. Bu "Sol" Sosyalist Devrimciler, kendi önergelerini sundukları iktidar sorunu haricinde ısrarla Bolşevik kararlar lehine oy kullandılar. Ama bu konuda da 16'ya karşı 74 oyla Bolşeviklerin önergesi benimsenmişti. Yeni seçilen Bölgesel Sovyetler Komitesi'nde 37 Bolşevik, 26 "Sol" Sosyalist Devrimci ve 2 Menşevik Enternasyonalist vardı.

Kongreden sonra Finlandiya'daki yerel Sovyetler hızla Bolşevikleşti. Viborg ve Helsingfors gibi daha büyük kentlerde Bolşevikler Sovyetlere egemen oldu. Aynı zamanda güçlü garnizonların yerleştiği, Petrograd yakınlarındaki diğer şehirlerdeki Sovyetler de daha aktifleşti. Kronstadt, Yuryev ve Reval'deki Sovyetler "Bütün İktidar Sovyetlere!" sloganını benimsediler.

Böylece Bolşevikler Petrograd'ın en yakın geri bölgesinin desteğini kazanmış oldu.

Finlandiya gibi Kuzey Cephesi de Bolşevik Partisi'ni desteklemeye hazırdı. Petrogradlı işçiler iktidarın Sovyetlere geçmesinde ısrarlıydılar. Kısa süre önce Bölge Dumaları seçiminin yapıldığı Moskova'da Bolşevikler oyların yarısından fazlasını toplamışlardı. Bu seçimler kitlelerin ruh halindeki bariz değişimin herhalde en kesin ifadesiydi. Moskova, Petrograd'a göre küçük burjuva ağırlıklı olduğu için, Moskovalı işçiler, kırsal alana Petrograd proletaryasından daha fazla bağlı ve kırsal etkilere daha açıktılar. Sonuç olarak, Bolşeviklerin 17 bin askerden 14 bininin oyunu aldığı seçimler, hem proletaryanın savaşa hazır olduğunun hem de kırsal nüfusun düşüncelerinin keskin değişiminin bir işaretiydi.

Büyük şehirlerde, Moskova ve Petrograd çevresindeki sanayi merkezlerinde ve bu merkezlere yakın cephelerdeki askerler arasında Lenin'in partisi seçmen çoğunluğunu arkasına almıştı. Uralar'dan Donets havzasına, Volga bölgesinden Ukrayna'ya, yeni proleter devrime hazır olduklarının sevinçli haberleri geliyordu.

Uluslararası durumda da değişiklikler olmuştu. Tek tek isyanlar silahlı ayaklanmanın nüvesi olarak büyüyordu. Zalim bir askeri rejimin hüküm sürdüğü Almanya'da, beş büyük savaş gemisinin mürettebatı Eylül 1917'de isyan başlattı. Westfalen kruvazörünün mürettebatı kaptanlarını denize attıktan sonra gemiyi terk ettiler. Nürnberg kruvazörünün mürettebatı subaylarını tutukladı ve firar etmek niyetiyle Norveç'e doğru yola çıktılar, ama hükümete bağlı bazı destroyerler isyancı kruvazörü kuşattılar ve emirlere uymazsa batırılacakları tehdidiyle Almanya'ya dönmeye zorladılar. Hareket öyle hızlı yayılıyordu ki artık önünü almak imkansızdı. Reichtag'ta Alman Hükümeti, Alman ordusunda isyanın hüküm sürdüğünü itiraf etti.

Almanya'daki olaylar, Avrupa'da devrimci kitlelerdeki değişimin şüphe götürmez bir işaretiydi. Tüm dünyanın devrimin eşiğinde olduğu gerçeğinin bir belirtisiydi. Lenin 29 Eylül'de şunları yazıyordu:

> "Kriz olgunlaşmıştır. Rus Devrimi'nin bütün geleceği tehlikede. Bolşevik Partisi'nin onuru tehlikede. Enternasyonalist işçilerin sosyalist devriminin tüm geleceği tehlikede."[25]

Lenin, dönüm noktası olacak anın geldiğine karar vermişti. Harekete geçme sloganı "Silahlı ayaklanmaya hazır olun", şimdi talimata dönüşmüştü: "Hemen harekete geçin!"

Böyle bir durumda Ön Parlamento'ya yapışıp kalmak, devrime ihanet etmekle eş anlamlıydı. Ayaklanma düşüncesine açıkça karşı çıkamamakla beraber, muhalifler, Sovyetler Kongresi toplanana kadar hareketin ertelenmesini öneriyorlardı. Ancak iktidar sorunuyla ilgili bir kararı Sovyetler Kongresi toplanana kadar ertelemek, ayaklanma için kararlaştırılan tarihi düşmana ilan etmek de-

mekti. Bu, düşmanın güçlerini toplaması ve ayaklanmanın merkezleriyle örgütlerini yerle bir etmesi için bir fırsat olurdu. Böyle davranmak, yenilgiyi davet etmek ve inisiyatifi düşmana vermek anlamına gelirdi.

Ayaklanmanın Sovyetler Kongresinin açılışına kadar ertelenmesi önerisi Troçki'den gelmişti. 20 Eylül'de Petrograd Sovyetlerine seslenirken, iktidar sorununun Sovyetler Kongresi tarafından karara bağlanacağını söylüyordu. Bundan önce Troçki, "Beşler Konseyi"nin –Kerenski Hükümeti'ne böyle deniyordu– feshedilmesinden ve Demokratik Konferans'ın bir Geçici Komite oluşturmasından yanaydı.

Hainlerin yönettiği bir konferanstan, Sovyetler Kongresi toplanana kadar bir çeşit "geçici" hükümet çıkabileceği konusunda herhangi bir umut taşımak, işbirlikçilerin tuzağına düşmek ve karar anında halkı yanlış yönlendirmek anlamına gelirdi.

Ertesi gün, Demokratik Konferans'taki Bolşevik grubun bir toplantısında, Troçki yine iktidar sorununun Sovyetler Kongresi toplanana kadar bekletilmesini önerdi.

Troçki ayaklanmaya açıkça karşı çıkmaya cesaret edemiyordu, ama o da Kamenev gibi bunu engellemek için elinden geleni yapıyordu. Bütün Menşevikler gibi o da ayaklanmadan korkuyor ve iktidar sorununun barışçı yoldan çözülebileceğini düşünüyordu. Garnizonun başkentten çekilmesine izin vermemenin, devrimin dörtte üçünün zaten kazanıldığının göstergesi olduğunu savunuyordu. Oysaki asıl duruşu, burjuvazinin iktidarda kalmasından yanaydı. Dahası, ayaklanmanın Sovyetler Kongresi toplanana kadar ertelenmesi, bütün planların düşmana açık edilmesi, devrimci safların çatlaması ve savaşa hazırlanan kitlelerin soğuması anlamına gelirdi.

Lenin, ayaklanmanın bu muhtemel sabotajcılarını gayet açık terimlerle ifşa etti. Zaferden emin bir devrimci savaşçının enerjisiyle, her türlü ertelemeyi hainlik olarak ifşa etti ve kritik anın geldiğinin bilincinde bir liderin kararlılığıyla, inatçılara saldırdı. Özellikle Merkez Komite'ye, Petrograd Komitesi'ne ve Moskova Komitesi'ne

yazdığı "Kriz Olgunlaşmıştır" makalesinin bir dipnotunda tekrar tekrar bazı pasajların altını çiziyordu:

> "Sovyetler Kongresini beklemek tam bir ahmaklık, çünkü bunun anlamı haftalar kaybetmek demek; ve haftalar, hatta günler şimdi her şeyi değiştirebiliyor. Bu, korkakça iktidarı almaktan vazgeçmek demek, çünkü 1-2 Kasım'da bunu yapmak mümkün olmayacak (hem pratik hem de teknik olarak, çünkü Kazaklar daha önceden aptalca randevulaşılmış ayaklanma günü için harekete geçmiş olacak).
>
> Sovyetler Kongresini 'beklemek' ahmaklık, çünkü hiçbir şey çıkmayacak, kongreden hiçbir şey çıkamaz."[26]

Lenin ısrarla ve inatla, tekrar tekrar acil ayaklanmayı savunuyordu:

> "Ülkede çoğunluğuz. Her iki başkentte de Sovyetler bizim elimizde. Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin safları çözülüyor. Bize tüm emekçi halkın desteğini sağlayacak sloganlar öne sürmeliyiz, örneğin, 'Barışı geciktiren hükümet gitmeli!' 'Köylülerin toprak ağalarına karşı başkaldırısını engelleyen hükümet aşağı!'"
>
> "Bolşevikler şimdi ayaklanmanın zaferinden eminler." "... Ani bir darbe indirebiliriz (eğer Sovyetler Kongresini 'beklemezsek'), üç merkezden, Petrograd'dan, Moskova'dan ve Baltık Donanması'ndan... Petrograd'da, Kışlık Saray'ı ve Genel Kurmay Karargâhı'nı, Telefon İdaresi'ni ve bütün büyük matbaaları bir anda ele geçirebilecek binlerce silahlı işçi ve askerimiz var ve kimse bizi buralardan çıkaramaz. Orduda öyle bir ajitasyon yürütürüz ki kimse bu hükümetin barıştan, köylülere topraktan, vs.'den yana olduğuna inanmaz."[27]

3 Ekim'de bu mektubu alan Merkez Komite, daha sıkı ve düzenli ilişki kurabilmek için Lenin'i Petrograd'a davet etmeye karar verdi.

Lenin de başkentte alevlenen mücadeleden uzak olmaktan hoşnutsuzdu. Petrograd'dan gelen mektuplar oldukça gecikmeli olarak eline geçiyor ve gazeteler bir gün sonra ulaşıyordu. Proleter devrimin önderi devrimci olayların karşı konulmaz gücüne daha yakın olmak istiyordu. Viborg'a taşınma isteğini dile getirdi. Tekrar kılık değiştirdi, hatta gri bir peruk taktı ve 17 Eylül'de Helsingfors'u terk etti. Viborg'da Lenin, Laatukka isminde, yerel Sosyal Demokrat gazetenin editörü olan ve şehrin dışında yaşayan Finli bir Sosyal De-

mokratın evinde kaldı. Burada durup dinlenmeden yoldaşlarına yazdı, talimatlar yolladı.

5 Ekim'de, Merkez Komite, Kamenev'in tek karşı oyuyla, Bolşevik grubun Ön Parlamento'dan ilk toplantısında çekilmesi kararını aldı.

Aynı toplantıda Merkez Komite Kuzey Sovyetler Kongresini 10 Ekim'e erteleme ve bu kongreyi daha önce kararlaştırıldığı gibi Finlandiya'da değil, Petrograd'da toplama ve Petrograd Sovyeti'nin bu kongrenin ileri aşamalarında yer alması kararını aldı. Böylece Merkez Komite, harekete geçmeden önce güçlerin bir gözden geçirilmesi olarak Kuzey Sovyetler Kongresinin önemini vurgulamış oluyordu. Buradan çıkacak kararlar bütün diğer Bölgesel Sovyetler kongrelerine model oluşturacaktı ve ayaklanma hazırlıklarında kitleleri harekete geçirecek bir araç olacaktı.

Kuzey Sovyetler Kongresinin kararlarını talimatlara dönüştürmek için Stalin, 10 Ekim'de, Kuzey Kongresinin toplandığı gün, Petrograd ve Moskova'daki partili ileri işçilerle birlikte Merkez Komite'nin de toplanmasını önerdi. Stalin'in önerisi kabul gördü. Aynı zamanda parti kongresinin toplanmamasına da karar verildi çünkü bu, ayaklanma hazırlıklarına olan ilgiyi dağıtabilirdi. Tüm güçler tek bir soruna konsantre olmalıydı, o da ayaklanma sorunuydu.

7 Ekim'de Ön Parlamento Marinski Sarayı'nda toplandı. Hükümet temsilcileri, önemli hükümet yetkilileri ve başkentlerdeki değişik halk örgütlerinin temsilcileri resmi açılışta hazır bulunuyorlardı. Anayasal Demokratlar sağdaki ve ortadaki sıraları dolduruyordu. Bu etli butlu Moskovalı tacirler, Petrogradlı kodamanlar ve taşralı toprak ağaları, Kulaklar ve mülk sahipleri "devrimin geleceğine" karar vermek için toplanmışlardı. Bunların arasında Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler yaltaklanırcasına sola, Bolşeviklerin doldurduğu sıralara bakıyorlardı.

Oturum, emirlerine itaat edilmediğinden ve orduda Bolşeviklerin kontrol kazandığından acı acı yakınan –sağdaki ve ortadaki sıralardan sempatik alkışlar eşliğinde– Kerenski'nin konuşmasıyla açıldı.

Kerenski'yi, devrimin başlangıcındaki sessiz sakin günleri arzuyla anan ve o günleri şimdiki karmaşayla karşılaştırırken gözyaşı döken, Sosyalist Devrimcilerin "büyükannesi" geçkin ve bunak Breşko-Breşkovskaya izledi. Rusya Cumhuriyet Konseyi'nin başkanı seçilen Sağ Sosyalist Devrimci Avksentyev ateşli bir nutuk attı, onu, sekreterlerin ve alt sekreterlerin monoton seçim süreci izledi. Bu arada Ön Parlamento'nun "liderleri" Bolşeviklerin konuşmasını nasıl engelleyebilecekleri konusunda görüş alışverişinde bulundular. Bolşevikler, deklarasyonlarını okuyabilmek için ısrarla söz hakkı talep ettiler ve sonunda Avksentyev sözcülerini kürsüye çağırdı. Bolşeviklerin deklarasyonu burjuvaları ve işbirlikçilerini hiddetlendirdi. Kerenski Hükümeti'nin "halkı uyutmak için" kurulmuş olduğunu duyduklarında, Bolşevik konuşmacının sesinin duyulmasını engellemek için korkunç bir uğultu kopardılar.

"İn aşağı!" diye bağırıyordu Anayasal Demokratlar.

"Kes sesini, sen Kişkin-Burişkin!" diye cevap geldi onlara Bolşevik sıralarından.

Öfkeden yamulmuş suratlarıyla, kooperatif toplulukların temsilcileri, teşhir edilmelerine sinirlenen Şehir Dumalarından Anayasal Demokratlar ve yeniden seçimlere tahammülü kalmamış Sovyetler Yürütme Komitesi'nin işbirlikçi üyeleri, sıralarından fırlayıp tehditkâr hareketlerle kürsüye yürüdüler. Anayasal Demokratlar ve Savunmacıların taciz ve hakaret yağmuru altında konuşmalarını bitiren Bolşevikler salonu terk ettiler.

"Hayırlı yolculuklar!" diye bağırdı biri öfkeyle karışık alaycı bir sesle.

"Tekrar görüşeceğiz!" diye yanıtladı onu Bolşevikler.

Merkez Komite sabotajcıların direncini kırmayı başardı. Parti, işbirlikçilerin arkasına gizlenen Kornilovcuların devrime saldırmak için hazırlıklara giriştiği Ön Parlamento'yla ilişkisini kesti. İşçi sınıfı ve genel olarak çalışan sınıf, barışçı bir devrim olasılığına ait tüm hayallerin terk edilmesi gerektiğini anlamıştı. Yalnızca fedakârca bir savaş devrimin sonucunu belirleyebilirdi. Stalin, Bolşevikler Ön Parlamentodan çekildikten sonra şunları yazıyordu:

"İlk Kornilov planı bozulmuştu ama karşıdevrim yenilmemişti; sadece geri çekilmişler, Kerenski Hükümeti'nin arkasına saklanmışlar ve yeni pozisyonlarını emniyete almışlardı..."

"İşçiler ve askerler bilmelidir ki, köylüler ve denizciler bilmelidir ki, şimdi barış ve ekmek için, toprak ve özgürlük için, kapitalistlere ve toprak ağalarına, vurguncular a ve yağmacılara, hainlere ve işbirlikçilere, şu anda örgütlenmekte olan Kornilovculara sonsuza kadar bir nokta koymak istemeyen herkese karşı savaşıyoruz."

"Kornilovcular toparlanıyor, karşı koymaya hazır olun!"[28]

Merkez Komite'nin Petrograd'a çağrısını alan Lenin, trenle Fin sınırındaki Raylova istasyonuna gitmeye, oradan da, daha önceki seferde Udelnaya istasyonuna gittiği gibi Jalava'nın lokomotifinde yolculuk etmeye karar verdi.

7 Ekim öğleden sonra saat 2:25'te, Lenin, yine kılık değiştirmiş olarak trene bindi. O ve yoldaşı Rahya trenin içine girmeyecekler, dışarıdaki basamaklarda yolculuk edecekler ve Lenin, Rahya'nın Fince sorduğu sorulara "evet, hayır" anlamına gelen "jo, ei" gibi tek heceli kelimelerle yanıt verecekti.

Tren kalabalıktı. Kararlaştırdıkları gibi Rahya Lenin'le Fince konuşuyor ama Lenin yersiz cevaplar veriyordu. "Evet" diyeceği yerde olumsuz anlamda başını sallıyor, "hayır" diyeceği yerde kısa bir "evet" çıkıyordu ağzından.

Yine de Raylova'ya yolculuk olaysız geçti. Trenden inen Lenin ve yoldaşı, hat boyunca 1,5 km yürüyüp Jalava'nın lokomotife yakıt yüklediği yere vardılar. Yoldaşı lokomotifin merdivenine tırmanırken Lenin de bir çalının arkasına gizlendi. Jalava, Rahya'nın kulağına iki şüphelinin lokomotifi gözetlediğini ve Lenin'le ikisinin istasyona doğru yürümelerinin ve kendisinin de onları yoldan almasının daha iyi olacağını fısıldadı. Lenin rayları takip ederek geriye döndü. Trenin kalkmasına sadece bir dakika kalmasına rağmen Jalava'nın lokomotifi hâlâ istasyona varmamıştı. Nihayet son sürat istasyona girdi. Lenin'le aynı hizada olmaya dikkat ederek, Jalava sert bir fren yaptı ve araç yavaşladı. Lenin merdivenlere atladı ve lokomotif, kendisini bekleyen trene yavaşça yaklaştı ve hemen hareket ettiler.

Lenin, Udelnaya'nın banliyö istasyonuna gece ulaştı ve Petrograd Viborg bölgesine yürüdü. Varır varmaz ilk isteği Stalin'le görüşmek oldu. 8 Ekim tarihli ve saatler süren bu görüşme boyunca Stalin, Lenin'e ayaklanmayla ilgili hazırlıkları anlattı. Lenin ısrarla Stalin'e ordu ve fabrikalarda yükselen durumu ayrıntılarıyla sordu.

10 Ekim'de toplanması planlanan parti konferansı imkânsız hale gelmişti, yerine Merkez Komite toplantısı yapılması kararlaştırıldı. Toplantıda on iki kişi hazır bulunuyordu. Lenin de oradaydı, Temmuz günlerinden bu yana katıldığı ilk toplantıydı bu. Tanınmaz bir haldeydi. Tertemiz traş olmuş ve başına, durmadan iki eliyle düzelttiği gri bir peruk takmıştı. Yoldaşları onu, sağ salim geldiği için kutladılar ve Kerenski'nin hafiyelerinden paçayı kurtardığı için de hayranlıklarını belirttiler.

Yeniden bir araya gelmenin ilk heyecanı geçtikten sonra, Stalin tarafından olan bitenden zaten haberdar edilen Lenin, esas sorunu tartışmayı önerdi.

Üç aydır Merkez Komite toplantılarına katılamamış olan Lenin, son gelişmelerle ilgili raporları merak ediyordu. Yoldaş Sverdlov Kuzey ve Batı cephelerindeki durumu anlattı. Oralarda genel durum Bolşeviklerden yanaydı. Minsk garnizonu bizim tarafımızda ama havada bir koku var: Genel Kumandanlıkla Cephe Kumandanlığı arasında esrarengiz bir tartışma sürüyor. Kazaklar Minsk civarında yoğunlaşıyor ve anti-Bolşevik ajitasyon yürütülüyor. Devrimci birlikleri kuşatmak ve silahsızlandırmak için hazırlık yapıldığı besbelli.

Sverdlov konuşmasını bitirince Lenin ayağa kalktı ve durumu gözden geçirdi. Ayaklanma için yapılması gereken teknik hazırlıkların tam olması gerektiğini tekrar vurguladı ve şimdiye kadar yapılanların uygunsuz olduğu görüşünü savundu. Politik durum olgunlaşmıştı; halk harekete geçmeyi bekliyordu, kararlardan ve laf kalabalığından bıkmışlardı. Köylü hareketi de devrimci çizgide gelişiyordu. Uluslararası durum, Bolşeviklerin inisiyatif almasına müsaitti. Özetle Lenin şöyle diyordu:

> "Politik olarak durum iktidarın değişimi için tamamen olgunlaşmıştır..."

"İşin teknik yönünü tartışmalıyız. Her şey buna bağlı."[29]

Bu görüşmede Lenin, politik durumun olgunlaştığını ve karar verilmesi gereken noktanın ayaklanma anı olduğunu iki kez vurguladı. "Belirleyici operasyonlara başlamak için"[30] Kuzey Sovyetler Kongresinden ve Bolşevik görüşlü Minsk garnizonundan faydalanılması gerektiğini açıkça önerdi.

Daha fazla oyalanma "ölüm anlamına geleceği için" acil harekete geçmek gerektiğini düşünüyordu. Petrograd'da, Moskova'da, Minsk'te, Helsingfors'ta, nerede olduğu önemli değil, ama yükselen her elverişli durumdan fayda sağlanmalı, diye öneriyordu. Ama şartlardan bağımsız olarak, ayaklanma için sebep ne olursa olsun ya da nerede başlarsa başlasın, nihai savaş Petrograd'da, ülkenin politik merkezinde, devrimin ocağında olacaktı.

Yani Lenin'in aklında zaten ayaklanmanın *tarihi* sorunu vardı; hem kendisi hem de Merkez Komite için ayaklanma kararı hallolmuş bir meseleydi.

Lenin görüşlerini, özenli bir açıklık ve kesinlikle parti direktiflerinin öne sürüldüğü kısa önergede formüle etti. Kararda şöyle deniyordu:

> "Merkez Komite beyan eder ki; hem Rus Devrimi'ni etkilemesi nedeniyle uluslararası durum (tüm Avrupa'da dünya sosyalist devriminin boyutunun uç bir manifestosu olan Alman donanmasındaki isyan ve Rusya'daki devrimi boğma amacı taşıyan emperyalist dünyanın tehdidi) ve askeri durum (Rus burjuvazisi ve Kerenski şirketinin Petrograd'ı Almanlara teslim etmedeki şüphe götürmez kararlılığı) ve bununla birlikte proletarya partisinin Sovyetlerde çoğunluğu elde etmiş olması tüm bunları, köylü isyanıyla ve halkın partimize duyduğu güvenle birlikte ele aldığımızda (Moskova'daki seçimler) ve, son olarak, ikinci bir Kornilov durumu için yapılan hazırlık (askerlerin Petrograd'dan çekilmesi, Kazakların Petrograd'a gönderilmesi, Minsk'in Kazaklar tarafından çevrilmesi, vs.) tüm bunlar silahlı ayaklanmayı günün gereği kılıyor.
>
> Silahlı ayaklanmanın, bu yüzden, kaçınılmaz olduğunu ve tamamen olgunlaştığını belirten Merkez Komite, tüm parti örgütlerinin bu yönde hareket etmesi ve bu duruş noktasından yola çıkarak (Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi, askerlerin Petrograd'dan çekilmesi, Mosko-

va ve Minsk'teki hareketlenme, vs.) tüm pratik sorunları tartışma ve karara bağlama talimatını verir."[31]

Lenin'in önerisi ikiye karşı on oyla kabul gördü. Jerzinski'nin önerisiyle, "yakın gelecekte politik bir rehber olması amacıyla Merkez Komite üyelerinden oluşan bir 'Politbüro' kurulması"[32] kararlaştırıldı.

Bu toplantıda Merkez Komite'nin sadece iki üyesi Lenin'e muhalefet etti. Bunlar, Lenin'in söylediklerine bir dizi itiraz geliştiren Kamenev ve Zinovyev'di. Uluslararası durum, diyorlardı, bizim lehimize değil; işçi sınıfı aktif destek sağlamayabilir ve Almanlarla düşmanla kolayca anlaşıp devrime yüz çevirebilirler: Çoğunluğa sahip değiliz; sadece işçiler ve askerlerin bir bölümü bizden yana; diğerleri kararsız. Savunmada kalmak, diyorlardı, daha iyi olacaktır; burjuvazi meclis toplantısını iptal etmeye cesaret edemez, orada sandalye sayısının üçte biri bizim; küçük burjuvazi Bolşeviklere doğru kayıyor; "Sol" Sosyalist Devrimcilerle birlikte, meclis toplantısında çoğunluğu sağlayıp politikamızı kabul ettirebiliriz.

Kamenev ve Zinovyev, Rus işçi sınıfının Çar'a ve burjuvaziye karşı savaşta çektiklerini tamamen göz ardı ediyordu.

Oportünistlere karşı bitmeyen savaşında Lenin, sınıf savaşının farkına varmış olmanın yetmediğini azimle öğretmiştir. Burjuvazi bile sınıf savaşını inkâr etmez. Ama sadece proletarya diktatörlüğü aşamasına taşınan sınıf savaşını fark edenler gerçek Marksistlerdir. Bolşevizm, proletarya diktatörlüğü savaşında büyümüş, güçlenmiş ve bilenmiştir.

Bolşevik Partisi'nin sürdürdüğü tarihi aşamasına gelmiş mücadelenin karar anı olan belirleyici olayın arifesinde, Kamenev ve Zinovyev, Menşeviklerin ve Kautski'nin ihanet yolunu benimsedi. Parlamento aracılığıyla sosyalizme doğru barışçı bir evrimi savunuyorlardı. Gerçekte Kamenev ve Zinovyev kapitalizmi savunuyorlardı.

Bütün vatan hainleri gibi onlar da yalnızca düşman güçlerin güçlü saflarını görüyorlardı. Şunları söylüyorlardı:

"Düşmanın emrinde iyi eğitilmiş güçleri, ağır silahları, Kazaklar, şok birlikleri ve ordusu var... Bize gelince... ne fabrikalarda ne de kış-

lalarda savaş ruhu var."[33]

Gerçekte korkak kendi gölgesinden korkuyordu!

Merkez Komite bu kapitalizm savunucularına sert bir cevap yayınladı. Kimse bu teslimiyetçileri desteklemiyordu. Lenin'in önerisi tüm Bolşevik Partisi için bir talimat niteliği taşıyordu.

Merkez Komite'nin bu toplantısı gece geç saatte bitti. Dışarısı soğuktu. Sağda solda birer sokak lambası düzensizce sisi bölüyordu. Jerzinski Yoldaş pelerinini çıkartıp Lenin'in omuzlarına örttü. Lenin buna itiraz etmeye kalktı ama Jerzinski ısrar etti:

> "Şimdi mazeretin sırası değil! Lütfen şu pelerini ört, yoksa seni dışarı bırakmam."[34]

Lenin toplantının yapıldığı yerden epeyce uzakta oturuyordu. Saatin çok geç olduğunu görünce, geceyi Pevçeskaya sokağında, şimdi dev Elektropribor fabrikasının bulunduğu bölgede küçük bir odası olan bir işçiyle geçirmeye karar verdi.

İşçi, Lenin'e yatağını vermeyi önerdi ama Lenin bunu reddederek yere uzandı ve başının altına da yastık niyetine birkaç kitap koyuverdi.

4
KUZEY BÖLGESİ SOVYETLERİ KONGRESİ

10 Ekim'de, Merkez Komite toplantısı devam ederken, delegeler, Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi için Smolni'de toplanmaya başlamışlardı. Sverdlov, örgütçülere ve önderlere, açılışın 11 Ekim'e ertelenmesi gerekebileceğini haber vermişti. Bunu takiben, 10 Ekim akşamüstü sadece bir başlangıç konferansı yapıldı, Vekiller Kurulu seçildi ve gündem belirlendi. Petrograd, Moskova, Novgorod, Staraya Russa, Boroviçi, Reval, Yuryev, Arşengel, Volmar, Kronstadt, Gatçina, Çarskoye Selo, Çudovo, Sestrorestsk, Schlüsselburg, Viborg, Helsingfors, Narva, Abo ve Kotka'dan delegeler gelmişti. Petrozavodsk, Tikvin, Pavlovsk, Venden ve Pskov'dan ise hiç temsilci yoktu.

Toplam 94 delegeden 51'i Bolşevik, 24'ü "Sol" Sosyalist Devrimci, 4'ü Maksimalist Sosyalist Devrimci, biri Enternasyonalist Menşevik, 10'u Sağ Sosyalist Devrimci ve 4'ü Savunmacı Menşevik'ti.

Lenin bu kongreye özel bir önem veriyordu. 8 Ekim'de "Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresine katılan Bolşevik yoldaşlara" özel bir mektup yazdı. Mektupta, kongrenin iktidarı almaya ve ayaklanmayı başlatmaya hazır olmasını bildiriyordu:

> "Bütün Rusya Sovyetleri Kongresini beklememeliyiz, Merkez Yürütme Komitesi onu Kasıma kadar erteleyebilir," diye yazıyordu. "Bu arada Kerenski'nin daha fazla Kornilovcu asker toplamasına izin vermemeliyiz."[35]

Daha fazla beklenemezdi. Zaman, karar alma değil, eyleme geçme zamanıydı. Lenin şunları yazıyordu:

> "Bu artık Petrograd, Moskova, Helsingfors, Kronstadt, Viborg ve Reval'in karar vermesi gereken bir ayaklanma sorunudur. Petrograd ve çevresi; işte ayaklanmanın karar verilmesi, yayılması, mümkün olduğunca hızlı ve enerjik olarak hazırlanılması gereken yer burası."[36]

Daha sonra Lenin kısaca ayaklanma planını özetledi. En yakın garnizondan alayların Petrograd'a getirilmesini, Kronstadt'tan, Helsingfors'tan ve Reval'den donanmaların çağrılmasını, Kornilov birliklerinin ezilmesini, iki başkentin de ayaklanmasını ve Kerenski Hükümeti'nin indirilmesini, savaş halindeki ülkelere derhal barış teklifinde bulunulmasını ve toprağın köylülere dağıtılmasını teklif etti.

Devrimin önderi aynı zamanda ayaklanma sloganını da yükseltti.

> "Kerenski, iktidarın Sovyetlere geçmesini, bu iktidarın derhal barış önerisi yapmasını ve toprağın derhal köylülere dağıtılmasını engellemek için, kendisi Moskova'ya kaçarken Petrograd'ı Almanlara teslim etmek için Kornilovcu askerleri tekrar Petrograd'a getirdi! İşte bu, en geniş biçimde duyurmamız gereken, gerçek bir başarıyla karşılanacak ayaklanmanın sloganıdır."[37]

Lenin'in mektubu Ongre'deki Bolşevik grubun toplantısında tartışıldı. Grup 11 Ekim sabahı Merkez Komite'nin nihai oturumun-

dan sonra, Bolşeviklerin genellikle toplantılarını yaptıkları Smolni'deki 18 numaralı geniş odada toplandı.

Benimsenen önlemleri içeren bir rapor, Merkez Komite adına hazırlandı. "Ayaklanma" sözünü kullanmadan, konuşmacı, artık iktidarın Sovyetlere geçmesi konusunda genel geçer konuşmalar zamanının geçtiğini, bunun gerçekleşmesi için ne yapmak gerektiğine karar verilmesi zamanının geldiğini belirtti. Belki de Kongre, ayaklanmayı başlatacak örgüt olacaktı.

Kongrenin önderleri, Sverdlov'dan Merkez Komite'nin aldığı kararın gereğini öğrenmişlerdi. Kongredeki Bolşevik delegelerin çoğu da bundan haberdardı. Böylece bu rapor onları ayaklanma sorunuyla yüz yüze getirdi. Herkes kritik anın geldiğinin farkındaydı.

O akşam üzeri Kongre açıldı.

Tartışmaya katılan konuşmacıların sesleri şevk ve heyecanla titriyordu. Petrograd Sovyeti temsilcisi, Petrograd'ı tehdit eden tehlikeden söz ederken, Geçici Hükümet'in Petrograd garnizonunun üçte ikisini geri çekme niyetinde olduğunu beyan etti.

Onun ardından sözü Baltık Donanması'ndan bir denizci aldı. Şöyle dedi: "Garnizonu Petrograd'dan geri çekmek devrime ihanet demektir."

Delegelere hitaben şöyle devam etti:

> "Baltık Donanması size diyor ki: Burada kalın ve devrimin çıkarlarını savunun. Burada kalın ve devrimi koruyun!"

Bu konuşmanın son sözleri müthiş bir alkışla karşılandı. Kongre Baltık Donanması'na bir selamlama mesajı gönderdi.

Moskova temsilcisi, tehlike anında Moskova garnizonunun ve proletaryanın oturup olaylara seyirci kalmayacağını söyledi.

> "Finlandiya'da Sovyetler çoktan devrimci güç odakları haline geldi," diye belirtti Fin Bölge Komitesi temsilcisi. "Bölge Komitesi," diye ekledi, "hükümet yetkililerinin çalışmalarını kontrol ediyor. Bölge Komitesi komiserinin onayından geçmeden, Geçici Hükümet'in tek bir işi bile görülmüyor."[38]

Delegeler birbiri ardına Kongreye hitap ettiler. Petrograd, Helsingfors ve Kronstadt Sovyetleri delegeleri Kongreyi selamladılar;

hepsi en kısa zamanda II. Sovyetler Kongresinin toplanma zorunluluğunu vurguladılar.

Aniden, Menşevik Mukanov'un, Menşevik grubun Kongreden çekilme zorunluluğu hissettiğini açıklayan bir bildiri sunmasıyla Kongrenin militan atmosferi sinir bozucu bir hal aldı.

Bu açıklamanın delegeler üzerinde yarattığı etki, açıklamayı yapanların umduğunun tam tersi oldu. Açıklamayı alayla karşılayan Kongre, bu konu üzerinde tartışmayı bir sonraki oturuma erteledi ve talihsiz Menşevik sözcü, kürsüyü şaşkın şaşkın terk etti. Onun ardından, Viborg garnizonundan Golovoy adında bir Bolşevik söz aldı:

> "Viborg'da şu an iktidar Sovyetlerin elinde. Sovyetler Telgraf Ofisi'ni ele geçirdiler ve kıta komutanı ile kalenin komutanını kovdular."[39]

Ryabuşinski isimli delegenin açıklamalarına göre, Reval'de de aynı militan hava egemendi.

İşbirlikçiler yine de çabalarını sürdürdüler. Novgorod delegasyonu adına Menşevik Abromoviç acil bir konuda konuşma talep etti. Kuzey Cephesi Ordusu Yürütme Komitesi'nden delegasyonuna gelen bir telgrafta, Kongreden çekilmeleri emrediliyordu.

Ancak delegeler çekilmek istemediler. Boroviçi delegesi Krilov kürsüye çıktı ve Abromoviç'i azarlayarak işbirlikçi Yürütme Komitesi'nin emirlerine uymayı reddettiğini ve kongreyi, "Boroviçi garnizonunun, Kuzey Kongresinin öne sürdüğü talepleri silah gücüyle destekleyeceği"[40] konusunda garanti verdi.

Ve tekrar kürsüye birbiri ardına askerler, denizciler, işçiler çıkmaya başladı. Askerlerin çoğu, ordunun önlerine koyduğu sayısız engeli aşarak gizlice Kongreye katılmaya gelmişlerdi. Hepsi haykırmak için acele ediyordu:

> "Bütün İktidar Sovyetlere!"

Volinia Alayı temsilcisi yükselen kahkahalar ve alkışlar arasında Petrograd garnizonu adına konuştu ve şunları söyledi:

"Şu anki hükümet iktidarda kaldığı sürece, alay, Petrograd'dan çekilmeyecektir. Gitmek zorunda kalırsak, Geçici Hükümet'i de beraber götürürüz."[41]

Askerlerin ve işçilerin talepleri, köylü örgütlerinin temsilcileri tarafından da tamamen destekleniyordu. Petrograd Köylü Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi temsilcisi, iktidarın derhal Sovyetlere geçmesi çağrısında bulundu. Petrograd köylülerinin talebi, Hersonlu köylülerin zor hayat şartlarını anlatan ve kendilerinin Geçici Hükümet'e hiç güvenleri olmadığını bildiren ve Sovyetler iktidarı alana dek tek bir gram tohum bile toplamayacaklarını söyleyen Herson bölgesi köylü delegesi tarafından da desteklendi.[42]

Kongrenin bu ilk oturumu, donanmanın, garnizonların ve kuzey bölgesindeki fabrikaların devrimci savaşçı ruhunu ve topyekûn Bolşevik saflarda oldukları gerçeğini açığa çıkarmış oluyordu. Karşıdevrimciler ve işbirlikçiler bile istemeye istemeye bunu kabul etmek zorunda kalmışlardı. *Dyen* ve *Utro Rossii* gibi burjuva gazeteler, ilk gün gelişmelerini verdikleri haberlerinde, Kongrede Bolşeviklerin egemenliğini kabul etmişlerdi. [43]

Kongrenin militan ruhu işbirlikçileri korkutmuştu. Ertesi sabah tüm gazeteler, Sovyet Merkez Yürütme Kongeresi'nden geçen bir karara göre Kongrenin "yetkisiz" olduğu haberini geçiyorlardı. O ana kadar Sosyalist Devrimci ve Menşevik Merkez Yürütme Komitesi, Kongrenin toplanmasına hiçbir itirazda bulunmamışlardı, ancak Kongrenin Bolşevik bileşimi ve gerçek devrimci karakteri açığa çıkmaya başladıkça bir protesto dalgası yayıldı. Merkez Yürütme Komitesi, Kongreye yalnızca özel bir konferans olarak yaklaşılabileceğini, çünkü "bu konuda hiç yetkisi olmayan" Helsingfors Sovyeti tarafından toplandığını, Moskova Sovyeti'nden bir temsilcinin hazır bulunduğunu ama kuzey bölgesinden pek çok Sovyet'in temsil edilmediğini ve son olarak da Merkez Yürütme Komitesi'nin böyle bir kongrenin toplanacağından haberdar olmadığı açıkladı.

Ertesi sabah 12 Ekim'de, işbirlikçiler gözleri parlayarak Kongreye geldiler. Memnuniyetle ellerini ovuşturuyor ve Merkez Yürütme Komitesi'nin Kongreyi yetkisiz kılan açıklamasını içeren sabah ga-

zetesini zaferle sallayarak lobilerde fısıldaşıyorlardı. Oturum açıldığında Menşevikler söz istediler. İlk konuşmacı Bogdanov, Menşeviklerin, Merkez Yürütme Komitesi'nin kararına istinaden Kongrenin bundan sonraki gelişmelerinde rol oynamayacaklarını bildirdiler. Kongrede sadece "bilgi edinmek amacıyla" bulunacaklardı.

Menşeviklerin bu açıklaması delegeler tarafından hiç de sempatiyle karşılanmadı. Sağdan soldan "İşimize bakalım!" diyen sabırsız sesler yükseliyordu.

Sağ Sosyalist Devrimciler bile Menşevikleri açık açık desteklemeye cesaret edemediler.

Bolşevik grubun harekete geçmesiyle Kongre, Merkez Yürütme Komitesi'nin hain davranışını ifşa eden bir karar çıkarttıktan sonra politik durumu tartışmaya geçti.

Bolşeviklerin, iktidarın derhal Sovyetlere geçmesi önergesi "Sol" Sosyalist Devrimcileri korkutmuştu. Kolegayev korkakça şu şikayette bulundu:

> "Bolşevikler iktidar sorununun sokakta çözülmesini istiyorlar, bu sorunu parlamenter yollarla çözmeyi reddediyorlar."[44]

Ancak bu "Sol" Sosyalist Devrimcilerin liderine, Şişkov adında Kronstadtlı bir denizci olan, kendi partisinin bir sıra neferi karşı çıktı. Şişkov'a göre Bolşevikler ve "Sol" Sosyalist Devrimciler birlikte savaşıp iktidarı almalıydılar. 33. Ordu Birliği temsilcisi, kongreye okuduğu bu birlikten gelen yazıda, barışın bir an önce sağlanmasını, özel mülk topraklara el konulmasını, büyük sermayenin ve yüksek gelirlilerin vergilendirilmesini beklediklerini bildiriyordu.[45]

Kongre toplantısında aşağıdaki karar çıkarıldı:

> "Koalisyon hükümeti ülkeyi parçalamış, kana bulamıştır. Sözde Demokratik Konferans korkunç bir fiyaskoyla sonlanmıştır. Burjuvaziyle işbirliği şeklindeki hain politika; işçiler, askerler ve politik bilinç kazanmış köylülerce reddedilmiştir... Yalnızca en kararlı ve Sovyetlerin birleşik hareketinin ülkeyi ve devrimi kurtarabileceği ve merkezi otorite sorununu çözebileceği an gelmiştir. Kongre, bölgedeki tüm Sovyetleri harekete geçmeye çağırıyor."[46]

Bolşevik temsilcilerden biri, askeri ve politik durum üzerine ayrıntılı bir raporla, denizci, asker ve işçi delegeleri, Lenin'in planları ve Merkez Komite'nin silahlı ayaklanma ile ilgili kararları konusunda bilgilendirdi. "Ayaklanma" sözcüğünü kullanmamıştı ama Kongrenin toplandığı koşullara uygun sözcüklerle, Geçici Hükümet'in düşürülmesi ve Sovyetlerin iktidarı alması gerektiğini bildirdi.

Petrograd Bolşeviklerinden bir temsilci, Petrograd'da tüm silahlı güçlerin kontrolünde olacak bir Askeri Devrimci Komite'nin oluşturulduğunu Kongreye bildirdi. Buna cevap olarak "Sol" Sosyalist Devrimcilerin temsilcisi, grubunun Askeri Devrimci Komite önerisini desteklediğini belirtti.

Kongre, kuzey bölgesindeki tüm garnizonlara, uygun savaş düzeni için tüm önlemleri almaları için bir bildiri yayımladı. Ayrıca tüm yerel Sovyetlere bir çağrıda bulunarak, kendilerine Petrograd Sovyeti'ni örnek almalarını ve devrimin askeri savunmasını organize etmek için askeri devrimci komiteler oluşturmalarını salık verdi.

Kongre toprak sorununa özel bir önem veriyordu. Bu nedenle iktidarı alma savaşını desteklemeleri için köylülere bir çağrı yayımladı. Çağrıda şöyle deniyordu:

> "Köylüler bilmelidir ki, siperlerdeki, kışlalardaki, savaş gemilerindeki oğulları, fabrikalardaki işçiler onların tarafındadır ve devrimci işçilerin, askerlerin ve denizcilerin toprak için, özgürlük için ve sadece barış için ayağa kalkacağı nihai kavga günü yaklaşmaktadır. İşçiler ve köylüler; Köylü, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nin hükümetini kuracaklardır."[47]

Bolşeviklerin önerisiyle, Bütün Rusya Sovyetleri Kongresini toplamak ve bölgedeki bütün Sovyetlerin faaliyet merkezi olarak hizmet etmek üzere Kuzey Bölgesi Komitesi oluşturulması kararı benimsendi. Komite, 11'i Bolşevik, 6'sı "Sol" Sosyalist Devrimci olmak üzere 17 üyeden oluşuyordu.

Kongrenin kapanmasına yakın, salonda pek çok delege toplandı. Kürsü sanki aniden bir süngü çemberine alınmış gibiydi. Bunlar, kongreyi selamlamaya gelmiş Letonya Tüfekçi Alayı'ydı. Alayın sözcüsü şunları söyledi:

"Devrimin ilk gününden beri Letonyalılar 'Bütün iktidar Sovyetlere!' sloganını benimsemiştir ve bugün devrimci Petrograd bu sloganı hayata geçirmeye hazırlanırken Letonyalı tüfekçiler, 40 bin güçlü asker, tam destek vermeye hazırdır."[48]

Letonyalı sözcüyü Obuhov Atölyesi'nden bir temsilci takip etti.

"Bizim fabrika Boşevikleri yürekten destekliyor."[49]

Tüm delegeler sadece ve sadece bir düşünceyi ifade ettiler, o da sonuna kadar kararlılıkla savaşmak. Letonyalılar, denizciler ve Petrogradlı işçiler, hepsi ayaklanma çağrısında bulundular ve salonu dolduran yüzlerce adam bu çağrıya alkışlar, çığlıklar ve hep bir ağızdan "Enternasyonal Marşı"nı söyleyerek cevap verdiler.

İşbirlikçi Merkez Sovyet Yürütme Komitesi, Kongreyi gözden düşürmeye çalışıyordu; Kongrenin benimsediği kararların kargaşaya neden olacağını iddia etti.

İşbirlikçiler, Kongrenin işçilere, askerlere ve köylülere yaptığı II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi seçimlerini kendi ellerine alma çağrısının kendilerine gizlice indirilmiş bir tokat olduğunun farkındaydılar. Onları en çok korkutan da buydu.

Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi henüz toplantı halindeyken, Sosyalist Devrimci-Menşevik Merkez Yürütme Komitesi'nin yayın organı olan *İzvestia*'da "Sovyet Örgütünde Kriz" başlıklı bir yazı yayımlandı. Bir paragrafında şöyle deniyordu:

"Sovyetler eski rejime karşı savaşta muhteşem bir örgüttü, ama yeni bir rejim kurma işini üstlenebilecek kapasitede değiller; uzmanlıkları yok, ilişki kurabilecek beceri ve yetenekleri yok ve son olarak örgütleri yok."[50]

Bolşeviklerin kazandığı başarılardan korkmuş Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, kitleleri, politik örgüt olarak Sovyetlerin ülkeyi yönetebilecek yetenekte olmadığına ikna etmeye çalışıyorlardı. Yukarıda sözü edilen makalenin ilerleyen bölümlerinde şöyle deniyordu:

"Sovyet Vekillerini, demokrasinin sığınabileceği geçici barınaklar olarak kurduk. Şimdi, bu barınakların yerine, yeni sistemin kalıcı binalarını inşa ediyoruz ve doğal olarak, insanlar yavaş yavaş bu barı-

nakları terk edip daha uygun binalara geçiyorlar, çünkü binalar kat be kat inşa edilmiştir."[51]

İşbirlikçiler dehşetle sağa sola saldırıyorlar, yükselen devrimci fırtınanın dehşetiyle feryat ediyorlardı. Korku ve panik içinde, burjuvazi hükümetin iplerini daha sıkıca eline alana ve ülkedeki duruma hakim olana kadar Sovyetleri, kitleleri devrimden uzak tutmak için bir araç olarak gördükleri işbirlikçi politikalarının sınıfsal içeriğini açığa vuruyorlardı.

Burjuvazi dalkavuklarının bu bağlılığı, efendileri tarafından derhal takdir edilmişti. Karşıdevrimin önemli yayın organlarından biri olan *Russkaya Volya*, daha önce bahsettiğimiz *İzvestia*'daki makaleye şu sempatik yorumu yapıyordu:

> "Daha çok kısa süre öncesine kadar... Sovyetler hakkında... en saygılı sözlerle bahsedilirdi. Sovyet örgütlerini eleştirmek, karşıdevrim manifestosu olarak görülürdü. Sonunda, 'karşıdevrimcilerin' 'burjuva' yayınları değil ama Sovyet Merkez Yürütme Komitesi'nin organı, Sovyetlerin ölümünden açıkça bahsediyor."[52]

İşbirlikçi "sosyalistler" ve karşıdevrimci burjuvazi, kendine ortak bir dil bulmuştu. Korku içindeki dalkavukların panikle ağızlarından kaçırdıkları aslında karşıdevrimci efendilerinin planlarıyla tamamen uyum içindeydi.

Karşıdevrimciler, kapanışına yaklaşan Kongrenin aldığı kararın öneminin farkındaydılar. Kongrenin kapandığı günün ertesinde çıkan sayısında *Utro Rossii* şöyle yazıyordu:

> "Dün kapanan İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Bölge Kongresinin Sol Bolşevik havası, en korku verici endişeleri ayaklandırıyor."[53]

Dyen ise "Kırlar, Kuzey Kongresinin sloganlarını desteklemeye hazır," diyordu.[54]

Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresini, diğer pek çok bölge Sovyetlerinin kongreleri izledi. Hepsinin mesajı aynıydı: Sovyetleri iktidara taşıyacak mücadeleye hazır olun.

İKİNCİ BÖLÜM
AYAKLANMANIN ÖRGÜTLENMESİ

1
ÜLKEDE ÇOĞUNLUĞUN KAZANILMASI

Ekim arifesinde yazdığı makalelerinde ve mektuplarında Lenin, halkın siyasi kaderinin, tüm ülkenin kaderinin esas olarak Petrograd ve Moskova'daki devrimin zaferine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Petrograd ve Moskova'daki silahlı ayaklanma, ülke çapında mücadelenin gelişimini büyük ölçüde etkileyecekti.

Ama itici güç sağlayacak merkezleri işaret ederken, Lenin ve Stalin tarafından yönetilen Bolşevik Partisi hiçbir zaman ülkenin geri kalanının otomatik olarak bu iki şehri izleyeceğini düşünmemiştir. Güçlerin harekete geçişi tüm ülkede devam ediyordu. Ayaklanmanın olgunlaştığı konusunda Lenin'in çıkarsaması sadece merkezlerdeki değil, tüm ülkedeki sınıf ilişkilerinin bütünsel bir analizine dayanıyordu.

"Ülkede çoğunluğa sahibiz..." diye yazıyordu Lenin tarihi makalesi "Kriz Olgunlaşmıştır"da.[1]

Kornilov yenilgisinin ardından Bolşeviklerin ülkede çoğunluğa sahip olduğu açığa çıkmıştı. Bolşevik Partisi'nin silahlı ayaklanmayla ilgili kararı, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi yolunda yeni bir dönemin –üçüncü dönemin– açılışının işaretiydi.

Stalin, ilk dönemi (Mart-Nisan 1917) Parti'nin yeni yönelimi benimsediği dönem olarak karakterize eder.

İkinci dönem (Mayıs-Ağustos 1917), devrimci kitlelerin hareketlenme dönemidir.

Üçüncü dönem (Eylül-Ekim 1917), saldırının örgütlenme dönemidir.

> "Bu dönemin karakteristik özelliği, krizin hızla olgunlaşması, hakim çevreleri saran kaos, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin izolasyonu ve Bolşevik saflardaki tüm tereddütlerin terk edilmesi olmuştur."[2]

Petrograd ve Moskova Sovyetlerindeki başarılarından sonra, Bolşevikler Ekaterinburg, Minsk, Rostov, Saratov, Kiev, Harkov, Taganrog, Samara, Çaritsin ve Vladimir gibi hemen hemen tüm önemli sanayi merkezlerindeki Sovyetlerde çoğunluğu ele geçirdiler. Lugansk ve İvanovo-Voznesensk gibi merkezlerde ise zaten Şubat burjuva demokratik devrimi sonrasında Sovyetler Bolşevikleşmişti. Ekimden sonra gerçekleşen, ama tam Ekim Sosyalist Devrimi öncesindeki güçler dengesini yansıtan büyük sanayi merkezlerindeki meclis toplantısı üyeleri seçimi, Bolşeviklerin ülkedeki etkisinin ne kadar büyük olduğunu gösteriyordu.

İvanovo-Voznesensk'de Bolşevikler 17.116 (%64), Menşevikler 679 (%2.6), Sosyalist Devrimciler 3389 (%12.7) oy aldılar. Kineşma'da Bolşevikler 3.567, Sosyalist Devrimciler 858, Menşevikler 815 oy aldılar. Büyük tekstil fabrikalarının bulunduğu Vladimir Uyezd, Vladimir Gubernia'da Bolşevikler toplam oyun %71'ini (Bolşevikler 36.000'in üzerinde, Menşevikler sadece 745 ve Sosyalist Devrimciler 11.600) aldılar.

Urallar'da bulunan Aşa-Balaşovski'nin rakamları ilginçti. Burada Bolşevikler 1.829, Sosyalist Devrimciler 134 ve diğer tüm partiler toplam olarak 20 oy aldılar. Minyar Volost'ta (Minyar Fabrikası) Bolşevikler 2.232, Sosyalist Devrimciler 116 ve diğer tüm partiler 28 oy aldılar. Minsk'te Bolşevikler %63, Sosyalist Devrimciler %19 ve Menşevikler %1.8 oranında oy aldılar.

Bu rakamlar kitleler üzerindeki, özellikle de önemli sanayi merkezlerinde tüm etkilerini yitiren Menşeviklerin iflasını sergiliyordu. Bolşeviklerin büyük şehirlerdeki Sovyetlerde kazandıkları başarının tüm ülkeye yayılması gerekiyordu. Bu amacı göz önünde tutan Bolşevikler, II. Sovyetler Kongresinin toplanmasını talep ettiler.

Ekim başında Merkez Komite, yerel örgütlerine dağıttığı J. M. Sverdlov imzalı bir mektupta, 17 Ekim'de özel bir Parti Kongresinin, 20 Ekim'de de Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin toplanacağını bildirdi. Merkez Komite, Parti Kongresi ve Sovyetler Kongresi için mümkün olduğunca aynı delegelerin seçilmesinde ısrar ediyor-

du. Ayrıca yerel örgütlere, Sovyetler ve Bölge Sovyetleri kongreleri için de seçimleri örgütlemeleri talimatı verdi. Bu kongrelerde, Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin acilen toplanması yönünde alınacak kararı garantiye alma gayreti içindeydiler. Bu karar Petrograd'a telgrafla bildirilecekti. 30 Eylül'de *Raboçi Put*'ta RSDİP Merkez Komitesi imzalı "Sovyetler Kongresi Arifesinde" başlıklı bir makale yayımlandı. Makalede, Kongrenin toplanmasını engellemeye çalışan işbirlikçilere karşı mücadele çağrısı yapılıyordu:

> "Tetikte olun, yoldaşlar! Kendinize güvenin. Kaybedecek tek bir saatiniz bile yok. Sovyetler Kongresine hazırlanın. Bölge kongrelerini toplayın ve işbirlikçi karşıtlarının delege seçilmesine bakın. Yerel Sovyetlerde kazanımlarınızdan bir adım bile geri atmayın!"

Yazının sonunda Merkez Komite bir uyarıda bulunarak aceleyle hareket edilmemesini, yani aslında işçilerin merkezden işaret beklemelerini söylüyordu:

> "Düşmanlarımızın istediği zamanda savaşa girmeyeceğiz. Tek başına hareket etmeyin!"[3]

Bölgesel Sovyet kongrelerini toplama yönündeki kampanya, Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresinden sonra özellikle yankı buldu. Aşağıdaki tarihlerde adı geçen önemli merkezlerde bölge kongreleri toplandı:

Bölge	Tarih	Yer
1. Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi	11 Ekim	Petrograd
2. Ekaterinburg Bölge Sovyetleri Kongresi	13 Ekim	Ekaterinburg
3. Vladimir İli Sovyetleri Kongresi	16 Ekim	Vladimir
4. Volga Bölgesi Sovyetleri Kongresi	16 Ekim	Saratov
5. Minsk Sovyetleri Bölgesel Kongresi	16 Ekim	Minsk
6. Bütün Sibirya Sovyetleri Birinci Kongresi	16 Ekim	Irkutsk
7. Tver Eyaleti Sovyetleri Kongresi	17 Ekim	Tver
8. Güney Batı Bölgesi Sovyetleri Konferansı	17 Ekim	Kiev
9. Ryazan Eyaleti Sovyetleri Kongresi	18 Ekim	Ryazan

Ayrıca aşağıdaki kongreler de Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresinden önce toplanmıştı:

Bölge	Tarih	Yer
1. Ural Bölgesi Sovyetleri Kongresi	17Ağustos	Ekaterinburg
2. Merkez Sibirya Sovyetleri Kongresi	5 Eylül	Krasnoyarsk
3. Türkistan Sovyetleri İkinci Bölge Kong	29 Eylül	Taşkent
4. Donets ve Krivoy Rog Havzası Sovyetleri Bölg. Kong.	6 Ekim	Karkov
5. Doğu Sibirya Sovyetleri Kongresi	10 Ekim	Irkutsk

Yukarıda bahsedilen kongrelerde Petrograd, Moskova, Finlandiya, Estonya, Volga bölgesi, Urallar, Sibirya, Uzak Doğu, Ukrayna ve Orta Asya'dan, kısacası ülkenin hemen hemen her yerindeki Sovyetlerden temsilciler hazır bulunuyordu.

Kural olarak tüm kongrelerdeki temel düşünce, iktidara Sovyetler tarafından el konmasıydı ve bu Bolşevik kararlar kongrelerde benimsendi. Bölgelere hakim olan düşünce, Vladimir Eyaleti Sovyetleri Kongresinde alınan kararlara bakarak tahmin edilebilir. Kararda şöyle deniyordu:

> "Kongre, Geçici Hükümet'i ve onun destekçilerini, hain ve halk düşmanı ilan eder. Buna dayanarak Kongre, Vladimir eyaletindeki tüm Sovyetleri ve onun merkezini (Eyalet Yürütme Komitesi) Geçici Hükümet'e karşı savaş durumunda görmektedir."[4]

Ekim öncesi toplanan Sovyetler kongreleri, saldırının hazırlanmasında son derece önemli bir faktördü. Kongreler iktidarın Sovyetlere geçmesi gerekliliğinde ısrar etmekle kalmamışlar, aynı zamanda da nihai savaş başladığında Petrograd ve Moskova'yı destekleyen yükümlülükler altına girmişlerdir.

Ülkedeki önemli sanayi merkezlerinde, Bolşevik Partisi örgütleri baştan beri bağımsız örgütler olmuşlar ya da Şubat Devrimi'nin ardından Menşeviklerle olan tüm bağlarını koparmışlardı. Ancak bazı şehirlerde işbirlikçi ve oportünist unsurlar vardı, bu nedenle yeterince güçlü Bolşevik gruplar oluşturmak mümkün değildi. Buralar-

da, birleşik Bolşevik ve Menşevik Partisi örgütleri oluşturulmuştu. Bunlar bazı yerlerde Ağustos, Eylül, Ekim 1917'ye kadar varlıklarını sürdürdüler. Ama sonbaharda, Ekim ayaklanmalarının arifesinde, Menşeviklerle uyumsuzluk had safhaya ulaştı. Eylül ve Ekim ayı boyunca, *Pravda*'nın "Parti Yaşamı" sütunlarında Merkez Komite'nin talimatlarını kabul eden bağımsız Bolşevik Partisi kollarının oluşumunu ve bunların Menşeviklerle kopuşunu rapor eden yerel örgütlerden gelen "Merkez Komite'ye Mektuplar" yayımlanıyordu. Daha sonra, Sovyetlerin iktidarı alma mücadelesinin, Merkez Komitenin kesin talimatına rağmen Menşeviklerle kopuşun geciktirildiği bölgelerde diğer yerlere göre daha zor olduğu görülmüştür.

1917 Ekiminde, bölgelerde önemli ölçüde Bolşevik güç sağlanmıştı: Parti üyelerinin sayısında büyük bir artış vardı. 16 Ekim'deki merkez Komite toplantısında Sverdlov Yoldaşın belirttiği gibi, Bolşevik Partisi'nin o gün itibariyle 400 binden fazla üyesi vardı.

400 bin kişilik bu Bolşevik ordusu ülkeye çok iyi dağılmıştı. Partinin esas güçü doğal olarak iki başkentte toplanmıştı. Ekimde Petrograd'daki Parti üyesi sayıyı 50 bin civarıydı. Moskova'da 20 bini aşıyordu ve tüm bölgede 70 bindi. Urallar'da bu sayı 30 bindi.

Ekimde Minsk'te yapılan İkinci Kuzeybatı Konferansı'nda 28.590 parti üyesi temsil ediliyordu. Batı Cephesi'ndeki üyeler de bu hesaba katılınca toplam 49 bin üye ediyordu.

Temmuzda Güneybatı Bölgesi Parti Konferansı'nda sekiz örgütten 7.297 üye bulunuyordu. Bunlardan Kiev örgütüne ait yaklaşık 4 bin ve Odessa örgütüne ait 2.200 üye vardı.

Ekimde Tiflis'te yapılan Kafkasya Bolşevik Örgütleri Bölge Kongresinde, 2.200'ü Bakü örgütüne ait 8.636 üye temsil ediliyordu. İvanovo-Voznesensk'de 6 bin üyelik güçlü bir Bolşevik örgüt vardı.

Merkez Komite'nin talimatları doğrultusunda tüm ülkede iktidarı alma hazırlıkları sürüyordu. Geçici Hükümet'in baskısı karşısında geri çekilmeyen Merkez Komite ve yerel örgütler arasındaki iletişim, Ekim öncesi günlerde muhteşem bir biçimde kuruluyordu.

6. Kongre delegeleri kitlelere giderek silahlı ayaklanmanın ge-

rekliliğini anlattılar ve yerel parti örgütleriyle birlikte pratik hazırlıklara girişip başarı için gerekli koşulları yarattılar.

Merkez Komite, üyelerini değişik bölgelerden sorumlu kılmıştı ve onlardan, bu bölgelerdeki gelişmelerle ilgili düzenli olarak bilgi alıyordu. Merkezdeki ayaklanmanın destekleneceğini bildiren bölgelerden gelen her telgraf, ülkenin nabzını tutmak için önemli birer araçtı.

"Petrograd Rusya'nın tamamı değil!" diye histerik çığlıklar atıyordu Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler. Yayın organlarında sürekli olarak, nihai gümbürtü koptuğunda, kırların, tıpkı bir çığ gibi, Bolşevik Petrograd ve Moskova "ada"larının başından aşağı geçeceğini yazıp duruyorlardı. Ama ayaklanmaya hazırlanan Bolşevik yönetimi çok iyi biliyordu ki Petrograd ve Moskova düşman "kırlar"da bir ada değil, kasaba kasaba, bölge bölge, tüm ülkenin işaretini beklediği militan, öncü merkezlerdi.

Merkez Komite'den özel talimat almamış tek bir bölge kalmamıştı ülkede. Urallar, Donets Havzası, Beyaz Rusya ve Kuzey Kafkaslar, işgal edecekleri yeri, yerine getirecekleri fonksiyonu, ayaklanmada oynayacakları rolü önceden biliyorlardı. Merkez Komite temsilcileri son kararları iletmek ve iktidarı almak için yapılan son hazırlıkları denetlemek için bölgeleri ziyaret ediyorlardı. Ülkenin hemen hemen tüm önemli merkezlerinde Ekim arifesinde kurulmuş olan Kızıl Muhafız birlikleri genişlemiş, silahlanmış ve belirgin bir biçime bürünmüştü. Tüm ülke nefesini tutmuş harekete geçmek için gelecek işareti bekliyordu. Herkes biliyordu ki bu işaret Petrograd ve Moskova'dan gelecekti.

2
PETROGRAD BOLŞEVİKLERİ SALDIRIYA HAZIRLANIYOR

Parti örgütleri arasında saldırı hazırlıklarında en önde gelen Petrograd Komitesi'ydi. Petrograd örgütünün önde gelen işçileri Lenin'in ayaklanmayla ilgili makalelerinden haberdardı. Viborg Bölge

Komitesi –Ekim başında Lenin burada kalıyordu– Lenin'in mektuplarını çoğaltmıştı. İşçiler bunları gruplar halinde okumuş ve elle çoğaltmışlardı. Parti üyelerini Lenin'in ayaklanma çağrısı etrafında toparlamak için yoğun bir çalışma sürüyordu.

5 Ekim'de Petrograd Komitesi Lenin'in mektubunu iki başkentteki Bolşeviklere açtı. Daha sonradan Troçkistleşen M. M. Laşeviç, ayaklanma fikrine karşı çıktı. O da Kamenev ile Zinovyev'in öne sürdüğü fikirlere sahipti: Güçlerimiz yetersizdi; Petrograd ve Finlandiya Bütün Rusya demek değildi; köylüler arkamızdan gelmeyecekti, kaldı ki gelseler ve ekinleri toplamaya istekli bile olsalar, mahsulü şehirlere taşıyamayacaktık; ekonomik ve sınai olarak ve gıda stoğu olarak ülke kıtlığa doğru gidiyordu; iktidarı ele geçirebilirdik ama olayları hızlandırmamalıydık.

Bir başka deyişle, tereddüt içinde olanlar rüzgarın ne yöne eseceğini bekleme taraftarıydı. Ayaklanmayı örgütlemek yerine, olayların nasıl gelişeceğini bekleyip görmeyi savunuyorlardı; tüm güçleri hızla harekete geçirmek yerine, akıntıya sürüklenmeyi tercih ediyorlardı; devrimi yönlendirmek yerine, arkasından sürüklenmeyi öneriyorlardı.

Laşeviç, Troçki'nin, ayaklanmayı Sovyetler Kongresinin açılışına erteleme önerisini savunuyordu. Ama o, Troçki'nin açıklamaktan çekindiği argümanları açık yüreklilikle ileri sürdü. Bu argümanlar, Troçki'nin Zinovyev ve Kamenev ile aynı çizgide olduğunu açıkça ortaya koyuyordu.

Petrograd Komitesi, ayaklanma muhaliflerine gereken cevabı verdi. Klainin bu konuda şunları söylüyordu:

> "Şu anki durumda iktidarı alma yolunda ilerliyoruz. İktidarı barışçı yollarla alamayız. Operasyona hemen yarın başlayıp başlayamayacağımızı söylemek zor. Ama mücadeleyi yükseltmek için bugün elimizdeki fırsatı kaçırmamalıyız. İktidarı alma sorunu tam karşımızda duruyor. Tek sorunumuz saldırıyı başlatacak o stratejik anı tespit etmek."[5]

Petrograd Komitesi'nin düşüncesini Molotov Yoldaş şu sözlerle kesin bir biçimde ifade ediyordu:

"Şu anki görevimiz kitleleri geri tutmak değil, iktidarı ele geçirmek için en iyi zamanı seçmek. Lenin'in tezleri der ki, tarihlerle kendimizi büyülemeyelim, iktidarı almak için en uygun anı seçelim; kitlelerin anarşiye sürüklenmesine izin vermeyelim. O anı tam bir kesinlikle tahmin etmek mümkün değil. Belki de en uygun an, Geçici Hükümet'in Moskova'ya çekileceği andır. Ama her an harekete geçmeye hazır bekleyelim."[6]

Petrograd Komitesi, başkentte bir Bolşevik Şehir Konferansı toplamaya karar verdi. Üçüncüsü yapılacak konferans, 7-11 Ekim'de olacaktı. Yaklaşık 50 bin parti üyesi temsil edilecekti. Bunların 7 bini Narva bölgesinden, yaklaşık 7 bini Viborg'tan, 3 bini de Petersburg'dandı, vs. genel durum o kadar kritikti ki konferans yarı gizlilik içinde toplandı, izleyiciye izin verilmedi. Bu konferans, Petrograd örgütünden yalnızca birkaç kişinin ayaklanmaya karşı olduğunu ortaya çıkardı. Petrogradlı Bolşevikler, Merkez Komite'yle uygun adım ilerliyordu.

Lenin, Konferans'taki delegelere, ayaklanma lehine fikirlerini ileri sürdüğü bir mektup yazdı. Önderin çağrısı ilgiyle karşılandı. 10 Ekim'de konferansta alınan bir kararla Lenin'in düşüncesine tam destek verildi. Kararda şöyle deniyordu:

"Sadece Rus devriminin değil, tüm dünya devriminin kaderini belirleyecek nihai kavga anı gelmiştir. Bu görüş ışığında, Konferans, sahte Cumhuriyet Konseyi ile birlikte Kerenski Hükümeti'nin yerini İşçilerin ve Köylülerin Devrimci Hükümeti'nin alması durumunda; a) toprağın köylülere dağıtılmasının... b) acil barış önerisinin... mümkün olabileceğini bildirir."[7]

Merkez Komite'nin ayaklanma çağrısı, hemen o akşam karara dönüştü.

Petrograd Komitesi ayaklanma hazırlıklarına hemen başladı. Komite üyeleri bölgeleri ziyaret etti, Kızıl Muhafızları denetledi ve silah tedarik etti. Viborg bölgesinde V. M. Molotov (Kiryabin) faaliyet yürütüyordu. Sürgünde yıllarını geçirmiş eski bir Bolşevik olan Molotov Yoldaş, ilk yasal Bolşevik gazeteler olan *Zvezda* ve *Pravda*'nın yayın kurulundaydı. Savaş sırasında Sibirya'da sürgündü, ama 1916'da Petrograd'a kaçtı ve burada Parti Merkez Komite

Bürosu'na seçildi. Şubat Devrimi sırasında Petrogradlı Bolşeviklere öncülük etti. İşçi ve asker temsilcilerinin tek bir Sovyet'te birleştirilmesi onun girişimiyle olmuştu.

Bu yazının yazıldığı tarihte Molotov, Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi ve Bolşevik Partisi Petrograd Komitesi üyesi idi.

Parti ayaklanma yolunda ilerlemeye başlayınca, Molotov Askeri Devrimci Komite'ye seçildi ve kendisine eğitim bölümünün sorumluluğu verildi. Garnizonda ajitasyon işini yönlendirirken, Petrograd Komitesi'ndeki ve bölgedeki görevine de devam ediyordu.

Andrei Andreyeviç Andreyev ise tamamen Bolşevik etki altında olan ve Kızıl Muhafızların örgütlenmesinde büyük yük taşıyan Petrogradlı metal işçileri arasında faaliyet gösteriyordu.

15 Ekim'de Petrograd Komitesi partinin acil ayaklanma çağrısını tartıştı. Toplantıda 35 temsilci bulunuyordu. Tartışmanın gündemi harekete geçilip geçilmemesi değildi –o zaten tamamdı– ama ayaklanmayla bağlantılı pratik sorunlar üzerinde duruluyordu.

Viborg bölge temsilcileri güvenle belirttiler: "Kitleler bizi destekleyecektir." Vasilyevski adası temsilcileri, tüm fabrikalarda askeri eğitimin bütün hızıyla devam ettiğini bildirdiler.

Kalinin orduyla kurulan bağlantıları anlattı:

> "Ordu Komiteleri bizim elimizde değil... ama ordu örgütlerinden bağımsız olarak ordudan delegasyon geliyor ve aralarında askeri bir havanın egemen olduğunu gösteren talepler öne sürüyorlar."[8]

Obuhov bölgesi temsilcileri de şunları söyledi:

> "... Obuhov fabrikası önceden Savunmacıların kalesiydi. Şimdiyse durum bizim lehimize. Mitinglere... 5 binle 7 bin arası katılım oluyor... 2 bin kişi Kızıl Muhafızlara katıldı. 500 tüfeğimiz, bir makineli tüfeğimiz ve zırhlı aracımız var... Hiç şüphe yok işçilerimiz Petrograd Sovyeti'nin çağrısına yanıt verecektir."[9]

Eyno Rahya da Finlilerin düşüncesini şu şekilde özetledi:

> "Finlilerin duygusu şu ki; ne kadar çabuk olursa o kadar iyi olur."[10]

Leh temsilciler, örgütlerinde 1.200 üyeleri olduğunu bildirdiler. İşçiler Kızıl Muhafızlara yazılmışlardı.

Tüm bölgeler ateşli bir faaliyet içindeydi. Kitleler sabırsızlıkla partiden gelecek şu çağrıyı bekliyorlardı:

"Silahlara!"

Raporları özetleyen Kalinin şöyle dedi:

"İnanıyorum ki çok yakın gelecekte halk yapıcı gücünü sergileyecektir."

Genel hava o duruma gelmişti ki, yakın zamana kadar tereddüt içinde olanlar bile tüm güçleriyle ayaklanma lehine oy kullanıyorlardı. Petrograd Komitesi tüm aktif Partili işçileri bir araya toplama ve günlük militan ajitasyonları hakkında birbirlerini haberdar etme kararı aldı. Örgütsel sorunlarda şu kararlar alınmıştı:

1. Küçük bir alt komite kurulacak.
2. Üyelerin merkezde ve bölgelerde sabit bir görevde olmaları sağlanacak.
3. Her Bölge Komitesi'nin karargâhında bir askeri enformasyon merkezi kurulacak.
4. Tüm bölgeler fabrika komiteleri ve Merkez Komite Sekreteryasıyla daha yakın bağ kuracak.
5. Demiryolu işçileri, posta işçileri ve tüm işçi sınıfı kitle örgütleriyle iletişim geliştirilecek.
6. Ajitasyon yoğunlaştırılacak ve işçilerin silah eğitimine hız verilecek.
7. Bölge Parti Örgütleri ve silahlı birlikler arasındaki iletişim artırılacak.

Petrograd Komitesi kararları doğrultusunda, Yürütme Alt Komitesi üç kişilik bir Ayaklanma Komitesi seçti ve onlara kışlaları ve askeri okulları denetleme ile uygun silah ve cephanelik stoklama görevi verdi.

Viborg bölgesi Bolşeviklerin kalesi haline gelmişti. Merkez Komite'nin Lenin'i Viborg Kızıl Muhafızların gözetimine vermesi tesadüf değildi.

"Baltıklı denizciler ve Viborglu Kızıl Muhafızlar Ekim ayaklanmasında önemli bir rol oynamışlardır. Bu adamların bu olağanüstü cesaretlerini göz önüne alınca Petrograd garnizonunun rolü, cephedeki savaşçılara esas olarak moral vermek ve kısmen de askeri destek sağlamaya indirgenmişti."[11]

Viborg bölgesi Kızıl Muhafızları ve denizcilerle ilgili Stalin'in tahmini bu yöndeydi.

Vasilyevski adası bölgesinde en iyi organize olmuş savaşçı birliklerden biri, Pipo fabrikalarındaki Kızıl Muhafızlardı. Bolşevik Partisi üyeleri kadar, parti üyesi olmayan işçiler de kendi istekleriyle askeri eğitim alıyorlardı. Ayaklanma başlamadan hemen önce bu tesislerde yaklaşık 2 bin kişilik bir tabur vardı.

Vasilyevski adası bölgesindeki önemli kişiliklerden biri, zeki bir propagandist ve Bolşevik Partisi'nin sadık bir üyesi olan Vera Slutskaya idi. Her sabah erkenden Parti'nin onu görevlendirdiği bu bölgeye geliyor ve bütün günü fabrikalardaki işçilerle geçiriyordu. Genellikle geceleri de burada kalıyordu. İşçi kadınlar arasında çok seviliyordu ve ona "Demir Vera" adını takmışlardı. İşçi kadınlardan biri, Vera'yla ilgili anılarında şöyle diyordu:

> "Sabahları ortak odamıza geldiğimde arkadaşlardan birinin şöyle dediğini duyardım: 'Bizim Demir Vera dün gece gene hiç uyumadı. Masada oturup bir iki saat uyukladı ve sonra bir fabrikadan öbürüne koşturmaya devam etti.'"[12]

Ekim Devrimi arifesinde fabrikalar, fabrikadan çok silahlı kampları andırıyordu. Silahlı gruplar oluşturulmuş bu fabrikalarda tüfek sesleri duyuluyordu. Fabrika bahçelerinde metal tabakalar motorlu yük arabalarının yanlarına monte ediliyor ve böylelikle makineli tüfeklerin taşınacağı zırhlı araçlar oluşturuluyordu. Stari Parviainen fabrikası işçileri aldıkları kararda şunları söylüyorlardı:

> "Yakında patlayacak kavgadan korkmuyoruz... Kazanacağımızdan eminiz.
>
> Yaşasın İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti iktidarı!"[13]

Petrograd'ın diğer bölgelerinden işçiler de benzer kararlar alıyorlardı. Her yere, iyi örgütlenmiş bir faaliyet ve zafere olan inançla birlikte devrimci bir atmosfer hakimdi.

İşçiler harekete geçmeye hazırlanıyorlardı.

Petrograd Komitesi'nin askeri hazırlıkları göstermişti ki yaklaşan nihai savaşta başkent proletaryasının deneyimli ve kararlı bir lideri olacaktı.

3

MOSKOVALI BOLŞEVİKLER AYAKLANMAYA HAZIRLANIYOR

Moskova'daki koşullar, Merkez Komite'nin mücadeleyi doğrudan yönettiği Petrograd'dan biraz daha farklıydı. Petrograd proletaryası, esas olarak metal işçilerinden ve büyük işletmelerde çalışan diğer sektör işçilerinden oluşuyordu. Kırsal bölgelerle bağlarını çoktan yitirmiş olduklarını vurgulamak için onlara "doğuştan proleter" deniyordu. Ancak Moskova'daki işçilerin çoğuysa hâlâ kırlarla bağlarını koparmamış tekstil işçileriydi. Küçük burjuva etkilerden sıyrılmaları daha uzun zaman almıştı. Moskova'daki birkaç büyük işletme küçük ve orta büyüklükteki fabrikaların arasına sıkışmış bir ada gibiydi.

Petrograd proletaryası, Moskova'ya göre askeri seferberlikten daha az zarar görmüştü. Hükümet, vasıflı işçileri askere çağırmaktan mümkün olduğunca kaçınmıştı. Moskova'daysa pek çok işçi askere alınmış ve yerlerini kırlardan gelen yenileri doldurmuştu. Bu durumda Moskova işçilerinin mücadele gücü bir süre boyunca sekteye uğramıştı. Moskovalı Bolşeviklerin askeri örgütünün etkinliği Petrograd'a göre çok daha azdı.

Ancak esas eksiklik, Lenin ve Stalin'in varlığıyla Petrograd'ın sahip olduğu parti liderliğinin Moskova'da bulunmamasıydı.

Moskova'da kitlelerin harekete geçmesinin önündeki en önemli engel, Petrograd ve diğer büyük şehirlerin aksine, İşçi Vekilleri Sovyeti ile Asker Vekilleri Sovyeti'nin ayrı olmasıydı. İşbirlikçiler bu iki örgütün birleşmemesi için ellerinden geleni yapmışlardı, çünkü Bolşevikler İşçi Vekilleri Sovyeti'nde çoktan etkin duruma geldikleri için, en azından Asker Vekilleri Sovyeti'ndeki etkinliklerini yitirmek istemiyorlardı.

Petrograd'da mücadelenin daha keskin bir hal almasının bir nedeni de burasının hükümet merkezi olması ve şehrin savaş sahası olarak kabul görmesiydi. Bu yüzden Petrograd'da baskı daha yoğundu. Temmuz gösterileri sırasında ateş açılması, Bolşevik gazete-

lerin üzerindeki sürekli baskı ve Bolşevik liderlerin tutuklanması gibi olaylar Moskova'da bilinmiyordu. Temmuz günlerinde Moskova'daki yetkililer Bolşeviklerin kışlalara girmesini engellemekle yetinmişler ve geçici olarak açıkhava toplantılarını yasaklamışlardı.

Yine de karşıdevrimci güçler Moskova'daki gelişmeleri yakından izliyorlardı. Rusya'nın ikinci başkenti –sakin ticaret kenti– Moskova, önceki başkentle –kaotik, devrimci Petrograd– çarpıcı bir zıtlık oluşturuyordu. Geçici Hükümet Moskova'ya yerleşmek niyetindeydi. Moskova, "masum" unvanlar altında karşıdevrimin seçkin liderlerinin –Genelkurmayının–, gizlendiği bir şehirdi. Moskova Don bölgesine daha yakındı, Kazaklar buradan kolayca çağrılabilirdi. Kısacası Moskova karşıdevrimciler için bir cennetti. Aslında Devlet Konseyi'nin toplantısı sırasında Moskova'yı kendi merkezlerine dönüştürmeyi planlamışlardı.

Konsey toplanmadan kısa süre önce, 7. Sibirya Kazak Alayı'nın Moskova'ya doğru ilerlediği haberi yayıldı. Bolşevik basın hemen alarma geçmişti. Fabrikalarda ve atölyelerde işçiler Kazakların yer değiştirmesini protesto kararı aldılar. Kazakların gönderilmesi emrini kimin verdiğini kimse kamuoyuna açıklamıyordu ve bilenler de susmaya devam ediyordu. Bolşevikler bundan açıkça Geçici Hükümet'i sorumlu tuttular, ama Kerenski sessizliğini bozmadı. Moskova Askeri Bölgesi ise inkâr üstüne inkâr yayımlıyordu.

Gerçekte Kazaklar, Kornilov ayaklanmasına katılmamışlardı. Moskovalı karşıdevrimciler yardıma gelmeden önce zaten bastırılmıştı. Ama Kazaklar Moskova ve çevresinde kaldılar.

Devrime karşı yeni bir saldırı hazırlığına girişildiğinden, Genelkurmay, Moskova'ya bir Süvari Bölüğü gönderme kararı almıştı.

Bu bölük 7. Kazak Alayı'nın yerini alacaktı. Ama Moskovalı karşıdevrimciler fazlasının göz çıkarmayacağını düşünerek Kazakların da Moskova'da kalmasını istiyorlardı. Bunu kabul eden ancak bu kuvvetin yetersiz olduğunu düşünen Genelkurmay, 4. Sibirya Kazak Alayı'nın da Kaluga'ya hareket etmesini emretti.

Moskova'da karşıdevrimci savaş kuvvetlerin bir araya geldiği resmi "halkçı-demokratik" organ Şehir Duması'ydı. Şehir Duma-

sı'nın seçimleri Haziranda yapılmıştı. Moskova Belediye Başkanlığı'nı ve Moskova Şehir Duması başkanlığını Sağ Sosyalist-Devrimci ve doktor, Moskova Sosyalist Devrimci örgütünün liderlerinden biri olan V. V. Rudnyev yapıyordu. Rudnyev, Kabine Bakanlığı'nı, hatta Moskova'da yeni bir Geçici Hükümet kurma planı tutarsa başbakanlığı düşlüyordu.

Ama karşıdevrimci savaş güçlerini yöneten Rudnyev değildi. Onlar, yeteneksiz bir subay olan Albay K. İ. Ryabtsev'in başında olduğu Moskova Askeri Bölge Kurmayı'nın emri altındaydılar. Sadece askeri konulara ilgi duyan, hiçbir politik bakış açısı olmayan Ryabtsev, emirleri, iktidarda olduğunu sandığı Sosyalist Devrimci Parti'den alıyordu. Sosyalist Devrimci Parti'nin resmi üyesi değildi, pek çok kişi ona Halkçı Sosyalist gözüyle bakıyordu.

Moskova'da yaklaşık 15 bin subay vardı. Bunlar ya hastanede ya da yedek birliklerde beklemedeydi. Hepsi Genelkurmay'da kayıtlıydı, ama bir birlik oluşturacak şekilde örgütlenmemişlerdi. Dahası, bunlardan kaçının Geçici Hükümet'i koruyabilecek durumda olduğunu kimse söyleyemezdi.

Çoğunluğu Geçici Hükümet'i desteklediği için, üniversite öğrencilerinin de karşıdevrim saflarına kazanılması planlanıyordu.

Ayrıca Moskova burjuvazisi, öğrencilerden ve büro çalışanlarından oluşan ve eğitimleri için izinli subayları kiraladıkları "ev korumaları"nı örgütlüyorlardı. Bu "korumalar" düzenli bir kuvvet oluşturmuyordu ama sokak çatışmalarında rahatça kullanılabilirdi.

Kazak birlikleri Moskova'nın içine ve çevresine yerleşmişti. Ryabtsev en fazla 20 bin askere güvenebilirdi. Bunlardan yalnızca ordulu subaylar ve Kadetler askeri eğitimden geçmişti. Her iki grup da iyi silahlanmıştı. Hükümetin başarılı olması durumunda, Moskova'daki bütün subaylardan destek geleceği tahmin ediliyordu. Ama yine de tümünün devrime karşı fiilen savaşın içinde yer alıp almayacağı şüpheliydi.

Bu arada Bolşevikler açıkça garnizonda etkinlik kazanıyorlardı ve bunun ne pahasına olursa olsun durdurulması gerekiyordu.

15 Ekim'de Ryabtsev, Savaş Bakanlığı'nca belirlenmiş orduyu

azaltma planını yürütme bahanesiyle, aralarında Moskova birliklerinden bir kısmının da bulunduğu 16 yedek alayın terhisini gizlice emretti. Alayların terhisinin 10 Kasım'a kadar tamamlanması planlanmıştı. Bu önlemle, karşıdevrimciler Bolşeviklerin silahlı güçlerinin önemli bir kısmını bir kerede yok etmiş olmayı umuyorlardı.

21 Ekim'de Ryabtsev ordudaki tüm zanaatkârları; marangozları, demircileri, ayakkabıcıları, terzileri, vs. cepheye göndermeye karar verdi. Savaştan önce bunların çoğu fabrika işçisiydi ve şimdi Bolşevikleri destekliyorlardı.

Moskova Askeri Bölge Kurmayı devrimci görüşe sahip askerleri cepheye gönderip Moskova'ya daha güvenilir birlikler yerleştirmek için acele ediyordu. Besbelli karşıdevrimciler, Lenin'in gerekirse ayaklanmanın Moskova'dan başlayabileceğini yazan mektubundan haberdardılar.

Lenin, Moskova'daki mücadelenin gidişatına en az Petrograd kadar önem veriyordu. Daha 12-14 Eylül'de yazdığı ayaklanma üzerine ilk mektubunda şöyle demişti:

> "... hangisinde başlayacağı önemli değil, belki de Moskova'da başlar..."[14]

Bu belirgin bir talimat değildi. Bu mektupta Lenin, ayaklanmanın iyice olgunlaştığını, en küçük bir kıvılcımın bile patlamaya neden olabileceğini ima ediyordu. Moskova'da merkezi hükümet organı yoktu ve acil bir isyan beklenmiyordu. Güçler dengesindeki en küçük bir değişimi bile yakından izleyen Lenin, 29 Eylül'deki yazısında ayaklanmanın neden Moskova'dan başlayabileceğini yeniden formüle etmişti:

> "Teknik olarak Moskova'da (ki buradan başlayıp düşmanı şaşırtabiliriz) iktidarı alabilecek güçteyiz."[15]

Ekimin başında da üçüncü kez şöyle yazdı:

> "Petrograd'dan 'başlamamız' şart değil. Eğer Moskova kansız 'başlarsa', şüphesiz; 1) cephedeki ordulu sempatizanlar, 2) köylüler, 3) Petrograd'a ilerleyen Finlandiya'daki donanma ve birlikler tarafından desteklenecektir."[16]

Moskovalı Bolşevikler Petrograd'la yakın temas halindeydiler Merkez Komite'nin kararlarını hemen öğrendiler. 19 Eylül'de, Moskova'da çıkan Bolşevik gazete *Sosyal Demokrat*'ta Stalin'in kaleme aldığı "Bütün İktidar Sovyetlere" başlıklı, Bolşeviklerin silahlı ayaklanmaya karşı tavırlarının tartışıldığı bir makale yayımlandı.

Lenin'in mektubu Moskova'ya Eylülün ikinci yarısında ulaştı ve örgütün liderlerince tartışmaya başlandı. Daha önceden hainlikle suçlanan Rikov'un ayaklanmaya karşı olduğu yayılmıştı. İktidarın Sovyetlere geçmesini burjuva demokratik devrimin gelişiminde özel bir aşama olarak yorumluyordu.

Ama Rikov Moskova Bolşevik örgütünde yandaş bulamadı.

Lenin'in mektubunun tartışıldığı toplantılardan biri V. A. Obuh'un evinde yapılmıştı. 15 Bölge Komite üyesinden 12'sinin hazır bulunduğu toplantıda, ayaklanmanın Moskova'dan başlayıp başlayamayacağı konusunda uzun tartışmalar oldu. Bazıları Moskova'nın başı çekemeyeceğini çünkü Moskovalı işçilerin silahlanmasının yetersiz olduğunu, Bolşeviklerin garnizonla yeterince sıkı ilişkilerinin olmadığını, Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'nin hâlâ işbirlikçilerin kontolünde olduğunu ve garnizonun kendisinin silahsızlandırıldığını söylüyorlardı. Aslında bunun anlamı ayaklanma fikrinden vazgeçmekti. Diğerleri, Moskova askeri yetkililerinin gevşekliği sayesinde küçük ama militan bir gücün ayaklanmayı başarıyla başlatabileceğini ileri sürüyordu. Çoğunluk, ayaklanma için hazırlığın şart olduğuna ama Moskova'dan başlamanın pek mümkün olmayacağına karar verdi.

Moskova'da işler, partinin Bölge Bürosu'ndaki bazı liderlerin kararsızlığı ve oportünistliği yüzünden engelleniyordu.

Moskova Komitesi'ndeki bazı liderler –kısa süre önce halk düşmanı olmakla suçlanmış Pyatnitski gibi– kitlelerin iktidarı almaya hazırlanmasına karşı çıkıyorlardı.

Moskovalı Bolşeviklerin çoğunluğu Lenin ve Stalin'in önderliğini kabul ediyor ve Merkez Komite'yi destekliyordu. Moskova'da kitlelerin Bolşevizme kayması, ifadesini, Moskova Sovyetleri top-

lantısında yapılan oylamada buldu. Ayrı ayrı var olan Moskova Asker Vekilleri Sovyeti ve İşçi Vekilleri Sovyeti ilk kez, aşağıdaki talepleri içeren programın lehine oy kullandı.

"1. İşçilerin derhal silahlandırılması ve Kızıl Muhafızların kurulması.

2. İşçi sınıfına ve onun örgütlerine karşı alınmış tüm baskıcı önlemlerin kaldırılması. Cephede ölüm cezasının derhal kaldırılması ve orduda ajitasyonun tesisi için tüm demokratik örgütlere tam özgürlüğün sağlanması. Ordunun karşıdevrimci subaylardan arındırılması.

3. Komiserlerin ve diğer yetkililerin yerel örgütlerce seçilmesi.

4. Rusya'da yaşayan ulusların kendi kaderini tayin hakkının pratik uygulamaya konması ve özel olarak da Finlandiya ve Ukrayna'nın taleplerinin karşılanması.

5. Eyalet Konseyi'nin ve Eyalet Duması'nın dağıtılması.

6. Tüm sınıf imtiyazlarının kaldırılması ve yurttaşların tam eşitliğinin sağlanması.

Bu platform, ancak işbirlikçi politikalardan tam bir kopuş sağlanır ve halk kitleleri kararlı bir iktidar mücadelesi yürütürse devam edebilir."[17]

Bu kararın benimsenmesi, Yürütme Komitelerindeki ve her iki Sovyet'in Prezidyumlarındaki işbirlikçileri çekilmeye zorladı.

Yeni Yürütme seçimleri 19 Eylül'de yapıldı. İşçi Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi seçimleri 32 Bolşevik, 16 Menşevik, 9 Sosyalist Devrimci ve 3 Birlikçinin –yani Bolşeviklerle birliği savunan Menşeviklerin– seçimiyle sonuçlandı.

Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi seçimi ise 26 Sosyalist Devrimci, 16 Bolşevik, 9 Menşevik ve 9 örgütsüz kişinin seçimiyle sonuçlandı.

Birkaç Bolşevik, garnizonda enerjik bir çalışma yürütüyordu. Bunların arasında, Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'ne seçilen Şkiryatov, Moskova Komitesi askeri örgüt lideri Yaroslavski, Varentsova ve daha birçokları vardı. Askeri örgüt tarafından dikkate değer bir faaliyet yürütülüyordu. Cephede yorulan askerlerin "kendilerini dibe gömenlerle" değiştirilmesi talep edildi. Bu talep sadece görevden kaçanlara değil, Savunmacı Asker Vekilleri Sovyeti'ne de yöneltilmişti. Çünkü bu ikincisi Moskova garnizonunun sü-

rekli bölümüne güveniyordu. Ayrıca askeri örgüt (Askeri Büro) Asker Komitesi'nin seçimlerinde önemli faaliyet yürütmüştü. Yaroslavski, Sverdlov'dan, Asker Komitesi seçimlerinin güvenliğini sağlamak için her türlü çabayı sarf etmesi için özel talimat almıştı. Bunun nedeni, Asker ve İşçi Vekili Sovyetleri'nin ayrı olduğu Moskova'da yapılan hatayı telafi etmekti. Ekim Devrimi arifesinde 1. Yedek Topçu Tugayı hariç tüm alaylar yeni komitelerini seçmişti.

24 Eylül'de yapılan Bölge Duması seçimleri Moskova'daki proleter ve yarı proleter kitlelerin büyük ölçüde Bolşevizme kaydığını ortaya çıkarmıştı. Bolşevikler oyların hemen hemen %50'sini, Anayasal Demokratlar %20'sini, Sosyalist Devrimciler %15'ini ve Menşevikler %4'ten biraz fazlasını almışlardı.

Askerlerin %90'ı Bolşeviklere oy vermişti. Pek çok birlik neredeyse tamamen onlara oy vermişti.

Bu dikkate değer başarı Moskova'da proleter devrimin, kuvvetlerin harekete geçirilmesi aşamasından saldırının örgütlenmesi aşamasına sıçradığının göstergesiydi.

Bölgelerdeki faaliyetlerin yoğunluğu ve boyutu günden güne artıyordu. Bolşevikler, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler arasındaki tartışmalar kalabalık dinleyici kitlelerini etkiliyordu. Pek çok fabrikada bu tür tartışmaların ardından işçiler, Sovyetlerdeki vekillerini geri çağırıp yerine yenilerini seçiyordu. Her gün gazeteler Bolşeviklerin başarılarını yazıyordu. Prokorov tekstil işletmelerinde fabrika komitesi seçimlerinde, Bolşevikler tüm oyları topladılar. Presnya Bölge Sovyeti seçiminde 11 vekilin 8'i Bolşevikti.

Parti Bölge Komiteleri Merkezi'nde askeri eğitim yürütülüyordu ama Moskovalı örgüt liderlerinin teknik hazırlık yönündeki çalışmaları yetersizdi, çünkü temini için her türlü çaba harcanmasına rağmen silahlar yetersizdi. Silah alımı için ajanlar Tula'ya gönderilmişti. Silah sağlamaları için askerler iknaya çalışılmıştı. Gizli silah stokları bulunmuş ve el konmuştu. Zamoskvoreçye bölgesinde temizlenmiş ve yağlanmış yaklaşık 100 tüfek Mikelson fabrikasında fabrika komite bürosunun duvarına yakın bir duvara gizlenmişti. Bu silahlar topraktan çıkarılmış ve güvenilir kişilere dağıtılmıştı.

10 Ekim günü akşamüstü, Politeknik Müzesi ana salonda Moskovalı Bolşeviklerin Şehir Konferansı toplandı. Gündem şöyleydi:

1. Günlük durum.
   a. Yeni Kornilov hareketi ve cephedeki provokatif faaliyetler.
   b. Ekonomik kriz.
   c. Soğuk ve açlığa karşı ulus çapında mücadele.
2. Seçim kampanyası.

Bu konferanstan üç gün önce Lenin, 7 Ekim diye kararlaştırılan ama 10 Ekim'e ertelenen Petrograd Konferansı'na bir mektup kaleme almıştı.

Bu mektupta Lenin, tüm güçleri Kerenski Hükümeti'ne karşı nihai ve kararlı bir savaş için harekete geçmeye çağırıyordu.

Konferansın almasını önerdiği bir kararı da mektuba eklemişti.

Bu mektup ve karar Moskova'ya gönderildi ve Şehir Konferansı'nda okunduktan sonra oy birliğiyle aynı karar benimsendi.

Böylece aynı gün, Lenin'in silahlı ayaklanma kararı Merkez Komite'de onaylanmakla kalmamış, aynı zamanda Moskova ve Petrograd Şehir Konferansları'nda da kabul görmüş oluyordu.

14 Ekim'de Moskovalı temsilcilerin hazır bulunduğu Merkez Komite toplantısından sonra, Moskova Parti Bölge Bürosu toplandı ve ayaklanmayla ilgili Merkez Komite talimatlarını tartışmasız benimsedi ve bunları yürütmek için bir dizi önlem aldı.

Ayrıca Bölge Bürosu ayaklanmayı yönetmek için Askeri Parti Merkezi kurmaya karar verdi. Bu merkezde, Bölge Bürosu'ndan iki temsilci, Moskova Komitesi'nden iki temsilci ve Moskova Bölge Komitesi'nden bir temsilci bulunuyordu.

Bir ya da iki gün sonra Moskova'nın tüm bölgelerindeki faal parti üyeleri arasında bir konferans toplandı. Uygun kuvvetlerin dökümünün yapıldığı ve parti faaliyetlerinin genişletilmesi için önlemlerin tartışıldığı hararetli tartışmalar yürütüldü. Hazır bulunanlardan bazıları silahların yetersizliğinden ve garnizonla yetersiz ilişkilerden yakındıysa da genel olarak toplantı da iktidarın Sovyetlerce alınması için silahlı mücadeleye hazırlık kararı desteklendi. Karar anı yaklaşıyordu.

Moskova bölgesindeki devrimci kriz büyük adımlarla ilerliyordu. Deri işçileri 10 haftadır grevdeydi. Metal işçileri ve tekstil işçileri grev arifesindeydi. İşçilerin koşulları gittikçe ağırlaşıyordu. İşverenler çeşitli nedenler öne sürerek fabrikaları kapatıyordu. Aslında üstü kapalı bir lokavt söz konusuydu. Kapitalistler açıkça krizi kışkırtıyorlardı. İşçileri greve zorluyor, sonra da onları üretimi engellemekle suçluyorlardı. Kitleleri durdurmak mümkün değildi. Sendikalar, Sovyetlere, işverenlerin zorla lokavt ilan etmelerine karşı önlem alınması gerektiği konusunda şikayet ediyorlardı.

18 Ekim'de, sendikaların da davetli olduğu Moskova İşçi Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'nin bir toplantısı yapıldı. Bu sendikacılar birbiri ardına kürsüye gelip işçilerin yaşam koşullarının zorluğunu anlattılar.

Salonda öfke giderek tırmanıyordu. İşbirlikçiler Yürütme Komitesi'nin sendikaları desteklediğini fark etmişlerdi ve böylece Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, değişik partili grupların önerilerini oluşturabilmeleri için oturuma ara vermeyi önerdiler.

Ara sırasında işbirlikçiler, hâlâ Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerin çoğunlukta olduğu Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'ni çağırdılar.

Toplantı iki yürütmenin ortak toplantısı olarak devam etti.

Bolşevikler, Sovyetlerin, işçilerin ekonomik mücadelesine müdahale etmesini ve lokavtların durdurulmasını ve grevcilerin tüm isteklerinin yerine getirilmesini emreden bir karar çıkartmayı talep etti. Buna uymayı kabul etmeyen kapitalistler tutuklanmalıydı. Böylece yerel ve merkezi yetkililer arasındaki çelişki artabilirdi, ama bu durumda, kitle hareketine güvenen Sovyet, iktidarı almalıydı.

Bolşeviklerin önerisi bomba etkisi yarattı. Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler dehşete kapılmıştı, çünkü Bolşevikler iktidar sorununu gündeme getiriyorlardı.

Bolşeviklerin önerdiği radikal platforma karşı Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler Geçici Hükümet'e, işçilerin taleplerini yerine getirilmesi ricasında bulunmayı... önerdiler.

Tartışma sonuna gelmişti. Oylama sonucunda Menşeviklerin önerisi 33'e karşı 46 oyla benimsenmişti.. Ama işbirlikçilerin zaferi kısa olacaktı.

Ertesi gün 19 Ekim'de, her iki Sovyet'in ortak toplantısı yapıldı. İşbirlikçilerin engelleme yönündeki tüm çabalarına rağmen, Bolşeviklerin önerisi 207'ye karşı 332 oyla kabul gördü. Sonuç açıklandığında büyük bir alkış koptu.

Alkışlar henüz dinmişti ki Menşevik B. Kibrik kürsüye geldi ve ıslıklar ve alaylar arasında konuşmasını yaptı:

> "Ana sanayi kollarında mücadeleyi oturtmak amacıyla Bolşeviklerin önerdiği önlemler, Bolşevizmin iflasını göstermektedir.
>
> İşçilerin taleplerinin yerine getirilmesini emreden ve kapitalistleri tutuklanmakla tehdit eden Sovyet kararı, yani sınıf mücadelesini bir Sovyet'in aldığı kararla feshetmek, gerçekte, iktidarın en akılsızca ele geçirilmesi ve işçi sınıfının gerçek anlamda izolasyonu anlamına gelir."[18]

Daha sonra, bir miktar daha dehşet senaryoları yazdı ve tehditler savurdu: Kapitalistler paralarını bankalardan çekeceklerdi. Moskova'yla ülkenin diğer bölgelerinin ticari bağlantısı kesilecekti. İşçiler kıtlığa terk edileceklerdi çünkü sadece para değil ama yiyecek de kalmayacaktı. Bu bir lokavt olacaktı, ama Bolşeviklerin neden olduğu bir lokavt.

Kısacası, burjuvaziye dalkavukça bağlılıklarıyla Menşevikler, burjuvaziye, devrime karşı savaşta alabilecekleri önlemleri öneriyorlardı.

Sonuç olarak burjuvazinin ajanları, Bolşevikler lehine oy kullanmış tüm vekillerin yeniden seçime tabi tutulmasını ve Bolşeviklerin önerdiği önlemler lehine oy kullanan sendika yürütme komitelerinin dağıtılıp yeni komitelerin seçilmesini talep ettiler.

Burjuva dalkavuklarına Bolşevik Avanesov'dan sert bir yanıt geldi:

> "Eğer sağ, sorumluluğu bize, Bolşeviklere bırakırsa, bu sorumluluğu taşıyabileceğimizi bildiririz. Ama bu sorumluluk aynı zamanda Moskova Sovyetlerinin de sırtındadır... Tüm halkı mücadelemizde bi-

zi desteklemeye çağırıyoruz ve sadece halka, oylarıyla bizimle birlikte yürüdüklerini gösteren askerlere ve aynı zamanda bizimle birlikte yürüyen ve sadece bizimle birlikte yürümeye devam edecek olan işçilere güveniyoruz."[19]

"Sovyetlerin kararına boyun eğiyor musunuz?" diye sordu Avanesov işbirlikçilere.

Buna cevaben Menşevik Kibrik, Sovyetlerin kararına uyacakları ama önerilen önlemlerin yürütülmesine öncülük etmeyecekleri gibi bir şeyler mırıldandı. Sonuç olarak belirgin bir biçimde şöyle dedi:

"Sonuna kadar beraber duracağız ama bugün burada alınan kararın talihsiz sonuçlarını nötralize edebilmek için elimizden geleni yapacağız."[20]

"Sonuçları nötralize etmek"; işte Büyük Proleter Devrimi'nin arifesinde işbirlikçilerin politikası buydu.

Toplantının nasıl geçtiği şu olayla anlaşılabilir: Sosyalist Devrimcilerden biri konuşmasında, Moskovalı Bolşeviklerin Lenin'in sloganlarını hayata geçirdiklerini söyledi. Salondan biri hemen bağırdı: "Yaşasın Lenin!" Karşılığında tüm salon alkışa boğuldu. Toplantı, Enternasyonal'in söylenmesiyle son buldu.

Burjuvazi, iki Sovyet tarafından alınan kararı, onların iktidarı alma niyetinin bir göstergesi olarak yorumladı. *Russkoye Slovo*, kararı "Moskova Sovyetlerinin İktidarı Alma Kararı" diye duyurdu.[21] Aynı gün, Moskova Valisi Rudnyev bir konuşma yaptı:

"Moskova Sovyetlerinin kararını, uygulamaya koydukları genel planın bir parçası olarak yorumluyorum. Önce fabrikaları ele geçirerek başlayacaklar, sonra bankaları ve arkası gelecek."[22]

Bolşeviklerin çok yakın zamanda harekete geçecekleri söylentisi tüm şehre yayılmıştı.

Karşıdevrimciler hızla kavgaya hazırlanıyorlar ve inisiyatifi almaya çabalıyorlardı. Moskova Askeri Alan Şefi Ryabtsev, Genelkurmay'a ve Güneybatı Cephe Kumandanlığına telgraf üstüne telgraf çekiyor ve asker istiyordu.

Genelkurmay, 3. Atlı Muhafız Birliği'nden 1. Tugay'ın, bir atlı topçu bataryasıyla birlikte yola çıktığını Ryabtsev'e bildirdi.

Bu bilgi Moskova Askeri Bölge Karargâhında biraz sakinleştirici etki yaptı. 24 Ekim'de Ryabtsev Moskova garnizonundaki birliklere şu emri verdi:

> "Halk arasında ve ne yazık ki basının bir kısmında, bir yerlerde birilerinin, bölgeyi ve özellikle de Moskova'yı tehdit ettiği söylentileri dolaşmaktadır. Bunda hiçbir gerçek payı yoktur... Bölge askeri güçlerinin şefi ve halkın gerçek çıkarlarının bekçisi olarak, anarşiye ve kıyıma hiçbir şekilde izin verilmeyeceğini bildiririm. Özellikle Moskova'da, bu tür hareketler, devrime ve halka sadık birlikler tarafından bastırılacaktır. Bunun için yeterli gücümüz vardır."[23]

Bunu kovalayan günlerde, Ryabtsev'in ne kadar yanıldığı ortaya çıkacaktı.

Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'ndeki Sosyalist Devrimciler, Kızıl Muhafız Yönetmeliği'nin tartışmasına bile katılmayacaklarını bildirdiler. Bu işçi vekillerinin işidir, diyorlardı. Bu, askerleri işçilere düşürmek için berbat bir demagojiydi.

8'e karşı 374 oyla Sovyetler ortak toplantısından Yönetmeliğe kabul oyu çıktı.

Bu ortak toplantının ikinci gündemi, 19 Ekim'de Sovyetler tarafından benimsenmiş bir emrin yürütülmesiyle ilgili rapordu. Bolşevikler bu emrin ifasında şu kararnamenin geçirilmesini önerdiler:

> "1 no'lu Kararname
>
> 1. Fabrika yönetimleri işçileri işe alma ve işten çıkarmada, fabrika komitelerine danışacaklardır. Anlaşmazlık durumunda olay İşçi Vekilleri Bölge Sovyeti'ne aksedecek ve buradan çıkacak karar her iki taraf için de bağlayıcı olacaktır. İşe alma ve işten çıkarma buradan karar çıkana kadar uygulanamayacaktır.
>
> 2. Büro çalışanlarının işe alınıp işten çıkarılması büro çalışanları komitesinin kararıyla olacaktır.
>
> Not 1. Ayrı bir büro çalışanları komitesinin olmadığı işletmelerde, büro çalışanlarının işe alınıp işten çıkarılması genel fabrika komitesine bağlı olacaktır.
>
> Not 2. Fabrika işçi komiteleri, büro komitelerinin kararına karşı çı-

kabilir, bu durumda sorun, İşçi Vekilleri Sovyeti'nin atayacağı bir komitece çözümlenecektir.

3. Yukarıdaki kararlar Moskova şehrindeki tüm işletmeler için bağlayıcıdır. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, tutuklama da dahil olmak üzere, bu kararlara uymayanlara karşı en sert önlemleri alacaktır."[24]

Bu kararname büyük bir çoğunlukla kabul edildi. Bunun kabul edilmesiyle Sovyetler Bolşeviklerin, sanayinin kontrol altına alınması sloganını ilk kez uygulamaya koymuş oldular. Moskova Sovyetleri devlet otoritesi organları haline dönüşüyorlardı.

Moskova Komitesi organı bu konuda şunları yazıyordu:

"Savaş ilan edilmiştir. Kaluga'da Sovyetler baskı altında, üyeleri tutuklandı ve söylentilere göre bazıları öldürüldü.

Durum açık: Hükümet iç savaş ilan etmiştir ve Kaluga'da bununla ilgili ilk başarısını da kazandı. Öngörümüz gerçekleşti. Bu kez Kornilov değil, Kerenski'nin ta kendisi; kapitalist hainlerin başında, yedi aydır şaşaalı konuşmalarla aldattığı halkın üzerine yürüyor... Kerenski ve onun ajanları bizim düşmanımızdır, onlarla konuşacak bir şeyimiz olamaz. Düşmanlarla konuşmayız, onlarla savaşır ve yeneriz... Derhal direnişe geçmeliyiz! Laf yapma zamanı bitmiştir..."[25]

* * *

Moskovalı Bolşevikler ve Moskova Bölge Bürosu için ayaklanmaya hazırlanmak, Moskova'da mücadeleyi yönetmekten daha büyük bir sorundu. O zamanlar, Bölge Parti örgütü, Moskova şehri dışında; Moskova, Vladimir, Tver, Yaroslavl, Kostroma, Nizni-Novgorod, Voronez, Tula, Orel, Smolensk, Ryazan, Kaluga ve Tambov eyaletlerini de kapsıyordu.

Bu bölgede partinin 70 bin üyesi vardı. Bunların yarısı Moskova ve Moskova eyaletinde yoğunlaşmıştı. 27 Eylül'de, Bölge Bürosunun toplantısı henüz sürerken, Vladimir Asker Vekilleri Sovyeti'nden, Kerenski'nin garnizonu şehirden çekme emrine uyup uymayacaklarını soran acil bir mesaj geldi. Tartışma bir anda son buldu. Herkes, nihai olayların çok yaklaştığını ve bu işin sadece Vladimir'i ilgilendirmediğini hissetmişti. Geçici Hükümet devrimci garnizonla-

ra karşı bir kampanya başlatmıştı. Bu sorunla ilgili toplantıdan şu karar çıktı:

> "'Bütün İktidar Sovyetlere!' sloganının yakın gelecekte uygulanması için tüm devrimci güçleri korumaya çabalayan Bölge Bürosu, yerel örgütlerin, ordunun devrimci birliklerini geri çekerek devrimci merkezleri güçsüzleştirme çabasıyla sistematik olarak yürütülen plana kesinlikle direnmesini kararlaştırmıştır."[26]

Vladimir'deki yoldaşlara çekilen bir telgrafla şehirde kalmaları, geri çekilmemeleri talimatı verildi.

28 Eylül'de toplanan Bölge Komitesi son durumu tartıştı. Konuşmacılardan bazıları, iktidarın Sovyetlere verilmesi mücadelesini, Sovyet Cumhuriyeti'nin ilanı sorunuyla bağlantılandırdı. Bunun anlamı, iktidar mücadelesini, Sovyetler Kongresine kadar ertelemekti. Komite üyelerinin çoğunluğu buna karşı çıktı. Delegeler bu konuda şunları söylediler:

> "İktidarın alınması sorununu Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine ertelemek yanlış. Sovyet iktidarı için savaşım, bu kongre toplanmadan önce parlayabilir, bu mücadeleyi Kongrenin toplanmasına ertelemek için hiçbir dayanağımız yok."[27]

Bu konuyla ilgili alınan karar, Lenin'in mektubundaki ruhu korumaktaydı ve şöyle diyordu:

> "Mevcut koşullar altında, politik mücadele çeşitli temsilcilikler düzeyinden sokağa taşmaktadır. Günün en önemli görevi iktidar mücadelesidir ve mevcut koşullar altında bu mücadele, kaçınılmaz olarak yiyecek, barınma ve ekonomik kriz ekseninde başlamalıdır."[28]

O zamanlar İvanovo-Voznesensk, Vladimir eyaletinde bir kasabasıydı. Moskova'dan fazla uzakta olmayan bu büyük tekstil bölgesinde Ekim Devrimi'nden sadece birkaç gün önce çok sayıda tekstil işçisini kapsayan bir grev patlak vermişti. Grev, İvanovo-Voznesensk ve Kineşma bölgesinde başlamış ve Vladimir ve Kostroma eyaletindeki bütün tekstil kasabalarına sıçramıştı.

21 Ekim gecesi saat 3'te, İvanovo-Kineşma Tekstil İşçileri Birliği Genel Grev Komitesi, tüm bölgelere aşağıdaki telgrafı gönderdi:

> "21 Ekim sabahı saat 10'da greve başlayın. Fabrika grev komitele-

rine acil haber gönderin. Grev, fabrikalarda mitinglerle başlasın ve daha sonra işçiler evlerine dönsün. 23 Ekim Pazartesi günü ise saat 10'da tüm işçiler fabrikalardaki mitinglere katılsın. Bu telgrafın alındığını derhal teyid edin ve bizi grevin gidişatından haberdar edin."[29]

Aynı gün tam saat 10'da, İvanovo-Voznesensk, Kineşma, Şuya, Rodniki, Sereda, Kovrov, Kohma, Teykov ve Viçuga'daki tekstil işletmelerinde üretim durdu. Grev, 114 iş yerinde çalışan 300 bin işçiyi etkiliyordu. Grev, minimum ücretlerde artış istemiyle başlamıştı, ama grevin politik ve devrimci karakteri, İvanovo-Kineşma bölgesindeki işletmelerde işçilerin hakimiyet kurmasından anlaşılıyordu.

Bu grevle ilgili burjuva gazetesi *Utro Rossii* şöyle yazıyordu:

"İşletmelerin çoğunda işçiler üretimi durdurdu, kapılara kilit vurdu ve anahtarları alıp gitti. Her yerde silahlı grev gözcüleri duruyor ve yönetici personelin hiçbir şekilde binalara girmesine izin verilmiyor. Kışlaların siparişi üzerine üretilen ya da Gıda Bakanlığı'na gidecek malların dışarı çıkarılmasına izin verilmiyor. Silahlı işçilerce terörize edilen teknik personel işletmeleri terk etmek zorunda kalacak."[30]

Fabrika grev komitesinin haberi olmadan tek santim kumaş bile dışarı çıkartılmıyordu. Ne fabrika sahibi ne de yönetimden biri izinsiz fabrikaya girebiliyordu. İşçiler işletmelerin fiili sahibi olmuştu ve ellerinde silahlar, binaları koruyorlardı.

Şuya işçileri de greve katıldılar ve Şuya Sovyeti Başkanı Frunze'nin önerisi ile şu kararı aldılar:

"Geçici Hükümet ve onun yerel kurumları tarafından temsil edilen bugünkü devlet erki, halkı tehdit eden felaketle baş edebilecek kapasitede değildir... Ancak ve ancak iktidarın İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'ne devri, halkın yaklaşan krizle başa çıkmasını sağlayabilir."[31]

23 Ekim'de, Şuya'da yerel garnizonun da katıldığı bir kitle gösterisi düzenlendi. Mitingde, Frunze bir konuşma yaptı ve konuşmasının sonunda, Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin iktidarı alması durumunda tam destek vaat edildi.

Savaş esnasında Voronez önemli bir sanayi merkezi halini almıştı. 1917'de şehirdeki fabrika işçilerinin sayısı 10 bindi. Bunların ya-

rısı metal işçileriydi. 1917 Ekiminde Voronez eyaletinin kırsal bölgeleri köylü isyanlarıyla yanıyordu. Eylül sonunda Voronez bölgesinde yapılan Bolşevik Konferansı bir Parti Komitesi seçti. Ekim Devrimi'nin arifesinde Voronez Sovyeti'nde hâlâ Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler hakimdi. Ancak Sovyet, Bolşeviklerin ardından giden halkın duygularını artık temsil etmiyordu.

Benzer durum Smolensk'de de mevcuttu. Petrograd'daki devrimin zaferinden sonra patlak veren savaşta, Voronez ve Smolneskli işçiler ve askerler düşmanları derhal bozguna uğratmışlardı.

Ekim savaşından önce karşıdevrim Kaluga'da geçici bir başarı elde etmişti.

Moskova bölgesinde iktidarın Sovyetlere geçmesi sırasında en uzun ve zor mücadele Tula ve Tambov'da olmuştu. Bu gecikmenin ve zorluğun nedenleri her iki şehirde de farklı farklıydı. Tula 1917'de 50 binden fazla fabrika işçisi barındırıyordu. Bunların yaklaşık üçte ikisi metal ve demiryolu işçisiydi. 6. Parti Kongresi sırasında Tula Bolşevik örgütünün binden fazla üyesi vardı.

Ama tam Ekim Devrimi öncesinde Tula Sovyeti işbirlikçiler tarafından yönetiliyordu. Bunun nedeni emperyalist savaş esnasında Tula'da işe yerleştirilen işçilerin karakteriydi. Savaş sırasında burada askerlikten kaçmak isteyen dükkân sahipleri, Kulaklar, burjuva unsurların oğulları küçük silah fabrikalarına işçi olarak girmişti. Ama Tula'da Sovyetlerin iktidarı almasındaki esas zorluk, burada Menşeviklerin, o anda Sovyet'teki Bolşevik gruba ait olan Kamenev-Zinovyev kampından olan hainlerden yardım görüyor olmalarından kaynaklanıyordu. Tula Sovyeti'nin Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerin kontrolünde olduğu gerçeğine rağmen, burada bile işçilerin çoğunluğu Bolşevikler tarafından kazanılmıştı.

Tambov'da ise mücadelenin zorluğu tamamen değişik nedenlerden kaynaklanıyordu. Tambov şehrinde sanayi proletaryası pek fazla değildi. Tambov ve Tambov eyaletinde Sosyalist Devrimciler güçlüydü. Bu bölgede Bolşeviklerin en önemli görevlerinden biri bu etkiyi kırmaktı ve bu da zaman gerektiriyordu.

1917'de Moskova bölgesini oluşturan iç eyaletlerde hüküm süren koşulların farklılıkları dışında, olayların gelişiminde hepsinde ortak olan bir yön vardı.

Sovyetlerin Bolşevikler veya diğerleri tarafından yönetilmesinden ya da iktidarın barışçı yollarla veya silah gücüyle alınmasından bağımsız olarak, bütün bu şehirlerde ve sanayi merkezlerinde (Tula, Tambov ve belki bir ikisi hariç) güçler ilişkisi öyleydi ki, kural olarak zafer son derece hızlı ve kolaylıkla kazanılınıştı ve daha Ekimin sonunda ya da Kasım 1917'nin başında Sovyet iktidarı zaten kurulmuştu.

Bu proleter sanayi merkezlerinde ve iç eyaletlerde işçi sınıfının en iyi güçleri yoğunlaşmış ve askeri güçler kitlesel olarak kazanılmıştı ve işbirlikçi partiler izole edilmişti. Daha sonra Stalin'in yazdığı gibi:

> "Endüstriyel, kültürel ve politik merkezleriyle, çoğunlukla Rus olan ulusal olarak homojen nüfusuyla İç Rusya –Moskova ve Petrograd– devrimin merkezi oldu."[32]

Bu sadece Moskova bölgesini oluşturan eyaletler için değil, Volga bölgesi ve Urallar için de doğruydu.

4
VOLGA BÖLGESİ

Sosyalist Devrimciler Volga bölgesini –özellikle orta ve aşağı Volga'yı– her zaman kendi özel nüfuz bölgeleri olarak görmüşlerdi. 1870'lere uzanan, Stepan Razin ve Emelyan Pugaçev'in liderlik ettiği büyük köylü ayaklanmasının tarihi geleneğinden etkilenen "halk arasındaki" isyanlar bu bölgeye özgüydü. Sosyalist Devrimciler bu büyük isyanların ateşinde keyif çatıyorlardı.

1905 Devrimi sırasında köylü hareketi Volga bölgesinde ülkenin diğer yerlerine nazaran daha şiddetliydi. Soyluların ateşe verilmiş malikâneleri ve uğursuz alarm seslerinin arasında Saratov Valisi Stolipin, köylü isyanına karşı savaş sistemini burada uygulamıştı. II.

Nikola tarafından desteklenen Stolipin, tarımsal politikalarıyla çökmekte olan imparatorluğu kurtarmaya çalışmıştı.

Tarihsel gelenekler tabii ki tek faktör değildi. Gelenekler belirli ekonomik koşullarda yeşerirler. 1861'de serflerin azat edilmesi sırasında, toprak ağaları Volga köylülerinin topraklarının %25'ine ve Saratov ve Samara eyaletlerindeki köylülerin toprağının ise neredeyse %40'ına el koymuşlardı. Saratov eyaletinde köylülerin yaklaşık üçte biri, azat edilme sırasında bedavaya serbest bırakıldıkları için, yani bedel ödemedikleri, ama hissenin sadece dörtte birini aldıkları için *darstvenniki** diye biliniyorlardı. Bu da Volga bölgesindeki hareketin tarımsal karakterini açıklıyor.

Savaş sırasında Volga bölgesi büyük bir ordu üssüne dönüşmüştü. Kasabalarda büyük garnizonlar konuşlanmıştı –Samara'da 60 bin, Saratov'da 30 bin asker–. Kazan, bölgedeki tüm garnizonları kapsayan en geniş askeri bölgelerden birinin merkeziydi. 1 Ocak 1917'de Kazan Askeri Bölgesi'ndeki asker sayısı, 800 bine ulaşmıştı. Bunlardan sadece subayların sayısı 20 bindi. Ekim Devrimi arifesinde Kazan garnizonu yaklaşık 60 bin askerden oluşuyordu.

İkiyüzlü bir biçimde "Köylüye Toprak!" sloganını yükselten ama aslında toprak ağalarını savunan Sosyalist Devrimciler, askerlerin ve mevsim işçilerinin toprak özlemini kendilerine sermaye yapıyorlardı. Şubat Devrimi'nin ilk günlerinde bu sayede kırsal alanda ve garnizonlarda ve hatta bazı büyük fabrikalarda örgütlenmişlerdi.

1917'de Samara, Nizni-Novgorod, Çaritsin ve Saratov gibi Volga bölgesindeki şehirlerde önemli sayıda sanayi işçisi vardı. Bunların yardımıyla Bolşevikler, Sosyalist Devrimcilerin kırsal alandaki ve kışlalardaki etkisini kırmıştı.

Savaş sırasında Volga'da savaş sanayi hızla gelişmiş ve kırsal alandan çok sayıda işçiyi fabrikalara taşımıştı. Bunlarla birlikte toprak ağalarına olan nefretleri fakat aynı zamanda köylü gericilikleri ve önyargıları da birlikte gelmişti. Şehirlerden çok sayıda küçük burjuva askeri hizmetten kaçmak için fabrikalara sığınmıştı.

* "Bedava" anlamına gelen Rusça sözcük "darom"dan türemiştir –İng. çev.

Tüm bunlar Sosyalist Devrimcilerin işine gelen bir altyapı oluşturuyordu. Örneğin yaklaşık 2 bin üyeyle Bolşeviklerin en güçlü olduğu yerlerden biri olan Samara'daki boru fabrikasında Menşeviklerin yalnızca 300 üyesi vardı. Buna karşılık Sosyalist Devrimcilerin yaklaşık 12 bin üyesi vardı. Nizni-Novgorod'daki Sormovo fabrikasında 25 bin işçiden 10 bini Sosyalist Devrimci idi.

Devrim günleri ve ayları geçtikçe, Volga bölgesinde Bolşevik örgütlenme daha da büyüyordu.

Bolşeviklerin en geniş örgütlenmesi Samara'daydı. 6. Parti Kongresi sırasında burada 4 bin üyeleri vardı. Samara'daki Bolşevik örgütlenme büyük oranda, 1916'da sürgünden kaçtıktan sonra buraya gelen Valeryan Vladimiroviç Kuybişev sayesinde olmuştu. Adamçik takma adıyla bir boru fabrikasında N. M. Svernik'in yanındaki bir torna tezgâhında iş bulmuştu.

1916 Eylülünde Kuybişev tutuklanarak beş yıllığına Sibirya'ya sürgüne gönderilmişti. Sürgün yolunda, Şubat Devrimi'nin patladığı haberini alınca Samara'ya dönmeye can atmış ve 17 Mart 1917'de geri dönmüştü. İşçiler onu ellerinde bayraklarla karşılamışlardı. Kuybişev, 21 Mart'ta daha aradan birkaç gün bile geçmeden, o zamanlar Sovyet'te hakimiyetin Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerde olmasına rağmen, Samara Sovyeti İşçi Seksiyonu'nun başkanı seçilmişti.

Kuybişev, yerel Bolşevik örgütü güçlendirmek için çalışmaya koyuldu. Büyük bir toplantı düzenledi ve Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki farkları gizlemeye çalışanları sertçe eleştirdi. Menşeviklerle hiçbir şekilde karıştırılmayacak bir yol izleyen Parti Şehir Komitesi ve Bölge Komitesi kuruldu.

Samara Bolşevikleri fabrika komitelerindeki ve sendikalardaki kitleleri kazanmak için kampanyalarına başladılar. Bütün güçleriyle çalışıyorlardı. Mayısta, Şvernik Metal İşçileri Sendikası başkanı, Bolşevik Galaktionov başkan yardımcısı, ve Kuybişev de Yürütme üyesi olmuştu. 29 Ağustos'ta boru fabrikasındaki işçiler, tamamı Bolşeviklerden oluşan yeni bir fabrika komitesi seçtiler. Komitenin

yürütme kurulu 18 Bolşevik ve 2 Sosyalist Devrimciden oluşuyordu. Metal işçileri, yapıcılar, gıda işçileri ve demiryolu işçileri ardı ardına Bolşevikleri seçiyorlardı.

Daha yavaş olsa da aynı durum, 102., 133. ve 143. Piyade alaylarının, Yedek İstihkâm Alayı'nın, 4. ve 5. Yedek Topçu tugaylarının ve diğer birliklerin konuşlandığı kışlalarda da ilerliyordu. Askerler için *Soldatskaya Pravda* isimli bir gazete çıkıyordu.

Ağustos ve Eylülde Bolşevikler Sovyet'te tam kontrolü sağlamışlardı. 21 Ağustos'ta İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, 97'ye karşı 72 oyla Bolşevik önerisi olan karşıdevrime karşı savaş kararı çıkarttılar. Bu yolla Bolşevikler adım adım Sovyet'te çoğunluğu kazandılar.

Saratov'da emperyalist savaş sırasında güçlü bir Bolşevik grup kurulmuştu. Grupta Lenin'le birlikte ilk devrim sırasında Bolşevik merkez yayınını çıkaran Olminski, Mitskeviç ve diğerleri vardı. *Naşa Gazeta* isminde yasal bir Bolşevik gazete çıkarıyorlardı.

Bolşevik Partisi Mart 1917'de yasallaşır yasallaşmaz, Saratov Bolşevikleri kendi bağımsız örgütlerini kurdular ve o ayın 23'ünde *Sosyal Demokrat* isimli Bolşevik gazetenin ilk sayısını yayımladılar. Saratov parti örgütüne katkıda bulunanlar arasında Lazar Moiseyeviç Kaganoviç de vardı. Kaganoviç, *Pravda* nesli Bolşeviklerin bir temsilcisi, 1917'ye kadar yedi yıllık aktif parti çalışması, tutuklamalar ve sürgünlerle dolu bir deneyimden sonra 1917 Mayısında 42. Piyade Alayı 7. Birliği'nde bir er olarak Saratov'a gelmişti. Zeki bir hatip olarak insanlarla anlayacakları dilden konuşma yeteneğine sahipti. İşbirlikçileri vuran keskin alaycılığı ve sözünü kesenlere hazır cevaplılığıla Kaganoviç, dinleyicileri kendi tarafına çekmeyi beceriyordu.

Bolşevik faaliyetlerin etkisi önce Saratov Sovyeti'nin hızla Bolşevikleşmesinde görülmüştü. Böylece II. Sovyet'te (Haziran-Ağustos) 90 Bolşevik, 210 Menşevik ve 310 Sosyalist Devrimci bulunuyordu. Ağustos sonunda yapılan III. Sovyet seçimlerinden sonra durumda radikal bir değişiklik oldu; partilerin görece güçleri şöyleydi: Bolşevikler 320, Menşevikler 76, Sosyalist Devrimciler 103. Böylece Bolşevikler mutlak çoğunluğu ele geçirdiler.

Çaritsin'de savaştan önce belli bir Bolşevik örgüt yoktu. Birkaç Bolşevik bazı fabrikalarda gizlice faaliyet yürütüyordu. 1914'te Klement Efremoviç Voroşilov bir silah fabrikasında işe başladı. Devrimin acımasız okulundan geçmiş tecrübeli bir Bolşevik olarak gizli polisin hafiyelerinden kurtulmayı başarmıştı. Çaritsin'de bir işçi kooperatifi ve işçi korosu kurmuş ve bu oluşumların altında Bolşevik ajitasyon ve propaganda yürütmüştür. Voroşilov'un eğittiği Bolşevikler devrimci mücadelede aktif birer rol almışlardır.

1917 Şubat burjuva demokratik devrimi, Çaritsin proletaryasının devrimci enerjisini geri düşüren savak kapağını açmış ve Çaritsin proletaryasının devrimci enerjisi sel gibi akmıştı. Skorbyaşçenskaya'da gece yarılarına kadar süren mitingler yapılmış ve buralarda işçiler Bolşevikleri saatlece dinlemişlerdi.

Volga'daki mitingler Baltık'takilerin yolunu açmış gibiydi. Kronstadt'ta Yakornaya meydanında binlerce denizcinin katıldığı açıkhava toplantıları yapılmıştı. Burjuvazi çok geçmeden bu ikisinin arasındaki bağlantıyı algılamış ve gazetelerinde Kızıl Kronstadt'la Kızıl Çaritsin adı daha sık birlikte anılır olmuştu. Devrimin ilk günlerinde Troçkist S. Minin de Çaritsin'de boy göstermişti. Onun etkisi sonucu Bolşevik ve Menşeviklerde oluşan Birleşik Sosyal Demokrat örgüt, Mayıs 1917'ye kadar varoldu. Bu geçici birliğin ne kadar yapay olduğu, 9 Mayıs'taki ayrışmadan sonra 380 üyeden sadece 30'unun Menşeviklerin ardından gitmesinden anlayabiliriz.

Petrograd'daki Geçici Hükümet ve Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi, Çaritsin'de hüküm süren "anarşi", Çaritsin'in Rusya'dan kopma tehdidi ve Çaritsin'de kurulan "Bolşevik cumhuriyet" ile ilgili alarm haberleri almaya devam ediyorlardı.

Devrim düşmanları Çaritsin'de olup bitenlere nefret kusuyordu, ama ülkenin dört bir yanındaki işçiler burayla gurur duyuyorlardı. Temmuz günlerinden sonra daha cesurlaşan karşıdevrimciler, Kızıl Çaritsin'le uğraşmaya başladılar. 26 Temmuz'da Geçici Hükümet'in emriyle, Saratov'dan Albay Korvin-Krukovski kumandasında bir cezalandırma heyeti geldi. Birlikte 500 Kadet ve 500 Oren-

burglu Kazakla birlikte 14 makineli tüfek ve 2 adet 3 inçlik arazi silahı vardı. Sıkıyönetim ilan edildi ve tüm toplantılar yasaklandı. Bolşevik *Borba* gazetesi üzerinde baskılar başladı. Çaritsin garnizonunun en devrimci birlikleri olan 141. ve 155. alayları şehirden uzaklaştırdılar. Bolşeviklerin 102 sandalyeden 39'unu kazandığı Şehir Duması seçimleri geçersiz sayıldı ve yeni seçimlerin Ağustos sonunda yapılacağı açıklandı.

Yeni seçimler Korvin-Krukovski'nin ceza birliği henüz şehirdeyken 27 Ağustos'ta yapıldı. Seçimler, onların varlığının işçileri etkilemediğini kanıtladı. Bolşevikler 102 sandalyeden 45'ini, Menşevikler 11'ini ve Sosyalist Devrimciler 15'ini kazandılar. Bolşevik Yerman Duma'nın başkanı seçildi.

Ekim Devrimi arifesinde Kazan eyaletinde güçlü bir köylü hareketi vardı. Kazan eyaletindeki milislerin yönetiminden 18 Ekim'de gelen bir raporda şöyle diyordu:

> "Eyaletteki hemen hemen tüm bölgelerde özel korulukların toptan kesildiğine, hayvanların ve çiftlik mallarının zorla satıldığına, tohumlara ve samana el konduğuna sıklıkla rastlanıyor..."[33]

Tatar işçiler ve köylülerle Kazan eyaletindeki diğer Volga ulusları ulusal özgürlükleri için ayaklandılar. Ulusların iç içe geçmişliği, milliyetçi karşıdevrime karşı sert mücadele ve kayda değer sayıdaki Beyaz Ordu güçleri; bunların tümü Kazan'daki mücadeleyi yoğunlaştırıyordu.

Yine de şehirdeki Bolşevik örgüt, kitleler üzerindeki etkisini artırıyordu. Ekim Devrimi arifesinde Bolşevikler Kazan Sovyeti'nde çoğunluğu sağlamışlardı.

Merkez Komite, ayaklanma planlarını yaparken Volga bölgesini son derece dikkate alıyordu. Saratov'a bir temsilci gönderildi. Bu temsilci 8 Ekim'de yapılan parti üyeleri toplantısında, Merkez Komite'nin ayaklanmaya karşı tavrını anlattı. 11 Ekim'de Saratov Komitesi Çaritsin, Volsk, Petrovsk gibi şehirlerin temsilcileriyle yapılan toplantıda tüm eyaleti dolaşmak amacıyla tüm güçlerin harekete geçirilmesi kararlaştırıldı. 15 Ekim'de Bolşeviklerin çoğunlukta

olduğu İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Bölge Kongresi Saratov'da açıldı. Yoldaş Yerman bir politik durum değerlendirmesi yaptı. Raporunda açık ve kesin bir dille Merkez Komite'nin politik hattını kongreye taşımış oldu.

12'ye karşı 128 oyla Kongre Bolşevik kararları benimsedi. Bunun üzerine Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler kongreden çekildiler ve şunları söylediler:

> "Çekilmemizin ana nedeni, bu kongrede sokak gösterilerinden çekilme önerimizin kongrenin çoğunluğu tarafından reddedilmiş olmasıdır."[34]

Böylece Merkez Komite'den Saratov'a ve oradan da, Çaritsin'e kadar bölgedeki tüm şehirlere, iktidarı almak için silahlı mücadeleye hazırlanma talimatı ulaşmış oldu.

6 Ekim'de Bolşevik Partisi Eyalet Kongresi toplandı. Kongrede, başkanlığına Kuybişev'in getirildiği bir Eyalet Komitesi seçildi.

22 Ekim'de Ekim ayaklanmasından birkaç gün önce, bölgelerden temsilcilerin katıldığı eyalet ve şehir komitelerinin ortak toplantısı yapıldı. Bu toplantıda ayaklanma için yapılacak pratik hazırlıklar sorunu gündeme geldi.

Kuybişev "günlük hazırlıkların başlaması" talebinde bulundu. Toplantıda şu karar alındı:

> "*Volzki Dyen* gazetesini baskılandırma, provokatörleri tutuklama, kuyrukları yok etme, vs. gibi kesin tedbirler alınmalıdır. Burjuvazinin bu kararlara mukavemeti kitlelerin enerjisini kamçılayacak ve çoğunluğu arkamıza alarak ve Rusya çapında şehirlerin çoğunluğunda aynı uygulamalarla Sovyet diktatörlüğünü kuracağız."[35]

Nizni-Novgorod'da da ayaklanma için yoğun hazırlıklar vardı. Merkez Komite silahlı ayaklanma üzerine tarihi kararını aldıktan hemen sonra RSDİP Nizni-Novgorod Eyalet Komitesi toplantısında aşağıdaki karar alındı:

> "Başarılı bir ayaklanma için doğru anda gereken her şeyi yapabilmek için hazır olun."[36]

Eylülde ve özellikle Ekimde Volga bölgesindeki Bolşevik örgütler büyük bir enerjiyle işçileri silahlandırdılar.

İlk başlayan Samara'ydı. Daha Mayıs başında "sarhoş gürültücülerle", yani şarapçılarla, vs. başa çıkmak için bir İşçi Milisi kurulmuştu.

29 Eylül'de Kuybişev'den bir rapor alan İşçi Vekilleri Sovyeti, İşçi Kızıl Muhafızlarının kurallarını yayımladı.

Eylülde Saratov'da Kızıl Muhafızlar Birliği kuruldu. 2 Eylül'de Saratov Sovyeti Yürütme Komitesi savaş grupları oluşturma kararı aldı ve Ekimde Saratov Sovyeti, Moskova Sovyeti'nden Kızıl Muhafızları silahlandırmak için yardım istedi.

Çaritsin'de işçilerin silahlanması Ekim Devrimi'nden çok önce başlamıştı. Kornilov ayaklanması sırasında ise kitlesel düzeye ulaşmıştı. Bu konudaki öncüler iki önemli fabrikada çalışan işçilerdi: Silah fabrikası ve Fransız tesisleri. Çaritsin'de yayımlanan burjuva gazetesi *Volgo-Donskoy* şöyle yazıyordu:

> "30 Ağustos akşamı, Bir grup RSDİP üyesi, işçileri silahlandırmak maksadıyla 93. Alay'ın birliklerinden birinin deposundan vagonlar dolusu tüfek ve cephanelik aldılar. Aynı gece, bu silahlar Fransız tesisleri ve bıçkı imalathanesindeki işçilere dağıtıldı."[37]

Bu olay büyük yankı uyandırdı.

30 Ağustos'ta Korvin-Krukovski kumandasındaki cezalandırma heyeti geri çağrıldı. Ama şehri terk etmeden önce Albay son "tehditkâr" emrini yayımlayarak işçilerin el koyduğu silahların derhal teslim edilmesini istedi. Tabii ki hiç kimse bu emri dikkate almadı. Çok yakın zamanda Kornilovcularla savaşmak için işçilerin bu silahlara gereksinimi olacaktı.

Çaritsinli işçilerin silahlandırılması Eylül ve Ekim boyunca hızlı bir biçimde devam etti. O sırada Çaritsin Kızıl Muhafızları 750 kişiden oluşuyordu.

II. Sovyetler Kongresine Samara'dan 3 Bolşevik, Çaritsin'den 2 Bolşevik, Saratov'dan 2 Bolşevik ve 1 Menşevik, Nizni-Novgorod'dan 5 Bolşevik ve çok sayıda Sosyalist Devrimci delege katıldı. Volga bölgesinden delegelerin ezici çoğunluğu kongreye şu sloganı taşıdı: "Bütün İktidar Sovyetlere!"

5

DON BÖLGESİ

Özellikle askerler arasında olmak üzere pek çok önder karşıdevrimci, Merkez Rusya'da devrimin zaferinin kaçınılmaz olduğunu görüyordu. Bu yüzden, mücadeleye devam edebilmek için, güçlerinin yoğunlaşabileceği bir askeri bölgenin önceden seçilmesi gerektiğini önerdiler. En iyi seçim ise güneydoğu Rusya idi. Merkezde mücadeleye devam ederken, Geçici Hükümet Don bölgesi ve Kuzey Kafkaslar'ı karşıdevrimin kalelerine dönüştürmek için çeşitli önlemler aldı. Kornilov'la suç ortaklığı yapmakla suçlanmış ve Devlet Soruşturma Komisyonu tarafından beraat ettirilmiş Don bölgesi Kazak reisi kumandasındaki birlikler, bölgeyi devrimci unsurlardan temizlemek için derhal işe koyuldular. Cephede gıda kıtlığı bahanesiyle Kazak alayları bu bölgeye gönderildi, bu arada Bolşeviklerin etkisi altında bulunan yedek kıtalar da geri çekildi. Erler tarafından görevlerinden uzaklaştırılan subaylar Don ve Kuzey Kafkaslar'a gönderildiler. Burada 1917 Ekiminde, Kuban, Don, Terek ve Astragan Kazaklarını, Kuzey Kafkaslar'ın dağlık bölgelerinde ve Don stepleri ile Astragan eyaletinde yaşayan halkı kucaklayan Güneydoğu Birliği kurulmuştu. Bu birlik proleter devrimine karşı mücadelede dıştan gelecek tehlikelere karşı bir siper görevi görüyordu.

Don bölgesi Bolşevik örgütü ve özellikle Rostov örgütü, kitleleri kazanmak için karşıdevrimcilerle kararlı bir mücadele yürütüyordu.

Merkez Komite Don bölgesindeki Bolşeviklerin faaliyetlerini yakından takip ediyordu. Sverdlov sık sık rapor istiyor ve onlara değerli tavsiyelerde bulunuyordu. Partili işçiler Rostov'a gönderilmiş ve Moskova örgütü şehirle iletişim kurmaları için görevlendirilmişti. 6. Kongre sırasında Don bölgesi delegeleri Sverdlov ve Stalin'i ziyaret ettiler, onlara çalışmaları hakkında rapor verip, bir dizi talimat aldılar.

Kornilov ayaklanmasından sonra Bolşevik faaliyetler oldukça artmıştı. Şehirlerde Kızıl Muhafız birlikleri kuruluyordu. 6 Eylül'de

Rostov'da Kızıl Muhafızlar Merkez Karargâhı kuruldu. Kaledin, Kornilov'a yardım etmek için birliklerini harekete geçiremiyordu. Kazak erlerin çoğunluğu generallerine itaat etmeyi reddediyorlardı. O zaman Lenin şöyle yazmıştı:

> "Durum ne olursa olsun, burjuva karşıdevrimi lehine kitlesel bir Kazak hareketinin son derece güçsüz olacağı 26-31 Ağustos deneyiminden sonra tarihsel olarak kanıtlanmıştır."[38]

Kazaklar arasında devrimci görüşler yayılıyordu. Bolşevik ajitasyon somut sorunlara dayanıyor ve Kazakların kolayca anlayacağı dilden yürütülüyordu. Büyük bir toprak sahibi ve Devlet Duması'nın başkan yardımcısı olan Rodzyanko'nun Kazak kastına seçilmesini, Kaledin'in tavsiyesiyle, güzelce kendi çıkarlarına kullanmışlardı. "Siz yoksulluğun pençesinde kıvranırken yeni bir Kazak sizin topraklarınızı işgal ediyor," diyordu Bolşevikler Kazakların yoksul sınıfına seslenerek. Böylece onları zengin Kazakların etkisinden sıyırmış oluyorlardı.

Belaya Kalitva'da E. A. Şçedenko, 39. Kazak Alayı'nda propaganda çalışması yürütüyordu. İşçilerle Kazaklar arasında yakınlık kurmaya çalışıyordu. Komşu maden ocaklarından işçiler onun önderliğinde, ellerinde posterler ve pankartlarla marşlar söyleyerek Kazak kamplarına yürüdüler. Kazaklar işçileri çok sıcak bir şekilde karşıladı ve bu yakınlık onların Bolşevik saflara geçmesini sağladı. Kaledin'in karşı emirlerine rağmen, Kazaklar kendi vekillerini Sovyet'e seçtiler. Bu da alaydaki Bolşevik propagandayı kolaylaştırdı.

Kazak stanitsaslarında ya da köylerinde propaganda çalışması yürütmek özellikle zordu. Bolşevikler Rostov Sovyeti'ni bir Göçmen Departmanı kurmaya ikna edince, bu departman sayesinde Bolşevikler stanitsaslarda daha rahat çalışma yapma imkanına kavuştular. Ayrıca "göçmen köylüler" (Rusya'nın diğer bölgelerinden buraya yerleşen Kazak olmayan köylülere böyle deniyordu) arasında da yoğun propaganda çalışması yürütülüyordu. *Naşe Znamya*'nın kırsal kesimden düzenli aboneleri vardı ve sık sık köylülerden gelen mektupları yayımlıyordu.

Bir dizi Kazak stanitsasında Bolşevik gruplar oluşmuştu. Morozovskaya'da bir demiryolu deposu, küçük bir demir dökümhanesi ve dört un değirmeni vardı. Burada yaşayan Bolşevikler demiryolu deposunu propaganda karargâhı olarak kullanıyorlar ve komşu köylerden ve stanitsaslardan köylüler burayı ziyarete geliyorlardı.

Bolşevikler ajitasyon çalışmalarında kişisel şikayetleri başarıyla kullanıyorlardı. Örneğin, bir istasyon şefi, bekçi olarak çalışan özürlü bir askeri işten çıkarmak istiyordu. Bolşevikler demiryolu işçilerini toplantıya çağırdılar ve iki karar aldırdılar:

1. Özürlü asker işten atılmayacak.

2. İşçilerin sanayi üzerindeki kontrolüyle ilgili Lenin'in makalesi demiryolu işçilerinin yönetime karşı mücadelesinde pratik bir rehber görevi görecek.

Yeni Sovyet seçimleri için çalışmalar devam ediyordu. Bolşeviklerin etkisini zayıflatmak isteyen Kazak reisi Kaledin, yedek birliklerin cepheye sürülmesi emrini verdi. Rostov-Nahçivan Komitesi bu birliklerin şehirde kalması yönünde bir karar aldı ve ajitatörlerini alaylara gönderdi. Bu ajitatörler Kazak alaylarına bile nutuk çekmeyi başardılar. Askerler Bolşevikleri gönülden destekliyorlardı.

29 Eylül'de 225. Yedek Alayı birliklerini cepheye sürmeyi reddetti. General Çernoyarov ve General Bogayevski ve Kazak reisinden sonraki ikinci komutan şehre gelerek askerleri emre itaate ikna etmeye çalıştılar ama askerler karşıdevrimci generalleri toplantıdan attılar. Garnizon şefi Muhafız Birliği'ni silahsızlandırmak için gizli bir emir çıkardı, ama askerler bu planın duyumunu alarak silah deposuna yeni bir muhafız diktiler.

Tüm Rostov garnizonu 225. Alay'ı destekliyordu. Bolşevikler 1 Ekim'de savaşa karşı bir gösteri çağrısında bulundular. Burjuva basın ayağa kalktı ve işbirlikçiler askerleri korkutmak için şunları söyledi:

> "Sokaklarda gösteri yaparsanız, süngü zoruyla dağıtılırsınız... Geçici Hükümet ve Kaledin bu saçmalığa tahammül etmeyecektir."[39]

Gösteriden önceki gece geç saatlerde, "Bolşevik başı bozukla-

rın" gösteri yapacağı haberi üzerine garnizon şefi telefonla emir vererek hükümete sadık birliklere silah dağıttırdı. 225. Alay'ın nöbetçi subayı telefon geldiğinde uykudaydı ve telefonu o sırada odada bulunan ve Bolşeviklere sempati duyan bir er açtı. Alay memuru bu ere, emri derhal birlik komutanlarına iletmesini emretti. Er, bunu yapmak yerine hemen Bolşevik Partisi'nin komite odasına koştu, ama odada kimse yoktu. Bunun üzerine Birlik Komitesi'ni ve askerleri uyardı. Garnizon şefinin gösteriye karşı kullanmayı düşündüğü Eğitim Birliği ve 12. Birlik, Bolşeviklerin tarafında yer almayı tercih etti.

1 Ekim'de şehirde tüm garnizonun katıldığı büyük bir gösteri yapıldı. İşçiler ellerinde pankartlar, Bolşevik sloganlar atarak fabrikalardan yürüyüşe geçtiler.

7 Ekim'de Sovyet seçimleri yapıldı. Bolşevikler bu seçimlere iyi hazırlanmış, fabrikalarda sayısız toplantılar yapmışlardı. Bolşevik ajitatörler garnizonun bütün alaylarını dolaşmışladı. Çoğu fabrikada, toplantılarda Bolşeviklerin konuşmasını engellemeye çalışan işbirlikçiler hâlâ vardı, ama bu girişimler engellendiğinde, işçilerin mevcut liderlerini çoktan terk ettikleri ortaya çıkıyordu.

Toplantı başladığında bir Menşevik başkan olarak seçildi, ama tartışma başlayınca, kitlelerle liderleri arasında bir uçurum olduğu ortaya çıkmıştı. Menşevikler işçileri "kargaşa ve yıkıma" neden olmakla suçluyorlardı. Dinleyiciler bunu yüksek sesle protesto ettiler.

Bolşeviklerin basit bir dille savaşın nasıl biteceğini ve halkın bir an önce ekmeğine nasıl kavuşacağını anlatması işçilerin sempatisini kazanmıştı. Toplantının sonuna doğru Menşevikler sessizce ortadan kayboldular. Benzer sahneler başka fabrikalarda da yaşanıyordu.

Yeni seçimler Bolşeviklerin oyların büyük kısmını toplamasıyla son buldu, ama partili olmayan delegelerin nasıl hareket edeceği hâlâ net değildi. Yeni Sovyet'in ilk toplantısında, Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine bir delege seçimi gündeme geldi. Fırtınalı geçen bu toplantıda, Sovyet'in neredeyse ikiye bölüneceği anlar oldu, çünkü Menşevikler hâlâ oldukça etkili görünüyordu.

Sonunda Bolşevikler Menşeviklerden 20 ya da 30 oy fazla alarak Kongreye bir Bolşevik delege gönderdiler. O günden itibaren Rostov Sovyeti Bolşevik bir Sovyet olmuş oldu.

6

URALLAR'DA

Urallar'daki Bolşeviklerin, partinin Merkez Komitesi ile uzun süredir sıkı bir diyaloğu vardı. Partinin işçi sınıfı içindeki ilk örgütlenmeleri 1917 Devrimi'nden çok önce Urallar'ın metal işçileri ve madencileri içinde ortaya çıkmıştı. Urallı Bolşeviklerin örgütçüsü ve ilham kaynağı J. M. Sverdlov'du. Urallar'daki demir çelik işçileri "Andrey" ve "Mikhailiç" isimlerini çok iyi bilirlerdi; bunlar Sverdlov'un takma adlarıydı. 1906'da Urallar'da çalışmaya başlamıştı. Kısa boyu ve ince bedeniyle yorulmak bilmezdi. Bu genç Bolşevik örgütçüyü evde bulmak mümkün olmazdı. Sürekli fabrikaları ziyaret eder, ya kitlesel işçi mitinglerinde ya da gizli toplantılarda konuşmalar yapardı. Mart 1917'de sürgünden Urallar'a dönmüş ve Petrograd'daki Bütün Rusya Nisan Konferansı'na katılmış, burada Merkez Komite'ye seçilmişti. Daha sonra Petrograd'da kalarak Urallı Bolşeviklerle yakın ilişkiyi sürdürmüş ve onlara talimatlar ve tavsiyeler içeren mektuplar yazmıştı.

Merkez Komite Urallı Bolşeviklere, ayaklanmada inisiyatifi almak, Sibirya'dan ve Urallar'dan orta bölgelere gıda sevkiyatının aksamamasını sağlamak gibi özel görevler yüklüyordu. Özellikle Ufa Parti örgütü, başarılı proleter devriminin ertesi günü, vagonlarca tohumun Petrograd ve Moskova'ya sevkiyatını hazırlama görevini üstlenmişti.

Urallı Bolşevikler Merkez Komite'nin talimatlarına tamamen hazırlıklıydı. Parti'nin 6. Kongresine 22 delege yollamışlar ve bu kongrenin aldığı kararlar Urallar Parti örgütünün savaşçı ruhunu daha da kamçılamıştı.

5 Ağustos 1917'de Niznaya-Lyalya örgütünde bir hizip başgösterdi ve 11 Ağustos'ta Viyatka'da ayrı bir Bolşevik örgütlenme oluş-

tu. Aynı ay, Niznaya Salda'da ve Menşeviklerin eski kalelerinden biri olan Niznaya Tura'da da bağımsız Bolşevik örgütler kuruldu. Çelyabinsk'te Bolşevikler Menşeviklerden tamamen koptular ve son olarak Urallar'daki son büyük birleşik örgütün bulunduğu Ufa'da da bir hizip oluştu.

Urallar Bolşeviklerinin ana görevlerinden biri, Sovyetleri kazanmaktı. Bazı Sovyetler daha çıkışlarından bu yana Bolşeviktiler. Haziran 1917'deki seçimler Sovyetlerde Bolşeviklerin etkisini iyice artırmıştı.

Ağustosta, Menşeviklerin kalesi Nizni Tagil'de bile işçiler Sovyeti dağıtıp yeni seçimlerin yapılması gerekliliğinden bahseder olmuşlardı.

"Vekiller koltuklarında fazla uzun kaldılar," diyordu işçiler Menşevikler için. "Şimdi Sovyet'e taze kan verme zamanı geldi."

Ağustosta yapılan seçimlerde Bolşevikler önemli kazanımlar elde ettiler. Önceki Yürütme Komitesi tamamen Menşeviklerden oluşurken, şimdi 5 Bolşevik ve 1 örgütsüz vekilden oluşuyordu.

Kırsal kesimde de Bolşeviklerin etkisi artıyordu. Öncelikle sanayi bölgelerine yakın kırsal bölgelerdeki köylüler üzerinde propaganda çalışması yoğunlaştırılmıştı. Şehre inip Bolşeviklerin konuşmalarını dinleyen köylüler, Sosyalist Devrimci ve burjuva-ulusalcılarının demagojilerine karşı gözlerini açıyorlardı.

Ural Bolşeviklerinin başarısının çarpıcı kanıtı 17-21 Ağustos 1917'de, yarım milyondan fazla işçiyi temsilen 140 delegenin katılımıyla yapılan 2. Urallar Sovyetleri Bölgesel Kongresinde ortaya çıktı. Bu delegelerden 77'si Bolşevik, sadece 23'ü Menşevikti. "Sol" Sosyalist Devrimcilerin bir bölümü de Bolşeviklerle birlikte oy kullandı.

Kongre, karşıdevrimcilerin saldırısını protesto etmek amacıyla 1 Eylül'de politik grev çağrısında bulunma kararı aldı. İşçilere, askerlere ve köylülere yapılan çağrıda şöyle deniyordu:

"Ural proleterleri!"

"Grevimiz karşıdevrimcilere bir uyarıdır!.."

"Grevimiz, proletarya ve sermaye arasındaki kavgada ilk rauntur!"[40]

Bu çağrı bölgesel Bolşevik gazete *Uralskaya Pravda*'nın özel eki olarak yayımlanmış ve basılan 25 bin kopya fabrikalarda, çelik fabrikasında, köylerde dağıtılmıştı. Bölgesel Kongreye katılan delegeler yeni basılmış bildiriler kollarının altında, çalışma bölgelerine geri dönmüşler ve buralarda tüm fabrikaları, askeri kışlaları ziyaret ederek kongreyle ilgili bilgileri aktarmışlardı.

1 Eylül grevi Kornilov ayaklanmasıyla çakıştı. Kornilov'un ultimatomlarının haberi Ekaterinburg'a 28 Ağustos'ta ulaştı. Ertesi gün, Bolşeviklerin girişimiyle, Bölge, Alan ve Şehir Sovyetlerinden, sendikalardan, Bolşevik, Sosyalist Devrimci ve Menşevik partilerden temsilcilerin katıldığı bir konferans düzenlendi. Bu konferansta, iktidarın Sovyetlere devredilmesi ve Korniloveculara karşı yılmadan mücadele çağrısı yapan bir deklarasyon yayımlandı. Tarımsal sorun dışında bu deklarasyonun tüm maddeleri Bolşeviklerin taslağı yönünde çıkmıştı. Konferansta ayrıca karşıdevrimle savaşmak için "Urallar Devrimci Demokrasi Yürütme Komitesi" kuruldu.

Bu komite amacına hizmet edemedi. Bu yüzden Bolşevikler çabalarını sanayi merkezleri ve Sovyetlerde yoğunlaştırdılar. Bolşeviklerin önerisi üzerine, Ekaterinburg Sovyeti Yürütme Komitesi demiryoluna ve postaneye özel komiserler gönderdi ve garnizon şefi ile Geçici Hükümet Komiseri'nin Sovyet'in bilgisi dışında tek bir emir bile çıkaramaması için komiserler atadı. Tüm telefon konuşmaları kontrol altına alındı.

Kornilov ayaklanması nedeniyle 1 Eylül grevi daha da politik bir önem kazanmıştı. Urallar işçilerinin, karşıdevrimin en küçük bir girişimine karşı bile ne kadar hazırlıklı olacağını gösterecekti.

Gösterinin örgütlenmesi görevini Bölge Sovyetleri Yürütme Komitesi üstlenmişti. Varolanlara ek olarak yeni bir slogan benimsenmişti: "Silahlı karşıdevrimle aktif mücadeleye!"[41]

1 Eylül sabahı, Urallar'daki işyerlerinde çalışma durmuştu. İşçiler gruplar halinde sokaklara dökülüyordu.

Uralski Raboçi'nin muhabiri o günün olaylarını şöyle bildiriyordu:

> "Şehir ölü gibiydi. Tüm fabrikalar ve atölyelerde hayat durmuştu. Dükkânlar kapalıydı. Devlet ve kamu binalarının da çoğu (belediye, Devlet Bankası, Hazine) kapalıydı. Sokaklara sükunet hakimdi."[42]

Şehirde asayişi Kızıl Muhafız birlikleri sağlıyordu. En ılımlı tahminle, gösterilere 100 binin üzerinde Urallı işçi katılmıştı.

Kornilov ayaklanmasına direniş süreci ve Eylül grevi, Bolşevik örgütlerin savaşçı gücünün gözden geçirilmesini sağladı. Binlerce silahlı işçi fabrikalardan çıkıp sokakları doldurmuştu. Çeşitli fabrikalarda yeni Kızıl Muhafız birlikleri oluşturulmuştu. Ağustos başında Urallar'ın en büyük işletmelerinden biri olan Lisva fabrikasında yapılan toplantıda, 2 bin işçi şu kararı aldı:

> "... kazandığımız özgürlükleri kanımızın son damlasına kadar savunmaya hazırız ve tüm işçilerin silahlanmasını talep ediyoruz."[43]

Bu sözler, Urallar'daki tüm işçilerin ruh halini yansıtıyordu. İşçilerin aldığı kararların çoğu aynı sözlerle bitiyordu: "Derhal bir Kızıl Muhafız örgütlenmesi istiyoruz!" Temmuzda Çelyabinsk'te bir Kızıl Muhafız birliği oluşturuldu. Şehirdeki tüm büyük sanayi merkezlerinde, özellikle de demiryollarında ve Stoll işletmelerinde silahlı işçi birlikleri kuruluyordu.[44]

Kornilov ayaklanması ve 1 Eylül grevinden sonra Bolşevikler işbirlikçilere karşı mücadelelerinde daha ileri kazanımlar elde ettiler. 20 Eylül'de Sosyalist Devrimci Parti Ust-Katav Yürütme Komitesi kendi kendisini feshetme kararı aldı. İşçiler üzerindeki tüm etkilerini yitiren Sosyalist Devrimciler "intihar ediyordu". *Vperyod* gazetesinde "Yerel S. D." imzalı bir yorumda şöyle deniyordu:

> "İşte Sosyalist Devrimcilerin ilkesiz taktiklerinin sonucu."[45]

Ekaterinburg'daki Verkne-Isetski fabrikasında Sosyalist Devrimci liderler, işçiler üzerinde etki sağlayabilmek amacıyla isimlerini Maksimalistler olarak değiştirdiler. Ama Sosyalist Devrimci Partili işçiler bu hileye kanmadılar.

"... onları körü körüne yeterince takip ettik," diyorlardı. "Yedi aydır bizi aldatıyorlar, artık karşımıza çıkmaya yüzleri olmadığı için şimdi de adlarını Maksimalistler koymuşlar..." [46]

Ekaterinburg dışında Perm eyaletinde Bolşeviklerin güçlü olduğu tek merkez Şadrinsk'ti. Buradaki örgüt ilk olarak, o zamanlar teğmen olan A. A. Jdanov'un bağlı olduğu 139. Piyade Alayı'ndan çıkmıştı. Onun çabaları sonucunda 1917 ortalarında küçük bir Bolşevik asker grubu oluşturulmuştu.

30 Ağustos'ta, başkanlığına Jdanov'un getirildiği Şadrinsk Bolşevik Örgütü Komitesi'nin oluşturulduğu bir toplantı yapılmıştı. O günden itibaren 139. Alay'daki Bolşevikler askerler ve işçiler arasında düzenli faaliyet yürütmeye başlamışlardı. Yoldaş Jdanov'un sık sık Butakov Kardeşler Tekstil İşletmeleri'ni ziyaret etmeleri sonucu kısa sürede buradaki dokumacılar Bolşeviklere katılmışlardı. Demiryolu işçileri de aynı şekilde örgütlenmişti. Bolşeviklerin etkisi gitgide kırsal alanlara yayılmış ve Şadrinsk bölgesindeki bir dizi volostta Bolşevik komiteler görülmeye başlanmıştı. Ekimde Şadrinsk'te örgütlü Bolşevik sayısı 100'ün üzerindeydi.

Bolşevik Partisi'nin bu bölgedeki başarısı hiç de azımsanmayacak kadar gençlikten aldığı yardıma bağlıydı. Daha 1917 Nisanında RSDİP Ekaterinburg Komitesi'nin danışmanlığında bir "Gençlik Örgütü" kurulmuştu. Başlangıçta bu örgüt sadece kolejli öğrencilerden oluşuyordu, ama Bolşevikler bu durumu kısa sürede değiştirdiler. Ağustosta Ekaterinburg'da toplanan işçi gençlik genel şehir toplantısında, III. Enternasyonal Sosyalist Genç İşçi Birliği'nin oluşturulması kararlaştırıldı. Bu birliğin açılış toplantısı 31 Ağustos'ta yapıldı ve kuralları ortaya konup komitesi seçildi. Eylülde, fabrikalarda Birlik grupları oluşmaya başladı.

27 Temmuz'da Sosyalist Gençlik Birliği'nin ilk genel toplantısı Minyar fabrikasında yapıldı. 10 Ağustos'ta Çelyabinsk'te bir Gençlik Birliği kuruldu ve Ağustos ortalarında Perm'de bir kolu oluştu. Birlik, genç işçiler arasında Bolşevik fikirleri yaymaya başladı. Genç işçiler Bolşevik gazeteleri satıyor, bildiri dağıtıyor ve kurye görevi görüyordu.

Fabrikalarda ve çevre köylerde gruplar oluşturan birlik, genç işçiler ve köylüler arasında eğitim çalışmaları örgütlüyor ve partiye bağış topluyordu. Ekim ayında, birliğin Ekaterinburg'da 500, Minyar fabrikasında 118, Nevyansk fabrikasında 350 ve Verknaya Tura fabrikasında 120 üyesi olmuştu.

Ekim başında Vyatka Eyaleti Konferansı, Ufa Eyaleti Konferansı ve Perm Bölge Konferansı yapıldı. 10 Ekim'de de Ekaterinburg Eyaleti Konferansı açıldı. Bu konferanslar, o sırada zaten 30 binin üzerinde üyesi olan Urallar örgütünün Merkez Komite'nin talimatlarını yerine getirmeye hazır olduğunu gösteriyordu.

O sıralarda yapılan Sovyet Alan kongrelerinin temel düşüncesi, "savaş öncesi bir gözden geçirme"ydi.

II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine seçilen Urallar delegeleri, Petrograd'a doğru yola çıkarken başkentin sokaklarında silahlı ayaklanmaya katılacaklarını biliyorlardı.

7

SİBİRYA

Karşıdevrimci Rus kapitalistleri ve toprak sahipleri, yabancı emperyalistlerin kolayca yardımlarına gelebileceği Sibirya'da güçlerini yoğunlaştırmak niyetindeydiler. Sibirya, Orta Rusya'ya gıda sağlayan en önemli merkezlerden biriydi. Bu yüzden Merkez Komite'nin planlarında Sibirya'ya büyük önem vermesi normaldi.

Burada faaliyet yürütmek hiç de kolay bir iş değildi. Şubat Devrimi'nden sonra, Çar yanlısı hükümet tarafından Sibirya'ya sürgün edilen en iyi Bolşevik güçler Petrograd'a ve diğer şehirlere geri çağrılmıştı. Geriye yalnızca yerel güçler kalmıştı ve bunların da güçlendirilmesi ve Merkez Komite çizgisine getirilmesi gerekiyordu.

20 Mart 1917'de Sverdlov, sürgünde olduğu Yenisey'den Avrupa Rusyası'na geri dönerken Krasnoyarsk'ta mola verdi. Burada Bolşeviklerle konuşup bölgedeki ve daha sonra da tüm Sibirya'daki tüm Bolşevik güçleri birleştirmek için bir plan geliştirdi. Plan kabul gördü ve bölgedeki Bolşevik çalışmayı yönetmek için RSDİP Bölge Bürosu kuruldu.

Nisan başında, Krasnoyarsk, Açinsk, Kansk ve Yeniseyli Bolşevik gruplar bir konferans topladı. Bu konferansta Krasnoyarsk Bölge Bürosu'na Sibirya'daki tüm Bolşeviklerle iletişim kurma talimatı verildi. Konferans Merkez Komite'ye de selam gönderiyor ve faaliyetlerinden onu haberdar ediyordu. 13 Nisan'da E. D. Stassova'dan bir mektup geldi:

"Üstlendiğiniz görevi ve büronun oluşumunu onaylıyoruz..."

Mayısta Kranoyarsklı Bolşevikler Birleşik Sosyal Demokrat örgütten ayrıldılar. Temmuzda Enternasyonalist Sosyal Demokratlar da onları izledi ve Bolşeviklere katıldı.

Krasnoyarsklı Bolşeviklerin bölgedeki proletarya üzerinde kayda değer bir etkileri vardı. Tüm bölgenin tek Bolşevik yayın organı olan *Sibirskaya Pravda* bu şehirde çıkıyordu ve Bolşevik yayın organı *Krasnoyarski Raboçi* Bolşeviklerin etkisi altındaydı. Sovyet'te 180 Bolşevik üye vardı; Menşevikler 2 ya da 3 ve Sosyalist Devrimciler yaklaşık 40 üyeye sahipti.

Ağustosta, Orta Sibirya Bölge Konferansı 5 bin üyeyle Krasnoyarsk'ta toplandı. Konferans, 6. Parti Kongresini selamlıyordu.

Sibirya'daki tüm parti faaliyetlerini yönetmek amacıyla Orta Sibirya Bölge Bürosu kuruldu. Bu büroya Merkez Komite'den gelen acil talimatta, Tomsk, Barnaul, Novonikolayevsk ve Omsk'taki Bolşeviklerin Sosyal Demokrat örgütten ayrıldıklarına dikkat çekiliyordu.

Bölge Parti Konferansından sonra, Krasnoyarsklı Bolşevikler Sibirya'yı turlayarak mitinglerde konuştular ve yeni parti örgütleri oluşturdular.

Krasnoyarsklı Bolşeviklerin en aktifi, Y. E. Bograd'dı.

Batı Sibirya'da bölünen ilk Birleşik Sosyal Demokrat örgüt Tomsk örgütüydü. 1 Eylül'de, Kornilov ayaklanmasının ayrıntıları öğrenilir öğrenilmez, Tomsk Sosyal Demokratlarının yaptığı toplantıda, iktidarın derhal Sovyetlere devredilmesi çağrısında bulunulmuştu.

Ertesi gün, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti ile Sendikalar Merkez Bürosu'nun ortak toplantısında yine iktidarın, Sovyetler tarafından temsil edilen devrimci demokrasiye devredilmesi çağrısında bulunuldu.

Tomsk'taki büyük garnizonda, Bolşevikler ve sempatizanlarının konuşmalar yaptıkları mitingler düzenleniyordu. Hemen hemen tüm toplantılarda askerler, "iktidarın Asker, İşçi ve Köylü Vekilleri Merkez Kongresine devredilmesi" çağrısını yapıyordu.

6 Eylül'de yapılan bir Sosyal Demokrat örgüt toplantısında, Krasnoyarsk'ta yapılan Bölge Konferansı'nın raporu tartışıldı. Ateşli bir tartışma sonrası, 9'a karşı 58 oyla, 9 maddelik bir karar çıkartıldı:

> "... bu toplantı, RSDİP (B)'e katılma konusunda Bölge Konferansının (Orta Sibirya- İng. Ed.) aldığı kararları kabul eder ve parti kongrelerinin ve parti önderlerinin kararlarının, bu kararın alınmasından itibaren bu örgütte kalanlar için bağlayıcı olacağını beyan eder."[47]

9 Eylül'de Tomsk'ta Bolşevik Partisi Eyalet Konferansı yapıldı. Kongre, Merkez Komite ve Parti Merkez Organına aşağıdaki telgrafı gönderdi:

> "Partili 2.500 işçi adına Tomsk Eyaleti Konferansı, Merkez Komite'yi, parti merkezi olarak tanıma ve onun kararlarını bağlayıcı kabul etme kararı almıştır."[48]

Bu konferanstan günler sonra, Novonikolayevsk Partisi örgütünde bir çatlama oldu. 22'ye karşı 85 oyla Bolşevik platformda kalma kararı alındı.

Birlikçilerle ayrışma, Tomsk'taki Bolşevik prestiji artırdı. Bunun en açık göstergesi, Eylül ortasında Tomsk'ta toplanan ve 200 delegenin katıldığı Köylü Vekilleri Sovyeti Eyalet Kongresiydi. Kongreye Sağ Sosyalist Devrimciler hakimdi ama kongredeki gelişmeler sonucu liderlik Enternasyonalist Sosyalist Devrimciler ve Bolşeviklerin eline geçti.

Mevcut durum raporu, önce Enternasyonalist Sosyalist Devrimci Lisiyenko, ve ondan sonra da Sibirya'da proletarya diktatörlüğünün yılmaz savaşçısı Bolşevik N. N. Yakovlev tarafından verildi.

Yakovlev, partiye 1905'te henüz Moskova Üniversitesinde öğrenciyken katılmıştı. Devrimci faaliyeti sık sık tutuklamalar, hapisler ve sürgünlerle kesintiye uğramıştı. Defalarca Sibirya'dan kaçmıştı. Yurt dışındayken çalıştığı bir pirinç dökümhanesinde dökümcülüğü öğrenmişti.

1916'da askere çağrılmıştı. Devrim patladığında Tomsk Asker Vekilleri Sovyeti Prezidyumu'na seçilmişti. 1918'de Kolçak güçleri tarafından vurulmuştu.

Yakovlev'in Tomsk'taki Köylü Vekilleri Kongresinde yaptığı konuşmanın etkisi büyük olmuştu. Konuşmasını bitirdiğinde uzun uzun alkış almıştı.

Bolşevikler ve Enternasyonalist Sosyalist Devrimcilerin karar önerileri bir noktada ayrışıyordu. Bu da tarım sorunuydu. Sonuçta Sosyalist Devrimcilerin kararı benimsenmiş, ama Bolşevikler 60 oy almışlardı.

Tomsklu Bolşevikler İşçi Vekilleri Sovyeti ile Asker Vekilleri Sovyeti'nin birleşik toplantısında daha ileri başarılar elde ettiler. Yakovlev burada da mevcut durum üzerine bir konuşma yaptı. Toplantıda iki Sovyet'in birleşmesi kararı alındı. Kararda, "İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Kongresinin acilen toplanarak yeni bir Merkez Yürütme Komitesi seçmesi ve devrimci taktikler çizmesi..."[49] üzerinde ısrarla duruluyordu.

7 Ekim'deki bir toplantıda, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Prezidyumu kurulmuş ve Yakovlev başkanlığa seçilmişti. Aynı toplantıda iki Bolşevik II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine delege olarak seçilmişti.

Tomsk Şehir Duması'ndaki seçimlerde Bolşevikler 34 sandalye, Sosyalist Devrimciler 24 ve Menşevikler sadece 6 sandalye kazandılar.

Bolşevikler daha Mayıstaki bir Sosyal Demokrat örgüt toplantısında, işçilerin silahlandırılması sorununu gündeme getirmişlerdi. Ama Menşevikler buna karşı çıkmış ve işçilerin silahlandırılması önerisini "Leninist-Blankist eğilimin yansıması"[50] olarak tanımla-

mışlardı. Bu itiraza rağmen, yine de Bolşevikler savaşçı gruplar oluşturmaya başlamışlardı.

12 Ekim'de Omsk'daki Birleşik Sosyal Demokrat örgütün bir toplantısı yapılmış ve 366 üye hazır bulunmuştu. Başkanlığa Enternasyonalist bir Menşevik seçilmişti. Tartışma konusu, "Meclis Kurulu" seçimiydi, ama bu sorun, Omsk örgütünün hangi parti merkezine (Bolşevik mi Menşevik mi?) itaat edeceği sorunuyla bağlantılanmıştı.

Bolşevikler, Bolşevik Parti Merkez Komitesi'nin öncü merkez kabul edilmesini önerdiler ve bu öneri 256 oyla kabul gördü. Ardından da örgütte bir çatlama meydana geldi.

Toplantı başkanı istifa edip salonu terk etti, onu Enternasyonalist Menşevikler izledi. Bolşeviklere özel bir toplantı haline gelen oturuma Lobkov başkan seçildi.

Hemen hemen aynı zamanda, İrkutsk'taki –Doğu Sibirya'nın merkezi– Bolşevikler de birleşik örgütten ayrıldılar; burası, garnizondaki etkilerini artırmalarının önünde bir engeldi. İşçi Vekilleri Sovyeti ve Asker Vekilleri Sovyeti ayrı ayrıydı. proletaryanın rehberliğinden yoksun askerler, kendi yollarında ilerliyordu.

Merkez Komite İşçi ve Asker Sovyetleri'nin birleştirilmesine yardımcı olması için İrkutsk'a bir temsilci gönderdi. Aynı Omsk'ta olduğu gibi, Meclis Kuruluna seçilecek adayların belirlenmesine sıra geldiğinde Sosyal Demokrat örgütte çatlamalar başladı. N. A. Gavrilov'un ısrarı üzerine Bolşevikler kendi biletlerini kendileri kesmeye karar verdiler.

N. A. Gavrilov bir köylü ailesinden geliyordu ve esas mesleği öğretmenlikti. 1906'da kendi bölgesinde devrimci edebiyat öğretmeye çalışırken tutuklanmıştı. Ondan sonra da tüm kariyeri hapisler, mahkûmiyetler ve İrkutsk'ta sürgünle geçmişti.

Devrimden sonra RSDİP İrkutsk örgütüne katılmıştı. 1919'da karşıdevrimciler tarafından öldüresiye dövülmüştü.

4 Ekim'de İrkutsk'ta yapılan Sosyal Demokrat örgütün Eyalet Komitesi toplantısında Gavrilov Yoldaş, Bolşeviklerin şehirde bü-

yük bir etki alanına sahip olmasına dayanarak, Meclis Kurulu için aday listesinin mümkün olduğunca geniş tutulmasını talep etmişti.

Eyalet Komitesi bu talebi geri çevirmiş ve Gavrilov ile diğer Bolşeviklerin açıklamalarını "yıkıcı" ve yetkisiz olmakla itham etmişti.

Bu anlaşmazlık İrkutsk Sosyal Demokrat örgütünde bir çatlamaya neden olmuş ve Bolşevikler örgütten ayrılmıştı.

Tam o günlerde Krasnoyarsk'tan bir grup Bolşevik gelmişti.

19 Ekim'de *Raboçaya Sibir* gazetesi ilk baskısını yapmıştı.

İrkutsk Şehir Komitesi, Krasnoyarsk'tan gelenlerle birlikte askeri bir örgüt kurmak ve yeni Sovyet seçimlerinin güvenliğini almak için planlar yapmak üzere toplandı. Bölgedeki işbirlikçi gazeteler, "Krasnoyarsklı gezici aktörler" aleyhine kampanya başlattılar, ama pek başarılı olamadılar. İşçi ve askerler kitleler halinde sola kaymaya devam ediyordu.

10 Ekim'de Doğu Sibirya Sovyet Kongresi İrkutsk'ta açıldı. Ağırlık Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerdeydi. 115 delegeden sadece 32'si Bolşevik ve 15'i "Sol" Sosyalist Devrimciydi.

Krasnoyarsk, Kansk ve diğer şehirlerdeki Bolşevik örgütler, bu toplantıyı Bütün Sibirya Sovyetleri Kongresine hazırlık yapmak için bir platform olarak kullanmak üzere Kongreye katılma kararı almışlardı.

Kongrenin açılışından itibaren tansiyon yüksekti. Fikir ayrılığı çıkması kaçınılmaz görünüyordu. Beklenen olay Sovyetler Alan Bürosu'nun çalışması üzerine yapılan tartışma esnasında gerçekleşti.

Büronun devrimci bir organ olarak çalışmadığını, Geçici Hükümet'in peşinden gittiğini belirten Bolşevikler büronun zararlı politik çizgisini şiddetle kınayan bir karar çıkmasını talep ettiler. Ancak kongredeki işbirlikçi çoğunluk, Büro'ya tam güven sunan bir karar çıkarttı.

Mevcut durum üzerine tartışma daha da ateşliydi. Krasnoyarsk Sovyeti delegesi Valentine Yakovlev, Bolşevik grup adına yaptığı muhteşem konuşmada, Sağ Sosyalist Devrimci Timofeyev'in, yönetimi ele alacak kadar eğitimli insana sahip olmadığı için Sovyetlerin

iktidarı almaması gerektiğini öne süren konuşmasını yerden yere vurdu.

Yakovlev, Sağ Sosyalist Devrimcileri, burjuvaziyle aynı saflarda olmakla suçladı ve bunun nelere yol açtığını gösterdi. "Kornilov'un arkasında Savinkov vardır," diye belirttiği konuşmasını, Sosyalist Devrimcilere yüklenerek bitirdi: "Devrime ihanet ediyorsunuz!"

Mevcut durumla ilgili karar, Sağ Sosyalist Devrimcilerin hakaretlerini protesto etmek için Kongreden çekilen Bolşeviklerin ve "Sol" Sosyalist Devrimcilerin yokluğunda alındı.

I. Sibirya Sovyetleri Kongresi, Doğu Sibirya Sovyetleri Kongresinden birkaç gün sonra açılacaktı. 12 Ekim'den itibaren delegeler gelmeye başlamıştı.

Kongre açılmadan önce Bolşevik delegeler toplanıp ön raporları dinlemiş ve Kongrenin gündemindeki tüm konularla ilgili taslak kararlar almışlardı. Delegeler, Sibirya için bir Sovyet Merkez Yürütme Komitesi oluşturmaya ve bunun için aday belirlemeye karar verdi.

16 Ekim'de ilk oturum açıldığında 184 delegeden 65'i Bolşevik, 35'i "Sol" Sosyalist Devrimciydi. Yani böylece 100 delege Sovyet platformunu destekler durumdaydı.

Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, Kongre açılmadan çok önce, Sibirya'daki Sovyetlerin çoğunluğunun Bolşevik saflarda olduğunun farkındaydı ve Bolşeviklerin Kongreden birinci parti olarak çıkacağını tahmin ediyordu. Böylece işbirlikçiler Kirensk, Bodaibo ve Yakutsk'a telgraflar göndererek destek aramaya başladılar.

Sosyalist Devrimciler Kongreyi engellemeyi kafalarına koymuşlardı, bu yüzden bir Bolşevik'in Kongre başkanı olmasını fırsat bildiler. Sert bir tartışma başladı. En sonunda oylamaya geçildi ve 9 çekimser, 32'ye karşı 86 oyla Bolşevikler başkanlığı aldı.

Ardından birinci gündem maddesiyle ilgili tartışma başladı; mevcut durum, Sovyetlerin taktiği, devrimin ve ülkenin savunması.

Sağ Sosyalist Devrimciler tüm sorunların karara bağlanmasını, Meclis Kurulunun toplantısına ertelemek istediklerini beyan ettiler. Menşevikler her zamanki gibi kem küm ederek, devrimci demokrat

güçlerin birliğinden söz ettiler. Bolşevikler ve "Sol" Sosyalist Devrimciler ise iktidarın Sovyetlere geçmesinin üzerinde durdular.

Uzak Doğu'da proletarya diktatörlüğünün yılmaz savaşçısı olan Sergey Lazo kongrede yaptığı konuşmada şunları söylüyordu:

> "İktidar Sovyetlere geçtiğinde, örgütsüz kitleleri tek bir kanala akıtabiliriz. Meclis Kurulu'nda Sovyet iktidarına karşı çıkmıyoruz, ama iktidar Sovyetlere geçmeden Meclis Kuruluna sahip olacağımızı garantiye alamayız."[51]

Bu sorun üzerinde iki gün tartışıldıktan sonra, Sibirya Sovyetlerinin politik ve taktik çizgisi üzerinde oylamaya geçme kararı alındı. "Sol" Sosyalist Devrimciler tarafından desteklenen Bolşevikler aşağıdaki paragrafı içeren bir karar hazırladılar:

> "Burjuvaziyle her türlü işbirliği reddedilmelidir ve Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi iktidarı ele almalıdır. İktidarı alma mücadelesinde Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi, Sibirya Sovyetlerinin etkin desteğine güvenebilir."[52]

68'e karşı 93 oyla, bu metin, üzerinde değişiklik yapılabilir şerhiyle temel olarak kabul edildi.

Sağ Sosyalist Devrimciler gelişmeleri engellemek için bir atak daha yaptılar. Yapılacak Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin, "İşçi, Asker ve Köylü Sovyetleri Kongresi" olarak isimlendirilmesine karşı çıktılar. "Köylü" sözcüğünün çıkarılması gerektiğini, çünkü Avksentyev'in önderliğindeki Köylü Vekilleri Sovyeti'nin bu kongreye katılmama kararı aldığını savunuyorlardı.

Girişimleri başarısız oldu ve karar değiştirilmeden çıktı. Oylama sonucu açıklandığında salonda kargaşa koptu. Çoğunun o bölgede yaşayanlar olduğu belli olan sözde "köylüler" yerlerinden fırladılar.

"Salonu terk ediyoruz," dedi "köylü"lerden biri, "çünkü Köylü Vekilleri Sovyeti Merkez Yürütme Komitesi'nin kararına karşı gelmek istemiyoruz."

Bunun üzerine Sağ Sosyalist Devrimciler, bu koşullarda Kongrenin işçileri ve askerleri olduğu kadar köylüleri temsil edip edemeyeceği sorununu ortaya attılar. Bu soruya Vekâlet Komitesi, Kongrenin kendisini İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Kongresi olarak adlan-

dırmaya tamamen hakkı olduğunu, çünkü hem Birleşik İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nden hem de Köylü Vekilleri Sovyeti'nden temsilcilerin hazır bulunduğunu söyleyerek cevap verdi.

Bir kısım delegeler, iktidarı alma mücadelesine bir an önce devam edebilmek için delegelerin bir an önce bölgelerine dönmelerini sağlamak amacıyla sürecin hızlandırılması gerektiğini hatırlattılar.

23 Ekim'de Kongre 'Sentrosibir' diye adlandırılan 1. Sibirya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi'ni seçti.

Kongre, Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine 14 delege seçti. Bunlardan 6'sı Bolşevik, 1'i "Sol" Sosyalist Devrimci ve 1'i de Enternasyonalist Sosyal Demokrat'tı.

Sibirya'da ayaklanmayı örgütleme süreci ülkenin diğer bölgelerine göre daha zorluydu. Bunun nedeni, işbirlikçilerin güçlü etkisi ve Bolşeviklerden ayrılma konusunda aceleci davranmış olmalarıydı.

Ama burada bile, Merkez Komite tarafından yönlendirilen Bolşevikler, hatalarını düzeltip işbirlikçileri yendiler ve Ekim ayaklanmasının arifesinde, Büyük Proleter Devrimi için hazırlıklarını tamamlamışlardı.

8
ULUSAL VE SINIR BÖLGELERİNDE SOVYETLERİN İKTİDARI ALMA MÜCADELESİNİN ZORLUKLARI

> "Merkezde başlayan devrim daha fazla bu bölgeye hapsolamazdı. Merkezde başarı kazandıktan sonra, sınır bölgelerine yayılmaya mecburdu. Ve gerçekten de iktidarın alındığı ilk günden itibaren devrimci dalga sınır bölgelerini birbiri ardına yayılarak kuzeyden bütün Rusya'ya yayıldı."[53]

Stalin bunları söylüyordu ama Rus olmayan sözde ulusal ve sınır bölgelerinde Sovyet rejimini oturtmanın önünde daha bir dizi engel duruyordu. Karşıdevrim tüm güçlerini Ukrayna, Kuzey Kafkaslar, Transkafkasya, Türkistan ve Uzak Doğu'da yoğunlaştırmıştı. Bu da rejimi sınır bölgelerinde oturtmanın neden daha zor olduğunu yeterince açıklar. Proleter devrimini sınır bölgelerinde yerleş-

tirmenin belirgin özellikleri ve zorlukları dört ana maddede sayılabilir.

Öncelikle, proleter devriminin gidişatı buralarda, Stalin'in dediği gibi, burjuva ve emperyalist karakterdeki "ulusal hükümetler" tarafından kontrol altındadır.

Karşıdevrimin en önemli merkezlerinden biri Ukrayna Merkez Radası'dır.

Merkez Rada, Ekim Devrimi'nden önce bile, ölmek üzere olan Rus burjuvazisinin kurtarıcısı olmaya çalışmıştır. Büyüyen sosyalist devrim cephesi, Rusya'da yaşayan tüm ulusların burjuvazisinden oluşan bir blokla engellenmeye çalışılmıştır.

Güçlerini birleştirip proleter devriminin başarısını engellemeye çalışan milliyetçi karşıdevrim, ülkeyi parçalamaya, tüm uluslardan işçi sınıfının birliğini yok etmek için ulusları birbirine düşürmeye gayret ediyorlardı.

Ukrayna Radası'na ek olarak, ulusal hükümetler bazen gerçek, bazen de sanal olarak Transkafkasya'da (Transkafkasya Komiserliği ve Transkafkasya Genel Sovyeti), Kırım'da (Kurultay), Orta Asya'da (Hokand Otonomi ve Alaş-Orda), Beyaz Rusya'da (Beyaz Rusya Radası), Kuzey Kafkaslar'da (Dağ Halkları Birliği Merkez Komitesi) ve Başkırya ile Tatar bölgelerinde belirdiler.

Devrimin zaferi önündeki ikinci engel Kazak karşıdevrimcileriydi. Bunlar 11 Kazak kuvvetini (Don, Kuban, Terek, Astragan, Uraller, Orenburg, Sibirya, Amur, Transbaykal, Ussuri ve Semireçensk), Kafkaslar ve Transkafkasya, Orta Asya, Sibirya ve Uzak Doğu halklarının baskılandırılması için devrime karşı kışkırtıyorlardı.

Ukrayna Merkez Radası "ulusal hükümetler" arasında birinci derecede rol oynarken, bütün karşıdevrimci güçlerini örgütlemede öncü rolü, ülkenin devrimci merkezlerine stratejik olarak yakın konumlandırılmış en geniş Kazak oluşumu olan Don Kazak Kuvveti'nin üst rütbeleri oynuyordu.

Üçüncü ayırt edici özellik ise, burada ve özellikle Sovyet Cumhuriyeti'nin güney ve doğu sınır bölgelerinde yabancı emperyalistle-

rin baskısı ülkenin orta bölgelerinde olduğundan daha fazla hissediliyordu.

Rusya'nın sınır bölgeleri uzun zamandır yabancı ülkelerin özel ilgi alanına giriyordu.

Baştan beri Orta Asya'da "Hokand Otonomisi" ve "Alaş-Orda", Tiflis'te "Transkafkasya Komiserliği", Kuzey Kafkaslar'da "Dağ Halkları Birliği Merkez Komitesi" ve Sibirya ile Uzak Doğu'da Beyaz Ordu hükümetleri yabancı emperyalistler tarafından destekleniyordu.

Son olarak, bu bölgelerle ilgili bir başka zorluk da Çarcı hükümetin sınır bölgelerinde Lenin'in deyimiyle "yarı-vahşi, hatta tamamen vahşi" uygulamasıydı. Bu bölgelerde sanayi gelişmemişti, bazı yerlerdeyse tek bir sanayi girişim bile yoktu. Ulusların çoğunda yerel sanayi proletaryası yoktu. Ulusal bölgelerde nadiren rastlanan proleterler de Rus'tu. Bu durum Bolşeviklerin çalışmalarını da kaçınılmaz olarak etkiliyordu. Orta Asya, Uzak Doğu ve Sibirya'nın pek çok bölgesinde bağımsız Bolşevik örgütler Ekim Devrimi'nin hemen öncesinde, hatta bir dizi şehirde de devrimden haftalar sonra kurulabilmişti. Ekim Devrimi'nden önce ülkenin ana merkezlerinde Menşevik etki kırılmışken, Menşevik zehir, işçi sınıfının geri kısımlarının zihinlerini öylesine etkilemişti ki onu yok etmek kolay iş değildi. Kamenev ve Zinovyev tarafından savunulan hainlerin destekçileri bu bölgelerde çürümüş taktikleri için gerekli toprağı kolayca bulabiliyorlardı. "Koalisyon kombinasyonları" bu bölgelerde daha açıktan ve daha geniş çapta yapılıyor, ülkenin diğer bölümlerine göre daha az dirençle karşılaşıyordu. Çita, Transbaykal gibi bölgelerde, örneğin, Menşeviklerin başını çektiği bir koalisyon hükümeti olan sözde "Halk Sovyeti" bir aydan fazla iktidarda kalmıştı; Sovyet rejimi burada ancak Şubat 1918 başlarında kurulabilmişti.

Ukrayna, Baltık eyaletleri, proleter Bakü ve Taşkent gibi önemli bir merkezde işçi sınıfı güçleri önemliydi ve Bolşevik örgütlerin arkalarında geniş işçi sınıfı kitleleri vardı. Burada zorluklar ve engeller diğer ulusal bölgelere göre daha kolay aşılmıştı.

9

UKRAYNA

Devrimden önce Ukrayna, Rus sanayinin temel kömür ve metalurji ihtiyacını karşılıyordu ve burada hem iç hem de dış pazar için tonlarca buğday üretiliyordu. Ayrıca gıda sanayi de çok gelişmişti.

Emperyalist savaş boyunca Ukrayna, Güneybatı ve Romen cephelerindeki Rus ordusu için tedarik deposu olarak hizmet etmişti.

Bolşevik Partisi, Ukrayna'da silahlı ayaklanmaya hazırlanmak gibi önemli bir görevle karşı karşıyaydı, çünkü burada kazanılacak başarı proletarya diktatörlüğünün ilk adımları olacaktı. Bu da Merkez Komite'nin bu bölgeye neden çok önem verdiğini açıklar.

Merkez Komite, Ukrayna'daki Donets Havzası'na daha önce 1905'te buradaki devrimci mücadeleye önderlik etmiş olan K. E. Voroşilov'u gönderdi.

Merkezi Bolşevik gazeteler Ukrayna Bolşevik basınını destekliyordu. Harkov'da çıkan *Proletary* isimli gazete Moskova'daki *Sosyal Demokrat*'la sürekli bağlantıdaydı ve editörü Olminski'den hem talimatlar alıyor hem de gazetenin sayılarını ediniyordu.

Kornilov ayaklanmasının bastırılması, Ukrayna'da devrimin gelişimi için bir dönüm noktası oldu.

Harkov, Ekaterinoslav ve Kievli işçiler ile Donets havzası madencileri silah talep ettiler.

Kornilov ayaklanmasıyla bağlantılı olarak Harkov Komitesi işçileri silahlanmaya çağıran bir manifesto yayımladı. Manifestoda şunlar yazıyordu:

> "İşçileri acilen silahlandırmak gerekmektedir. Hiçbir devrim sadece lafla başarıya ulaşmamıştır.
>
> Proletarya devrimi müdafaada önderliği alacaktır ve almıştır da. Şehirde mevcutta bulunan silahları acilen işçilere dağıtmalıyız. Zaman bizi beklemez. Yaşasın Kızıl Muhafız işçileri!"[54]

Silah temin etmek için Tula'ya delegeler gönderildi.

Bolşevikler, işçilerin kitlesel olarak silahlandırılması konusunda yollarına çıkan zorluklardan yılmadılar. Bu konuda ulaşabildikleri her türlü fırsattan faydalandılar.

Savaşçı gruplar silah olarak kılıçları bile kullanıyorlar, işçiler kendi süngülerini demir ocağında kendileri dövüyorlardı. Ateşli silahı olanlara şanslı gözüyle bakılıyordu. Kızıl Muhafızlar sırayla atış talimi yapıyorlardı çünkü iki kişiye bir silah düşüyordu.

Bu işin yönetiminde Voroşilov'a büyük görev düşüyordu.

Şubat burjuva demokratik devrimi patlak verdiğinde Voroşilov, Donets Havzası'nın temsilcisi olarak Petrograd'da bulunuyordu. Donetsli işçiler Voroşilov'un geri gönderilmesi için Merkez Komite'ye defalarca ricada bulunmuşlardı. Böylece Voroşilov Lugansk'a geri döndü. Eski ilişkilerini kullanarak, Kornilov ayaklanmasından çok önce burayı Bolşeviklerin güçlü bir kalesi haline getirdi. Temmuz olaylarından sonra Petrograd proletaryasıyla dayanışma mitingi düzenledi. Ortalığı kavuran bir Temmuz gününde sıra sıra işçiler ellerinde pankartlar, "Kahrolsun karşıdevrim!", "Yaşasın işçilerin, köylülerin ve askerlerin iktidarı!" diye sloganlar atarak Preobrazenski meydanına yürüdüler.

Yol üzerinde göstericilerYüzbaşı Katayev komutasındaki Kazak birliğine rastladılar. Sessizce geçmelerine izin veren Kazaklar onların peşine takıldı. Alana varınca miting başladı. Bolşevik konuşmacı kürsüye çıkar çıkmaz, Katayev'den sinyal alan Kazaklar korkunç bir gürültü kopardılar. Kazaklara yakın bir yerde koruma amacıyla duran Menşeviklerden öfkeli sesler yükseldi:

"Bu Bolşevik demagojiyi yeterince dinledik!"

Bolşevik konuşmacıyı, Geçici Hükümet'in Komiseri olan Menşevik Nesterov izledi. Tam bir demagog ve üçkağıtçı olan Nesterov, 1917 Haziranına kadar Geçici Hükümet Komiserliği, Toplum Güvenliği Komitesi Başkanlığı ve Sovyet Başkanlığı görevlerini işgal etti. Ancak bu gösteriden kısa süre önce, Voroşilov'un yürüttüğü kampanya sonucu Nesterov Sovyet'ten kovulmuştu. Şimdi Kazakların korumasında, işçileri kendi safına çekmeye çalışıyordu. Ancak işçiler onu dinlemeyi reddediyorlardı. "Bozguncular aşağı!" diye bağırıyorlardı. Sloganlar ve ıslıklar arasında Menşevik konuşmacı alaşağı edildi.

En son kürsüde Voroşilov belirdi. Voroşilov konuşmasında Geçici Hükümet'e saldırdı ve Sosyalist Devrimcileri, Temmuz günlerinde Menşeviklerle işbirliği içinde olmakla suçladı. Bunun üzerine küçük Menşevik kalabalığından sesler yükseldi. Kazaklar da bu gürültüye katılınca Voroşilov'un sesi duyulmaz oldu. Voroşilov yavaşça kürsüden indi ve Menşevik topluluğuna doğru yürüdü. Arkasından silahlı işçiler geliyordu. Yüzbaşı Katayev emir verdi: "Hazır ol!"

Kazaklar silahlarını doğrulttular ama Voroşilov'a saldırmakta tereddüt ediyorlardı. Tam o anda işçilerden oluşan kalabalık açıldı ve bir müfreze Bolşevik asker silahlarıyla göründü. Askerler "Yaşasın Sovyetler!" diye bağırarak Kazaklara yaklaştılar. Kazaklar ise atlarını geri çevirip arkalarında onları izleyen Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerle oradan uzaklaştılar. Miting böylece bitmiş oldu.

O günlerde Lugansk'a Kornilov ayaklanmasıyla ilgili sadece söylentiler ulaşıyordu. Voroşilov yorulmak bilmeden çalışıyordu. 28 Ağustos'ta Hartman fabrikasındaki işçilere yaptığı bir konuşmada son altı olayı şöyle toparlamıştı:

> "Bu olaylar göstermiştir ki Bolşevik Partisi, devrimci proletarya için tek doğru partidir ve ülkedeki olayları doğru olarak öngörmüştür."[55]

30 Ağustos'ta Lugansk garnizonunun bütün birliklerinde mitingler yapıldı. O gün birlikler kendi içlerinden yeni komutanlar seçtiler. Yeni seçilen bu komutanlardan biri Bolşevik Partisi komitelerinin odalarının bulunduğu Halk Sarayı'na gelerek Voroşilov'a, askerlerinin dışarıda devrime bağlılıklarını sunmak üzere beklediklerini haber verdi. Komite üyeleri balkona çıktılar ve askerler geçit töreni yaparken Voroşilov'un selamlarına "Hurra!" sesleriyle karşılık verdiler. Voroşilov hatıralarında şöyle yazıyordu:

> "Don bölgesine yakınlığımız ve Kızıl Lugansk'la Don bölgesinin kendisi arasında ilk devrimden kalan eski düşmanlık, hem saçma hem de üzücü bazı söylentilere ve tahminlere yol açmıştı. Daha bir gün geçmemişti ki bir Kazak birliğinin, alayının, hatta bölüğünün Lugansk'a yaklaşmakta olduğu söylentisi yayıldı. Tabii ki böyle bir şey yoktu ama bu yüzden Kızıl Muhafızlarımız saatlerce nöbet beklemek zorunda kaldı. O günden bugüne çok şey gördüm ama Lugansk proleterle-

ri kadar kendini devrime adamış, bencillikten uzak savaşçılar görmedim diyebilirim.

Fabrikalarda geçen uzun bir işgününün ardından, Kızıl Muhafız birlikleri sağanak yağmur altında, dondurucu soğukta, geçit vermez çamurlara dalarak şehir dışındaki steplere yürüyor ve sabaha kadar şehirde nöbet tutuyorlardı. Ve bu durum bir iki gün değil, aylarca sürüyordu."[56]

Voroşilov, Lugansk işçileri savaş grubunun lideri Parkomenko ile birlikte bir Savunma Komitesi oluşturdu. Öncü birlikler ve ajitatörler en yakın stanitsasa gönderildi. Lugansk Sovyeti, Kazakların özellikle Bolşevik eğilimli olduğu Mityakinskaya ve Luganskaya stanitsası ile bağlantı kurmayı başardı. Kısa sürede Lugansk ile çevre stanitsas arasında sürekli bağ kurulmuştu. Yerel karşıdevrimci güçler yavaş yavaş Novoçerkask'ta yoğunlaşmaya başlıyordu.

Lugansk'tan Merkez Komite'ye Eylül sonunda gönderilen bir rapor, Ekim arifesinde şehirdeki durumu en iyi şekilde tanımlıyordu:

"Şehirdeki tüm örgütler bizim elimizde. Belediye başkanı, Belediye üyeleri, Şehir Duması başkanlığı, Sovyet vekilleri, sendikalar, gazeteler, hepsi bizim kontrolümüzde."[57]

Tüm Ukrayna'da işçiler kendilerini silahlandırıyor ve nihai savaşa hazırlanıyorlardı. İşbirlikçi Sovyetler bile kitlelerin baskısı altında Bolşevik kararları geçirmek zorunda kalıyorlardı.

İşbirlikçileri teşhir etmek için en çok çalışanlardan biri de F. A. Sergeyev Artyom'du. Artyom, Donets havzası işçileri arasında iyi bir hatip olarak bilinirdi. 1905'in karışık günlerinde Bolşeviklerin liderliğini o yapmıştı. İlk devrimin yenilgisinden sonra tutuklanıp hapse atılmış, sonra da sürgüne gönderilmişti. 1910'da sürgünden kaçıp Avustralya'ya gitmişti. Burada devrimci işçi sınıfının mücadelesinde oldukça sivrilmişti. Mayıs 1917'de Rusya'ya dönmüş ve Donets Havzası'nda önemli bir işçi lideri olmuştu.

1917 Ağustosu sonunda Artyom, bir grup yoldaşıyla birlikte Harkov garnizonunun bir parçası olan ve askerlerin bir miting düzenleyeceği 6. Topçu Deposu'na geldi. Ancak subaylar Artyom'un depoya girmesine izin vermedi. Bu Artyom'u durdurmaya yetmedi.

Kışlanın dışında sokağa yerleşip küçük bir Bolşevik kitapçığı okumaya başladı. Okurken bir yandan da yorum yapıyordu. Etrafında büyük bir kalabalık oluştu. Artyom'un konuşmasından etkilenen askerler subayları bir kenara iterek sokağa çıktılar ve onu dinlemeye başladılar.

12 Eylül'de Harkov Sovyeti'nin düzenlediği bir mitingde 14 Eylül'de yapılacak politik gösterinin sloganları tartışıldı. Artyom, Sovyet'in Sosyalist Devrimci ve Menşevik çoğunluğuna "Bütün İktidar Sovyetlere!" ve "Toprak Emekçi Köylülere!" sloganlarını desteklemeleri çağrısında bulundu. Ukraynalı Sosyalist Devrimci Odoyevski buna karşı çıktı ve Sovyetlerin öncelikli sloganının "Bütün İktidar Devrimci Demokrasiye!" olması gerektiğini savundu. İkinci slogan için ise, "toprağın köylülere geçmesi gerektiği, ama bunun hemen olamayacağı"[58] yorumunda bulundu.

Bolşeviklerin toprağın köylülere verilmesiyle ilgili sloganı, Sovyet'in Sosyalist Devrimci çoğunluğu tarafından reddedildi.

Ancak Bolşevikler yenilgiyi hemen kabullenmediler. Artyom ayağa kalktı ve kızgın bir şekilde kurula seslendi:

> "Sovyet'in üç saat boyunca toprağın kime verilmesi gerektiğini –köylülere mi yoksa toprak ağalarına mı– tartıştığını ve sonunda... toprak ağalarına verilmesi gerektiğine karar verdiğinin kayıtlara geçirilmesini istiyorum."[59]

Bu iğneleyici konuşma büyük bir alkış aldı. O gün Bolşevikler Sovyet'in neredeyse yarısının oylarını aldılar. Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin etkisi sönmüştü.

Bolşevikler, Ukrayna şehirlerinde yürüttükleri cefakâr çalışmalar sonucunda işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmışlardı.

Kapitalistler misilleme olarak fabrikaları kapatmaya başladılar. Voroşilov Eylül başında yazdığı bir makalede şöyle diyordu:

> "Harkov'da lokomotif fabrikası durma noktasına geldi. St. Petersburg'da küçüklü büyüklü fabrikalar hemen hemen her gün kapanıyor. Durum, Moskova merkez sanayi bölgesinde, Sibirya'da, Urallar'da, vs. farklı değil. Kısacası tüm Rusya'da aynı şeyi görüyoruz. İmalatçılar ve fabrika sahipleri açık açık lokavt yapıyorlar."[60]

Voroşilov yazısının devamında, hem vatan aşkından bahsedip hem de sanayiyi sabote ederek ülkeyi savunmasız bırakan burjuvazinin sahte vatanperverliğinden bahsetti:

> "Dalkavuklarınızın yüksek sesle iddia ettiği gibi Alman işgalinden korktuğunuz falan yok. Siz aslında ülkenizin esas savunucuları olan ama o kapitalistlerin çıkarına değil, tüm çalışanların ve tüm insanlık adına savunmak isteyen kendi işçilerinizden, ölümüne korkuyorsunuz..."[61]

Tüm Ukrayna'da köylü hareketi Bolşeviklerin liderliğinde gelişiyordu. Ukrayna kırsalı gelişmiş kapitalist ilişkileri ve çok sayıda tarım işçisi ile öne çıkıyordu. Kulakların yardımıyla Ukraynalı milliyetçiler kırsal bölgelerde kendi örgütlerini kurmaya çalıştılar. Buradaki çeşitli eğitim ve kooperatif örgütleri Ukrayna milliyetçiliğinin kanalları olarak kullanılıyordu. Ukraynalı Bolşevikler bu taktiklere, köylülerin yoksul katmanlarını örgütleyerek ve orta köylülüğü de kazanmaya çalışarak karşılık veriyorlardı.

Merkez Komite'nin talimatıyla yerel Sovyetlerdeki Bolşevikler tarım işçilerinin çıkarlarını korumak için bölümler kurdular. Örneğin Ekaterinoslav Sovyeti bir Tarım İşçileri Bürosu kurdu ve tarım işçilerini örgütlemede oldukça başarılı oldu.

Burjuvazinin ve toprak ağalarının temsilcileri ile onların beslemeleri olan gazeteciler, kırsal bölgelerde yükselen kargaşa ve anarşiye ateş püskürmeye başladılar. Ama kapalı kapılar ardında Geçici Hükümet temsilcileri, yürüttükleri propaganda sayesinde Bolşeviklerin devrimci düzeni ve örgütlenmeyi sağladıklarını itiraf ediyorlardı. Berdiçev'deki Geçici Hükümet Komiseri 16 Ekim tarihli raporunda şöyle diyordu:

> "Tereşçenko'ya ait çiftliklerden birinde, kâhyanın ifadesine göre köylüler, kötü durumlar için orduya ayrılmış 160 ton tahılı yüklendikleri arabalardan indirdiler; yani köylüler bu işi, artık her şeyin halka ait olduğunu düşünerek son derece haklarının bilincinde olarak yaptılar. Önce tahıla el koydular, sonra çiftlik mallarına ve toprağa... Her zamanki karmaşa ve çatışmalar olmaksızın işlerini son derece sistematik olarak bitirdiler."
>
> "Bu olay, hiç şüphesiz kırsal bölgelerde askerlerin yürüttüğü Bolşevik propagandanın bir sonucu."

Köylülüğün daha yoksul katmanları devrimin genel politik amaçlarını anlamaya başlamıştı. Aldıkları kararda köylüler sadece toprak imtiyazları ve kiraları sorununun halledilmesi, toprak ağalığının kaldırılması, savaşın durdurulması değil, aynı zamanda Devlet Duması'nın ve Devlet Konseyi'nin dağıtılmasını ve Kornilov ile yandaşlarının cezalandırılmasını istiyordu. Eylül sonunda aldıkları bir kararda Köylü Vekilleri Herson Eyaleti Sovyeti, II. Sovyetler Kongresinin derhal toplanmasını, Rusya'daki değişik ulusların kendi kaderini tayin hakkının kabul edilmesini ve üretim ve dağıtımda işçilerin kontrolünü talep ediyorlardı. Ukrayna'daki köylü ayaklanması Bolşevik sloganlarla başladı ama Ukrayna'nın özel koşulları ve güçlü milliyetçi örgütlerin varlığı onun ufkunu daraltıp gücünü sınırladı.

Ukrayna'daki köylü ayaklanması ordudaki hareket tarafından destekleniyordu.

Ekim başında Güneybatı Cephesi Genelkurmayı'ndan Yarbay Bogayevski ordudaki devrimci hareketle ilgili bir rapor kaleme aldı. Raporda, subayların erlerden ne kadar korktuklarını anlatıyordu. Askerler her zaman her yerdeler ve tehlikeliler, diye yazıyordu. Her zaman ve her yerde kargaşa çıkarıyorlar. Eğer belli bir süre boyunca bir bölgede konuşlandırılırlarsa, hemen oradaki köylü hareketinin liderliğini ele alıyorlar. İlerleyişleri esnasında ise toprak sahiplerinin evlerini yağmalıyorlar. Trenle sevk edildiklerinde ise hemen demiryolu işçileriyle temasa geçiyorlar.

Ordudaki ayaklanmayı silah gücüyle bastırmaya yönelik tüm girişimler sonuçsuz kaldı. Aynı raporda bildirildiği gibi:

> "... subayların disiplini sağlamaya yönelik her girişimi dirençle karşılaşıyor. Subaylar eski rejimi geri getirmek istemek ve burjuvalarla toprak ağalarının çıkarlarına hizmet etmekle suçlanıyor."[62]

Raporun yazarı devrime karşı savaş için iki yöntem öneriyordu: 1. Cerrahi, yani cezalandırıcı ve 2. Sıhhi, yani önleyici. Ama hemen ardından şu melankolik gözlemi yapıyordu:

> "Ancak mevcut koşullar altında, gelen raporlarda da açık olduğu üzere, cerrahi önlemler genellikle hükümetin cerrahi araçlarının geçici körleşmesi yüzünden hükümsüz kalmaktadır."[63]

Karşıdevrimciler hâlâ kendilerini, "araçların" geçici olarak körleştiği umuduyla avutuyorlardı. Bir yandan işçileri silahlandırmak için mücadele eden Ukraynalı Bolşevikler, diğer yandan da II. Sovyeler Kongresi için hazırlık yapıyorlardı.

6 Ekim'de Donets ve Krivoy Rog Havzaları İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Bölgesel Kongresi açıldı. Kongreye katılan 146 temsilciden 49'u Bolşevik, 44'ü Menşevik, 42'si Sosyalist Devrimci ve 2'si de anarşistti.

Gündemin tartışılmasına geçildiğinde, Bolşevik temsilci, Donets havzası proletaryasının durumuyla ilgili raporun, Bölge Komitesi'nin raporundan önce okunmasını önerdi.

İşbirlikçilerin Bölge Komitesi'ndeki faaliyetleriyle ilgili Bolşeviklerin raporunun, komite raporundan önce okunması kurulda dehşete yol açtı. Gerçekte Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler kongrede çoğunluktaydılar, ama bu açıkça danışıklı dövüştü. Menşeviklerin çoğunlukta olduğu Bölge ve Alan komitelerinin tüm üyeleri kongreye konuşma ve oylama hakkına sahip olarak katılmıştı. Ama bu halde bile işbirlikçiler durumlarından emin değildiler.

Bölge Komitesi'nin raporu okunduğunda Bolşevikler rapora çok sert eleştiriler yöneltti.

Artyom konuşmasında, Menşeviklerin Bölge Komitesi'nde oynadıkları gerçek rolü gözler önüne serdi ve alkışlar arasında şu konuşmayı yaptı:

> "Ben Bölge Komitesi'ni hareketsizliğinden dolayı değil, ama işçi sınıfına karşı hareketlerinden dolayı eleştiriyorum. Komite yalnızca Çalışma Bakanlığı'nın bir bürosu gibi davranmıştır. İşçilerin örgütlenme çabalarını engellemiştir. Debatsevo ve Donets havzasının diğer bölgelerinde olan budur.
>
> Bölge Komitesi bir işçi örgütü değil, işçiler için bir ayak bağıdır."[64]

Sosyalist Devrimci ve Menşevikler arasındaki sıradan üyeler bile Bolşeviklerin konuşmalarını gizleyemedikleri bir sempatiyle dinlediler.

Kongre, Sosyalist Devrimciler ile Menşeviklerin sözde zaferiyle sona erdi ama bu galipler salondan çıkarken moralleri tamamen

çökmüştü. Kongredekiler işbirlikçi Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi ve onların tarafındaki partilerin tek bir talimatını bile yerine getirememişlerdi.

Ekim Devrimi arifesinde Ukrayna'daki milliyetçi karşıdevrimciler Geçici Hükümet'le bir anlaşma yapmaya çalıştılar. II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi hazırlıklarına misilleme olarak Merkez Rada, 20 Ekim'de Kiev'de III. Bütün Ukrayna Ordu Kongresini toplama hazırlıklarına başladı. Bu, Ukrayna ordu oluşumlarından temsilcilerin bir kongresiydi. Cephedeki Kazak temsilcilerinin kongresi de aynı gün Kiev'de toplanacaktı. Karşıdevrimciler bu iki kongrenin hem Bolşeviklere karşı savaşta politik bir merkez hem de askeri bir merkez olarak kullanılması niyetindeydiler, çünkü 2 bin silahlı asker ve Kazak, karşıdevrimci gücün çekirdeği olarak görev yapabilirdi.

Tüm Ukrayna Ordu Kongresine 940 delege katıldı. Bunların çoğu cepheden askerlerdi. Ama bu bile Merkez Rada'ya, cephedeki askerlerin tam desteğini alacakları yolunda güven vermedi, çünkü erlerin çoğunda devrimci bir hava vardı.

Merkez Yürütme Komitesi'nin Sovyetlere gönderdiği, II. Kongre için delegelerini seçme talimatı taşıyan telgrafı Kiev'e ancak 19 Ekim'de ulaştı. Kiev Sovyeti hemen aynı gün delegelerini seçti. Kiev'deki çeşitli örgütleri temsil eden 13 delegeden 7'si Bolşevik, 3'ü Ukraynalı Sosyal Demokrat ve 3'ü de Enternasyonalist Sosyalist Devrimciydi.

Odessa Sovyeti delegelerini 10 Ekim'de yapılan bir toplantıda seçti. Toplantı devam ederken sokaklarda Haidamaklarla Kızıl Muhafızlar arasında çatışma başlamıştı. Haidamaklar Kızıl Muhafızları silahsızlandırmak istiyordu. Dehşete düşen Sosyalist Devrimciler, şehri savunmak için St. George Şövalyelerini çağırmayı önerdi. Ancak toplantının sonuna doğru Kızıl Muhafızların, Haidamakları dağıttığı ve şehirde asayişin sağlandığı öğrenildi.

11 Ekim'de Odessa İşçi, Asker, Köylü ve Denizci Vekilleri Sovyetleri'nin ortak toplantısı yapıldı. Kongreyi sabote edemeyeceklerini anlayan Sosyalist Devrimciler, "homojen bir sosyalist hükümet"

talebini destekleyen birleşik cephe oluşturdular. Küçük burjuva partilerinde oluşan bu birleşik cephede, Sağ Sosyalist Devrimciler, Menşevikler ve Enternasyonalist Sosyalist Devrimcilerden meydana geliyordu. Enternasyonalist Sosyalist Devrimcilerin "radikalizmi" bu blokun işbirlikçi taktiklerine perde oluyordu. Ancak bu "sol" manevra başarılı olamadı. Bolşeviklerin önergesi 306 oy alırken, Enternasyonalist Sosyalist Devrimcilerin "homojen devrimci demokratik hükümet" önerisi 169 oyda kaldı.

II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinde temsil edilen 40 Ukraynalı örgütten yalnızca beşi "Bütün İktidar Demokrasiye!" sloganını benimsemişti. Bu sloganı benimseyen Sovyetler uzun süre önce kitlelerle bağlarını yitirmiş ve Şubat Devrimi'nin başından beri seçime gitmemiş olanlardı.

Ukraynalı kitleler, Bolşeviklerin pankartı altında proleter devrimine yürüyordu.

10
KUZEY KAFKASLAR

Kuzey Kafkaslar'da Bolşevikler son derece güç koşullarda savaşmak zorundaydılar. Bölgenin karmaşık ulusal durumu, Kazaklar arasındaki çelişkiler, Kazakların yüksek kastıyla Dağ Halkı arasındaki ve bir bütün olarak Kazaklarla ülkenin diğer bölgelerinden gelip buraya yerleşenler arasındaki çekişme, Dağ Halkı arasındaki milliyetçi kavgalar ve bölgedeki proletaryanın sayısal güçsüzlüğü; tüm bunlar bölgede uygulanacak taktiklerin üzerinde dikkatle durmayı gerektiriyordu. Sergey Mironoviç Kirov, 1917'de Terek bölgesinde, olaylara Bolşevik bir yaklaşımın örneğini sergilemişti.

Kirov, Vladikafkas Bolşevik örgütü ve Vladikafkas Sovyeti adına Petrograd'da görevdeydi. 2 Eylül'de geri döndü ve hemen devrimci faaliyetine gömüldü. Her gün, hatta bazen günde defalarca işçi ve asker mitinglerinde konuşmalar yapıyordu. Kuzey Kafkaslar'da proletaryanın ve çalışan halkın silahlı ayaklanmaya hazırlan-

masında, Dağ Halkı'nın yoksul kesimlerinde yapılacak propaganda çalışmasına büyük önem veriyordu. Zaten bu kesimler arasında da oldukça popülerdi.

Kazaklar ve Dağ Halkı arasındaki karşıdevrimciler milliyetçi çekişmeleri kızıştırmak için ellerinden geleni yaptılar. Kazak stanitsaslarında, Bolşeviklerin Dağ Halkı'nı stanitsasları ateşe vermeye kışkırttıkları dedikodusunu yayıyorlardı. Diğer taraftan Dağ Halkı arasındaki mollalar ve Kulaklar, şeytanların, yani Bolşeviklerin gelip camilerini yıkacakları ve karılarıyla çocuklarına el koyacakları yalanını uyduruyorlardı. Ancak Dağ Halkı'nın ve Kazakların yoksul kesimleri Kirov'u cesur bir Bolşevik olarak tanıyorlardı. Daha önceki bir olayda, kaçınılmaz görünen kanlı bir çarpışmayı engellemişti. 6 Temmuz'da, karşıdevrimciler tarafından kışkırtılan Vladikafkas'daki askerler, pazara çıkan silahsız Dağ Halkı'na hakaretler yağdırmıştı. En yiğit devrimci güçlerin heba olması ve Kazaklar arasında karşıdevrimcilerin güçlenmesiyle sonuçlanacak çarpışmayı öngören Kirov, Vladikafkas'a yapılacak silahlı saldırı hazırlıklarının yürütüldüğü İnguş köyü Bazorkino'ya tek başına gitti ve onları Kazaklar arasındaki karşıdevrimcilerin provokatif amaçlarına ikna etmeyi başardı. Onun cesareti köylüler üzerinde öyle güçlü bir etki yarattı ki şehre saldırmaktan vazgeçtiler. Kirov aracılığıyla Sultan Kostayev, ve Yusuf Albagaçiyev gibi İnguş halkının en önemli temsilcileri Vladikafkas İşçi Vekilleri Sovyeti ile ilişkiye geçti.

Kirov, 1917 yazında kurulan ve "Kermen" diye bilinen Osetya Devrimci Partisi aracılığıyla Osetya halkıyla da ilişki kurdu. Bu parti ismini, hakları için mücadele eden ve vahşice öldürülen bir esir olan efsanevi Osetya kahramanı Kermen'den alıyordu. Gerçekte bu örgütün belli bir programı yoktu ve bazı milliyetçi ön yargılara saplanıp kalmıştı. Ama yoksul Osetya köylüleri üzerinde büyük bir etkisi vardı. Mayıs 1918'de "Kermenist"lerin en iyi unsurları Bolşevik Partisi'ne katıldı ve Osetya Bölge Bolşevik örgütünü kurdu.

1917 sonbaharında Vladikafkas Parti Örgütü önemli değişiklik-

lere gitti. Kirov'un liderliğinde Bolşevikler Sosyal Demokrat örgütün proleter çekirdeğini kazanmış ve devrimin daha ilk günlerinden itibaren bağımsız bir grup olarak hareket etmişlerdi. Arkalarında onları destekleyen demiryolu atölye işçileri ve Alagir fabrikası işçileri vardı.

Sosyal Demokrat örgütteki çatlama Ekim 1917 sonunda ortaya çıktı. Vladikafkas'da yapılan genel bir parti toplantısında hazır bulunan 500 üyeden sadece 8'i Menşevikleri destekliyordu. Bu ezici yenilgi sonrasında Menşevikler toplantıdan çekildi.

Böylece Büyük Proleter Devrimi öncesinde Vladikafkaslı Bolşevikler güçlü ve sağlam bir parti örgütünde birleşmiş oldular. Bu, Kuzey Kafkaslar'da Sovyet rejiminin zaferini garantilemek için son derece önemli bir faktördü. Zaten Eylül sonunda Bolşevikler Vladikafkas Sovyeti'nde kontrolü ele geçirmişlerdi.

5 Ekim'de Vladikafkas Sovyeti Kirov'u II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine delege olarak seçti. Kirov bu kongreye ayrıca Nalçik Sovyeti delegesi olarak da seçilmişti. 21 Ekim'de Kirov Petrograd'a gittikten sonra, Vladikafkas Sovyeti onun yokluğunda kendisini Yürütme Komitesi'ne tekrar seçti.

Olgunlaşan devrimle savaşa hazırlanan Geçici Hükümet, Terek bölgesinde Grozni, Vedeno ve Kasav-Yurt'ta sıkıyönetim ilan etti. 16 Ekim'de sıkıyönetim tüm Terek bölgesini kapsayacak şekilde genişletildi. Ancak tüm bu çabalar boşunaydı. Bolşeviklerin etkisi dağ köylerinde olduğu kadar Vladikafkas'da da yayılıyordu.

Bolşevikler Terek bölgesinin diğer büyük merkezlerinde de faaliyet yürütüyorlardı. Bunların başında petrol rafinerileriyle tanınan Grozni geliyordu. Burada daha emperyalist savaş sıralarında yeraltında çalışan bir grup Bolşevik vardı. Çarlık rejimi devrildikten sonra Bolşevik örgüt açığa çıkmış ve hızla büyümeye başlamıştı. Nisan Konferansı sırasında üye sayısı 800'dü. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler tarafından yönetiliyordu. Başlangıçta Sovyet'te sadece birkaç Bolşevik vardı ama Bolşevikler esasen işçiler arasında güçlüydü.

Grozni çevresinde pek çok Kazak stanitsası ve Çeçen köyü vardı. 1917 yazında Kazaklarla Çeçenler arasında açık çarpışmalar oluyordu.

İşçiler arasında bir "Güvenlik Kolu" oluşturuldu ve bu pratik olarak Kızıl Muhafızların bir birliği haline geldi.

Şubat Devrimi'nin ilk günlerinden itibaren Grozni proletaryası petrol sahalarının ve rafinerilerin sahiplerine karşı büyük bir mücadele vermişti. Devrimci askerlerin de yardımıyla işçiler, Terek Petrol Sahipleri Konseyi'ne ait 700 tüfek ve 100 revolvere el koymuştu.

Bolşeviklerin Grozni'de büyüyen etkinliği burjuvaziyi endişelendiriyordu. Grozni burjuvazi için, savaşmadan işçilere bırakılamayacak kadar büyük önem taşıyan bir bölgeydi.

Temmuz günlerinin ardından birleşik karşıdevrimci güçler saldırıya geçti. Ağustos başında, Bolşeviklerin güçlü olduğu 21. Alay silahsızlandırıldı ve Kafkas Cephesi Başkumandanı'nın emriyle dağıtıldı.

Bu alayın silahsızlandırılması, karşıdevrimci Kazakların yüksek kastı için uygunsuz faaliyetlerini yoğunlaştırmak için bir sinyal oldu. 17 Ağustos'ta Kazak subaylardan oluşan bir ganster grubu Grozni Sovyeti'nin binasına saldırdı.

Kornilov ayaklanmasının bastırılmasının ardından, şehirdeki durum yine değişti. 8 Eylül'de Grozni Sovyeti'nde, 1918'de müdahale güçleri tarafından vurulan 26 Bakü komiserinden biri olan Bolşevik İvan Maligin, Kornilov ayaklanmasıyla ilgili bir rapor hazırlamıştı. Maligin'in raporu ve vardığı sonuçlar, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin toplantısında büyük tezahüratla karşılandı.

Grozni Sovyeti'ndeki Menşevik ve Sosyalist Devrimci liderler işçileri yavaş yavaş kendilerine küstürüyorlardı. Petrol sahalarındaki ve rafinerilerdeki toplantılarda işçiler Sovyet Yürütme Komitesi'ne olan güvensizliklerini açık açık ortaya koyuyorlardı. Kimse Menşevik ve Sosyalist Devrimci konuşmacıları dinlemek istemiyordu. Eylül sonunda Sovyet Yürütme Komitesi istifa etmek zorunda kaldı. İstifanın nedenini, 29 Eylül'deki toplantıda Menşevik Bogdanov şöyle açıklıyordu:

"Yürütme Komitesi üyeleri tek bir işçi toplantısında bile konuşamıyor... İşçilerin bize hiç güveni kalmamış durumda."[65]

Bu açık sözlü itiraf Bolşevik işçilerden alkış alırken Menşevik ve Sosyalist Devrimci blokta ise bir öfke dalgasının esmesine yol açtı. Bolşeviklerin önerisiyle yeni seçimlerin yapılması kararlaştırıldı. Bu kez Menşevik ve Sosyalist Devrimciler tarafından öne sürülen karar metni sadece 6 oy farkıyla kabul gördü.[66] Bu da Grozni'de Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerin sonunun habercisiydi.

Kuban'daki en güçlü Bolşevik örgüt Ekaterinodar'daydı. Şubat Devrimi arifesinde tüm sanayi girişimlerinin üçte biri ve Kuban'daki işçilerin yaklaşık yarısı bu şehirde yoğunlaşmıştı. Nisan sonunda Ekaterinodar Bolşevik örgütünün 200'den fazla üyesi vardı. *Prikubanskaya Pravda* adında bir Bolşevik gazete çıkıyordu. Bolşevikler Şehir Duması'nda son derece aktifti. Bolşevikler 101 sandalyenin 20'sini kazanmıştı. Bu sayede Bolşevikler çalışan halka seslenebilecekleri bir platform yakalamış ve Bolşevik sloganların halka mal olmasını kolaylaştırmış oluyorlardı.

Ağustos ayında İşçi Vekilleri Sovyeti tamamen Bolşeviklerin denetimine geçmişti. Yeni seçilen Yürütme Komitesi'nde sandalyelerin üçte ikisi onlara aitti.

Ülkenin güneydoğusunu izole etmeyi planlayan karşıdevrimciler, Kuban Bölge Hükümeti'ni kurdular. Bu hükümette Geçici Hükümet Komiseri Bardiz, Kuban Kazak Kuvvetleri Reisi Albay Filimonov ve D. Sverçkov vardı. Kendilerini devrimci askerlerden korumak için "Vahşi Tümen"in bir bölümünü Kazak birliklerini güçlendirmek üzere çağırdılar. Bolşevikleri destekleyen Topçu Kıtası silahsızlandırılmıştı. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, Kuban karşıdevrimcilerinin faydalarına karşılık olarak, Geçici Hükümet'in Tiflis Komiserliği'nin yardımıyla 39. Bölüğü çağırdılar. Bu bölük Ekaterinodar yakınlarında demiryolu hattına mevzilendi ve Kafkaskaya, Tikoretskaya, Armavir ve diğer istasyonları işgal etti. Yine de Bolşevikler bu bölüğün birlikleri arasında çalışma yürütmeye devam ettiler.

Topçu Kıtası'nın silahsızlandırılması karşıdevrimcilere üstünlük sağlamıştı. Bu yüzden Sovyet Yürütme Komitesi bir Askeri Devrimci Komite kurmayı kararlaştırdı. Ama bu komitede olayların gelişiminden endişe duyan Menşevik ve Sosyalist Devrimci temsilciler de bulunuyordu. Doğal olarak bu bileşime sahip bir Askeri Devrimci Komite'nin mücadelenin örgütçüsü olması ve liderliğini alması düşünülemezdi.

Büyüyen tehlikenin farkında olan Bolşevikler, gizli bir Askeri Devrimci Komite kurmaya karar verdiler. Bu komite, yasal Askeri Devrimci Komite ile aynı anda faaliyet yürütecekti.

Karadeniz kıyılarında Bolşevikler, Tuapse ve Novorosisk'in büyük şehirlerindeki Sovyetlerde kontrolü ele geçirmişlerdi. Her ikisinde de II. Bütün Rusya Kongresine gönderilmek üzere Bolşevik delegeler seçilmişti.

Böylece karşıdevrimciler, Kuzey Kafkaslar'ı kendileri için özel bir askeri bölge haline getiremediler. Yoğun çabalar sonucunda Bolşevikler bölgede bazı yerleri devrimci kalelere dönüştürebildiler. Düşmanın arka bahçesi tehdit altındaydı, karşıdevrimci kuvvetler zayıflamıştı. Artık devrime acil saldırı imkânı görünmüyordu.

11
BEYAZ RUSYA

1917'de Beyaz Rusya savaş bölgesindeydi. Ülke, Batı Cephesi'ndeki üç ordunun siperleri ve dikenli telleriyle bölünmüştü. Yüz binlerce asker şehirlerde konuşlanmıştı. Mogilev, generallerin devrimi bastırmak için alelacele kuvvet topladığı Üst Kumandanlık merkeziydi. Minsk, Gomel, Vitebsk gibi büyük demiryolu noktalarından geçen trenler, birlikleri, cepheden devrimcilerle savaşmak üzere Petrograd'a taşıyorlardı. Tüm bunlar, Beyaz Rusya'da devrimin zaferi için mücadeleyi daha da önemli kılıyordu. Bu son derece önemli bölgeyi karşıdevrimin elinden çekip almak esas amaçtı.

Bölgedeki ilk Bolşevik örgüt daha 1917'de Gomel'de kurulmuş-

tu. Bu Komite, devrimden önce Bolşevik örgütün adı olan Polessye Komitesi ismini korudu.

Polessye Komitesi'nin faaliyetleri Gomel'den tüm Mogilev bölgesine yayıldı. Polessye Komitesi'ne başkan seçilen L. M. Kaganoviç'in Gomel'e gelmesiyle komitenin çalışmaları daha da hız kazanmıştı.

Kaganoviç sanayi işçileriyle, bölgeye gönderilen örgütçüler ve propagandistlerle ilişki kuruyor, partinin tüm ayrıntılarını örüyor, eğitim gruplarını ziyaret ediyor ve partili işçilerin faaliyetlerine danışmanlık yapıyordu.

En zor bölgelerde parti işlerini özellikle kendisi üstleniyordu. Bunlardan biri Mogilev Üst Kumandanlık Merkezi'ydi. Burada Bolşevikler Birleşik Sosyal Demokrat örgüte bağlıydı. Şehirde karşıdevrimci subayların cirit atması devrimci propagandayı aksatıyordu. Kaganoviç, Genelkurmay Karargâhı'nı koruyan St. George Şövalyeleri'den bir alayla bağlantı kurmayı ve bunların arasında bir Bolşevik örgütlenme yaratmayı bile başarmıştı.

Minsk'te Bolşevikler Birleşik Sosyal Demokrat örgütten Haziranda ayrılmışlardı.

Cephenin yakınlığı, Minsk Komitesi'nin faaliyetlerini büyük ölçüde belirliyordu. Askerler arasında çalışmak üzere propagandistlere özel eğitimler düzenliyorlardı. Ordunun içindeki propaganda görevini deneyimli Bolşevikler yürütüyordu.

1917 Temmuzunda Geçici Hükümet cephedeki yüzlerce devrimci görüşlü askeri tutukladı ve Minsk'e getirtti. Minsk hapishanesi son derece kalabalıktı. Bütün gardiyan odaları, kışlalar, hatta 'Kız Lisesi' bile tutukluları koymak için kullanılmıştı.

Cezaevi koşulları son derece kötüydü ve tutuklular açlık grevi başlattılar. Minsk Komitesi tutuklu askerleri rahatlatmak için bir siyasi Kızıl Haç Topluluğu oluşturdu. Petrogradlı işçiler de tutuklulara para ve yiyecek gönderiyorlardı.

Minsk Komitesi tutuklu askerler arasında çalışma yürütmek için bir grup yoldaşı görevlendirdi. Loş ve kalabalık hücrelerde bu Bolşe-

vik propagandistler askerlere savaşın amacını, köylüleri nasıl etkilediğini ve kimin çıkarı olduğunu anlatmaya çalışıyorlardı. Kısa süre sonra tutuklu askerler arasında bir parti örgütü oluşturulmuştu.

Tüm tutuklu askerler bir alay oluşturmuş ve onbaşıdan komutana kadar tüm yönetim kademelerini kendileri seçmişlerdi.

Minsk Parti örgütünün çalışmalarındaki önemli bir rolü *Zvezda* Gazetesi oynuyordu. Bu gazetenin yayımı Temmuz sonunda başlamıştı.

Gazetenin yayımlanmasında inisiyatif A. F. Myasnikov'a aitti. Myasnikov gerekli finansmanı yaratmak için bir piyango düzenlemiş ve bağış toplamış ama bu yeterli olmamıştı. Daha sonraları Myasnikov Yoldaş şöyle yazacaktı:

> "Hiç paramız yoktu. Biz de son kopeklerimizi birleştirip bir yoldaşı Petrograd'a Merkez Komite'ye, bu işi başlatmak için biraz para istemeye gönderdik. Ne kadar umutlu olsak da Merkez Komite'nin bizimki gibi genç ve az bilinen bir örgütün isteğini yerine getirip getirmeyeceğini bilmiyorduk. Ama yoldaşımız 2 bin rubleyle geri döndü. Çok mutlu olmuştuk. Bu parayla gazetenin altı sayısını karşılayabilirdik."[67]

Zvezda'nın ilk sayısı 27 Temmuz'da çıktı ve onu izleyen hemen hemen her sayıda, Myasnikov'un değişik takma adlarla yazdığı –A. Martuni, Alyoşa, Bolşevik gibi– ve işçileri mücadeleye çağıran yazıları yayımlandı.

Myasnikov tarafından çıkarılan gazete Batı Cephesi'ndeki askerler ve bölgedeki işçi ve köylüler arasında çok popüler oldu. Kalançevski nezarethanesinde tutuklu bulunan askerlerden gelen bir kutlama mesajında şöyle deniyordu:

> "Yolunuz zorlu, sevgili *Zvezda*, çünkü bu karanlık gökkubbede yalnız bir yıldızsınız... Umarız ışığınız bu karanlığı aydınlatır... Umarız parıltınız bu kasvetli günlerde hiç sönmez."[68]

Tutsak askerler son kopeklerini aralarında toplayıp bir katkıda bulunmak için gazeteye gönderdiler, hatta Petrogradlı işçilerden para topladılar.

Bu bağışlar sayesinde gazetenin tirajı Temmuzda 3 binden Ağus-

tosta 6 bine çıktı. Batı Cephesi Kumandanlığı bu gazeteyi bir tehdit olarak görüyordu. 22 Ağustos'ta cephe komiseri şöyle diyordu:

> "Minsk Asker ve İşçi Vekilleri Sovyeti'nde Sosyal Demokrat Parti *Zvezda* adında Leninist çizgide bir gazete yayımlamaya başladı. Cepheye ulaşmasını engellemek için gerekli önlemleri aldım."[69]

Frunze'nin yönetimindeki Minsk örgütü köylüler arasında önemli faaliyetler yürütüyordu.

Yerel milisin şefi olarak Mikhail Frunze zamanının büyük bölümünü köylülerle toplantılar yaparak, devrimci propaganda çalışmalarıyla geçiriyordu. Kırsal nüfusun daha yoksul kesimlerinde Bolşevizme sempati duyan pek çok insan yakalamıştı.

Köylüler, Bolşevik Partisi'ne olan güvenlerini, 30 Temmuz'da Minsk'de toplanan II. Köylü Vekilleri Sovyeti Kongresinde üzerine basa basa vurguladılar. Delegeler arasında daha önce hiç şehre inmemiş yaşlı köylüler vardı. Kongre, Frunze tarafından açıldı ve açılır açılmaz da kendisinin köylüler arasında ne kadar popüler olduğu ortaya çıktı. O zaman *Zvezda*'nın bildirdiği gibi:

> "Delegeler, Mikhailov Yoldaşın Minsk eyaletinde köylüleri örgütlemek için gösterdiği çabayı takdirle karşıladılar. O, onları ilk örgütleyen kişi olarak, onların lideri ve ideolojik rehberiydi ve kendisine tamamen güveniyorlardı. Mikhailov Yoldaş hiç tartışmasız başkanlığa seçildiğinde büyük bir alkışla karşılandı."[70]

Ancak Sosyalist Devrimci temsilciler bunu protesto ettiler ve "bir köylü kongresinde *'Zemlya i Volya'* (yani Sosyalist Devrimci) bayrağını taşıyan bir başkanın daha uygun olacağını" söylediler.

Bu öneri delegelerden gelen yüksek sesli protestolarla karşılaştı. Delegeler, "Köylülere toprak verilmesini reddedenleri seçmeyin!" diye bağırıyorlardı. Sosyalist Devrimciler köylüleri, "Mikhailov bir Bolşevik!" diyerek kandırmaya çalıştılar. Ama köylülerin buna cevabı, "Evet ve o bizim adamımız!"[71] oldu.

Minskli Bolşeviklerle hemen hemen aynı zamanda Vitebsk'deki Bolşevikler ve Enternasyonalistler de Sosyal Demokrat örgütten ayrıldılar. Bu sorun, 20 Haziran'da yapılan ve 56 Bolşevik, 28 Birleşik Enternasyonalist ve 11 Enternasyonalist Menşevikin hazır bulunduğu bir toplantıda tartışıldı.

Tartışmaya katılan yoldaşlar, "RSDİP (B) Yerel Komitesi'nin fazlasıyla sağa kaydığını" söyleyerek, Bolşeviklerle Enternasyonalist Sosyal Demokratların kendi bağımsız örgütlerini kurmalarını önerdiler.[72]

Bu toplantıda bir Geçici Komite kuruldu ve bu komite, 4 Temmuz'da Leh Sosyal Demokrat Parti Komitesi'yle ortak bir toplantı yaptı. Ortaklaşa oluşturulacak bir 'Bolşevik Partisi Şehir Komitesi' oluşturma kararı alındı.

Beyaz Rusya'daki Bolşevikler Kornilov ayaklanması süresince örgütlerini ve dayanışma yeteneklerini test etme şansı buldular. Minsk'te Batı Cephesi Devrimci Komitesi kuruldu. Frunze, devrimi savunmaya hazır devrimci birliklerin şefliğine atandı.

Minsk garnizonu harekete geçmeye hazırdı; sadece gelecek emri bekliyorlardı. Vitebsk Sovyeti'ndeki Bolşevikler bir 'Askeri Devrimci Büro' oluşturdular ve Sovyet temsilcileri tren istasyonlarında, postanede ve Kurmay Karargâhı'nın telgraf ofisinde görevlendirildi.

Orşa'da savaş müfrezeleri oluşturulmuş, Kornilov'a karşı harekete hazır bekliyordu.

Kornilov ayaklanmasının merkezi Mogilev'de Sovyet örgütü bir süre için oluşamadı. Durumu tartışmak için yapılan gizli bir toplantıda Bolşevikler, işçilere ve askerlere ve aynı zamanda karşıdevrimci generallere şehirde devrimci bir partinin varlığını duyurabilmek amacıyla halka bir manifesto yayımlamaya karar verdiler. Bu manifesto bölgedeki matbaalardan birinde gizlice basıldı.

Manifestoyu basan işçilerden birçoğu tutuklandı.

Gomel'de Bolşeviklerin girişimiyle "Acil Beşler Komitesi" kuruldu. Polessye Komitesi, posta ve telgraf idaresi gibi şehrin önemli noktalarına Bolşevik Komiserler yolladı. General Kornilov'un "ideolojik danışmanı" Zavoyko'yu tutukladılar ve Minsk, Reçitsa ve Orşa gibi bazı bölgelere irtibat kurmak amacıyla bazı yoldaşları gönderdiler.

Kornilov ayaklanmasına karşı savaş Gomel'deki Bolşevik örgütün prestijini artırmıştı. Bunun etkisi Gomel Sovyeti'nde değişen güç

ilişkilerinde görülebiliyordu. O zamana kadar Sovyet'e işbirlikçiler hakimdi.

Gomel Sovyeti Başkanı Sevruk adında bir Menşevikti. Kendine Bolşevik diyordu ama 1917 Martında Bütün Rusya Sovyetler Kongresinden beri Menşevik-Savunmacı gibi konuşuyordu. Bu nedenle Bolşevik Partisi'nden atılmış ama Gomel'e dönüşünde bunu gizlemişti.

1 Eylül'de, genelde mevcut durumun, özel olarak da Demokratik Konferans'ın tartışılacağı olağan bir Sovyet toplantısı yapıldı. Neyse ki, işbirlikçi kurul tarafından yapılan "ülkenin tüm yiğit güçlerini" birleştirme önerisi Bolşeviklerin etkisiyle reddedildi. 9 Eylül'de Demokratik Konferans'ın tartışıldığı bir başka oturum yapıldı. Tartışma Sevruk'un konuşmasıyla açıldı.

Konuşmasının sonunda bir önceki oturumda reddedilmiş olan öneriyi yeniden gündeme getirdi. Bolşevikler yeniden bu önerinin reddedilmesini sağladılar. İki kez yenilgiye uğrayan Sevruk başkanlıktan istifa etmek zorunda kaldı.

Yeni prezidyum seçimlerinde başkan yardımcılığını bir Bolşevik aldı.

Batı Cephesi'ndeki askerler arasında yoğun bir parti çalışması yürütülüyordu. 9 Eylül'de 3. Sibirya Ordu Birliklerindeki Bolşevikler Merkez Komite'ye şu raporu sunuyorlardı:

> "Hızla yeni parti grupları kuruyor, var olanları güçlendirip yaygınlaştırıyoruz... Şu anda yaklaşık bin üyeli 14 grubumuz var."[73]

Ayaklanma hazırlığının sürdüğü heyecanlı günlerde Bolşevik örgütlere yüzlerce yeni devrim savaşçısı katılıyordu. Ağustosta sadece Vitebsk'te partiye 212 yeni üye katıldı. Eylülde bu sayı 353'e, Ekimde ise 735'e çıktı.

Eylülde Beyaz Rusya Parti Örgütü'nün 9 binden fazla üyesi ve sempatizanı vardı.

Merkez Komite Beyaz Rusya'ya büyük önem veriyordu. Buraya örgütçüler gönderiyor, parti örgütlerine faaliyetleri hakkında ayrıntılı talimatlar veriyordu. Sverdlov, Beyaz Rusyalı Bolşevik liderleri sık sık Petrograd'a çağırıyor ve onlara Merkez Komite'nin planları-

nı ve talimatlarını ayrıntılarıyla anlatıyordu. Ayrıca Beyaz Rusya'daki yerel örgütlere pratik tavsiyelerde de bulunuyordu. Bir keresinde Orşa'daki Bolşeviklere şöyle yazmıştı:

> "Şu dönemde, hiçbir masum Enternasyonalist, içinde işbirlikçi politikalarıyla devrime ihanet eden Savunmacıların yer aldığı bir blokta kalmaya devam edemez..."[74]

Merkez Komite ordunun içinde yürütülen Parti çalışmasına da özel önem veriyordu. Bu mektupta Sverdlov şöyle diyordu:

> "Askeri örgütü kurarken unutmamalısınız ki, bu örgüt işçi örgütleriyle yakın ilişki içinde olmalıdır. Sınıfsal karakterine bağlı olarak, askeri örgüt personeli proletarya sosyalizmi fikrine karşı hassas değildir. İşçilerle yakın ilişki bu yüzden şarttır."[75]

İşçilerle askerler arasındaki bu yakın ilişkiyi sağlamanın en iyi yolu bölge ve cephe için tek bir örgüt oluşturmaktı.

Bu bölgesel örgütün kurulmasını Minsk Komitesi üstlendi. Vitebsk, Polotsk, Mogilev ve diğer şehirlere bir bildiri yayımlayarak Bolşevikleri 1 Eylül'de bir konferansa çağırdı. Aynı zamanda cephede de bir konferans düzenlenecekti.

Kornilov ayaklanması nedeniyle ne yazık ki bölgelerden Bolşevik güçleri çekmek imkânsızdı. Bu yüzden konferansa yalnızca oy hakkı olan 46 ve sadece söz hakkı olan 6 delege katılabildi. Konferansın ertelenmesine ve bölgelerden rapor alıp parti askeri örgütünün kurallarını tartışacak ve Bölge Konferansı için başka bir tarih saptayacak bir konsey kurulmasına karar verildi.

Bölge Bürosu seçiminin ardından konseydeki tartışmalar 3 Eylül'de sona erdi ve Bölge Konferansının 15 Eylül'de Minsk'te toplanması kararlaştırıldı.

Merkez Komite'nin bu bölgesel parti örgütünün kuruluşunu ne kadar yakından takip ettiğinin kanıtı, Sverdlov'un 3. Ordu Birlikleri'ndeki Bolşeviklere seslenişinden çıkartılabilir:

> "Bölge örgütünün gerçekleşiyor olması ne kadar iyi. Bu konu her zaman önemliydi, ama şu anda özellikle daha önemli çünkü ona bağlı olacak gruplar değişik yerlere dağılmış durumda."[76]

Bölge Konferansı kararlaştırılan tarihte yapıldı ve 88 delege ka-

tıldı. Bunların 61'i ordudan, 27'si ise bölgedendi.

Gündemdeki ilk madde Bolşevikler üzerindeki zulümdü.

Bu sorun ile ilgili alınan karar, konuşma özgürlüğü, basın özgürlüğü, gerçek anlamda özgür bir politik ortam yaratılması, Bolşevikler üzerindeki baskının sona erdirilmesi, siyasi davaların düşürülmesi, tutukluların acilen serbest bırakılması ve af talebiydi.

Konferansta, bu taleplerin ancak iktidarın, emperyalist burjuvazinin elinden alınıp proletaryanın eline geçmesiyle anlam kazanacağı dile getirildi.

Yoldaş Myasnikov mevcut durum üzerine bir rapor sundu ve Konferans'ın sonunda benimsenen kararda şunlar vurgulandı:

> "... Devrimci ülkedeki tek örgütlü merkezler Sovyetlerdir ve onlar da son derece büyümüşlerdir... Sovyetler gittikçe güçleniyor, çoğunluğu artık kendi çıkarlarının ve devrimin çıkarlarının farkında olan proletarya ve askerler Sovyetleri güçlendiriyor. Pek çok yerde Sovyetler iktidarı alıyor..."[77]

Bu kararın her bir satırı tek bir slogana indirgenebilirdi: "Bütün İktidar Sovyetlere!"

Meclis toplantısı ile ilgili raporda, konuşmacılar ve eğitmenler için parti örgütlerinin bulunduğu tüm bölgelerde ve cephede kısa süreli kurslar organize edilmesi, Mogilev ve Vitebsk seçim bölgelerinde meclis toplantısı için aday belirlemek üzere konferanslar toplanması ve Minsk'te de adayların belirlenmesi kararlarından bahsediliyordu.

Konferans, *Molot* gazetesini Bölge Komitesi'nin resmi yayını olarak kabul etti. *Molot, Zvezda* hükümet tarafından kapatıldıktan sonra 15 Eylül'den beri yayımlanıyordu.

Zvezda gibi *Molot* da Beyaz Rusya ve Batı Cephesi'nde önemli örgütsel görevler üstlendi. Subaylar Genelkurmay'a bu gazeteyi şikayet eden telgraflar yağdırıyorlardı. En sonunda 3 Ekim'de General Virubov, Batı Cephesi Başkumandanı General Baluyev'e şu mesajı gönderdi:

> "Bu *Molot* gazetesinin baskı altına alınmasını istedim. Bu gazete cephede dolaştığı sürece düzeni sağlamaya yönelik hiçbir önlem işe

yaramayacaktır. Üst Başkumandan, *Molot*'un baskı altına alınmasını emretmiş. Bu konuda size bugün bir telgraf yollanmıştır."[78]

6 Ekim'de *Molot* kapatıldı ve matbaa mühürlendi. Askeri yetkililer matbaayı basmayı ve başına da bir bekçi dikmeyi kararlaştırmışlardı, ama askerler polis görevi görmeyi reddettiler. Minsk Sovyeti binayı koruma görevini üstlendi ve mühürlerin kaldırılmasını istedi. Bu istek tüm garnizondan destek buldu.

Olan bitenden büyük korkuya kapılan garnizon kumandanı, garnizonun isteğini kabul etti. İki gün sonra *Burevestnik* adında yeni bir gazete yayımlanmaya başlandı.

Lenin'in *Burevestnik*'te yayımlanan makaleleri ve *"Bolşevikler Devlet İktidarını Ellerinde Tutabilir mi?"* isimli, Minsk Komitesi'nin yeniden bastığı broşürü, Beyaz Rusya'daki hareketin Bolşevik programı haline geldi.

5 Ekim'de Beyaz Rusya ve Batı Cephesi'ndeki Bolşevik örgütlerin 2. Bölge Konferansı Minsk'te toplandı. Bu konferanstan bugüne kalan kısa notlar, 1. ve 2. konferanslar arasındaki kısa sürede Bolşevik örgütlerin başardığı büyük işleri anlamamıza yeterli değil. Bunun en belirgin kanıtı parti üyeliğindeki artışı gösteren sayılardır. İki konferans arasında geçen 20 günde Beyaz Rusya'da parti üye sayısını altıya katlamıştı. 2. Konferans'ta 28.591 üye ve 27.856 sempatizan temsil edilmişti. 1. Konferans sırasında Batı Cephesi'ndeki ordu örgütünde toplam 6.500 üye ve sempatizan vardı, 2. Konferans sırasında ise bu sayı 49 bine fırlamıştı. 1. Konferans sırasında sivil örgütlerin üye ve sempatizan sayısı 2.642 iken, 20 gün sonra bu sayı 7.453'tü.

Başkan seçilen Myasnikov Yoldaş tarafından açılan konferans, Lenin'e selamlarını gönderdi.

Sovyet ve Ordu Komitesi seçimleri konusunda konferans değişik örgütlere şu talimatı verdi:

> "Belirlenen tarihte –20 Ekim– Bütün Rusya İşçi, Asker ve Köylü Sovyetleri Kongresinin toplanabilmesi için bölgelerde tüm çabanın sarf edilmesi..."[79]

Konferans'tan gönderilen bir başka talimatta da, yeni seçilen ordu komitelerinin Sovyetler Kongresine "işçi sınıfının taleplerini seslendirecek ve onların çıkarlarını savunacak"[80] temsilciler göndermeye dikkat etmeleri isteniyordu.

Beyaz Rusya'daki örgütler, yerinde bir davranışla II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin erken toplanması çalışmalarına birincil görevleri olarak bakıyorlardı.

22 Ekim'de Minsk Sovyeti, St. Petersburg Sovyeti'nin kuruluşunun 12. yıldönümünü kutladı. Myasnikov St. Petersburg Sovyeti'nin tarihsel önemi konusunda bir konuşma yaptı ve bu konuşmasında iktidarın silahlı ayaklanmayla alınmasının aciliyeti üzerinde durdu. Myasnikov'un konuşmasının ardından Sovyet bu fikri destekleyen bir karar aldı.

Beyaz Rusya emekçi halkı II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine 46 delege gönderdi. Bunlardan 20'si Bolşevik, 6'sı "Sol" Sosyalist Devrimci idi. Hemen hemen tüm delegeler, bütün iktidarın Sovyetlere geçişini destekleme talimatı almışlardı.

Minsk, Gomel, Vitebsk, Gorodok, Nesviz, Slutsk, Reçitsa ve Orşa Sovyetleri ile 10. Ordu, Muhafız Birlikleri, 35. Ordu Birlikleri ve 37. Piyade Alayı Sovyetleri delegeleri halklarının "Bütün İktidar Sovyetlere!" talebini kongreye taşıdılar. Sadece üç Sovyet'in delegeleri; Vitebsk Eyaleti Sovyeti, Mogilev Eyaleti Sovyeti ve Orşa Bölge Sovyeti –bunlar hâlâ işbirlikçilerin etkisi altındaydılar– "Bütün İktidar Demokrasiye!" sloganını desteklediler.

Ekim Devrimi'nin arifesinde Bolşevikler Beyaz Rusya'yı düşmanın elinden kurtarmış ve devrimin kalesi haline getirmişlerdi.

12
BALTIK EYALETLERİ

Ekim Sosyalist Devrimi'nin arifesinde Baltık eyaletlerindeki durum bütün diğer ulusal bölgelerdekinden farklıydı. Burada kitleleri Bolşevizme yöneltecek bazı faktörler çok güçlüydü ve devrimci krizi hızla olgunlaştırıyordu. Yine de devrim sürecine damgasını vuran

ve izini bırakan bazı zorluklarla karşılaşılıyordu. Bu zorluklar Çarlık rejimi altında gelişmenin belirli özelliklerinden kaynaklanıyordu.

Rus İmparatorluğu'nun doğu bölgelerindeki ulusal bölgelerdekinin aksine, Letonya, Estonya, Litvanya gibi Baltık eyaletleri kısmen sanayileşmiş ve kapitalist ilişkileri hakim kılmışlardı.

Birinci Dünya Savaşı arifesinde Baltık eyaletleri, özellikle Letonya ve Estonya, ülkenin en geniş sanayi merkezlerinden ikisiydi. 1913'te Letonya'da 2 milyon nüfus içinde 110 bin sanayi işçisi vardı. Bu sayı Estonya'da ise 1 milyonda 70 bindi. Ama Baltık eyaletlerinin en büyüğü olan Litvanya'da kapitalist sanayi çok az gelişmişti. Ve bu eyalet geri kalmış tarıma dayalı toplumların tipik özelliğini gösteriyordu.

Riga Letonya'nın, Reval (Tallin) ve Narva da Estonya'nın önemli sanayi merkezleriydi.

Riga'da göze çarpan sanayi devleri arasında 12 bin çalışanıyla Provodnik lastik fabrikası, 4 bin işçiyle Baltık Demiryolu Vagon İşletmeleri ve 6 bin işçiyle Phoenix Demiryolu Vagon İşletmeleri vardı. Reval'deki Baltık Tersanesi'nde 5 bin işçi çalışıyordu. Devrim öncesi Rusya'nın en büyük tekstil işletmesi olan Krengholm Tekstil Atölyesi'nde ise 14 bin işçi vardı. 1914'de Riga'da toplam işçi sayısı 90 bin, Reval'de 40 bindi. Letonya'nın en önemli sanayi maddesi metaldi ve 25 binin üzerinde işçi bu sektörde çalışıyordu.

Estonya'da 19 bin işçiyle tekstil ve 11.500 işçiyle metal sanayi gelişmişti.

Ama Estonya ve Letonya'nın büyük sanayi merkezlerindeki işçi sınıfının ötesinde Baltık kırsalı uzanıyordu. Şehirlerde modern kapitalist sanayi merkezleri, en yeni teknolojiyle donatılmış ve binlerce işçinin çalıştığı işletmeler vardı. Bunların etrafındaysa Polonya ve Estonya'nın kırsal bölgeleri vardı. Buralarda, 700 yıl önce Baltık ülkelerini işgal etmiş modern Alman feodal baronları, Töton şövalyelerinin mirasçıları ya da Karl Marx'ın dediği gibi "it şövalyeleri" istedikleri gibi at koşturuyorlardı. Özel imtiyazlara sahip bu Alman

baronları, Letonyalı ve Estonyalı halk kitlelerini zalim bir kölelik altında tutuyor ve onları iliklerine kadar sömürüyordu.

Baronlar; Osten-Sacken, Von Fredericks, Von Rosen, Von Rennenkampf ve Meller-Zakomelski vahşi kasaplar gibi delirmişlerdi ve halkın özgürlüğünü hiçe sayıyorlardı. Çarlık yönetiminde ve orduda yüksek mevkiler işgal eden Alman baronları, Birinci Dünya Savaşı sırasında Almanya adına casusluk işini oldukça yoğunlaştırmışlardı. Baltık ülkelerinde çalışan sınıfların yürekleri, asırlar boyu kendilerini sömüren Alman baronlarına karşı kin ve nefretle doluydu.

Köylülerin bu insanlık dışı feodal sömürüsüne bir de modern kapitalist ilişkilerin boyunduruğu eklenmişti. 20. yüzyılın başından itibaren Estonya ve Letonya kırsal nüfusu arasında ihtilaf gittikçe artmaya başlamıştı. Köylüler sırtlarında, hem Alman baronlarına taktıkları isimle "kara baronları" hem de "gri baronları" yani yerli kapitalist çiftçileri taşımak zorundaydılar. Estonya ve Letonya köylülerinin çoğunluğu topraksız köylüler ve küçük üreticilerdi. 19. yüzyıl sonunda Letonya kırsal nüfusunun en az %66'sı topraksızdı.

Bu kapitalist ve feodal çifte sömürü boyunduruğuna bir de Çarlık otokrasisinin ve Alman baronlarının sürdürdüğü ulusal baskıları eklersek, 1917 arifesinde Baltık eyaletlerinin kırsal kesiminde sınıf çelişkisinin istisnai keskinliği daha iyi anlaşılabilir.

Rusya'nın batı sınır bölgelerindeki devrimci hareketin hızlı gelişimi ve özellikle, hemen hemen tüm tarihi boyunca Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Bolşevik kanadıyla bağlarını hiç koparmamış Leh Sosyal Demokrat Partisi'nin başarısı, Lenin'in dediği gibi, bu bölgelerde kapitalizmin gelişmişliğine, daha net, daha keskin ve daha belirgin sınıf çelişkilerinin varlığına, vahşi bir ulusal baskıya, şehirlerdeki nüfus yoğunluğuna ve kırsal nüfusun yüksek kültürel standartlara sahip olmasına bağlıydı.

1905'te Baltık eyaletlerinde yaşayan işçiler ve köylüler Çarlığa ve toprak ağalığına karşı mücadelenin öncülüğünü yapıyorlardı. Pasifizasyon terörünü yaşayan genç işçi ve köylüler, Çarlık otokrasisine ve Alman toprak ağalarına karşı derin bir nefret duyuyorlardı ve

bu nefreti 1917 Ekiminin ilk günlerine kadar beslediler.

Baltık eyaletlerinde devrimci gelişimin ikinci belirgin özelliği de, Birinci Dünya Savaşı esnasında yoğun askeri operasyonların arenası olmalarından kaynaklanıyordu. 1915 sonbaharında Vilna düştü ve böylece Litvanya ve Courland tamamen Almanların eline geçti. 1917 Ağustosunda Kornilov ve Kerenski çeşitli sahtekârlıklarla Riga'yı Almanlara bıraktılar. Böylece Estonya ve Letonya'nın kuzeyi hariç Baltık eyaletleri Kayzer Almanyası'nın eline geçmiş oluyordu. Alman işgalciler ülkeyi yağmalıyor, tüm zenginlikleri kendi ülkelerine taşıyorlardı. Litvanya'da 200 binden fazla bina yıkılmış, 600 bin kişi yerlerinden edilmişti. Buradaki büyük sanayi işletmelerinden bazıları Rusya'nın içlerine doğru kaçmış, nüfusu 500 bin olan Riga'dan 300 bin kişi göç etmişti. Tüm bunlar Baltık halkının Alman sömürücülere karşı nefretini körüklüyordu.

Ve son olarak bu bölgede devrimci gelişimin temel özelliklerinden üçüncüsü, Letonya'da uygulanan askeri operasyonlara bağlı olarak Kuzey Cephesi'nin üç ordusu olan 12., 1. ve 5. ordular burada yoğunlaştırılmıştı. Bunlardan en önemlisi Petrograd'a hemen ulaşabilecek bir uzaklıkta bekletilen 12. Ordu'ydu. Letonya'nın işgal edilmemiş bölgelerindeki ve Estonya'daki hazırlıklar Kuzey Cephesi'nde Ekim Devrimi'nin gelişimiyle bağlantılıydı.

Kuzey Cephesi'ndeki askerlerin tavırları, büyük ölçüde başkentteki gelişmelerle belirleniyordu. Daha Mart 1917'de Leh Piyade Alayı'nda bir Bolşevik Partisi Örgütü kurulmuştu, ama o zamanlar henüz sadece 70 üyesi vardı. Haziranda ise bu sayı 1.500'e çıkmış, Ağustosta 3 bin olmuştu. 12. Ordu içinde yürütülen çalışmanın önemli bir faktörü, Bolşevik askeri örgütü tarafından çıkarılan *Okopnaya Pravda* gazetesi idi.

Mayıs 1917'de Leh Piyade Alayı Birleşik Sovyeti, Bolşevik bir karar aldı ve o günden sonra Leh Piyade Alayı Sovyeti Yürütme Komitesi Riga'da Bolşeviklerin kalesi görevini görmeye başladı.

Baltık Donanması Reval üssündeki askerlerin bağlı olduğu Reval parti örgütünde hızlı bir ilerleme kaydediliyordu. Haziranda

2.123 olan üye sayısı Ağustosta 3.182'ye yükselmişti.

Kornilov ayaklanmasından sonra 12. Ordu'nun hemen hemen tüm birimlerinde Bolşevik kararlar benimsenmeye başlanmıştı.

Bu arada kırsal alanda yoksul köylülerle Kulaklar veya kapitalist çiftçiler arasında sınıf mücadelesi yükseliyordu. Ağustosta tam harman sırasında, daha Nisan 1917'de kurulmuş olan Topraksız Köylü Vekilleri Sovyeti'nin öncülüğünde tarım işçileri greve gitti.

13-15 Ağustos tarihleri arasında Reval'de Bolşeviklerin liderliğinde Topraksız Köylüler Konferansı yapıldı. Konferansa 40 bin topraksız köylü, işçi ve küçük üretici katıldı.

O ay Letonya ve Estonya'daki Sovyetlerin çoğu yüzünü Bolşeviklere dönmeye başladı. Narva Sovyeti kurulduğundan beri Bolşeviklerin kontrolündeydi. Ağustosta Bolşevikler Riga Sovyeti'ni ele geçirdiler. Venden ve Volmar Sovyetleri de zaten Bolşevikti.

Bolşevik Partisi'nin yükselen etkisinin bir diğer göstergesi Ağustos 1917'de yapılan Şehir Duması seçimleriydi. Riga'da Bolşevikler 120 sandalyenin 49'unu, Volmar'da 28 sandalyenin 18'ini kazandılar. Reval'de şehir merkezinde toplam oyların üçte birini, banliyölerde yarısını aldılar. Narva'da toplam oylarını %74'ünü aldılar. 1917'de bu bölgede Estonya proletaryasının önemli bir lideri ve Bolşevik Partisi üyesi olan Viktor Kingisep faaliyet yürütüyordu.

Şehir Duması'nın seçim kampanyası, Almanların Riga'da ilerlemeye başlamalarıyla arka arkaya gelmişti. 21 Ağustos'ta Geçici Hükümet Riga'yı Almanlara teslim etti. Leh piyadeleri ve Rus birlikleri kahramanca savaşmışlardı. Hatta Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin etkisi altında bulunan 12. Ordu Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi bile o zor durumda askerlerin yüksek moralini ve devrimci ruhunu övmek zorunda kalmıştı.

13
TRANSKAFKASYA

Transkafkasya'da proleter devrimin zaferi için mücadele eden öncüler, Bakülü proleterlerdi. Bakü, Stalin'in dediği gibi bölgenin

sanayi cennetiydi. Burada en büyük petrol yatakları, rafineriler ve geçmişi muhteşem askeri devrimlerle dolu proleter kuvvetler vardı.

Devrimden önce Transkafkasya'daki sanayi işçilerinin toplam sayısı 100 bin civarındaydı ve bunun 36 binden fazlası, yani %36'sı Bakü'deki petrol yataklarında görevliydi. Kazak idaresinin ticari ve idari merkezi Tiflis'te ise ana demiryolu fabrikalarının haricinde neredeyse hiç sanayi tesisi yoktu. Devrimden önce nüfusu 30 bin civarında olan Erivan'da hiç sanayi işçisi yoktu. Kutais'te ise sadece birkaç yüz sanayi işçisi vardı. Tüm bunlar Bakü'nün, Transkafkasya'daki devrim hareketinin merkezi olacağını gösteriyordu.

Bakü'de Bolşevik örgütü doğrudan Stalin'in liderliğinde kurulup gelişti. L. P. Beria'nın yazdığı gibi:

> "Muzaffer Bolşevik geleneğinin tohumları, bizim büyük önderimiz Lenin'in en yakın çalışma arkadaşı Stalin Yoldaş tarafından ekildi ve Bakü proleterlerini devrimin zaferi, proleterlerin yönetimi ve sosyalizmin başarısı için mücadele edenlerin ön saflarına koydu."[81]

1917'de Bakü'deki Bolşevik örgütü, Stefan Georgeviç Saumyan ve Alyoşa Yaparidze gibi önemli parti liderleri tarafından yönetiliyordu. Stefan Saumyan Bolşevik Partisi'nin 4. ve 5. kongrelerine katılan tecrübeli bir Bolşevikti. 1907'den 1911'e kadar Stalin'in emrinde Bakü'de devrimci işlerle uğraşmıştı. Saumyan, Bakülü işçiler arasında çok tanınan ve onların üstünde çok büyük bir etkisi olan bir devrimciydi. Yıllarca özellikle ulusal sorunlar üzerine Lenin ile mektuplaşmıştı. Şubat Devrimi sırasında, on ayı hapiste geçirdikten sonra Çarlık Hükümeti tarafından sürgüne gönderildiği Saratov'da bulunuyordu. Şubat Devrimi haberini alır almaz doğum yeri olan Bakü'ye gitti. Yolda Bakülü işçilerin onu Bakü İşçi Vekilleri Sovyeti'nin ilk başkanı olarak seçtiklerini öğrendi.

Alyoşa Yaparidze, Sosyal Demokrat Parti'ye 1898 yılında katılmıştı. Hayatı boyunca Saumyan gibi bir profesyonel devrimcinin nasıl yaşayacağı ve amacı için savaşması gerektiğinin mükemmel bir örneğini ortaya koydu. Onun canlı ve ateşli kişiliği, sakin ve düşünceli bir yapıya sahip olan arkadaşı Saumyan'ı tamamlıyordu.

Yaparidze'nin devrimci kariyeri pek çok tutuklanma ve sürgüne gönderilme hikâyesi ile doluydu. 1915'te Çarlık Hükümeti onu Sibirya'ya sürgüne gönderdi, fakat kısa süre sonra buradan kaçarak, partinin talimatı doğrultusunda Kazak Ordusu'ndaki askerler arasında devrimci hareketleri yaymaya başladı.

Şubat Devrimi'nden sonra Trapezund'dan Bakü'ye çağrıldı.

Bolşevik Partisi Bütün Rusya Nisan Konferansından sonra Transkafkasyalı Bolşevikler, Lenin ve Stalin'in önderliğinde Menşevik örgütlerinden ayrılarak Bakü, Tiflis, Batum ve diğer Transkafkasya şehirlerinde, kendi bağımsız Bolşevik örgütlerini kurdular. 11 Mart'ta Bolşevik gazetesi *Kavkazki Raboçi*'nin ilk sayısı Tiflis'te yayınlandı. 22 Nisan'da Bakü'deki Bolşevikler kendi gazetelerini, 1906-1908 arasında Stalin tarafından çıkarılan gazeteyle aynı adı taşıyan *Bakinski Raboçi*'nin ilk sayısını bastılar.

Bu gazete, Bakülü Bolşeviklerin burjuva demokratik devrimi sosyalist devrime dönüştürme çabalarında çok etkili oldu.

Yine de yığınların, Bolşevizm ve iktidarı ele geçirme adına kazanılmasında büyük güçlüklerle karşılaşıldı.

Stalin sonraları Transkafkasya'daki hareketlerin iki önemli özelliğine şöyle işaret ediyordu:

> "Rusya Federasyonu'nun tüm sınır bölgeleri içinde, farklı ulusların sayısı göz önüne alındığında Transkafkasya en karakteristik köşedir. Gürcüler ve Ruslar, Ermeniler ve Azeriler, Tatarlar, Türkler ve Lezgianlar, İnguşlar ve Osetyalılar, Çeçenler ve Abhazlar, Rumlar ve Kumikler; tüm bu uluslar Transkafkasya'nın 7 milyonluk nüfusunun tam bir resmini oluşturmaktan çok uzaktı."[82]

Bu karışık ulusal husumet labirentinin yükselişi, Stalin'in dediği gibi "sınıf mücadelesini tek bir bayrak altında toplamak için" çok "uygun" bir zemin yaratmıştı.[83]

> "Eğer daha çok yabancı sermayenin bulunduğu bölgenin endüstriyel cenneti Bakü'yü bir yana bırakırsak, Transkafkasya ticari hayatın az çok sınırlarda ve sahil kesimlerinde geliştiği ve içerde hâlâ tamamen feodal toplumun var olduğu bir tarımsal kasabaydı."[84]

Aralarında birçok Rus emekçinin de bulunduğu Bakü proleter-

leri, Azerbaycan'ın kırsal kesimiyle az da olsa irtibat içindeydiler ve bu Transkafkasya'daki proleter devrimi kaçınılmaz bir şekilde etkiliyordu.

Mart 1917'de Geçici Hükümet, Kazak Genel Valisi ve Kazak Cephesi Başkomutanı N. N. Romanov'un yerine geçecek Özel Transkafkasya Komitesi olarak bilinen bir yönetici birimi kurdu. Bu komite, karakter olarak tamamen karşıdevrimciydi ve yığınları pasifize edebilmek için hükümet Menşevik Çekenkeli'yi de bu komiteye katmak zorunda kaldı. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, Bölge Merkezi ve Kazak Ordusu Sovyeti gibi Transkafkasya'daki tüm bölgesel yönetim birimleri, Sosyalist Devrimciler ve burjuva milliyetçi örgütler ile bir blok oluşturan Gürcü Menşevikler tarafından kontrol ediliyordu.

Bolşevik Stefan Saumyan'ın ilk başkan olarak seçildiği Bakü İşçi Vekilleri Sovyeti bile Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerin elindeydi.

Mayıs 1917'de Bakü'de İşçi Vekilleri Sovyeti ile Asker Vekilleri Sovyeti'nin birleşmesinden yararlanan uzlaşmacılar kendi adayları Sosyalist Devrimci Sakyan'ın, Birleşik Sovyet'in başkanı olarak Saumyan'ın yerine seçilmesini sağladılar

Gürcü Menşevikler, Taşnaksutyun (Ermeni burjuva partisi) ve Mussavat (Azerbaycan burjuva partisi) gibi burjuva milliyetçi örgütlerle anlaşarak yığınların dikkatini ulusal kin ve ulusal mücadele kışkırtmasıyla sınıf mücadelesinden uzaklaştırdılar.

Taşnaklar ve Mussavatistler, Geçici Hükümet'i var güçleriyle desteklediler. Bu burjuva milliyetçi örgütler, özellikle Şubat Devrimi'ni izleyen birkaç ay boyunca, özellikle kırsal kesimde yaşayan Gürcü, Azeri ve Ermeni emekçi yığınlarını demagojik sloganlarla kazanma anlamında başarılı oldular.

Transkafkasyalı Bolşevikler, yığınları kazanmak için uzun ve sabırlı bir mücadele yürüttüler.

Emekçilerin Müslüman bölümü arasında deneyimli Bolşevik Meşadi Azizbekov liderliğindeki Gummet (enerji) örgütünün önemli bir

yeri vardı. Gummet Bakü'deki Bolşevik örgütüne bağlıydı ve kendi Azerice gazetesini çıkarıyordu. Bolşevik Partisi'nin 6. Kongresi, Gummet'i Müslümanlar arasındaki ilk sosyalist-demokratik örgüt olarak kutladı. Bazı milliyetçiler gerçek politik fikirlerini maskeleyerek bu örgüte girmeyi başardılar ve çeşitli milletlerden grupların Bolşevik Partisi etrafında toplanmalarını önlemeye çalıştılar. Bundan başka örgütün kırsal kesimde çok az etkisi vardı. Fakat, bu geri çekilmelere ve yapılan hatalara karşı Bolşevikler, 1917'de önemli sonuçlar doğuran geniş faaliyetler yürütmekte başarılı oldular.

Bolşevik Partisi 6. Kongresinde Bakülü Bolşevikler Alyoşa Yaparidze tarafından temsil edildi. Yaparidze Petrograd'da Transkafkasya'da yapılacak Bolşevik faaliyetlerle ilgili önemli talimatlar aldığı Stalin ve Sergo Oryonikidze ile tanıştı. 6. Kongre Stefan Saumyan'ı Merkez Komite üyesi ve Alyoşa Yaparidze'yi alternatif üye olarak seçtiler.

6. Kongre kararlarıyla yönlenen Transkafkasya'daki Bolşevikler, Sovyetleri kendi yanlarına çekmek ve gücü ele geçirmek için faaliyetlerini yoğunlaştırdılar.

Temmuz günlerinden sonra ve özellikle Kornilov ayaklanmasından sonra, Transkafkasya'daki özellikle de Bakü'deki durum radikal bir değişimden geçiyordu.

30 Ağustos 1917'de Bakü Sovyetleri, Sovyet üyeleri dışında binlerce işçi ve asker temsilcisinin bulunduğu toplantıda ilk defa bir Bolşevik önerisini kabul etti.

Yeni bir Sovyet seçilmesi yönünde geniş yığınlar tarafından kuvvetle desteklenen bir talep vardı. Eski Sovyet feshedilerek yeni Sovyet seçimleri için Eylülde kampanyaya başlandı. Bolşevikler giderek sendikalar üzerinde de etkili olmaya başladılar. Mayıs 1917'de Bakü'deki en büyük sendika olan ve lider konumundaki Petrol İşçileri Birliği'nin liderliğini kazanmışlardı. Yönetimin 5 üyesinden 3'ü Bolşevikti ve Bolşevik İ. Fioletov da idari başkan seçilmişti.

1917 Sonbaharında Transkafkasya'daki köylü hareketi tekrar yoğunluk kazandı, fakat Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerin silah-

lı güçleri tarafından bastırıldı.

Bakü'de bu büyüyen devrimci kriz ortasında bir genel grev patlak verdi. Petrol işçileri, işverenlerine koşullarının kendileri tarafından belirlendiği bir anlaşmanın kabul edilmesini talep eden bir ültimatom gönderdiler. İşverenler bu ültimatomu kabul etmeyince 27 Eylül'de işçiler genel greve gittiler. Bakü'nün tüm proleterleri Bakü'deki sanayi hayatını durma noktasına getirdiler. Grev, Bolşeviklerin etkisinde olan ve Yaparidze'nin başkanı olduğu bir grev komitesi tarafından yönetiliyordu. 27 Eylül'den 2 Ekim'e kadar altı gün süren grev işçilerin zaferiyle sona erdi. Geçici Hükümet araya girerek çalışma bakanını bir uzlaşma yolu bulmak için Bakü'ye gönderdi, fakat tüm bu çabalar sonuçsuz kaldı. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi "açık savaşta organize sermayeyi yenilgiye uğratan Bakü'nün devrimci emekçilerini" kutladı.[85]

Grev, Bakü'de Bolşevik etkisinin büyümesine büyük bir katkıda bulundu. Kararlı mücadele için hazırlıklar başladı. 15 Eylül'de Saumyan, Lenin'in silahlı ayaklanma ile ilgili mektuplarının tartışıldığı partinin Merkez Komite toplantısına katıldığı Petrograd'a geldi.

Transkafkasya'ya dönüşünde, Saumyan 2-7 Ekim tarihleri arasında Tiflis'te düzenlenen Kafkasya Bolşevik Örgütü'nün ilk kongresini yönetti. Bu kongrede, Merkez Komite'nin silahlı ayaklanma ile ilgili talimatlarını temel alan kararlar kabul edildi. Aynı zamanda kongrede ulusal ve tarımsal konularla ilgili kararlar da kabul edildi. Bu kararlar Tiflis grubu hariç diğer tüm parti örgütleri tarafından desteklendi. Tiflis grubu iktidarın barışçıl yollarla ele geçirilebileceği ve Menşeviklerle bir uzlaşmaya varılabileceği gibi yanlış fikirlere sahipti. Bu grubu izleyen hainler ciddi sonuçlar elde etmişler ve Bakü hariç Transkafkasya'nın tüm merkezlerinde iktidarın Sovyetlere geçirilmesi mücadelesinin uzamasına neden olmuşlardı.

Ekim ortalarında Bolşevikler Bakü Sovyetlerinin kontrolünü kazandılar. 13 Ekim'de yapılan toplantıda Menşevik ve Sosyalist Devrimci İdari Komite istifa etti ve Saumyan başkanlığındaki Geçici İdari Komite seçildi. 15 Ekim'de Sovyetlerin işçi ve asker temsilcileriyle birlikte düzenlediği ve II. Bütün Rusya Kongresine gidecek

temsilcilerin seçildiği düşman kuvvetlerinin acilen zayıflatılması ve iktidarın İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Sovyeti'ne geçmesi için gerekli kararların alındığı bir toplantı yapıldı.

Böylece, yolları üstündeki tüm güçlükleri aşan Bakü Bolşevikleri kesin ve kendinden emin adımlarla iktidarın ele geçirilmesi için ilerlemeye devam ettiler.

14
ORTA ASYA

Şubat Burjuva Demokratik Devrimi, Orta Asya'daki ulusların –Özbek, Kazak, Kırgız, Tacik ve Türkmenler– hayatına herhangi bir değişiklik getirmedi. Nisan 1917'de Geçici Hükümet, Anayasal Demokrat Parti ve Şehir Duması'nın eski üyesi Şepkin başkanlığında oluşturduğu Türkistan Komitesi'ni bu bölgeye gönderdi. Bu komite, bölgede en yüksek makam olarak hareket edecekti.

Geçici Koalisyon Hükümeti kurulduktan sonra Türkistan Komitesi'nin yapısı biraz değişti ve Anayasal Demokratların yerine Menşevikler baskın hale geldi, fakat politikaları aynı kaldı.

Karşıdevrimci işlerinde Türkistan Komitesi sadece Menşeviklere, Sosyalist Devrimcilere, Çarlık subaylarına ve Beyaz Muhafızlara güvenmiyordu. Aynı zamanda burjuva milliyetçi örgütlerden ve Mart 1917'de ortaya çıkan 'İslam Şurası' ve 'Uleme'den de destek alıyordu.

İslam Şurası, Özbek milliyetçi burjuvaların, Uleme ise Müslümanların, yarı feodal mülk sahiplerinin ve milliyetçi büyük burjuvaların partisiydi. Bu iki örgüt devamlı olarak Geçici Hükümet'e karşı olan sadakatlerini dile getiriyorlardı.

Türkistan Komitesi, devrimin ortaya çıkardığı ana problemleri çözmekte başarısız oldu. Ulusal zulüm eskisi gibi devam ediyordu; Stalin'in vurguladığı gibi daha sinsice ve bundan dolayı daha tehlikeli bir biçimde.

Tarımsal sorunlara da bir çözüm bulunamadı ve sanayi işçilerinin koşulları devrimden önceki gibi aynı kaldı. Eylül 1917'de Tür-

kistan'da bir çalışma günü on iki saatken, ülkenin diğer bölümlerinde bu süre sekiz saate indirilmişti.

Türkistan'daki zorluklar neredeyse 1917 sonlarına kadar bağımsız bir Bolşevik örgütünün orada kurulmamış olması gerçeğine dayanıyordu. Taşkent, Semerkant, Perovsk, Yeni Buhara ve diğer şehirlerdeki çeşitli Bolşevik gruplar Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ne bağlıydı. RSDİP (B)'nin 21-27 Temmuz tarihleri arasında Taşkent'te toplanan 2. Bölgesel Kongresinde Menşevikler çoğunluktaydı ve Geçici Hükümet'e olan sadakatlerini dile getiren bir karar kabul ettiler.

Kendilerine ait bir gazeteleri olmayan Taşkentli Bolşevikler, yazılarını RSDİP (B)'nin yayın organı ve tamamen Menşeviklerin kontrolündeki *Raboçaya Dyelo*'da bastırmak zorundaydılar ve çok sık olarak Menşevikler bu makaleleri basmayı reddediyorlardı.

Orenburg Bolşeviklerinin vasıtasıyla Sverdlov, Türkistan'daki Bolşeviklere uzlaşmacılar ile kanunsuz ilişkilerini kesmeleri konusunda talimatlar iletiyordu. Fakat bu talimatlar uzun süre uygulanamadı.

Yine de yığınlar arasında Bolşeviklerin etkisi hızla yayılıyordu. Hokand'da 1903'ten beri Bolşevik olan ve Hokand İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti başkanı olan E. P. Babuşkin liderliğinde güçlü bir parti grubu kuruldu.

Birleşik Sosyal Demokrat örgütler tarafından yürütülen faaliyetler Semarkant'taki Bolşevikler tarafından yönetiliyordu.

Ekim Devrimi'nin arifesinde Yeni Buhara'da 1918'de Sosyalist Devrimcilerin elinde ölümle yüzleşen Poltoratski önderliğinde bir Bolşevik grup vardı.

Taşkent'teki Bolşevikler, Orta Asya Demiryolu Tersanesinde işçi olarak çalışan Perşin ve aynı tesiste marangoz olan ve 1918'de Taşkent Sovyeti başkanlığına seçilen N. Şumilov tarafından yönlendiriliyordu.

Türkistan'daki Bolşevikler faaliyetlerinde "İttifaki" olarak bilinen örgüte güveniyorlardı.

Mart 1917'de ilk Müslüman işçi örgütü Skobelev'de (şimdiki Fergana) kuruldu. Daha sonra Taşkent, Semerkant, Hokand, Margelan, Katta-Kurgan, Hojent ve diğer şehirlerde benzer örgütler kuruldu. Birçok durumda bu cemiyetler 1916'da Çarlık Hükümeti tarafından ateş hatlarının arkasında çalışmak için seferber edilen işçiler ve fakir köylüler tarafından kuruluyordu. Türkistan'a dönüşlerinde demoralize olmuş işçiler de birer grup kuruyor ve İşçi Cemiyeti'nin kurulması için çağrıda bulunuyorlardı. Bu çağrıda amaçlarının "Tatar ve Sartlı yoksul köylüleri ve emekçileri içeren ve kapitalizme karşı mücadelelerinde çalışan kesimi desteklemek ve tamamen demokratik kurallara dayalı yeni bir toplum yaratmak için bir emekçi ailesi kurmak" olduğunu açıklıyorlardı.[86]

Bu işçilerden ve köylülerden çoğu Rusya'daki devrimci eğitim birimlerinden toplanıyor ve Bolşevik Partisi ve Rus emekçilere bağlanıyordu.

Başlangıçta İttifaki, Menşeviklerden fazlasıyla etkilenmişti. Fakat giderek onlardan uzaklaşıp Bolşeviklere yakınlaşmaya başladılar. Yerel hükümet birimlerinin ve Kurucu Meclis seçimlerinde Bolşeviklerle birleşik pusula kullandılar ve meclisteki uzlaşmacıların çökertilmesinde Bolşeviklere yardım ettiler. Müslüman İşçi Cemiyeti ile İslam Şurası ve Uleme –burjuva milliyetçi örgütler– arasındaki çekişme daha da yoğunlaştı. Bu durum burjuva milliyetçiler tarafından geliştirilen, Türkistan'da sınıf mücadelesinin olmadığı ve tüm Müslümanların eşit olduğu fikri ile "Müslümanlar Birleşin!" sloganının bir aldatmaca olduğu "teori"sinin en kesin kanıtıydı.

Kornilov ayaklanması bastırıldıktan sonra Türkistanlı emekçilerin devrimci mücadelesi yeni bir aşamaya girdi. Eylül 1917'de daha yüksek ücret ve sekiz saat çalışma talebinde bulunan pamuk işçileri, petrol işçileri ve sabuncular arasında sık sık grevler patlak vermeye başladı. Grevler Taşkent, Semerkant, Namangan, Andican, Katta-Kurgan ve Yeni Buhara'da meydana geldi.

Kırsal kesimdeki tarımsal hareketler de toprak mücadelesine dönüştü.

Devrimci hareketler orduda da görülmeye başladı, özellikle de Taşkent garnizonunda.

Devrimci krizin büyüdüğünün en vurucu örneği Taşkent'teki "Eylül Olayları" idi.

Kornilov ayaklanmasının bastırılmasından sonra, Bolşevikler çalışmalarını "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganı adı altında yoğunlaştırdılar.

İşçi ve Asker Vekilleri Bölge Sovyeti ve Taşkent Sovyeti, Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerin kontrolündeydi. 11 Eylül 1917'de Taşkent'te yapılan bölgesel demokratik örgütlerin bir toplantısında konferansın kendini Devrimci Komite olarak algılaması ve gücü ele alması konusundaki bir Bolşevik önerisi geri çevrildi. Bolşevikler aynı öneriyi emekçilerin ve askerlerin çoğunlukta olduğu Taşkent Sovyeti İdari Komite toplantısında dile getirdiler.

Her ikisi de Sağ Sosyalist Devrimci olan Taşkent Sovyeti İdari Komitesi'nin başkanı ile başkan yardımcısı derhal istifa ederek toplantıyı Bolşevik hareketini protesto etmek amacıyla terk ettiler. Onlar gittikten sonra Sovyeti İdari Komitesi, ilk defa bir Devrimci Komite'nin kurulması ve şehirdeki işçilerin "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganı altında bir gösteri düzenlemeleri talebini içeren bir Bolşevik önerisini kabul etti.

Bolşevikler tarafından düzenlenen bu büyük gösteriyi haber alan Geçici Hükümet Türkistan Komitesi derhal 12-15 Eylül tarihleri arasındaki üç gün için tüm mitingleri yasakladı; fakat hiçbir emir yığınların bu hareketini engelleyemezdi. 12 Eylül'de Taşkentli emekçiler sokaklara döküldüler. Fabrikalardan ve karargâhlardan gelen işçi ve askerlerin sürekli olarak büyüttüğü bir kalabalığın bulunduğu Aleksander parkında bir miting yapıldı. Bolşevikler tarafından yapılan konuşmalar büyük bir coşkuyla alkışlandı ve askerler de bu konuşmalara katıldı. Miting, Bolşevikler tarafından önerilen, iktidarın mutlaka Taşkent Sovyeti'ne verilmesi ve Geçici Devrim Komitesi kurulması hakkındaki bir önergeyi kabul etti. Bu komite derhal seçildi. Komite, 5'i Bolşevik, 5'i Sosyalist Devrimci, 2'si

Menşevik ve 2'si de Anarşist toplam 14 kişiden oluşuyordu.

İktidarın Sovyetlere geçmesi konusundaki önergeyi kabul ettiren Bolşevikler Devrimci Komite içinde azınlıktaydılar. Taşkent'teki Eylül Olaylarından bahseden bir makalede Stalin; "bu şehirde iktidarın Sovyetlere geçmesini talep eden birleşik bir devrimci cephenin kurulmasının mümkün olduğunu" belirtiyordu. Fakat olayların gelişimine bu geçici birleşik devrimci cepheyi yöneten ve yönlendiren –Bolşevik veya "Sol" Sosyalist Devrimci– partinin karar vermesi gerektiğini vurguluyordu.

Taşkent Bolşevikleri, Devrimci Komite'nin başkanlığını kazanmada başarısız oldular ve Sosyalist Devrimcilerin tereddüt ve isteksizliklerine maruz kaldılar. Bu daha sonraki olayları belirledi.

Yine de Taşkent'teki "Eylül Olayları" yığınların Bolşevikler etrafında toplandığını hiçbir şüphe bırakmaksızın kanıtlıyordu. Ülkenin en önemli ulusal bölgelerinden biri silahlı ayaklanmanın eşiğindeydi. Fakat bu olaylar, elbette iktidarın Sovyetlere geçtiğini kanıtlamıyordu.

Devrimci Komite seçimleri Taşkent'teki karşıdevrimcilerin öfkeye kapılmasına neden oldu. 12 Eylül'de saat 5'te Türkistan Komitesi ve General Çerkes ile birlikte Bölge Duması temsilcileri ve Kuvvetler Başkomutanının ortaklaşa yaptığı özel bir toplantıda Devrimci Komite üyelerinin derhal tutuklanmasına dair bir karar alındı. General Çerkes, Kadetlere ve bir asteğmen grubuna, Devrimci Komite ve Taşkent Sovyeti'nin sürekli toplantı halinde olduğu "Özgürlük Salonu"nu kuşatmalarını emretti. Taşkent Sovyeti, çoğunluğunu "Sol" Sosyalist Devrimcilerin oluşturduğu yeni bir İdari Komite seçmişti. Devrimci Komite üyeleri tutuklanıp hapse konuldu. Sovyetlerin mitinginde bulunan işçi ve askerler bunu duyduklarında derhal bir açıklama yapılması ve komite üyelerinin serbest bırakılmasını talep ettiler.

Mitinge gelen General Çerkes'in konuşması dinleyicileri öyle kızdırdı ki, dinleyiciler ellerine geçen her şeyi ona fırlatmaya başladılar ve General oradan kaçmak zorunda kaldı. Bütün geceyi bir

hendekte saklanarak geçirdi. Ertesi gün tutuklandı.

1. ve 2. Sibirya Takviye Kuvvetleri askerleri, Devrimci Komite üyelerinin tutuklandığını öğrenince silahlarını alarak hapishaneye gittiler ve tutukluları serbest bıraktılar. Uzlaşmacılar öylesine korkmuştu ki Devrimci Komite üyelerini derhal salıverdiler.

Uzlaşmacı Bölge Duması'nın liderleri panik içinde devrimci Taşkent'e karşı destek alacaklarını umdukları Skobelev'e kaçtılar.

Türkistan Komitesi, Geçici Hükümet'e yardım için söz verdi ve ayaklanmayı bastırmak için hazırlık yapmaya başladı.

Devrimci Komite ve Sovyet'in yeni 'İdari Komitesi' güçlerini artırmak için bir dizi önlemler aldı, fakat karşıdevrimci kuvvetleri etkisiz hale getirmek için hiçbir önlem almadılar.

16 Eylül'de şehirdeki durum değişti. Kerenski'den gelen bir telgraf Taşkent Sovyetlerini suç işlemekle sorumlu tutuyor ve yirmi dört saat içinde Geçici Hükümet'in yerel temsilcilerine teslim olmazlarsa "gaspçıların en ağır kanunlarla cezalandırılacağı" tehdidinde bulunuyordu.

Kerenski aynı zamanda bu telgrafta cezalandırma komitesinin gönderildiğini belirtiyordu. Kerenski'nin kesin "emri" ile birlikte bu bilgi sessizce ayaklanma için hazırlanan karşıdevrimcileri cesaretlendirdi. Beyaz Muhafızlar, "sadık" birimleri silahlandırmaya başladı. Cezalandırma komitesinin gelmesini bekleyen Türkistan Komitesi, Taşkent Sovyeti İdari Komitesi ile müzakerelere başladı. Zaman kazanmak için Türkistan Komite Başkanı Menşevik Nalivkin 18 Eylül'de Sovyet İdari Komitesi ile "son olaylarda yer alan grup ve kişilerin dokunulmazlığını" garanti eden ve Taşkent'e gönderilen komitenin geri gitmesini sağlayacak bir anlaşma imzaladı.

Türkistan Komitesi bu anlaşmanın koşullarını yerine getirmekte başarısız oldu. Cezalandırma komitesi geri çağrılmadı ve bunu protesto eden Taşkentli işçiler 20 Eylül saat 4'te genel grev ilan ettiler. Şehirdeki tüm fabrikalar, demiryolları, tramvay ve elektrik istasyonu durma noktasına geldi. Şehir karanlığa gömüldü. Missilleme olarak Türkistan Komitesi şehirde sıkıyönetim ilan etti.

Grev etkisiz kaldı. 24 Eylül'de Taşkent'e gelen General Koroviçenko başkanlığındaki cezalandırma komitesi, karşıdevrimciler tarafından büyük bir coşkuyla karşılandı; şehirdeki fabrikaların hemen hepsindeki işçiler greve devam etti.

26 Eylül'de Geçici Hükümet'in Genel Komiseri olarak hareket eden General Koroviçenko askeri mahkemeye, Devrim Komitesi ve Taşkent Komitesi'nin faaliyetlerini araştırmalarını ve tüm toplantıları yasaklamalarını isteyen bir emir gönderdi. Kazaklar "Özgürlük Salonu"nu kuşatarak tüm binayı aradılar ve Taşkent Sovyeti ve İdari Komite'nin tüm evrak, kitap ve bağışlarına el koydular.

Koroviçenko, eğer genel greve son verilirse sıkıyönetimi kaldıracağına söz verdi. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler greve son vermekten yanaydılar ve bunu 27 Eylül'de Grev Komitesi'ne bildirdiler. Aynı gün greve son verme çağrısı yapıldı fakat grev biteceğine mücadele daha da yoğunlaştı.

Taşkent'te ve Türkistan'ın diğer şehirlerinde demiryolu işçileri Kızıl Muhafızların çekirdeğini oluşturan silahlı mücadele gruplarını kurmaya başladı. %50 ücret artışı isteyen bir grev dalgası tekrar Taşkent, Hokand ve diğer şehirleri –bu kez Semerkant matbaacılarının katılımıyla– sardı. Benzer bir istek *Zemlya i Volya*, *Peçatnik* ve *İdeal* basım merkezi çalışanlarını da harekete geçirdi.

Taşkentli işverenler işçilerin taleplerini yerine getirmeyi reddettiler ve bu konuda Sosyalist Devrimciler tarafından desteklendiler. Matbaacıların genel mitinginde Sosyalist Devrimci liderlere güvenleri kalmadığı konusunda bir karar kabul edildi.

Bolşeviklerle Sağ Sosyalist Devrimciler arasındaki ilişkinin ne kadar gergin olduğu 29 Eylül'deki Türkistan İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti 2. Olağanüstü Bölge Kongresinde ortaya çıktı. Gündem şu maddeleri içeriyordu: Taşkent olayları, Bölge Sovyeti seçimleri ve Kurucu Meclis seçim hazırlıkları.

Kongreye müthiş bir gerginlik hakimdi. Cezalandırma kurulu hâlâ Taşkent'teydi. Sağ Sosyalist Devrimci Lider Çaykin kongrenin toplanmasını önlemek için elinden geleni yaptı. Kongredeyse son

derece provokatörce bir tavır takındı ve açıkça Uleme örgütü ile aynı bloğa girdi. Ama yine de "Devrimci Komite üyeleri liderliğindeki Taşkent temsilcilerinin diğer şehirlerden gelen delegelerden bir bölümünün desteğini kazandığını" kabul etmek zorunda kaldı.[87]

Kongrede küçük ama güçlü bir Bolşevik grubu vardı. Bir kısım delege, kurucularından aldıkları talimatları hatırlayarak kendilerinin Sosyalist Devrimciler tarafından yanlış yönlendirilmelerine izin vermediler. Kuşka'dan gelen delegeler, örneğin, bu şehrin işçileri ve garnizonunun ortak toplantısında şu konularda ısrar etmeleri konusunda bilgilendirilmişlerdi:

"1) Bütün iktidarın Sovyetlere geçmesi;

2) Tek bir askere bile savaş sonuna kadar izin verilmemesi, eğer verilmişse silahlarını yanlarına almalarının sağlanması;

3) Gıda krizine karşı tüm kiliselerin hazinelerinin yiyecek sağlamak amacı ile kullanılması."[88]

Çaykin liderliğindeki Sağ Sosyalist Devrimciler, Devrimci Komite'nin Eylül Olayları sırasındaki eylemlerini lanetlemek yönündeki önergelerinde ısrar ettiler ve bu önergenin oylanmasında bu komitenin üyelerine hak tanınmamasını istediler. Kongre bu talebi reddettiği zaman toplantıyı protesto ederek ayrıldılar.

Yeni Buhara Sovyeti adına konuşan Bolşevik Poltoratski, Sağ Sosyalist Devrimcilerin, Devrimci Komite ve İdari Komite üyelerine karşı sergiledikleri tutumu ve bir araştırma komitesi seçilmesi taleplerini kınadı ve "Devrim suikastçileri onun yargılayıcısı olamaz," dedi.

Diğer Bolşevikler öfkeyle Menşevik ve Sosyalist Devrimcilere saldırdı ve ihanetlerini tekrar vurguladılar. Delegelerden bir kısmı Bolşeviklerin iddialarını dikkatle dinliyor ve onaylarını dile getiriyordu.

Ekim ayı boyunca şehirdeki tansiyon en üst noktasına yükseldi. Tüm fabrikalardaki işçiler ve garnizon birimleri cezalandırma komitesinin işlevini protesto eden kararlar alarak iktidarın Sovyetlere geçmesi talebinde bulundular.

18 Ekim'de Taşkent İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, Alay Komitesi ve şehirdeki sendikaların temsilcilerini politik durumu görüş-

mek ve II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine gidecek delegeler için talimatları belirlemek üzere toplantıya çağırdı. General Koroviçenko'nun tutumunu protesto eden bir kararla konferans Türkistan Komitesi'nden şunları talep etti:

1) Ölüm cezasının kaldırılması ve Taşkent Sovyeti'nin tutuklu üyelerinin serbest bırakılması;
2) tüm toprakların 'Toprak Komitesi'ne devri;
3) sanayide halk kontrolü;
4) tüm cephelerde ateşkes;
5) belirlenecek bir günde Kurucu Meclis'in toplanması.

Söz alan delegeler Sovyetlerin iktidarı almasını talep ettiler. II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresindeki delegelere verilecek talimatları canlı bir tartışma izledi. Bolşevikler talimatların iktidarın Sovyetlere geçmesini talep etmesi gerektiğini, eğer bu yapılmazsa Kurucu Meclis'in ikna edilemeyeceğini savunuyorlardı. Bundan başka, Kurucu Meclis ikna edildikten sonra da Yerel Sovyetler, iktidarı elinde tutmalıydı. Bu konudaki Bolşevik önerisi 89'a karşı 4 oyla kabul edildi.

Böylece Taşkent Sovyeti Bolşevikler tarafından kazanılmış oldu.

Bu koşullarda iktidarın Sovyetlere geçmesi için silahlı mücadele kaçınılmaz oldu. Kayda değer büyüklükteki bir birliği Taşkent'e yerleştiren Geçici Hükümet, Taşkentli emekçilerin ayaklanmasını kana bulayıp tüm Rusya'daki emekçilere "gücünü sergilemeyi" umuyordu. Fakat "Taşkent macerası" karşıdevrimciler için yığınların devrimci hareketini bastırmak için giriştikleri diğer eylemler gibi başarısızlıkla sonuçlandı.

Taşkent Sovyeti İdari Komitesi, Sovyetlerin II. Kongresine yardım için başvurdu. Emekçiler enerjik bir şekilde silahlanıyor ve Kızıl Muhafızlar hızla büyüyordu.

***

Örgüt çalışmaları tüm ülkede hızla ilerliyordu. Bu süreçte Bolşevik çalışma olağanüstü bir yoğunluktaydı. Bolşevik Partisi'nin 1917'de sergilediği çalışmaları özetleyen Stalin şunları yazmıştı:

"Bolşeviklerin Ekim hazırlık sürecindeki taktiklerini anlamak için bu taktiklerin özellikle üstünde durulması gereken önemli özelliklerini iyice algılamalıyız... Bu özellikler nelerdir?"

"... bir partinin, Komünist Partisi'nin bölünmemiş liderliği, Ekim hazırlıklarının ana faktörüydü ve bu Ekim Devrimi'nin karakteristik özelliğidir."

"... Ekim hazırlıklarının yürütülmesinin ana koşulu Menşevik ve Sosyalist Devrimci partilerin izolasyonuydu –bu da Bolşevik taktiklerinin ikinci özelliğiydi."

"... Sovyetleri ana güce dönüştürme politikasının en önemli koşulu olarak uzlaşmacı partilerin izolasyonu ve proleterlerin liderliğinin zaferi de Bolşevik taktiklerinin üçüncü özelliğiydi."

"... milyonlarca emekçiyi parti saflarına çekmenin en önemli koşulu olarak kendi deneyimlerine dayanarak, parti sloganının doğruluğu konusunda yığınları ikna etme becerisi ve onları devrimci pozisyona yönlendirmesi de Bolşevik taktiklerinin dördüncü özelliğiydi."[89]

Ekim Devrimi hazırlıkları süresince Bolşevik taktiklerinin bu dört özelliği bu büyük ülkenin her köşesinden gözlendi. Her yerde Bolşevik Partisi zaferler elde ediyor, güçlükleri yeniyor, engelleri aşıyor, milyonlarca emekçiyi yönetiyor ve Sovyet rejimini kurmak için bu tarihi mücadelenin liderliğini yapıyordu.

Bolşevik Partisi'nin örgüt yönü, Ekim arifesinde ve Ekim günleri boyunca ülkenin belli bölgelerinde güçlerin dağıtımı konusunda açıkça görülüyordu. Petrograd'daki devrim karargâhındaki partinin büyük lideri V. İ. Lenin ve en yakın arkadaşı J. V. Stalin silahlı ayaklanmayı yönetiyorlardı. Petrograd'da çalışan Bolşevik Partisi'nin en önemli liderleri: J. M. Sverdlov, F. E. Jerzinski, M. İ. Kalinin, V. M. Molotov, G. K. Oryonikidze, A. A. Andreyev ve diğerleriydi. Moskova'da partinin Merkez Komite yönetimi altında çalışan tarihi mücadele hazırlıklarını yöneten şu Bolşeviklerdi: İ. İ. Skvortsov-Stefanov, E. Yaroslavski ve M. F. Şkiryatov; Volga bölgesinde V. V. Kuybişev, N. M. Şvernik ve diğerleri; İvanovo-Voznesensk bölgesinde M. V. Frunze; Kuzey Kafkaslar'da S. M. Kirov; Uraller'da A. A. Jdanov, Ukrayna'da K. E. Voroşilov, F. A. Sergeyev (Artyom) ve G. İ. Petrovski; Beyaz Rusya'da A. F. Myasnikov ve L.

M. Kaganoviç; Transkafkasya'da S. Saumyan ve A. Ya'paridze.

Bolşevik Partisi, politik bilinçli proleterleri ve diğer emekçileri yönlendiren disiplinli bir örgüttü. O devrimci harekette ve yığınların günlük yaşamında gerçek devrimci sınıfın ve partinin mücadelesinde yer alan tüm üyelerin öncü koluydu.

Stalin'in yazdığı gibi:

> "Burjuva güçleri yok eden devrimci yığınların başına dikilen yiğit ve güçlü bir parti; işte partimizin o zamanki hali."[90]

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PETROGRAD'DA SİLAHLI AYAKLANMA HAZIRLIKLARI

1

AYAKLANMANIN ÖRGÜTÇÜSÜ OLARAK BOLŞEVİK PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresinin hemen ardından Lenin, Bolşevik askeri örgüt liderlerini –N. İ. Podvoyski ve diğerleri– topladı ve askerlerin ve denizcilerin ne derece ayaklanmaya hazırlıklı oldukları konusunda bilgi istedi. Askeri örgütlerin liderleri denizcilere tamamen güvenilebileceğini ve Bolşevikler emir verir vermez filoların harekete geçeceğini bildirdiler. Bu Helsingfors ve Baltık'taki diğer deniz birimlerindeki denizcilerin durumuydu.

Podvoyski, Petrograd garnizonundaki birliklere hakim olan durumu rapor ederek askerlerin açıkça ayaklanmaya sempatiyle baktıklarını belirtti.

"Voyenki" ya da "askeri komiteler" olarak çağrılan Bolşevik askeri örgütünün bazı subayları ayaklanma hazırlıklarını engellemeye çalıştılar. Bunlar, silahlı ayaklanmanın orduyu ve eyaletleri hazırlamak ve komiserlerin cepheye, Moskova, Kiev, Saratov, Ekaterinoslav ve Nizni-Novgorod'a gönderilmesi için zaman kazanmak için bir süre ertelendiğine inandırıldılar.

Lenin, ayaklanmanın ertelenmesi konusundaki görüşleri kesin olarak reddederek, ertelemenin düşmana devrimci güçleri yenmek için organize olma izni vereceğini vurguladı. Lenin hazırlıkların karşıdevrimcilerin önünü kesmek için hızlandırılması gerektiğini belirterek, kişisel olarak ayaklanmayı örgütleme çalışmalarını üstlendi. Stalin ve Sverdlov'u gizli ikametgâhına çağırarak parti örgütünün hazırlığı konusunda onları sorguya çekti ve gerekli talimatları verdi. Lenin, Podvoyski ve Askeri Devrim Komitesi'nin diğer üyelerini

de çağırarak ayaklanmanın teknik yönünü, onların birliklerle ilişkilerini, onlar arasında hakim olan düşünce, Kızıl Muhafızlar ve emekçi kesimin yaşadığı bölgelerdeki durum hakkında bilgi aldı. Yardımcılarını cesaret ve enerjiyle doldurarak kararlı ve militan bir lider olarak silahlı ayaklanma hazırlık çalışmalarına büyük bir ivme kazandırdı.

Petrograd'da bölge askeri örgütü Eylül sonunda kurulmuştu. Bu örgüt, Kızıl Muhafızlar için, silah toplayacak ve alaylarda propaganda yapacak elemanlar alıyordu. Aynı zamanda şehirdeki askeri okulların listesini yapıyor ve Kadet birimlerine bağlı alt kademe askerler arasında propaganda yapıyorlardı. Petrograd bölgesinde Peter ve Paul Kalesi ve büyük miktarda silahın depolandığı cephanelik etrafında araştırma yapıyorlardı. Kalede, Bolşeviklerle işbirliğine hazır politik bilince sahip 10-15 asker buldular. Arsenal İşçi ve Asker Komitesi'ne Sosyalist Devrimci ve Menşevikler hakimdi, fakat kaledeki Bolşeviklerin yardımıyla askeri teçhizat deposundaki işçiler ve askerler arasında propaganda çalışması yürütülüyordu. Uzlaşmacılar giderek izole edildi ve Bolşevikler gizlice Kızıl Muhafızlara ve garnizonun devrimci alaylarına cephanelikten aldıkları silahları verdiler.

Ayaklanmaya hazırlık çalışmaları, yasal olarak faaliyette bulunan Petrograd Sovyeti Askeri Devrim Komitesi tarafından yürütülüyordu. Petrograd Askeri Bölge Karargâh subayları, Petrograd garnizonunun bir kısmını tekrar bir araya getirmek ve onları acil askeri yardım talep eden cepheye göndermek için bir emir yayınladı.

9 Ekim'de bu emrin yayınlandığı gün Petrograd Sovyeti İdari Komitesi'ndeki Menşevikler, örgütler komitesinin garnizonu başkentten çekilmeye çağıran bir öneriyi kabul etmesini garantilemeye çalıştılar.

Petrograd Sovyeti'nin toplantısı aynı gece yapıldı. Bu Menşevik önerisinin reddedilmesine rağmen, Bolşeviklerin atağıyla, Petrograd'ı savunmak ve birlikleri başkentten geri çekmek isteyen Petrograd Askeri Bölge Karargâh subaylarının ataklarına karşı hareket edecek bir Askeri Devrim Komitesi kurulmasına karar verildi.

Bu, Bolşeviklerin karşıdevrimcilere açıkça meydan okumasıydı.

12 Ekim'de Askeri Devrim Komitesi'nin fonksiyonlarını belirleyen kurallar Petrograd Sovyeti İdari Komitesi'nin kapalı oturumunda kabul edildi. Bu fonksiyonlar şöyle tanımlanabilir: Başkenti savunmak için gerekli en az kuvvete karar verilmesi ve bunun sağlanması; Baltık Filosu Merkez Komitesi ve Finlandiya'daki garnizon ile irtibatın sağlanması; Petrograd garnizonu kuvvetlerinin tam bir kaydının tutulması; başkentte karşı duruşları önlemek için önlemler alınması; işçilerin silahlandırılması ve devrimci disiplinin sağlanması.

Merkez Komite silahlı ayaklanma kararını aldıktan sonra, başkentin tüm bölgelerinde ayaklanma hazırlıkları yapmak için gizli karargâhlar kuruldu. Bu karargâhlar her bölgedeki askeri örgütlerin liderlerinden, Kızıl Muhafız şefi ve eğer Bolşevik ise Bölge Sovyeti başkanından oluşuyordu. Askeri Devrim Komitesi'nin emrinde çalışan bu bölge karargâhları enerjik bir şekilde kendi bölgelerindeki Kızıl Muhafızları denetleme işini organize ediyorlar; ayaklanmada ele geçirilecek binalar ve kaleler hakkında notlar alıyorlar ve devrimci birlikler için görevlendirilmemiş subaylar ve ordunun yeni subayları arasından komutanlar seçiyorlardı.

Taşrayla olan irtibatı iyileştirmek ve yerel parti örgütlerine pratik yardım sağlamak için Bolşevik Partisi Merkez Komitesi üyelerini çeşitli bölgelere göndererek, yerel örgütlere partinin talimatlarını iletiyor ve onları ayaklanmanın genel planı hakkında bilgilendiriyorlardı. Bunlar aynı zamanda ayaklanma başladığında merkez hangi örgüte ne kadar güveneceğini bilsin diye yerel örgütlerin askeri ve teknik bakımdan ayaklanmaya hazır olup olmadığı konusunda bilgi topluyorlardı.

Merkez Komite'nin talimatı üzerine ayaklanmaya hazırlılık durumu hakkında bir rapor, Bolşevik Partisi Petrograd Komitesi toplantısında hazırlandı.

14 Ekim'de Bolşevik Partisi'nin Moskova Bölge Bürosu tüm örgütleri kendi bölgeleri içinde ayaklanma için pratik hazırlıklara geçmeleri, Kızıl Muhafız birliklerini organize edilmesi, çeşitli garnizon-

lardaki askerlerle irtibat kurulması ve operasyonun yürütmesi için komitelerin kurulması talimatını verdi.

Merkez Komite Saratov'a bir temsilci göndererek, oradaki Bolşevik örgütünü ayaklanma hazırlıkları hakkında bilgilendirdi. Önde gelen parti liderlerinin yaptığı küçük bir toplantıda bu temsilci Merkez Komite'nin planlarını anlattı, yığınların tepkisi hakkında bilgi aldı ve örgüte askeri ve teknik hazırlıkları hızlandırma talimatı verdi.

Valk şehrinde düzenlenen Letonyalı Bolşeviklerin özel bir kongresine katılan Merkez Komite temsilcisi, Letonyalı yoldaşlara, Geçici Hükümet tarafından cepheye geri çağrılabilecek birlikleri tutmaları ve her ne zaman Askeri Devrim Komitesi çağırırsa, birlikleri Petrograd'a göndermeye hazır olmaları talimatını verdi. Letonyalı Bolşevikler gizli bir Askeri Devrim Komitesi kurup, Petrograd'ın yardımına göndermek üzere iki Letonya alayını hazırlama kararı aldılar. Diğer alaylar herhangi bir askeri birimin Geçici Hükümet tarafından cepheye çağrılmasını önlemek için pozisyon aldılar. Tüm alaylar iktidarı ele geçirmek adına yapılan Sovyet mücadelesini destekleme sözü verdiler.

Merkez Komite'nin acil temsili için bir Askeri Devrim Komitesi de 20. Ordu'da kuruldu. Bu komite Petrograd ile irtibat kurarak, ayaklanma başladığı zaman nasıl hareket edecekleri konusunda kesin talimatlar aldı.

Merkez Komite Moskova'da düzenlenen Şehirler Birliği Bütün Rusya Kongresinden yararlanarak taşradan gelen Bolşevik temsilcilerle irtibat kurdu. Bolşevik grup toplantısına katılan Merkez Komite temsilcileri partinin talimatlarını ilettiler. Bu raporu dinledikten sonra toplantıda Moskova ve Petrograd'da iktidarın ele geçirilmesi durumunda merkeze yardım etmek için alınacak pratik önlemler tartışıldı. Toplantıda aynı zamanda farklı örgütler tarafından yürütülecek faaliyetler de masaya yatırıldı. Tula silahları sağlayacaktı. İvanovo-Voznesensk, Kolomna ve Moskova'ya yakın diğer bölgeler direkt olarak silahlı birlikler göndereceklerdi.

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, yiyecek komitesini elinde bulunduran Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin ayaklanmanın başarısından sonra devrimi açlıkla ezmek için yiyecek stoklarını gizleyeceklerini tahmin ediyordu. Sonuçta ayaklanmadan çok önce bunu önlemek için tedbirler alındı. Ufa'daki Bolşeviklere, örneğin, ayaklanmadan hemen sonra başkente gönderilmek üzere tren dolusu hububat hazırlanması talimatı verildi.

Ufa Bolşevikleri bu talimatı yerine getirmek için derhal çalışmaya başladı. Bolşevik A. D. Tsurupa liderliğindeki yerel Gubernia Gıda Komitesi Petrograd'ın yardımına koşmak için tüm hazırlıkları yaptı. Haberciler Urallar'daki çeşitli sanayi tesislerine gönderilerek oradaki örgüt gelişen olaylar hakkında uyarıldı.

Acilen Petrograd'da Sibirya hububatı sağlama işine ek olarak Ural Bolşevikleri devrime silahlı yardımda bulunmak için de hazırlanıyorlardı.

Lenin ayaklanma planını başkentte hazırlamış ve tüm büyük strateji uzmanları gibi ayaklanmanın Moskova ve Petrograd'da başarısızlığa uğrama olasılığını da hesaba katmıştı. Böyle bir durumda Urallar iktidar için mücadeleyi üstlenmeliydi. Bolşevik Partisi Ural Bölge Komitesi yayın organı *Uralski Raboçi* o zaman şöyle yazmıştı:

> "Taşradaki devrimci ordu kendini tamamen savaş hazırlıklarına adapte etmeli ve eğer gerekirse, devrimci Petrograd öncü kollarının yardımına gitmeli ya da Petrogradlı emekçilerin yenilmesi durumunda, burada ilerleyen karşıdevrimcilere karşı savunmayı ele almalıdır."[1]

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi başkent çevresini ele geçirme konusuna yoğunlaşmıştı.

Temsilcilerini bölgedeki tüm demiryolu istasyonlarına göndererek Geçici Hükümet'in birliklerin hareketini temin etmek için buraları ele geçirme girişiminde bulunacağı uyarılarında bulundu.

Merkez Komite'nin talimatı üzerine Petrograd Askeri Devrim Komitesi temsilcileri Luga, Dno, Pskov ve diğer şehirlerin yerel örgütlerinin harekete hazırlıklı olup olmadıklarını incelemek ve birlik-

lerin devrimci Petrograd'a karşı harekete geçmelerini önlemek konusunda talimat vermek üzere ziyaret ettiler.

Parti örgütlerine, saptanan ayaklanma gününü bildirmek üzere gizli bir kod oluşturuldu. Yerel örgütler Merkez Komite tarafından, operasyonun yapılacağı en uygun zaman ve kullanılacak yöntemler konusunda bilgilendirildi.

Sağlanan kayda değer disiplin ve karşılıklı yardım Merkez Komite'nin yerel örgütlerinin kendi başlarına hareket etmelerini önlemiş ve operasyonlarını genel talimatlara göre yürütmelerini sağlamıştı.

Merkezde harekât ile birlikte tüm operasyonların bu şekilde koordinasyonu, Petrograd'a zaferin kazanıldığı gün ve ertesinde birçok şehrin niye Geçici Hükümet'e karşı geldiğini açıklıyordu. Bunun gibi bir örgüt ve koordinasyon, dakiklik ve karşılıklı yardım daha önceki bir ayaklanma veya devrimde başarılmamıştı. Bu örgüt ve disiplin Lenin ve Stalin'in liderliğindeki Bolşevik Partisi Merkez Komitesi tarafından sağlanmıştı.

Daha önceden Merkez Komite tarafından görüşülmemiş, ayaklanmayı etkileyen tek bir konu bile yoktu. Genel plan, irtibatlar, cephe arkasının güvenliği ve sloganlar dikkatle hazırlanmıştı.

Kızıl Muhafızlar olarak bilinen ayaklanmanın silahlı güçlerinin örgütüne de büyük bir dikkat harcanmıştı.

Lenin şöyle yazıyordu:

> "Tarih, askeri ve politik ana sorunları oluşturuyor."[2]

Bazı yerlerde ayaklanmanın askeri önemi göz ardı ediliyordu. Bu şüphesiz Menşevik ve Sosyal Demokrat fırsatçılığının etkisi ve emekçileri silahlandırma ve devrim korkusunun özelliklerinden biriydi. Bu, hain Troçki'nin en önemli özelliklerinden biriydi.

Tüm bu zaman boyunca önemli merkezlerdeki uzlaşmacı Sovyetler devrimin mücadeleci örgütlerini engellemeye çalıştılar. Mevcut olan Kızıl Muhafız birimleri yarı yasal olarak küçük Sovyet birimleri ve Bolşevik Partisi yerel komiteleri tarafından fabrikalarda kurulmuştu. Bolşevikler tarafından yapılan baskılar sonucunda

Sovyetler silahlı birliklerin örgütlenmesi işini üstlenmeye başlamıştı. 16 Ekim'de Petrograd Sovyetleri İdari Komitesi şu açıklamayı yaptı:

> "1) Ana fonksiyonu devrimi yapmak ve devrimin kazançlarını korumak olan Emekçi Muhafızları Örgütü şu an en önemli konudur.
>
> 2) ... emekçi muhafızlarını organize etme ve onlara politik bir yön verme işini Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti üstlenmelidir."[3]

Petrograd Sovyeti örneğini diğer şehirlerdeki Sovyetler izledi. Kızıl Muhafız birlikleri kurmak için özel örgütçüler atandı ve bu amaç için fon ve silah temin edildi. Proleter ordu birlikleri her yerde hızla büyüyordu.

Petrograd örneğini izleyen taşra ve cephedeki Sovyetler ayaklanma sırasında operasyonları yürütmek üzere Askeri Devrim Komiteleri kurdular. Parti örgütleri en iyi birliklerini bu komitelere göndererek Sovyetlerin İdari Komitelerini kuvvetlendirdiler.

Nihayet ayaklanma için tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. Bolşevik Partisi İdari Komitesi operasyonun genel planını çıkardı. Bir Askeri Devrim Komitesi ayaklanmanın Genelkurmayı olarak hareket etmek üzere kuruldu. Kızıl Muhafızlar –ana mücadele kuvvetleri– seferber edildi. Taşra uyarıldı. Gizli bir parola belirlendi. Güvenilir irtibatlar sağlandı. Farklı parti örgütlerinin görevleri saptandı. Tüm savaş kuvvetlerinin durumu kesinleştirildi. Demiryolu istasyonlarının işgali sağlandı. Sosyalist Devrimci ve Menşevikler yığınlardan uzaklaştırıldı. Bolşevik sloganlar ise çok önceden proleterlerin ve emekçilerin sloganı haline gelmişti bile. Merkez Komite tarafından yönetilen Bolşevik Partisi iktidar için kararlı mücadelesine hazırdı.

Lenin ayaklanma için belirli bir gün saptamamıştı. Herhangi bir gün başlayabilirdi, ama mutlaka Sovyet kongresinin açılışından yani Sosyalist Devrimci ve Menşevik Merkez İdare Komitesi'nin saptadığı 20 Ekim'den önce olmalıydı.

Ayaklanma hazırlıklarındaki ilerlemeleri görmek ve bunun önemi hakkında parti emekçilerinin büyük bir kesimini uyarmak için Lenin, partinin Merkez Komite üyelerinin ve Parti Petrograd Komi-

tesi temsilcilerinin, askeri örgüt, Petrograd Sendikalar Birliği, fabrika komiteleri, Demiryolu ve Petrograd Bölge Komitesi'nin katılacağı bir toplantının 16 Ekim'de yapılmasını önerdi. 30 yoldaşın hepsinin orada olması bekleniyordu. Toplantı gizli olacağından güvenilir bir yer bulmak zordu. M. İ. Kalinin bu problemi çözdü. O zamanlar Kalinin Petrograd Viborg bölgesinin Lesnoy alt bölgesi şehir yönetim başkanıydı ve Duma bölgesinde bir odayı Merkez Komite'nin emrine tahsis etti.

Akşam saat 7 sıralarında Lenin geldi. Odaya girmeden önce peruğunu çıkararak cebine koydu. Bir tabureye oturup cebinden notlarla kaplı bir tomar kağıt çıkardı ve konuşmaya başladı. 10 Ekim'de Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin aldığı kararları okudu ve sadece iki üyenin karşı oy kullandığını bildirdi. Kısa ve kesin sözlerle genel durumu özetledi. Petrograd ve Moskova'daki belediye seçim sonuçlarına değinerek yığınların Kornilov ayaklanmasından önce bile Bolşevikleri izlediklerini söyleyerek Demokratik Konferanstaki kuvvetlerin analizini yaptı:

> "Kornilov ayaklanması yığınları bize daha da yaklaştırdı. Durum açık: Kornilov diktatörlüğü ya da proleterlerin ve köylülerin diktatörlüğü."[4]

Lenin konuşurken gergin bir sessizlik odayı kaplamıştı. Düşüncelerini dinleyicilerin kafalarına kazımak ister gibi ara sıra sesini yükseltti. Ara sıra ayağa kalkıp parmaklarını ceketinin kol evlerine sokarak yürüyor ve aynı zamanda konuşmasına devam ediyordu. Ayaklanma karşıtlarını cevaplarken gözleri kısılıyor, sesi sertleşiyor ve utandıran bir tahkirle karşıt düşüncelerin anlamsızlığını ortaya koyuyordu.

Ülkedeki durumu gözden geçirdikten sonra uluslararası durumu değerlendirmeye geçti:

> "Batı Avrupa'da bir devrim başlatmak Rusya'dakinden daha zordur. Fakat Alman deniz kuvvetlerinde başlayan ayaklanma, Almanya gibi bir ülkede bile devrimci hareketlerin ne büyük etkiler yapabileceğini göstermiştir. Eğer ayaklanmaya bir an önce başlarsak tüm proleter Avrupa'yı yanımıza alırız."

Konuşmasını şunları söyleyerek bitirdi:

> "... burjuvalar Petrograd'ı kuşatmak istemektedir. Bunu sadece Petrograd'ı ele geçirerek önleyebiliriz. Tüm bunlardan çıkacak sonuç açıktır: Silahlı ayaklanma... Hem Rusya hem de Avrupa'daki sınıf mücadelesinin politik analizi en kararlı ve en aktif politikanın silahlı ayaklanma olduğunu kanıtlamıştır."[5]

Odadaki herkes nefeslerini tutarak Lenin'in konuşmasını dinlemişti. Konuşması bittikten dakikalar sonra bile kimse tek bir söz söyleyemedi.

Sonra bölge raporlarının alınmasını öneren Sverdlov'un sakin sesi duyuldu. Sverdlov ilk olarak kendisi Merkez Komite Sekreterliği adına konuştu. 400 binden fazla üyesi olan Bolşevik Partisi'nin muazzam yükselişini vurguladı. "Partinin etkisi," dedi, "ordu, deniz kuvvetleri ve Sovyetlerde hızla artıyor."

Raporunu devrimci kuvvetlerin seferber edilmesi ile ilgili bir bildiriyle bitirdi.

Sverdlov'u, Parti Petrograd Komitesi ve askeri örgütler adına konuşan yoldaşlar izledi ve daha sonra sendika ve fabrika komitelerinin konuşmaları dinlendi. Demiryolu, posta ve telgraf işçileri arasında hakim olan hava üzerinde özellikle duruldu. Konuşmacılar, postanedeki alt kademe memurların Bolşevik liderliğini benimsediklerini bildirdiler. Örneğin postacılar belirtilen dakikada Genel Posta Merkezini işgal etmeye hazırdılar. Demiryolu işçileri bir grup ulaşım işçisinin burjuva hükümete karşı öfke duyduğunu belirtti. Tüm bu raporlar Lenin'in halkın ayaklanmaya hazır olduğu düşüncelerini doğruluyordu. Sverdlov bu raporları şöyle özetledi:

> "Merkez Komite önergelerine bağlı olarak Moskova'daki ayaklanma olasılığını gerçekleştirmek için adım atıldı."[6]

Bundan sonra raporlar tartışmaya açıldı, birçok konuşmacı ayaklanmanın teknik hazırlıklarının yetersizliğini belirtti ama ana konuda Kamenev ve Zinovyev dışında kimse Lenin'e karşı çıkmadı.

Kamenev ve Zinovyev tekrar "uyarılarını" yenilediler. Başkentin korunmasını açıkça savunmaya cesaret edemeyen Zinovyev konuş-

masına ayaklanmanın başarısının garanti edilip edilmediğini sorgulamakla başladı:

> "Konuya ilk günden ve Petrograd'da karar verilmeli. Aksi takdirde her yere moral bozukluğu hakim olur. Finlandiya ve Kronstadt'dan gelecek desteğe bel bağlamanın hiçbir anlamı yok. Petrograd'daki kuvvetlerimiz yetersiz. Bundan başka düşmanlarımız büyük bir yönetici kadroya sahip."[7]

Bahçedeki ağaçların hışırtısı duyuluyor, yağmur camlara vuruyor ve Zinovyev'in tiz sesi bağımsız bu sesleri tamamlar gibi görünüyordu. Monoton bir şekilde dönüp dolaşıp aynı konu hakkında konuşuyordu: Düşman güçlü, aceleyle hareket etmemeliyiz.

Bu konuşmayla ölesiye sıkılan odadaki insanlar onu dinlemeyi bırakarak Lenin ve Stalin'in oturduğu masanın etrafında toplandılar. Az sonra Zinovyev'in bulunduğu bölge tamamen boşaldı ve kendini Kamenev ile yalnız buldu. Gizlilik nedeniyle Lenin, Stalin ve Sverdlov raporlarında geçen hafta yaptıkları işleri belirtmemişlerdi. Bundan faydalanan Kamenev parti liderine karşı iftira atağına geçti.

> "Bu önerge kabul edildiğinden beri bir hafta geçti ve bu bir hafta ayaklanmanın nasıl yapılmaması gerektiğini tam olarak gösteriyor. Bu hafta boyunca hiçbir şey yapılmadı ve bu sadece her şeyin daha kötüye gitmesine neden oldu. Bu haftanın sonucu ayaklanma için herhangi bir zemin olmadığını gösteriyor."[8]

İki gün sonra Lenin, Kamenev'in saldırısıyla ilgili şunları yazdı:

> "Bunu yalanlayamazdım çünkü gerçekten ne yapıldığını anlatamazdım."[9]

Gerçekte burjuva demokrasinin korunmasını savunan Kamenev açıkça bir Menşevik pozisyonu almıştı. Ayaklanma konusunu bir öğretmenin yazılı bir sınavı değerlendirmesi gibi ele alıyordu; her şeyin tek bir çizgide olmasını, yani gerekli tüm silahların derhal sağlanması, tüm düşman planlarının önceden bilinmesini ve zaferin tamamen garantilenmesini istiyordu. Menşevikler gibi Lenin'i bir Blankist ve suikastçi olmakla suçluyordu:

> "Sosyal açıdan konuşursak, kriz olgunlaşmakta; fakat yirmisinden önce mücadeleye başlamamızı gerektirecek hiçbir kanıt yok. Bu, 'şim-

di ya da asla' sorunu değildir... Biz bir ayaklanmaya başlayacak kadar güçlü değiliz... Biz burada iki taktiğin karmaşasını yaşıyoruz: Suikast taktikleri ve birlikleri Rus devrimine sokma güveni taktiği."[10]

Konuşmasını bitirdiğinde Stalin sakince ayağa kalkarak Zinovyev ve Kamenev'in öne sürdüğü fikirleri analiz etti. İftiracılara doğru sert bir sesle şunları söyledi:

"Saldırının ertelenmesini söylemek çok kolay fakat biz saldırıyla neyi kastettiğimizi iyice anlamalıyız; ekmeğin fiyatının yükselmesi, Kazakları Don bölgesine göndermek ve benzerleri de saldırıdır. Askeri bir saldırı olmazsa ne kadar daha bekleyeceğiz? Objektif olarak Kamenev ve Zinovyev'in önerileri karşıdevrimcilere organize olma olanağı vermekten başka hiçbir işe yaramaz. Geriye çekilmeye kalkarsak devrimi tamamen kaybederiz. Niçin kendimiz günü ve koşulları belirleyip karşıdevrimcilerin organize olma olasılığını yok etmeyelim?"[11]

Stalin'in kararlı savunması bu korkakların alçakça tasarılarını ortaya koydu. Söylediği her kelime kamçı gibi keskindi. Kamenev sinirli bir şekilde bıyıklarını yoluyordu. Zinovyev odanın bir köşesinde sinirli bir şekilde kıpırdanarak Stalin'in sert konuşmasını bölmeye çalışıyordu.

Stalin daha sonra uluslararası durumla ilgili konuşmaya başladı ve uluslararası ilişkilerin tamamen kendi lehlerine olduğunu gösterdi. Stalin konuşmasını şöyle bitirdi:

"İki politika var. Biri devrimin zaferine doğru gidiyor ve Avrupa'ya bakıyor; diğerinin devrimde hiçbir geleceği yok ve sadece bir karşı çıkma. Petrograd Sovyetleri halihazırda birliklerin geri çekilmesi önerisini reddederek devrim yolunu tutmuştur. Deniz kuvvetleri Kerenski'ye karşı çıktığı gibi aynı şekilde ayaklanmıştır."[12]

Merkez Komite üyeleri birbiri ardına ayağa kalkarak Zinovyev ve Kamenev aleyhine konuştular. Bu iki panik içindeki iftiracıyı ikna etmeye bile çalışmadılar. Onlarla tartışmadılar. Amaçları işçilerin kafasındaki olası şüpheleri yok etmek ve mitingde sorulabilecek soruları cevaplamaktı. Tüm Bolşevik Partisi ayaklanma için hazırlıklı olmalıydı. Yakında olması muhtemel savaşta hiçbir yan çizen olmamalıydı. Tüm tartışmaların esasını bunlar oluşturuyordu.

Sverdlov, Lenin tarafından dile getirilen ayaklanmanın politik

bir safhadan çıkıp teknik bir safhaya girdiği hakkındaki görüşünü genişletti. Ülkenin önemli tüm bölgelerine bağlı olarak ve mitingden önce sorumlu işçilerden çoğunu özel olarak sorgulayarak durumu ele aldı. Toplantıda karşıdevrimcilerin gizlice yaptığı hararetli hazırlıklar hakkında detaylı bir rapor verdi. Sverdlov, karşıdevrimci generallerin devrimi önlemeye çalıştıklarını gösterdi ve Kamenev'in 10 Ekim'de Merkez Komite'nin aldığı kararlar hakkında pratik olarak hiçbir şey yapılmadığı iddiasıyla dalga geçti.

> "Güçler dengesi bizim lehimize. Önergenin iptaline gerek yok, fakat teknik hazırlıkların daha enerjik bir şekilde ilerlemesi için önerge iyileştirilmeli."[13]

Sverdlov'u, sesi heyecandan titreyen Jerzinski izledi, Lenin'in önerisini hararetle destekleyip, niçin Bolşeviklerin özellikle bu dakikada ayaklanmaya çağrıldığını açıkladı. Lenin'i suikastçi taktikler izlemekle suçlayan Kamenev'e ateş püskürdü. Zinovyev ve Kamenev tarafından ileri sürülen fikirlerin Menşevik karakterini ortaya serdi. Sanki o bu hainleri tamamen soyuyor, onları çırılçıplak bırakarak tesadüfen devrimci saflara katılmış korkaklar ve alçaklar olduklarını meydana çıkarıyordu.

> "Ayaklanma başladığı zaman teknik kuvvetlere sahip olacağız. Aynı şey yiyecekler için de geçerli."[14]

Tartışma, konuşmasını Zinovyev ve Kamenev'e karşı iğneleyici sözlerle noktalayan ve onlara devrim hakkında iki basit gerçeği öğreten Lenin tarafından sonuca bağlandı:

> "Eğer bunun halkın ayaklanması olduğunu söylüyorsanız o zaman suikastlar hakkında konuşmanız yanlış olur. Eğer politik olarak ayaklanma kaçınılmazsa, o zaman ayaklanmayı bir sanat olarak ele almalıyız. Politik olarak o olgunlaşmış bir durumdu."[15]

Sanki daha fazla söylenecek bir şey olmadığını göstermek için oturduğu yerden kalkarak Merkez Komite'nin önerisini onaylayarak ve ayaklanma için enerjik hazırlıklar yaparak, günün sabitlenmesini Merkez Komite'ye bıraktı.

Merkez Komite'nin bu canlı çıkışı Kamenev ve Zinovyev'i he-

men orada toplantıda taktiklerini değiştirmeye zorladı. Kamenev ahmakmış gibi davranarak kollarını gerdi ve alaycı bir şaşkınlıkla şunları söyledi:

> "Ilk olarak ayaklanmanın 20 Ekim'den önce yapılmasını söylediniz, fakat şimdi durumu devrime göre ayarlamaya çalışıyorsunuz."[16]

Fakat başkentin bu iki kafadarı ellerini açtılar. Zinovyev ayaklanmanın en az beş gün daha başlamaması için yalvarıp yakardı. Kamenev üç günlük bir erteleme için yalvardı. Lenin, Zinovyev'i üçüncü kez cevapladı. Ters ve kısa sözlerle yeni proleter devrim ile Şubat Burjuva Demokratik Devrimi arasındaki farkları açıkladı ve aşağıdaki önergeye geçti:

> "Bu toplantı Merkez Komite'nin önergelerini tüm içtenliğiyle karşılayıp tamamen desteklemektedir. Tüm örgütleri, tüm işçileri ve tüm askerleri silahlı ayaklanma için hazırlık yapmaya ve Merkez Komite'nin bu amaç için kurduğu birime her türlü desteği sağlamaya çağırmakta ve Merkez Komite'ye ve onun Sovyeti'ne olan güvenini dile getirmektedir."[17]

Zinovyev ayağa kalkıp tiz ve sinirli sesiyle şunları önerdiği zaman bu önergeler hakkında oylama yapılmak üzereydi:

> "Araştırmacı hazırlık safhası ertelenmeden, Sovyet kongresindeki Bolşevik gruba danışılıncaya kadar bu tür hareketler yasak olarak değerlendirilmelidir."[18]

Herhangi bir karışıklık yaratmanın faydası olmayacağına ikna olan Zinovyev toplantının tam sonunda Troçki'nin yanında pozisyonunu aldı. Lenin'e açıkça karşı çıkmamakla beraber Troçki gizlice ayaklanmayı sabote etmeye çalışıyor ve Sovyet Kongresinin toplantısına kadar ertelenmesinde ısrar ediyordu. Şimdi Zinovyev Troçki'nin Menşevik pozisyonunun arkasına saklanarak Bolşevik Partisi'nin patlamasından kendini korumaya çalışıyordu.

Günler sonra Lenin, Zinovyev'in son sözlerini yorumlarken şunları yazdı:

> "... Zinovyev masum bir edayla –toplantı tarafından reddedilen– bir önerge vererek '2. Sovyet Kongresine gelecek Bolşeviklere danışmadan harekete geçilmemesini' öneriyordu.

Sadece şunu düşünün: Merkez, bir grev kararı veriyor ve sonra onlar erteleyebilecekleri bir miting öneriyorlar ve üstelik bunun, parti kuralları tarafından tanınmayan, Merkez Komite üzerinde hiçbir etkisi olmayan ve Petrograd'ı bilmeyen bir birime verilmesi isteniyor."[19]

Ne kaçamak ne de baştan savma cevapların bir anlamı vardı. Toplantı Lenin'in önergesini 4 çekimser, 2 red ve 19 evet oyuyla kabul etti.

Kamenev ve Zinovyev, Merkez Komite'nin kararını engellemek için Merkez Komite'nin tüm üyelerinin katılacağı bir toplantının telgrafla çağrısının yapılmasını önererek bir atakta daha bulundular.

Miting bu bildiriyi tartışmadan toplantı tutanaklarına eklemeye karar verdi. İtilen ve izole edilen Kamenev Merkez Komite tarafından tutulan yolun parti ve proleterleri yenilgiye götürdüğünü ve bundan dolayı Merkez Komite'den istifa ettiğini açıkladı.

Böylece bu yalancı ve korkak, mücadelenin arifesinde görevinden ayrıldı.

Bununla toplantı sona erdi. Merkez Komite üyeleri bir başka odaya giderek orada ayaklanma süresince operasyonu yürütmesi amacıyla Sverdlov, Jerzinski ve Uritski'den oluşan Stalin'in liderliğinde bir parti merkezi kurmaya karar verdiler. Bu merkez Askeri Devrim Komitesi ile ayaklanmayı yönetmek için işbirliği içinde olmalıydı.

Toplantı gün ışımadan önce bitti. Üyeler geldikleri gibi bir anda gittiler. Lenin en sona kaldı. Şiddetli bir rüzgar esiyordu ve Lenin'in şapkası ve peruğu başında dönüp duruyordu. Onları yerden alıyor ve kirlendiklerinin farkına varmadan tekrar başına koyuyordu. Büyük liderin düşüncelerini devrimin kaderi işgal etmişti.

Ellerini paltosunun ceplerinin derinliklerine sokan Lenin hızlı adımlarla yürüyor, kafasında silahlı ayaklanmanın son problemlerini döndürüp duruyordu.

2
İHANET

Merkez Komite'de yenilgiye uğrayan Kamenev ve Zinovyev parti tarihinde görülmemiş bir suç işlediler. 17 Ekim'de Merkez Komite toplantısı bittikten saatler sonra Menşevik gazetesi *Novaya Zin*'e bir bildiri göndererek Merkez Komite ile olan anlaşmazlıklarını açıkladılar. Kamenev şunları yazmıştı:

> "Harekete geçme konusu hararetli bir şekilde tartışılırken, Zinovyev Yoldaş ve ben partimizin Petrograd, Moskova ve Finlandiya'daki en büyük örgütüne partimizin yakın gelecekte herhangi bir silahlı eyleme girişmesi fikrine karşı çıkan bir mektup gönderdik... Sadece Yoldaş Zinovyev ve ben değil, pratik işlerle meşgul birçok yoldaş şu anda, sosyal kuvvetlerle ilişkilerin şu durumunda, bağımsız olarak, Sovyet Kongresinin toplantısından birkaç gün önce silahlı bir ayaklanmaya başlama fikrinin devrim ve proleterler için ölümcül olacağı konusunda hem fikir."[20]

Menşevik gazetesinin editörü Suhanov derhal parti arkadaşlarını bu mektup hakkında bilgilendirdi. Şimdiye kadar ayaklanma konusu tam bir gizlilik içinde tartışılıyordu. Bolşevik Parti dışında hiç kimse atılan adımların farkında değildi. Aniden ayaklanma arifesinde Kamenev ve Zinovyev Merkez Komite'nin gizli kararına ihanet etmişlerdi.

Aynı gün, Suhanov arkadaşlarını bu mektup hakkında bilgilendirdikten birkaç saat sonra Sovyetler Merkez İdari Komitesi, Sosyalist Devrimci ve Menşevik Bürosu aceleyle toplanarak Sovyetler Kongresini 25 Ekim'e kadar ertelemeye ve küçük burjuva partilerin kongrede çoğunluğu oluşturmaları için önlemler almaya karar verdi. Sadece üç gün önce Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, Kuzey Bölgesi Sovyetler Kongresini yetkisiz kılmış ve orduyu pisliklerin temizlenmesi için çağırmış ve delegelerini Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine göndermişti. Fakat şimdi, tam bir dönüş yaparak, Kuzey Bölgesi Kongresinin başvurusuna değinerek ordunun kongrede temsil edilmesi için tüm çabayı harcamaya çağırıyordu. Telgraf, tekrar seçim yapılmasını istemeyen ve bundan dolayı uzlaşmacıların

kontrolünde bulunan Bütün Ordu Sovyetlerine gönderildi ve bunlar küçük burjuva liderlerinin belirttiği gibi uyarıldılar:

> "Tüm devrimci demokrasi ve devrimin yararına uygun olarak kongre politikalarına uygun hareket edilmelidir..."[21]

Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin hesapları oldukça basitti. Onlar Troçki'nin, ayaklanmanın Sovyet Kongresi toplanıncaya kadar ertelenmesini talep ettiğinin farkındaydılar. Şimdi öğreniyorlardı ki Zinovyev ve Kamenev silahlı ayaklanmaya karşıydı. Uzlaşmacılar Sovyetler Kongresini erteleyerek Bolşevik Partisi içindeki karşıt gruplara Lenin ve Stalin'e karşı mücadelelerini yoğunlaştırmak için zaman verdiklerini hesaplıyorlardı. Bundan başka, ertelemeyle kongrede çoğunluğu sağlama avantajını kullanmak istiyorlardı. Erteleme aynı zamanda Geçici Hükümet'e ayaklanmayı bastırmak için zaman demekti.

18 Ekim sabahı Kamenev ve Zinovyev'in mektubu basında yer aldı. Düşman, bir ayaklanmanın hazırlandığını öğrendi. Petrograd Askeri Bölge Başkomutanı Albay Polkovnikov garnizonlara derhal şu "çok acil" emri gönderdi:

> "1. Her bir askeri birim, özel emirlere uyarak ve bağlı olduğu bölge içinde, şehir yönetim birimlerine –komiserler ve milisler–, hükümeti ve kamu binalarını korumak için her türlü yardımı sağlamalıdır.
>
> 2. Bölge komutanları ve Şehir Milislerinin temsilcileriyle birlikte devriyeleri organize etmeli ve suç elemanlarını ve hainleri toplamak için önlemler almalıdır.
>
> 3. Kışlalara gelen, silahlı harekete ve ayaklanmaya çağrıda bulunan tüm kişiler derhal tutuklanmalı ve görevli şehir komiserinin hapishanesine konulmalıdır.
>
> 4. Sokak gösterileri, toplantıları ve protestoları önlenmelidir.
>
> 5. Mevcut olan tüm askeri güçlerle derhal silahlı gösterilere bir son verilmelidir."[22]

Günün ilerleyen saatlerinde zırhlı araçlar ve otomobiller makineli tüfeklerle donatılarak Kışlık Saray'ın önündeki Saray meydanına yerleştirildi.

Akşam, Geçici Hükümet gizli toplantılarda buluşuyordu. Savaş

Bakanı Verhovski ve İçişleri Bakanı Nikitin ayaklanmayı bastırmak için alınan önlemleri rapor etti. Bakanlar Kurulu'nun toplantısından sonra Kerenski'nin odasında bir savaş konsülü toplandı. Toplantıda olanlar, Askeri Bölge Başkomutanı Albay Polkovnikov, 2. Komutan Kozmin, Bölge Karargâhı Başkanı General Bagratuni ve tugay komutanlarıydı.

Polkovnikov ve Bagratuni, eğer patlak verirse bir ayaklanmayı engelleyebilmek veya bastırabilmek için aldıkları önlemleri anlattılar. Başkent bölgelere ayrılmıştı ve her bölgedeki "düzeni sağlama" görevi ordu birimlerinin komutanlarına veriliyordu. Destekli devriyeler tüm şehirde görevde idiler. Güçlü kuvvetler varoşlarda insanların bir araya gelmesini önlemek için yerleştirilmiş ve tüm Petrograd'da birlikler gizli bir şekilde her an çıkacak bir ayaklanmaya karşı konuşlandırılmışlardı. Polkovnikov bunu şöyle ifade etti:

> "Somut önlemler halihazırda belirlenip onaylanmıştır ve yarın uygulamaya konulacaktır."[23]

Bu önlemler üzerine tartışmalar 19 Ekim sabahı saat 6'ya kadar sürdü. Bir süre sonra Kadetler çağrıldı, devriyeler takviyelendi ve Kazaklar şehrin farklı bölgelerine gönderildi.

Menşevikler, hükümetin önlemlerini gizlemek için hiçbir şey yapmadılar. 19 Ekim'de merkez organları, *Raboçaya Gazeta*, okurlarına şu bilgiyi verdi:

> "Tehlikeli taşkınlıkları önlemek için bir seri önlem alındı. Dün tüm milislere silah dağıtıldı. Politik bilince sahip ve Geçici Hükümet'e sadık altı yüz seçilmiş asker milislerle katıldı."[24]

Fakat kendi zekâlarından korkan bu küçük burjuvalar bunun yeterli olmadığını düşündüler. Yukarıdaki bilgileri içeren makale şu sinirli gözlemle sona erdiriliyordu:

> "Bununla beraber başkentin karanlık güçlerden korunmasının gerektiği gibi organize edilmediğini ve güvenilebilir bir idari organın olmadığını söylemeliyiz."[25]

İçişleri Bakanı ve hükümetteki Menşevik temsilci Nikitin sinirli arkadaşlarını sakinleştirmeye çalıştı. Aynı gazetede yayınlanan bir

röportajda onları "tahmin edilen Bolşevik harekâtına karşılık en kesin ve enerjik önlemler"in alındığı konusunda temin etti.[26]

Uyarılmış düşman hazırlanıp önceliği elde edebilirdi. Bunun ışığında 19 Ekim'de Kaluga'daki karşıdevrimci hareket açığa vurulmuş oldu.

Tüm burjuva basını "Tutun! Yakalayın!" diye haykırmaya başladı. 19 Ekim'de Menşevik *Raboçaya Gazeta*'da Bolşevik saflarındaki anlaşmazlıklardan büyük zevk alan "Lenin'e karşı Zinovyev" başlıklı bir makale yayınladı, Menşevikler Bolşeviklere karşı durmadan iftiralarda bulunuyorlardı. Bu değerli Menşevik gevezeleri şimdiden Petrograd sokaklarında sinsice dolaşan gizemli "gölge karakterler" görmüş gibi davranıyorlardı.

> "Yaklaşan fırtınayı hissettiren bir atmosfer var," diye Menşevikler histerik bir şekilde haykırıyorlardı. "Organize olmamış yığınların hareketi propagandalarıyla onu işleyen bu unsurların isteğinden bağımsız olarak gelişebilir."[27]

Hatta *Dyen* 17 Ekim akşamı başlatılacak Bolşevik ayaklanmasının "plan"ını bile yayınlamıştı. Bir "ordu" Ohtaya'dan yola çıkacak, Viborg bölgesi üzerinden Liteini köprüsünden geçerek Taurida Sarayı'nı ele geçirecekti. Narvskaya Zastava'dan yola çıkan bir diğeri Kışlık Saray'ı ve diğer hükümet binalarını işgal edecekti. Bir üçüncüsü Staraya ve Novaya Derevnya'dan yola çıkarak Peter ve Paul Kalesini zaptedecekti. Gazetenin "iyi bilgilendirilmiş" bir muhabiri şunları söylüyordu:

> "Akşam öğrenildiğine göre, Bolşevikler bu harekâtı ertelemeye karar vermişler. Buna, dün Cumhuriyet Konsülü Komitesi'nin gizli bir toplantısında Petrograd Askeri Bölge Başkomutanı Albay Polkovnikov'un olası çıkışları bastırmak için aldığı önlemleri açıklamasından sonra karar vermişler."[28]

Bolşevik Partisi'ni suistimal eden ve yeren burjuva ve küçük burjuva yazarların tamamı hükümete haykırıyordu: "Harekete geçin!"

Ordudaki ne Sosyalist Devrimciler ne de Menşevikler boş durdular. Uzlaşmacılardan oluşan ve bir gün önce "cephe" adına Sovyetler Kongresinin toplanmasını önlemek için çalışan 20. Ordu

Komitesi şimdi telaş içinde yine "cephe" adına güçlerini kongre için seferber ediyordu. Kongrenin bu sabık düşmanları Sovyetler Merkez İdari Komitesi ve Askeri Bölüm Bürosuna şu telgrafı gönderdiler:

> "Kongreye cepheden gelecek delegeleri büyük bir sebat göstererek organize etmenizi rica ediyoruz. Kongrenin geleceği, bu delegelerin hızlı ve yoğun bir şekilde organize edilmesine bağlı. Bizim delegelerimiz 23 Ekim'de tam olarak orada olacaklar. Sizden Ordu Komitesi sertifikaları olmadıkça kimlik vermemenizi rica ediyoruz."[29]

22 Ekim'de şimdiye kadar kongrenin toplanmasına karşı olan Sovyetler Merkez İdari Komitesi'nin askeri bölümü acele içinde barış ve toprakların köylülere verilmesi konusunda bir önerge kabul etti. Fakat bu tantanalı deyimleri izleyerek uzlaşmacılar eski, yıpranmış tartışmalarını tekrarladılar:

"Biz iktidarı demokrasiye verirken bile fire vermemeliyiz," dediler önergelerinde, fakat kendi cesaretlerinden korkarak derhal eklediler: "Fakat Sovyetlere değil."[30]

Bu önergeyle Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler Geçici Hükümet'e, Bolşeviklerin "barış" ve "toprak" sloganını benimseyerek onların tabanını çökertmeyi önerdiler. Politika oyunundaki bu tecrübeli eller hükümete Sovyetlerin iktidarı ele geçirmesini ve gerçekten halkın isteklerini karşılamalarını önlemek için bu manevrayı yapmalarını önerdi.

Kamenev ve Zinovyev'in alçakça girişimleri devrim savaşçıları safları arasında biraz yankı buldu. Fakat bütünde onları sarsmakta başarısız oldu. Petrograd Sovyeti'nin bir ayaklanma organize etme planına hainçe ihanet edenler bir yalanlama yayınlayarak böyle bir niyetleri olmadığını açıklamak zorunda kaldılar. Burada Bolşeviklerin başkaldırmaya çağırdığı yığınları yanlış yönlendirme tehlikesi vardı. Gerçekte, 21 Ekim'de yapılan Alay Komitesi'nin özel toplantısında konuşmacılardan biri, "bir ayaklanma olasılığını inkâr eden Petrograd Sovyeti'nin Kazaklara yaptığı açıklamayla, açıkça ayaklanmaya çağıran Lenin'in *Raboçi Put*'taki makalesi karşılaştırıldığında bir anlaşmazlığın çok açık olarak görüleceğini" dile getirdi.[31]

18 Ekim sabahı Lenin henüz Kamenev ve Zinovyev tarafından yapılan hainliğin farkında değildi, fakat Merkez Komite'nin 10 Ekim'de aldığı kararlardan sonra onların Moskova, Petrograd ve diğer parti komitelerine gönderdikleri mektup elindeydi. Kamenev ve Zinovyev'in "Son Durum" başlığını attıkları bu mektupta silahlı ayaklanmaya karşı tüm fikirlerini tekrarlıyorlardı. Bu mektubu yanıtlamak üzere Lenin şunları söyledi:

> "Bu yoldaşların öne sürdüğü iddialar çok zayıf. Bunlar, Bolşevizm ve devrimci proletarya enternasyonalizmin ana fikirlerinden vazgeçme, korkaklık ve hayret verici karmaşanın delilleridir; böyle utanç verici bir duruma bir açıklama getirmek oldukça zor. Yine de gerçek aynı kalmakta, devrimci parti böyle ciddi bir konuda tereddütlere izin verme hakkı olmadığı gibi ve bu korkak çiftin fikirlerini ortaya yaymaları karışıklığa sebep olabileceğinden dolayı bunların fikirlerini analiz edip tereddütlerini ortaya koymalı ve ne kadar utanç verici olduğunu göstermelidir."[32]

Zinovyev ve Kamenev'in ayaklanmanın gizliliğini ihlal eden makalenin yayınlandığı *Novaya Zin* gazetesinin son baskısı eline ulaştığında Lenin, bu cevapla ilgili sözlerini bitirmek üzereydi. Bu alçaklar devrimi arkasından hainice hançerlemişlerdi. Düşman önceden uyarılmıştı. Lenin ayaklanmanın her an patlayabileceğinin ve acil önlemler alınması gerektiğinin farkındaydı. Devrimin kaderinin bağlı olduğu, çok fazla emeğe ve enerjinin harcandığı ve milyonlarca proleter ve yoksul köylünün umut bağladığı operasyonun başarısı tehlikeye atılmıştı.

Sanki bu ihaneti fiziksel olarak hisseden Lenin, lider ve örgütçü olarak sahip olduğu tüm hırsla bu hainlere saldırdı. Bolşevik Partisi üyelerine yollanan bir mektupta bu iki adamı kapitalist sistemin kumarbaz ve alçakları olarak nitelendirdi:

> "Çok önemli bir problemle ilgili olarak, kritik gün olan 20 Ekim'in arifesinde, iki 'inanılmaz' Bolşevik, parti organı olmayan bir gazetede ve tüm bunların üstünde işçilerin partisine karşı olan burjuvaların elinde dolaşan bir gazetede parti merkezinin açıklanmamış kararlarına karşı geldiler.
>
> Açıkça, bu 1906-1907 yılları arasında partiye bağlı olmayan basın-

da çıkan, partiyi son derece kötüleyen tüm Plehanov yazılarından binlerce, milyonlarca defa daha zararlı! O zamanlar bu sadece bir seçim meselesiydi, şimdi ise iktidarı ele geçirmek için bir ayaklanma!

Ve bizden önce, merkez böyle bir karar aldıktan sonra, parti organı olmayan bir gazetede bu karara karşı çıkmaktan daha hainçe ve kumarbazca bir tutum hayal edebilir mi?"[33]

Bu hainlere karşı ani bir çıkış yaparak Lenin onların partiden ihracını istedi. Bu hainlik Partiye büyük zarar vermişti ve kuşkusuz ayaklanmanın tarihini etkileyecekti.

"Ayaklanma nasıl olacak sorusuyla ilgili olarak," diye yazıyordu, "20 Ekim bu kadar yakınken partiye ait olmayan bir gazetede çıkan bu karalamanın ne kadar zarar verdiğini tahmin edemem. Çok büyük bir zarar verdiği şüphesiz. Bu sorunu telafi etmek için bu bozguncuları ihraç ederek Bolşevik Cephesi'ndeki birliği yeniden kurmak gerekmektedir."[34]

Fakat bu dakikada bile Lenin'in ne olursa olsun zaferin kazanılacağından hiç şüphesi yoktu. Onun Bolşevik Partisi'ne olan güveni çok büyüktü. O, proleterler arasında görünmeyen bir enerjinin olduğundan emindi. O, güçlü bir proleter parti tarafından yönlendirildiğinde halkın her şeyi yapabilecek kapasitede olduğunu biliyordu. Lenin iğneleyici mektubunu şu kelimelerle bitirdi:

"Zor zamanlar. Güç bir durum. Ölümcül bir aldatma. Fakat tüm bunlara rağmen görev tamamlanacak, işçiler ayaklanacak, köylüler başkaldıracak ve cephedeki sabırsız askerler üstüne düşeni yapacak. Saflarımızı iyice sıklaştırmamıza izin verin. Proleterler mutlaka kazanacak!"[35]

Lenin'in bu mektubunu, özellikle Merkez Komite'ye gönderdiği, bu hainlerin derhal komiteden sürülmesi ve parti ile ilişkilerinin kesilmesi çağrısında bulunduğu bir başka mektup izledi:

"Kamenev ve Zinovyev tarafından parti organı olmayan bir gazetede yapılan açıklama," diye yazıyordu, "aynı zamanda Parti çok çirkin iftiraları açık olarak kabul edemeyeceğinden dolayı da alçakçadır... Belirlenen tarihi onlardan gizleyerek bir ayaklanmaya karar verdiğimiz gerçeğini kapitalistlere anlatamayız.

Amacımıza daha fazla zarar vermeden Zinovyev ve Kamenev tarafından dile getirilen alçakça bildiriyi kabul edemeyiz. Bu iki adam iş-

ledikleri suçu tamamen alçakça ve haince yapmaktadır. Onlar grevcilerin planını kapitalistlere verdiler. Biz basından uzak durduğumuz için herkes neler olduğunu tahmin edecek."[36]

Bu mektubunda Lenin tekrar Zinovyev ve Kamenev tarafından işlenen suçu analiz edip onların saplandığı umutsuzluğun derinliğini ortaya koydu.

Merkez Komite, Lenin'in mektubunu 20 Ekim'de görüştü. Kamenev'i komiteden çekerek onun ve Zinovyev'in Bolşevikler adına açıklama yapmalarını yasakladılar, böylece pratikte parti üyelik haklarından men ettiler.

Ancak Zinovyev ve Kamenev'in ihanetleri, devrimin ilerleyişini önlemede başarısız oldu. Bolşevikler inanılmaz büyüklükte kuvvetler toplayıp örgütlendiler. Halk yığınları seferber edildi. Karşıdevrim, devrimci işçi ve asker seliyle kuşatıldı. Fakat bu ihanet sebebiyle ayaklanma ertelenmek zorunda kaldı. Böyle bir zamanda operasyona başlamanın anlamı düşman tuzağına düşmek demekti.

Ama ayaklanmanın ertelenmesi tamamen iptal edilmesi anlamına gelmiyordu. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi Lenin'in son mektubunda yazdıkları doğrultusunda hareket etti:

> "Meseleyi Rodzyanko ve Kerenski'ye bildiren bozguncular onun ertelenmesine sebep olmalarına rağmen silahlı ayaklanma konusu ne insanların gündemden düştü... ne de partinin gündeminden."[37]

Her iki ihanetçiden de kurtulan Lenin'in önderliğindeki Merkez Komite hızla ve şevkle ayaklanmayı örgütlemeye devam etti.

3
KARARLI MÜCADELENİN ARİFESİ

Düşman başkente yeni birlikler yerleştirdiği için yapılacak ilk iş ek kuvvetler sağlamaktı. Kızıl Muhafızların sayısı artırılmalıydı. Sadece birkaç alaya güvenmek riskli olacağı için garnizonun büyük bir bölümü harekât için hazırlanmalıydı. Son olarak, bazı detaylar düşman eline geçmiş olabileceğinden silahlı ayaklanma planını mutlaka tekrar gözden geçirmek gerekiyordu.

Merkez Komite kararlarını yürütme işi, Stalin tarafından yönetilen Parti Merkezi'nin itici gücü ve Merkez Komite tarafından seçilen Askeri Devrim Komitesi'ne verildi.

Bu merkezin denetimi altında Askeri Devrim Komitesi silahlı ayaklanmanın Genelkurmayı oldu. Komite derhal tüm garnizon birimleriyle irtibat kurup ayaklanmanın ana vurucu gücü olan Kızıl Muhafızların operasyonunu yönetti.

Askeri Devrim Komitesi'nin birlikler arasındaki prestiji günden güne artıyordu ve onun talimatları kesin askeri emir gücüne ulaştı. Kamenev ve Zinovyev'in hain mektuplarının basında yer aldığı 18 Ekim'de Petrograd Garnizonu Alay ve Birlik Komitelerinin temsilcilerinin bir toplantısı Smolni Enstitüsü'nde yapıldı. Şehir ve çevresindeki birçok askeri birlikten çok sayıda temsilci katıldı. İlk konuşmacı olan İsmailovski Alayı'nın temsilcisi, adamlarının Geçici Hükümet'e düşman olduğunu ve sadece Sovyetlere güven duyduklarını söyledi. Emir verilir verilmez harekete geçmeye hazırdılar.

Piyade Muhafızları Alayı'nın temsilcisi, adamlarının Petrograd Sovyetlerine organize bir şekilde katıldığını ve derhal Geçici Hükümet'in dağıtılmasını talep ettiklerini bildirdi.

Moskova Alayı'nın temsilcisi, alayının sadece Petrograd Sovyetlerine güvendiğini ve silahlı ayaklanmaya başlamak için emirleri beklediklerini beyan etti.

Pavlovski Alayı ve Volinia Grenadier Takviye Kuvvetlerinin temsilcileri de kendi alaylarının organize eylemler dahil her anlamda Petrograd Sovyeti'ni desteklediklerini bildirdiler.

Keksholm Alayı'nın delegesi Geçici Hükümet'e hiç güvenleri olmadığına dair bir bildiri okudular.

Semyonovski Alayı'nın temsilcisi kendi alayında yapılan ve Menşevik Skobelev ve Sosyalist Devrimci Gotz'un katılmayı reddettiği bir toplantıyı anlattı. Adamlar iktidarın Sovyetlere geçmesini istediler.

Muhafız Takviye Tayfaları ve 2. Baltık Takviye Mürettebatı'nın temsilcisi denizcilerin harekete geçmek için sadece Petrograd Sovyeti'nin emirlerini beklediğini belirtti.

2. Oranyenbaum Subay Eğitim Okulu ve 1. Petrograd Piyade Okulu gibi Kadet okullarının delegeleri bile Geçici Hükümet'e güvenlerini dile getirmemeye cüret ettiler. Kadetler sadece Sovyetler Merkez İdari Komitesi'nin emirleriyle dışarı çıkacaklarını bildirdiler.

Büyük bir çoğunluk, Askeri Devrim Komitesi'ne destek verdiklerini bildiren açıklamalarda bulundu. Merkez İdari Komitesi'nin Menşevik ve Sosyalist Devrimci üyeleri bunu reddettiler ve yaptıkları tek şey sessizce toplantıyı terk etmek oldu.

Toplantı aynı zamanda Askeri Devrim Komitesi ve garnizon birimleri arasında daimi bir irtibatın garanti edilmesi için önlemler almaya karar verdi. Alay telefonlarının başında daima görevli birinin bulunmasına, her birimin Smolni'ye iki irtibat subayı göndermesine ve Askeri Devrim Komitesi'nin alaylara günlük raporlar vermesine karar verildi.

Bu konferansta güncel olaylar üzerine ve yaklaşan Sovyetler Kongresi hakkında konuşan Menşevik F. Dan buz gibi karşılandı. Müdahalelerden ve askerlerin alaylarından kolayca anlaşılacağı gibi bir fırtına yaklaşıyordu.

Dan konuştukça daha çok heyecanlanıyordu, sonunda, tehdit edici bir tonla şunları söyledi:

> "Eğer Petrograd Garnizonu iktidarın Sovyetlere verilmesi için Petrograd sokaklarında yapılacak eylem çağrısına cevap verirse o zaman şüphesiz 3-5 Temmuz gösterilerinin tekrarı olur."[38]

Bu tehdit fırtınayı azdırdı. Askerler Temmuz gösterilerinde, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin oynadığı rolü unutmamışlardı ve farklı alaylardan temsilciler birbiri ardına ayağa kalkarak iktidarın Sovyetlere devredilmesini talep ettiler. Birçok konuşmacı hararetle derhal ayaklanmanın başlamasını ve toprakların köylülere verilmesini istedi.

Konferans Dan'ın bildirisi hariç Sovyetler kongresinin toplanması için erken olduğuna karar verdi. Askerler hararetli bir şekilde ona bu konuda saldırdı ve Menşevikleri kongreyi sabote etmekle suçladılar.

Uzlaşmacıların, bir gün önce yapılan garnizon temsilcilerinin toplantısını geçersiz kılmak için yaptığı ataklar başarısız oldu. Konferans Merkez İdari Komitesi tarafından ayarlanan temsilciler toplantısının Petrograd Sovyetlerinin askeri örgütlerinin bilgisi ve onayı olmadan gerçekleştirildiği için karar almaya hiçbir yetkileri olmadığını beyan etti. Garnizon tam olarak Askeri Devrim Komitesi'ne destek verdi.

Petrograd Sovyet üyeleri ve garnizon delegelerine ek olarak Askeri Devrim Komitesi, Baltık Filosu Merkez Komitesi'nin temsilcilerini, Sovyetler Finlandiya Bölge Komitesi, belediye birimleri, fabrika komiteleri ve sendikalar, parti ve askeri örgütler ve benzer birimleri içeriyordu.

Başlangıçta Askeri Devrim Komitesi'nin tam katılımın sağlandığı 20 Ekim'deki toplantısında, komitenin ana fonksiyonu hakkında bir rapor hazırlandı. Bundan sonra bölge ve varoşlardaki askeri birimlerle irtibata geçilmesine karar verildi ve aynı zamanda Petrograd'ı, kilise tarafından organize edilen 22 Ekim tarihli Kazak Dini Alayı gibi olası tehlikelerden korumak için önlemler alınmasına karar verildi.

Konuşmacılar tüm bölgelere gönderildi. Kazaklara, karşıdevrimci manevraları açıklamak için bir manifesto hazırlanmasına karar verildi.

Komite, şehrin farklı bölgelerinden halk yığınlarının devrimi savunmaya hazır olduklarını belirten bilgiler almaya başladı. Bir matbaadaki işçiler fabrikaların Kara Yüzler Örgütü tarafından hazırlanan bir manifestoyu basma emri aldığını bildirdiler. Komite, Matbaacılar Birliği ile beraber derhal bu tesisteki işçilere kendi onayları olmadan herhangi bir emri yerine getirmemeleri talimatını verdi.

Peter ve Paul Kalesi, Kronverk cephaneliğindeki işçiler ve memurlar, hükümetin Petrograd ve çevresindeki Kadet birliklerine silah vermek için cephanelikteki silahları aldığını ve Don bölgesindeki Novoçerkask'a 10 bin adet tüfek göndermeye niyetlendiğini rapor etti. Bu bilginin alınmasının üzerine Askeri Devrim Komitesi

derhal cephaneliğe bir komiser atayıp ona silahların Kadetlere verilmesini ve 10 bin tüfeğin Novoçerkask'a gönderilmesini önleme talimatı verildi. Cephanelik komutanı, komiserin görevini yerine getirmesine izin vermeyince komiser oradaki işçi ve askerlere başvurdu. İşçilerin ve askerlerin komiserin görevini yerine getirmesine izin verilmesini istedikleri birçok küçük miting yapıldı, onların sadakatine ve desteğine güvenen komiser, komutanın ofisine yerleşerek onayı olmadan cephanelikten silah çıkmaması emrini verdi. Askeri Devrim Komitesi şehirdeki tüm silah depolarına temsilcilerini gönderdi.

20 Ekim akşamı Askeri Devrim Komitesi Petrograd garnizonundaki tüm birimlerine komiserler atadı. Bu komiserler birlikler arasında Askeri Devrim Komitesi'nin etkisini arttırarak karargâh ile yığınlar arasındaki ilişkileri iyileştirdiler ve böylece askeri operasyonlar üzerinde direkt kontrolü almasını sağladılar.

21 Ekim'de Askeri Devrim Komitesi, bir kez daha Askeri Devrim Komitesi'ne tam güvenlerini dile getiren ve Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin iktidarı almasını ve halka toprak, barış ve ekmeği sağlamasını isteyen Petrograd garnizonu temsilcilerini toplantıya çağırdı. Toplantı sonunda şu açıklama yapıldı:

> "Petrograd garnizonu son neferine kadar tüm kuvvetlerini Bütün Rusya Kongresinin emrine vermeye hazırdır... Biz, mücadeleye hazır olarak emrinizdeyiz."[39]

Aynı gün Askeri Devrim Komitesi, üç Bolşevik ve iki "Sol" Sosyalist Devrimciden oluşan bir büro kurdu. Büro, Petrograd Askeri Bölge Subay Karargâhı'na iki yoldaşı komiser olarak atadı ve onları garnizonun kontrolünü almakla görevlendirdi.

O gece yeni atanmış komiserler kendilerini Askeri Bölge Başkomutanı Albay Polkovnikov'a tanıtarak bundan böyle tüm emirlerin onayının kendilerinden geçmesi gerektiğini bildirdiler. Polkovnikov buna uymayı derhal reddetti.

22 Ekim sabahı Smolni'de yapılan garnizondaki tüm alay temsilcilerinin özel bir toplantısında Askeri Devrim Komitesi üyeleri

Polkovnikov ile yapılan bir anlaşmayı rapor ettiler. Toplantı anlaşmanın tüm detaylarını içeren bir kararı kabul etti ve Askeri Bölge Karargâhı'nın Askeri Devrim Komitesi'ni tanımayı reddettiğini not etti. Toplantı, Askeri Devrim Komitesi'nin çift imzası olmayan bir emrin yerine getirilmemesi açıklamasını yaparak, karşıdevrimci kuvvetlerin bir aracı olan Petrograd Askeri Devrim Komitesi subay karargâhının kendini başkentteki garnizondan ayırdığını ilan etti. Karar şu çağrı ile bitiyordu:

"Petrograd'ın Askerleri!

1. Aranızdaki barışı tehdit eden karşıdevrimci saldırılara karşıdevrimci düzeni sağlama görevi Askeri Devrim Komitesi'nin liderliğindedir.

2. Askeri Devrim Komitesi'nin çift imzasını taşımayan hiçbir emir geçerli değildir.

3. Bugün –Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin gününde– yayınlanan tüm emirler yürürlükte kalacaktır.

4. Garnizondaki her askerin görevi uyanık, dikkatli ve tamamen disiplin içinde olmaktır.

5. Devrim tehlikededir.

Yaşasın devrimci garnizon!"[40]

Bu toplantı Smolni'de sürerken, Petrograd Askeri Bölge Subay Karargâhı Garnizonunu, Askeri Devrim Komitesi'nin başına getirme girişiminde bulundular. Polkovnikov, Alay ve Tugay Komite temsilcilerini ve Merkez İdari Komitesi ile Petrograd Sovyetleri temsilcilerini topladı. Alay Komitesi temsilcileri toplantıya gelmediler, çünkü Smolni'deki toplantıya katılmışlardı.

Polkovnikov Smolni'deki garnizon toplantısından, temsilcilerini kendi toplantısına gönderme ricasında bulundu. Garnizon toplantısı karargâha bundan böyle Askeri Devrim Komitesi'nin çift imzası bulunmayan emirleri uygulamamaları talimatıyla subayları görevlendirmek üzere temsilciler gönderdi. Delegasyonun sözcüsü bu mesajı ileterek sadece bunları söylemeye yetkili kılındığını ve derhal diğer delegelerle birlikte Smolni'ye döneceğini bildirdi.

Genelkurmay aynı gün iktidarın Askeri Devrim Komitesi tarafından ele geçirildiğine kendini inandırabilirdi. Tek bir silah deposu bile subaylara silah vermiyordu. Subaylar tarafından verilen tüm emirler komite tarafından imzalanmadığı için geri dönüyordu.

22 Ekim'de tüm gün ısınan atmosferin işaretleri açık bir şekilde hissedildi.

İşçileri seferber etmek amacıyla Bolşevik Partisi 22 Ekim'i "Petrograd Sovyetleri Günü" olarak ilan etti. Karşıdevrimciler aynı gün Kazaklar için bir dini alay günü hazırlamışlardı. Hükümet ajanları, Kazak alaylarının içine girerek Kazakların dini duygularını ayaklandırmak için Bolşeviklerin 22 Ekim'i bilerek "Sovyet Günü" olarak seçtiklerini yayıyorlardı. Karanlık tipler Kazakları garnizon askerlerine karşı kışkırtmaya çalışıyorlardı. Karşıdevrimci rahipler kiliselerde dua ediyorlardı.

Geçici Hükümet, devrimin kuvvetleri karşısında gücünü kaybetmekten endişeliydi ve en son dakikada hükümetin Sosyalist Devrimci ve Menşevik ortakları korkaklıklarına yenilerek hükümetin dini alayı iptal etmesini istediler.

21 Ekim'de Petrograd Askeri Bölge Başkomutanı Kazak Kuvvetler Birliği Konsülüne silahlı bir ayaklanmaya zemin hazırlayabileceği gerekçesiyle dini alayı iptal etmelerini istemişti. Bunun üzerine Kazak Atamanı A. N. Grekov, Kazakların alayı terk etmeyeceği cevabını verdi ve alayın; 'Alay ve Kazak Kuvvetler Birliği Konsülü' tarafından oluşturulduğunu ve hiçbir gücün onları bu kararlarından döndüremeyeceğini açıkladı.

Kazak liderleri açıkça bir karmaşa yaratmak istiyorlardı fakat esas kararı Kazak erleri verdi. 21 Ekim akşamı düzenlenen bir Alay Komiteleri Garnizonu toplantısında 4. Kazak Alayı temsilcisi, alayının, alay papazının tüm ikna çabalarına rağmen bu dini alayda yer almayacağını açıkladı. 14. Don Kazak Alayı'nın delegeleri arasında bir alkış patladı ve 4. Kazak Alayı temsilcisine "kardeşlik eli uzatmaktan büyük bir zevk duyacaklarını" dile getirdiler.[41]

Planları suya düştü. Kazak alayları dini törende yer almayı reddettiler.

22 Ekim, Bolşevik bayrağı altında savaşmaya hazır olduklarını kanıtlayan Petrograd'daki proleter güçlerin sınandığı bir gün oldu. Garnizon birimlerinde ve fabrikalarda sayısız toplantı yapıldı. Sonuçlar en iyi tahminleri bile aştı. Binlerce asker Halk Sarayı'ndaki toplantıya katıldı. Salon öylesine kalabalıktı ki binlercesi dışarda dikilirken askerler ve denizciler kirişler arasında oturma yerleri buldular.

Kutlamalar Tsaritsin Sovyeti'nin bir temsilcisi tarafından "Volga kıyılarından" "devrimci Petrograd"a yönlendirildi. Denizcilerin uzlaşmacı politikalara devam etmektense ölmeyi tercih edeceklerini açıklayan bir Baltık Filosu delegesi alkış fırtınasıyla kutlandı. Bu toplantıya katılan binlerce asker ve işçinin heyecanı öylesine içtendi ki en küçük bir çağrı bile bu insan yığınının çıplak elle barikatlara koşmasına ve ölümü göğüslemesine yeterliydi. Bolşevik konuşmacıların davetine cevap olarak orada bulunan herkes yumrukları havada Petrograd Sovyeti'nin bir emir kelimesi üzerine burjuva hükümetine karşı saldırıya geçmeye ant içti. Benzer sahneler tüm Petrograd'da yaşandı. Her bir fabrika ve kışlada düzenlenen toplantılara çok sayıda asker ile emekçi kadın ve erkek katıldı.

Aynı gün parti tüm mevcut propagandacılarını bölgelere gönderdi. Konuşmacılar için her yerden talep yağıyordu. Bir konuşmacı bir mitingdeki konuşmasını bitirir bitirmez bir başka yere gönderiliyor, bu yolla her bir Bolşevik konuşmacı bir gün içinde birçok mitingde görev alıyordu. Mitinglerin çoğunluğunda uzun boyu ve ince vücuduyla V. Volodarski, Petrograd'daki en iyi Bolşevik propagandacılardan biri olarak platformda gözüküyordu. Müthiş bir hatip olarak Volodarski asker ve işçi dinleyiciler arasında büyük bir üne sahipti. Nerede uzlaşmacılarla ciddi bir çekişme bekleniyorsa, Volodarski konuşmak üzere oraya davet ediliyordu. Bölgeler Parti merkezine telefon ederek şunu söylüyorlardı: "Bize Volodarski'yi gönderin; bu oldukça büyük bir miting olacak."[42]

Sovyetler II. Kongresi için Petrograd'a gelen Bolşevik delegelerden birçoğu işçi ve asker toplantılarına gitmeye gönüllü oluyorlardı.

Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler görevlerinden sürülmüşlerdi. Viborg bölgesindeki Politeknik Enstitüsü'ndeki bir toplantıda Menşevik lider Martov tarafından yapılan bir konuşma tek bir kelimeyle başlayıp bitti: "Yoldaşlar!" Dinleyiciler onu dinlemeyi reddettiler. Onun sesi "Aşağı in! Kes sesini! Kaybolun Kornilovcular!" haykırışlarıyla bastırıldı.

Putilov fabrikasında 22 Ekim'de müthiş bir şevk yaşanıyordu. Bu mitinge katılan işçiler "biz iktidarı kendi ellerimize almak istiyoruz" diyorlardı. Menşevik Suhanov, hatıralarında, konuşmak için yaptığı birkaç ataktan sonra işçiler Bolşevik konuşmacılardan başkasını dinlemek istemediği için bundan vazgeçmek zorunda kaldığından yakınıyordu.[43]

22 Ekim gecesi Askeri Devrim Komitesi garnizon alaylarına bir telefon mesajı göndererek tüm birimlere komiserler atanması kararını bildirdi ve onlara sadece Askeri Devrim Komitesi'nin çift imzasının bulunduğu Genelkurmay'dan gelecek emirleri uygulamaları talimatı verildi.

Aynı gece geç vakitlerde başbakan yardımcısı A. İ. Konovalov rastlantı sonucu bu telefon mesajlarını öğrendi ve derhal bu konuda hiçbir bilgisi olmayan Kerenski'ye bilgi vermek için Kışlık Saray'a gitti. Konovalov Askeri Bölge Genelkurmayı'nın bu konuda hükümete bilgi vermemiş olmasına çok şaşırdı.

Askeri Devrim Komitesi, Bölge Genelkurmayı'nın tüm emirlerinin ve alay komiserlerinin atanması ile ilgili işlerin hükümet tarafından Sovyetlerin iktidarı ele geçirme çabalarının başlangıcı olarak görülmesi için kendilerine gönderilmesini talep etti. Günler geçtikce Geçici Hükümet büyüyen bir alarm durumunda yaşıyordu. Sanki devrim, hükümetin önlemlerini önceden haber alıyor gibiydi. Kerenski 'şok birlikleri' kurmuştu, fakat Bolşeviklerin Kızıl Muhafızlardan oluşturduğu birlikler bunlara göre çok daha büyüktü. Karşıdevrimci general Kazakları cephe gerisine göndermişti fakat cephedeki Bolşevikler ardı ardına bölükleri kendi saflarına çekiyorlardı. Geçici Hükümet, binlerce kişilik Leh Lejyonerleri ve Çekoslovaklar-

dan yararlanmaya niyetlendiler, fakat devrim bastırılmış ulusların emekçi yığınlarını kendi yanına çekmeyi başarmıştı.

Geçici Hükümet tüm dikkatini askeri güçleri toplamaya yöneltti, fakat hiçbir ilerleme kaydedemedi. Hükümet üyeleri kafesteki hayvanlar gibi oradan oraya saldırıyorlardı. Kerenski zamanının tümünü seyahat etmekle geçiriyordu. Başkentte gittikçe olgunlaşan devrim nedeniyle cepheye kaçmıştı, fakat orada bile ona büyüyen silahlı ayaklanmaya dair haberler ulaşıyordu. Gazeteler, "güvenilir kaynaklara" dayanan dedikodular, tahminlerle doluydu. Her geçen gün bu söylenti seli atmosferi elektriklendiriyordu, ülkeye hakim olan gerginlik yığınların da gerginliğini artırıyordu. 15 Ekim'de Anayasal Demokratların yayın organı, *Reç* şunu rapor etti:

> "Bu gece saat 1'de Şehir Milis Yönetimi birçok komiserlikten silahlı Kızıl Muhafızların hareketine dair bilgiler almıştı."[44]

18 Ekim'de şunlar rapor edildi:

> "Bolşevikler hararetle, azimle ve ısrarla bir saldırı için hazırlanıyorlar. Silah topluyor, operasyonlar planlıyor ve güçlü noktaları ele geçiriyorlar."[45]

19 Ekim'de de şunlar rapor edildi:

> "Sanayi işçileri yaklaşan Bolşevik harekâtı için silahlanıyor. 17 ve 18 Ekim'de silahlar Bolşeviklerin kalesi Viborg bölgesinde işçilere dağıtıldı. 18 Ekim'de de Bolşaya, Malaya Ohta ve Putilov fabrikasındaki işçilere silah dağıtıldı."[46]

20 Ekim'de rapor edilenler ise söyledi:

> "20 Ekim'e ulaştık, sadece St. Petersburg'un değil fakat tüm Rusya'nın yeni üzüntülere ve kederlere boğulduğu gün. Bolşeviklere hak ettikleri değeri vererek şunu söylemek gerekir ki bu önsezileri yoğunlaştırmak için alarm durumunu gerekli düzeyde tutmak ve silahlar kendi hesaplarına patlamaya başladığında gerginliği en üst seviyeye getirmek için ellerinden geleni yapıyorlar."[47]

Geçici Hükümet üyelerinin her sabah kendilerine sorduğu ilk soru, "Bolşevikler bugün harekete geçecek mi?" idi. Bakanlar ayaklanmanın ne zaman patlak vereceğine dair tahminler yapıyorlardı. Onlar kararlı harekâtın halihazırda başladığı hakkındaki dedikodu-

lara kulaklarını tıkıyorlardı. Başbakan yardımcısı Konovalov bir gazete muhabirine şunları söyledi:

> "16 Ekim'de Geçici Hükümet'in, Bolşeviklerin hangi gün harekete geçeceği hakkında en küçük bir bilgisi bile yoktu. Bir gece öncesinde Geçici Hükümet, Bolşeviklerin herkesin inandığı gibi Ekimin 20'sinde değil 19'unda harekete geçeceği hakkında bir bilgi aldı. Gerçekte Bolşevikler kendileri bile bu konuda kesin bir karar vermemişlerdi."[48]

Bolşeviklerin savunma kisvesi altında saldırı hazırladıkları gerçeği, durumu Geçici Hükümet için daha karmaşık yapıyordu. Savunma kisvesi altında saldırıyı kamufle etmek, o günlerdeki Bolşevik taktiklerinin ana özelliğiydi. Birliklerin başkentten çekilmesinin önlenmesi devrimin başlangıcını işaret ediyordu, fakat Petrograd'ı Almanlar ve karşıdevrimcilerden koruma ricası üzerine adım atıldı. Askeri Devrim Komitesi devrimin savaş Karargâhı olarak kurulmuştu, fakat bu şehrin savunmasını güçlendirme adına yapılmıştı. Alaylara Komiserler atanması devrimci güçlerin seferber edildiğini gösteriyordu fakat bu Petrograd Sovyetlerini muhtemel saldırılardan korumak adına yapılmıştı. Stalin'in yazdığı gibi:

> "Devrim kendi yörüngesi içinde kararsız ve tereddütlü unsurları hayata geçirmek için savunma bahanesiyle saldırgan operasyonları maskeliyordu."[49]

Bu başarılı manevra ile Bolşevikler Geçici Hükümet'i sivil savaşa neden olmak bahanesi ile suçlamışlar ve Geçici Hükümet'in itici unsurları seferber etmesini engellemişlerdi.

Sürekli gerginlik durumu Geçici Hükümet saflarında karmaşa ve anlaşmazlığa sebep oluyordu. 14 Ekim'de üç yargı organının başkan yardımcısı da istifalarını vererek Yargı Başkanı Malyantoviç'i Bolşeviklerle işbirliği yapmakla suçladılar, çünkü o birçok Bolşeviği hapisten serbest bırakmıştı.

Kerenski, Malyantoviç'i çağırarak kesin bir dille yanlış hareket ettiğini söyledi.

Bir süre sonra Savaş Bakanı Verkovski sorunu ortaya çıktı. Hükümet halihazırda onunla birkaç küçük anlaşmazlık yaşamıştı. İlk anlaşmazlık asker terhis komitesinin kurulması ile ilgiliydi. Ver-

kovski komitenin onun sorumluluğu altında olmasını istemiş fakat hükümet bu konuda Tretyakov adındaki başka bir bakanı yetkilendirmişti. İkinci anlaşmazlık, yaşlı askerlerin terhis edilmesi konusunda yaşanmıştı. Savaş bakanı buna cephedeki birliklerin zayıflamasına neden olacağı için tamamen karşı çıkmıştı. Açıkça ordudaki devrimci hareketin büyümesinden korkan bakan kibarca onunla anlaşmazlığını ima ederek kabine toplantılarına katılmaya son vermişti. Verkovski ricalar üzerine bir vekil göndererek istifasını verdi. Bu konunun kamuya açıklanmasını önlemek için hükümet onu izinli saydı.

Geçici Hükümet sürekli bir kriz içindeydi. Aynı kararsızlıklar Ön Parlamento'da da gözleniyordu. 18 Ekim'de Ön Parlamento'da ulusal savunma konusu görüşüldü. Anayasal Demokratlar, Kazaklar, Sağ Sosyalist Devrimciler ve İşbirlikçiler 132'ye karşı 141 oyla bir karar aldılar. Bu, öğleden sonra saat 2 sularında oldu. On dakika sonra Menşevikler bir oylama daha istediler. Bu sefer karar 135'e karşı 139 oyla reddedildi. Toplantıya son verme anonsu yapıldığında bir anlaşmaya ulaşmak için tüm parti gruplarına fikirlerini beyan etme hakkı verildi fakat hiçbir sonuca ulaşılamadı. Sonunda, savunma konusunda –ülkeyi ilgilendiren en önemli sorun– Ön Parlamento herhangi bir karara varamadı.

Bu gergin atmosferde Askeri Devrim Komitesi'nin komiserler ataması büyük bir dehşete neden oldu.

22 Ekim'de Kerenski heyecanla Petrograd Askeri Bölge Subay Şefi General Bagratuni'ye telefon ederek keskin bir dille hiçbir koşul altında komiserleri tanımamasını emretti. Ayrıca "talimatın gönderildiği birimlere telefon mesajını feshetmeye çağıran bir ültimatom gönderilmesini"[50] de istedi; diğer bir deyimle Askeri Devrim Komitesi kendi emrini lağvetmeliydi.

Tüm gece boyunca hükümet, Askeri Bölge Genelkurmayı ve savaş bakanı ile toplantı yaptı. Birçok bakan Kışlık Saray'a çağrıldı. Rusya Cumhuriyeti Konsülünün üyeleri geldi. Encümen üyelerinin toplandığı Marinski Sarayı'nın pencerelerine günün ilk ışıkları vur-

maya başlamıştı. Orada, Askeri Devrim Komitesi'nin telefon mesajını iktidar mücadelesinin başlangıcı olarak değerlendiriyorlardı. Geçici Hükümet Kerenski ve Konovalov ile Askeri Devrim Komitesi'ne karşı gerekli önlemlerin alınması konusunda aynı fikirdeydi.

23 Ekim sabahı Askeri Devrim Komitesi halka garnizonun tüm birimlerine komiserler atadığını duyurdu. Bildiride şunlar söyleniyordu:

> "Sovyetlerin temsilcisi olarak komiserler tam bir dokunulmazlıktan hoşlanırlar. Komiserlere direnmek İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'ne direnmekle aynı anlama gelir."[51]

23 Ekim sabahı erken saatlerde Kerenski Bakanlar ve Genelkurmay subaylarıyla görüşmesine son vermişti. Askeri Devrim Komitesi telefon mesajını iptal etmek için hiçbir eğilim göstermediğinden Petrograd Sovyeti'ne Genelkurmay'da temsil çoğunluğu sağlayan bir uzlaşma önerilmesine karar verildi. Bu öneri Smolni'ye bildirildi, fakat Askeri Devrim Komitesi hiçbir yanıt vermedi. Bu arada Komite tarafından atanan komiserler garnizon alaylarında görülmeye başladılar.

Günün ilerleyen saatlerinde Sovyetler Merkez İdari Komitesi Sosyalist Devrimci ve Menşevik Bürosu'nun gizli bir oturumu Merkez İdari Komitesi'nin her zaman toplandığı Smolni'de değil, Marinski Sarayı'nda yapıldı. Toplantı Askeri Devrim Komitesi'ni lanetleyen ve hükümeti komite başlarını tutuklamaya kadar varacak kararlı önlemler almaya çağıran bir önerge kabul etti.

Kerenski Kışlık Saray ve Marinski Sarayı arasında oradan oraya koşuştururken Askeri Devrim Komitesi, komiserlerini alaylara göndermeye devam ediyordu. İlk gün boyunca 100, ilerleyen günlerde yaklaşık 600 komiseri görevlendirdi.

Komiserler gittikleri yerlerde büyük bir enerji ile harekete geçiyor ve çark hızla dönmeye başlıyordu. Askerlerin devrimci kanadının desteğiyle subayların sabotajlarını engelliyor ve komutanları izole ediyorlar ya da onların yerine yeni erleri ve sivilleri getiriyorlardı. Her bir alayda sadık devrimci savaşçıların çekirdeği kurulu-

yordu. Olayların anlamının açıklandığı ve Askeri Devrim Komitesi'ne destek için söz alındığı askerlerin genel mitingleri yapılıyordu. Komiserler silah sağlıyorlar ve yiyecek dağılımını denetliyorlardı. Alayların mücadele kuvveti artıyordu.

Garnizonların büyük bir çoğunluğu kazanılırken Ekim Devrimi'nin ana mücadele gücü örgütleri, yani Kızıl Muhafızların oluşumu tamamlanmıştı.

20 Ekim'de özenli hazırlıklar yapıldıktan sonra Petrograd ve çevresi, Sestroretsk, Schlüsselburg, Kolpino ve Obuhovo-Kızıl Muhafızları Şehir Toplantısı 1. Şehir Bölgesi Sovyeti binasında açıldı. Çoğunluğunu Bolşeviklerin oluşturduğu resmi olarak kayıtlı yaklaşık 12 bin Kızıl Muhafızı temsil eden 100 delege oradaydı.

Kızıl Muhafızların sayısı fabrikalardaki kayıtlar sürdükçe her saat artıyordu. Petrograd Kızıl Muhafızlarına sadece fabrikalarda çalışan emekçiler kayıt oluyordu. Bu başkentteki Kızıl Muhafızları karanlık güçlerin etkisinden koruyordu. Kuvvet fabrikalardaki emekçilerin daimi kontrolü altındaydı. Putilov fabrikasındaki birçok dükkanda kızıl muhafızlar seçildiler ve bunlar kendilerini fabrikaların delegeleri olarak saymaya başladılar.

Birlik kurulmayan tek bir fabrika bile yoktu. Birçok sıradan Menşevik Kızıl Muhafızlara katılmak için yalvarıyordu.

Emekçi kadınlar da birliklere katılıyordu. Ordu tıbbi malzeme fabrikasında Kadın İlkyardım Birliği kuruldu. Bu örneği diğer fabrikalar da izledi. Smolni'deki kadınlardan oluşan ilkyardım ekibi bulunmayan bir tek fabrika bile kalmamıştı. Emekçi kadınlar erkeklerle birlikte muhafızlık görevini üstleniyorlar ve savaşa hazırlanıyorlardı.

Şehir Konferansındaki bölge temsilcileri tarafından hazırlanan bir rapor Kızıl Muhafızlarda tam bir kararlılığın ve coşkunun hakim olduğunu gösteriyordu. Ne zaman Sovyet iki adamı çağırsa beşi cevap veriyordu. Eğer 10 gönüllü çağrılsa tüm bir bölük gönüllü oluyordu. Kızıl Muhafızlar artık silahlarını fabrikalarda bırakmıyor, her zaman hazır bir şekilde ellerinde tutuyorlardı.

Petrograd Kızıl Muhafızları Konferansı güncel koşullar hakkında bir Bolşevik önergesini ve örgütü şekillendiren, disipline eden, Genelkurmayın, Büronun ve bölge karargâhlarının hak ve görevlerini tam olarak belirleyen bir dizi yeni kararı kabul etti. Yeni kurallara göre her bölge Genelkurmayda daimi bir temsilci bulunduracaktı. Viborg ve Forhovo bölgelerine iki temsilci hakkı tanınmıştı.

Konferans 23 Ekim'de son buldu. Kızıl Muhafız Genelkurmayı ve bölge temsilcilerinin bir toplantısında aceleyle Kurmay Büro seçildi. Genelkurmay Kızıl Muhafızların silah altında tutulması, sürekli fabrikalarda görevlendirilmesi ve devriyeleri desteklemesi emrini verdi.

Kızıl Muhafızların yanında en önemli mücadele gücü Baltık Filosu'ydu. Denizciler uzun süredir hükümete diş biliyorlardı. 19 Eylül gibi erken bir tarihte Baltık Filosu Merkez Komitesi "daha fazla Geçici Hükümet'in emirlerini yerine getirmeyeceğine ve onun yetkisini tanımayacağına" dair bir önerge kabul etmişti.[52]

Deniz subaylarının çoğu tarafsız oldukları gerekçesiyle denizcilerin toplantılarından uzak duruyorlardı. Denizcilerse tamamen Bolşevikleri destekliyorlardı.

23 Ekim akşamı Askeri Devrim Komitesi garnizon alay komitelerini çağırdı. Toplantıya aynı zamanda II. Sovyetler Kongresine katılmak için gelen birçok delege de katılmıştı. Toplantı altı saat sürdü ve bu sürede alay temsilcileri, askerleri arasında hakim olan havayı rapor ettiler. Bu raporlar büyük bir dikkatle dinleniyor ve ara sıra alkışlarla kesiliyordu. Petrograd Muhafız Alayı ve Moskova Takviye Muhafız Alayı'nın temsilcileri iktidarın Sovyetlere devrinin zamanının geldiğini ilan ettiler. İsmailovski Alayı'ndan delegeler kendi alaylarının duygularını şu seslerle ifade ettiler: "Bütün İktidar Sovyetlere!"

Romanya Cephesi'nden yeni gelen tugayın temsilcisi alkış yağmuru arasında şunları söyledi:

> "Geçici Hükümet, emekçilerin isteklerini yerine getirmek için hiçbir şey yapmadı ve bundan dolayı ülkedeki tüm yetkiler Sovyetlere devredilmelidir."[53]

Onu, cephede bulunan muhafız tugayının temsilcisi izledi. O, siperlerdeki askerlerin yaşadığı açlık ve soğuk kabusunu anlattı.

Aynı zamanda Grenaider Alayı, Gatçina garnizon birimleri, 2. Makineli Tüfek Alayı ve Semyonovski Alayı'nın temsilcileri tarafından da benzer raporlar verildi. Birbiri ardına delegeler bu birimlerin askerlerinin kendilerini tamamen Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Askeri Devrim Komitesi'nin emrine adadıklarını açıkladılar.

Bundan sonra Askeri Devrim Komitesi'nin çalışmalarının rapor edildiği bir "Petrograd Sovyeti Toplantısı" yapıldı.

Petrograd Sovyeti büyük çoğunluğuyla komite çalışmalarını onayladığı bir karar kabul edildi. Karar şöyleydi:

> "Petrograd Sovyeti Askeri Devrim Komitesi'nin enerjik çalışmalarına, Petrograd Sovyeti ile devrimci garnizonlar arasında kurulan irtibata teşekkür eder ve sadece aynı yöndeki faaliyetlerin, açılmak üzere olan Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin özgürce ve herhangi bir müdahaleye maruz kalmadan işleyebileceğine olan inancını dile getirir. Petrograd Sovyeti Devrimci Komitesi'ne, derhal Petrograd yurttaşlarının güvenliğini sağlamak ve gerekli önlemleri alması için talimat verilecektir. Kararlı önlemlerle başkaldırıları, engellemeleri bertaraf edecektir."[54]

Petrograd Sovyeti üyelerine işlerine yardımcı olmak üzere Askeri Devrim Komitesi'nin emrine girmeleri talimatını verdi.

23 Ekim gecesi geç saatlerde toplantı sona yaklaştığında, Parti Merkezi Askeri Devrim Komitesi ile birlikteki ilgili kuvvetleri çağırarak onlara ayaklanma başladığında her bir birimin yürüteceği işleri bildirdi. Her alay irtibat için iki temsilci bırakacaktı.

Askeri Devrim Komitesi karşıdevrimcilere karşı politik bilinçli Kızıl Muhafızları, garnizon alaylarını ve Baltık Filosu'nu bir araya getirmişti. Devrimin mücadele güçleri sadece Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin tek bir kelimesi için bekliyorlardı.

Bu arada, Geçici Hükümet gittikçe daha fazla alarma geçiyordu. Bakanlar gittikçe artan karamsar söylentiler hakkında konuşuyorlardı. Marinski Sarayı'ndan birisi Kışlık Saray'a telefon ederek Ön

Parlamento'daki Sosyalist Devrimci ve Menşevik grubun duygularını rapor etti. Garnizon konferansına ve Petrograd Sovyeti toplantısına katılan delegeler Smolni'den dönerek garnizonun harekâta hazırlandığını ve ayaklanmanın gelecek birkaç saat içinde başlayacağını haber verdiler.

Kerenski yeni atanan savaş bakanı General Manikovski ve General Çeremisov'u çağırarak "Petrograd Sovyetlerinin garnizondaki normal yaşamı ve disiplini bozmak amacıyla yapacağı yeni saldırılarını önlemek" için alınması gereken önlemleri görüştü.[55]

Her iki general de Sovyetlerin garnizon üzerindeki etkisinin "son derece tehlikeli" olduğu konusunda hem fikirdi.

23 Ekim akşamı saat 5'te Kerenski, General Bagratuni'nin Bolşeviklerin operasyonuna karşı alınan önlemleri detaylı olarak anlattığı ve Petrograd Askeri Bölge Genelkurmayı'ndaki subayların katıldığı gizli bir toplantı yaptı.

Troçki'nin ayaklanmanın Sovyetler Kongresine kadar ertelenmesi önerisi öğrenildi ve Troçki'nin bu tarihi belirttiğine göre Bolşeviklerin onun için bir şeyler planladığı tahmin edildi. Bu hain uyarı üzerine harekete geçen askeri yetkililer Bolşeviklerden önce harekete geçmeye karar verdiler. Kerenski tarafından düzenlenen askeri yetkililerin katıldığı bir toplantıda harekâtın 24 Ekim'de başlatılmasına karar verildi.

23 Ekim gecesi Geçici Hükümet bir konu üzerinde görüşmek üzere toplandı: "Bolşevikler tarafından planlanan ayaklanmanın bastırılması için alınacak önlemler." Kerenski heyecanlı bir ses tonuyla derhal Bolşevik ayaklanmasına karşı önlem alınması gerektiğini birçok örnek vererek belirtti. "Gecikme," dedi, "Bolşevikler tarafından hükümetin zayıflığı olarak algılanacaktır." Sonra, bakanlardan önce ayaklanmaya karşı operasyon planlarını açıkladı ve konuşmasının sonunda kendisinin resmi otoritelere karşı başkaldırıyı teşvik eden ve Askeri Devrim Komitesi'nin başında bulunanların tutuklanması emirlerini verdiğini belirtti.

Hükümet Kerenski'nin önlemlerini onayladı. Bakanlardan bazıları hükümetin Bolşevikleri bastırmak için aldığı önlemleri yürütmesini kolaylaştıracak olan Ön Parlamentonun onayının da alınması için çaba harcanması gerektiğini dile getirdiler.

Bu öneri kabul edildi ve hükümet Kerenski'ye Ön Parlamentoya gitmesini emretti. Aynı gece geç saatlerde bakanlar ayrılır ayrılmaz Kerenski Petrograd Askeri Bölge Genelkurmayı'na Bolşeviklere karşı operasyon planının onaylandığını bildirdi.

Kararlaştırılan saat geldi. Saldırı kuvvetleri karşı karşıyaydı ve harekâta hazırdılar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
PETROGRAD'DA AYAKLANMA

1
AYAKLANMANIN BAŞLAMASI

24 Ekim (6 Kasım) 1917 sabahı, 3. Rozdestvenski Bölgesi Askeri Komiseri, 2. Oranyenbaum Askeri Eğitim Okulu öğrencileri eşliğinde, Bolşevik Partisi merkez organının basıldığı tesislere, elinde Petrograd Askeri Bölge Şefi tarafından imzalanmış *Raboçi Put* ve *Soldat* gazetesinin ve fabrikaların kapatılması emri ile geldi.

İşçiler gazetenin basımının durdurulmasına şiddetle karşı çıktılar ve gece editörü, sadece Askeri Devrim Komitesi tarafından imzalanmış bir emri kabul edeceğini belirterek getirilen emri reddetti. Askeri okul öğrencileri bekçi olarak fabrikanın kapısına yerleştirildi.

Daha sonra Petrograd çalışanları tesislere gittiklerinde baskı merkezinin işgal edildiğini gördüler. Bu haber hızla bölge içinde yayılarak kızgın bir kalabalığın tesis etrafında toplanmasına neden oldu ve bu kalabalık Harp Okulu öğrencilerinin etrafını kuşattı.

Kızıl Muhafız üyeleri kalabalığın içine karıştı ve onlardan biri partinin Rozdestvenski Bölge Komitesi'ne telefon ederek, askeri öğrencilerin fabrikayı harabe haline getirdiğini haber verdi. Meşçeryakov, Bölge Parti Örgütçüsü derhal Bölge Komitesi üyelerini bilgilendirdi. Gazetenin editörü Stalin'e telefon ederek olup biteni anlattı:

> Heyecanlı bir ses:
> "Askerler Pravda'yı yağmalıyor."
> "Kaç kişiler?"
> "Bir teğmen önderliğinde küçük bir grup."
> "İyi. Birkaç zırhlı araba gönderiyorum."

Stalin baskı merkezine gitmek üzere tamamen Bolşevik yanlısı bir birlikten zırhlı iki araba istedi.

Smolni'de Askeri Devrim Komitesi'nin toplantısı tam bitmek

üzereydi. Toplantının yapıldığı odada alaydan ve Kızıl Muhafız merkezinden birçok ulak toplanmıştı. Emirler alçak sesle veriliyordu.

Zaman zaman, gelen müfreze temsilcileri odaya giriyor, ulakların yanına gidiyor, emirleri alıyor ve ayrılıyorlardı. Durmadan çalan telefon uykusuz gecede yitip gidiyor, adamların çoğu uyukluyordu.

Pravda baskı merkezinin işgal haberi herkesi ayaklandırdı:

"Başladı!"

Heyecanlı postacılar nefes nefese odaya giren Kızıl Muhafızın etrafını çevirdiler.

Hemen bir Litvanya Alayı, askeri görevli olarak bölüğü yoklamak için gönderildi. Postalar hızla motorlarını hazırlayıp alaya doğru hareket ettiler.

Bu arada klişeleri parçalayan askeri öğrenciler *Raboçi Put* baskı merkezini mühürleyip 8 bin adet sabah baskısına el koydular.

Geçici Hükümet ne yaptığını biliyordu. *Raboçi Put*'un bu baskısı Stalin'in çağrısını içeriyordu:

> "Şubatta askerler ve işçiler Rus Çarını devirdiler. Fakat Çar'ı devirdikten sonra iktidarı kendi ellerine almak istemediler. Kötü liderlerin önderliğindeki Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, işçiler ve askerler gönüllü olarak iktidarı kapitalistlerin ve mal sahiplerinin eline bıraktılar..."
>
> "Bu hata bir an önce düzeltilmeli. Daha fazla gecikme devrimin amacı için ölümcül olabilir.
>
> İşçiler ve köylülerden oluşan yeni bir hükümet kapitalistlerin ve mal sahiplerinin hükümetinin yerini almalı..."
>
> "Şubatta yapılmayanlar şimdi yapılmalı.
>
> Bu yolla ve sadece bu yolla barış, ekmek, toprak ve özgürlük kazanılabilir."[1]

Dikkatlice hazırlanmış bir plan izleyen Geçici Hükümet, *Raboçi Put* ofislerini harabe etmekle işe başladı. Amaçları bu güçlü silahı Bolşeviklerin elinden çekip almaktı.

Sabah 10 sularında Kerenski bakanlarını Kışlık Saray'da toplantıya çağırdı.

Yetkileri aldığını belirttikten sonra Ön Parlamento mitinginde vermeyi amaçladığı söylevin ana noktalarına değindi. Bakanlar söylevi onayladıktan sonra, Kerenski, Ön Parlamento'nun toplandığı Marinski Sarayı'na doğru yola çıktı.

Ön Parlamento oturumu saat 12:.30 sularında açıldı. Vekiller belirgin bir sıkılmışlık ifadesiyle İçişleri Bakanı'nın söylevini dinliyorlardı. Kerenski başkanlık kürsüsünde birdenbire belirdiğinde vekiller onun son derece heyecanlı olduğunu fark ettiler. Nikitin konuşmasını bitirir bitirmez meclis canlandı, Kerenski hızla kürsüye çıktı. Bolşevikleri ayaklanma örgütlemekle suçlayan bir konuşma yaptı:

> "Bunun itham edici bir söylev olmadığını, aksine herhangi birinin Geçici Hükümet'i herhangi bir partiye karşı kötü niyetli işler yapmakla suçlamasını önlemek olduğunu" söyledi. "Aranan resmi suçlu ve kaçak Ulyanov Lenin tarafından yazılan ve Raboçi Put'ta yayımlanan birkaç manifestodan alınmış çok önemli bir paragrafı size okumayı kendime borç addediyorum."[2]

Lenin'in Zinovyev ve Kamenev'in ihanetlerini açıklayan "Yoldaşlara Mektup" adlı yazısından alıntılar aktardı. Bolşeviklere karşı öfkeli haykırışlar Kerenski'nin konuşmasını kesti. Askeri Devrim Komitesi'nin alay komiserini nasıl atadığını ve Genelkurmayın bu atamayı bozma girişiminin nasıl başarısızlığa uğradığını detaylı olarak anlattıktan sonra Kerenski konuşmasını şu kelimelerle bitirdi:

> "Böylece Geçici Meclisden önce bir ayaklanma konumundaki St. Petersburg nüfusunun bir bölümünün tam, açık ve kesin durumunu belirtmeliyim."[3]

Anayasal Demokrat sıralarından bir haykırış yükseldi:

> "Sonunda geldi!"

Birdenbire başbakan yardımcısı A. İ. Konovalov kürsüye doğru ilerleyerek Kerenski'ye bir not uzattı. Kısa bir sessizlik oldu. Telaşla notu okuyan Kerenski gergin sessizliği bozdu:

> "Tüm alaylara gönderilen bir belgenin kopyası elime şu an ulaştı.
>
> 'Petrograd Sovyeti tehlike içindedir. Alayınızın tamamen harekete hazır olmasını ve bir sonraki emrimi beklemesini emrediyorum. Bu

emre karşı tüm itaatsizlikler devrime karşı ihanet olarak kabul edilecektir.

Podvoyski, Başkan'"[4]

Salonda kargaşa baş gösterdi. Kerenski kesin bir tavırla ayaklanmanın bastırılması için Ön Parlamentonun kendisini olağanüstü yetkilerle donatmasını istedi. Saat 2'de fısıldaşmalar arasında Kerenski toplantıdan ayrılarak Kışlık Saray'ı terk etti. Ön Parlamento, grupların toplanması ve durumu tartışması için oturuma son verdi.

Kerenski histerik, heyecanlı ve sıkıcı konuşmasını yaparken şehirde şu olaylar oluyordu:

Askeri öğrenciler *Raboçi Put*'un ofislerine baskın yaptıktan hemen sonra Stalin, Bolşevik Partisi Merkez Organı'nı Kerenski'nin yetkileri alma teşebbüsü hakkında uyardı.

Merkez Komite bir an önce toplandı, neler olduğu hakkında bilgi aldı ve uzun konuşmalar ve tartışmalarla zaman harcamadan karar verdi: Merkez Komite üyeleri Smolni'de kalmalı; Petrograd Komitesi ile iletişim kurup üyelerin Smolni ve Petrograd Komitesi'ndeki görevlerine dönmeleri ayarlanmalıydı.

Raboçi Put'a dair aşağıdaki çözüm kabul edildi:

> "Derhal baskı merkezine bir muhafız gönderilecek ve gelecek baskının zamanında çıkması için gerekli tedbirler alınacaktır."[5]

Sverdlov, Geçici Hükümet'in tüm hareketlerini izlemekle ve Jerzinski de posta ve telgrafları izlemekle görevlendirildi.

Peter ve Paul Kalesinde bir ihtiyaç eri organize edilmesine karar verildi ve Merkez Komite'nin tüm üyelerine kale geçişi sağlandı. Sverdlov'a bu erle sürekli irtibat halinde olması emredildi.

Moskova Bolşeviklerinin Petrograd'da olanlarla ilgili hemen bilgilendirilmesine karar verildi.

II. Sovyet Kongresi toplantısını sabote eden Rusya Merkez İdari Komite Bürosu ile ilişkilerin koparılması ve birleşik hareket için "Sol" Sosyalist Devrimciler ile anlaşma yapma kararı alındı.

Sverdlov, Bolşevik Partisi Merkez Komite kararlarını Askeri Devrim Komitesi'ne hemen iletti.

Bu kararlardan hareket ederek Askeri Devrim Komitesi derhal aşağıdaki emirleri yayımladı:

"1. Devrimci gazete baskı merkezini açmak.

2. Matbaa personeli ve dizgicilere gazetenin basımına devam için talimat vermek.

3. Baskı merkezini karşıdevrimcilerin istilasından koruma onurunu Litvanya Alayı'nın cesur adamlarına ve 6. Yedek İstihdam Taburuna vermek."[6]

Saat 11'de Devrim Komitesi'nin emirleri uygulandı. Bolşevik gazetesinin basımı yeniden başladı.

Aynı zamanda tüm askeri komiserler ve askeri komiteler aşağıdaki "1 Numaralı Emir"i telefonla aldılar:

"Petrograd Sovyeti tehlike içindedir. Dün gece karşıdevrimcilerin suikastçileri askeri öğrencileri ve şok taburlarını çevre bölgelerden Petrograd'a çağırmaya çalıştı. Soldat ve Raboçi Put gazeteleri kapatıldı. Bu vesile ile size birliklerinizi harekete hazır tutmanız ve bir sonraki emri beklemeniz buyuruluyor.

Tüm erteleme ve tereddütler devrime karşı ihanet olarak kabul edilecektir.

Smolni'de yapılacak delege toplantısına iki temsilci gönderiniz."[7]

Aynı talimatı taşıyan postalar alaylara gönderildi. Litvanya birliğinin askerleri ve istihkâm neferleri Smolni'ye çağrıldı. Peter ve Paul Kalesi Komiserine Garnizon Komitesi'ne harekete geçmek için hazırlanılması ve kapılara en güvenilir muhafızların yerleştirilmesi emri verildi. Askeri birimler ve Askeri Devrim Komitesi tarafından verilen geçiş izinleri dışında hiç kimse kaleye giriş çıkış yapamaz talimatı verildi. Kızıl Muhafız Genelkurmayı'na acilen Smolni'ye 1500-2000 işçi sevk etmeleri, tüm taşıma olanaklarının seferber edilmesi, bölgedeki tüm kilit noktalarının ele geçirilmesi, fabrikaların korunmasını organize etmek ve hükümet bürolarının işgal edilmesi için güç toplanması emredildi.

Ayaklanma başlamıştı.

Başkentin proleter bölgesi harekete hazırdı. İşyeri ve fabrikalara operasyonun başladığına dair ilk haberler gelir gelmez hararetli fa-

aliyetler başladı. Putilov Çalışma Komitesi Smolni'ye Kızıl Muhafızlar gönderdi ve yedekleri toplamak için sinyal verdi. Schlüsselburg fabrikası 200 kişilik bir birlik oluşturdu. Viborg bölgesindeki Kızıl Muhafız subayları operasyonun başladığı bölgedeki tüm işyerleri hakkında bilgilendirildi ve çalışma komitelerine tüm motorlu araçların toplanması emri verildi.

Rus Renault fabrikasındaki Kızıl Muhafızlar Preobrazenski Alayı'na onları taraf değiştirmeye ikna etmek için gitti. Delegeler vardığında toplantı çoktan başlamıştı. Askeri Devrim Komitesi Başkanı Çudnovski, onları işçilerin tarafında olmaya çağırdığında askerler ayaklanmaya katılmaya hazır olduklarını ifade ettiler.

Nevskaya Zastava bölgesindeki Kızıl Muhafızlar şehre tüm girişleri tuttu ve Smolenskoye köyünden Nikolayevski tren istasyonuna kadar tüm yollara askeri devriyeler yerleştirdi.

Daha küçük fabrikalardan gelen küçük birlikler Petrograd bölge binasının önüne yığıldılar ve öğleden sonra yaklaşık 2 bin Kızıl Muhafız emirleri beklemek için toplandı.

Vasilyeski adasında boru üretim fabrikası sireninin üç kez çalması Kızıl Muhafızların toplanması için sinyaldi. Adanın her tarafından, özellikle liman ve Baltık fabrikalarından subay karargâhına doğru insan seli aktı.

Kızıl Muhafızlar ve askerlerle dolu kamyonlar Smolni'ye vardılar. Askeri devriyeler görevlerini bir an önce almak için farklı yönlere yöneldiler. İki grup Litvanyalı da geldi. Bunların bir grubu binanın önüne, bir kısmı binanın içerisine yerleştirildi. Kızıl Muhafız birimleri tüm çıkışları tuttu. Giriş katındaki muhafızlar odasında çatıya kurulabilecek birçok makineli tüfek vardı.

Petrograd Sovyeti'ni korumak için 6. İstihkâm Taburu'ndan bir müfreze geldi.

Başkentin 10 bölgesinden yeni Kızıl Muhafızlar bu insan seline katıldı. Bunlardan birçoğunun silahı, özellikle de cephanesi yoktu. Askeri Devrim Komitesi, en yakındaki ordu birliklerine temsilcilerini göndererek yedek tüfek ve cephane istedi.

Aynı emir sadece tüfekli birliklere değil, aynı zamanda teknik tabur kumandanlıklarına da gönderildi, fakat onlar ayaklanma için zaten silahlanmışlardı.

Yedek Elektrikçi Tabur Komitesi, Askeri Devrim Komitesi'nin emrine karşılık şu cevabı erdi:

> "Yedek silahların eksikliği konusunda; 190 kişilik komandolarımız için sadece 70 silahımız var, üzgünüm ki kendimiz için bile yeterli silahımız yok."[8]

Tabur kendi savaş birimini kurdu.

Parti Merkez Komite üyeleri Stalin, Sverdlov ve Jerzinski devamlı olarak Askeri Devrim Komitesi'nde hazır bulunuyorlardı. Ayaklanmanın detaylarını planlayan onlardı. Telefon santrali ve telgraf bürolarını işgal eden birimleri seçenler de onlardı. Askeri Devrim Komitesi, merkez ve bölgelerle iletişimi sürdürebilmek için birimlere Neva köprüsünün korunması emrini verdi.

Silahlı ayaklanma planları Lenin'in direktifleri doğrultusunda tam bir uyum içinde düzenleniyordu. Lenin, Eylül ve Ekim aylarında Bolşevik Partisi Petrograd Komitesi ve Merkez Komitesi'ne gönderdiği mektuplarda planın ana prensiplerini belirtmişti. Bu kurallar; "Petrograd'ın yollarını kesmek, donanma, işçi ve süvari birliklerinin ortaklaşa taarruzu ile şehri ele geçirmek"ti.[9] Plan, düşmana karşı sürpriz atakları ve telefon santrali, telgraf bürosu, tren istasyonu, köprüler ve hükümet ofisleri gibi başkentin kilit noktalarının işgal edilmesi detaylarını da içeriyordu. Planın ana noktalarından biri Kışlık Saray'ı kuşatmak ve ele geçirmek ve Geçici Hükümet üyelerini tutuklamaktı.

Fin ve 180. Alay askerlerine, Kızıl Muhafızlarla işbirliği içinde Vasilyevski ada bölgesindeki tüm geçişleri koruma vazifesi verildi. Bu birimler aynı zamanda tüm geçişlerin ve önemli noktaların işgal edilmesiyle de görevlendirildi. Viborg bölgesi Kızıl Muhafızları ve Moskova Alay subaylarına Liteini, Grenadier ve Sampsonevski köprülerinin ele geçirilmesi emredildi. Moskova ve Grenadier birlikleri Byelo-Ostrov'a karşı güçlü bir hat çekerek yolu kesip Geçici

Hükümet'in Finlandiya'dan karşıdevrimci kuvvetler getirmesini önlediler.

Varşova ve Baltık demiryolu boyunca Petrograd'ı ve aynı zamanda Peterhov otobanını korumak için Moskovskaya Zastava ve Narvskaya Zastava bölgelerinden ve İsmailovski ve Petrograd birliklerinden karma Kızıl Muhafız birlikleri oluşturuldu. Volinia Alayı birimlerine, 1. Litvanya Takviye Alayı ve 6. İstihkâm Taburuna Smolni'ye en yakın geçişleri işgal etmeleri emredildi. Böylece Kışlık Saray'ı kuşatan ikinci halka da kurulmuş oldu.

Savaş gemileri ve Baltık donanmasının mürettebatı Petrograd Kızıl Muhafızlarına ve devrimci askeri birimlere yardım için çağrıldı.

Aynı gün Petrograd'a gelen Kronstadt İdari Komitesi'nin iki temsilcisi, Kronstadt ile iletişimi sürdürmek için görevlendirilmişlerdi. Emirleri alır almaz gemileri ve mürettebatı hazırlamak ve 25 Ekim (7 Kasım) sabahı Petrograd'a sevk etmek için hızla Kronstadt'a döndüler.

Baltık Donanması'nın gemilerine Neva'ya doğru yola çıkmaları ve Petrograd'a giden ana yollara ağır silahlarını dizmeleri talimatı verildi. Yolları üstündeki Oranyenbaum, Peterhov ve Strelna askeri öğrenci gruplarını temizlemeleri ve Baltık demiryolunu ele geçirmeleri gerekiyordu. Petrograd'a karaya çıkmak üzere 5 bin Kronstadtlı denizciyi getirmeleri gerekiyordu. Birçok gemi Neva'ya yanaştı ve silahlarını Kışlık Saray'a doğrultu. Lenin'in Petrograd'a ani ve süratli bir saldırı düzenlenmesi talimatı –ki bu talimat, Reval'den Kronstadt'a kadar bütün işçi merkezlerine muhakkak ulaştırılmalıydı–[10] böylece ayaklanma planı içinde somutlaştı. Harekât planı ile ilgili detaylı bir bildiri Lenin'e gönderildi.

Yeni Kızıl Muhafız birliklerinin ve garnizon birimlerinin geldiği Smolni etrafında kayda değer derecede telaş ve heyecan hüküm sürmekteydi. Askeri Devrim Komitesi'nin manifestosu, askerler ve Kızıl Muhafızlar arasında yayılıyordu.

24 Ekim (7 Kasım) öğleden sonra Askeri Devrim Komitesi Aurora kruvazörünün radyo istasyonu aracılığıyla şu emirleri yayınladı:

"1. Petrograd'a geçişleri koruyan birlikler tamamen harekete hazır olmalı.

2. Tren istasyonundaki muhafızlar takviye edilmeli.

3. Harekâta karşı tutumu belirsiz olan tek bir askeri birim bile Petrograd'a alınmamalı.

Eğer ikna edilemezlerse Kornilov'un taburu engellenmelidir. Sert bir şekilde hareket edin ama dikkatli olun, gerektiği yerde güç kullanın.

Tüm tabur hareketlerini Petrograd'daki Smolni Enstitüsü'nün Askeri Devrim Komitesi'ne hemen bildirin ve anlaşma amacıyla yerel Rus ve askeri komitelerden oraya temsilciler gönderin. Ruslar daimi toplantılarda bulunmalılar."[11]

Bu, radyonun bir ayaklanmada emekçiler tarafından ilk kullanılışıydı.

Radyo, Askeri Devrim Komitesi'nin ülkenin her tarafıyla bağlantı kurmasını ve Geçici Hükümet'in askeri taburları Petrograd önlerine gönderme çalışmalarına karşı askerlerin ve demiryolu çalışanlarının direnmesinde büyük çapta birlik sağlanmasına yardımcı olmuştu. Viborg'da 5. Kuban Kazak Birliği'nin yolu kesilmişti. Reval'de 3. Süvari Tümeni'nin güvenilmez askerleri tesirsiz hale getirilmişti. Tsarskoye Selo'da şok taburu neferleri durdurulmuş ve Peterhov'da 1. Peterhov Askeri Okulu öğrencileri tutuklanmış ve silahsızlandırılmıştı.

Birçok fabrikada 24 Ekim öğle üzeri işçilerin Geçici Hükümet'e karşı başkaldırmaya hazır olduklarını beyan ettikleri mitingler yapıldı. Putilov fabrikasında ikinci bölüm çalışanları kararlarını vermişti:

"1. Petrograd Sovyeti Devrim Komitesi'ne sonuna dek itaat etmek.

2. Bütün Rusya Sovyetleri Vekillerinin güçleri Sovyetler tarafından üstlenilecek.

3. Tüm işçilerin silahlandırılması talep edilecek."[12]

Petrograd Bölgesi Askeri Tıbbi Malzeme Tedarik fabrikasında işçiler derhal devrimi savunmak için çalışmaya ve Kızıl Muhafızlara katılmaya karar verdiler. İki gün içinde bu fabrikada çalışan yaklaşık 500 işçi Kızıl Muhafızlara katıldı ve Geçici Hükümet'in askerlerine karşı savaşmak için saf aldılar.

Saat 4'te Kışlık Saray'da muhafız görevindeki devriye biriminin erleri görevlerini bıraktılar ve sarayı daha fazla savunmayacaklarını açıkladılar. Hemen yerlerini askeri öğrenciler aldı.

Aynı gün, içinde büyük çapta askeri teçhizat deposu bulunan Peter ve Paul Kalesindeki kuvvetler ayaklanmacıların tarafına geçtiler. Saat 5'te kaledeki kararsız son birlik olan motorlu birlikler tüm iktidarı Sovyetler lehinde üstlendiklerini beyan ettiler. Böylece kale garnizonundaki son kararsız birim de Askeri Devrim Komitesi'nin tarafına geçmiş oldu. Bu çok önemliydi.

Peter ve Paul Kalesi Petrograd'da kilit noktadaydı. Şehrin en militan iki bölgesinin Viborg ve Petrograd'ın kesişme noktasında bulunuyordu. Bundan başka kale istilası güç bir konumdaydı ve silahları Troyski köprüsüne, Neva ve Kışlık Saray'a, Geçici Hükümet konutuna yöneltilmişti.

Askeri Devrim Komitesi'nin emirleriyle kale harekât için hazırlandı. Makineli tüfekler şok taburlarının bulunduğu Kameno-Ostrovski bölgesi ve Bolşaya Dvoryanskaya caddesindeki Troyski köprüsü ve Şesinska Konağı'nı gören bir şekilde kalenin duvarlarına kurulmuştu. Askeri devriyeler tüm yönlere dağıtıldı. Muhafızlar takviye edildi. Bir müfreze Halk Sarayı'nın kubbesine yerleştirildi. Kale komutanı ve yardımcısı tutuklandı. Kronverk cephane deposu ambarları Kızıl Muhafızların kullanımına verildi. Kaledeki 100 bin silahlık cephanelik işçi birliklerini silahlandırmada ana merkez oldu. Bölge subaylarının temsilcileri buraya gelip kamyonlardan silahları indirdiler. Fabrikalardan gelen işçilere silahlar dağıtıldı. Silahlarını alan birlikler ayaklanma planına uygun olarak askeri harekâtı yürütmeye gittiler.

Saat 5'te Devrimci Askeri Komite Komutanı, Kızıl Muhafız birliği eşliğinde Merkez Postanesini işgal etti.

Vasilyevski adası, Narvskaya Zastava ve 1. Şehir Bölgesinin Bölge Parti Komitesi akşam saat 6'da tüm bölgelerdeki üyeleri toplantıya çağırdı. 2. Şehir Bölgesinde (Kolomna) tüm fabrika komiteleriyle bir toplantı yapıldı. İzhora fabrikasında Sovyet İdari Komite-

si, fabrika komiteleri ve Kolpino Şehri Bolşevik Organizasyonu ortak toplantı yaptı. Petrograd sendikasında Bolşevik sendika üyeleri toplandı. Tüm bu toplantılarda gündemde sadece bir soru vardı, ayaklanmadaki işbölümü. Toplantılar kısa ve ciddi, alınan kararlarsa temelde aynı idi. Her biri kendi çalışma alanında burjuvazinin yıkılmasına karşı savaşta görev alacaktı. Kızıl Muhafız birliklerinde, savaş birimlerinde, komitelerde ve fabrikalarda çalışacaklardı.

İzhora fabrikası Smolni'ye uzlaşma için bir delege grubu gönderdi. Kolomna Bölge Muhafızları Fontanka, Krukov kanalı ve Moyka nehrinde görevlendirildi. İnzibatlar postanenin sağ tarafındaki yola yerleştirildi. Peterhov Bölge Sovyeti'nin emirleriyle Putilov işçileri, Moskova'ya Zastava Kızıl Muhafızlarıyla birlikte Obvodni kanalı boyunca gözlem birimleri kurdular. 1. ve 4. Don Kazak kışlaları ve Nikoloyevski Süvari Okulu askeri devriyelerle kuşatıldı ve böylece kararsız birimler izole edildi.

Metal fabrikası işçileri buldukları iki makineli tüfeği tamir ettikten sonra Neva kıyılarına yerleştirdiler.

Petrograd, Bolşevik Bölge Komitesi üyelerini bölgedeki çeşitli savaş birimlerine yerleştirdi. Narva Bölgesi Metal İşçileri Birliği tüm işçilerini Smolni'de çalışmak üzere gönderdi.

Devrimci kuvvetler her geçen dakika büyüyordu. Yüzlerce işçi fabrikalarda, fabrika komitelerinin ofislerinde ve Kızıl Muhafız karargâhlarında toplanmış orduda görevlendirilmeyi bekliyorlardı. Cephaneler gelir gelmez işçiler onları kapıp hızla Smolni'ye gidiyorlardı.

Saat 8'de Askeri Devrim Komitesi Helsingfors'a önceden hazırlanmış şu telgrafı gönderdi:

"Merkez Balt. Kuralları gönder."

Bu şifreli mesajın anlamı; "gemileri ve adamları hemen gönder"di.

Geçen her saat ayaklanmanın etkisi daha açık görülebilir ve hissedilebilir oluyordu.

İşçi sınıfının yaşadığı bölgeyle şehrin merkezini birleştiren on

köprüden dokuzu devrimcilerin elindeydi. Birçok durumda köprü başları iki taraftan aynı anda ele geçirilebiliyordu. Önceden ayarlanmış saatlerde Smolni'den gelen birlikler bölge subayları tarafından Kızıl Muhafızlarla birlikte gönderiliyordu. Genelde her iki taraftaki güçlü konumdaki askeri öğrenciler direnme göstermeden teslim oluyordu.

Kızıl Muhafız devriyeleri tüm şehirde görevlendirilmişti ve bunlar giderek Kışlık Saray'ın çevresinde kurulan birinci hatta yaklaştılar.

2
KARŞIDEVRİMCİLERİN KARARGÂHINDA

Ön Parlamentodan Bolşeviklerin bastırılması emrini aldıktan sonra, Kerenski emirleri iletmek üzere Kışlık Saray'a gitti. Aceleyle öndeki kuvvetleri çağırdı ve geciken birlik trenleriyle ilgili telgraf yoluyla bilgi edinmeye çalıştı. Tsarskoye Selo garnizonuna birliklerini Petrograd'a gönderme emrini verdi.

Öğle üzeri Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'na Smolni etrafında konuşlanan Kızıl Muhafız birliklerinin ve silahlı çatışmaların etkileri hakkında raporlar gelmeye başladı. Askeri Bölge Başkomutanı aşağıdaki bildiriyi tüm birimlere gönderdi:

> "1. Bölge karargâhlarından gelecek bir sonraki emre kadar tüm birimlerin ve komutanların kışlalarda kalmasını emrediyorum. Tüm bağımsız hareketleri yasaklıyorum. Bu emirlere karşı gelen ve caddelerdeki silahlı gösterilere karışan kişiler savaş mahkemelerine verilecektir.
>
> 2. Herhangi izinsiz bir silahlı gösteriye veya Bölge Karargâhı'nın emirlerine karşı gelerek, sokaklara çıkan asker gruplarına karşı komutanların kışlalarda kalmasını emrediyorum. Üstlerinin emirlerine karşı gelen subaylar savaş mahkemelerine verilecektir.
>
> 3. Diğer örgütlerden gelen herhangi bir emrin birlikler tarafından uygulanmasını yasaklıyorum.
>
> Polkovnikov
>
> Albay, Genelkurmay Bölge Başkomutanı"[13]

Garnizonun askerlerine güvenmemekle Polkovnikov subaylara kendini adres gösterdi, fakat karargâhta subayların nasıl güçlükle birliklerini kontrol edebildiklerinin çok iyi farkındaydılar. Polkovnikov Askeri Devrim Komitesi komiserlerinin subayları etkisiz hale getirdiğini ya da tamamen uzaklaştırdığını biliyordu.

İkinci emirde Polkovnikov Askeri Devrim Komitesi komiserlerinin alaydan uzaklaştırılmasını, adlarının liste halinde karargâha gönderilmesini ve tüm kanunsuz olayların, suçlularına yapılan muamele göz önünde tutularak araştırılmasını istedi.

Sosyalist Devrim ve Menşevik Sovyet Merkez İdari Komitesi tarafından atanan, Petrograd Askeri Bölge Komiseri Malevski kendi nöbetinde tüm garnizon birimlerini Askeri Bölge Karargâhı'nın emirlerine uymaya çağırdı. Birliklerin Smolni çevresini kuşattığını öğrenince, Sosyalist Devrimci-Menşevik komiser tüm askeri birliklere başka bir histerik emir gönderdi:

> "Önceki emrin teyidi: Ülkenin ve devrimin kurtuluşu adına Petrograd'da ve cephede iç savaşın kaçınılmaz sonucu olan açlığın ve kan dökülmesini önlemek için Petrograd ve çevresindeki birliklerin sadece Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'nın emirlerine uymasını istiyorum."[14]

Açlık ve iç savaş tehlikesi bu işçiler ve askerler arasındaki Sosyalist Devrimci ve Menşevikleri sindiren önemli bir tartışma konusuydu.

Fakat bu tehdit etkisiz kalmıştı ve bu nedenle karşıdevrim örgütçüleri 1917 Temmuzundan bu yana denedikleri tüm taktikleri bıraktılar. Petrograd Askeri Bölge İkinci Kumandanı ve karargâhtaki Sosyalist Devrimcilerin resmi temsilcisi Yüzbaşı A. Kozmin, garnizon birliklerine aşağıdaki emri gönderdi:

> "Petrograd Garnizonun Tüm Birimlerine,
>
> 1. Petrograd garnizon birliklerinin, Bölge Karargâhı tarafından yayımlanan kararlara itaat etmeyi reddetmesi, demokrasiyi temsil eden idari birimler İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Merkez İdari Komitesi ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nin İdari Komitesi tarafından kınanmaktadır.
>
> 2. Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin Askeri Devrim Ko-

mitesi anarşiyi körüklemekte ve ülkemizi ve devrimi karanlığa sürüklemektedir. Bu, Merkez İdari Komitesi'ni, komiseri ve Petrograd Askeri Bölge subaylarını, cephedeki birliklere müracaata zorluyor.

3. Subaylar ve erler yeni birliklerin Petrograd'a gelmesinin yaratacağı tüm ciddi sonuçlardan, otoriteye ve devrimci demokrasinin en üst organına karşı gelenlerin yaratacağı karmaşanın sonuçlarından mesuldürler.

24 Ekim 1917"[15]

Gerçekte onlar birkaç gün önceden cephedeki birliklere başvurmuşlar, fakat bunu gizli bir şekilde yapmışlardı. Şimdi Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler cepheden birliklerin çekilmesi kararını vererek karşıdevrim planını açıkça onaylamış oluyorlardı.

Şehrin merkezinde karargâhları bulunan ayaklanmanın genelkurmaylarını, Sovyet kuvvetleri için cesurca savaşmaya hazırlanan çalışan kesimin yaşadığı bölgelerden izole edebilmek için, Polkovnikov, Nikoloyevski, Troytski ve Liteini köprülerinin açılması emrini verdi. Bu emir bir muhafız yerleştirmeyi düşündüğü saray köprüsü için geçerli değildi.

Araç taşıma depolarına saat 7'de nehrin diğer tarafındaki bölgeye araba taşımamaları emri verildi.

Bu emir 24 Ekim'de (6 Kasım) saat 2'den sonra yayımlandı, Askeri Karargâh tarafından 2:40'da alındı.[16] Askeri öğrenciler ve şok birlikleri köprüye doğru hızla gittiler fakat geç kalmışlardı, Askeri Devrim Komitesi tarafından gönderilen devrimci birimler köprüyü o sabah ele geçirmişlerdi. Askeri Devrim Komitesi'nin birlik gönderemediği diğer bölgelerde yerel yönetimler ve Kızıl Muhafızlar tarafından bağımsız olarak önlemler alınmıştı. Temmuz ayındaki deneyimlerinin önderliğinde işçiler hükümetin yapacağı ilk işin yaşadıkları bölgeleri şehrin merkeziyle kesmek olduğunu biliyorlardı. Askeri Devrim Komitesi'nin köprülerin açılmasını önlemek için gönderdiği Kumandan Yeremeyev, Liteini köprüsünde bir tabur istihkâm neferi buldu. Köprünün öbür ucu Kızıl Muhafızlar ve Moskova Alayı'nın bir birliği tarafından tutulmuştu. Troytski köprüsünün bir

ucu Pavlovski Alayı'nın bir birimi tarafından tutulmuş, diğer ucu askeri öğrencileri dağıtan Kızıl Muhafızlar tarafından tutulmuştu. Petrograd bölgesini Viborg bölgesine bağlayan Grenadier ve Sampsonevski köprülerinde Rusya Renault fabrikası ve Parviainen fabrikasından gelen devrimci askeri devriyeler nöbetteydi. Benz fabrikasının Kızıl Muhafızları kendilerinin tamir ettiği zırhlı bir arabayla köprüyü ele geçirmeye gittiler. Köprüyü kapamak için kullanılan büyük manivelalar bekçi kabinlerinden alındı ve Grenadier Muhafız Alayı komiserinin ofisine kondu.

Nikolayevski köprüsünde askeri öğrenciler küçük bir grup Kızıl Muhafız buldu. Bu onların kısa ömürlü tek başarısıydı. Neva köprüsü kalıntıları devrimcilerin elindeydi.

Kızıl Muhafız garnizon askerlerinin uyanıklıkları, Askeri Bölge Karargâhı'nın planlarına engel olmuştu. Smolni bölgeyle koparılamayan bağlantısını korudu.

Köprülerin çift taraflı açılması emri ile aynı zamanda Polkovnikov şehirdeki askeri görevlileri destekleme emrini yayınladı. Askeri okul öğrencileri ve şok taburu birlikleri sokaklara yayıldı ve güçlendirilmiş muhafızlar saray meydanından Kışlık Saray'a giden Genelkurmay binası kemerinde görevlendirildi.

Şehirdeki tansiyon arttı. Devlet ve banka memurları işe gitmedi. Nevski bölgesinde ve şehrin merkezine bağlanan yollarda birçok dükkân kepenklerini kapadı.

Nevski bölgesindeki hükümet devriyeleri otomobilleri durdurmaya ve sürücülerini sorgulamaya başladı.

Temmuzdan beri ilk defa Kazak birlikleri Nevski bölgesi ve Morskaya caddesi gibi ana caddelerde devriyeye çıktı. Şehre askerler yığıldı. Geçici Hükümet'e bağlı kalan son birlik de Kışlık Saray'a çekildi. Mikhailovski Topçu Okulu'ndan kadınlar taburu ve topçu neferleri hafif silahlarıyla geldiler. Merkez Telefon İdaresi'ni işgal eden askeri öğrenciler Smolni'nin telefon hatlarını kestiler.

24 Ekim akşamı saat 6 sularında Petrograd Askeri Bölge Karargâhı, Bolşevik Partisi'nin merkez yayın organı *Raboçi Put* gazetesinin

basıldığını ve askerler arasında dağıtıldığını öğrendi. Bu haber sadece bir saat önce milis şefinin, el konulan *Raboçi Put* gazetesinin tüm nüshalarını yaktırdığını rapor ettiği karargâhta büyük bir tedirginliğe neden oldu. Gazetenin hâlâ basıldığı haberine çok kızan Polkovnikov, Yarbay G. V. Hermanoviç kumandasında bir başka Kadet taburunu gazeteyi kapatmak ve editör Stalin'i yakalamak üzere gönderdi. Askeri Bölge Başkomutanı General Bagratuni bir zırhlı aracın ve 30 motosikletin, tabura eşlik etmesini önerdi. Askeri öğrenciler 4 kamyon ile ayrıldılar. Hermanoviç bir sürücü ve 13 eri yanında bıraktı.

Raboçi Put gazetesi basım tesislerine vardıklarında tesisin Kızıl Muhafızlar ve askerler tarafından korunduğunu gördüler. Yarbay, Finlandiya bölgesi "Özgür Düşünce" işçiler kulübüne gitti ve kulüp yöneticisini çağırttı. Edindiği bilgiye göre kulüp içinde olan *Raboçi Put* gazetesinin editörünü teslim etmesini emretti. Kadetlerin gelişi Bölge Sovyeti'ne rapor edildi. Bir Sovyet üyesi gelerek yarbaydan kulübe girme ve editörü tutuklama iznini göstermesini istedi. Yarbay herhangi bir belgeyi göstermeyi reddetti. Bu arada birkaç Kızıl Muhafız geldi ve kulüpteki işçilerle beraber Kadetleri kuşatıp silahlarını aldılar. Yarbay Kızıl Muhafızların karargâhına götürüldü ve buradan Kadetlerle beraber Peter ve Paul Kalesine gönderildiler.[17]

Akşam saat 6'da bir milis dedektifi yedi milisle beraber *Raboçi Soldat*'ın basıldığı tesislere geldi ve gazetenin basımını durdurma emri ile Askeri Devrim Komitesi'nin üç manifestosunu gösterdi. Milisler klişeleri kırmaya başladılar, fakat sadece birini kırmayı başarabildiler. İşçiler ve iki denizci tesisteki Geçici Hükümet temsilcilerini yakalayıp gasp edilen gazete yığınlarının bulunduğu kamyonu ele geçirdiler. Milislerden bazıları işçilerin tarafına geçti ve dedektif ortalıktan kayboldu. Az sonra Askeri Devrim Komitesi Preobrazenski Alayı'ndan iki müfreze, askeri basım tesislerini korumaları için gönderildi.

Petrograd Askeri Bölge Genelkurmayı'nın basım tesislerini ele geçirmek için giriştiği ikinci deneme de başarısız oldu. Bunu başarısız üçüncü bir deneme izledi.

Akşam saat 9'da Askeri Devrim Komitesi'nin bir komiseri denizciler birliğinin başında Petrograd Telgraf İşletmesinin ofisini işgal etti. İşletmenin direktörü Geçici Hükümet dışında kimsenin emirlerine uymayacağını açıkladı, fakat komiser onu sakince bir kenara iterek onun masasına oturdu ve tüm iletişimin ona gösterilmesini emretti. Telgraf yığınları arasında, Marinski Sarayı'nda bulunan Ön Parlamento tarafından birkaç dakika önce yayımlanan resmi bir karar buldu.

Kerenski'nin konuşmasından ve ayrılışından sonra geçen dört sıkıcı saat içinde Ön Parlamentodaki birçok grup toplantıdaydı. Her dakika vekiller Kışlık Saray'a ve Smolni'ye telefon ediyor, gruptan gruba koşarak hangi kararların ulaştığını öğreniyorlardı. Sosyalist Devrimciler halihazırda beş öneriyi reddetmişlerdi. Ön Parlamento yönetim kurulunda ardı ardına birçok çözümün önerildiği biliniyordu. Kazak grubu üçüncü bir çözüm öneriyordu. Görünüşe göre Ön Parlamentonun çoğunluğu ilk çözüm üzerinde birleşiyordu fakat bu bağlamda devrimci güçlerin hareketleri hakkında gelen bilgiler bu birlikteliği ikinci çözüme kaydırdı.

Kerenski farklı grupların müzakereleri hakkında telefonla bilgilendiriliyordu. Öğleden sonra üç sularında kabul edilmesini istediği çözümün kendi partisi üyeleri tarafından kabul ettirilemeyeceğinden korkan Kerenski, senatör S. V. İvanov'a telefon ederek tüm Cumhuriyet Meclisi üyelerinin toplantıya katılmasını sağlamasını rica etti.

Gruptaki sıkıcı müzakereler saat 6'da oturum başkanı A. V. Peşehanov oturumu açtığında kesildi. Peşehanov kendinden önce iki hareket olduğunu belirtti. Birincisi Menşevikler, Menşevik Enternasyonaller ve "Sol" Sosyalist Devrimciler adına sunulan bildirgeydi:

> "Son birkaç gündür iktidarı ele geçirmek adına yapılan devrimci hareket hazırlıkları iç savaşın çıkmasına, kıyım için uygun koşulların yaratılmasına, Kara Yüzler gibi karşıdevrimci güçlerin seferber edilmesine ve seçmen kongresinin toplanması şansının yok edilmesi ile ekonomik felç ve ülkenin tamamen çöküşü eşliğinde diğer birtakım askeri felaketlere zemin hazırlamaktadır. Savaşın objektif koşullarından ayrı

olarak, evvelce belirtilen sıkıntıların aşılabilmesi için zemin oluşturma acil çözümlerin üretilmesindeki gecikme sonucu oluştu. Bu nedenle ilk olarak toprağın Toprak Komite yargısına gönderilmesi için resmi emir çıkarılmalı ve dış ilişkiler hakkında bir duyuru yapılarak müttefiklerden barış koşullarını belirtmeleri ve barış için müzakere açmaları istenmelidir. Anarşinin aktif manifestosu ve kıyım hareketleriyle savaşmak için bunları bertaraf edecek çözümler üretilmeli ve bu amaç doğrultusunda Petrograd'da Şehir Duması'nın temsilcileri ve devrimci demokrasi organının da yer aldığı Halk Güvenliği Komitesi hemen kurulmalı ve Geçici Hükümet'le ilişki içinde çalışmalıdır."[18]

İşbirlikçiler ve Anayasal Demokratlar tarafından sunulan teklif ise şöyleydi:

"Başbakanın konuşmasını dinledikten sonra Rusya Cumhuriyeti Geçici Meclisi, ülkeye ve devrime ihanet edenlerle ve Kurucu Meclis toplantısının arifesinde başkentte ayaklanma örgütleyenlerle savaşmak için, hükümete her türlü yardımı sağlayacağını beyan eder. Kurucu Meclis isyanın bastırılması için en etkili kararların alınmasını ve günlük emirlerinin uygulanmasını talep eder."[19]

Kazak Vekilleri, Anayasal Demokratlar ve İşbirlikçilerin hareketlerini destekliyorlardı. Bu karar Moskova temsilcileri adına P. B. Struve ve birçok Sağ Sosyalist Devrimci ve Menşevikler tarafından da destekleniyordu. Oya konulduktan sonra ilk teklif 123 oy aldı, buna karşın 102 red oyu ve 26 çekimser oy vardı. Çekimserler Popüler Sosyalistler ve aralarında N. V. Çaykovski olmak üzere Sosyalist Devrimcilerin bir bölümüydü.

Küçük bir azınlığın desteklediği bu kararla birlikte, Ön Parlamentonun sözcüsü Avksentyev, Menşevik lideri Dan, Sosyalist Devrimcilerin lideri Gotz, aceleyle Kerenski ve hükümetin Bolşevizmle savaşmak için son düzenlemeleri yaptıkları Kışlık Saray'a gittiler. Kerenski kabine toplantısından çağrılmıştı ve Kerenski ile heyecanlı parti liderleri arasında uzun bir konuşma başlamıştı. Avksentyev Ön Parlamentoda kabul edilen karar hakkında Kerenski'ye bilgi verdi. Bu, Kerenski için şoktu. Bunun Geçici Hükümet'e karşı bir meydan okuma olduğunu söyledi ve öfkeli bir sesle istifa etmeyi ve Ön Parlamentonun yeni bir hükümet kurmasını önerdi.

Kerenski'nin davranışlarıyla şaşkınlığa düşen Avksentyev onu sakinleştirmeye ve kararın Geçici Hükümet'e karşı güvensizlik içermediğini açıklamaya çalıştı. Tam tersine bu karar için oy veren tüm grup liderlerinin önceki pozisyonlarına bağlı kalacaklarını ve hükümete karşı tam destek verdiklerini ifade ettiklerini belirtti. Teklife toprak ve barış sorularını da ekleyerek, Bolşeviklerin hükümete karşı mücadelelerinde kullandıkları kozları yok etmek istiyorlardı. Kerenski tedirginlik içinde sordu:

> "Bu durumda niye teklif parlamentonun hükümete güvenini belirten ifadeleri içermiyor?"

Avksentyev, onu ikna etmeye çalışıyordu:

> "Bu kusur aceleyle kaleme alınmasından doğmaktadır, bu bilerek yapılmış bir hata değildir."[20]

Aynı türden açıklamalar Sosyalist Devrimciler adına Gotz ve Menşevikler adına Dan'dan geldi. Kerenski ile yapılan bu görüşmeyi kaleme alan Dan şöyle yazmıştı:

> "Biz, Geçici Hükümet'e savaş, toprak ve Kurucu Meclis ile ilgili hayati kararların derhal alınması ve halkın telgraf ve ilanlarla bilgilendirilmesi hakkında kesin ve somut bir teklifle geldik. Bu derhal bu gece ya da yarın sabah hükümet kararının tüm işçi ve askerler tarafından bilinmesi için hatasız bir şekilde yapılmalı... Bizim teklifimizin hükümet tarafından benimsenmesi ve uygulanması, halkın moralinin yükselmesine ve Bolşevik propagandasının etkisinin azalması ümidine zemin hazırlayacak."[21]

Böylece amaç, cesur kararların alınacağı sözüyle toplulukları devrimden uzak tutarak kazanmaktı.

"Lieber-Dan Bloğu" üyesi ve yüksek komiser V. B. Stankeviç hatıralarında bu "devrimci" çözümün, defalarca kandırılmış olan halkın gözünü tekrar boyamak olduğunu kabul etmektedir. Eğer bulunan çözüm değiştirilmezse Kerenski'nin istifa tehdidini hatırlattıktan sonra Stankeviç şöyle devam eder:

> "Kerenski'nin kararı büyük bir şaşkınlık yarattı, çünkü onlar teklifi tamamen teorik olarak algılamışlardı ve bunun herhangi bir pratik önlem alınmasına neden olacağını tahmin etmemişlerdi."[22]

Ön Parlamento üyeleri saat 11 dolaylarında Kışlık Saray'dan ayrıldılar. Üyelerin ayrılmasından sonra Kerenski, Geçici Hükümet üyelerine yaptığı görüşme hakkında bilgi verdi. Daha sonra anlaşıldı ki istifası söz konusu bile değildi, bunu ayaklanmanın bastırılması için en katı kararların alınması adına yapmıştı.

Palçinski toplantıda devrimi kimin tehlikeye soktuğu hakkında hararetli bir kuramsal tartışmanın alevlendiğini aktarmaktadır. Bu tartışmanın ortasında Petrograd Postanesinin ve Merkez Telgraf Bürosunun işgal edildiği haberi ulaşır. Hükümet komiseri Rogovski gelerek, Nikolayevski köprüsünün işgali ve Kızıl Muhafızların saray köprüsüne doğru ilerleyişleri hakkında üyeleri bilgilendirir. Devrimciler saraya doğru ilerlemektedir. Hükümet derhal Petrograd Postanesi, Merkez Telgraf Ofisi ve Baltık Tren İstasyonuna gönderilmek üzere zırhlı araç ve Kadet ister.

Kerenski, Palçinski ve birçok subay gece yarısı hızla Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'na gittiler ve orada son günlerde oldukça küstahça davranan başkomutan Polkovnikov'u büyük bir şaşkınlık içinde buldular. Emirleri Askeri Devrim Komitesi komiseri tarafından iptal edilmişti. Birbiri ardına alaylar devrimcilerin tarafına geçiyorlardı. Şimdiye kadar dikkate alınmayan Kızıl Muhafızlar burunlarının dibinde korkunç bir güce ulaşmışlardı.

Polkovnikov Kerenski'nin Kışlık Saray'dan göndereceği emirlerini bekliyordu, fakat Palçinski bu merkezden hiçbir şey beklenmemesi gerektiğini ona açıkça gösterdi. Sonradan Palçinski Kışlık Saray'daki durum hakkındaki izlenimini tek bir kelimeyle aktarmıştı:

"Tımarhane!"[23]

Askeri Bölge Karargâhı'na hakim olan ruh hali Kerenski'nin aniden planlarını değiştirmesine neden oldu. Bir hücum söz konusu bile değildi. İlerleyen günlerde durum hakkında şu yorumu yapmıştı:

> "Devrimcilere karşı saldırgan bir operasyonda bulunmak için geç kalınmış olmakla beraber başkentteki hükümet kuvvetlerinin yeniden organize edilmesi ve cepheden yeni birlikler gelinceye kadar hükümeti savunmak için hemen kumandayı ele almak gerekmekteydi."[24]

Kışlık Saray'dan, Genelkurmay şefi ile irtibata geçerek Kerenski'ye söz verildiği üzere 24 Ekim'de cepheden gelmesi gereken birliklerin gelmediği bildirildi ve dağıtımın hızlandırılması rica edildi. Merkezi Karargâh, dağıtımın hızlandırılacağı sözünü verdi.

Gece geç vakitlerde şimdiye kadar kışlalarında kalan askeri okul ve subay eğitim okulu öğrencileri Kışlık Saray'da toplandılar. Kerenski, Kazak birliklerine saray meydanında toplanmalarını emretti.

Askeri okulların çoğu bu emre uymadı. Örneğin Pavlovski Askeri Okulu, Grenadier Alayı'ndan korkuyormuş gibi davranamayacağını rapor etti. Kerenski Sosyalist Devrimci Parti'nin askeri örgütünü çağırmaya karar verdi, fakat böyle bir örgütün olmadığı ortaya çıktı.

Gece yarısı panik içindeki Polkovnikov Genelkurmay'a ve Kuzey Cephesi başkomutanına şunları iletti:

> "Petrograd'da durum son derece tehditkâr. Sokaklarda ne gösteri ne de düzensizlik var, fakat hükümet ofislerinin ve tren istasyonlarının işgali ve tutuklamalar düzenli olarak sürüyor. Emirlere uyulmuyor. Askeri öğrenciler vazifelerini direnmeden bırakıyorlar. Sürekli tekrarlanan emirlere karşı, Kazaklar hâlâ kışlalarındalar. Ülkeme karşı tüm sorumluluğumu takdir ederek bildirmeliyim ki Geçici Hükümet tüm iktidarı kaybetme tehlikesi içinde ve Bolşeviklerin amaçlarının Geçici Hükümet'i devirmek olmadığına dair bir garanti yok."[25]

Aynı dakikalarda Smolni'nin muzaffer bir hücumla ele geçirileceği planının tasarımcısı Polkovnikov, Kışlık Saray'ın Bolşevikler tarafından ele geçirilme tehlikesi içinde olduğunu kabul ediyordu.

Geçici Hükümet'in toplantısı 25 Ekim (7 Kasım) saat 24'te sona erdi.

Toplantı bitmeden önce hükümet özel bir toplantının yapıldığı Petrograd Şehir Duması'na telefon etti. Ön Parlamento toplantısından az önce geri dönen Petrograd valisi G. İ. Schreider Bolşeviklerin hareketlerini rapor etti. Bir Askeri Devrim Komitesi komiserinin Gıda İşleri Özel Bölümünde görüldüğünü bildirdi. Komiserin belediyeye de gittiği alınan bilgiler arasındaydı. Şehir Duması üyelerini korkutan Schreider kendi hesabına ertesi sabah tüm evlerde arama yapılacağını ekledi.

Duma'da öfkeli bir tartışma başladı. Özellikle Sosyalist Devrimciler çılgına dönmüşlerdi. Onlardan biri olan J. T. Dedusenko, komiser herhangi bir belediye bürosunda görülürse kovulması gerektiğini haykırdı. Anayasal Demokrat V. D. Nabokov Dedusenko'nun konuşmasını memnuniyetle karşıladı. Anayasal Demokratların lideri P. N. Milyukov da Sosyalist Devrimcileri destekliyordu.

Tüm konuşmacılar Şehir Duması'nın evrensel, direkt, eşit ve gizli onay prensibiyle seçilmiş ve otoritenin tek kanuni temsilcisi olduğunu vurguladılar.[26] Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler Şehir Duması'nı, devrime karşı olan tüm güçler toplanana kadar merkez yapmaya karar verdiler. 16'ya karşı 53 oyla kabul edilen teklifte Petrograd halkı, Şehir Duması'nın etrafında toplanmaya çağrılıyordu. Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin önerisindeki Ön Parlamentonun "Halk Güvenliği Komitesi" biçiminde Duma şehrinden 20, kamu organizasyonlarından 21, Duma bölgesinden 17 ve her bir askeri bölge karargâhından ve maliyeden bir temsilcinin bulunduğu bir idari komite kurulması önergesi kabul edildi. Bundan az önce Kamu Güvenliği Komitesi kurma teklifi Sosyalist Devrimci ve Menşevik Merkez İdari Komitesi'nde de kabul edilmişti.

3
DEVRİMİN GENELKURMAYINDA

Ayaklanmanın hazırlıkları tükenmez bir enerjiyle Lenin tarafından yönetiliyordu. Bu sıralarda Lenin, M. Fofanova'nın Lesnoy bölgesindeki dairesinde saklanıyordu. Güvenlik nedeniyle daire sadece Lenin'in eşi Nadezda Konstantinovna Krupskaya ve kız kardeşi Maria İlyiniçna tarafından ziyaret ediliyordu. Lenin ve Stalin arasındaki toplantılar ve Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'yle yapılan konferanslar farklı mekânlarda düzenleniyordu. Merkez Komite'nin talimatlarıyla partinin Viborg Bölge Komitesi'nde görevli sivil kıyafetli Kızıl Muhafızlar Lenin'in yaşadığı evi gözlüyorlardı.

Bu apartmanda Lenin gazete, posta ve mesajları alıyordu. Kapı sadece önceden belirlenmiş sinyal verildiğinde açılıyordu. Bir gece

Nadezda Konstantinovna ziyaret için geldiğinde genç bir adamı kapıda buldu. Bu, Fofanova'nın üniversite öğrencisi yeğeniydi. Dairede Lenin hariç kimse yoktu. Kapının zilini duyan ve bunun özel sinyalleri olduğunu düşünen Lenin kapıya doğru ilerledi. Yabancı bir ses duyunca odasına geri döndü. Öğrenci zili çalmaya devam etti. İşte bu sırada Nadezda Konstantinovna geldi.

"Sanırım daireye biri girdi," dedi panikle.

"Ne demek istiyorsunuz," diye sordu Nadezda Konstantinovna.

"Zili çaldım ve bir adamın cevap verdiğini duydum. Zili tekrar tekrar çaldım fakat kimse kapıyı açmadı."[27]

Davetsiz misafir ayrılmaya ikna edildi.

Lenin saklanma yerinden nadiren ayrılıyordu fakat bir gece oldukça geç bir vakitte yürüyüşe çıktı. Bir askeri devriye tarafından durduruldu, şüpheli bir şey bulamayan devriyeler onu serbest bıraktılar. Lenin saklandığı yeri belli edeceğinden korkarak evin önünden yürüyerek geçti.

Bir süre sonra geri döndü fakat devriyeler hâlâ bıraktığı yerdeydi. Görünmeden evin bahçesine giremeyeceği için eve başka bir yoldan dönmeye karar verdi. Lanskaya istasyonuna doğru yürüyerek demiryolunu geçti. Karanlıkta yolunu kaybeden Lenin bütün gece dolandıktan sonra sabaha karşı eve dönebildi.

Lenin her sabah bir yığın gazete okuyor ve hemen *Pravda* için makale ve yorumlar ve Merkez Komite için mesajlar kaleme alıyordu.

24 Ekim sabahı Lenin her zaman olduğu gibi gazeteleri dikkatle inceledi. Tüm sinyaller zirvenin yaklaştığını gösteriyordu. *Pravda* bürolarına yapılan baskın ve Merkez Komite'nin aldığı kararlar hakkında onu bilgilendirmek için bir mesaj geldi. Aynı gün yaygın alarm nedeniyle şehirdeki bürolar erken kapatıldı ve apartmanın sahibi bayan eve dönerken Lenin'e hükümetin köprüleri açtığını ve kendisinin güçlükle bir kayık bularak karşıya geçtiğini aktardı.

Bu haberi alan Lenin Merkez Komite'ye Smolni'den ayrılmak için izin isteyen bir mesaj gönderdi.

"Bu mesajı Merkez Komite'ye götür ve cevabını al gel," dedi Fofanova'ya.[28]

Ev sahibi mesajı Merkez Komite'ye, telefon edilen Bolşevik Partisi Viborg Bölgesi Komitesine götürdü. Gelen cevap Lenin'in sığınaktan ayrılması için çok erken olduğuydu.

Lenin, Fofanova dışarda iken ve evde kimse yokken aşağıdakiler ayak seslerini duymasın diye yürümemesi gerektiğini unutarak odasında sinirle bir aşağı bir yukarı yürüyordu.

Fofanova'nın getirdiği mesajı okuyan Lenin şu mektubu yazdı:

"Komutanlar,

Bu satırları size 24 Ekim akşamı yazıyorum. Durum son derece kritik, oldukça açık görülüyor ki ayaklanmadaki bir gecikme ölümcül olabilir.

Tüm ikna gücümle ben komutanlarıma her şeyin bir ipe bağlı olduğunu, kongre ve konferanslarla, hatta Sovyet Konferansıyla bile bu problemlerin çözülemeyeceğini, çözümün insanlarda, yığınlarda ve silahlı birliklerin çabasında yattığını göstermek istiyorum.

Kornilovcuların burjuva hücumu ve Verkovski'nin ayrılması bize beklememiz gerektiğini göstermektedir. Ne pahasına olursa olsun hemen bu akşam, bu gece hükümeti tutuklamalı ve öncelikle askeri öğrencileri silahsızlandırmalıyız.

Beklememeliyiz! Her şeyi kaybedebiliriz!

İktidarı ele geçirmenin değeri, insanları (kongreyi değil ilk etapta halkı, askerleri ve köylüleri) Verkovski'yi uzaklaştıran ve ikinci Kornilov planını hazırlayan Kornilovcu hükümete karşı savunmakta yatmaktadır.

İktidarı kim almalı?

Şu an bu önemli değil. Bırakın ilerde iktidarı insanların, köylülerin (topraklar hemen alınmalı ve özel mülkiyet kaldırılmalı) ve açların menfaatinin gerçek temsilcisine bırakacağını açıklayan Askeri Devrim Komitesi alsın ya da 'başka bir organ'.

Hükümet sallanmakta. Ne pahasına olursa olsun son bir darbe vurulmalı.

Gecikme ölümcül olabilir."[29]

Lenin'in bu mektubu yazdığı dakikalarda, Stalin Lenin'in gizli apartmanına, Merkez Komite'nin Lenin'i Smolni'ye davet eden mektubunu gönderdi.

Lenin'in mektubunu Smolni'ye götürmüş olan Fofanova saat 9:30'da apartınana geri döndü ve kurye Eyno Rahya'yı Lenin'in odasında oturur buldu.

Gizlilik ve gereksiz bir tanığa mahal vermemek adına, Lenin özel bir içeriği olmayan üç mesaj yazdı ve Fofanova'yı bunlarla birlikte Smolni'ye gönderdi.

> "Seni saat 11'e kadar bekleyeceğiz. Bu zamana kadar geri dönmezsen kendi istediğimi yapacağım."[30]

Bu ona söylediği son sözlerdi.

Tramvaylar çalışmayı bıraktığı için Fofanova yürümek zorunda kaldı. Oraya gidip gelişi iki saat sürdü. Tüm gün çok gergin geçtiği için Lenin genel önlemleri almayı unutmuştu. Fofanova ne zaman daireden ayrılırsa lambalar açık bırakılacak ve sokaktan görünmemek için perdeler çekilecekti. Fofanova geri döndüğünde evi karanlık buldu. Bir kibrit çakıp lambayı yaktı. Apartman boştu. Masa yemek için hazırlanmıştı, fakat Lenin'in paltosundan ve ayakkabılarından eser yoktu. Tabaklardan birinde şu notu buldu:

> "Gitmemi istemediğin yere gidiyorum. Hoşcakal!
>
> İlyiç"[31]

Devrimin lideri ayaklanmanın kalbinin attığı Smolni'ye gitmişti.

Üstünü değiştiren, başına kasket takıp yüzünü büyük bir kaşkolla kapatan Lenin, kuryeyle birlikte apartmandan ayrıldı. Sokaklar bomboştu. Boş bir tramvay, depoya doğru hızla geçti, Lenin tramvayın önüne atladı ve sürücüye ne tarafa gittiğini sordu.

Sürücü, "Sen ilginç bir adamsın. Nereden geliyorsun? Şehirde neler olup bittiğini bilmiyor musun?" diye sordu hayretle.

"Hayır bilmiyorum," diye cevap verdi Lenin.

"Eğer bir devrim olacağını bilmiyorsan nasıl bir işçisin sen? Tüm patronları kovacağız," diye ekledi sürücü kadın.[32]

Lenin bıyık altından gülerek hararetle ona bir devrim nasıl yapılır anlatmaya başladı. Arkadaşı endişe içindeydi. Araba kalabalıktı. Lenin tanınabilir ve ihanete uğrayabilirdi. Tam bu sırada araba de-

poya girdi. Lenin ve yoldaşı arabadan inip yürümeye başladılar. Şpalernaya caddesinde konuşlanmış iki Kadet grubu yollarını kesip kimliklerini görmek istedi. Rahya onlarla bir kavgaya tutuştu, böylece Lenin'e yürüyüp gitmesi için fırsat yarattı. Kadetler bu iki işçinin sarhoş olduğuna karar verip salıverdiler.

Gece yarısından sonra Sınolni'ye varan Lenin ve yoldaşı kimliksiz girişin zor olduğunun farkına vardılar. Muhafızlarla tartışan bir grup adamın arasından geçtiler. Kalabalık ileri doğru bastırıyor, baskıya karşı koyamayan muhafızlar yana çekiliyorlardı.

Neşeyle "Kazanan her zaman bizim tarafımızdır," diyen Lenin kalabalıkla birlikte Smolni'ye doğru ilerliyordu. Merdivenleri çıkarak bir odaya girdi, cam kenarına oturup yoldaşını, Stalin'e geldiğini bildirmek için gönderdi. Bu sırada bir grup Menşevik içeri girdi. Onların arasında Lenin Dan'ı tanıdı. Dan grupla birlikte bir masaya oturup oflayıp puflayarak yanındaki adama dönüp sordu:

"Bir parça ister misin? Bir sandviç ve biraz sosisim var."

Paketi açarken Lenin'e bir göz atan Dan sonra gözlerini ona dikti. Açıkça onu tanımıştı, aceleyle yiyecekleri toplayıp odadan çıktı. Lenin içtenlikle güldü. Az sonra Stalin bir grup yoldaş eşliğinde odaya girdi.

Lenin çarçabuk olaylar hakında bilgilendirildi ve Stalin Merkez Komite'nin aldığı son kararları rapor etti. Bu dakikadan itibaren Lenin merkezini daimi olarak Sınolni'ye aldı: Tarihte önemli bir dönüm noktası, devrim lideri idarede yerini aldı.

Önceden soylu bayanların eğitimi için bir enstitü konumunda olan, şimdiyse 'Proleter Devrimin Genelkurmayı' durumundaki Smolni tamamen Bolşeviklerin elindeydi. 150 yıldan fazladır tanrıya itaat ve monarşiye bağlılık telkini veren bir okul olarak hizmet etmişti bu bina. Çariçe Elizabeth'in komutlarıyla, 1917'de heykeltraş babasıyla birlikte Rusya'ya gelen ünlü mimar Bartolomeo Rastrelli, manastırı inşa etmek için bir plan yapmıştı. Bu, dünyadaki en muhteşem binalardan biri olmalıydı. Rastrelli manastırda 120 metre uzunluğunda bir çan kulesi yapmak isteğindeydi. Bina oldukça

yüklü bir paraya mal oldu. Binlerce köle bu iş için seferber edildi. Ülkenin her tarafından en becerikli duvarcılar, marangozlar toplandı. Tuğla sağlamak için özel tuğla imalathanesi kuruldu ve birçok köye işçi sağlamaları emredildi. Askeri birlikler bina için yontulmuş kaya bulmaya gönderildi ve Sibirya ve Tula demir fabrikasına dökme demir sipariş edildi.

Fakat Çariçe ödenek olmadığı için bu kaprisli planını yerine getirmekte başarısız oldu. Ölümünden sonra hazinede sadece birkaç ruble kalmıştı fakat gardroplarında 6 binden fazla giysi bulundu. Kışlık Saray'ı inşa etmeye başladığı için bu binayı bitiremedi. 1764'te bitmemiş Smolni Manastırında "Soylu Bayanlar Eğitim Topluluğu" kuruldu. Bu, Rusya'da soyluların kızları için kurulan ilk eğitim kurumuydu.

1808'de manastırın bitişiğine ünlü mimar Karengi denetiminde "Dullar Evi" kuruldu. Büyük, 3 katlı, 200 metre uzunlukta narin kolonları, yüksek kemerli koridorları, geniş aydınlık odaları ve balolar ve konserler için muhteşem kolonlu salonlarıyla bu bina, "Genç Bayanlar Enstitüsü" tarafından ele geçirilmişti. Dullar sonunda tamamlanan manastıra gönderilmişti.

Smolni Enstitüsü 1917'ye kadar ayakta kaldı. Ağustos 1917'den önce enstitü kapatıldı. Sakinleri diğer eğitim kurumlarına dağıtıldı ve binaya Sovyet Merkez İdari Komitesi ve Petrograd Sovyetleri tarafından el kondu. Bugünden sonra bina Petrograd emekçileri ve garnizon askerleri için merkezi buluşma yeri oldu. Kornilov ayaklanması boyunca Smolni başkentin savunmasında karargâh olarak kullanıldı.

Bolşevik grup 18 numaralı odaya yerleşti, buraya fabrika temsilcileri ve devrimci alaylar öğüt ve rehberlik için geliyorlardı. Ekim ayı boyunca Smolni ayaklanmanın merkezi haline geldi.

Askeri Devrim Komitesi, 3. katta bulunan daha önce bayan öğretmenlerin kaldığı 3 odaya yerleşmişti.

Askeri Devrim Komitesi odalara yerleşmeden önce bu odalar Sosyalist Devrim Askeri Komisyonu ve Sovyet Menşevik Merkezi

İdari Komitesi'nin elindeydi. Bu sıralarda odada ağır bir sessizlik hüküm sürüyordu. Sıkıca kapatılmış kapıların ardında resepsiyon saatini belirten itinalı notlar yazılıyordu.

Halbuki, şimdi Smolni'nin o sessiz, kemerli koridorları yüksek sesler, binlerce ayağın yürüyüşü ve silahların tıkırtısıyla çınlıyordu. Askeri Devrim Komitesi'nin odası kalabalık ve gürültülüydü. Kapı, alaylarına hakim olan gerginliği rapor etmeye gelen askerler ve acil mesajlarla gelip giden Kızıl Muhafızların çarpmalarıyla ileri geri sallanıyordu.

Smolni askeri kampa dönüştürülmüştü. Devriyeler kapıya yerleştirildi. Heyecanlı işçi grupları, Kızıl Muhafızlar binanın dışındaki meydanı doldurmuşlardı. Eyerlenmiş atlar demirlere bağlanmış, sahiplerinin dört nala koşturmalarını bekliyorlardı. Sayısız otomobil ve motosiklet binanın dışında park edilmişti. Avluda kamp ateşi yanıyordu. Son zamanlara kadar yaldızlı faytonların geldiği muhteşem girişte silahla yüklü ağır motorlu araçlar duruyordu. Kemerli koridorlar makineli tüfeklerin, cephanelerin ve şarjörlerin sesiyle inliyordu ve harika bir şekilde aydınlatılmış salon asker ve işçilerle doluydu. Bunlar ülkenin yeni patronları, Sovyetler Kongresi için gelen delegelerdi.

Lenin, burada, Smolni'de de Geçici Hükümet'in son kalesi Kışlık Saray'ın işgal edilmesi için son düzenlemeleri yapıyordu.

Kışlık Saray'ın, Zimnaya Kanava ve Moyka nehrinden Marinski Sarayı'na ve oradan Neva'ya ve giderek saray meydanına varan sokak çıkışlarına doğru uzanan bir hatla kuşatılmasına karar verildi. Kızıl Muhafızların en iyileri, savaş gemisi mürettebatı ve muhafız alaylarının en devrimcileri, Keksholm, Petrograd, İsmailovski, Pavlovski ve Şasür alayları 25 Ekim öğle üzeri bitirilecek bu operasyonda görevlendirildi.

Ayaklanma Genelkurmayı Karargâhını Kışlık Saray'ın işgali operasyonunun yönetildiği Peter ve Paul Kalesine kurmuştu.

Lenin'in Smolni'ye varmasıyla Askeri Devrim Komitesi faaliyetlerini büyük oranda genişletti. Meslektaşları Stalin ve Sverdlov'la birlikte Lenin, halkın bağımsız hareketlerini ve devrimci girişimleri-

ni harekete geçirdi. Kızıl Muhafızları, fabrika örgütlerini, askeri birimlerin temsilcilerini topladı ve onlara kesin ve detaylı talimatlar verdi. Bölge temsilcilerini en can alıcı sektörlerde üstünlüğü ele geçirmek için gerekli önlemlerin alınması gerektiği konusunda uyararak Askeri Devrim Komitesi'ne gönderdi. Ayaklanmanın tüm ipleri, proleter devrimin zeki stratejisti V. İ. Lenin ve en yakın yardımcıları Stalin ve Sverdlov'un elindeydi.

25 Ekim akşamı (7 Kasım) birçok işçi ve asker Kızıl Muhafız komutanı Lenin'i Smolni'de ziyaret etti. Lenin, Putilov Fabrikası Komitesi ve Narvskaya Zastava Sovyeti temsilcilerine bölgelerindeki üstünlüğü ani ve komple bir atakla nasıl ele geçirecekleri hakkında talimatlar verdi.

Lenin'in gelişinden kısa bir süre sonra bir grup motosikletli Smolni'nin girişinden ayrılıp Petrograd'ın varoşlarına hızla yol aldılar. Onlar ayaklanmanın habercisiydiler.

Gece yarısından epey sonra bu motosikletlilerden biri Bolşevik Partisi Obuhov Bölge Komitesi binasının önünde durdu. Bölge Askeri Devrim Komitesi burada üç gün üç gecedir toplantıdaydı. Haberci, Kızıl Muhafız komutanına bir mektup verdi. Bu mektup operasyona başlama emrini ve detaylı talimatları içeriyordu. Obuhov fabrikası Bolşeviklerinin uzun zamandır hazırlandıkları an gelmişti. Herkes sokaklara fırladı. Sokaklar ve meydanlar sırayla giden motorlu araçların yanında tesislere doğru akın eden işçilerin izdihamına uğradı. Gelen adamlar adını yazdırıyor, birliklere ayrılıyor, cephane, el bombası ve silah alıp, kamyonlara biniyor, şehre doğru yola çıkıyorlardı.

Çalışan kesimin yaşadığı varoşlardaki işçiler, ordunun hizmet verdiği toplanma noktalarına gidiyordu.

Moskoskaya Zastava bölgesinde 24 Ekim akşamı Skorohod ayakkabı fabrikası dernek odasında silahlı eylem adına bir kararın alındığı bir bölge toplantısı yapıldı. Toplantı ertesi gece saat 2'de sona erdi ve bir bölük Kızıl Muhafız Askeri Devrim Komitesi'nin hizmetine gittiler.

Veyg köprüsü yanındaki kışlada, kantinin karşısında fişekler dağıtılıyordu. Kışlâdan çıkan adamlar silah ellerinde, fişeklikleri bellerinde yoklamaya çağrılmak için sıraya giriyorlardı. Ardı sıra bölükler fabrika kapısından geçiyor, hızlı adımlarla gecenin içinde kayboluyorlardı. Benzer bölükler Reçkin ve Siemens-Schuckert fabrikalarının kapısından çıkıp gidiyorlardı. Moskovskaya Zastava bölgesi proleterleri Ekim Devrimi'ndeki görevlerini tamamlamaya gidiyorlardı.

Sadece iki gün önce çok büyük bir toplantıya sahne olan Putilov Tiyatrosunun dışında Kızıl Muhafızlar sessizce sıralanmışlardı. Kızıl Muhafız birlikleri, Bölge Sovyeti için tesislerden ayrıldı ve Smolni'ye gittiler. Gece yarısından sonra hükümet bürolarını ve tren istasyonlarını ele geçirmek için yürüyüşe geçtiler.

Devriyeler gece boyunca sokaklardaydı. Varoşlar terk edilmişti. Sessizlik Narskaya meydanını esir almıştı. Ara sıra Novosivkovskaya caddesinden Sovyet karargâhına giden küçük silahlı işçi gruplarının hızlı ayak sesleriyle bozuluyordu.

Bölge Parti Komiteleri, Askeri Devrim Komitesi, Kızıl Muhafız Karargâhı ve Bölge Sovyeti'nde telaş içinde son hazırlıklar yapılıyordu. Önceden ayarlanmış plana göre, Peterhov Bölge Sovyeti'nin tüm üyelerinin her biri Kızıl Muhafızlar komutasındaki küçük silahlı işçi grupları eşliğinde gıda merkezlerinin organizasyonu, silahların dağıtımı ile devriyelerin ve koruma kuryelerinin kurulmasında görevlendirildi. Putilov Fabrikası Komitesi üyeleri onlara tıbbi malzeme sağlamak ve irtibat memuru olarak yardım etmek üzere gönderildi.

Narvskaya Zastava bölgesinde fabrikaların gece vardiyasında çalışanlar tesislerde kaldılar. Her birinin silahları yanlarındaydı. Putilov fabrikasından sinyal verilir verilmez makineler durduruldu ve silahlarını kapan işçiler önceden ayarlanmış toplantı yerlerine gittiler.

Viborg Bölge Sovyeti 24 Ekim akşamı posta ve telgrafhanelerde üstünlüğü ele geçirmiş ve telgrafhanedeki tüm telgrafların kopyası-

nı almak için bir yazıcıyı görevli bırakmışı. Geceleyin bölgedeki tüm ulaşım olanakları tekrar gözden geçirildi. Bölgedeki fabrikalara ait tüm motorlu araçlar ve yolcu taşıtları Sovyetlerin kullanımına tahsis edildi.

Kızıl Muhafız Bölge Karargâhı işçilerle dolmuştu. Bölgedeki tüm fabrikalardan gelen Kızıl Muhafızlar burada toplanmıştı. Karargâhta gelenleri yerleştirecek sayıda oda yoktu, Bölge Sovyeti'nin yanındaki tesisler tekrar gözden geçirilmeliydi. Metal fabrikası bir birlik göndermiş ve diğer bir grubun da ilk çağrıda gönderilmek üzere tesislerde bekletildiğini belirtmişti.

Viborg Kızıl Muhafızlarından bir bölük Bölge Sovyeti'nin atadığı bir komiser önderliğinde Finlandiya tren istasyonu telgrafhanesini ele geçirdi. Diğer bir grup Lesneya caddesindeki postaneyi işgal etti.

Gece yarısından kısa bir süre sonra Rozdestvenski bölgesi Kızıl Muhafızları inzibatları bölümlerine gönderdiler. Taurida Sarayı yolunda bir Kazak devriyesi ile karşılaştılar. Silahlar patladı ve Kazaklar dağıldı. Saat 1 sularında Taurida Sarayı ele geçirildi.

İzhora fabrikası temsilcileri Smolni'den Kolpino'ya döndüler ve aynı gece makineli tüfeklerle donatılmış zırhlı araçlar Petrograd'dan ayrıldılar. İki zırhlı araç Kolpino sokaklarında devriye gezmek amacıyla bırakıldı. O gece şehrin kontrolünü sağlamak için bir devrimci komite kuruldu.

Petrograd şehrinin en can alıcı noktalarının işgali hızlı ve düzenli bir şekilde gerçekleşti. Saat 1:25'te Viborg bölgesi ve Baltık tersanesi, Keksholm Alayı askerleri ve bir denizci birliğinden gelen Kızıl Muhafızları içeren bir birlik, Kolomna bölgesi işçi devriyelerinin gözetiminde tutulan posta merkezini işgal ettiler. Saat 2'de iki güçlü karma birlik Nikolayevski ve Baltık demiryolu istasyonlarını ele geçirdiler. Nikolayevski İstasyonu Telgraf Ofisinde direnmeyle karşılaşıldı, fakat demiryolu muhafızları karma birliklere katılıp karşıdevrimcilerin ofisini temizleyip elebaşılarını tutukladılar. Tüm telefon ve telgraf santralleri işgal edildi. Bir Kızıl Muhafız telgraf ope-

ratörüne telgraf ofisinin sorumluluğu verildi. Amerikan köprüsünün yanındaki demiryolu depoları ve atölyeler işgal edilip buralara muhafızlar görevli olarak bırakıldı.

Bu arada diğer devrimci birlikler elektrik santralini ve şehirdeki önemli diğer kurumları işgal ettiler. İşçiler, Tramvay Hizmetleri Merkezi Güç İstasyonunda muhafızlar görevlendirdi. İstasyon bir dakika boş durmuyor ve tramvay çalışanları aralıksız Kızıl Muhafızların şehrin diğer bölgeleriyle ulaşımını ve irtibatını sağlama görevini yerine getiriyorlardı. Aynı gece Petrograd Askeri Bölge subayları Kadetlerin yardımıyla devrimciler tarafından ele geçirilen telgrafhaneyi ve Merkez Telgraf Ofisini tekrar ele geçirmek için atakta bulundular. Bazı köprülerde Kadetlerle çatışmaya girildi. Bu saldırılar devrimci askerler ve Kızıl Muhafızlar tarafından kolayca bertaraf edildi.

Saat 3 sıralarında Pavlovski Alayı Kışlık Saray yakınlarındaki Millionnaya caddesini kesen bir hat yaratarak St. George Şövalyeleri Emir Komitesi'nden yardım istemeye giden Kadetleri taşıyan bir arabayı durdurdular.

Aynı caddede bir Kızıl Muhafız devriyesi ve askerler tüm gece süren Kabine toplantısından eve dönen Kartaşev ve A. Galper'in bulunduğu arabayı durdurup içindekileri tutukladılar ve Smolni'ye götürdüler.

Yüksek komiser Stankeviç de yakalanıp bir askeri komiteye götürüldü ama daha sonra serbest bırakıldı.

Askeri Devrim Komitesi Auroba kruvazörüne şu mesajı gönderdi:

> "Aurora kruvazörü Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Devrim Komitesi komiserine:
>
> Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Askeri Devrim Komitesi tarafından, size komutanızdaki tüm vasıtalarla Nikolayevski köprüsündeki trafiği düzenlemeniz emredilmektedir."[33]

Aurora kruvazörü Fransız-Rus tersanelerinde bakıma girmiş ve 22 Ekim'de (4 Kasım) bir denemeye çıkarılması planlanmıştı. Baltık Donanması Merkez Komitesi, Aurora'daki silahlar Petrograd'da

gerekebilir diye tayfalara Petrograd'da kalmaları emrini verdi.

23 Ekim gecesi devrimdeki büyük vuruşu yapmaya hazırlanan Geçici Hükümet, Aurora'nın denize indirilmesini istedi. Fakat mürettebat talimat için Askeri Devrim Komitesi'ne başvurdu. Askeri Devrim Komitesi aşağıdaki emri gönderdi:

> "Denize indirmeyin. Talimatları bilen bir komiser gönderiyoruz."[34]

Nikolayevski köprüsünü işgal emrini Askeri Devrim Komitesi'nden alan komiser demir alma emrini verdi. Bu hazırlıklar yapılırken komiser 2. Baltık Takviye Mürettebatı ile irtibata geçerek köprüyü işgal etme ve Aurora'nın silahları altında trafiği tekrar düzene koyma emrini verdi. Kruvazör denize açılmaya hazır hale geldiğinde komutan kaptanlık etmeyi reddetti. "Korkarım ki onu karaya oturturum," diyerek çarpışmada yer almaktan kaçındı. Komiser, Neva koyunun derinliğinin ölçülmesini emretti ve sonuçta geminin zorluk çekmeden geçebileceğine karar verildi. Tüm subaylar hemen tutuklandı ve demir alma emri verildi. Son dakikada komutan operasyonu yönetmeye razı oldu. Saat 3:30'da Aurora köprüde demir attı. Mürettebat köprüyü koruyan Kadetleri bertaraf etti.

Gün ışıdığında Kolomna bölgesi Kızıl Muhafızları, Aurora tayfaları ve deniz muhafızları eşliğinde subaylara otel hizmeti veren Astorya Otelini ele geçirip subaylardan arındırdıktan sonra işgal ettiler. Ericson fabrikasından bir işçi birliği Karavannaya caddesindeki Binicilik Okulu ve Askeri Teknik Okulu ele geçirdi.

25 Ekim (7 Kasım) saat 6'da donanma muhafızlarından 40 kişilik bir birlik Keksholm Alayı'ndan erlerle birlikte bekçi odasından Devlet Bankasına girip bankayı herhangi bir direnmeyle karşılaşmadan işgal ettiler. Bekçi odasında, Askeri Devrim Komitesi tarafında olduklarını ve muhafız alayından uzaklaştırılırlarsa itibarlarını kaybedeceklerini söyleyen Semyonovski Alayı'ndan adamlar vardı. Donanma muhafızlarıyla birlikte kalmalarına izin verdi.

Merkez Telefon Santralini işgal emri saat 4 sıralarında verildi. Putilov Fabrikası Komitesi ve Viborg bölgesi Kızıl Muhafız karar-

gâhları belirtilen saatte Morskaya caddesine birlik gönderme talimatı aldılar. Keksholm Alayı da benzer emirler aldı. Boru fabrikasından bir Kızıl Muhafız birliği Narvskaya Zastava'daki gıda bölümünde bulunan 300 bayan telefoncuya telefon görüşmelerini sağlama talimatı verildi.

Keksholm Alayı komiseri M. Prigorovski iki asker eşliğinde telefon santraline yürüdü. Sabah 7 sularında boru fabrikasından Kızıl Muhafızlar 300 ekmek, 300 teneke et ve bol miktarda çay ve şeker getirdiler.

Telefon santralinin kapısı açıktı ve kapısında bir nöbetçi Kadet vardı. Kızıl Muhafızlar ve askerler kapıya koşarak tek bir mermi ateşlemeden avluya girdiler. Avludaki zırhlı bir araca el kondu. Araç içindeki silahlı adamlar uykudaydı.

Kadetler tüm kapılardan koşarak dar avluya geldiler. Silahların emniyetleri açıldı. Karanlıktan yararlanıp devrimci birliklerin komutanı bağırarak komut verdi: "Silahları bırakın!" Emri kimin verdiğini bilmeyen Kadetler tüfeklerini bıraktılar. Bu sırada Kızıl Muhafızlar ve Keksholm erleri etraflarını çevirip silahlarına el koydu.

Peterhov Bölge Sovyet arazisinde görevde olan Putilov Tesisi işçilerinden İvan Gaza Smolni'ye telefon operatörleri için erzak sağlama görevini yerine getirdiğini belirtmek için telefon etmek istedi. Kızıl Muhafızlar telefon santralini ele geçirdiği an telefon etti. Uzun süre irtibat sağlayamadı fakat en azından alıcıda sert bir erkek sesi duydu:

"Sizi bağlayamam. Telefoncu kız bayıldı."

Telefon santrali işgal edilir edilmez Kışlık Saray ve Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'nın telefon bağlantıları kesildi. Bu büyük ölçüde hükümetin ve Askeri Bölge Karargâhı birlikleri ve yönetim birimleriyle irtibat sağlamasını engelledi. Motorlu kuryeleri kullanmak zorunda kaldılar, fakat bu irtibat şekli bile kısa sürede Kızıl Muhafız devriyeleri ve devrimci birlikler tarafından kesildi.

Sabahleyin denizciler ve Kızıl Muhafızlar, Kışlık Saray'a bitişik olan saray köprüsünün son kısmını da ele geçirdiler. O sabah alarm durumundaki Kerenski, günlüğüne şunları yazdı:

"Saray köprüsü (penceremin altındaki) Bolşevik denizci devriyeleri tarafından işgal edildi."[35]

Sabah 8'de Moskovskaya Zastava'dan devrimci birlikler ve işçiler Varşova tren istasyonunda tüm kontrolü ele geçirdiler.

Böylece Kızıl Muhafız birlikleri, denizciler ve askerler hayati önemi olan merkezleri ve başkentteki en önemli taktik noktalarını basamak basamak ele geçirdiler. İlerlemenin her basamağı Smolni'ye rapor edildi. Her 10-15 dakikada bir Askeri Devrim Komitesi devrimci güçlerin amaçlarına başarıyla ulaştıkları haberini aldı.

4
KERENSKİ'NİN KAÇIŞI

Geçici Hükümet kendini savunmak için son bir gayretle bir birlik oluşturmaya çalıştı.

24 Ekim (6 Kasım) gece yarısı saat 2:20'de Kerenski'nin yardımcısı General Levitski, Genelkurmay'a telefon etti ve Başkomutan olarak Kerenski'den, 2 acil telgraf göndererek Kuzey Cephesi Başkomutanı General Duhonin'den emirlere derhal uyulmasını istedi. İlk telgraf şöyleydi:

"Size bu telgrafı alır almaz, 5. Kafkas Kazak Tümeni'nin tüm alaylarını, toplarıyla birlikte, 23. Don Kazak Alayı'nı ve 5. Kafkasya Kazak Tümeni şefinin emrinde Finlandiya'da bulunan, kendilerini Petrograd Askeri Bölge Şefi Albay Polkovnikov'un emrine amade eden tüm Kazak birliklerini demiryoluyla Petrograd Nikolayevski istasyonuna göndermenizi emrediyorum. Birliklerin gelişini şifreli telgrafla bildirin. Demiryolu ile dağıtımın imkânsız olduğu durumda birimleri kademeli hareket emriyle gönderin."[36]

İkinci telgrafta Kerenski Kuzey Cephesi boyunca dağıtılmış 1. Don Kazak Tümeni alaylarının toplanıp Petrograd'a gönderilmesini talep etti. Eğer demiryolu çalışanları ulaşımı engellemeye çalışırlarsa alayları karayoluyla göndermeleri talimatını eklemeyi unutmadı. Kerenski, Kışlık Saray'ı savunmak için sadece Kazaklara güveniyordu.

Kerenski'nin telgrafını alan Duhonin, Kuzey Cephesi Subay Şefi General S. G. Lukirski'yi acilen çağırttı.

General, 1. Don Kazak Tümeni'nin iki alayının Reval'e ulaştığını ve diğer iki alayın 24 Ekim sabahı 1. Ordu için emirlere uymayan bir piyade tümenini silahsızlandırmaya gittiğini rapor etti.

Duhonin generale elindeki Kazak birimlerini göndermesini emretti, çünkü durumun herhangi bir gecikmeye tahammülü yoktu. Bunu teyit ederek Kerenski'nin yardımcısından aldığı telgrafı ekledi:

> "Gerçekte şu anda birkaç birim hariç Petrograd garnizonu Bolşeviklerin tarafında ya da tarafsız. Açıkça görülüyor ki Kışlık Saray kuşatılmış ve olaylar tehlikeli bir dönüşüme girmiştir. Çeremisov'a bu konuda bilgi verin. Sanırım çok yakında sizinle irtibat kurmak imkansız olacak, Levitski."[37]

Kuzey Cephe Karargâhı tüm gerekli emirlerin yayımlandığını bildirdi. Öncelikle Batetskaya istasyonunda trene binmeyi bekleyen motosikletli tabur eşliğinde Petrograd'a ulaşmak gerekliydi.

Sabaha doğru Duhonin Kışlık Saray'daki Levitski'yi aradı ve şöyle dedi:

> "Sizinle konuşabildiğime sevindim."[38]

Sonra da Genelkurmay'ın ve Kuzey Cephesi subaylarının aldığı kararları rapor etti. 44. Piyade Tümeni iki bataryası ile, 5. Kafkasyalı Kazak Tümeni toplarıyla ve 43. Don Kazak Alayı'nın tamamı Petrograd'a gönderildi. Bundan başka 13. ve 15. Don alayları toplarıyla beraber Kuzey Cephesi'nden yola çıkmış ve 1. Ordu'ya gönderilen 1. Don Kazak Tümeni alaylarına rotalarını değiştirmeleri ve Petrograd'a gitmeleri emredilmişti. 3. ve 6. motosikletli taburlar demiryoluyla Petrograd'a doğru ilerliyorlardı ve Duhonin "güvenilir kişilerin" onları karşılamak için gönderilmesini önerdi. Aynı zamanda Kuzey Cephesi subaylarına gönderecekleri birimlere Ordu Komitesi'nden bir temsilcinin onlara eşlik etmesini söyledi. Bu, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin, taburları devrime karşı kışkırtma misyonuydu.

Sonuçta Duhonin, Levitski'den tüm cephelerdeki durum hakkında kısa bir açıklama yapmasını rica etti.

Levitski ona son olaylar hakkında detaylı bilgi verdi. Denizciler Kronstadt'dan gelmişlerdi. Tamamen kapalı olan köprüler şimdi devrimci birlikler tarafından açılıyordu.

Tüm şehir görevli muhafızlar tarafından kuşatılmıştı. Merkez Telefon Santrali Bolşeviklerin elindeydi. Kışlık Saray kuşatılmıştı.

General Levitski sonuçta acilen taburların cepheden gönderilmesini isteyerek şunları söyledi:

> "Genel olarak düşmanca bir havanın estiği başkentte, Geçici Hükümet kuvvetlerinin seferberliğinin tamamlanmış, fakat henüz aktif operasyona başlamamış olduğu izlenimi hakimdir."[39]

25 Ekim sabahı saat 4 sıralarında Kerenski Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'na vardı, fakat duyduğu haber teselliden başka hiçbir şey içermiyordu. Kilit noktalar düşmanın elindeydi, destek kuvvetler toplanamıyor, yardımcı olacağı bildirilen birlikler devrimcilerin tarafına geçiyordu.

Askeri Bölge Karargâhı'nda 1., 4. ve 14. Don Kazak alaylarının Petrograd'a konuşlandırılması kararının alındığı bir toplantı düzenlendi. Şu telefon mesajı tüm alaylara iletildi:

> "Ülkemizin özgürlüğü, şerefi ve zaferi ve tükenen Rusya'nın kurtuluşu adına Başkomutan; 1., 4. ve 14. Kazak alaylarına Devrimci Demokrasi Sovyeti Merkez İdari Komitesi'ne ve Geçici Hükümet'e yardım etmeye gelmelerini emretmiştir."[40]

Bu mesaj, Tuğgeneral Bagratuni tarafından imzalandı ve Merkez İdari Komitesi Komiseri Malevski'nin imzasıyla tastiklendi.

Kazaklar kışlalarının Kızıl Muhafız devriyeleri tarafından tamamen kuşatıldığının farkındaydılar ve Moskova, Narva ve Peterhov bölgelerinden gelen binlerce işçi onların harekete geçmesini önlemek için her an sokaklara dökülmeye hazırdı. Karargâha, piyadelerin kendileri ile birlikte hareket edip etmeyeceklerini sordular. Eğer cevap hayırsa onlar da harekete geçmeyeceklerdi.

Sabah erkenden Kerenski, Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'ndan ayrıldı ve Kışlık Saray'a geri döndü.

Burada erzak yetersizliği vardı. Saraya 1600 kişilik kuvvet yerleştiren hükümet, bunlar için erzak stoku yapmayı unutmuştu. 24 Ekim akşamı saraydaki yiyecek krizi o kadar ciddi boyutlardaydı ki Kadetler yiyecek bulmaya gönderildiler. Yiyecek bulmaya giden Kadetleri taşıyan bir kamyon Kızıl Muhafızlar tarafından durdurulup Smolni'ye götürüldü.

Bu arada Geçici Hükümet'in dayandığı kuvvetler gittikçe küçülüyordu. Sonradan Kerenski şöyle yazacaktı:

> "Başlangıçta yüksek morale sahip Kadetler inançlarını kaybetmeye başladılar. Sonra zırhlı araç birlikleri arasında kargaşa boy göstermeye başladı. Takviye kuvvetlerinin geçen her verimsiz dakikası her iki birimin de savaş randımanını geriletiyordu."[41]

Mikhailovski Binicilik Okulu'nda yapılan bir toplantıdan sonra Zırhlı Araç biriminin adamlarından çoğu Askeri Devrim Komitesi'nin tarafına geçti. Daha sonra 25 Ekim sabahı saat 11'de tüm birlik Smolni'de belirdi ve kendilerini Askeri Devrim Komitesi'nin hizmetine sundular.

Kışlık Saray'da sadece bir zırhlı araç kaldı, Aktirets'in mürettebatı sarayı "sanatsal değerin anıtı"[42] olarak savunacaklarını bildirdiler.

Diğer bir hükümet toplantısı için çağrı yapıldı. Bakanlar Kurulu, subaylar ve kuryeler Kışlık Saray ile Askeri Bölge Karargâhı arasında koşuşturuyorlardı. Her taraftan dedikodu yağıyordu, herkes birbirinden daha çok panik içindeydi. Durum gittikçe gerginleşiyordu.

Bakanlar Kurulu toplantısında Kerenski, "yaklaşan birlikleri bireysel olarak karşılamak için" saraydan ayrılacağını açıkladı.[43] Aslında Kerenski yabancı elçilikler vasıtasıyla kaçmaya hazırlanıyordu.

Petrograd'daki İngiliz Elçisi Sir George Buchenan hatıralarında şöyle yazmıştı:

> "Sabah 10 sıralarında (25 Ekim) Kerenski bir subayı kendine bir motor bulması için gönderdi. Subay, ABD elçilik sekreterlerinden birini bulup Amerikan bayraklı arabasını Kerenski'ye ödünç vermesi için ikna etti. Beraberce Kışlık Saray'a gittiler. Cepheden toplanan bir-

liklere katılmak için Luga'ya gitmek istediğini Beyaz Saray'a söyledikten sonra, müttefik büyükelçilerine Bolşevik Hükümeti'ni tanımamaları için yalvardı. Kerenski 12 Ekim'e (30 Ekim) kadar durumu düzeltecek sayıda birlikle geri döneceğini umuyordu."[44]

Kerenski'nin kaçışı ona eşlik eden subay tarafından tamamen doğrulanmıştır. Örneğin; Petrograd Askeri Bölge Otomobil Bölümü yardımcı şefi B. İ. Knirş saat 10'da Albay Polkovnikov'un yaklaşan birlikleri karşılamak isteyen Kerenski için iki araba ayarlaması talimatını Subay Karargâhı'ndan vermişti. Polkovnikov ona elçiliklerden birine başvurması tavsiyesinde bulunmuştu. Knirş bir Amerikalı'dan bir araba bulmuş ve ABD elçiliği ateşesiyle birlikte Subay Karargâhı'na dönmüşlerdi. Yabancı bayraklı arabayı meydanda gören Kızıl Muhafızlar onun geçip gitmesine izin vermişlerdi. Yabancı bayrak Rusya Geçici Hükümet'i başkanının devrimci Petrograd'dan kaçmasını sağlamıştı.

Devrim inanılmaz bir güçle yayılıyordu. Ayaklanmanın muzaffer ilerleyişine dayanmaya çalışan Geçici Hükümet'in her teşebbüsü hemen etkisiz hale getiriliyordu. Bakanlar Kurulu kendini Kışlık Saray'a kapatmış, hiçbir şey yapmadan cepheden gelecek birlikleri bekliyorlardı.

5
25 EKİM (7 KASIM) SOSYALİST DEVRİMİN İLK GÜNÜ

25 Ekim (7 Kasım) sabahı proleterler başkentin stratejik noktalarını ellerinde bulunduruyorlardı. Sadece Petrograd Askeri Bölgesi ve Kışlık Saray hükümetin elinde kalmıştı. Ayaklanma başarılıydı. Saat 10'da Askeri Devrim Komitesi Rus vatandaşlarına şu bildiriyi yayımladı:

"Geçici Hükümet devrilmiştir. Devlet güçleri Petrograd proleterleri ve garnizonunun başındaki Petrograd İşçi ve Askeri Vekilleri Sovyeti organına –Askeri Devrim Komitesi– geçmiştir.

İnsanların uğruna savaştıkları amacın başarısı, demokratik barışın sağlanması, özel mülk sahiplerinin bertaraf edilmesi, sanayide işçi

kontrolünün kurumsallaşması ve Sovyet Hükümeti'nin kuruluşu sağlanmıştır.

Yaşasın işçilerin, askerlerin ve köylülerin devrimi!"[45]

Bildiri, Vladimir İlyiç Lenin tarafından imzalandı.

Aynı sabah bildiri tüm sanayi merkezlerine telgrafla yollandı. Bu, tüm ülkede çalışan kesim üzerinde çok büyük boyutta devrimci etki yarattı ve iktidarın yerel Sovyetlere geçmesine olanak verdi. Zafer haberi Petrograd'da her nereye yayılsa proleter yığınları mücadele için ayaklanıyordu.

Askeri Devrim Komitesi kuvvetleri gittikçe büyüyordu. Smolni'de yedek kuvvetler, çalışan kesim varoşlarından geliyordu. Tüm bölgeler birlik gönderiyordu. Ulaşım olanakları, silah ve erzak stokları sağlanmıştı. Silahlar hızla Peter ve Paul Kalesindeki teçhizat deposundan alınmış ve farklı fabrikalara gönderilmişti.

Bu arada fabrikalarda işler devam etmekte ve tramvay hizmeti kesintisiz olarak sağlanmaktaydı. Ayaklanmadan az önce Petrograd ağaç işçileri greve gitmişlerdi. Ayaklanmanın olduğu gün grev komitesi grevcileri hemen işe başlamaya çağırdı. Komite tarafından kabul edilen karar şöyleydi:

"Bugünlerde tüm işçiler görevinin başında olmalı ve yeni hükümete bağlılıklarını kanıtlamalıdır."[46]

Diğer bir grev, Narva bölgesindeki bıçkıhanede sürmekteydi, fakat grev komitesinin üyeleri Bolşevik Partisi Komitesi'ne gelerek grevi sona erdireceklerini, ayaklanmaya katılmayı arzu ettiklerini ve kendilerini Askeri Devrim Komitesi'nin hizmetine sunduklarını bildirdiler. Kendilerine hemen bir birlik oluşturmaları ve Smolni'ye göndermeleri talimatı verildi.

Fabrika komitelerinin odalarındaki telefonlar durmadan çalıyordu, Kızıl Muhafız Bölge subayları birlikleri göreve çağırıyordu. Kızıl Muhafızlar direnen son hükümet bürolarını da ele geçirmişti.

Rosenkranz fabrikası ve Metal fabrikası Kızıl Muhafız birlikleri, Mikhailovski Topçu Okulu Kadetlerinin silahlarına el koymuşlardı. Narva bölgesinde Kızıl Muhafızlar 2 no'lu Gorokovaya cad-

desi Petrograd polis şefinin ofisini işgal etmişlerdi. Devrimci birlikler Petrograd'ı Moskova, Kiev ve Reval'e bağlayan telgraf ana hattını ele geçirmişlerdi. Viborg bölgesindeki işçiler Kresti hapishanesini işgal ederek Temmuzda Geçici Hükümet tarafından yakalanıp hapsedilen Bolşevikleri serbest bıraktılar. Sestroretsk küçük silahlar fabrikasından bir birlik Askeri Mühendislik Okulu'ndaki Kadetleri silahsızlandırma talimatı aldı.

Devrimci bölükler Merkez Ateşli Silahlar depolarını ele geçirdi. Buradan silah kasaları alınarak fabrikalara dağıtıldı. Putilov tershanesine ve Fransız-Rus tersanesine de bin adet silah gönderildi.

Emekçilerin oturduğu bölgelerdeki sokaklar izdiham halindeydi. Her yerde çeşitli gruplar toplanmış, son birkaç saatte olan olayların izlenimlerini paylaşıyorlardı. Silahlı askerler ve işçilerle dolu kamyonlar sokaklardan geçip gidiyor, Askeri Devrim Komitesi bildirisinin kopyalarını dağıtıyorlardı. Şehrin merkezine yakın sokaklar daha hareketsizdi. Nevski bölgesi terk edilmişti. Devriyeler kimsenin Kazan Kilisesinin ötesine geçmesine izin vermiyordu. Burada bitmemiş savaşın gerginliği hissediliyordu.

Lenin'e göre Geçici Hükümet'in sığındığı son yerler –Kışlık Saray ve Petrograd Askeri Bölge Karargâhı– olabildiğince çabuk ele geçirilmeliydi. Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri fabrikalara giriyor, işçileri toplayıp Kızıl Muhafızlar için yeni birlikler örgütlemeye çalışıyorlardı.

Petrograd garnizonunun en güçlü birliklerine Kışlık Saray'ı işgal etme talimatı verildi. 25 Ekim saat 11'de uçaksavar silahları Smolni'ye getirildi. Askeri Devrim Komitesi tarafından gelen Zırhlı Araçlar Birliği de Smolni'ye geldi ve derhal saraya gönderildi.

6. Otomobil Tamir Şirketi, Smolni'ye bir temsilci göndererek ayaklanmaya bağlılığını bildirdi. Şirket Kızıl Muhafızları ve birlikleri Kışlık Saray'a ve silahları çalışan kesimin yaşadığı bölgelere sevk etme emri aldı. Şirket garajı Askeri Bölge Karargâhı'na çalışmaz durumda oldukları gerekçesiyle göndermedikleri kamyonları hemen gönderdiler. Öğle üzeri, Kışlık Saray ve Askeri Bölge Karar-

gâhı etrafındaki çember daraltılmaya başlandı. Hat, Moyka nehrinden ve Mars tarlalarından geçerek Marinski meydanına ulaşıyordu. Yeni Kızıl Muhafız birlikleri ve devrimci askerler bu hattın farklı noktalarına yerleştiler. Sabahla beraber Keksholm Alayı'nın yedi bölüğü hattın sol kanadındaki yerleri ele geçirerek, 2. Şehir (Kolomna) bölgesi (Fransız-Rus tersanesi), Kızıl Muhafızlara katıldılar. Pavlovski Alayı Millionaya caddesi boyunca sağ tarafta pozisyon alarak kavşaklara ileri karakollar yerleştirdi. Öğleden sonra uçaksavar silahlarıyla donatılmış 11 kamyon Putilov fabrikasından Askeri Devrim Komitesi Karargâhı'na geldi. Bu makineler Zırhlı Araçlar Birliği'nin araçlarıyla birlikte tüm kordon boyunca dağıtıldı. İki uçaksavar topu ve iki zırhlı araç Pavlovski Alayı'nın emrine verildi.

Öğle üzeri Askeri Devrim Komitesi taburları Marinski Sarayı'nı kuşattı. Ön Parlamento aynı gün toplantıya çağrılmış ve birçok vekil orada toplanmıştı. Konuşmacı N. D. Avksentyev gelir gelmez etrafı heyecanlı vekiller tarafından çevrilip soru bombardımanına tutuldu. Herkesi en çok ilgilendiren soru Kerenski'nin nerede olduğuydu. Avksentyev vekilleri, Kerenski'nin cepheye bir ziyaret için gittiği ve kısa süre sonra Petrograd'a döneceği konusunda ikna etti.

Aniden sarayın Kızıl Muhafızlar ve Litvanya Alayı Taburu tarafından kuşatıldığı haberi geldi. Sonra Keksholm Alayı taburları ve Deniz Muhafızları bir zırhlı araç eşliğinde geldiler. Vekillere binayı terk etmeleri emri verildi. Avksentyev farklı politik grup temsilcilerini acilen toplantıya çağırdı. Toplantıdan sonra Avksentyev yaklaşık 100 vekilin bulunduğu odaya koşarak gitmeyi başardı. Çoğunluk oyuyla iktidarı teslim etmeye ve dağılmaya karar verdiler. Vekiller ayrılır ayrılmaz, saray devrimci birlikler tarafından işgal edildi.

Askerler, Anayasal Demokratları tutuklama isteminde bulundular fakat vekillerin kağıtlarını inceleyen komutan şunları söyledi:

> "Tutuklanmayı hak edenleri her zaman tutuklamaya zamanımız olacaktır."[47]

Denizci birliği hızla Petrograd proleterlerinin yardımına gitti. 24 Ekim akşamı Sovyetler Kronstadt İdari Komitesi özel bir toplantı

yaptı. Askeri Devrim Komitesi delegelerinin başkentteki durum hakkındaki raporunu dinledikten sonra komite, Petrograd'a hemen Baltık Filosu'ndan karma bir birlik gönderme kararı verdi. Sovyetlerin Kronstadt'da kontrolü tamamen alması için birçok karar alındı. Saat 1'de Sovyet genel toplantısında İdari Komite'nin teklifleri kabul edildi. 25 Ekim sabahı erken saatlerde Yakornaya meydanında büyük bir miting yapıldı. Kalabalık, "Yaşasın Sovyet İktidarı!", "Kahrolsun Geçici Hükümet!" yazılı afiş ve pankartlar taşıyordu. Ateşli konuşmalarla Kronstadt denizcileri, burjuva kurallarının yok edilmesinde görev almaya hazır olduklarını ifade ediyorlardı.

Saat 8 sıralarında, yedi bölüğün gemiye binmesi tamamlanmıştı. Önce devrimci subayların karargâh olarak kullandıkları mayın gemisi Amur, Petrograd'a gidecekti. Cepheden çekilen 7. Bölüğün özel bir görevi vardı. Peterhov ve Strelna garnizonlarıyla işbirliği içinde derhal Baltık demiryolu hattını ve Baltık demiryolu istasyonunu işgal edecekler, Deniz Muhafızları Okulu'ndaki Kadet ve öğrencileri silahsızlandırıp Luga ve Pskov ile irtibat kuracaklar ve Oranyenbaum'a Zarya Svobodi savaş gemisinin 12 inçlik silahlarının görüş alanı altına bir kuvvet yerleştireceklerdi.

Saat 2'de küçük bir Kronstadt gemi filosu denizci birliği eşliğinde Neva koyunda belirdi. Birlik, Gemi Mühendisliği Okulu, Deniz Torpido Silahları Okulu, Motor Mühendisliği Okulu, Kronstadt Deniz Okulu'nun öğrencileri ve Slava, Narodovolets, Aziya, Pulkovo ve Okean savaş gemilerinin ve Priamislav destroyerinin mürettebatından oluşuyordu. Aynı zamanda Kronstadt tersanesinden de bir bölüğü kapsıyordu.

Aktif Baltık Donanması Oleg kruvazörü önderliğinde beş savaş gemisi göndermişti.

Ayarlandığı gibi Zarya Svobodi savaş gemisi, 12 inçlik silahların görüş alanındaki Ligov'da durdu, 7. Denizci Bölüğü Hayat Botu İstasyonuna inerek Oranyenbaum ve Peterhov Askeri Okulu'nun Kadetlerini silahsızlandırdılar. Saat 8'de denizciler tüm Baltık demiryolu hattını işgal ederek Petrograd'a vardı.

Demiryoluyla Petrograd'a varan Helsingfors bölüğü 1500 denizciden oluşuyordu. Aralarında Sahil Madenlerini Koruma Şirketinin adamları, Helsingfors'a demir atmış savaş gemisinden tayfalar, Sveaborg Deniz Muhafız komandoları ve Helsingfors hastanesinden komandolar vardı.

Petrogradlı denizciler Deniz Kuvvetleri Limanını radyo istasyonuyla beraber, önemli deniz subaylarının tutuklandığı Bahriye mahkemesini işgal ettiler.

Kerenski ayrıldıktan sonra Konovalov Kışlık Saray'daki Bakanlar Kurulu toplantısına gitti. Bakanlar Kurulu Kışlık Saray'da kalmaya ve cepheden takviye kuvvetler gelinceye kadar onu savunmaya karar verdi. Halkoyuna başvurmak için plan yapıldı. Albay Polkovnikov mutlaka saf dışı edilmeliydi.

Genelkurmay'ın en üst komiseri Stankeviç, General Duhonin ile direkt telefondan görüşerek talep edilen birliklerin gelip gelmediğini öğrenmeye çalıştı. General birliklerin gönderildiğini ve çok yakında Petrograd'a ulaşacaklarını belirtti.

"Yaklaştıkları haberini henüz almadınız mı? Bana sizin gelen birlikleri karşılamak için birini gönderdiğiniz bildirildi... Konstantinovski Askeri Okulu ve Nikolayevski Süvari Okulu ne yapıyor? Muhtemelen diğerleri de var... Sizin yeterli kuvveti bulacağınızı sanıyorum. Tüm yapacağınız bu işi iyi organize etmeniz; bu arada da cepheden gelen birlikler varmış olur..."

Stankeviç ona şöyle cevap verdi:

"Sanırım, yaklaşan birliklerin komutanlarına mutlaka Petrograd Askeri Karargâhı yardımcı olamazsa sokaklarda karşılaşacakları herhangi bir engele rağmen demiryolu istasyonunda bir muhafız bırakarak Bölge Karargâhı'na ve Kışlık Saray'a gitmeleri önerilmeli."

Duhonin konuşmasına şöyle son verdi:

"Sanırım yaklaşan birlikleri karşılamak için Petrograd'dan güvenilir bir kişiyi, Petrograd'dan iki-üç istasyon öncesine göndermek gerekiyor..."

"Bundan başka Ştasev'den (Kuzey Cephesi subaylarının kısaltılmışı) birlik treniyle birlikte Ordu veya Cephe Komitesi'nden temsilciler göndermesini istedim."[48]

Askeri Bölge Subay Şefi General Bagratuni Bakanlar Kurulunu topladı ve hükümeti savunmak için sadece iki küçük taburun olduğunu bildirdi. Onlar sadece Kışlık Saray'a konsantre olan bu güçlere güvenebilirlerdi. Bakanlar Kurulu Geçici Hükümet'i savunmak için özel bir vekil atadı. Menşevik Nikitin bu göreve Palçinski'yi atamak istedi, fakat Sosyalist Devrimci ve Menşevik bakanları içeren çoğunluk oylarını 1917'nin sonbaharında Moskova'da yapılan Anayasal Demokrat Parti'nin Kongresinde hükümete canlılık aşılayacağına söz veren Anayasal Demorat Kişkin'e verdi. Sonradan Nikitin, Kişkin'in atamasını şöyle açıkladı:

> "Açıkça o atandı çünkü bir Kadet olarak ahlaki açıdan onun kanlı misillemeler için emir verme sorumluluğunu üstlenmesi Sosyalist bakanlardan daha kolaydı."[49]

Bu yine ikinci sınıf burjuva politikacılarının değersiz ruhlarını ortaya çıkarıyordu. Çalışan sınıfa karşı kanlı misillemeler hazırlayan Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, bu ayarlamaları güvenilir ellere bıraktılar. Başarısızlık halinde ellerini yıkayıp bu işten sıyrılacaklar ve suçu Anayasal Demokratlara atacaklardı.

P. Palçinski ve P. Rutenberg, Kişkin'in yardımcısı olarak atandı. Bu yeni askeri diktatör Palçinski ve Petrograd Askeri Bölge Subay Şefiyle birlikte hemen savunma önlemleri almaya başladı. Kişkin General Polkovnikov'u kovup cepheden birlikler gelinceye kadar Kışlık Saray'ın savunmasını kendi örgütlemeye başladı, fakat ellerinde sarayın bir planı yoktu. Subayların ve Kadetlerin savaş ruhları kaybolmaya başlamıştı. Hatıralarında Palçinski, "Subaylar arasındaki şaşkınlık ve kayıtsızlık ve Kadetler arasındaki dehşet"[50] diye not düşmüştü.

Kadetlerin moralini yükseltmek için bir yarma harekâtı yapmaya karar verdiler. Stankeviç Mühendis Subaylar Eğitim Okulu'ndan bir grup Kadet eşliğinde Marinski Sarayı'nı tekrar ele geçirmeye gitti fakat oraya gittiklerinde etrafının zırhlı araçlarla çevrili olduğunu gördüler. Bunun üzerine Stankeviç Morskaya caddesindeki telefon santralini ele geçirmeye karar verdi. Kadetler ikiye bölünerek, sant-

raldeki muhafızları şaşırtabileceklerini düşündüler. "Bu köylüler bir kez daha bizim kazanan, onların kaybeden olduğunu görecekler,"[51] dedi Stankeviç, grubun yarısını dolaylı yoldan gönderdi ve kendi liderliğindeki grupla direkt olarak binaya gitti.

Fakat "köylüler" Kadetleri görüp alarma geçtiler. Bir makineli tüfek, yaklaşan Kadetlere döndü ve grubun tamamı dağıldı. Az sonra ateş durduruldu. Telefoncu kızlar sokaklara fırlayıp, Kadetlere, santralin tüm telefon görüşmelerini kontrol eden askerlerle dolu olduğunu bildirdiler.

Kadetler saldırıya hazırlanırken Fransız Elçiliğinin bir sekreteri geldi ve onları tehlikede oldukları konusunda uyardı. Makineli tüfeklerle donanmış Kızıl Muhafızlar Gorokovaya caddesi ve Moyka'nın köşesinde konuşlanmışlardı. Stankeviç sekreterden diğer grubu ve Kışlık Saray'ı geri çekilme konusunda uyarmasını rica etti. Diğer grup Nevski'de Kızıl Muhafızlar tarafından kuşatılıp, silahları alınmıştı.

Yarına harekâtı başarısızlıkla sonuçlandı. Bu Geçici Hükümet güçlerinin aktif bir operasyonda tek kullanılışıydı. Bu fiyaskodan sonra hükümet kendini saraya kilitledi ve cepheden birlikler gelinceye kadar kendilerini korumaya aldılar.

25 Ekim'de (7 Kasım) saat iki sıralarında İçişleri Bakanı Nikitin Kışlık Saray'dan Şehir Duması'nı aradı. Askeri Devrim Komitesi kontrolörünün deneyimsizliğinden faydalanarak telefon santrali operatörü Nikitin'i bağladı. Nikitin Duma'yı telefon santralinin işgali konusunda uyardı ve Duma temsilcilerinin oraya gönderilmesini rica etti. Aynı zamanda erzak konusunda da yardım istedi.

Şehir Duması'nda Kamu Güvenliği Komitesi'nin ikinci toplantısı saat 3'te başladı. Birinci toplantı sabah yapılmıştı ve tüm bölgelerde Belediye Meclisi başkanlarının başkanlığında yerel "Kamu Güvenliği Komiteleri" örgütlenmesine karar verildi. Görüntüde halkın yaşamını ve mal varlığını korumak için ev komiteleri örgütlemek konusunda görüşmeler yapıldı.

Bu toplantıda Petrograd Valisi Schreider, İçişleri Bakanı Niki-

tin'den yardım için bir çağrı aldığını bildirdi. Kamu Güvenliği Komitesi hemen bir kamyon dolusu erzak gönderdi, fakat devrimci devriyeler tarafından yolu kesildi. Şehir Duması'nın iki üyesi Anayasal Demokrat A. D. Korotnyev ve Sosyalist Devrimci Zaharov telefon santraline gönderildi. Saat 3'te Şehir Duması'nın arabaları Morskaya caddesinde görüldü. Ateş açılacağından korkan sürücüler daha ileriye gitmeyi reddettiler. Encümen üyeleri arabalardan inip yürümeye başladılar. Telefon santraline varınca Kamu Güvenliği Komitesi görevlileri, işçileri sakinleştirmeye çalıştılar. Duma adına gayretli hizmetlerine ve bağlılıklarına teşekkür ettiler.

"Kamu Güvenliği Komitesi" üyelerinin müdahalesi delegelere binayı hemen terk etmelerini emreden Askeri Devrim Komitesi üyelerinin gelmesiyle kısa kesildi. Mırıldanarak Askeri Devrim Komitesi'nin hareketinin kanunsuz olduğunu ve güç kullanılırsa ayrılacaklarını söylediler.

Şehir Duması'yla yapılan bu konuşmadan sonra Nikitin Moskova'yı arayarak Vali Rudnyev ile görüşmek istedi. Vali ayaklanmanın Moskova'da da başladığını, fakat Şehir Duması'nın Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesine karşı bir protesto yayımladığını bildirdi.

Nikitin Rudnyev'e Geçici Hükümet'in cepheden birlikler gelinceye kadar kendini savunma kararı aldığını ve kendisinden Kışlık Saray'la yakın irtibat içinde olmasını rica ettiklerini ve onları Moskova'daki durum hakkında bilgilendirmesini istediklerini söyledi. Hükümetin Rudnyev'e tüm ülkedeki hükümet ofislerinde askeri otoritelerin kullandığı tüm gücü kullanma yetkisi verdiğini ekledi.

Proleter devrimin karargâhı Smolni kaynıyordu. Devrimin her katılımcısı sadakatle görevini yerine getiriyordu.

Herkes zaferin sarsılmaz güveniyle doluydu. Kızıl Muhafız birlikleri gelmeye devam ediyordu; makineli tüfekler uzun koridoru çınlatıyordu. Odalar heyecanlı asker ve işçilerle doluydu. Askeri Devrim Komitesi'nin odasının dışında olağanüstü bir canlılık vardı. Askerler talimat almak ya da farklı komisyonlara gitmek için bir içeri bir dışarı girip çıkıyorlardı. Kızıl Muhafızlar tarafından korunan koridorun en sonundaki odada Askeri Devrim Komitesi toplan-

tıdaydı. Raporları dinleyip talimatlar veriyorlardı. Aşağıdaki bildiri tüm ülkeye dağıtıldı:

"Petrograd'da iktidar; Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Askeri Devrim Komitesi'nin elindedir. Ayaklanmada yer alan işçiler ve askerler kan dökmeden zafere ulaşmışlardır. Kerenski Hükümeti devrilmiştir.

Komite cephedekileri provokasyonlara kanmamaya çağırmakta, Petrograd Sovyeti'ni ve hemen barış önerisinde bulunacak ve toprakları köylülere devredecek Anayasal Meclisi toplayacak yeni devrimci hükümeti desteklemelerini istemektedir. Yerel Hükümet İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ne geçmelidir."[52]

Telgraflar askerleri güvenilmeyen birliklerin dağıtımına engel olmaya ve kendileriyle devrim için işbirliği yapmayan subayları düşman olarak tutuklamaya çağırıyordu.

Askeri Devrim Komitesi'nin odasında Bolşevik Partisi Merkez Komitesi vardı. Lenin ve Stalin Askeri Devrim Komitesi'nin çalışmalarında en aktif ve kararlı işleri yapmışlardı. Geçici Hükümet'in dağıtılmasını açıklayan bildiriyle başlayan en önemli dokümanlar Lenin tarafından yazılmıştı. Tüm atamalar onun onayı ile yapılmıştı. Diğer liderler tarafından yayımlanan en önemli emirlerin arkasında o vardı. Burada Lenin Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin toplantısı için önerileri kaleme aldırmıştı.

Bu toplantı 25 Ekim (7 Kasım) saat 2:35'te başladı.

Tezahürat ve uzun alkışlar ortasında Askeri Devrim Komitesi devrimin zaferini ilan etti. Zaferin örgütçüsü Lenin, salona girerek Temmuzdan beri ilk defa halkın içine katıldı, delegeler devrimin liderini çılgınca alkışladılar. Lenin konuşmaya çağrıldığında delegeler tekrar ayağa kalkarak alkış tuttular. Bir grup Kızıl Muhafız silah tıkırtılarıyla salona girdi. Onlar da barut kokusunu ve savaşın heyecanını oraya taşıdılar.

Lenin'i kutlarken, zaferlerini, devrimin zaferini haykırıyorlardı.

Liderleriyle bir kez daha buluşmanın coşkusuyla delegeler uzun süre sakinleşemediler. Sonunda Lenin dünyadaki ilk başarılı proleter devrimin ilk bildirisini okudu.

"Yoldaşlar, Bolşeviklerin her zaman gerekli olduğunu vurguladığı

işçiler ve köylülerin devrimi başarılmış bir gerçektir.

İşçilerin ve köylülerin devriminde önemli olan nedir? Onun önemi öncelikle kendi gücümüzün organı olan ve burjuvalarla hiçbir suretle paylaşılmayan Sovyet Hükümeti'nde yatmaktadır. Ezilen çoğunluk kendi gücünü yarattı. Eski hükümetin kuralları kendi mezarına gömülmeli ve yeni yönetim kuralları Sovyet örgütüne uygun olarak oluşturulmalıdır.

Şu andan itibaren Rusya tarihinde yeni bir devir başladı ve bu devrim –III. Rus Devrimi– bizi sonunda sosyalizmin zaferine götürmeli."[53]

Bu, proletaryanın büyük liderinin, tarihsel zaferin önemini nasıl karakterize ettiğini göstermektedir. Konuşması tüm Ekim Devrimi'nin temel programıydı. Toplantıda Lenin'in raporuna karşı tartışma açmamaya karar verildi. Lenin tarafından oluşturulan kararlar hemen kabul edildi:

"Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, proleterlerin muzaffer devrimini ve Petrograd Garnizonunu selamlar. Sovyet, özellikle, bu kansız ve olağanüstü başarılı ayaklanmada yığınlar tarafından gösterilen dayanışmayı, örgütlülüğü, disiplini ve birlikteliği vurgulamak ister.

Sovyet, devrim tarafından işçi ve köylü hükümeti olarak yaratılan ve tüm yoksul köylü yığınlarının şehirli proleterler tarafından desteklenceğini garanti altına alan Sovyet Hükümeti'nin ülkeyi ıstıraplardan ve savaşın şiddetinden... kurtarma anlamına gelen sosyalizme doğru ilerleyişine olan sarsılmaz inancını dile getirir.

Sovyetler, Batı Avrupa proleterlerinin sosyalizmin tam ve sonsuz zaferini elde etmemizde yardımcı olacaklarına inanmaktadır."[54]

6

KIŞLIK SARAY'IN KUŞATILMASI

Kışlık Saray'ın çevresindeki halka gittikçe daralıyordu.

25 Ekim saat 5'te Kızıl Muhafızlar saraya çıkan yollarda savaşıyorlardı. Neva kıyısına kurulmuş Kışlık Saray; büyük, üç katlı, yaklaşık 200 metre uzunlukta, 160 metre genişlikte ve 22 metre yükseklikte bir binaydı. Yanındaki Hermitaj Tiyatrosuyla birlikte yaklaşık 9 hektarlık bir alanı kapsıyordu. Sarayın önünde geniş bir meydan, iki yanında Genelkurmay ve Bahriye Mahkemesi'nin bina-

ları vardı. Meydanın ortasındaki Aleksander sütunu yalnız başına durmaktaydı.

Askeri Devrim Komitesi kuvvetleri saray meydanına giden tüm yolları tutmuştu. Sağda Muhafız Karargâhı'nın yakınındaki Pevchenski köprüsünde Kızıl Muhafız birlikleri ve İşmailovski Alayı toplanmıştı. Pavlovski Alayı ve Preobrazenski Alayı'ndan küçük bir grup, Muhafız Karargâhı'na giden Millinnaya caddesinden Zimnaya Kanava'ya –Saray ve Hermitage arasındaki Neva'ya akan dar bir kanal– ilerledi. Reval şok denizci taburu Neva boyunca pozisyon aldı.

Kışlık Saray'ın karşısında, Morskaya caddesindeki Genelkurmay binasının arkasında ve ona bağlanan sokaklarda ve Politseyski köprüsünün yakınında Viborg ve Petrograd bölgesinden gelen Kızıl Muhafız birimleri yığılmıştı. Buralara da zırhlı araçlar, uçaksavar silahları ve arazi topları yerleştirilmişti. Neva boyunda daha ilerde Kazan Kilisesi yakınlarına yerleştirilmiş ağır silahlar kullanıma hazırdı. Bu silahlar Geçici Hükümet tarafından cepheden getirilmişti fakat başkente varışlarında mürettebat Petrograd Sovyetlerinin tarafına geçmişti.

Genelkurmay binasının yakınlarındaki Aleksandrovski parkına Kızıl Muhafız birlikleri, Kronstadt Deniz Kuvvetleri Torpido Okulu'ndan denizciler, 2. Baltık ve Deniz Muhafızlarının adamları, Keksholm Alayı'nın adamları ve bazı zırhlı araçlar yerleştirilmişti.

Bahriye Mahkemesinin yakınlarında sol tarafta Deniz Kuvvetleri Mühendislik Okulu'ndan, Okean eğitim gemisinden ve Kronstadt'ın diğer birliklerinden denizciler vardı. Bundan başka sol kanat ve merkez Şasür ve Volinia Alayı'ndan yedek askerler tarafından destekleniyordu.

Neva'nın karşı kıyılarına Vasilyevski ada bölgesi fabrikalarından işçi birlikleri yerleşmişti. Vasilyevski adası merkeze saray köprüsüyle bağlanıyordu ve burası Kızıl Muhafızların kontrolündeydi.

Nehrin öteki yakasında, Kışlık Saray'ın karşısındaki Peter ve Paul Kalesinin ince uzun kulesi alacakaranlıkta daha yüksek gözüküyordu. Kale de savaşta yer almaya hazırlanıyordu.

Peter ve Paul Kalesi bu bölgede yapılan ilk ve Petrograd'daki en eski binaydı. Bu yapı Büyük Petro tarafından Neva'daki küçük Jenisaari adasına (Hare adası) yaptırılmış ve 1703'te bitirilmişti. 60 binden fazla köle ve asker Neva kıyılarındaki bu otokrasinin ilk kalesinin yapımında ölmüştü. Sonradan kale, devlet hapishanesine dönüştürüldü. Kale içindeki katedralde Rus Çarları için bir mozole yapılmıştı ve zalimlerin görkemli mezarlarının yanına kalenin nemli taş hücrelerine Rus halkının en iyi temsilcileri –devrimciler– canlı gömüldükleri mezarlara mahkûm edilmişlerdi. Şimdi kale, silahlarını Çarlık rejiminin son kalesi Kışlık Saray'a çevirmişti.

Askeri Devrim Komitesi son operasyon planını oluşturdu. Geçici Hükümet'e bir ültimatom göndererek 6:20'den önce teslim olmaya çağrılmaları kararlaştırıldı. Eğer bu reddedilirse kaleden bir silah ateşlenecekti. Aurora kruvazörü 6 inçlik silahlarından biriyle Kışlık Saray'a hücum etmek için bir sinyal vermek amacıyla iki el ateş edecekti. Gönüllüler Kışlık Saray'a ültimatomu götürmek için çağrıldılar. Bu görev, 1. Motosiklet Taburundan V. Frolov tarafından üstlenildi.

Ültimatom hızla daktilo edildi. Bu belgede, Askeri Devrim Komitesi'nin Geçici Hükümet'e Kışlık Saray'ı ve Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'nı teslim etme çağrısı ve eğer teslim edilmezlerse binanın bombardımana tutulacağı yazıyordu. Peter ve Paul Kalesi ve Aurora kruvazörü ateşe hazırdı. A. Galanin adındaki diğer bir motosikletçi eşliğinde Frolov, Kışlık Saray'a doğru yola çıktı. Hermitaj yakınlarında Kızıl Muhafız kordonu tarafından durduruldular, misyonlarını açıkladıktan sonra geçmelerine izin verildi. Beyaz bir bayrak taşıyarak düşman hatlarına doğru ilerlediler. Silahları hazır durumdaki üç Kadet onları karşılamaya geldi. Temsilciler ültimatomu sunmak üzere karargâha götürülme isteminde bulundular.

Kadetlerden biri tehditkâr bir edayla, "Ben size ültimatomu gösteririm," dedi. Ama yine de Frolov karargâha götürüldü. Orada Frolov, Geçici Hükümet üyesi ve Petrograd'a düzeni sağlamaktan sorumlu bakan N. M. Kişkin'i, iki yardımcısı P. Palçinski ve P. Rut-

enberg'le beraber buldu. General Bagratuni ve Yarbay N. N. Paradelov da oradaydı. Ültimatomu uzatırken, "Düşünmeniz için 20 dakika," dedi Frolov. Kişkin, yardımcıları ve General Bagratuni telefonla cevap vereceğine söz vererek Kışlık Saray'a gitti.

Hükümetin üyeleri alınan ültimatom hakkında bilgilendirildi.

Geçici Hükümet büyük camları Neva'ya bakan Malaçite salonunda toplandı. Bakanlar ültimatomun katı, kısa ve özlü koşullarını incelediler, sonra nehre doğru baktılar. Bir köşeden camdan köprüye demir atmış Aurora'nın keskin hatlarını görüyorlardı. Nehrin diğer tarafında Peter ve Paul Kalesinde parlayan gizemli ışıkları gördüler. Teslim olmak ya da yardım için beklemek? Hükümet ültimatomu cevaplamadan önce Genelkurmay'a danışmaya karar verdi.

Merkez Telgraf Santrali uzun süredir devrimcilerin elindeydi ve Kışlık Saray'ın telefon hatlarının kesildiğine inanıyorlardı, fakat bu doğru değildi. Muhtemelen Demiryolları Bakanlığı ya da Savaş Bakanlığı'nın bir hattı keşfedilmeden kalmıştı. Bu hattan yararlanarak Geçici Hükümet son dakikaya kadar Genelkurmay'la direkt bağlantı sağlamıştı. Menşevik Nikitin alayların Kışlık Saray'a yardım etmek için gönderildiği konusunda kesin bilgi almak için Genelkurmay'a gitti.

Geçici Hükümet bunun üzerine Askeri Devrim Komitesi'yle anlaşmamaya karar verdi.

Yirmi dakika geçti ve temsilciler söz verilen cevabı almak istediler. Poradelov, Kışlık Saray'dan bir cevap alacağına söz vererek bir on dakika daha beklemelerini rica etti.

Telefon etti ama bir cevap alamadı. Poradelov bakanlara telefon ederken haberciler saraydan ayrılıp Pavlovski Alayı'ndan bir devriye ve bir Kızıl Muhafız birliği çağırdılar. Karma birlik Askeri Bölge Karargâhına girip Kadetleri silahsızlandırdılar. Poradelov ve bir grup subayı tutuklayarak Peter ve Paul Kalesine gönderdiler.

Askeri Bölge Karargâhı'nın ele geçirilmesi Kışlık Saray'ın etrafındaki çemberi daraltti. Askeri Devrim Komitesi kuvvetleri Kışlık Saray'a acil müdahale için pozisyon aldı.

Bu arada, habercilerin dönüşünü beklerken, Peter ve Paul Kalesi saraya ateş etmek için hazırlanıyordu. Kaledeki topçular silahları kullanmayı reddediyorlardı. Kovanların uygun olmadığı ve gres yağı olmadığı için silahların sadece selamlama atışı yapabileceği mazeretini öne sürdüler. Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri bunu kale topçularının güvenilir adamlar olmadığını da belirterek hemen telefonla Sverdlov'a bildirdiler. Sverdlov derhal Deniz Kuvvetleri Silahlı Talim biriminden bir birliğin kaleye gitmesini emretti.

Gece ilerlemekteydi. Silahlar hazır tutulurken Geçici Hükümet'in ültimatomu kabul ettiği dedikodusu kalede yayıldı. Tutuklu bakanları almak için gerekli ayarlamalar yapıldı.

Kışlık Saray yönünden, makineli tüfek sesleri duyuldu. Askeri Devrim Komitesi üyeleri Podvoyski ve Yeremeyev bir arabayla hemen saraya gitti. Zimnaya Kanava yakınlarında Kızıl Muhafızlar tarafından durduruldular, kim olduklarını ve nereye gittiklerini açıkladıktan sonra Kışlık Saray'ın teslim edileceği bilgisini verdiler. Bu noktada Kızıl Muhafızlardan biri, "Kim teslim ediyor? Şu anda orada kızgın bir çatışma var. Oraya gitmek tehlikeli," dedi. Sonra sadece Askeri Bölge Karargâhı'nın ele geçirildiği ortaya çıktı. Kışlık Saray hâlâ direniyordu.

İçişleri Bakanı Nikitin Başkan Yardımcısı Kiznyakov'u arayarak ültimatom hakkında bilgi verdi ve tüm kamu kurumlarına hükümetin tam desteklerini beklediğini bildirmesini rica etti. Kiznyakov'u, eğer Kışlık Saray'ı kuşatan kuvvetlerin arkasına küçük birlikler yerleştirilirse kuşatmacıların dağılacağı konusunda ikna etti. Kiznyakov Şehir Duması'na gitti ve orada temsil edilen tüm partilerle görüştü. Anayasal Demokratlar, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler hükümeti destekleyeceklerine söz verdiler.

Nikitin tekrar Moskova Valisi Rudnyev'e telefon etti ve hükümetin kendini savunma kararını iletti.

"Çok doğru," diye cevap verdi Rudnyev ve ekledi, "Moskova, Petrograd örneğini izleyerek bir Kamu Güvenliği Komitesi kurdu."

"Bu yeterli değil," dedi Nikitin konuşmasını keserek. "Kuvvet sorununa bir açıklık getirilmeli. Eğer Geçici Hükümet'in görüşlerini paylaşıyorsanız tüm Rusya'nın oyuna başvurmalısınız."

Rudnyev Geçici Hükümet'in talimatlarını hemen uygulayacağına söz verdi.[55]

Genelkurmay'da kuvvetler aceleyle toplanmıştı. Askeri Devrim Komitesi'nin telgrafı ayaklanmanın ordudan alındığını anons ediyordu. Sadece farklı cephelerdeki şef komutanlar bu konuda bilgilendirilmişti ve onlar bu bilgiyi askeri komitelere ilettiler. 25 Ekim saat 6'da Genelkurmay, Ordu Komitesi'nin Petrograd'daki olaylara karşı reaksiyonunu ileten bir telgraf aldı.

Romanya Cephesi İdari Komitesi, Karadeniz Filosu ve Odessa Askeri Bölgesi (Rumçerod) ayaklanmayı bastıracak kadar kuvvetlerini emirlerine sunduklarını bildirdiler.

Kuzey Batı Cephesi İdari Komitesi başkanı ordu kuvvetleriyle iktidarın ele geçirilmesinin yasal olmadığını açıkladı ve tüm komiteye bununla ilgili bir teklif göndereceğine söz verdi.

Kuzey Cephesi İdari Komitesi üyeleri açıkça komitenin Genelkurmay'ı desteklediği fikrini ifade etti ve 20. Ordu'nun hislerinin henüz kesinleşmediğini ekledi.

Kuzey Cephesi İdari Komitesi açıkça 20. Ordu'nun Bolşevikleri kınadığını rapor etti fakat Bolşeviklerin 5. Ordu'dan destek bulabileceklerini eklemeyi unutmadı. Benzer raporlar Kuzey Cephe gerisindeki birliklerden de geldi.

Sonuçta, birlikler devrimci başkente ne kadar yakınsa ordu komitelerinden gelen cevaplar o kadar tereddütlüydü. Romen Cephesi şartsız olarak ayaklanmayı bastırmaya hazır olduklarını bildirdiler. Kuzey Cephesi sadece bir ordusuna güveniyordu. Bu sürpriz değildi. Cephe Komitesi Genelkurmay'la irtibat içindeyken, 5. Ordu Petrograd'daki Askeri Devrim Komitesi'ni aradı ve "Herhangi bir askeri yardıma ve erzağa ihtiyacınız var mı?" diye sordu.[56] Komite şu anda yardıma ihtiyaçları olmadığını fakat ordunun harekete hazır olmasını istedi.

Akşam 7 sularında Askeri Bölge Karargâhı ele geçirildikten hemen sonra, Genelkurmay Kışlık Saray'la irtibata geçti. Kerenski'nin yardımcısı Teğmen Danileviç, Konovalov adına şu telgrafı karargâha götürdü:

> "Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, hükümeti devirdiklerini iddia etmekte ve iktidarın teslim edilmesini, aksi takdirde Peter ve Paul Kalesinden ve Aurora kruvazöründen Kışlık Saray'a ateş açılacağı tehdidinde bulunmaktadır. Hükümet, iktidarı sadece Kurucu Meclise bırakır. Hükümet teslim olmamaya ve kendini halkın ve ordunun korumasına bırakmaya karar vermiştir. Birliklerin dağıtımını hızlandırın."[57]

Genelkurmay motosikletli taburların 25 Ekim'de Petrograd'da olacakları cevabını verdi. 9. ve 10. Don alayları toplarıyla birlikte ve 5. Kafkasya Tümeni'nin iki alayı da 26 Ekim sabahı geleceklerdi; 26. ve 23. Don alayları aynı günün akşamı, Kafkasya Tümeni'nin kalan alayları 28 Ekim sabahı ve 44. Tümenin bir tugayı 30 Ekim'de orada olacaklardı. Karargâh Kışlık Saray'ın kendi savunmasını cepheden birlikler gelinceye kadar organize edeceğine ve saldırılara karşı koyacağına olan inancını açıkladı.

Hükümet direnmeye devam etmeye karar verdi. Oranyenbaum ve Peterhov Askeri Okul Kadetleri Palçinski'nin gösterdiği Kışlık Saray'ın beyaz salonunda toplandı. Kadetler ölü bir sessizlik içinde dinlediler. Palçinski onları yüksek sesle görevlerini yapmaya çağırıyordu. "Biz bunu yapmalıyız," cevabı geldi ama bu içten ve samimi olmaktan çok uzaktı.

25 Ekim öğleden sonra iki Kadet arkadaşı ile birlikte Kışlık Saray'a çağrılan Petrograd Mühendislik Kıta Eğitim Okulu'ndan bir Kadet şöyle anlatıyordu:

> "Sarayda bulunmamızın amacını bilmiyoruz. Çok heyecanlıydık ve diğer Kadetlerle görüşmek istiyorduk (Mikhailovs, Kuzey Cephesi ve diğerleri). Fakat bize bunu yapma izni verilmedi. Sonunda, bir iki saat sonra bize her şeyin açıklanacağı ve avluda sıraya girmemiz söylendi. Hava kararmaya başlamıştı. Biz sıraya girdik. Kendini General Palçinski diye tanıtan biri geldi ve uzun bir konuşma yaptı. Konuşması aptalca ve anlamsızdı. Bize Geçici Hükümet'i mutlaka savunmamı-

zı, görevimizi yerine getirmemizi ve bunun gibi şeyler söyledi."[58]

Kadetlerin moralini yükseltmek için Palçinski açıkça yalan söylemişti:

"Kerenski ve birlikler Luga'da Petrograd'dan sadece 40 verst uzaklıkta."

Kadetler sessiz kaldı. Birdenbire içlerinden biri tarafından sessizlik kırıldı, sert bir ses:

"Luga'dan Petrograd'a kaç mil olduğunu söylemeden önce bir haritaya bakarsanız iyi edersiniz."

Gerçekte Luga Petrograd'a 140 kilometre uzaklıktaydı.

Hoşnutsuzluk mırıldanmaları her yanda duyuldu. Konuşmacı soru yağmuruna tutuldu ve karışıklık hüküm sürmeye başladı. Palçinski güçlükle uzaklaşmayı başardı.

Kışlık Saray garnizonu sallanmaya başladı. Geçici Hükümet'in diğer üyeleriyle birlikte sarayda oyalanan Adalet Bakanı Malyantoviç şunları söyledi:

"Bize, Kadetlerin Geçici Hükümet üyelerini görmek istedikleri bildirildi. Bu istek ısrarlı koşullarla ifade edilmiş... Bu gerçek, Kadetler içinde nasıl bir dalgalanma olduğunu gösteriyor... Onlarla konuşmaya gitmeliyiz. Lobide toplanmış yüzden fazla Kadet var.

Onlara hangi askeri emirleri verebiliriz? Hiç."[59]

Hükümet üyeleri, kendilerini Kadetlere merhamet uyandıran yalvarışlarda bulunmaya bıraktılar. Diktatör Kişkin'in Askeri Devrim Komitesi'nin 20 dakika içinde teslim olma ültimatomunu bildirmek üzere telaşla gelmesi üzerine utanç verici durumlarından kurtuldular. Malyantoviç şunları açıklamaya gitti:

"Palçinski gelerek Kafkasyalıların Geçici Hükümet'le görüşmek istediğini bildirdi. Biri üst kademeden olmak üzere iki subay bu istekle geldi.

İçeriye davet edildiler.

Bir Kazak subay, albay, sanırım diğer bir subay eşliğinde içeri girdi.

Geçici Hükümet'in amacının ne olduğunu öğrenmek istediler.

Kişkin ve Konovalov cevap verdi. Biz etrafta duruyorduk. Zaman zaman biri ya da diğeri bir şey söylüyordu.

Kadetlere ne söylediysek onlara da aynı şeyi söyledik.

Albay dikkatle başını aşağı yukarı sallayarak dinledi. Birçok soru sordu. Konuşmanın sonunda başını kaldırdı. Konuşmaları nazik olmayan bir tavırla dinlemişti. Tek bir kelime bile söylemedi. İçini çekti ve her iki subay da ayrıldı. Bana göre gözlerindeki şaşkın bakışlarla .. kararlarını vererek.

Az sonra Palçinski Kazakların saraydan ayrıldıkları haberiyle geldi."[60]

Geçici Hükümet'in moral bozukluğu korumalarına da sıçradı. Hükümet kalmalarını öğütlediği halde saraydan ayrılan 300 Kazak gittikten sonra diğer birlikler de takıma uydu. Akşam 6'da Mikhailovski Topçu Okulu Kadetlerinin çoğu saraydaki her altı silahtan dördünü alarak ayrıldılar. Nevski bölgesinde devrimci güçler tarafından durduruldular. Saat 8'de Askeri Devrim Komitesi'nin bir üyesi Çudnovski Oranyenbaum Okulu'ndan bir delege tarafından Geçici Hükümet tarafında savaşmak istemeyen Kadetlerin teslim olması konusunda anlaşmak için davet edildi. Kadetler Çudnovski'ye güvende olacağına söz verdiler ve bu sözü tuttular, fakat Palçinski onu tutuklattı. Bunu duyan Kadetler hemen olayı protesto etti ve Çudnovski serbest bırakıldı. Oranyenbaum Okulu Kadetlerinin çoğunluğu ve diğer okullardan birçok Kadet onunla birlikte saraydan ayrıldı.

Sarayda 2. Peterhov Subay Eğitim Okulu'ndan 310, 2. Oranyenbaum Subay Eğitim Okulu'ndan 9 makineli tüfekle beraber 352 Kadet, 1. Petrograd Kadınlar Tümeni'nden bir birlik, Mühendislik Okulu'ndan bir birlik, Kuzey Cephesi Subay Eğitim Okulu'nun Kadetleri, bir zırhlı araç, iki makineli tüfek ve iki arazi silahı kaldı. 850 kişilik bu kuvvet iyi silahlandırılmıştı. Zırhlı araçlar ana kapıda duruyordu. Sarayın dışında yaklaşan saldırganları durdurmak için kütüklerden barikatlar kurulmuştu. Makineli tüfekler ve arazi silahları saray meydanı ve kesişen sokaklarını kapsayan barikatların arkasına yerleştirildi.

Pavlovsk'dan geldiği açık olan ağır silahlar Kışlık Saray'ın yardımına götürülüyorlardı. Bataryalar devriyelere takılmadan ilerliyorlardı. Şehirde bir saldırı beklemedikleri açıktı. Morskaya caddesinde Kızıl Muhafızlar caddeye uzanan evlerin avlularının girişinde

pusuya yatmışlardı. Ağır silahlar onlarla aynı seviyeye indirildiğinde Kızıl Muhafızlar aniden saldırarak, silahlarını aldılar. Saldırı öyle hızlıydı ki herhangi bir direnişe mahal vermediler. Silahlara el konulup derhal Kışlık Saray'a yöneltildi.

Kızıl Muhafızlar saraya saldırıda bulundular ve denizciler tarafından desteklenen 50 kadarı Hermitaj girişini kullanarak binadan içeri girdiler. Olağanüstü ortam, kadife ve altın dekorasyonlar adamları hayrete düşürdü. Bir dakika hareketsiz kaldılar. Sonra merdivenleri tırmanmaya başladılar. Bir Kızıl Muhafız salonlardan birinin kapısını açtı. Büyük bir aynada süvari geçidini gösteren bir resmin yansımasını gördü. "Süvari!" diye bağırarak yana kaçtı. Karışıklıktan faydalanan Kadetler işgalcilerden bazılarının silahlarını aldılar. Diğerleri koşarak merdivenlerden indiler. Saray hizmetkârları ve alt katta bulunan hastanedeki askerler sarayın labirent gibi oda ve koridorlarından çıkmalarına yardım ettiler. Palçinski kendi kendine söylendi:

"Tüm kapılar açık. Hizmetçiler yardım ediyor. Köleler!"[61]

7
KIŞLIK SARAY'IN İŞGALİ

Geçici Hükümet'in, Askeri Devrim Komitesi'nin ültimatomunu reddetmesi, Kışlık Saray'a karşı askeri operasyonda bulunmayı gerekli kılıyordu. Zaman limiti dolmuştu. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi sarayda gelişen çatışma hakkında rapor aldı. Lenin, Podvoyski ve Çudnovski'ye bir kurye göndererek Kışlık Saray'ın işgalinin hızlandırılmasını emretti.

Bu arada Kızıl Muhafız Bölge Karargâhlarına mesajlar göndererek ek birlikler istendi. Orduya çağrı fabrikalarda yayıldı. Yeni Kızıl Muhafızlar birliklere kayıt oldu. Viborg bölgesinden gelen grup grup işçiler Vulkan fabrikasına yöneldi. Orada, avluda setten yüksek demir çitlerle ayrılmış yepyeni silah kasaları vardı. Bunlar Sestrorets küçük silah fabrikasından yeni getirilmişti.

Avlu elektrikli lambalarla ışıldıyordu. İşçiler kasaları açınakla

meşguldü. Birçok motorlu araç hazır bekliyordu. Kızıl Muhafız birlikleri avluya akıyordu. Balta sesleri, ağaç kasaların çatırtıları ve otomobil motorlarının hırıltısı arasında komuta sesleri duyuldu. İş düzenli olarak ve aksatılmadan ilerliyordu; birlik birlik silahlı Petrograd işçileri, şarkı söyleyerek Kışlık Saray'ı ele geçirmeye gidiyorlardı.

Kızıl Muhafızlar her yönden; Ohta, Moskova bölgesi, Vasilyevski adası, Narva ve Nevski bölgelerinden saraya akıyordu. Putilov fabrikası birçok birlik gönderdi, bunlar yollarının üstünde Siemens-Schuckert ve Skorohod fabrikalarından işçilerle birleşti ve Aleksandrovski parkı boyunca istasyonları tuttular. Sestroretsk küçük silahlar fabrikası Kızıl Muhafızları, üzerinde "Devrim" yazılı büyük bir flama taşıyan 600 kişilik 2. Birliği Novaya Derevnya'ya gönderdiler ve buraya inen birlikler saraya doğru yürüyüşe geçtiler.

Petrograd bölgesi Duflont, Langenzippen, tramvay tamir fabrikası, uçak fabrikası, Shchetinin, kablo fabrikası gibi küçük fabrikalardan Kızıl Muhafızları içeren 2. Büyük Karma Birliği topladı. Bölge Sovyeti'nin çalışkan başkanı P. A. Skorohodov bir birim kurdu. Kızıl Muhafızlara zırhlı bir araç sağlandı. Kuvvetlerin dağıtımını hızlandırmak için, kadınlardan oluşan ilkyardım birliği de dahil olmak üzere birçok birlik motorlu araçlara bindirildi. Petrograd bölgesinden kuvvetler saray setlerine gönderildi ve orada genel saldırıda yer aldılar.

Deniz Kuvvetleri Hastanesi'ndeki Nekahat Taburu'ndaki erlerden bir birlik oluşturuldu. Denizciler, 2. Yedek Mürettebat kışlalarına giderek silahları aldılar, kendilerini silahlandırdıktan sonra kalan silahları alt kademelerdeki hastane personeline verdiler.

Küçük Kızıl Muhafız birliklerinin çoğunluğu birçok hükümet enstitüsünü ele geçirdikten sonra Kışlık Saray'a yöneldiler. İşçilerin morali yüksekti, başarı onları canlandırmıştı. Sarayın çevresinde, işçilerin parkalarıyla denizcilerin siyah gömleklerinin birbirine karıştığı çemberde yerlerini aldılar. Askerler sabırsızdı, savaşa gitmeye ve sayıca küçük ama iyice sabitleşmiş burjuva Geçici Hükümet'in savunucularını ezmeye istekliydiler.

Saat 9'da Peter ve Paul Kalesine önceden saptanmış sinyal verildi. Aurora kruvazöründekiler de takıma uydu. Bundan sonra bir arazi silahı Genelkurmay binasının kemerlerinin altına çekildi ve bir fişek ateşlendi. Her iki tarafta makineli tüfek atışı ve silahların patlaması ortalığı inletti.

Kızıl Muhafız ve denizci birliklerinin bir kısmı Kadetlerin ateşle karşılık verdikleri meydana doğru ilerleme girişiminde bulundular.

Geniş meydan bir çöl gibiydi. Hiçbir koruması yoktu. Bu durum, barikatlarla çevrilmiş saraya doğru ilerlemeyi engelliyordu.

Ültimatomu aldıktan sonra Hükümet üyeleri, pencerelerinden Aurora'nın silik ışıklarının göründüğü Malaçit salonundan ayrılıp içerdeki odalara gittiler. Buradan kruvazör görünmüyor ve sirenler pek fazla duyulmuyordu.

Field Marshall salonunda bir aşağı bir yukarı yürüyen bakanlar hararetli konuşmalar yapıyorlardı. Aniden yukarıdan bir bağırış duyuldu: "Dışarı bakın!" Hepsi farklı yönlere kaçıştılar. El bombası tutan bir denizci bahçe demirlerinin üstüne eğildi. Birkaç dakika sonra bir patlama oldu. Palçinski ve bir grup Kadet hızla denizciyi yakalayıp aşağı çektiler. Patlamayla sadece bir Kadet yaralanmıştı fakat sarayın üst katındaki denizcinin görüntüsü 2. Oranyenbaum Okulu Kadetlerinin moralini çökertmeye yetmişti; daha fazla sarayda kalmayı reddettiler ama sokaklardaki hararetli çatışmalar ayrılmalarını engelledi.

Akşam saat 10'da Petrograd Kadınlar Şok Taburu'ndan bir grubun kuşatmacıların ateşine daha fazla dayanması mümkün olmadı. Saraydan ayrılırken Kuzey Cephesi Subay Eğitim Okulu'ndan büyük bir grup Kadet ve diğer okullardan gruplar onlara eşlik ettiler. Geçici olarak çift taraflı ateşkes sağlandı.

Genelkurmay Kışlık Saray'la irtibata geçti ve Başkomutan Duhonin bir mesajla Kazak birliklerinin 26 Ekim'de Petrograd'da olacağını bildirdi ve ne tür yardımlarda bulunabileceklerini sordu.

Akşam saat 11 dolaylarında ateşkes ilan edildi. Geçici Hükümet'in inatçılığı sebebiyle, Askeri Devrim Komitesi Peter ve Paul

Kalesine Kışlık Saray'ı bombalama emri verdi. Bu arada Sverdlov'un emriyle gönderilen Deniz Kuvvetleri Topçu Pratik Okulu'ndan denizciler kaleye gelmişlerdi. Silahları inceleyip kullanıma oldukça uygun buldular. Emri alınca ateş açtılar ve tüm mermiyi boşalttılar. Bunlardan sadece ikisi sarayı vurdu, bir tanesi Geçici Hükümet üyelerinin bulunduğu odalardan birinin yanındaki odaya isabet etti. Mermi az zarar vermiş olmasına rağmen kuşatmacıların morali üstündeki etkisi çok büyük oldu. Aurora ve kale arasında –Kışlık Saray'ın kuşatılmasını yöneten subayların karargâhının bulunduğu yerde– haberleşme el fenerleriyle sağlanıyordu. Aurora'ya sinyal veriliyordu: "Kör mermilerle süratli ateş açın." Aurora ağır silahlarıyla kaleyi destekliyordu.

Topçu bombardımanıyla birlikte makineli tüfek ateşi her iki tarafta yoğunluğu arttırdı. Askeri Devrim Komitesi güçleri Saray meydanı tarafından saldırdı. Bu atak geri tepti ve 50 kişilik küçük bir Kızıl Muhafız grubu barikatları geçerek Kadetler tarafından kuşatılıp, silahlarının alındığı sarayın ana kapısına ulaşmayı başardılar. Kuşatma yaklaşık altı saattir sürüyordu. Birçok Kızıl Muhafız ve asker sabahtan beri sarayın yakınındaydılar. Sahra mutfakları gelmeye başladı ve askerlere ve işçilere yemek verildi. Kızıl Muhafızlar vatmanlar yoluyla depolarına mesaj göndererek, saraya saldırının geciktiğini bu nedenle erzak göndermelerini istediler.

Mesajı alan depo komitesinin üyeleri erzak temin edip, onları tramvaylara yüklediler. Sonra karanlık sonbahar gecesinde, Kızıl Muhafızlara erzak götüren parlak ışıklı tramvaylar Petrograd'ın ıssız sokaklarında hızla yol aldılar. Biraz sonra Kızıl Muhafızlarla dolu birçok araba saray meydanının yakınlarına vardı.

Proleter ayaklanmanın bu hareketli günlerinde kadın işçiler tarafından üstlenilen görev gösterişli olmamasına rağmen tam anlamıyla cesurcaydı. Kızıl Muhafızların tüm büyük birliklerinin ilkyardım birimlerinde kadınlar vardı ve birçok durumda kadınlar çarpışmaya katılıyorlardı. Aynı zamanda kadınlardan oluşan birçok ayrı ilkyardım grubu vardı. Vasilyevski adasındaki küçük bir giysi fabrikasında 50 kadın çalışıyordu. Hepsi ilkyardım birimlerine katıl-

mışlardı. 25 Ekim'de küçük birimlere bölünerek Kızıl Muhafızlara katıldılar ve Kışlık Saray'ın dışında tüm gece yaralılara ilkyardım sağlamak için görevde kaldılar.

Silahlar ve makineli tüfeklerin saraya ateşi kesintisiz devam ediyordu. Bu ve topların gürültüsü karşıdevrimcilerin tir tir titremesine yetiyordu. İçişleri Bakanı Nikitin, Şehir Duması ile son bir defa görüştü. Duma'daki Anayasal Demokrat grubun üyesi Madam Kuskova, Duma'daki tüm grupları temsil eden büyük bir temsilciler heyetinin Kışlık Saray'a gittiğini haber verdi. Geçici Hükümet'e herhangi bir yardım sağlamaktan uzak zavallı burjuva partilerinin liderleri, Anayasal Demokratlarla birlikte saraya gönderilmek üzere bir alay organize etmeye karar verdiler. Geçici Hükümet'e ültimatom verildiği haberi Şehir Duması'na ulaştığında Vali, bir temsilciler heyetinin Aurora'ya gönderilmesini ve bombardımanı durdurmak için gayret sarf edilmesini önerdi. Benzer heyetlerin Kışlık Saray'a ve İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'ne gönderilmesine karar verildi. Temsilci heyetinde, Vali G. İ. Schreider, Duma Başkanı, A. A. İsayev, Kontes Panina, Korotnyev ve diğerleri olacaktı. Aurora'ya giden heyet ilk dönen gruptu. Bu saat 11 sıralarındaydı. Duma toplantısı bir an önce bitirildi. Heyet, kruvazöre binmelerine izin verilmediğini bildirdi. Bu bilgi protesto fırtınasına neden oldu. Sosyalist Devrimci Bikovski kürsüye fırladı ve şöyle haykırdı:

> "Kışlık Saray ölümü beklerken Duma böyle bir zamanda bu duruma kayıtsız kalamaz."[62]

Histerik haykırışını, "Tüm Duma'nın Kışlık Saray'a, oradaki insanlarla birlikte ölmek için yürümesi" önerisiyle bitirdi.

Bu noktada Geçici Hükümet üyesi S. N. Prokopoviç toplantı salonunda belirdi. Yırtıcı bir sesle Geçici Hükümet'in kaderini paylaşmak için Kışlık Saray'a gitme girişiminin engellendiğinden yakındı. Gerilmiş kollarıyla Duma üyelerine bir şeyler yapmaları için yalvardı:

> "Böyle bir zamanda, bizim seçilmiş temsilcilerimiz ölürken, parti kavgalarını bir yana bırakın... haydi onları savunmaya ya da ölmeye gidelim!"[63]

Toplantı, gruplara Geçici Hükümet'le birlikte ölüp ölmeme sorununu tartışmaları için sonraya ertelendi. Toplantı bitirildiğinde Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler inandıkları uğrunda ölmeye karar verdiklerini açıkladılar. Anayasal Demokratlar ve diğer gruplar da Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerle birlikte ölmeye hazır olduklarını açıkladılar. Toplantıda tesadüfen bulunan Pyatigorsk Valisi, alaya katılma isteğini dile getirdi. Saratov Şehir Duması'nın bir üyesi, ki o da tesadüfen oradaydı Pyatigorsk Valisiyle aynı istekleri paylaştığını açıkladı.

Kışlık Saray'a gitme önerisi yoklama yoluyla oya konuldu. Toplantıya bir sessizlik çöktü. Her Duma üyesinin adı söylendiğinde üye ayağa kalkıp vakur bir sesle, "Evet ben gidip Geçici Hükümet'le birlikte ölürüm," dedi. 62 Duma üyesi bu yönde cevap verdi. 14 kişi İşçi Vekilleri Sovyeti'ne gidecek temsil heyetine katılmayı tercih edeceklerini bildirdiler. Üç Menşevik Enternasyonalist ölmekten kaçındılar.

Duma üyeleri merdivenlerden inerek sokağa çıktılar. O sırada Kışlık Saray'a giden temsilci heyet orada belirdi. Herkes Duma salonuna döndü ve toplantı tekrar durduruldu. Temsilci heyet Kışlık Saray'a ulaşamadıklarını belirtti. Büyük güçlüklerle Millinnaya caddesinin karanlık mahzenlerinden saray meydanına gittiklerini sonra beyaz bir bayrak göstererek saraya doğru ilerlediklerini anlattı. Fakat bu noktada saraydan ateş açılmıştı. Temsilciler heyetinin sözcüsü özür dilercesine açık ki karanlık yüzünden Kışlık Saray'ın savunucularının beyaz bayrağı fark etmediklerini söyledi. Duma üyelerinden biri, "Temsilciler heyetine ateş açıldı çünkü savunmacılar kapıyı Bolşeviklere açmaktan korkuyorlar," diye fikir yürüttü.

Kontes Panina kürsüye çıkarak heyecanla şunları söyledi:

> "Eğer Duma üyeleri Kışlık Saray'a gidemiyorsa sarayı bombardımana tutan silahların önüne geçip sırayla sadece onların ölü vücutlarının üzerinden geçerek, Bolşeviklerin Geçici Hükümet'i vurabileceğini açıklamalıdırlar."[64]

Bu söylev Duma üyelerinin moralini yükseltti ve tekrar sokaklara döküldüler. Soğuk bir yağmur çiseliyordu. Sokaklar terk edilmiş gö-

rünüyordu. Tek bir silah sesi bile yoktu. Duma üyeleri kararsızdılar. Aniden bir haberci belirdi. "Bekleyin," dedi. "Köylü Vekilleri Sovyeti'nden bir grup Duma'yla toplantı yapmak için buraya geliyor."

Tekrar herkes toplantı odasına dönüp Sovyetlerin gelmesini beklediler. Histerik durumda olan Duma üyeleri tekrar ümitsizliğe kapıldılar. O anda Kışlık Saray'da bulunan Tarım Bakanı S. Maslov'un bir mesaj göndermeyi başardığı bildirildi. Bu mesajda kendini ölmüş olarak belirten Maslov eğer ölüme mahkûm edilmişse, dudaklarında onu Geçici Hükümet'e gönderen, gitmesi için ısrar eden ve şimdi savunmasız bırakan demokrasiye karşı bedduayla öleceğini bildiriyordu.[65]

Bu mesaj tahrik edici bir etki yaptı. Duma üyeleri tekrar Geçici Hükümet için hemen ölmeye gitmekten bahsetmeye başladılar. Vali Schreider ve Prokopoviç'in önderliğindeki grup bir ellerinde gaz lambaları bir ellerinde şemsiyeler yola düştüler. Fakat Şehir Duması üyelerinin henüz ölmeye niyeti yoktu.

Grup Ekaterininski kanalına ulaşmayı başardı. Burada yolları bir denizci birliği tarafından kesildi. "Komite, kimsenin Kışlık Saray'a gitmesine izin vermiyor," dedi biri.

Schreider ve Prokopoviç denizcilerle tartışmaya girdi. Gruptan kızgın sesler yükseldi. Denizcilerden biri parmağını kaldırıp sertçe şöyle dedi:

"Evinize gidin ve rahatımızı bozmayın."

Duma üyeleri tereddüt içinde homurdandılar ve sonra sessizce Şehir Salonuna döndüler. Bir şekilde bu emir politik grubun vazgeçmesi için yeterli olmuştu.

Bu arada Genelkurmay'daki durum keskin bir değişime girmişti. Saat 10 ile 1 arasında bir zamanda General Duhonin Kuzey Cephesi'ni aradı. Subay Şefi General Lukirski cevap verdi. Duhonin'e saat 10'da Kuzey Cephesi'nde Başkomutan General Çeremisov'un tüm birliklerin dağıtımı emrini durdurduğunu söyledi. General Duhonin General Çeremisov'un çağrılmasını emretti. Hareketinin açıklanması istenince Çeremisov Petrograd'da artık eski hükümetin

görevde olmadığını ve Anayasal Demokrat Kişkin'in Genel Vali olarak atandığını öğrendiğini bildirdi. Kişkin'in atanması cephedeki askeri örgütlerde Geçici Hükümet için pek olumlu olmayan bir tavır değişikliğine neden olmuştu.

Duhonin şaşkınlığını ifade ederek hükümeti desteklemek ve kişilerin ülkesine olan sorumluluğunu yerine getirmesi gerektiği konusunda ısrar etti, fakat Çeremisov konuşmasını kesip şöyle dedi:

> "Söylediğim her şey gizlidir; fakat şu sözlerimi dikkate alın; artık Petrograd'da Geçici Hükümet yoktur."[66]

Duhonin Batı Cephesi'yle irtibata geçti. General Çeremisov'un halihazırda Duhonin gibi birlik ve beraberlik için yalvaran bu cephenin başkomutanı olan General Baluyev'le görüşmüştü. Çeremisov yine de kendi görüşünde ısrar etti.

Genelkurmay tekrar Kuzey Cephesi'yle irtibata geçti. Bu sefer Baluyev Duhonin'le görüşmeye çalıştı fakat Duhonin Kışlık Saray ile görüştüğü için meşguldü.

Generaller birbirleriyle görüşürken, Petrograd'da devrim haberi birlikler arasında kontrolsüz ateş gibi yayılıyordu. Alaylar Geçici Hükümet'i savunmak için harekete geçmeyi reddediyorlardı. Motosikletli taburlar başkente 70 km. uzaklıkta durdular. Askeri Devrim Komitesi Sergo Oryonikidze'yi onları karşılamak üzere gönderdi. Oryonikidze Merkez Komite'nin 6. Parti Kongresinden sonra gönderdiği Transkafkasya'dan yeni dönmüştü. Tabura ulaşınca Oryonikidze bir toplantı ayarladı ve hararetli bir şekilde Petrograd'daki ayaklanma hakkında adamlara bilgi verdi ve aldatıldıklarını açığa çıkardı. Askerler konuşmacıyı çılgınca alkışladılar ve kendilerini Askeri Devrim Komitesi'nin hizmetine sundular.

Kuzey Cephesi Ordu Komitesi'nde sorular üstüne bir bölünme oldu. Çoğunluk açıkça Geçici Hükümet'in tarafında değildi. Tam Çeremisov Genelkurmay'la görüşürken komite bir önerge hazırlıyordu. Kuzey Cephesi Başkomutanı artık durumu kontrol edemiyordu. Emirlerinin hiçbir gücü yoktu. Halkın huzursuz olduğu görüşüyle herhangi bir birliği göndermekten kaçınmaya zorladılar.

Petrograd'da hiç kimse Geçici Hükümet'in yardımına gelmedi. Kazaklar bile onu terk ettiler.

Kazakların bu davranışı karşıdevrimcilerin savaşan güçlerinin nasıl demoralize olduğunun çarpıcı bir örneğiydi. 25 Ekim'de Kazak Kuvvetleri Birliği Sovyeti 1., 4. ve 14. Don Kazak alayları komiteleriyle gün boyunca toplantıdaydı. Bu alayların temsilcileri Kazakların, Geçici Hükümet'i savunmak istemediklerini ve süvariler tarafından desteklenmedikçe harekete geçmeyeceklerini belirttiler. Kazak şefleri ve Kazak Kuvvetleri Birliği Sovyeti'ne seçilen Sosyalist Devrimci B. Savinkov, Kazakları Kerenski'ye destek vermeye ikna etmek için saatlerce zaman harcadı. Savinkov ve Sovyet üyesi Filatov eğer hükümeti desteklerlerse ana isteklerinin yerine getirileceği konusunda söz verdiler. Kazaklara övgüler dizip, isteklerinin yapılacağı vaadinde bulunarak, Bolşeviklerin ilk hışmına uğrayacak olanların kendileri olduğunu ve topraklarını kamulaştıracağını söyleyip, onları Bolşeviklere karşı kışkırtmaya çalıştılar.

Bu kışkırtmalarla yıpranan Alay Komitesi temsilcileri, Kazak Kuvvetleri Birliği Sovyeti lideri tarafından yapılan öneriye oy vermeyi reddedeceklerini belirttiler ve Alay Komitesi'nde bunları tartışabilmeleri için ara verilmesini rica ettiler. Toplantıya ara verildiğinde iki alay (1. ve 14.) emirlere uyacağına söz verdi, fakat bu alaylarda bile birçok asker öncelikle süvarilerin getirilmesi konusunda ısrar ettiler. 4. Don Kazak Alayı ise harekete geçmeyi reddetti. Kazak Kuvvetleri Birlik Komitesi, Geçici Hükümet'i desteklemek adına bir karar aldı ve alayların ayaklanmacılara karşı harekete geçeceklerini bildirdi.

Açıktı ki bu kararı uygulamakla Sovyet "çoğunluk olmadan hesap görüyordu". Akşam Alay Komitesi'nin kararına rağmen her üç alay şunları bildirdi:

1. Geçici Hükümet'in emirlerine uyulmayacak;
2. Petrograd Sovyetlerine karşı harekete geçilmeyecek;
3. Önceki hükümet zamanında yaptıkları gibi şehri korumaya devam edilecek.

Kışlık Saray'a ağır ateş kesintisiz devam ediyordu. Barikatların arkasında konuşlanmış Kadetlerin inatçı direnişinden tedirgin olan Kızıl Muhafızlar ve denizciler binaya girmek için pek çok kez saldırıda bulundular. Tehlikeyi önemsemeden küçük gruplar halinde barikatlara ulaşıncaya kadar yavaşça ilerlediler.

Binaya girmenin en kolay yolu bir askeri hastanenin bulunduğu Bahriye Mahkemesi tarafındaki Saltikov girişiydi. Yaralı askerler denizcilere ve Kızıl Muhafızlara kapıyı ele geçirmeleri için yardım etti. Aynı zamanda kuşatma grupları tamamen korumasız bırakılmış Hermitaj tarafından saraya sızdılar.

Hemen içerde saldırgan kuvvetler merdivenleri çıkıp sarayın tüm katlarını ele geçirdiler. Savunma güçlerinin şaşkınlığından faydalanarak, Kızıl Muhafızlar en üst komiser Stankeviç'in hatıralarında belirttiği gibi, Kadetlerin içine karışıp hükümet kuvvetlerini demoralize etmişlerdi. Yine de Kadetler bazı Kızıl Muhafızları silahsızlandırmayı başarmışlardı.

Saraya saldırı Millionnaya caddesi ve Aleksandrovski parkı tarafından başlatılmıştı. Petrograd Garnizonunun diğer birliklerinin başında Pavlovski ve Keksholm alayı ve 2. Baltık Deniz Muhafızları vardı. Onlarla birlikte ön saflarda Kronstadt Karma Deniz Kuvvetleri Birlikleri yer alıyordu ve öncü gruplarda diğerlerine örnek olan Kızıl Muhafızlar vardı.

Savaş gemisinin projektörleri karanlığa vurdukça, duvarları kanla boyanmış gibi kıpkırmızı duran saraya bol ışık saçıyordu. İyi aydınlatılmış odaların pencerelerinden ışık hüzmeleri saray meydanına ulaşıyordu. Giderek Kadetler odalardaki ışıkları söndürdüler. Tüfeklerin takırtıları, makineli tüfek sesleri ve silah patlamaları sürekli bir gürültünün içine karıştı. Saat 1 sıralarında barikatlardan açılan ateş durmaya başladı.

Kuşatmacılar saraya yaklaştılar ve Aleksander sütununa yoğunlaştılar. Kızıl Muhafızlar Kadetlere karşı siper olarak kullanmak için odun parçaları toplamaya başladılar. Hatta bir emir geçildi: "Ateşi kesin. Saldırının sinyali olacak tek el ateş edilmesini bekleyin!"

Bu arada daha önce girişi ele geçiren Kızıl Muhafızlar sarayın içinde çarpışıyorlardı. Seyrek silah atışları ve makineli tüfek sesleri hâlâ duyuluyordu; fakat düşman etraflarını kuşatan kuvvetlerin baskısına daha fazla dayanamadı.

Az sonra bir el atış duyuldu –saldırı için sinyaldi bu– ve bir insan seli sarayın kapı ve verandalarından binanın içine doğru aktı.

Peter ve Paul Kalesinin silahları ateşi durdurdu. Zafer çığlıkları makinelilerin sesini bastırdı ve barikatları aşan Kızıl Muhafızlar ve denizciler ileri atıldılar ve sarayı doldurdular.

Saat 2 dolaylarında Kışlık Saray, yani burjuva Geçici Hükümet'in son kalesi de düştü.

Bağırışlar, binlerce ayak sesi ve tüfeklerin tıkırtısı, kraliyet dairelerinin sessizliğini bozdu. 150 yıldır bu büyük ve muhteşem yapı, zaptedilmez bir kale, aristokrasinin ve burjuvazinin sarsılmaz sembolü gibi şehre hakim olmuştu. Fakat şimdi Petrograd işçileri, askerleri ve denizcileri daha önce kendilerine kapalı olan bu binanın efendisi olmuşlardı.

Kışlık Saray 1762'de III. Petro'nun hükümdarlığı döneminde tamamlanmıştı. Binanın maliyeti meyhane kârlarından –Çarlığın tekelinde olan meyhanelerden gelen gelirden– karşılanmıştı. Saray, Smolni'yi dizayn etmiş olan 18. yüzyılın ünlü mimarı Rastrelli tarafından yapılmıştı.

Çariçe Elizabeth'in sarayı yaptırmak için ödenek ricasıyla birlikte senatoya verdiği memorandumda Rastrelli şunları yazıyordu:

"Kışlık Saray'ın taş yapısı Rusya'nın şöhreti için inşa edildi."[67]

İmparatorluk Sarayı'nın muhteşem sütunları başlarını gururla saray meydanına çevirmişti. Şehrin pejmurde işçileri saray mensuplarının parıltılı faytonlarının yanından kaçar gibi geçerken fayton sürücüleri bu halk sürüsüne saygılı bir uzaklıkta durmalarını haykırıyordu.

1837 kışında saray yanmış, fakat I. Nikola'nın emriyle restore edilmiş ve eskisinden daha görkemli hale getirilmişti. Yapı iskelesi, yanmış sarayın yıkıntıları arasından hemen inşa edilmiş ve 6 bin us-

ta onu tekrar inşa etmek için ülkenin her tarafından toplanmıştı. Çalışma gece gündüz, kışın dondurucu soğuğunda devam etmişti. Salonlarda, duvarların daha çabuk kuruması için yakılan sobalar nedeniyle sıcaklık 30 dereceyi buluyordu. Boyacılar, sıcakta çalışamayacakları için ellerini soğutmak için özel buzlu eldivenler giymek zorundaydılar. İşçilerin çoğu dayanılmaz iş koşulları yüzünden ölmüştü, ama saray bir yıldan biraz daha fazla sürede restore edilmişti.

Yeni saray çok görkemli bir binaydı. İçerde kraliyet dairesine giden bir dizi büyük ve muhteşem salon, muhteşem bir şekilde ve çok lüks mobilyalarla döşenmişti.

Mimari dizaynının dayanakları otokrasinin başarısıydı. I. Nikola yayınladığı bir emirle St. Petersburg'da 22 metreden, yani Kışlık Saray'dan daha yüksek bina yapılmasını yasaklamıştı. Yıllar önce 1834'de Çar saray meydanında, 25 metre uzunluğunda granitten yapılmış, oklu bir meleğin devrim iblisini vuruş motifleriyle süslenmiş Aleksander sütununu yaptırmıştı. Yoldan bakıldığında silahlı bir nöbetçi gibi Çar'ın sarayının pencerelerinin önünde dikiliyormuş gibi gözüken bir melek görünüyordu.

Sarayın granit döşemeleri acılı ve kızgın insanların gözyaşlarıyla yıkanmıştı. Bir kez daha halk öfkesinin akıntıları kraliyet dairesinin pencerelerinin altından akıp gitti. Saray meydanında devrimci askerler Aralık 1825'te sıraya dizildiler. Sarayın salonlarından birinde gece geç vakitlerde Nikola ihtilâlci subayları sorguya çekti. St. Petesburg işçilerinin Çar'ın heykelleri ve portreleriyle gelip, küçük babaya temennide bulundukları anılmaya değer dondurucu 9 Ocak 1905 günü de Kışlık Saray'da geçmişti. Kışlık Saray, onları kurşun bombardımanıyla selamlamış, yapının granit ve mermer duvarları işçilerin, onların eşlerinin ve çocuklarının kanlarıyla kaplanmıştı.

1917'deki Temmuz günlerinden sonra Bolşeviklere karşı zaferini kutlayan Geçici Hükümet Kışlık Saray'a taşındı. "Sosyalist" başbakan Kerenski, III. Aleksander'in dairesine yerleşmişti. Kraliyet dairesinde ve Kışlık Saray'ın salonlarında değişen tek şey, içinde oturan sakinleriydi. 25 Ekim (7 Kasım) akşamı ise bu toprak sahip-

lerinin eski kalesi ve kapitalist kurallar sonunda yıkıldı.

Ülkenin yeni sahipleri –işçiler ve askerler– muhteşem merdivenlerin 117 mermer basamağına yığılmışlardı. Birbiri ardına 1786 kapı onların önünde sonuna kadar açıldı ve Kızıl Muhafızların ağır ayak sesleri sarayın 1050 odasında ve salonunda tekrar çınladı.

Kızıl Muhafızlar, denizciler ve askerler saraya sel gibi aktılar ve korkuyla uyuşmuş Kadetlerin silahlarını aldılar.

"Provokatörler! Kornilovcular! Caniler!" Her taraftan onlara atılan laflardı. Yine de hiçbiri yara almadı.

Geçici Hükümet'in rehin alındığı salonu muhafaza eden antrede, birkaç Kadet silahları hazır sessizce dikiliyordu. Bunlar Geçici Hükümet'i savunan son gruptu. Silahlar ellerini yarmıştı.

Palçinski işgalcileri karşılamak için salona girdi, bağırarak bir anlaşmaya varıldığını ve Şehir Duması ile Sovyetleri temsil eden heyetin saraya doğru yolda olduğunu söyledi. Ama bu durum tutuklanmasını engelleyemedi. Geçici Hükümet'in saklandığı salon derhal devrimci güçler tarafından işgal edildi. Ayakta dikilmiş bulunan solgun ve şaşkın bakanlar da aynı şekilde tutuklandı. "Niçin onlar için rahatsız olalım? Onlar yeterince uzun zamandır bizim kanımızı emdiler."[68] Diğer adamlar denizcileri sakinleştirdiler. "Komuta Askeri Devrim Komitesi'nde," diye açıkladılar. İzinsiz bir harekette bulunmamalıydılar.

Vakurlu sessizliğin ortasında bakanlar dışarı çıkarıldıktan sonra, tutuklanan bakanların listesi çıkarıldı. Her bakan adıyla çağrıldı ve sonra arkasında silahlı bir askerle ilerlemeleri buyuruldu. Bu yolla çıkışa doğru loş koridorlardan geçen canlı bir halka oluşturuldu. Kızıl Muhafız, denizci ve asker kalabalığı karanlık ve ıslak meydanı doldurmuştu.

"Kerenski nerede?" diye sordular.

Başbakanın kaçtığını öğrenince lanetler yağdırdılar ve onu yakalayacaklarına dair kararlılıklarını belirttiler.

"Bir zamanlar insan olan bu mahlûklar" koruma altında Peter ve Paul Kalesine götürüldüler.

Kışlık Saray'ın düşüşüyle Geçici Hükümet'in gücü tamamen yok oldu. Büyük proleter devrim başkentte zafer kazanmıştı.

8
EKİM DEVRİMİ –BAŞARILI BİR PROLETER AYAKLANMANIN KLASİK BİR ÖRNEĞİ

Ekim Devrimi silahlı ayaklanma taktiklerinin klasik bir örneği olarak, bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels ve onların büyük varisi ve takipçisi Lenin tarafından dikkatle incelenmişti. Ekim Devrimi, dünya proleterlerinin mücadelesinin tecrübesiyle birleştirilmiş ve bu devrimci yolun sonu Bolşevik Partisi tarafından belirlenmişti. Petrograd proleterlerinin cesur mücadelesi, silahlı ayaklanmanın, politik mücadelenin özel bir şekli olduğunu ve özel kurallara tabi olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Belki de Marksizmin bu soruna bakışı ikinci enternasyonal tarafından en fazla çarpıtılandı. Enternasyonal Menşevizm, Marksist devrimci fikirleri anarşist olmak için uygulamaya koymaya çalışanların tümünü suçlar ve ayaklanmanın özel kurallarının incelenmesi gerektiğinde direnenleri Blankist olmakla suçlar. Blanqui –tanınmış Fransız devrimcisi– devrimi, küçük bir grup suikastçi tarafından düzenlenen ve uygulanan bir hükümet darbesi olarak algılamaktaydı. O, küçük bir grubun ana bir hareket ile bir başarı elde edeceği ve bu esnada yığınları uyandıracağı iddiasındadır. Ancak bu yolla bir devrim başarılabilir.

Fakat Marksizmin bu suikastçi teori ve onun uygulamalarıyla hiçbir ortak yanı yoktur.

Ekim Proleter Devrimi, silahlı ayaklanmanın Marksist teorisinin pratik uygulamasına çok iyi bir örnektir. Ekim 1917'de Petrograd'da yapılan silahlı ayaklanmanın öğrettiği en önemli politik ve taktik ders nedir?

1. Zafer hiçbir zaman kendi kendine gelmez, o sadece ciddi, vakur ve organize edilmiş bir mücadeleyle elde edilir. Yine de halkı demoralize eden, saflarını en çok dalgalandıran düşman mutlaka yenilmeli, düşman sınıfı parçalanmalıdır.

Bu çok dikkatli bir hazırlığı gerektirmektedir.

Bolşevik Partisi güçlerini seferber etmek ve eyaletlerle mümkün olan en yakın irtibatı kurmak için her fırsatı değerlendirdi. Merkez Komite temsilcilerini, tüm toplantılara, kongrelere ve konferanslara Bolşevikleri, buralardaki delegelere durum hakkında bilgi vermek ve onlarla birliklerin dağıtımını ayarlamak için gönderiyordu. Bolşevik delegeler Sovyet Kuzey Kongresinde görevlendirilmiş, dönüşlerinde partinin talimatlarını kendi bölgelerine götürmüşlerdi. Moskova'da yapılan Şehirler Kongresinde Bolşevik delegeler kendi aralarında yaklaşan ayaklanmada üstlenecekleri rolleri ayarlamışlardı. Merkez Komite üyeleri ya da temsilcileri değişik bölgelere gönderildi. Diğer taraftan sanayi merkezlerinden parti memurları Merkez Komite'yi ziyaret ettiler. Merkezle yerel birimler arasında sıkı bir iletişim sağlandı. Merkez Komite temsilcileri partinin tam olarak harekete hazır olması için mektup, basın ve telgraf vasıtasıyla parti üyelerini gelişen olaylar hakkında bilgilendirdi.

Ayaklanma hazırlıklarının önemli bir unsuru uzlaşmacı partilerin izole edilmesiydi. Başkentte ve sanayi merkezlerinde bu izolasyon, Bolşeviklerin, Sovyetlerin kontolünü kazanması yoluyla yapılıyordu. Lenin'in önerisinde Bolşevik Partisi'nin politikasını köylülere anlatmak için kırsal bölgelere konuşmacılar gönderilmesi belirtiliyordu. İzinli askerler evlerine gitmeden önce kısa bir eğitimden geçirilmeli ve Bolşevik bilinçle donatılmalıydı.

Uzlaşmacı partilerin izolasyonu, devrimci proleterlerin ve diğer çalışan insanların birleşik cephesini oluşturma görevini kolaylaştıracaktı. Ekim Sosyalist Devrimi, Marx'ın bu terimi anladığı anlamda bir halk devrimiydi. Bolşevikler, Sosyalist Devrimcilerden ve Menşeviklerden uzak olan yığınları kazanmışlardı. Uzlaşmacı partilerin üyelerinden çoğu liderlerini yalnız bırakıp Bolşevikleri izledi. Çalışan insanların büyük bir çoğunluğu Bolşevikler tarafından yönlendirilen proleterleri destekledi. Lenin'in yazdığı gibi:

> "Biz, kalabalıkları peşinden sürükleyecek yeteneğe sahip devrimin ve halkın öncü koluna, sınıfların çoğunun desteğine sahibiz. Halkın

çoğunluğunun desteğine sahibiz. Bu da devrimin yaygın karakterinin başlıca nedeni."[69]

Ekim Sosyalist Devrimi boyunca Bolşevik Partisi, orduyu kazanmada olağanüstü bir yetenek sergiledi. Devrim, orduyu karşıdevrimcilerin elinden çekip aldı. Burjuvaları ise sadece, Beyaz Muhafızlar olarak adlandırılan Kadetler, şok taburları ve subay birlikleri destekledi.

Düşman kesimini demoralize etme planına büyük önem verildi. Bolşevik propagandacılar Geçici Hükümet kuvvetlerinin içine işlediler. Subay Eğitim Okulu'nda yardımcı olarak hizmet veren askerlerin çoğu Bolşeviklerin etkisi altındaydı. Bolşevik propagandacılar kuşatma boyunca onları Kışlık Saray'da bulup tutuklattılar.

Lenin'in önerisiyle Stalin'in yönetiminde operasyon planını uygulayan ve kuvvetlerin dağıtımını yapan bir "Devrimci Subaylar" birimi kuruldu. Bu özel birliğe en önemli merkezleri kuşatmaları söylendi. Petrograd içindeki ve dışındaki birliklerin durumu ve dağıtımıyla ilgili tüm bilgilerin toplanmasına ve Kızıl Muhafızlarla, devrimci alayların ayaklanma için eğitimine büyük bir özen gösterildi. Lenin bu konuda şunları yazıyordu:

> "Eğer bunu yapmasaydık kendimizi gülünç bir durumda bulabilirdik: İktidar olmadan en güzel çözümlere ve Sovyet'e sahip olmak!"[70]

"Ayaklanma da savaş gibi bir sanattır." Bolşevik Partisi, eylemlerinin temeli olarak Marx ve Engels'in bu sözünü kabul etmişlerdi. Parti, Lenin'in önerilerindeki bildirgelerle yönlendiriliyordu:

> "Asla ayaklanmayla oynamayın, bir kere başladınız mı sonuna kadar götürmeniz gerektiğini anlamalısınız."[71]

2. Ayaklanmanın örgütlenmesinde en önemli şey zamanlamaydı. Lenin, Marx'ın devrimci durumların nasıl oluştuğu konusunda söylediklerini geliştirmiş ve uygulamıştır. O, böyle bir durumu oluşturan koşulları tanımlamış ve devrime geçişi gösteren belirtileri göstermiştir. Yığınları mücadeleye sürükleyen genel bir krizin hakimiyeti, hükmeden sınıfların eski yöntemlerle yönetme de kabiliyetsiz-

liği, hükümet kamplarındaki ihtilaf ve halkın zulme ve sömürüye daha fazla müsamaha gösterilmemesi gibi devrimci durumların genel özellikleri olmadan bir ayaklanma ancak bir hüsranla biter. Lenin sadece Marx'ın devrimci bir durumu oluşturan nedenler üzerine fikirlerini geliştirip genişletmemiş, aynı zamanda bilinçli, disiplinli ve ideolojik olarak birleşmiş bir partinin devrimci bir durumu devrime dönüştürebileceğini kanıtlamıştır. Lenin, Menşevik ve Troçkistlerin birbirine karıştırdığı devrimle silahlı ayaklanma arasında net bir ayrım yapmıştır. Açıkça sosyal ilişkilerdeki değişimin zemin hazırladığı belli bir günde yapılacak bir ayaklanmanın planlamasına ve yürütülmesi fikrine karşı olan Menşevik hainlere cevap olarak Lenin şunları yazar:

> "Halk devriminin yapılması emredilemez; bu doğru... Fakat vaziyet halkçı bir ayaklanma için uygunsa sosyal ilişkilerdeki devrim halihazırda oluşmuştur gerçeğinden yola çıkarak ve eğer onun için hazırsak ayaklanma emredilebilir."[72]

Ekim Sosyalist Devrimi, Bolşevik Partisi'nin ayaklanmanın zamanını belirlemedeki yeteneğini çarpıcı bir biçimde göstermiştir. Zinovyev ve Kamenev hainleri tarafından desteklenen kendini beğenmiş ve hain Troçki, ayaklanmanın II. Sovyet Kongresi toplantısına kadar ertelenmesi gerektiğini önermiş, böylece devrimi kırmak için düşmana birliklerini toplamak için zaman vermeyi hainice öngörmüştür.

Devrim taktiklerinde uzmanlaşan Lenin, onların kuvvetlerini hararetli bir şekilde seferber ettiklerini birçok işaretten sezinlemiştir. Bu nedenle ayaklanmanın kongreden önce başlaması ve ilerlemesi gerektiği konusunda ısrar etmiştir. Mücadelenin gidişatı, devrimin önderinin nasıl zeki olduğunu kanıtlamıştır. Bolşevik Partisi ayaklanmayı 24 Ekim'de (7 Kasım) başlatmasaydı devrimin ilerleyişi tamamen farklı olurdu. Düşman öncelikleri ele geçirebilirdi.

3. Ayaklanmanın başarılı olması için kuvvetlerin üstünlüğü belli noktalara kilitlenmeliydi. Sahneden ayrılan sınıflar, her zaman yeni hakim sınıftan daha iyi silahlanmış ve kumandalarında büyük sa-

yıda askeri uzman bulundururlar. Uzun yıllardır sayısız deneyimli komutan yetiştirmek eski hakim sınıfın elindeydi. Aynı zamanda teknik ekipmanlar bakımından daha üstün ve birçok konuda daha organize ve daha hazırlıklı konumdaydılar. Bu 1917 Ekimindeki durumdu ve neticede devrimciler bu eksikliklerini büyük bir özveri ve fedakârlıkla gidermek zorundaydılar. Onlar düşmanın çok sayıdaki üstün teknikleri ve askeri örgütlerinin üstesinden gelmeliydiler. Lenin; "... 15 bin ya da 20 bin (belki daha fazla) burjuva muhafızın (Kadetler), 'Vendee' (alıcı) güçlerin (Kafkasyalı bir birim), vb. kuvvetlerin devasa üstünlüğünün" toplanmasının gerekliliğinde ısrar ediyordu.[73]

Bu kararla ilgili olarak Lenin şunları yazmıştır:

> "Belli zamanlarda belli noktalardaki kuvvetlerin üstünlüğüne konsantre olmalısınız, aksi takdirde daha iyi hazırlıklı ve örgütlenmiş konumdaki düşman, ihtilalcileri yok eder."[74]

4. Başarılı olmak için ayaklanma hızlı ve saldırgan olmalı.

Başından sonuna kadar Ekim silahlı ayaklanması Lenin'in bu kurallarının kanıtlanmasına hizmet etti. Öncelikle devrimci emekçi yığınlar bu noktalarda ve sonraki operasyonların yapılmasında son derece pratik önemi olan binaları ele geçirip kendilerini emniyete almıştır. Bu açıdan Lenin'in şu emirleri büyük bir dikkatle yerine getirilmiştir:

> "Başarısızlığa uğramadan işgal et ve tüm fedakârlıklara karşı elinde tut: a) Telefon Santrali, b) Telgraf Ofisi, c) Demiryolu istasyonu d) ve her şeyden önemlisi, köprüler."[75]

Ayaklanma sırasında bu talimatlar mektupla Askeri Devrim Komitesi'ne iletildi.

Bununla devrim ne kazanacaktı? Bunlarla iletişim olanaklarına sahip olacaklardı, özellikle de Merkez Telefon Santraline. Bu onlara Geçici Hükümet'i silahlı güçlerinden uzaklaştıracaktır. Demiryollarının ele geçirilmesi cepheden Geçici Hükümet'e yardım birliklerinin gönderilmesini engelleyecektir. Ve tabii ki merkezi, emekçilerin yaşadığı bölgelerden ayıran geniş nehrin bulunduğu şehirdeki

köprülerin ele geçirilmesinin büyük önem taşıdığını söylemeye gerek yok.

Taktiksel önemi olan noktaları ve binaları ele geçirdikten sonra, diğer hükümet ofisleri sırayla ele geçirilecektir. Her saat devrimcilerin başkentte işgal ettiği diğer noktaların ve Geçici Hükümet'in büyüyen tecridinin haberleri geliyordu.

Lenin'in silahlı ayaklanma taktiklerini yönlendiren ana kural şuydu:

> "Bir kere ayaklanma başlayınca kesin bir kararlılıkla hareket etmeli ve başarısızlığa uğramadan saldırmalısınız. Savunmanın anlamı, silahlı ayaklanma için ölmektir."[76]

5. Bir ayaklanmanın başarılı olması için düşmana sürpriz bir şekilde saldırılmalı. Ayaklanmadan birkaç gün önce basın ayaklanma ile ilgili dedikodularla doldurulmalı ve hükümet her taraftan gelen haberlerle yaralanmalı. Bakanlar Kurulu toplantısında, Kerenski'nin yardım bahanesiyle kaçtığı cephede ve uzlaşmacıların ofislerinde, yani her yerde hükümet ayaklanma dedikodularıyla yaralanmalıdır. Sabah kalktıklarında akıllarına gelecek ilk ölümcül düşünce: "Başlıyor!" olmalı. Uzlaşmacılar saraydan saraya koşup, tahkikat yapıp sonunda kaçınılmaz olanın ne zaman olacağını öğrenmeye çalışıyorlardı. Bu arada Bolşevik Partisi, düşmanı ani bir atakla vuracağı anı sakince beklemektedir. Lenin bu konuda şu uyarıda bulundu:

> "Düşmanı ani bir biçimde ele geçirmek zorundasınız ve kuvvetleri dağıldığında ele geçirin."[77]

6. Bir ayaklanmanın başarılı olması için, en önemsiz noktada bile sürekli bir başarıya ulaşması gerekmektedir.

Geçici Hükümet'e, Kışlık Saray'ı savunan gruplar ve Geçici Hükümet üyeleri arasında artan bir dehşet yaratan Askeri Devrim Komitesi kuvvetlerinin ardı arkasına binaları işgal ettiği haberleri sürekli olarak geliyordu. Kötü haberler her an Kerenski'ye ulaşıyordu. Bir Kadet heyeti ona Askeri Devrim Komitesi'nin Kışlık Saray'ın boşaltılması ültimatomunu ulaştırdı. Hükümet üyeleri Kronstadt

gemicilerinin gelişi hakkında bilgilendirildi. Askeri Bölge Karargâhı subayları şaşkınlık içinde alayların Geçici Hükümet'i desteklemeyi reddettiklerini bildirdiler. Baskıya dayanamayan Kerenski "cepheden gelen birlikleri karşılamaya gitti".

Tüm bu raporlar derhal devrimcilere ulaştırıldı. Düşman kamplarında yaygınlaşan moralsizlik ve şehrin farklı bölgelerindeki zafer haberleri onların mücadele güçlerini kamçılıyor ve savaşa devam gücü veriyordu. Her yeni başarı düşman saflarının sarsılmasına ve devrimci kuvvetlerin büyümesine neden oluyordu. İleri doğru atılan her adım düşman kamplarında paniği körüklüyor ve devrimci kuvvetlerin kendine olan güvenlerini arttırıyordu. Her yeni noktanın işgal edilişi hükümet destekçilerini amaçlarının umutsuzluğuna ikna ediyor ve proleterlerin zafere olan inançlarını kuvvetlendiriyordu.

Bu operasyonda devrimciler sistematik olarak Lenin'in önerilerini izliyorlardı:

> "En küçük başarılar için bile (bir şehir için saatlik bile olsa) ve ne pahasına olursa olsun moral üstünlüğü sağlamak için günlük başarılar adına bile çabalamalısınız."[78]

Ekim zaferi, bir kuvvet halk yığınlarını güvenle yönlendirdiği zaman, onları proleter partinin militanları yapabileceğini ortaya koymuştur. Uzlaşmacılar ve burjuvazi proleterleri eğer iç savaş çıkarsa kanların nehir olup akacağını öne sürerek korkutmaya çalıştılar. Halbuki başarılı ayaklanma binlerce askeri savaşta ölmekten, milyonlarca köylüyü toprak beylerinin zulmünden ve milyonlarca proleteri işsizlik korkusundan, açlıktan ve sömürülmekten kurtardı.

Tarihteki hiçbir ayaklanma, Ekim ayaklanması gibi organizasyon, koordinasyon ve dikkatli bir hazırlanma sürecinden geçmemiştir. Bu itinalı hazırlık, organizasyon, disiplin ve Danton'un dediği gibi; "cüretkârlık, cüretkârlık ve daha çok cüretkârlık", Lenin ve Stalin'in önderliğindeki Bolşevik Partisi Merkez Komitesi tarafından sağlandı. Ayaklanmayla ilgili tüm sorular önceden Merkez Komite tarafından tartışıldı. Genel plan, iletişim, kodlar, geri safların korunması, sloganlar vb. tamamen ve itinayla Merkez Komite tarafından

formüle edildi. Bu büyük devrimde, bu önemli ayaklanmada, bu yüz binleri bulan muhteşem güçlerin çarpışmasında çok az sayıda şehit vardı. Çok az sayıda kişi Kışlık Saray'daki çatışmada öldü.

Paris Komünü'nün büyük kahramanları, düşmana karşı ani bir saldırı yapacaklarına Paris'te kendilerini savunmuşlardır. Batı Avrupa'daki 1849 ve 1871 devrimleri süresince ve 1905 Rus Devrimi'nde çok sayıda savaşçı başarı kazanmadan öldüler, çünkü ayaklanmayı sanat olarak kabul eden Marx ve Engels'in öğütlerini izlemekte başarısız olmuşlardı. Lenin ve Stalin'in liderliğinde hazırlanan, organize edilen ve yürütülen Ekim Sosyalist Devrimi, Paris Komünü savaşçılarının hatalarını düzeltmiş, önceki ayaklanma deneyimlerini dikkate almış ve dünya devrimci proleter hareket kayıtlarına harekâtın zeki ve pratik kılavuzu olarak geçmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

II. BÜTÜN RUSYA SOVYETLERİ KONGRESİ

1
KONGRENİN AÇILIŞI

25 Ekim akşamı, burjuva hükümetini dağıtan Petrograd Sovyet Askeri Devrim Komitesi iktidarı, II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresine devretti. Bu kongre delegeleri, önceden alınan bir kararla 20 Ekim'de açılacağı tespit edilen kongre nedeniyle Petrograd'a 17 ve 18 Ekim'de gelmeye başlamışlardı. Merkez İdare Komitesi'nin Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderleri, delegeleri birlik oluşturmamaları için şehrin farklı yerlerine yerleştirdi. Bu hile başarısızlıkla sonuçlandı. Delegelerin yerleştirildiği misafirhaneler kısa sürede hareketli politik kulüplere dönüştü. Aynı zamanda delegeler fabrikaları ve alayları ziyaret etti ve başkentin gergin atmosferinde bazılarının demir attığı uzlaşma olasılığı da yok oldu. Akşamları delegeler misafirhanelerde toplanıyor ve yoğun günlerinin izlenimlerini paylaşıyorlardı. Her köşede, canlı konuşmalar ve tartışmalar sürüyor ve delegelerden çoğu resmi olarak Bolşevik Partisi'ne bağlı olmasalar da Geçici Hükümet'e karşı olduklarını açık gönüllülükle ifade ediyorlardı. Parti üyesi olmayan delegeler bile başkentte ve Bolşevik delegeler arasında hakim olan mücadele ruhunu taşıyorlardı.

22 Ekim'de 175 delege Petrograd'a gelmişti. Bunlardan 102'si Bolşevikti ya da Bolşeviklerin görüşlerini paylaşıyorlardı.[1] Her gün Partinin Merkez Komite temsilcileri misafirhaneleri ziyaret ediyor, Bolşevik delegeleri çağırıyor ve onları Petrograd'ın çalışan kesimin yaşadığı bölgelerdeki fabrika ve alaylarda yapılan toplantılara gönderiyorlardı. Bu konuşmacıların en iyilerinden biri olan S. M. Kirov –Kuzey Kafkasya'dan bir delege– bir günde birçok toplantıya gönderildi.

Bu mitinglerde Bolşevik propagandacılar kendi bölgelerinde gittikçe büyüyen devrim hareketini anlatıyorlardı. Y. Z. Yerman, örneğin, Tsaritsin'deki gelişen devrim hareketlerini anlattı. Sanayi bölgelerinden delegeler aldıkları talimatları –on binlerce proleterin, iktidarın Sovyetlere geçmesini istediklerini– okudular. Bolşevik asker delegeler ordudaki her erin nasıl devrimin olgunlaşması ile ilgili her parça bilgiyi kaptığını anlattı. Kerenski'nin adı, söylediklerine göre her zaman alay ve lanetle telaffuz ediliyordu. Böylece, bu heyecanlı toplantılara katılan herkes Urallar'da, Donets havzasında, Volga bölgesinde, Ukrayna'da ve cephelerde –aslında tüm ülkede– neler olup bittiğinin bir görüntüsünü elde ediyor ve Bolşevik delegelerin konuşmalarında anlattıklarından Petrogradlı işçiler yalnız olmadıklarına, ülkenin çalışan kesimin ve tüm fakir köylülere desteğine güvenebilecekleri konusunda ikna olmaya başlamışlardı.

II. Kongrede temsil edilen 318 Geçici Sovyet'ten sadece 59'u kendilerini "demokrasinin iktidarı" lehine ifade etmiş, 18'i hem "demokrasinin gücüne" hem de "Sovyetlerin iktidarı" lehine kesin olmayan kararlar bildirmişti. Bolşevik mandasında kongreye gelen 241 Sovyet'ten delegeler açıkça "Bütün İktidar Sovyetlere!" isteminde bulunmuştu.

Ülkeye hakim olan hava böyleydi.

Açılış günü yaklaştıkça delegeler Smolni'de daha sık toplanıyorlardı.

Delegeler siperlerden, fabrikalardan ve kırsal bölgelerden telaşlı ve tereddütlü yüzlerle geliyordu. Sigara dumanından daha da karanlık olan Smolni'nin loş koridorları tulumlarıyla işçiler, gri kabanlı askerler, siyah kabanlı gemiciler ve ev dokuması giysileriyle köylülerle dolmuştu.

Çalışan kesim bölgelerinden ve ordu alaylarından delegeler devrime ve açılmak üzere olan Sovyet Kongresine sadakatlerini sunmaya geldiler.

25 Ekim'de sabah erken saatlerden gece geç saatlere kadar çeşitli parti gruplarının toplantıları Smolni'nin farklı odalarında yapıldı.

Kongrenin en büyük grubu kongrede çoğunluğu oluşturan –örneğin açılışa gelen 650 delegeden 390'ı– Bolşevik grubuydu.

Kongre açıldıktan sonra diğer gruplardan birçok delege geldi. Bolşevik grubu ofisini Smolni'nin ilk katında büyük bir odaya açtı. Yalnız bir masa ve birkaç sandalyeyle döşenmiş bu oda sürekli biçimde gelen Bolşevik delegelerle doluydu. Bunlardan çoğu duvarın dibinde yere çömelmişti.

Moraller yükseliyordu ama yine de herkes oldukça sakindi. Bolşevik delegelerden çoğu, kongreden önce birkaç geceyi Smolni'deki bu odada geçirdiler. Yere yayılmış gazeteler, ceketler ve kabanların üzerinde bir iki saat kestirmişler ve ağaran günle beraber bir kez daha parti tarafından onlara emanet edilen görevleri yerine getiriyorlardı. Onlardan birçoğu tabanca, tüfekle silahlanmıştı ve bellerinden el bombaları sarkıyordu.

II. Sovyet Kongresinin kompozisyonu, Geçici Hükümet'in geçen yedi ayında Bolşevik Partisi'nin, proleter bir devrim olmadan toprak ve barış sorunlarının çözülemeyeceği konusunda insanları ikna etme başarısına ne kadar uzak olduğunun sarsıcı bir göstergesiydi. I. Sovyet Kongresinde en güçlü partiler konumundaki Menşevikler ve Sağ Sosyalist Devrimciler, II. Kongrede kötü bir çöküntü içindeydiler. Sadece çok kısa bir süre, halkın bu yanlış dostlarını işçilere ve köylülere hainler ve dönekler olarak göstermek için yeterliydi.

Sağ Sosyalist Devrimciler, Merkezci Sosyalist Devrimcilerle birlikte 60 kişilik bir grup oluşturuyorlardı. Sosyalist Devrimci Parti'nin diğer üyeleri "Solcuları" izledi.

Daha sonra kongre sırasında "Sol" Sosyalist Devrimciler eyaletlerden gelen Sağ ve Merkez Sosyalist Devrimci delegelerin bir bölümünü kazandıktan sonra kongredeki ikinci büyük, yani 179 kişilik bir grubu oluşturdu. Kongrenin açılışında farklı eğilimdeki Menşevikler Bund'lar dahil 80 kişiydiler.

Menşevik ve Sosyalist Devrimci Parti liderleri solgun, serseme miş ve depresif bir biçimde Smolni'nin koridorlarında dolanıp duruyorlardı. Onlar ordusuz generallerdi. Kendi grup toplantılarında

kendi delegeleri sayısız gruplara bölündü. Kongrede yer almamaya karar verdiler, fakat yığınların tepkisi o kadar devrimciydi ki bireyler liderlerinin kararına açıkça karşı geldiler.

Menşevik grup toplantısında tartışma saatlerce sürdü fakat liderler birliği sağlamada başarısız oldu. Menşevik Parti Merkez Komitesi'nin bir toplantı yapması için ara verildi. Grup toplantısı akşam altıda bittiğinde, Dan, delegeleri Menşevik Parti Merkez Komitesi'nin yapılan devrimin sorumluluklarını kabul etmemeye karar verdiğini ve bundan dolayı Menşevik Parti'nin Bolşevik barikatlarının arkasında durmayacağını bildirdi. Merkez Komite, grubun kongrede yer almaması gerektiğini önerdi ve yeni bir hükümet kurmak için Geçici Hükümet'le görüşmeye karar verdi.

Sosyalist Devrimci grup kongre işleyişinde yer alıp almayacaklarını da tartıştı. Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi grubun uzak durmasını önerdi fakat çoğunluk oyuyla kongreden ayrılmamaya karar verdiler.

Cepheden gelen delegeleri kontrol altında tutmak için Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, "Öncü Grup" olarak adlandırdıkları bir grup kurdular. Bolşevik Partisi toplantısına katılmak için ayrılan Bolşevik delegelerin öncülerinin yokluğundan yararlanarak Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler 16 oydan 9'unu alarak Öncü Grubu kongreye katılıma karşı karar alınması konusunda ikna etmekte başarılı oldu.

Bu grup toplantıları gece geç vakitlerde sona erdi.

Tüm grupların katılımıyla kongrenin akşam sekizde açılmasına karar verildi, fakat saat 10'da Menşevik grup hâlâ toplantıdaydı. Bolşevikler, Menşeviklere salona ne zaman geleceklerini öğrenmek için iki temsilci gönderdi. Menşevikler en azından bir saat daha meşgul olacaklarını bildirdiler.[2]

Sonunda 11 sularında devam eden Sovyetler Merkez İdare Komitesi'nin –Menşevik ve Sosyalist Devrimci– üyelerinden bir grup platformdaki yerlerini aldılar.

Saatin geç olmasına rağmen Smolni hiç olmadığı kadar hareket-

liydi. Kongrenin yapıldığı salon da kalabalık ve hararetliydi. Delegeler sütunların tabanlarında dikilmiş ve pencerelere oturmuştu. Girişler ve antreler saat 10:40'ta kapatıldığında manşetlerinde kırmızı çarpıların olduğu askeri üniformalı iri yarı bir tip platforma çıktı. Bu Menşevik Dan'dı, Merkez İdari Komitesi adına kongrenin açılışını yaptı.

Görülüyordu ki Menşeviklerin ve ayrılmaz yoldaşları Sağ Sosyalist Devrimcilerin kongreye katılmalarındaki tek sebep karşıdevrimci yüzlerini sergilemekti. Başlangıçtan itibaren yüzsüzce karşıdevrimcileri desteklemişlerdi. Bunların sayesinde fesatlık yuvası haline gelen Kışlık Saray'ı Petrogradlı işçiler ve askerler o dakika hücumla almıştı.

Kongrenin açılışında Dan şunları söyledi:

> "Ben Merkez İdari Komitesi Yönetim Kurulunun bir üyesiyim, fakat bu dakikada parti liderlerimiz Kışlık Saray'da ateş altındalar, bakan olarak görevlerini yerine getirmeye çalışıyorlar."[3]

Dan'ın destek verdiği bakanlar o dakikalarda Petrograd proleterlerini bastırmak amacıyla cephelerden birlik topluyorlardı. Halihazırda Kerenski'yi Petrograd'a Kazak birliklerini getirmesi için göndermişlerdi. Anayasal Demokrat Kişkin'i "diktatör" olarak görevlendirmiş ve Petrograd'da düzeni tekrar sağlaması için ona olağanüstü yetkiler vermişlerdi. Dan sözüne şöyle devam etti:

> "Hiç konuşma yapılmadan, kongre oturumunun açıldığını beyan eder ve bir yönetim kurulu seçimine geçilmesini öneririm."[4]

Bolşevikler, yönetim kurulunun orantısal temsil temeline göre seçilmesini istediler. Menşevikler ve Sağ Sosyalist Devrimciler ise temsilcilerini adaylıktan çektiler. Enternasyonal Menşevikler "bazı sorunlar çözülünceye kadar" kongrenin yönetim kurulu seçimlerinde yer almaktan kaçınacaklarını da açıkladılar.[5]

Menşevik lider Martov'un zayıf ve öfkeli figürü platformda belirdi. Boğuk bir sesle Bolşeviklere küfürlü sıfatlar fırlatarak konuşmasına başladı, proleterlerin büyüyen zaferini suikast olarak tanımladı ve devrimci işçileri ve askerleri çok geç olmadan kendilerine

gelmeye çağırdı. Martov gerçekte delegelere Petrograd sokaklarına çıkıp, ihtilalci işçileri ve askerleri evlerine dönmeleri için ikna etmelerini önerdi.

Enternasyonal Menşevikler adına Martov, kongrenin "karmaşanın engellenmesini sağlamak amacıyla diğer sosyalist partiler ve örgütlerle müzakerede bulunacak bir heyet seçmesini" önerdi.

İç savaştan kaçınmanın tek yolunun "bir birleşik demokratik hükümet" kurmak olduğunu iddia etti.[6]

"Birleşik demokratik hükümet"in kurulması için bir anlaşmaya varılması gerektiğini söyleyen Martov'un işaret ettiği "diğer sosyalist parti ve örgütlerin" temsilcileri kongredeydi ve eğer Menşevikler çalışan halk çoğunluğunun isteklerine göre içtenlikle hareket ederlerse kongrenin ilerleyişinde yer alacaklar ve kararlarına uyacaklardı. Fakat Martov'un önerisi görünürde farklı bir şey içeriyordu. "Karmaşayı önleme başlamıştı" ki Menşevikler Kışlık Saray'daki işgalin kaldırılmasını, diktatör Kişkin'in liderliğindeki kuşatılmış bakanların hareketlerinde özgür olmaları ve Geçici Hükümet'e cepheden yedek kuvvet sağlaması ve Petrograd'daki karşıdevrimci kuvvetleri seferber etmesi için süre tanınmasını istedi. Martov'un önerisi karşıdevrimcilerden de aynı desteği gördü.

Martov'un önerisi kongredeki diğer kararsız gruplar tarafından da desteklendi –"Sol" Sosyalist Devrimciler ve öncü grup–, Bolşevik grup ise "Martov'un önerisine herhangi bir itirazları olmadığını, tam aksine tüm grupların gelişen olaylarla ve durum dışı bir yolla önerilerini dile getirmeleriyle ilgilendiklerini" açıkladılar.[7]

Bu anlamda, yani hararetli bir şekilde kabul edilen Martov'un önerisine göre kongredeki çeşitli gruplar günün olaylarına karşı tutumlarını dile getirmeliydi.

Kabul edilen çözüm Menşevikleri memnun etmedi. Kongre onların önerilerinin ana noktalarını göz ardı etmişti: "Karmaşanın durdurulması için harekete geçilmeli." Birbiri ardına Sosyalist Devrimci ve Menşevik temsilciler "acil harekât"la ilgili açıklama yapmak için söz hakkı istediler. Aciz bir öfkeyle saçmalayarak Bolşe-

viklerin planı ve maceracılığı hakkında ulumaya devam ettiler. Kongre platformundan Sovyet Hükümeti'ne karşı açıkça savaş ilan ettiler. Menşevik Y. A. Haraş, 20. Ordu Komitesi temsilcisi olarak konuştu:

> "Menşevik ve Sosyalist Devrimciler kendilerini burada yer alan herkesten ayırmak ve tüm güçleriyle zaptetme kuvvetine karşı koymak amacıyla sosyal kuvvetleri toplamak gerektiğini var saymaktadır."[8]

Onu "Öncü Grup adına" konuştuğunu iddia eden Menşevik ordu subayı G. D. Kuçin izledi:

> "Şu andan itibaren şehirler mücadele arenası olacaktır ve buralarda kuvvetler seferber edilmelidir."

Ona salondaki delegelerden şu karşılık geldi:

> "Kimin adına konuşuyorsunuz? Ne zaman seçildiniz? Askerler ne diyor?"[9]

Kuçin, komiteye 2., 3., 4., 6., 7. ve diğer ordulardan bahsetti. Uyarıcı bir tonla kongrenin gözünü korkutmaya çalışarak cephedeki 20 ordunun Petrograd'a gelerek taş üstünde taş bırakmayacaklarını açıkladı. Açılan cephenin ve kötü kaderinin üstüne atlayan Rusya'nın dehşetli bir resmini çizdi. Konuşmasının kanıtı olarak Ordu Komitesi'nden geçen benzer tehditlerle dolu kararı okudu.

Konuşmasını gergin bir sessizlik izledi. Delegeleri bir ürperme sarmış gibiydi. Cephedeki birlikler gerçekten heybetli bir savaş gücünü temsil ediyordu. Tüm bunlara bakarak bu subayın dedikleri doğru muydu?

Fakat sessizlik aniden yüksek ve kendinden emin bir sesle bozuldu. Cepheden bir asker çamurlanmış paltosuyla platforma doğru yolunu ezerek geçti ve şunları söyledi:

> "Bu adamlar, orduda ve Öncü Komite'deki hiziplerin fikirlerini dile getiriyorlar. Ordu uzun zamandır bu komitelerin yeniden seçilmesini istiyor... Siperlerdeki erler sabırsızca gücün Sovyetlere devredilmesini bekliyorlar."[10]

Bir sonraki konuşmacı Leh piyadelerinin temsilcisiydi:

> "Ordu Komitesi'nin iki temsilcisinin açıklamalarını duydunuz. Eğer konuşanlar gerçekten orduyu temsil ediyor olsalardı konuşmalarının

bir değeri olurdu... Onlar askerleri temsil etmiyorlar... Onları saf dışı edin! Ordu onlarla beraber değil!"[11]

Haraş ve Kuçin, tipik Ordu Komitesi temsilcileriydi. Şubat Devrimi'nin ilk gününden beri, tekrar seçilmemelerine rağmen bir ofise sahiptiler. Askerler onları otokrasinin devrilmesinden beri hiç değişime uğramayan Genelkurmay'ın ajanları olarak nitelendirdiler. Kongre açıldığı dakikadan beri platformdan konuşan üst ordu komiteleri, köylü ve demiryolu işçi örgütleri temsilcileri ile geniş salonun kenarlarını dolduran asker ve köylü delegeleri arasında bir mücadele başladı. Bu halk delegeleri, kongreyi düşman kampıymışçasına göstermeye çalışan komite adamları tarafından yapılan konuşmalarla alay ettiler. Salonun her köşesinden Menşeviklere ve Sosyalist Devrimcilerin tehditlerine cevap olarak gelen öfke haykırışları, sosyal uzlaştırmacıların politikasının tüm ülkede yarattığı kızgınlığın zayıf bir yankısıydı. Kuçin ve diğer komite elemanları çoktan geçip gitmiş olan devrimin bir basamağının temsilcileriydi.

"Tehditçiler! Siz Genelkurmay adına konuşuyorsunuz, ordu adına değil!" sözleri delege sıralarından Kuçin'e fırlatılan haykırışlardı.

Onun "tüm politik bilince sahip askerlerin" salondan ayrılma çağrısına karşılık olarak yüzlerce asker şöyle cevap verdi:

"Kornilovcular!"

Haraş ve Kuçin tarafından konuşmalarında kullanılan küfürlü dil, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler tarafından okunan bildirilerde de tekrarlandı.

Bildirilerinde Menşevikler, Büyük Sosyalist Devrimi, ülkeyi birbirini kıran bir mücadeleye sokan ve karşıdevrimcilerin zaferine götüren bir "kumar" ve bir "suikast" olarak adlandırıyorlardı. Bu durumdan kurtulmanın tek yolu Menşeviklerin desteklediği "Geçici Hükümet'le, hükümetin tekrar örgütlenmesi şartıyla" anlaşmaktı.[12]

Sosyalist Devrimciler kendilerini Menşeviklerle birleştiriyorlardı. Hendelmann tarafından okunan bildirileri Menşeviklerinkiyle tamamen uyumluydu ve Ekim ayaklanmasını "ülkeye ve devrime karşı bir suç" olarak tanımlıyorlardı.[13]

Hem Menşevikler ve hem de Sosyalist Devrimciler bildirilerinde kongreden ayrılacaklarını açıkladılar.

Bundçuların temsilcisi Abromoviç de grubunun kongreyi terk edeceğini bildirdi. Devam ederek, Menşeviklerin, Sosyalist Devrimcilerin, Köylü Vekilleri Sovyeti Merkez Komitesi ve Şehir Duması üyeleri hükümet tarafında ölmeye karar verdiklerini, bundan dolayı herkesin Kışlık Saray'a ateşi göğüslemeye gideceğini ve tüm kongre delegelerini onlara katılmaya davet ettiğini söyledi.

"Biz bu yolla ilerlemeyeceğiz," diye delege sıralarından sesler geldi.

Menşevikler, Sağ Sosyalist Devrimciler ve Bundçular bundan sonra karşıdevrimci güçlere kongrenin platformundan çağrı yapmak amacıyla geldikleri kongreden ayrıldılar.

Platformdan çıkışa ulaşmak için, uzlaşmacıların liderleri koridor boyunca kalabalık delegelerin arasından yollarını bulmaya çalışırken her yandan gelen alay ve haykırışlarla karşılandılar:

"Kaçaklar! Tehditçiler! Beladan iyi kaçıyorsunuz!"

Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderleri, kendi destekçilerini bile kendileriyle sürüklemeyi başaramadılar. Uzlaşmacı partilerin sıradan üyeleri sola kaymaya devam etti. Menşevik grup 80 üye, Sağ Sosyalist Devrimciler ise 60 üye kaydettirmişti. 140 üyenin liderleriyle birlikte kongreyi terk edeceği bekleniyordu. Fakat bazı Sosyalist Devrimci delegeler bir gecede sayısı 7'den 21'e çıkan Ukrayna Sosyalist Devrimci grubuna katıldı. Bazı Menşevikler kongrede kalan Birleşik Enternasyonalistlerin tarafına geçti. Birleşik Enternasyonalist grubun sayısı 14'ten 35'e yükseldi. Birçok Sağ Sosyalist Devrimci ve parti üyesi olmayan delegeler, sayısı 179'a ulaşan "Sol" Sosyalist Devrimcilere katıldılar. Halbuki kongrenin açılış gecesi tüm Sosyalist Devrimci grupların toplam üye sayısı 193'tü. Böylece sadece 70 delege kongreden ayrılmış oldu. Kongre ilerledikçe uzlaşmacılar iyice izole edildiler.[14]

Kısa bir süre sonra Enternasyonalist Menşevikler de kongreden ayrıldılar. Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin devrime karşı olduklarını açıkça göstermeleri gerçeğine rağmen Enternasyonalist

Menşevikler birleşik bir demokratik hükümet kurmak için onlarla bir anlaşmaya varmak konusunda ısrar ediyorlardı.

Uzlaşmacıların ayrılmasından kısa zaman sonra silahların uzaktan belli belirsiz gelen sesi salonda duyuldu. Delegeler karanlık Ekim gecesinin ötesindeki pencerelere döndü. Büyük ayaklanmanın son harekâtı –Kışlık Saray'a saldırı– sona yaklaşıyordu.

Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler tekrar salonda belirdiler, yüzleri panik ve öfkeyle sararmış delegeler arasında, Bolşeviklerin Kışlık Saray'ı bombaladıklarını haykırarak oraya buraya koşuyorlardı. Abromoviç tekrar platforma çıktı, histerik bir şekilde ellerini ovarak Menşevik Parti tarafından delege edilen temsilcilerin de bulunduğu Geçici Hükümet'e yardıma gelmeleri için Kongreye yalvardı.

Abromoviç'i Martov izledi:

"Size şu an ulaştırılan bilgi bizim derhal kesin kararlar almamızı gerektiriyor," diye başladı fakat salondan gelen seslerle konuşması kesildi:

"Hangi bilgi? Niye bizi korkutmaya çalışıyorsunuz? Kendinizden utanmalısınız. Bunlar sadece dedikodu."

"Burada sadece dedikodu duymuyoruz. Eğer pencerenin yakınına gelirseniz silah seslerini duyabilirsiniz."[15]

Silah sesleriyle korkuya kapılan Martov Bolşevikleri askeri bir plan yapmak ve kan dökülmesine sebep olmakla suçladı. Sonuçta yüzü sinirle gerilen Martov, krize barışçı bir çözüm bulması için bir komite oluşturulması ve komite işini bitirinceye kadar kongrenin askıya alınması çağrısını içeren bir bildiri okudu.

Menşevik liderlerin tiz sesi ölmeden önce Köylü Vekilleri Sovyeti İdari Komitesi'nin Sosyalist Devrimci temsilcileri platformda belirdi ve aynı nasihati dile getirdiler. O, delegelerden "bu kongrede" yer almamaları ve "Köylü Vekilleri Sovyeti İdari Komitesi'nin Breşko-Breşkovskaya da dahil üç üyesinin bulunduğu Kışlık Saray'a gitmeleri" talebinde bulundu.

> "Bir an önce amaçlarımızı yerine getirmeleri için gönderdiğimiz kişilerle yan yana ölmek için oraya gitmeliyiz."[16]

Köylü Vekilleri Sovyeti İdari Komitesi'nin bir avuç üyesi salondan ayrılarak Menşeviklere ve Sosyalist Devrimcilere Kışlık Saray'a gitmek için eşlik ettiler. Onlar dışarı çıkarken Aurora'dan bir gemici platforma çıktı ve alaycı bir tonla haykırdı:

"Korkmayın! Kuru sıkı mermiler kullanıyoruz." Aurora'nın bu temsilcisi aynı güvenceyi tekrarladı ve Sovyetler Kongresinin görevine "barış içinde devam edebileceğini" garanti eden tüm önlemleri aldıklarını da ekledi.[17]

Bu bildiri büyük bir alkışla kutlandı. Bir avuç dolusu Menşevik, Sosyalist Devrimci, burjuva Şehir Duması'nın üyeleri ve Köylü Vekilleri Sovyeti İdari Komitesi'nin üyeleri dışarı çıkmaya çalışırken diğer bir grup da salona girmeye çalışıyordu. Başkan "Duma'nın Bolşevik üyelerinin Bütün Rusya Sovyetleri Kongresiyle yan yana yenmeye ya da ölmeye geldiklerini"[18] anons etti. Petrograd Şehir Duması'nın Bolşevik üyeleri delegelerin çınlayan gülüşleri içinde geçide geldiler.

6 Ekim sabahı saat 3:10'da kısa bir aradan sonra Kongre oturumu tekrar başladı. Kışlık Saray'ın işgali anons edildi. Karşıdevrimcilerin son kalesi de düşmüş oldu. "Diktatör" Kişkin başkanlığındaki Geçici Hükümet üyeleri Kızıl Muhafızlar ve askerler tarafından tutuklandı. Kısa mevcudiyeti süresinde halk yığınlarının haklı nefretini kazanan Geçici Hükümet yoktu artık.

Ardı arkasına haberciler Büyük Proleter Devrimin yeni zaferleri ve devrimcilerin tarafına geçen yeni ordu birliklerinin haberleriyle geliyorlardı.

Tsarskoye Selo garnizon komiseri şu açıklamayı yaptı:

> "Tsarskoye Selo Garnizonu Petrograd'a yaklaşmaya devam etmektedir... Motosikletli taburun geldiğini duyduğumuz zaman direniş için hazırlandık fakat alarmımız lüzumsuzmuş, Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinde yoldaşlarımız motosikletçiler arasında düşman olmadığı anlaşıldı. Komiserlerimizi onlara gönderdiğimizde onların da Sovyet Hükümeti tarafında olduğunu öğrendik... Tsarskoye Selo Garnizonunun sonuna kadar savunacağı Bütün Rusya Kongresinin ve devrimin tarafında olduğunu beyan ederim."[19]

Onu Sergo Oryonikidze'nin ziyaret ettiği 3. Motosiklet Taburu temsilcisi izledi. Kongre bu askeri alkışlarla selamladı. O da bunun üzerine şunları söyledi:

> "Son zamanlara kadar Güneybatı Cephesi'nde konuşlanmış bulunuyorduk. Ertesi gün kuzeye gitmek için telgraf ile emir aldık. Telgraf Petrograd'ı korumaya gideceğimizi belirtiyordu fakat kime karşı bahsedilmemişti. Sanki gözümüz bağlanmıştı ve nereye gittiğimizi bilmiyorduk. Neler olduğu konusunda belirsiz bir fikrimiz vardı. Tüm yol boyunca kendimize sorduk: Nereye? Niçin?"
>
> "Peredolskaya istasyonunda durumu açıklığa kavuşturmak için 5. Motosiklet Taburuyla bir toplantı yaptık. Bu toplantıda bizler arasından tek bir kişinin bile kardeşlerimizle savaşmak ve kanlarını dökmek istemediğinin farkına vardık... Geçici Hükümet'in emirlerine uymamaya karar verdik. Bu hükümette bizim menfaatlerimizi korumaya istekli insanlar yok, çünkü bizi kardeşlerimize karşı savaşmaya gönderiyorlar dedik. Size kesin olarak söyleyebilirim ki kapitalistler ve mal sahiplerinin yönettiği bir hükümeti başa getirmeyiz."[20]

Konuşmacı konuşmasını bitirdiğinde "Petrograd'da karşı birliklerin hareketlerini önlemek için" bir Askeri Devrim Komitesi'nin Kuzey Cephesi'nde kurulduğunu bildiren bir telgrafın alındığı açıklandı.[21]

Kongre, Kuzey Cephesi Askeri Devrim Komitesi'ne bir kutlama gönderdi.

Bundan sonra kongre Lenin tarafından kaleme alınmış "İşçilere, Askerlere ve Köylülere" hitap eden bir bildiriyi kabul etti. Bildiri şöyleydi:

> "Sovyetlerin çoğunluğunun temsil edildiği İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti II. Bütün Rusya Kongresi başladı. Köylü Sovyetlerinden de birçok delege kongrede hazır bulunuyor. Uzlaştırmacı Merkez İdare Komitesi'nin mandasına son verilmiştir.
>
> İşçilerin, askerlerin ve köylülerin üstün çoğunluğunun isteğiyle desteklenen, Petrograd'daki garnizon ve işçilerin muzaffer ayaklanması ile desteklenen kongre iktidarı kendi eline aldı.
>
> Geçici Hükümet dağıtıldı ve üyelerinden çoğu tutuklandı...
>
> Kongre 'yerel birimlerdeki tüm iktidarın İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ne verilmesini' emreder."[22]

Lenin'in kısa ve öz stiliyle yazılmış bu kısa bildiri milyonlarca insanın hayatında yeni bir çağ başlatıyordu. Bu dakikadan sonra Rusya'daki mal sahipleri ve kapitalistlerin kuralları sonsuza kadar terk edilmiş ve çalışan insan yığınları ülkeyi yönetmek için başa geçmişti. Lenin'in manifestosu Sovyetler Kongresi adına askerleri, sanayi işçilerini ve diğer çalışan insanları sadık ve uyanık olmaya çağıran devrimci bir istemle son buluyordu:

> "Askerler, aktif olarak Kerenski'ye direnin! Kendi muhafızınız olun!
>
> Demiryolu işçileri, Kerenski tarafından Petrograd'a karşı gönderilen tüm birlik trenlerini durdurun!
>
> Askerler, işçiler ve memurlar, devrimin kaderi ve demokratik barışın geleceği sizin ellerinizde yatıyor!
>
> Yaşasın devrim!"[23]

Bu, tarihte ilk defa iktidarın bir sınıftan diğerine böyle sade ve kısa terimlerle geçişinin örneğiydi.

Bu bildirinin okunması delegelerden sık sık gelen alkışlarla kesildi. Kongrede kalan "Sol" Sosyalist Devrimciler bildiriyi desteklediler. Bildiri, kongre tarafından saat 5'te 2 ret, 12 çekimser oyla kabul edildi.

Neredeyse sabah olmasına ve delegelerin yorulmasına rağmen hepsi olabildiğince canlıydı, gözleri gençlik ateşiyle yanıyor ve kalpleri mutluluk ve umutla çarpıyordu. Ekim ayında gökyüzünde günün ilk ışıkları ağarırken tüm insanlık için yeni bir çağı müjdeliyordu.

2
BÜYÜK PROLETER DEVRİMİN BİLDİRGESİ

Bolşevik delegelerin çoğu 26 Ekim'in ilk saatlerine kadar Smolni'de kaldı ve tüm günü hararetli çalışmalarla geçirdi. Sovyetler II. Kongresi bildirisi tüm ülkeye ve tüm ordulara telgraf ve telefonla bildirildi. Askeri Devrim Komitesi neredeyse sürekli bir toplantı halindeydi. Kararlar Lenin'e danışılarak alındı, zaten birçoğu kendisi tarafından kaleme alınmıştı. Lenin, ayaklanmayla sekteye uğrayan şehrin normal hayatının mümkün olduğu kadar çabuk düzeltilme-

sini emretti. Sabahleyin Askeri Devrim Komitesi tüm ticari kuruluşların 27 Ekim'de açılması için bir emir yayımladı. Komite aynı zamanda şehirdeki tüm boş işyerlerini ve evleri kontrol altına aldı.

Dikkatler esas olarak karşıdevrimcilerin son mağlubiyetine odaklandı. Askeri Devrim Komitesi Petrograd'a birlik taşıyan trenlerin durdurulmasını emretti.

Bu emri yayımlayarak, Askeri Devrim Komitesi Bütün Rusya Demiryolu İşçileri Birliği'nin tüm kalpleriyle onlara destek vereceğine ve devrimin amacına sadık olan tüm demiryolu çalışanlarını ve işçilerini uyanık olmaya çağıracağını açıkladı.[24]

Lenin, Stalin ve Sverdlov yiyecek sağlama örgütüne ve Petrograd'dakiler ile cephedeki yaraların sarılmasına büyük önem veriyordu.

Akşamları, gerilimli bir günden sonra Bolşevik Partisi Merkez Komitesi yeni Sovyet Hükümeti'nin oluşumunu tartışmak için buluşuyordu. Yeni hükümetin Halkın Komiserleri Sovyeti olarak çağrılmasına karar verildi.

Sovyet Kongresinin 26 Ekim sabahı 9'da başlayan ikinci ve son toplantısında, tarihi önemi çok büyük olan kararlar alındı. Bunlardan ilki, Kerenski tarafından tekrar uygulamaya konulan cephede ölüm cezasının kaldırılması ve tutuklu bulunan tüm devrimci askerlerle subayların derhal serbest bırakılmasıydı. Bir sonraki karar Kerenski Hükümeti'nin emriyle tutuklanan Toprak Komitesi üyelerinin serbest bırakılması ve tüm yerel hükümetlerin yerel Sovyetlere aktarılmasıydı. Bu kararlar şöyle okundu:

> "Bundan sonra tüm iktidar Sovyetlerdedir. Hükümet komiserleri görevden uzaklaştırılmıştır. Sovyet başkanları direkt olarak devrimci hükümetle irtibata geçmelidir."[25]

Kongre tüm ordu örgütlerine, Kerenski'nin derhal tutuklanması ve Petrograd'a gönderilmesi için özel bir emir gönderdi.

Bu kararları geçirdikten sonra kongre esas konuları, yani toprak ve barış üzerine yaptığı açıklamaları tartışmaya geçti. Bu iki konu hakkındaki açıklamalar Lenin tarafından yapıldı. O dakikaya kadar kongre Lenin'i görmemişti; o Smolni'deydi, tamamen ayaklan-

mayı örgütleme işiyle meşguldü. Şimdi kongrenin platformuna sadece şimdiye kadar halk yığınlarının bildiği gibi lider ve öğretmen olarak değil, proleterlerin karşıdevrimcilere karşı kazandığı zaferin örgütçüsü olarak çıktı.

Büyük bir alkış seli koptuğunda başkan zorlukla dünyaca ünlü olan bu isimden bahsetti. Tüm kongre ayağa kalktı. Bir alkış fırtınası ve büyük devrimin liderini selamlamak için tutkulu "hoş geldiniz" haykırışları ayyuka çıktı.

Yüzlerce göz hayranlık ve sevgiyle kısa boylu, yüksek, açık alınlı ve keskin, içe işleyen bakışlı bir adamın dikildiği platforma döndü.

Lenin, hoş geldiniz fırtınası yavaşlayıncaya kadar bekledi, ancak o ricasını birkaç kez tekrarladıktan sonra delegeler sessizleştiler.

Tüm içeriğinin "yeterince fazla konuşuldu şimdi sıra iş yapmakta"yı vurgulamak olarak göründüğü konuşmasında Lenin, iki çağ arasına kesin bir çizgi çekti.

> "Barış sorunu, günün en acil ve önemli sorunu. Konu üzerine birçok şey söylenip yazıldı ve hepiniz kuşkusuz bunu geniş çapta tartıştınız. Bundan dolayı, seçeceğiniz hükümetin mutlaka uyması gereken bir bildiriyi okumama izin verin."[26]

Bu bildirge –Barış Üstüne Kararlar– "Muharip ülkelerinden ve halklarından bir rica" formunda kongre tarafından kabul edildi ve şöyle başladı:

> "24-25 Ekim Devrimi tarafından ve İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nin desteğiyle kurulan İşçi ve Köylülerin Hükümeti tüm savaşçı milletleri ve onların hükümetlerini demokratik bir barış için acilen görüşmelere çağırıyor."[27]

Ve şöyle devam etti:

> "Adil, demokratik barış ile... hükümetin kastettiği, müsaderesiz (yabancı toprakları işgal etmeden ya da yabancı ulusların zorlayıcı işbirlikleri olmadan) ve teminatlar olmadan acil barıştır."[28]

Barışın derhal sonuçlandırılması önerildi ve en küçük bir gecikme olmadan en önemli kararları almaya hazırlıklı olunduğu dile getirdi.

"Tüm ülkelerin ve tüm milletlerin halk temsilcilerinin yetkili Sovyeti tarafından bu barışın koşullarının son kez onaylanmasının askıda bırakılması..."[29]

Bildirge Sovyet Hükümeti'nin yapamayacaklarını açıklıyordu:

"Yukarıdaki barış koşullarını bir ültimatom olarak kabul etmeyi; diğer bir deyimle barışın diğer koşullarını anlamak için hazırlandığını, fakat savaşçı milletlerden herhangi birinin olabildiğince hızlı ilerlemesi ve barış önerilerinin en az gizlilikle ve şüpheye mahal vermeden en açık koşullarla formüle edilmesinde ısrar ediyor."[30]

Aynı zamanda, Sovyet Hükümeti gizli diplomasinin bırakıldığını beyan etti ve tüm anlaşmaların tüm halkın önünde açıkça yapılacağı konusundaki kararlılığını dile getirdi. Hükümet bundan böyle geçersiz olan tüm gizli anlaşmaların derhal ve tamamen yayımlanacağına söz verdi.

Hükümet üç aylık ateşkesin acilen sonuçlandırılmasını istedi ve Avrupa'nın başta gelen üç ülkesinin –İngiltere, Fransa ve Almanya– proleterlerine şu isteği belirtti:

"Bu ülkelerin işçileri, insanlığı savaşın kötülüğünden ve sonuçlarından kurtulma görevinin onların elinde olduğunu anlarlar... ve barışın sağlanmasında ve aynı zamanda sömürülen yığınların tüm kölelik ve sömürü biçimlerinden kurtulmasında bize yardım ederler."[31]

Sovyet Kongresi tarafından kabul edilen 'Barış Bildirgesi' uluslararası bir önem taşıyordu.

Rusya'nın ekonomik gelişimi ve değişik halklarının çıkarları, bu adaletsiz savaştan çekilmeyi zorunlu kılıyordu. Emperyalist savaş süresince Rusya, yabancı sermayenin yarı sömürgesi haline getirilmişti. Burjuva Geçici Hükümet'in yönetimi altında bu sömürge durumu arttı. İngiliz ve Fransız emperyalistleri borçlar nedeniyle ülkenin tamamen esaretine doğru yol alıyorlardı. Rusya, Alman ve diğer yabancı emperyalistlerin yarattığı kayıpları telafi etmek için batıdan imtiyazlar sağlamayı tasarladı. Fakat Rus burjuvalar ülkeyi bu kaderden kurtarmayı başaramadılar. Bencil sınıf çıkarları ve borç ağına düşmeleri sebebiyle, Rus burjuvalar yabancı emperyalistlerin ajanı olarak daha fazla hizmet etmeye başladılar.

Bundan başka tüm köylüler ne sosyalizm adına, ne de özellikle müsaderesiz ve tazminatsız demokratik barış için, fakat öncelikle mal sahiplerinin topraklarını ele geçirmek için barışa özlem duyuyorlardı.

Ülkenin ulusal gelişim problemlerini çözecek tek sınıf proleterlerdi.

Bolşevik Partisi barış platformunu, daha zaferi kazanmadan çok önce planlamıştı. 1915'lerde Lenin, iktidarı aldıktan sonra Bolşeviklerin tüm savaşan ülkelere bağımlı ve ezilmiş milletlerin kurtuluşunu garanti eden koşullarla demokratik bir barış önereceğini söylemişti. Almanya'daki ve diğer savaşan ülkelerdeki günün hükümetleri bu koşulları reddederlerse, Bolşevik Partisi programında yer alan tüm kararlar uygulanacaktı. Ülke ekonomisini tekrar örgütleyecekler ve sosyalist toplulukları savunmak için devrimci savaşa hazırlanacaklardı.

Bolşevikler liderliğindeki emekçi kesim ülkeyi yarı sömürge durumundan ve savaştan kurtarmış ve adaletli bir savaşa devam etmek için yol açmıştı.

Rus proleterler ülkenin ulusal menfaatlerini dile getirmeye başladılar.

Lenin, nüfusun demokrat bölümünün umutlarının şekillendiricisi oldu. Fakat proleterler, ülkenin ulusal demokratik problemlerinin çözücüsü oldu. Bu çözümü, hükümetle barışçı uzlaşma yoluyla değil, mümkün olan tek yolla, yani devrimci anlamda emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürerek gerçekleştirdiler. Rus proleterler bir sosyalist devrim yaptılar ve bir anlamda burjuva demokratik devriminin bitmemiş işlerini tamamladılar.

Barış Bildirgesi, Sovyet Devletinin yabancı politikalarının kurallarını ilan etti. Bildirge açıkça ve şüpheye mahal vermeden, Sovyet Hükümeti'nin zaferinin amaçlarını tekrar açıklayacağını belirtiyordu. Bildirge, emperyalist savaşın amaçlarına yıkıcı bir darbe vurdu ve dünyaya savaşın yağmacı doğasını gösterdi. Sovyet Kongresinde barış sorunu üzerine konuşmasında Lenin şunları söyledi:

"Hiçbir hükümet gerçekte ne düşündüğünü söylemez. Ancak biz gizli diplomasiye karşıyız ve tüm halkın önünde açıklıkla hareket edeceğiz."[32]

Proleter devletin barış programı baştan sona açık ve kesindi. O, savaşan halklara ve hükümetlere addedilen resmi bir bildirgeydi. Lenin özellikle şu konuşmayı yaparken bunu vurguladı:

"Hükümetleri göz ardı edemeyiz, bu barışın sonuçlandırılması olasılığını geciktirebilirler ve bir halk hükümeti bunu yapmayı göze alamaz; fakat biz aynı zamanda halka başvurmada her hakka sahibiz. Her yerde hükümetlerle halkları arasında farklılıklar vardır ve bundan dolayı biz insanlara savaş ve barış konusuna müdahale etmelerine yardım etmeliyiz."[33]

Bundan başka, "Sovyet Hükümeti koşullarını ültimatom şeklinde sunmaya niyetli değildir," diyen Lenin devam etti:

"Elbette biz bütünlüğünde müsadereler ve imtiyazlar bulunmayan barış programımızda ısrar ediyoruz. Biz onu tekrar incelemeyeceğiz, fakat düşmanlarımıza da onların koşullarının farklı olduğunu söyleme fırsatı vermeyeceğiz ve bu nedenle bizimle uzlaşmaya girişmeleri anlamsız olacaktır. Hayır, onlara böyle bir avantaj vermeyeceğiz ve koşullarımızı ültimatom şeklinde sunmayacağız."[34]

Bir sonraki müzakerede Yermeyev Yoldaş bu noktaya karşı çıktı:

"Onlar bunu bir zayıflık işareti olarak algılayıp, bizim korktuğumuzu düşünebilirler."[35]

Lenin, Yermeyev'in itirazına şu etkili cevabı verdi:

"Bir ültimatom bizim tüm amacımız için ölümcül olabilir. Biz emperyalist hükümetlere, bizim anlaşmacı olmayan tutumumuzdan dolayı barış görüşmelerine girmeyeceklerini söyleyecekleri konuşmalara hizmet edecek en küçük bir anlaşmazlığa bile izin veremeyiz."[36]

Fakat Lenin'in, koşulların ültimatom şeklinde verilmesi gerektiği tartışmasına verdiği en etkili cevap "uzak şehirlerden" bir köylünün söylemeye her hakkının olduğu bildirisiydi:

"Yoldaşlar, önerilen her türlü barış koşulu olasılığına niye karşı çıkıyorsunuz? Onları tartışabilirim, onları inceleyebilirim ve Sovyet toplantısındaki temsilcilerime nasıl davranmaları gerektiği talimatını verebilirim."[37]

Lenin tarafından söylenen her kelime güneşle kavrulmuş dünyanın üstüne canlandırıcı bir yağmur gibi düştü. Smolni'yi dolduran yüzlerce delege her heceyi yuttu. Lenin'in konuşmasının sade ve açık koşulları ve ricası çeşitli milletlerin milyonlarca ıstıraplı insanının kalbinde derhal bir tepki buldu, onlar en aziz umutlarını ve beklentilerini dile getirdiler.

Ezilmiş halkların tüm temsilcileri, Bolşevik Barış Bildirgesini desteklediler.

Feliks Jerzinski'nin uzun ve yapılı vücudu platformda belirdi, onun sert yüzü zafer coşkusuyla aydınlandı. Jerzinski Polonya'nın emekçi halkı adına şunları söyledi:

> "Biz biliyoruz ki bu dünyayı özgür kılabilecek tek güç, sosyalizm için mücadele eden proleterlerdedir...
>
> Bildirinin sunulduğu kişiler proleterlerin ve yoksul köylülerin saflarına katılanlardır ve bu trajik dakikada salonu terk edenler dost değil, devrimin ve proleterlerin düşmanlarıdır. Bu ricaya onlardan karşılık bulamazsınız; ama tüm ülkelerin proleterlerinin kalbinde bir yankı yaratacaktır. Bu gibi müttefiklerle barışı sağlamalıyız.
>
> Biz devrimci Rusya'dan ayrılmak istemiyoruz. Onunla her zaman bir ortaklığımız olur. Biz uyuşmazlık ve çatışma olmadan milletlerin tek yumurta ikizi olmalıyız."[38]

Salonu sessizlik kapladı. Delegeler, Polonyalı devrimcinin tutkulu konuşmasını da dikkatle dinlediler ve onun zafere olan güveniyle dolup taştılar. Jerzinski konuşurken delegelere, sanki duvarlar dışarı doğru itiliyormuş ve salon genişliyormuş gibi görünüyor, uzun süren Rus Çarlığının prangalarının bir görüntüsünü veriyor, milletlerin hapishanesi yok olup gidiyordu.

Ezilmiş ulusların kurtuluşu için savaşanlar birbiri ardına platforma çıktı. Leh proleterler ve yoksul köylüler adına tecrübeli devrimci Stuçka Barış Bildirgesini destekledi. Litvanyalı emekçiler adına söz alan Yoldaş Kapsukas Mickieviz de şunları söyledi:

> "Şüphe yok ki bildirge sadece Rusya'da yaşayan halkların kalbinde değil diğer ülkelerdeki ulusların kalbinde de yer bulmuştur. Devrimci proleterlerin, ordunun ve köylülerin sesi Almanya'daki ve diğer ülkelerdeki süngülerin aşılmasına ve evrensel özgürlüğün kazanılmasına yardım edecektir."[39]

Devrimden sonraki günün sabahında radyo dünyaya Sovyet Barış Beyannamesinin muhteşem kelimelerini emperyalist savaşın demir prangalarından geçerek yayımladı. İnsanlar bunları duyunca mutluluktan ağladılar ve uzun zamandır umutsuzlukla durgunlaşan gözleri tekrar canlanan umutla parladı.

Sovyetler Kongresi bu tarihi bildirgeyi büyük bir şevkle kabul etti. Delegeler sıralarından atladılar ve yönetim kurulu üyelerine karıştılar. Şapkalarını havada sallıyorlardı, yüzleri sevinçten parlıyor ve gözleri zevkle ışıldıyordu.

"Enternasyonal Marşı" –proleter mücadelenin simgesi–, kutlama haykırışları ve devrimin muhteşem liderinin şerefine delice alkış seslerine karıştı.

Delegelerden biri platforma çıktı ve kabul bağırışları arasında kongrenin Lenin'i "Bildirgenin yazarı, muzaffer işçi ve köylülerin devriminin lideri" olarak selamlanmasını önerdi.[40]

Bunun üzerine tüm delegeler ayağa kalkıp Lenin'i çılgınca alkışladılar.

Lenin gündemde ikinci sırada yer alan toprak konusunda konuşmak için tekrar ayağa kalktığında alkış tekrar alevlendi.

"Sovyet Hükümetinizin mutlaka ilan etmesi gereken bir bildirgenin ana noktalarını okuyacağım," dedi Lenin, sessiz salonda heyecan verici "Toprak Reformu" kelimeleri duyuldu.

> "1. Mal sahipleri, mülklerini derhal telafi edilmeksizin terk edecek.
> 2. Tımar, manastır ve kiliselere ait topraklar gibi sahiplenilmiş arazilerin hayvanları, çiftlik binaları ve oraya ait olan her şey Kurucu Meclis toplantısında askıya alınan Volost Toprak Komitesi ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nin hizmetine verilmeli."[41]

Bildirge, "istimlak edilmiş ve bundan böyle tamamen halka ait olan her mülke verilecek tüm zararlar devrimci mahkemeler tarafından ağır suç olarak kabul edilecektir" açıklamasıyla devam ediyordu.[42]

Bölge Sovyetlerine özel mülklerin kamulaştırılması sırasında kesin emirleri yerine getirmeyi ve devrimci yollarla halka geçen zirai

mülklerin korunmasını garanti etmek için gerekli tüm önlemleri alması emredildi.

> "Her yerde, büyük toprak reformunun devamını sağlama işi Köylü Vekilleri Bütün Rusya Sovyeti'nin gazetesi olan İzvestia'da yayımlanan '242 Yerel Köylü Talimatları' tarafından yürütülmelidir."[43]

Bildirgedeki son nokta "sıradan köylülerin ve Kazakların toprakları kamulaştırılmamalıdır," şartını içeriyordu.[44]

Toprak ve Barış Bildirgeleri Sovyet Hükümeti'nin kabul ettiği kararlar dizisi içinde en önemli yeri alıyordu.

Köylülerin büyük bir çoğunluğu uzun süredir özel mülkiyetlerin kamulaştırılmasını bekliyordu. Burjuva demokratik devrimin yürütemeyeceğini kanıtladığı bu karar "Toprak Reformu" ile garanti altına alınmıştı. Konuşmasında Lenin bu bildirgenin asıl amacını şöyle açıkladı:

> "Amaç, köylüleri artık ülkede hiçbir özel mülkiyet sahibinin bulunmadığına, tüm sorunlara kendilerinin karar vermesi ve kendi hayatlarını kendilerinin düzenlemesi gerektiğine tamamen inandırmaktır."[45]

Toprak Reformu, Sovyet Hükümeti'nin sonunda ve kesin olarak özel mülkiyetçiliği, onun zulmünü ve kırsal bölgelerdeki sömürüyü yok ettiğini köylülere kanıtladı. Aynı zamanda bu toprakların gerçekten köylülerin kullanımına sunulmasını sağladı.

Toprak Reformunun, "büyük toprak reformu 'Köylü Talimatnamesi'ne göre yürütülmelidir" koşulunu içeren 4. maddesiyle ilgili olarak Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, Bolşeviklere karşı bir dizi ithamı ortaya koydu. Olayın gerçeği köylü delegelere ilk Köylü Vekilleri Bütün Rusya Kongresinde verilmiş olan 242 talimatın temelinde yatıyordu. Sosyalist Devrimciler köylülerin tüm isteklerini içinde barındıran bir "model talimat" hazırlamışlardı. Bu model talimatlar 19 Ağustos 1917'da *İzvestia* gazetesinde yayımlandı. Onlar tüm toprakların ve mülklerinin "toprağı işleyenlere verilmesi" gerektiğini açıkladılar.[46] "Eşit toprak imtiyazını" savundular ve ziraatte kiralık işgücünü yasakladılar. Bu Sosyalist Devrimci toprak programı, Bolşeviklerin "toprakları ulusallaştırma" programına

karşıt koşuldu. Bolşevikler de eşit toprak imtiyazına, kiralık işgücü ve talimatta yer alan diğer maddelere karşı çıktı.

Fakat bir noktada –kesin bir biçimde– "Talimatlar" Nisan Konferansında formüle edilen Bolşevik programının 17. maddesiyle aynıydı. Her ikisi de özel mülkiyetin kamulaştırılmasını ve mülkiyetin yerel Sovyet birimlerine yani Sovyet ve Volost komitelerine geçmesini içeriyordu. Bu köylülerin beklediği en önemli ve can alıcı kararlardı. Önemli olan toprakların toprak sahiplerinden alınması, köylülerin onu ekip biçme hakkının açıklanması ve mal sahiplerinin zulmüne son verilmesiydi. Köylülerin çoğunluğu örgütlü bir tavırla "Talimatta" belirtildiği üzere kamulaştırılmış toprakların kullanımını düzenlemek istediklerini ifade ettiler. Topraklar üstüne ilk doküman, Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra bu hakkı onaylamak için yayımlandı.

Bu durumun Lenin ve Bolşevik Partisi'ne sürpriz olmadığına dikkat etmek gerekir. Ekim Devrimi'nden çok önce, Bolşevik Partisi'nin 4. Kongresinin arifesinde Lenin, "*Tarımsal Programın Bir Düzenlemesi*" adında bir broşür yazmıştı. Broşürde Lenin şunları yazıyordu:

> "İşçi partisi köylülerin isteklerine karşı ve bağımsız köylü hareketini göz ardı ederek yapılmış herhangi bir projeye güvenmek istiyor varsayımını silip atın. Biz, direkt ulusallaştırma talebi yerine 'varyant A' tasarı programını eklemek istiyoruz. Bu programa göre parti devrimci köylülerin özel mülkiyet sahiplerini yok etme isteğini desteklediği açıklamasını içeriyor."[47]

İyi bilinir ki Lenin, tarımsal programın tartışmaya açıldığı her zaman bu durumu savunmuştur. O, bu programın "hiçbir koşul altında köylüler ve proleterler arasında demokrasinin savaşçıları olarak çatışmaya neden olmayacağını" vurguladı.[48]

Bundan dolayı Lenin, Sovyetler Kongresinin her zemininde, Bolşeviklerin bir başka partinin programını çaldığı suçlamasının saçma olduğunu açıkladı. Bu noktada Lenin şunları söyledi:

> "Bildirgenin kendisinin ve "Talimatlar"ın Sosyalist Devrimciler tarafından hazırlandığı iddiasına karşı sesler burada yükseltilmeli. O ne-

dir? Onları kimin planladığı önemli mi? Demokratik bir hükümet olarak sıradan insanların kararını göz ardı edemeyiz; onlarla aynı fikirde olmasak bile. Bildirgeyi pratiğe geçirme deneyiminden ve onun yerel olarak yürütülmesinden köylüler gerçeğin nerede yattığını anlayacaklar. Deneyim en önemli öğretmendir ve kimin haklı olduğunu gösterir. Bırakın köylüler, biz öteki ucuyla uğraşırken bu problemi bir köşesinden çözsünler."[49]

Parti, kurallar uygulamaya konulduğunda, köylülerin problemin Bolşevik çözümünü kabul edeceklerini tahmin etmişti. Onlar kendileri küçük burjuva, Sosyalist Devrimci "eşit imtiyazlar" sloganını düşürerek ziraati yeni yöntemlerle organize etmeye koyuldular. Onlar deneyimin köylülere eşit toprak imtiyazının yoksul köylüleri Kulakların esaretinden kurtarmayacağını öğreteceğini biliyorlardı. Özel mülkiyetçi esaretin ortadan kaldırılmasını kırsal kesimdeki fakir halkla Kulaklar arasında toprakların dağıtımı, işlenmesi, çiftlik malzemelerinin dağıtımı vb. konularda çatışmalar izleyecekti.

"Talimatlar"da belirlenen program, gerçekte Sosyalist Devrimcilerin programını durdurmak içindi, çünkü ikincisi Geçici Hükümet'i köylülerin özel mülkiyeti kaldırmalarını önleme çalışmalarını sadakatle destekliyordu. Bu koşullarda Toprak Reformu Sosyalist Devrimcileri köylülerden uzaklaştırmak için özel bir metottu. Bir vuruşta Sovyet Hükümeti büyük yığınları uzlaşmacıların etkisinden kurtardı. Sovyet Hükümeti'nin ilk hareketi –yığınları onların en acil ekonomik gereksinimlerini devrimci yolla karşılayarak burjuva partilerinden kazanmak–[50] köylülerin bu taleplerini karşılamaktı.

"Köylülerin Talimatı" Sosyalist Devrimciler tarafından 19 Ağustos'ta yayımlandı. İki ay sonra 18 Ekim'de aynı Sosyalist Devrimciler –Kerenski Hükümeti'nin üyeleri– "Talimatlara" tamamen karşıt olan bir "Bakanlık Toprak Tasarısı" yayımladı. "Köylüler Talimatı" iki aydan fazla raflarda bekledi ve onları gün ışığına çıkaran proleter devrim oldu. Lenin'in önerisinde II. Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi onları Toprak Reformu şeklinde değiştirilemez kurallar haline getirdi, böylece Lenin'in ve Stalin'in partisinin bir günde Sosyalist Devrimcilerin devrimin yedi aylık süresinde yaptığından daha çok şey yaptığını köylülere kanıtladılar.

Toprak Reformu sadece 1 karşı ve 8 çekimser oyla kabul edildi. Kongrenin duyguları Tver Gubernia'dan bir köylü delege tarafından açıkça ifade edildi. Delege kongreye kendi meclisinden selam ve saygı getirdiğini ve aynı zamanda yoksul köylülerin sadık lideri olarak Lenin'e teşekkürlerini ve selamlarını getirdiğini söyledi.[51]

Bu konuşma büyük bir alkış yağmuruyla karşılandı.

Köylüler yüzyıllardır toprak için savaşıyorlardı. Rusya'da yaşayan uluslardan nesillerce köylü milyonlarca dönüm bakir toprağı sabanla sürmüşler, çetin bir çalışma sonunda sık ormanları ve çorak toprakları ve bataklıkları temizlemişlerdi. Fakat böyle özverili çalışmayla kazanılan topraklar feodal toprak sahipleri tarafından ele geçirilmiş ve köylülerin kendisi köleleştirilmişlerdi. Ekonomik baskı yoluyla kapitalistler, toprak sahipleri ve Kulaklar, köylüleri "çöle" sürdüler. Köylüler soyguncu toprak sahiplerine karşı tekrar tekrar ayaklandılar ama o günlerde köylü hareketine önderlik edecek proleterler yoktu. Şüpheleri ve özlemleri Ekim Devrimi'nden sonra açığa çıktı. Topraklar proleterler liderliğindeki muzaffer ezilmiş sınıflar tarafından istimlak edilmiş, özel mülkiyet sahiplerinden hiçbir bedel ödenmeden alınmıştı.

Toprak Reformu Rusya'daki özel mülkiyetçiliği kaldırdı ama mal sahiplerinin toprakları bankalara defalarca ipotek edilmişti. Özel mülkiyetçilikteki patlama aynı zamanda kapitalist sistemde de bir patlamaydı. Toprakların özel mülkiyetinin kaldırılması tüm üretim birimlerindeki özel mülk sahiplerine de gözdağı verdi. Bundan başka topraklardaki özel mülkiyetçiliğin kaldırılması köylülerin uzun süren mülkiyet ön yargılarını da kırdı. Köylü yığınlarını küçük toprak parçalarında açlığa terk eden eski, feodal düzenin yerini alacak yeni sosyalist toprak reformu için yol açılmıştı. Bu, toprak reformunun sosyalist olanıydı.

Toprak Reformu, Barış Reformuyla birlikte burjuva demokratik devrimini tamamlıyor ve devrimin yürütmeyi başaramadığı tasarıları sonuçlandırıyordu. Daha sonraları tarihteki Büyük Proleter Devrimin başarılarını hatırlatarak Lenin şöyle yazar:

Kongrenin gündemindeki son madde hükümetin kurulması sorunuydu. Bu noktada Kongre Halkın Komiserleri Sovyeti olarak bilinen işçilerin ve köylülerin hükümetinin kurulması hakkında bir bildirge kabul etti. Bu konudaki bildirge şöyleydi:

> "İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Bütün Rusya Kongresi:
>
> Ülkenin yönetimi amacıyla Kurucu Meclis toplantıları askıya alınmalı. Halkın Komiserleri Konseyi olarak bilinen geçici bir işçi ve köylü hükümeti kurulmalıdır.
>
> Halkın komiserlerinin işlerini kontrol etme otoritesi ve onları atama ve değiştirme yetkisi; İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Bütün Rusya Kongresinin ve onun Merkez İdari Komitesi'nin görevi olmalıdır."[53]

Vladimir İlyiç Lenin, Halkın Komiserleri Sovyeti'ne Başkan olarak ve Josef Vissarinoviç Stalin Ulusal Halk Komiseri olarak atandı.

I. Sovyet Hükümeti tamamen Bolşeviklerden oluşuyordu. "Sol" Sosyalist Devrimciler Bolşeviklerin iktidarı paylaşma teklifini reddettiler. Kongrede onların temsilcileri şunları söyledi:

> "Onların Bolşevik Bakanlığı'na girmeleri kongreyi terk eden devrimci ordu birlikleriyle onlar arasında bir uçurum yarattı; Bolşeviklerle bu gruplar arasında arabuluculuk olanağını yok edecek bir uçurum."[54]

Bir tarafta kırsal kesimin zengin tabakasını temsil eden ideoloji ve diğer tarafta köylülerin toprak için susamışlıkları; "Sol" Sosyalist Devrimciler, Bolşevikler ve küçük burjuva partiler arasında gidip geldiler. İdeolojik olarak küçük burjuva partilere kayan Sosyalist Devrimciler yine de sadece Bolşeviklerin köylülere toprak verebileceğinin farkındaydılar. Bu onların Bolşeviklerle küçük burjuva partiler arasında niye arabuluculuk yaptığını açıklıyordu. Onlar proleter devrimin geçici yol arkadaşlarıydı, muhtemelen kritik bir durumda onları terk edecek ve ihanet edeceklerdi.

Sonuçta kongre, 101 kişilik bir Merkez İdari Komitesi seçti. Bu 101 kişinin 62'si Bolşevik, 29'u Sosyalist Devrimci, 6'sı Birleşik En-

ternasyonalist Sosyal Demokrat, 3'ü Ukraynalı Sosyalist ve 1'i Maksimalist Sosyalist Devrimciydi.

27 Ekim saat 5:15'te Sovyetler II. Kongresi "Yaşasın Devrim!", "Yaşasın Sosyalizm!" haykırışları ve "Enternasyonal Marşı" ile kapandı.[55]

Böylece Sovyet Hükümeti, ilk "İşçi ve Köylü Hükümeti" olarak tarihte yer aldı.

Delegeler Smolni'den ayrılırken gün ışımaya başlamıştı. Yeni baskıdan çıkmış, Bolşevik propagandayla dolu gazete ve broşür tomarlarını yanlarına alarak, bir an önce kendi bölgelerine dönüp proleter devrimin zafer haberlerini, ülkenin dört bir yanına yaymak isteğiyle tren istasyonlarına gittiler.

ALTINCI BÖLÜM

SOVYET KARŞITI AYAKLANMANIN BASTIRILMASI

1

SOVYET HÜKÜMETİNE KARŞI AYAKLANMA

25 Ekim öğle üzeri Kerenski Kışlık Saray'dan ayrıldı ve bir otomobille Gatçina'ya gitti. Orada cepheden çağrılan birliklerden hiçbirinin gelmediğini gördü. Yerel garnizon başkomutanın kaçışı hakkında uyarılmıştı. Gruplar halinde toplanan ve kendi aralarında gürültüyle tartışan askerler toplantılar yapıyordu ve Kerenski her dakika tutuklanabilirdi. Güçlükle arabasına yakıt doldurmayı başarıp toplanan birlikler hakkında daha fazla bilgi edinmeye gitti, fakat hiçbir yerde onları bulamadı. İçinden geçip gittiği kasaba garnizonları Askeri Devrim Komitesi'nin tarafına çoktan geçmişlerdi. Çiseleyen sonbahar yağmurunda ve çamurlu yollarda eski diktatörün arabası akşamın içinde hızla ilerliyordu.

Akşam geç vakitlerde yorgun ve umutsuz Kerenski Pskov'a, Kuzey Cephesi Karargâhına ulaştı. Burada Başkomutan General Çeremisov'un, birlikleri Petrograd'a gönderme emrini durdurduğunu öğrendi. Günün erken saatlerinde Kuzey Cephesi Komiseri Menşevik Voytinski, güvenilir birliklerin Petrograd'a Geçici Hükümet'in yardımına gönderilmesini önlemek için cephe başkomutanları, Cephe Komitesi ve Pskov Sovyetleri İdari Komitesi temsilcilerini bir konferansa çağırdı. Konferans Voytinski'nin önerisini iyice tartıştı ve ona güvenlerinin olmadığı yönünde bir karar alındı. Akşam konferans yeniden başladığında Voytinski orada yoktu. Onun yardımcısı Savitski biraz utanarak Petrograd'dan alınan bilgiye göre Anayasal Demokrat Kişkin'in diktatör olarak görevlendirildiği ve bunun da askerler arasında öfkenin artmasına neden olduğunu belirtti. Cephe komiserlikleri Petrograd'a birlik göndermemeye karar

verdi. Konferansta temsil edilen tüm örgütler birliklerin Geçici Hükümet'in yardımına gönderilmesine karşı çıktılar. Aynı zamanda komite, Kuzeybatı Askeri Devrim Komitesi'nin kurulmasına ve ona birliklerin Petrograd'a gönderilmesinin önlenmesi için tüm önlemleri alması talimatı verildi.

Daha sonra Voytinski konferansa gelip cephedeki üç ordudan gelen mesajları rapor etti. 1. Ordu, birliklerin gönderilmesine karşıydı; Petrograd Askeri Devrim Komitesi'ne karşı kullanılmamak şartıyla 5. Ordu, birliklerin gönderilmesinden yanaydı. Sadece 20. Ordu'nun asker gönderme taraftarı olduğu söyleniyordu. Böylece üç ordudan sadece biri, yani sadece Voytinski Geçici Hükümet'e yardımcı olmak taraftarı olduğunu bildirdi.

Askerlerin hislerini açıkça ifade etmediğini açıklayan Voytinski istifa etmeyi önerdi ve General Çeremisov ile birlikte Petrograd'a birlik taşıyan tüm trenlerin hareketlerinin iptal edildiğini ekledi.

Bu detayları öğrenen Kerenski Cephe Başkomutanı General Çeremisov'la görüşmeye tereddüt etti. Pskov Garnizonuna da güvenmiyordu. Daha önce Savaş Bakanlığı Kabine Şefi olan en üst başkomutan bundan dolayı kendini İaşe Subayı-General Baranovski olarak adlandırdı. Kerenski'ye halihazırda bir Askeri Devrim Komitesi'nin Pskov'da çalıştığı, telgrafhanenin kontrol altında olduğu ve Genelkurmay'ın Petrograd'dan onun tutuklanması için emir aldığı bildirildi.

Kısa süre sonra, Kerenski General Çeremisov'u çağırttı. Çeremisov, Kerenski'nin aldığı bilgiyi doğruladı ve elinde Petrograd'a gönderecek güvenilir birlikler olmadığını ekledi. General Çeremisov konuşmasını, Pskov'da Kerenski'nin güvenliğini garanti edemeyeceğini söyleyerek bitirdi.

Kerenski Çeremisov'un belirttiği gibi Krasnov kumandasındaki 3. Süvari Taburu dahil birliklerin gönderilmesi emrini iptal edip etmediğini sorduğunda general müspet cevap verdi.

"General Krasnov'u gördünüz mü? Sizinle aynı fikirde mi?" diye sordu Kerenski tedirginlikle ve generalin konuşmasını keserek.

"General Krasnov Ostrov'dan beni görmeye geliyor ve ben her an buraya ulaşacağını sanıyorum," diye cevap verdi Çeremisov.

"O halde, general gelir gelmez onu bana gönderin," dedi Kerenski.

"Olur," diye cevap verdi general ve davet edildiği Askeri Devrim Komitesi toplantısına katılmak için ayrıldı.[1]

Çeremisov gece saat 1'de Kerenski'nin apartmanına sadece Geçici Hükümet'e herhangi bir hizmette bulunamayacağını bildirmek için döndü. Kerenski'ye Pskov'da tutuklanma tehlikesi içinde olduğunu ve derhal Genelkurmay'dan ayrılmasını önerdi.

Kerenski büyük bir ümitsizlikle Ostrov'a 3. Süvari Kolordu Karargâhı'na gitmeye ve oradan Kazaklarla birlikte Kızıl Petrograd'a karşı yürümeye karar verdi. Fakat 26 Ekim gün doğumundan önce kolordu komutanı General Krasnov subay şefiyle birlikte aniden Kerenski'nin mahallesine gitti.

Krasnov kolorduyu gönderme emrinin iptaline aldırmamıştı ve durumu açığa kavuşturmak için Pskov'a geldi. Bu dakikada cephe başkomutanı General Çeremisov Krasnov'un onu görmeye gittiği Askeri Devrim Komitesi temsilcileriyle toplantıdaydı. Komite üyelerinin kuşkularını körükler korkusuyla Çeremisov Krasnov'la görüşmek için aceleyle odadan ayrıldı. Kısa süren görüşmede Çeremisov, Krasnova Ostrov'a dönmesini öğütledi. Krasnov yazılı bir emirde ısrar etti. Çeremisov hoşnutsuzlukla Krasnov'a Ostrov'a dönmesini tekrar söyleyerek toplantı odasına döndü.

Genelkurmay'da kısa bir süre daha bekledikten sonra zihni karışmış Krasnov Voytinski'yi görmeye gitti. Komiser, Çeremisov'un bulunduğu konferansa gittiği için onu görmeden önce uzun süre beklemek zorunda kaldı. Voytinski geldiğinde Krasnov'a gizlilik içinde Kerenski'nin Pskov'da olduğu ve onu derhal görmesi için ricada bulunduğunu bildirdi.

Çok iyi tedbirler alarak Krasnov gün ışımadan önce kaçak diktatörün gizli mahalline vardı. Kerenski Krasnov'u görünce çok sevindi ve o dakika onunla 3. Süvari Kolordusu Karargâhı'na gitmeye karar verdi.

3. Kazak Süvari Kolordusu, Kornilov entrikasından sonra terhis edilmemişti. Tam aksine, Eylül ayının başında Kerenski gizli bir emirde belirtildiği üzere "Finlandiya'nın olası bir Alman işgaline maruz kalması görüşüyle" onun Pavlovsk-Gatçina-Peterhov bölgelerine konsantre olmasını emretmişti.[2] Kolordunun durumu bir Alman işgaliyle mücadele edecekmiş gibi değil de Bolşeviklerle mücadele edecekmiş gibi görünüyordu. Sonraları Krasnov Kolordunun niye gönderildiğini şöyle açıkladı:

> "Ben kısaca ve dürüstçe durumu subaylara ve Kazaklara açıkladım. Onlardan Petrograd'a gitme amacının, Alman işgali tehlikesinden daha çok, iktidarı ele geçirmeye çalışan Bolşeviklerin korkunç ve hain faaliyetlerinden dolayı olduğunu gizlemedim."[3]

Kolordu dikkatle tüm karşıdevrimci etkilerden korundu. Krasnov tüm güvenilir olmayan birliklerin ayıklanmasını ve yeni Kazak birlikleriyle yerlerinin doldurulmasını önermişti. Süvariler, aynı zamanda cephede askerler arasındaki ayaklanmaları bastırmak için gerekliydi. Bundan başka Petrograd Sovyeti, Kazakların başkent yakınlarına odaklanmasını şüpheyle izliyordu. Kolordu 28 Eylül'de Ostrov'a gönderildi. O ay boyunca orada kaldılar ve kuvveti azalmış birçok Kazak birliği gibi farklı şehirlere gönderildiler. 10. Don Kazak Alayı'nın iki birliği iki topla birlikte Toropets'e; Usuriski Alayı'ndan üç birlik iki topla birlikte Ostaşhov'a ve beş süvari bölüğü Vitebsk'e gönderildi.

20 Ekim dolaylarında, Kuzey Cephesi'ndeki 51. Piyade Tümeni 184. Tümeni serbest bırakmayı reddetti. 184. Tümen askerleri orada siperleri terk etmeye karar verdiler. Ordu ve kolordu komitesinin gitmelerini önlemek için harcadıkları tüm gayret sonuçsuz kaldı. Başkomutan ve Kuzey Cephesi Komiseri; "silahlı güç kullanmak gerekse bile 51. Tümenin terhis edilmesini" emretti.[4] Emri yerine getirme görevi 23 Ekim'de General Krasnov'un 3. Süvari Kolordusu'na verildi ve Krasnov'a 51. Tümenin boşalttığı bölgedeki 1. Ordu'ya katılması emredildi.

24 Ekim'de Krasnov çeşitli cephe karargâhlarına ve 1. Ordu subaylarına birliklerinin trenle yola çıkmaya başladığını ve üç gün

içinde varış noktalarına ulaşacaklarını telgrafla bildirdi. Ostaşhov, Toropets ve Vitebsk'te konuşlandırılmış birliklerin derhal geri gönderilmesini rica etti.[5]

Fakat 25 Ekim şafak vaktinde birlik trenleri yola çıkmadan önce Süvari Kolordu Karargâhı, Kerenski ve Kazak Kuvvetleri Birliği Başkanı A. Grekov'un imzaladığı şu telgrafı aldı:

> "Bu mesajı almanızla birlikte 1. Don Kazak Tümeni'nin tüm alaylarını tren yoluyla Petrograd'a Nikolayevski istasyonuna gönderilmesine, şu andan itibaren 1. Don Kazak Tümeni başkomutanının emrindeki Kuzey Cephesi'nin Petrograd Askeri Bölge Başkomutanı Albay Polkovnikov hizmetine verilmesini emrediyorum. Telgrafla ayrılma zamanını bana kodlayın. Eğer demiryoluyla dağıtım imkânsızsa birlikleri yürüyüşe geçirin."[6]

Kerenski'nin telgrafından sonra Kuzey Cephesi Komiseri Menşevik Voytinski imzalı şu manifesto geldi:

> "Aşağıdakileri Don ve Deniz Kuvvetleri alaylarına gönderin.
>
> Geçici Hükümet, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Merkez İdari Komitesi'nin onayıyla devrime ve ülkelerine karşı görevlerine sadık olan Petrograd birliklerini hazırlamaktadır. Israrla cepheye gitmeyi reddeden Petrograd Alayı, Petrograd'ı anarşiden ve düzensizlikten koruyamayacağını kanıtlamıştır. Kurucu Meclis toplantısı tehdit ediciydi. Rusya'yı bu ölümcül durumdan kurtarmaları için çağrılan birlikler arasından önemli bir yer Kazak Alayı tarafından ele geçirildi.
>
> Kendilerini Kazaklara karşı siperlerde emniyete alanları bırakın; Kazaklar ülkelerine karşı görevlerini en sonuna kadar yaparlar."[7]

Büyük Proleter Devrimden ölecek gibi korkan bu küçük burjuva politikacı, Çarlık generallerinin diliyle konuşmaya başlamıştı.

25 Ekim saat 11'de Krasnov belirgin bir zevkle Menşevik Voytinski'nin isteklerini yayımlamak için emirler veriyordu.

Saat 7'de Krasnov kolordulara başka bir emir gönderdi. Voytinski'nin Kazakları devrimci Petrograd'a gönderme önerisinin nedeninin kendisine yetersiz göründüğünü ve kendi kararını verdiğini belirtti. Kaiser Wilhem'in gelecekteki uşağı, devrimi (1918'de Krasnov, Don bölgesinde kurulan karşıdevrimci hükümetin başıydı) "Kaiser Wilhelm tarafından rüşvet verilen bir avuç sorumsuz insa-

nın" işi olarak açıkladı. 23 Ekim'deki emrini iptal etti ve 1. Ordu'ya sadece bir tümen gönderdi. Tüm diğer birliklere şu emrin Kerenski tarafından gönderildiğini ifade etti:

"A. Genelkurmay'dan Albay Popov tarafından kumanda edilen birlikler:

9. Don Kazak Alayı .....4 makineli tüfek

10. Don Kazak Alayı .....4 makineli tüfek

13. Don Kazak Alayı .....4 makineli tüfek

15. Don Kazak Alayı .....4 makineli tüfek

1. Don Topçu Taburu .....10 tüfek

1. Amur Kazak Taburu .....4 tüfek

Toplam:16 makineli tüfek, 14 tüfek

Derhal birlikleri Ostrov, Reval, Pallifer ve Toropets'den trene bindirin ve Narva ve Pskov üzerinden Aleksandrovskaya götürün. Pulkovo-Tsarskaya Selo bölgesindeki tüm birliklerin oraya konsantre olması bekleniyor. Eğer bu noktaya demiryoluyla ulaşılamazsa yolunuza çarpışarak devam edin."[8]

Aynı emirde General Krasnov 44. Piyade Tümeni, Motosiklet Taburu, 5. Kafkasyalı Kazak Tümeni, 23. ve 43. Don Kazak alayları ve diğer birçok birliğin Petrograd'a çağrıldığını açıklıyordu. Kuzey Cephesi karargâhları, birlikleri Petrograd'a gönderme emrine uymamaya zorlandığı 25 Ekim akşamı süvari kolordusundaki durum böyledi.

Kerenski gözlerini General Krasnov'a diker dikmez onu soru yağmuruna tuttu:

"General sizin kolordularınız nerede? Yoldalar mı? Buraya yakında bir yerlerde mi? Onu Luga yakınlarında karşılamayı umuyorum."[9]

Krasnov kolordunun Bolşeviklere karşı yürüyüşe geçmeye hazır olduğu fakat piyadelerin desteğine ihtiyaç duyduğu cevabını verdi.

Süvarileri tek başına göndermenin tehlikeli olacağını ekledi. Kerenski, Baranovski'ye cephe boyunca dağıtılmış tüm kolordu birliklerini toplamasını ve 37. Piyade Tümeni, 1. Süvari Tümeni ve 17. Ordu birliklerine eklenmesini emretti. Krasnov'a bu birliklerin yeterli olup olmadığını sordu. Krasnov cevapladı:

"Evet, eğer tüm kuvvetleri toplarsak ve eğer süvariler bize eşlik ederse, Petrograd tekrar ele geçirilip, Bolşeviklerden temizlenebilir."[10]

Baranovski, Kerenski'nin emirlerini Genelkurmay'a taşıdı. Kerenski ve Krasnov aceleyle Ostrov gitti.

Genelkurmay Kışlık Saray'ın kuşatılmasından sonra bile Petrograd'la iletişimi devam ettirmişti. 25 Ekim saat 1'de Savaş Bakanlığı temsilcisi Teğmen Scherr'le direkt telefonundan irtibata geçti. Teğmen Kışlık Saray'ın işgal edildiğini bildirdi ve bunu şu konuşma izledi:

"Geçici Hükümet'in üyeleri şimdi nerede?"

"Bir saat önce Kışlık Saray'da tutuklandılar. Şu anda nerede oldukları konusunda herhangi bir bilgim yok. Bakan Prokopoviç erken saatlerde tutuklandı ve daha sonra serbest bırakıldı..."

"Başkomutan kim şu anda?"

"Alesksander Federoviç Kerenski"

"O nerede?"

"Az önce Virubov, onun Pskov'da olduğunu bildirdi. Onun cepheden gelen birlikleri karşılamaya gittiğini biliyoruz..."

"Savaş Bakanı, Geçici Hükümet'in dağıtılmasını, Cumhuriyet Konseyi'nin ele geçirilmesini ve iktidarın Bolşevikler tarafından ele geçirilmesini nasıl karşıladı?"

"Şans eseri, Savaş Bakanlığı tesisleri ayaklanmacı birlikler tarafından henüz işgal edilmedi ve açık ki Petrograd'da ele geçirmedikleri tek hat bu. Genelkurmay'ın ana yönetim binaları gündüz isyancılar tarafından işgal edildi."[11]

Batı Cephesi tarafından arandıklarında Genelkurmay zorlukla Petrograd'la konuşmasını bitirdi. General Baluyev, Petrograd Askeri Devrim Komitesi'nden birçok emir aldığını rapor etti ve talimatları sordu. Genelkurmay Batı Cephesi'nde Geçici Hükümet'e destek

için bekleyen askeri güçlerin hazır olup olmadığını sordu. Baluyev şu cevabı verdi:

> "Bir tek birim için cevap veremem. Birliklerin çoğunluğu kesinlikle onu desteklemiyor. Benimle olan birlikler bile sadece ayaklanmayı ve düzensizliği durdurmak için kullanılabilir; onlar Geçici Hükümet'i desteklemek için kullanılmaya pek uygun değiller."[12]

Genelkurmay Romanya Cephesi'ni arayıp birliklerin sadakati hakkında aynı soruşturmayı yaptı. Oradan gelen cevapta Romanya Cephesi İdari Komitesi, Karadeniz Filosu ve Odessa Askeri Bölgesi seçilmiş birliklerden bir tümen organize etmeye, Ordu Komitesi tarafından önerilen askerleri "Kurucu Meclisi Savunun!" sloganı altında Petrograd'a göndermeye karar verdi. Genelkurmay raportörün sözünü sabırsızlıkla kesip, onların Kurucu Meclisi tartışmadıklarını –belki yeni hükümette buna söz verebilirdi– söyledi. Bunun üzerine Romanya Cephesi Komiseri Tiesenhausen konuşmaya başladı:

> "Ben tamamen ikna oldum. Hükümetin üyelerini korumak için olsa bile birlikleri cepheden hareket ettirmek çok zor... Tüm cephe Kurucu Meclisi savunmak için ayaklanabilir ve işgal edilmesini önlemek için karşı ataklarda bulunabilir... Kurucu Meclis'i koruma fikri oldukça tutuluyor. Önceki hükümetin yapısı birlikler arasında pek tutulmuyor, örneğin askerlerin ilgisi çok az."[13]

Böylece, savaşın ilk gününden itibaren karşıdevrimciler eski rejim adına açık bir saldırının büyük bir başarısızlığa neden olacağının farkına vardılar. Böyle bir saldırı, yığınların hâlâ bel bağladığı bazı "demokratik" sloganlarla kamufle edilebilirdi. Böylece Kurucu Meclis karşıdevrimci güçleri harekete geçirmek için şunu slogan olarak kullandı: "Genelkurmay bunu bir kerede kavrayamadı, fakat küçük burjuva hainler bunu çabuk kapıp birkaç gün önce Bolşevik sloganı olarak nitelendirdikleri sloganı benimsediler."

Genelkurmay'da bulunan General Dieterichs, Güneybatı Cephesi'ni arayarak diğer cephelerle yapıldığı gibi aynı bilgiyi verdi ve aynı soruları sordu. Subay, Dieterichs'i telefonda iki saat tuttu. Açıktı ki bilgi topluyordu. Sonunda, ellerinde hiç güvenilir birlik var mı gibi anlamsız bir soruya subay cevap verdi:

"Kuzey Cephesi Başkomutanı birlik gönderme emrini iptal ettiğine göre niye buradan birlik gönderelim?"[14]

Uzun bir görüşmeden sonra Genelkurmay'ın aldığı tek bilgi; Güneybatı Cephesi Kazak Komitesi'nin Kazak Kongresinden talimatlar aldığı, sonra cepheden ayrılarak subay karargâhındaki muhafızları zorladığı ve telgraf merkezinde daimi görevde adamları olduğuydu.

26 Ekim sabahı Genelkurmay bu cephelere Kerenski'nin Kuzey Cephesi başkomutanını hedef aldığı şu telgrafı gönderdi:

"Bu mesajı aldıktan sonra 3. Süvari Tümeni'ni Petrograd'a göndermenizi emrediyorum. 26 Ekim, 5:30"[15]

Tüm gece boyunca Genelkurmay'ın yapmayı başardığı tek şey buydu.

Aynı sabah –26 Ekim– Kuzey Cephesi Komiseri Voytinski Askeri Devrim Komitesi'nin Pskov'daki toplantısında belirdi, fakat tamamen farklı bir tutumla. Voytinski, Kerenski'nin birliklerin cepheden harekete geçmesi emrini verdiğini ve gerekli talimatların çoktan yayımlandığı raporunu verdi. Kuzeybatı Askeri Devrim Komitesi'nin otoritesini tanıyıp tanımadığına dair aptalca soruya verdiği cevap şuydu:

"Ben sadece birlikleri çağıran Merkez İdari Komitesi'nin kuralların a boyun eğerim."[16]

Biraz sonra bu Menşevik Krasnov ve Kerenski'nin kuvvetlerine katıldı. Kerenski bir yerden bir yere hiç olmazsa bazı birlikleri harekete geçirmek için koşarken, onun Petrograd'daki destekçileri devrimi arkadan vurmak için birliklerini topluyorlardı.

25 Ekim gecesi Kışlık Saray'a giden bahtsız alayın üyeleri Duma'ya döndü ve derhal "Kamu Güvenliği Komitesi"nin oturumunu açtı. Eski "Sosyalist" Bakan Skobelev, "Komitenin" daha güçlü bir örgüt geliştirmesini ve militan bir karakter üstlenmesini önerdi. Onun fikrine göre yeni örgüt ülkedeki tüm demokratik kuvvetleri birleştirmeli ve Bolşeviklere karşı kararlı bir mücadeleye girişilmeliydi. Bu öneri kabul edildi. Yeni örgüte "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluş Komitesi" gibi şatafatlı bir ad verildi. Kısa bir süre sonra Pet-

rogradlı işçiler ona çok daha uygun bir ad taktılar "karşıdevrimcilerin Kurtuluşu Komitesi".

Bu, karşıdevrimci kuvvetlerin Ekim Devrimi'ne karşı harekete geçen ilk mücadele örgütüydü. O, Sovyetler II. Kongresinde gösterişli bir şekilde kongreyi terk eden Sosyalist Devrimcileri ve Menşevik grupları, Ön Parlamentonun üyeleri, Sosyalist Devrimci ve Menşevik Partileri Merkez Komiteleri, Plehanov'un "Birlik" grubu ve diğer Sovyet karşıtı grupların temsilcilerinden oluşuyordu. Aynı zamanda Banka Memurları Birliği, Özürlü Askerler Cemiyeti, St. George Şövalyeleri Cemiyeti ve Geçici Hükümet'in emekçilerle mücadele etmek amacıyla özellikle kurduğu diğer örgütlerin temsilcilerini de içeriyordu. Komite bir büro seçti ve ona harekât planı yapması talimatını verdi.

"Komite"nin üyeleri 26 Ekim gününün tamamını Sovyet Hükümeti'ne karşı harekete geçmek isteyen örgütlerle irtibat kurma işine harcadılar. Bunların arasında "Komite" toplantılarına Kazak Kuvvetleri Birliği temsilcisi olarak katılan ve Kerenski ile birlikte 3. Süvari Tümeni'ni göreve çağıran A. Grekov da vardı.

"Kurtuluş Komitesi" en yakın şehirlere neler olup bittiği hakkında bilgi vermek için bir grup subay gönderdi. Luga ve Reval'e gönderilen subayların sertifikaları Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi üyesi A. Gotz tarafından imzalandı.[17]

"Kurtuluş Komitesi" Petrograd'daki henüz silahlandırılmamış anti-Sovyet askeri eğitim birimleri ile birlikte Mikhailovski ve Konstantinovski Topçu Okulu, Pavlovski, Vladimirski, Mühendislik, Nikolayevski ve başka birçok askeri okulla irtibat kurdu.

27 Ekim sabahı Demiryolu İşçileri Birliği'nin Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderleri "Kurtuluş Komitesi"nden önce ortaya çıktı ve Bolşevik Hükümeti'ni tanımadıklarını ve onun emirlerinden hiçbirini yerine getirmeyeceklerini söylediler. Demiryolu İşçileri Birliği sadece "Kurtuluş Komitesi"nin çekirdeği olarak kabul ettikleri "Demokratik Hükümete" sadık kalacaklarını söylediler. Ve Demiryolu İşçileri Birliği'nin tüm demiryolları yönetimini üstleneceğini eklediler.

Demiryolu işçilerinin yöneticisi komiteye üç daimi temsilci atamaya davet edildi.

Aynı gün saat 2'de Duma binalarında I. Sovyetler Merkez İdari Komitesi, Köylü Vekilleri Sovyeti İdari Komitesi, Cumhuriyet Konseyi üyeleri, Duma üyeleri, uzlaşmacı partilerin merkez komiteleri ve diğer örgütlerin katıldığı bir toplantı yapıldı. Menşevik M. İ. Skobelev toplantıya "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi" adına hitap etti. Komitenin kuruluşunu rapor ettikten sonra şöyle devam etti:

> "Günün konusu sadece sorumsuz demagogları zararsız kılmak değil, karşıdevrimcilerle mücadele etmektir. Yeni hükümetin tek bir telgrafının bile geçmesine izin vermeyen Demiryolu İşçileri Birliği'nin komiteye olan sadakatine teşekkürler."[18]

Bu tamamen yalandı; Sovyet Hükümeti'nin telgrafları tüm ülkeye dağıtılıyordu, fakat bu karşıdevrimci Duma, Menşeviklerin açıklamasını delice alkışladı. Alkışlardan destek alan Menşevik şöyle devam etti:

> "Ama bu yeterli değil. Önümüzde uzanan mücadelede biz fiziksel güçlere güvenmeliyiz. Demiryolu işçileriyle üniformalı kardeşlerimiz arasındaki dayanışmayı tekrar sağlamalıyız. Bu, devrimin kurtuluşunu garanti edecektir."[19]

Tüm ülkede "Kurtuluş Komitesi" kurulması yönünde bir karar alındı.

Menşeviklerin temsilcisi Weinstein, herkesi sakinliğe ve metanete çağıran bir konuşma yaptı. Menşevik Parti Merkez Komitesi adına şöyle devam etti:

> "Biz, Kurtuluş Komitesi ve tüm ülkenin kamuoyu etrafında yoğunlaşmalı, kuvvetlerimizin yeterli olup olmadığına karar verdikten sonra savunmacı durumdan saldıran durumuna geçmeliyiz."[20]

"Komite" direkt silahlı hareket için kendi üyelerinden bir askeri örgüt kurdu. Aynı zamanda delegeleri yoluyla Kerenski ile temasa geçti. Böylece Petrograd'a doğru ilerleyen karşıdevrimci güçlerle tam bir işbirliğini garanti altına aldı.

Karşıdevrimci darbe Petrograd Askeri Bölge eski şefi Albay Polkovnikov tarafından yönetilmeliydi. Askeri operasyonu yürütecek bir karargâh kurulmalıydı.

"Kurtuluş Komitesi"nin bayrağı altında muzaffer devrimi kıracak silahlı güçlerin seferber edilmesinden memnun olmayan Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, Sovyet Hükümetiyle savaşmanın başka bir şeklini planladılar: Sabotaj. Komite, hükümet yetkililerine ve subaylara seslenerek bir boykot ilan etmelerini ve Bolşevik otoritelere boyun eğmemelerini istedi.

Komite aynı zamanda tüm yönüyle Kara Yüzlerle tam bir birlik içinde çalıştı.

26 Ekim akşamı Don Kazak Kuvvetleri Yüzbaşısı ve Kazak Kuvvetleri Birliği Konseyi'nin yeni başkanı A. P. Anikeyev, konsey ofisinde yeni görevini üstlendi. Ayrılan başkan A. İ. Dutov Kazak Atamanı olarak Orenburg Kazak Askeri Bölgesi tarafından seçildi ve yeni görevine başlamak için ayrıldı. Anikeyev'e Konsey Başkan Yardımcısı A. P. Mikheyev eşlik etti. Her ikisi de Çarlık generallerinin en önemlilerinden biri olan eski Başkomutan General Alekseyev tarafından yapılan gizli bir toplantıdan yeni geldiklerini ifade ettiler. Toplantının hâlâ devam etmekte olduğunu belirterek, Anikeyev'in konseyden bir an önce oraya temsilciler gönderilmesini rica ettiğini bildirdiler. Konsey temsilcileri kendilerine verilen adrese ulaştıklarında orada General Alekseyev'e ek olarak, Sosyalist Devrimci Parti lideri B. Savinkov ve bir Kadet buldular. General Alekseyev edindiği bilgiye göre Krasnov'un 3. Süvari Tümeni'nin Petrograd'dan hareket ettiğini ve Savinkov'la birlikte onları karşılamaya gideceklerini söyledi. General Alekseyev'e orada bulunanlar tarafından tanınıp tutuklanabilecekleri nedeniyle gitmemesi öğütlendi. Daha az tanınan insanların gönderilmesini söylediler. Kazak Kuvvetleri Birliği Konseyi'nin bir temsilcisi ve bir Kadet bu iş için görevlendirildi. General Alekseyev daha önceden kendi ve Savinkov için aldığı biletleri onlara verdi. Kazak kuvvetleri birlik konseyi onlara sahte dokümanlar sağlayarak Krasnov'un Kazaklarını karşılamaya gönderdi.[21]

"Kurtuluş Komitesi" V. Purişkeviç liderliğindeki monarşist örgütlerle kontak kurdu. Kara Yüzlerin bu kötü şefi Ekim ayının başlarında iktidar Sovyetlere geçmeden önce bu örgütü kurmuştu. Onun sadık üyelerinden birinin dediği gibi bu örgütün amacı şuydu:

> "Savaşı muzaffer bir sonuca ulaştırmak için güçlü bir hükümet kurmak ve sonra başarısızlığa uğramadan monarşiyi Rusya'ya tekrar sokmaktır."[22]

Örgüt üyelerini ordu subayları ve Kadetler arasından seçmişti. Bunlar gizli beş kişilik gruplar halinde organize edilmişti ve grupların birbiri hakkında hiçbir bilgisi yoktu.

Purişkeviç kendi emrinde bulunan birlik için, Petrograd'da 2 bin, cephede 7 bin, Moskova'da ve diğer şehirlerde büyük sayıda sadık adamının listesini çıkarttırdı.[23] Örgüt gizli bir şekilde hareket etmeli ve zamanı gelinceye kadar monarşinin tekrar hayata geçirilmesinden bahsedilmemeliydi. Purişkeviç bu kuvvetlerin diktatörlük hasreti çeken monarşistler, Anayasal Demokratlar ve Savinkov'un örgütü gibi gruplarla birleştirilmesini önerdi. Purişkeviç'in suç ortağı şunları söyledi:

> "Purişkeviç, özellikle Savinkov ve onun politik arkadaşları ve destekçileriyle, monarşistlerin kendi başlarına başarı elde edebilmeleri için çok zayıf olduklarını düşündüğü ve Sağ Sosyalist Devrimcilerin ve Savinkov'un yoldaşları olmadan yenilmeye mahkûm oldukları için yakın ilişki kurmakta ısrar ediyor."[24]

Büyük Proleter Devrimi Purişkeviç'in planlarını altüst etti. Örgütü parçalara bölündü. Bunlardan listelenmiş bazıları farklı şehirlere dağıldılar.

Purişkeviç Petrograd'da derhal bir silahlı harekât yapılmasını istedi. Sovyet Hükümeti'nin henüz kendini sağlamlaştıramadığında ve Kerenski ile Sosyalist Devrimcilerin güçle donatılmadığında ısrar ederek, bunun iktidarı ele geçirmek ve monarşiye yeniden hayat vermek için kaçırılmaz bir an olduğunu belirtti. Purişkeviç suikastçilerine, Albay Polkovnikov ile "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"nin yardımını alacakları sözünü iletti.

Böylece Menşevikler ile Sosyalist Devrimciler ve uzlaşmacı tüm karşıdevrimci unsurlardan, Kara Yüzlerden, Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi'ne kadar sözde devrimci demokrasinin temsilcilerinin çabalarıyla yaratılan birleşik anti-Sovyet Cephesi oluşturma noktasına gelindi.

Sovyet Hükümeti'ne karşı mücadelelerinde Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler aynı zamanda "Anlaşma Devletleri"nin yardımını araştırdılar. Rusya'daki İngiliz büyükelçisi Sir George Buchenan, *Bir Diplomatın Anıları*'nda şunları dile getirmektedir:

> "Bugün beni görmeye gelen Geçici Konsey'in Başkanı Avksentyev, Bolşeviklerin hükümeti dağıtma başarısına rağmen hükümetin suçlarının ihtiyat gerektirmesi sebebiyle uzun süre dayanamayacakları konusunda bana garanti verdi. Bütün Rusya Sovyeti Kongresinin dün akşamki toplantısında diğer tüm sosyalist gruplar yöntemlerinin işe yaramazlığını açığa vurup bu işte daha fazla yer almayı reddedince, kendilerini tamamen izole edilmiş buldular. Köylü Konseyi de onlara karşı açıklamada bulundu. Belediye Konseyi'nin; Geçici Konsey, Sovyet Merkez Komitesi, Köylü Konseyi ve Cephe Delegeleri Komitesi'nden oluşan bir "Kamu Güvenliği Komitesi" kurduğunu söyleyerek devam etti; Pskov'dan gelmesi beklenen birlikler birkaç gün içinde orada olacaklardı.
>
> Ona, onun itimatını paylaşmadığını söyledim."[25]

Avksentyev'in sadece "haber alışverişi" amacıyla İngiliz büyükelçisini ziyaret ettiğine inanmak oldukça zordu.

2
PETROGRAD'A KARŞIDEVRİMCİ YÜRÜYÜŞ

Kerenski'nin "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"nden aldığı, Petrograd'da ayaklanma hazırlıkları yapıldığı haberi iktidarı tekrar ele geçirme umutlarını canlandırdı.

Krasnov'u, saldırıların başlamasını hızlandırmak için kışkırttı. Ostrov yakınlarında 9. Don Alayı'nın bazı birliklerini karargâh yolunda karşıladılar. Krasnov onları durdurup, trenlerine geri gitmelerini ve Petrograd'a doğru ilerlemelerini emretti.

Kerenski'nin Ostrov'a geldiği haberi hızla şehre yayıldı. Çoğun-

lukla yerel birliklerden gelen askerlerin oluşturduğu kalabalık onun karargâhının dışında toplanmaya başladı. Önce bu koyu gri paltolu adamlar etrafta sessizce dikildi fakat sonra düşmanlık belirtileri göstermeye başladılar. Bir gürültü yükseldi ve Kerenski'nin tutuklanmasını isteyen sesler duyuldu. Kazaklar Başkomutanı korumak için çağrılmak zorunda kalındı. Kerenski, Süvari Tümeni'nin Alay ve birlik komitelerini toplayıp tutkulu bir konuşma yaptı fakat bu toplantıda bile düşmanlık belirtileri vardı.

"Kornilovcu!" diye birçok Kazak Kerenski'nin yüzüne haykırdı.

Bu noktada toplantı kesildi ve bir Kazak müfrezesi tarafından korunan Kerenski demiryolu istasyonuna götürülüp bir trene bindirildi. Krasnov trene hareket emrini verdi fakat motor hareketsiz kaldı. Tehditler anlamsızdı. Bu arada heyecanlı asker grupları Kerenski'nin arabasının etrafında toplanmaya başladı. Krasnov bir zamanlar kondüktör yardımcısı olan güvenlik komutanına ve iki Kazağa kabineye çıkmalarını emretti. Sonunda 26 Ekim öğleden sonra saat 3 sıralarında tren hareket etti. Sovyet denetimindeki Petrograd'a yürüyüş başladı.

Rota, istasyonun silahlı askerlerle dolu olduğu Pskov'a doğru uzanıyordu. Tren bu noktada durmadan hızla geçip gitti. Son hızla Dno'ya gidiyordu ve oradan da 27 Ekim şafak vaktinde vardıkları Gatçina'ya geçtiler.

Kısa süre sonra Krasnov karma asker ve denizci birliklerinin Petrograd'dan Baltık demiryolu istasyonuna vardıkları haberini aldı. Toplarıyla birlikte bir Kazak kuvvetini onlara karşı gönderdi. Kazaklar tarafından kuşatılan ve silahların namluları onlara çevrilmiş olarak askerler ve denizciler teslim olmak zorunda kaldılar.

Kazaklar çarpışmadan Varşova tren istasyonunu, tutukluları ve 14 makineli tüfeği ele geçirdiler.

Bu olurken güvenilir eskortlar tarafından korunan ve emir subayının eşlik ettiği Kerenski Gatçina'ya gitti.

Bu sessiz kırsal bölge kasabası hareketli bir kampa dönüşmüştü. Emirler havada uçuşuyor ve bölge kırmızı çizgili Kazak üniformalarıyla renkleniyordu.

Kerenski şu genelgeyi telgrafa yazdırdı:

"Gatçina kenti hükümet yanlısı birlikler tarafından ele geçirilmiş ve kan dökülmeden işgal edilmiştir.

Kronstadt Deniz Kuvvetleri mürettebatı, Semyonovski, İsmailovski Alayı ve denizci birlikleri uysalca silahlarını teslim edip hükümet kuvvetlerine katıldılar.

Birlikleri taşıyan trenlerin son hızla ilerlemelerini emrediyorum. Askeri Devrim Komitesi birliklerine geri çekilme emri verdi."[26]

Kendi generallerinden bile korkarken, umutsuzluktan bu ani kurtuluş ve açık başarı dengesiz başkomutanın başını döndürdü. Ani bir atakla Kazaklar sadece bir müfrezeyi ele geçirmiş olmalarına rağmen Kerenski tüm müfrezelerin silahsızlandırıldığı izlenimine kapıldı. Hayalinin büyümesine izin veren Kerenski askerlerin ve denizcilerin çevresini sardığını ve ona istekle katıldığını gördü. Fakat yazık ki Gatçina'nın işgali garnizonunun da Krasnov'a teslim olduğunu göstermiyordu. Tüm çabalarına rağmen Kerenski ve Krasnov şehirdeki bir tek birliği bile Petrograd proleterlerine karşı aktif operasyona geçmeye ikna edemediler. Başarabildikleri tek şey, Gatçina Okulu'nun asteğmenlerini şehir ve çevresinde muhafızlık görevi yapmalarını sağlamak oldu. Ek olarak Gatçina Havacılık Okulu subayları iki uçağı birliklerin emrine verdi. Aynı gün uçaklar havalandı ve Petrograd ile varoşlarının üzerinde uçarak Kerenski'nin bildirisini ve Krasnov'un emirlerini dağıttılar.

Bu arada cepheden geleceği bildirilen takviye kuvvetler ortalıkta gözükmüyordu.

26 Ekim sabahı Genelkurmay bilgi almak için tekrar Kuzey Cephesi'yle irtibat kurdu. Kuzey Cephesi komutanı telgraf aletinde görevli Pskov Askeri Devrim Komitesi subaylarının ona yaklaşılmasına izin vermediklerinden dolayı Kerenski'nin birliklerin hareketi hakkındaki son emrinin dağıtımının mümkün olmadığını rapor etti. Sadece 3. Süvari Tümeni Petrograd'a doğru ilerliyordu. Duhonin, Kerenski Pskov'dan geçerken şu telgrafın ona verilmesini rica etti:

"Sadece 3. Tümenin değil, görevlendirilmiş tüm birliklerin Petrograd'a gönderilmesi gerektiğine inanıyorum. Elbette Demiryolu İşçileri

Birliği birlik trenlerini Petrograd'a taşımayacağını bildirdikten sonra yürüyüş emriyle ilerlemek gerekli."[27]

Genelkurmay, General Vrangel komutasında karma bir birliği Petrograd'a göndermeye niyetlendi ama güvenilir bir birlik bulamadılar.

26 Ekim öğleden sonra karargâh Petrograd'daki Savaş Bakanlığı Siyasi Yönetimi'ni aradı. Yardımcı Şef Kont Tolstoy "Kurtuluş Komitesi" tarafından alınan önlemleri aktardı ve Petrograd'da mevcut herhangi bir kuvvet olmadığının üstünü vurguladı.

Genelkurmay sonra Kuzey Cephesi'ni aradı ve Kerenski'nin ilk birlik treniyle Pskov'dan geçip gittiğini öğrendi.

Genelkurmay Batı Cephesi'ni aradı fakat alınan bilgiler avutucu olmaktan çok uzaktı. General Baluyev Minks'de iktidarın Asker ve İşçi Vekilleri Sovyeti'nin elinde olduğunu söyledi. Cephe komitesi'nin Sovyetlere karşı olduğunu, fakat aynı şeyi garnizon için söyleyemeyeceğini ekledi.

"37. Alay muhafızları kısa süredir buradalar," dedi General Baluyev, "kendisinin ve tüm subayların tutuklandığının açıklandığını ve onlara devrimci subayların emrinde çalışmalarının rica edildiğini" söyledi. Ve şöyle devam etti: "Bütünde durum kötü ve bundan kendimi nasıl çekip çıkaracağını bilmiyorum. Komiser de ne yapacağını bilmiyor."[28]

Böylece, Genelkurmay 26 Ekim'de Kerenski'ye takviye kuvvetleri göndermede başarısız oldu. Askerler emirlere uymayı reddetti ve demiryolu işçileri ayrılmaya hazır olan birlik trenlerine el koydu.

Yarım akıllı ve muhafız değişimi töreniyle çıldıran I. Paul'un oturduğu Gatçina'daki eski ve kasvetli saray aniden değişime uğradı. Genelkurmay'ın ön saflarının atmosferi orayı da kapladı. Kerenski ve onun yardımcısı karargâhlarını üçüncü kattaki odalara aldılar. Binanın diğer kanatlarına Geçici Hükümet'in rektörü ve birinci sekreteri yerleşti. Şehir komutanından gelen haberciler merdivenlere yığılıp Kerenski'nin apartmanına mektuplar taşıdılar ve şıngırdayan mahmuzlarıyla subaylar sürekli bir devinim içinde çeşitli komisyonlara gidip geliyorlardı.

Erler Petrograd'dan mesajlar ve haberlerle geliyorlardı. Voytinski de gelenler arasındaydı ve derhal Krasnov'un birliklerine katıldı. Pskov'daki Kuzey Cephesi Komiserliği Ofisine telgrafla şu anki kritik olaylar süresince bu birlikle beraber kalacağını bildirdi.[29]

Kazak Kuvvetleri Birlik Konseyi'nin iki temsilcisi geldi ve Petrograd'daki durumu, konseyin ve General Alekseyev'in yaptığı işleri rapor etti. Onlar aynı zamanda Petrograd'da konuşlanmış 1., 4. ve 14. Kazak alaylarının 3. Süvari Tümeni'ni başkente yaklaşır yaklaşmaz karşılayacağını bildirdi. Konsey temsilcilerinden birine Gatçina'da kalması emredildi, diğeri Petrograd'a dönerek 3. Süvari Tümeni'nin başkente yaklaştığını bildirecekti ve uygun zamanda Kazaklar Bolşeviklere karşı harekete geçmeye hazırlıklı olmalıydılar.

Kerenski Petrograd Askeri Bölge birliklerine şu emirleri yolladı:

> "Ben, –Geçici Hükümet'in Başbakanı ve Rusya Cumhuriyeti'nin tüm askeri kuvvetlerinin Başkomutanı– bugün ülkemize sadık cepheden gelen birliklerin başında geldim. Ihtiyatsızlık ve hata sebebiyle ülkemize ihanet eden çetelere ve devrimin ihanetçilerine katılan Petrograd Askeri Bölgesindeki tüm birliklere derhal görevlerinin başına dönmelerini emrediyorum..."[30]

Tekrar tekrar Kerenski Genelkurmay'a ve Kuzey Cephesi komutanlığına birliklerin dağıtımını hızlandırmaları için otoriter telgraflar gönderdi. Generaller söz verdiler, güven verici açıklamalar yaptılar fakat söz verilen birlik trenlerinden hiç işaret yoktu. Birlikler yerine Kerenski Kafkasya Cephesi Komutanlığından bir telgraf aldı. Bu telgrafta Başkomutan General Prjevalski ve Cephe Komiseri Donskoy Petrograd'daki ayaklanmaya karşı öfkelerini dile getirdiler ve Geçici Hükümet'i destekleyeceklerine söz verdiler.

Fakat Kafkasya Cephesi binlerce mil uzaktaydı, öyleyse bu sözler ne işe yarardı? Kerenski onlara kuru bir teşekkür gönderdi. Fakat Gogol'un "Dedektif-General"indeki Klestakov gibi bir kez daha poz verme şansından vazgeçemedi, cepheden bir tek birlik treninin gelmesini bile sağlayamayan bu başkomutan mesajını şöyle bitirdi:

> "Faal hizmetteki tüm ordunun neşeli bir ruh hali içinde olduğunu size bildirmekten memnunum."[31]

Kerenski köşeye sıkıştırılmış kedi gibi acele ediyordu. Tanıdığı komutanlara ve subaylara özel mektuplar yazdı. Onun talimatlarıyla, Petrograd Askeri Bölge İkinci Komutanı ve onunla Petrograd'dan kaçan Kaptan A. Kozmin yardım istemek için birçok kişiye mektup üstüne mektup yazıyordu. Petrograd Valisi Schreider yoluyla Petrograd'daki bir Sosyalist Devrimciye, Albay Krakovetski'ye mektup yazdı. "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi'nin" Luga'ya gönderdiği bir subaydan Krakovetski'nin karşıdevrimci ayaklanma hazırlıklarında yer aldığını öğrendi ve ona şunları yazdı:

> "Sevgili Albay, size benimle Petrograd'da ve çevresindeki Bolşeviklerle ilgili sorunları çözümlemek üzere irtibata geçmenizi rica ediyorum... cevabınızı kuryemle gönderin, ya da daha iyisi delegelerinizi anlaşma için bana gönderin ve ben gelecekteki işbirliğimizi onunla organize edeyim."[32]

Kozmin benzer bir ricayı Yedek Muhafız Atlı Topçu Tugayı'nın komutanı Kont Rebinder'e gönderdi. Özürlü Askerler Topçu Alayı Komutanına gönderilen mektupta Kerenski'nin Gatçina'ya geldiği belirtiliyor ve "elinizdeki tüm güçle amacımıza yardım etmeniz için yalvarıyoruz" deniliyordu.[33] Kozmin'in yakarışlarla dolu mektubu yerine ulaşmadı, çünkü kuryelerin Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri tarafından yolu kesildi. Askeri Devrim Komitesi Kozmin'in Savaş Bakanlığı Siyasi bölümlerine yazdığı ve Kerenski'nin ailesi ile ilgili bilgi isteyen ve subaylarından birinin Gatçina'ya gönderilmesini talep eden mektupları da ele geçirdi.[34]

Kerenski'nin emrindeki bir adam tanıdıkları tarafından yönetilen birlik ve alayların adresini ona verdi. Subaylardan biri onu bir arkadaşının 5. Zırhlı Araçlar Birliği'nin yönetiminde olduğunu bildirdi. Kerenski Kuzey Cephesi başkomutanına bir telgraf göndererek bu birliğin derhal Gatçina-Tsarskoye Selo'ya yönlendirilmesini emretti. Kuzey Cephesi komutanlığına güvenmeyen Kerenski yaveri Üsteğınen Kovanko'ya şu telgrafı direkt olarak 5. Zırhlı Araçlar Birliğine göndermesi emrini verdi:

> "Yüksek Başkomutan size, hızlı bir hazırlık yaparak 5. Birliği Petrograd yakınlarında görev yapan Ordu Başkomutanı General Krasnov'un hizmetine göndermenizi emrediyor."[35]

Birlik trenlerinin cepheden gelmesinden umudu kesen Kerenski istekle ona yardıma gelmeye hazır olduklarını söyleyen gerilla birliklerinin ve gönüllü taburların varlığı hakkındaki söylentilere kapılmıştı. Aynı gece geç vakitlerde Genelkurmay'daki General Duhonin'e ve Orşa kasabası komutanına bir telgraf gönderdi:

> "Size Gatçina-Tsarskoye Selo yönünde benim hizmetime girmek için ilerleyen gönüllü taburlarına serbest geçiş sağlamak için gerekli önlemleri alınanızı emrediyorum."[36]

Gece yarısı tüm bu isteklere ve ricalara cevap veren tek şehrin, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Başkanı Sosyalist Devrimci Voronoviç'in bulunduğu Luga olduğunu öğrendi. Voronoviç "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi" temsilcileri ve "Petrograd Askeri Bölge Merkez İdari Sovyeti Komiseri" Malevski tarafından ziyaret edilmişti. Luga Sosyalist Devrimcileri 800 kişilik Birinci Kuşatma Topçu Alayı'nın bir bölümünün Gatçina'ya gönderileceğine söz verdiler.[37]

27 Ekim boyunca üç Kazak bölüğünden ikisi Kerenski ve Krasnov kuvvetlerine katıldı. Pulkovo yönüne gönderilmiş bir Kazak devriyesi, yolda kalmış zırhlı bir aracı ele geçirerek Gatçina'ya getirdiler ve tamir ettikten sonra birliklere teslim ettiler.

Gatçina'nın Kazaklar tarafından işgali aynı gün Petrograd'daki Askeri Devrim Komitesi'ne rapor edildi ve gün boyunca Gatçina garnizon komiseri, askerler ve işçiler Kazakların faaliyetleri hakkında bilgi verdiler.

Önce Petrograd Askeri Devrim Komitesi dikkatini Petrograd'ın tahmininin tersine Kazakların ilerlediği yöne, Krasnoye Selo'ya yoğunlaştırdı. Dört zırhlı araç, dört Kronstadt Deniz Kuvvetleri Taburu ve 4 makineli tüfeği ve Viborg Alayı'ndan 6 silahlı bataryadan oluşan karma bir devrimci kuvvet birliği Krasnoye Selo'ya gönderildi. Olaylar gösterdi ki Kazaklar ana kuvvetlerini Krasnoye Selo'dan değil Tsarskoye Selo ve Pulkovo yoluyla Petrograd'a karşı yönlendirmeye niyetliydi. Pavlovski Takviye Alayı bundan dolayı, Denizciler Birliği ve Kızıl Muhafız İşçi Birliği'yle beraber Pulkova rotasın-

da yoğunlaşırken, Tsarskoye Selo'ya gönderilmişti. Sonra topçu, Petrograd ve İsmailovski takviye alayları oraya gönderildi.

Aynı zamanda Askeri Devrim Komitesi Petrograd'ın güney ve güneydoğusundaki varoşları korumak için çeşitli önlemler aldı. Bu korunmuş alan daha sonra "Petrograd Savunma Hattı" ya da "Körfez-Neva pozisyonu" olarak bilinecekti; sonraki isim işgal ettiği hattı daha iyi tanımlıyor. Bu savunma hattı iki bölüme ayrıldı ve Kızıl Muhafız birlikleri, Litvanyalı Takviye Alayı ve Petrograd Garnizonunun diğer birimleri tarafından işgal edildi. 27 ve 28 Ekim boyunca buraya siperler kazıldı ve dikenli teller konuldu.

Kerenski'nin broşürlerini dağıtan bir Beyaz Muhafız helikopterinin Petrograd üzerinde görünmesi karşısında –ikinci helikopter Ligovo yakınlarına zorunlu iniş yaptı ve işgal edildi– Askeri Devrim Komitesi'nin Petrograd'daki komutanı havaalanındaki helikopterin harekete hazırlanması emrini verdi.

Askeri Devrim Komitesi Lenin'in direkt gözetiminde tüm bu önlemleri yerine getirdi.

27 Ekim'de Lenin ve Stalin, subay karargâhına geldiler ve operasyon planı hakkında bir rapor istediler. Podvoyski bunun bir güvensizlik işareti olup olmadığını öğrenmek istedi, fakat Lenin kesin ve açıkça cevap verdi:

> "Güvensizlik değil. İşçi ve Köylülerin Hükümeti sadece askeri otoritelerinin nasıl çalıştığını bilmek istiyor."[38]

Lenin raporla tatmin olmadı ve haritayı iyice inceledikten sonra askeri hazırlıktaki göz ardı edilmiş birçok noktayı ve hatayı işaret etti. Açıktı ki son zamanlarda görevlendirilmiş elemanlar fonksiyonlarında henüz ustalaşmamışlardı.

Lenin Podvoyski'nin odasına diğer bir çalışma masasının getirilmesini rica etti, ona oturarak planın her detayını incelemeye başladı. Fabrika temsilcilerini toplayıp mevcut silahlar hakkında bilgi aldı ve lokomotiflere zırhlı plakalar takılarak zırhlı trenler yapılması emrini verdi.

Baltık Filosunun gemilerini Petrograd'ın savunmasına yardımcı olarak görevlendirmek Lenin'in fikriydi. 27 Ekim'de ordu ve filoların Fin Bölge Komitesi temsilcisini çağırarak Kerenski'nin Gatçina'yı ele geçirdiğini söyledi ve yedek kuvvetlerin derhal dağıtımını istedi. Helsingfors sordu:

"Başka bir şey var mı?"

Lenin cevapladı:

"Başka bir şey sorusunun yerine mücadeleye hazır olduğunuzu söylemenizi beklerdim."

Bölge Komitesi Askeri Bölüm Başkanı telgraf aletine geldi ve şu konuşma gerçekleşti:

"Kaç adet süngüye ihtiyacınız var?" diye sordu başkan.

"Olabildiğince çok sayıda süngüye ihtiyacımız var, fakat onlar mutlaka sadık ve mücadeleye kararlı ve hazır olan adamların elinde olmalı. Bunun gibi kaç adamınız var?"

"Beş bin kadar. Savaşacak adamları bir kerede gönderebiliriz."

"Eğer en acil dağıtım istenirse kaç saatte onların Petrograd'da olmasını garanti edersiniz?"

"Şu andan itibaren en fazla yirmi dört saat."

"Karayoluyla mı?"

"Demiryoluyla."

"Onlar için yiyecek sağlayabilir misiniz?"

"Evet. Bol miktarda erzağımız var. Bundan başka 35 makineli tüfeğimiz var. Buradaki durumu etkilemeden bunları kullanıcılarıyla beraber gönderebiliriz. Ve aynı zamanda birkaç arazi silahımız var."

"Cumhuriyet hükümeti adına bu kuvvetlerin dağıtımını derhal yapmanızı rica ediyorum. Ve lütfen beni yeni kurulan hükümetten haberinizin olup olmadığı ve sizin meclisinizin ona karşı tutumunun ne olacağı konusunda bilgilendirin."

"Şimdiye kadar hükümet hakkında edindiğimiz bilgi gazetelerden. İktidarın Sovyetlere geçişi burada büyük bir coşkuyla karşılandı."

"Öyleyse kara kuvvetlerinin hemen yola çıkacağını ve yiyecek sağlayacağınızı garanti ediyorsunuz?"

"Evet. Onları göndermeye ve yiyecek sağlamaya derhal başlayacağız."[39]

Lenin, Baltık Filo Merkez Komitesi başkanını aradı ve harekete hazır olan savaş gemilerinin Petrograd proleterlerine yardım etmek için gönderilmesini istedi.

Lenin sadece takviye kuvvetleri çağırmadı, fakat bir anda filonun kara kuvvetlerine yardım edeceği zekice bir plan hazırladı. Savaş gemilerinin varışıyla onlardan şu şekilde faydalandı:

Oleg kruvazörü ve savaş gemisi "Respublika" gerektiğinde Tsarskoye Selo'ya ve Petrograd'a giden yollara ateş açabilecekleri Morskoy kanalına demir atacaklardı. Torpido botu Zabiyaka, Pobeditel ve Metki dört inçlik silahlarını Tsarskeyo Selo'nun kuzeydoğu eteklerine ve Nikolayevski demiryolu hattının yakınlarına doğrultabileceği Neva'ya, Ribatskoye köyü yakınlarında bir noktaya gönderildi.

Torpido botlarının subayları emre uymayı reddettiler, bunun üzerine denizciler gemileri istasyonlarına götürme görevini üstlendiler.

Stalin, Lenin'in emirlerinin yerine getirilmesini denetliyordu. Fabrikalardan gelen delegasyonlar toplanıp bölge parti örgütçüleri tarafından onlara dikkatlice talimat veriliyordu. Garnizonu Kerenski ve Krasnov kuvvetlerine karşı koymak için hazırlamak gibi mütihiş zor bir işle uğraşıyordu. Sıradan erler kadar komiserler de adamların huysuzluklarını haber vermeye geliyorlardı. Mütemadiyen hepsiyle konuşmasını soruyla sona erdiriyordu –kalemi dik bir şekilde ve cevap almaya hazır–: "Kaç adet hizmete hazır asker sağlayabilirsiniz?"

Petrograd'ın savunması, kariyerine 1. Neva Piyade Alayı'nda başlayan ve sonra Kazan Askeri Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışan Yarbay Muravyev'e emanet edilmişti. Kesin bir politik inancı olmayan bir adam ve oldukça hırslı biriydi. Devrimin başında ana görevi devrimi önlemek olan burjuva şok birimlerini oluştur-

muştu. Kornilov ayaklanması boyunca "Sol" Sosyalist Devrimcilerin tarafına geçmişti. "Ekim Silahlı Ayaklanması"nda, "Sol" Sosyalist Devrimciler üyelerini Sovyet Hükümeti'nin emrinde sorumluluk üstlenmelerini yasaklamasına rağmen, Petrograd Askeri Bölge Başkomutanlığı görevini kabul etmişti. Sonradan Sovyet Hükümeti'ni de aldattı.

Muravyev'in komiseri Askeri Devrim Komite üyesi Yoldaş Yeremeyev'di. O, 1908-1914 yılları arasındaki reaksiyon ve devrimi canlandırma sürecinde Bolşevik gazeteleri *Zvezda* ve *Pravda*'da editörlük yapmış olan eski bir Bolşevikti. Büyük Proleter Devrim sırasında Kışlık Saray'ı ele geçiren bazı birliklere komuta etmişti. Muravyev'in kurmay subay şefi Albay Valden'di.

Lenin ve Stalin'in karargâha gelmesi tüm işlerde ani bir etki gösterdi. Yeni örgütün sinirli karmaşası ve etkisiz karakteri yerini düzene ve örgütlülüğe bıraktı. Herkes kendi yerini ve yapması gereken işi biliyordu. Sakin ve huzurlu adamlar Lenin ve Stalin'in emirlerini şehrin farklı bölgelerine götürmek için karargâhtan ayrıldılar.

Stalin öncelikle mevcut silahların stoklardan alınmasını önerdi. Alayların, teçhizat depolarının ve savaş gereçleri fabrikalarının komiserleri ellerinde bulunan tüfek ve makineli tüfeklerin sayısını rapor halinde bildirdi. Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri ordu depolarına kamyonlarla giderek, onları tüfeklerle, el bombalarıyla doldurup derhal Pulkovo yakınlarındaki cepheye gönderdiler. Askeri Devrim Komitesi mevcut otomobil ve motorlu araçlara el koydu. Garnizon tam bir hazırlık konumuna geçmişti. Komiser olmayan yerlere atama yaptılar. Bazı birliklerde askerlere kendi komiserlerini seçmeleri öğütlendi. Örneğin, Askeri Devrim Komitesi Nöbetçi Yedek Topçu Taburuna şu emri gönderdi:

> "Bu vesileyle eğer bir komiser atanmamışsa taburun birini seçmesi, birliklerin harekete hazırlanması ve bölge karargâhının emirlerinin yerine getirilmesi talimatını veriyoruz."[40]

Petrograd Askeri Bölge Karargâhı'nda, Savaş Bakanlığı'nda ve Bahriye Mahkemesinde, daha önce çalışmış tüm subayların derhal

görevlerine dönmeleri emrediliyordu. Bu emre uymayanlar devrimci mahkemeden önce tutuklanacaktı.

Propagandacılar başkentteki devrim haberini emekçiler arasında yaymak için demiryolu boyundaki kasaba ve köylere gönderildi.

Yeni Hükümet emekçilere yöneldi. Onun etkin teşviki yığınların hareketlerini ve teşebbüslerini kamçıladı. Kızıl Muhafızlar kendi teşebbüsleriyle silah stoklarını araştırdılar ve herhangi bir tanesini bulduklarında derhal Askeri Devrim Komitesi'ne haber verdiler. Örneğin, Tsarskeyo Selo tren istasyonundaki Kızıl Muhafızlar, savaş malzemeleriyle dolu zırhlı bir tren gördüler ve onu kuşatıp Kerenski'nin yardımına gitmesini engellediler ve bunu Askeri Devrim Komitesi'ne bildirdiler. Komite treni korumaları için 50 kişilik bir birlik gönderdi.

Akşam saat 5 sularında Zırhlı Araç Birliği Komiseri "Zırhlı Araç Birliğinin Luga'ya çok şüpheli amaçlarla dört tane zırhlı araç göndermeye niyetlendiğini"[41] ve kendisinin bunu önlemek için derhal zırhlı bir araç hazırlattığını bildirdi.

Başkentin bazı kesimlerinde sarhoş isyancılar olay yarattı. Karşıdevrimciler gizlice alkol satıyorlar ve bazı başıboş askerleri şarap dükkanlarını talan etmeye teşvik ediyorlardı. Askeri Devrim Komitesi en yakın birliklerin komiserlerinin denetiminde devriyeler göndererek şüpheli binaları araştırıyor, orada bulunan içecekleri kamulaştırıp, içki satanları ve şarap dükkanlarını yağmalamaya teşvik edenleri tutuklatıyordu.

Ayaklanmanın ilk günü boyunca Askeri Devrim Komitesi birçok burjuva gazetesini zaptetmişti. 25 Ekim'de Kızıl Muhafızlar, Çarlık bakanı Protopopov tarafından kurulan *Russkaya Volya* gazetesini, aşırı reaksiyoncu gazete *Birzeviye Vedomosti*, Burstev tarafından basılan *Obşçeye Dyelo* gazetelerinin ofislerini işgal ettiler. Bu gazetelerin ofislerinde görevlendirilmiş muhafızların yetersizliğini avantaj olarak kullanarak karşıdevrimcilerin ajanları baski merkezlerine girip harfleri almışlar, bazı durumlarda da el ilanları basmayı başarmışlardı. Zaptedilmemiş gazeteler yeni hükümete karşı bir karşıdev-

rimci kampanya başlattılar ve Kerenski'nin emirlerini ve "Kurtuluş Komitesi'nin" bültenlerini bastılar.

Askeri Devrim Komitesi reaksiyoncu gazete *Novoye Vremya*'yı kapattı ve Bolşevik Partisi'nin gazetesi *Pravda*'yı basmak için basım tesislerine el koydu. Anayasal Demokratların organı *Reç* ve Proanayasal demokratik gazete *Dyen* de kapatıldı ve bunların basın tesisleri *Soldatskaya Pravda* ve *Derevenskaya Bednota* gazetelerinin basımı için kullanıldı. Kapatılmış gazete tesislerine yerleştirilen takviye edilmiş muhafız kuvvetlerine baskı makinelerini yakından gözleyebilmek ve Askeri Devrim Komitesi'nin haberi olmadan herhangi bir materyalin basılmasını önlemek için Dükkan Amirleri Komitesi'yle yakın irtibat içinde olmaları talimatı verildi.

Askeri Devrim Komitesi tüm kışlalardan, Krasnov ve Kerenski birliklerinin attığı her adımla ilgili bilgiler alıyordu. Birim komiserlerinden gelen raporlar Gatçina'dan geri çekildiğini gösteriyordu. Düşman devriye hatlarının içine sızınayı başaran işçiler komiteye gelerek gözlemlerini anlatıyorlardı. Telgraf operatörleri de düşman birliklerinin hareketlerini rapor ediyorlardı.

Krasnov ilerlemeye devam ediyordu, bu arada Petrograd'ın durumu hakkında olabildiğince bilgi topluyordu. Kişisel olarak subayları, Kadetleri ve onun kuvvetlerine katılmak için Petrograd'a gelen üniversite öğrencilerini sorguluyordu. Tsarskeyo Selo'da oturan eşine telefon etti. Petrograd'daki Kazak Kuvvetleri Birlik Konseyi'yle irtibat kurarak bilgi aldı.

27 Ekim'de gece geç saatlerde Kazak Komitesi'yle bir toplantı yaptı. Bu toplantıda durum hakkında bir açıklama yaparak, düşman için ilerleyen birliklerin büyüklüğünün tahmininin zor olacağı şafak vaktinde Tsarskoye Selo'ya bir saldırı yapılmasını önerdi.

Komite Krasnov'un planını onayladı. 28 Ekim gece saat ikide Krasnov'un Kazak Alayı Gatçina'dan Tsarskeyo Selo'ya doğru ayrıldı ve Krasnoye Selo yönüne sadece küçük devriyeler gönderdi.

Kazaklar Tsarskeyo Selo'ya 28 Ekim şafak vaktinde yaklaştılar. Şehrin güney eteklerinde oldukça yakın düzende yerleşmiş piyade

taburuyla karşılaştı. Karşılıklı ateş başladı ve bu yerini sıcak savaşa bıraktı. Toplarla desteklenen Kazak kuvvetleri Sovyet birliklerinin üzerine şarapnel fırlatmaya başladı. Kordona alınma tehlikesi nedeniyle piyadelerin bir kısmı parka doğru geri çekildi.

Ordu kışlaları ve parka açılan Orlovski Kapısının çevresinde Tsarskeyo Selo garnizonunun silahlı asker kalabalığı vardı. Kazak Komitesi'nin üyeleri askerlere yaklaştılar ve teslim olmalarını söylediler, garnizon subayları aynı fikirdeydi ve onlardan birçoğu askerleri kendi örneklerini izlemeye ikna etmeye çalıştılar.

Bu arada yerel Askeri Devrim Komitesi'nin ve yerel Bolşevik Partisi Örgütü'nün üyeleri bir heyecanlı gruptan diğerine gidiyor subayların teşviklerini önlemeye çalışıyor ve onlara Sovyet II. Kongresinin "Barış ve Toprak Reformu"nu okuyordu. Kalabalık ikiye bölündü: Askerlerin bir kısmı silahlarını Kazaklara teslim etmekten yanaydı; Bolşeviklerin etkilediği çoğunluksa Kazaklara gözdağı vermek için parkın etrafında dolanmaya başladılar.

Savinkov yarı askeri üniformasıyla askerler arasında dolaştı ve onları teslim olmaya ikna etmeye çalıştı. Petrograd'dan gelen Stankeviç askerleri yönlendirmeye çalıştı fakat bu çabası neredeyse bir felaketle sona erdi. Askerler onu tutuklamak istediler ama sonradan itiraf ettiği gibi "aceleyle olmasına rağmen yine de bir parça asalet göstererek" kaçınayı başardı.[42]

Garnizondaki çoğunluğunun tepkisi Kazakları etkiledi. Stankeviç aynı hatıraların çağrıştırdığı, Tsarskeyo Selo yakınlarında "görüntüsü ve morali" onda neşeli bir etki bırakan bir Kazak birliğiyle karşılaştı. Bu, Stankeviç'den "Kazaklarla konuşmasını ve onları 'henüz Petrograd'daki herkesin Bolşeviklerin üstüne gitmediği' konusunda bilgilendirmesini" ve onların "tüm insanlara karşı yürüyüşe geçmediklerine" ikna etmesini isteyen Kazak subayları tarafından da doğrulandı. Stankeviç kendisi Kazakların konuşmasını karamsar bir sessizlikle dinlediğini kabul etti.[43]

Yolda Krasnov'un sonradan belirtiği gibi "Kerenski, yaveri ve birçok şık giyimli yapmacık bayan"ı taşıyan otomobiller vardı.[44]

Kerenski kuşatma durumunun ilan edildiği Gatçina'daki sarayda kalmıştı. Krasnov İşçi Vekilleri Yerel Sovyeti'ni feshetmiş ve Bolşeviklerin tutuklanmasını emretmişti. 28 Ekim'de saat 11'de Gatçina Garnizonuna şef ve şehir komutanı olarak atanan Yüzbaşı B. İ. Svistunov Kerenski'ye şunları aktardı:

"Sovyetlerin Bolşevik üyeleri tutuklandı. 300 tüfeğe sahip 2. Yedek Topçu Taburunu silahsızlandırmak gerekli."[45]

Cepheden rapor beklerken Kerenski Genelkurmay'ı ve çevredeki farklı garnizonları aramayı sürdürdü. Topladığı bilgi güven tazelemekten çok uzaktı, fakat Luga'dan yardım geldiğini kesin olarak öğrendi. Şu bilginin Krasnov birliklerine iletilmesini emretti:

"1. Şafak vakti (29 Ekim –ed.) 4. Kuşatma Alayı, 4 topuyla gelecek.

2. Tosno'dan süvarilerin gelmesi bekleniyor...

3. Diğer bir hafif topçu taburu Luga'dan gelecek.

4. 3. Finlandiya Tümeni ve17. Don Alayı yolda ve 29 Ekim akşamı Petrograd yakınlarında olacak.

5. Moskova'da Bolşevikler bugün öğleden sonra teslim oldular."[46]

Tüm bunlar gelecekte olması beklenen şeylerdi. "Tahmin ediliyordu", "geleceklerdi" fakat şu ana dair hiçbir şey yoktu. Cephedeki Krasnov'dan da bir haber yoktu. Saat 3:40'ta Kerenski General Krasnov'a şu kişisel mesajı gönderdi:

"Tsarskeyo Selo'nun işgalinin en yakın zamanda tamamlanması gerektiğini düşünüyorum."[47]

Buna karşılık hiçbir cevap alamadı. Krasnov'un sessizliğiyle irkilen Kerenski bir otomobil çağırıp Tsarskeyo Selo'ya gitti. General Krasnov'un sonradan belirttiği gibi Kerenski ani ve öfkeli bir tonla sordu:

"Problem nedir, General? Niçin bana rapor göndermediniz? Ben Gatçina'da tam bir cehalet içinde bırakıldım."[48]

Krasnov Kerenski'yi durum hakkında bilgilendirdi. Bu görüşmeyi tasvir etmeye devam eden Krasnov şunları söyledi:

"Kerenski aşırı öfkeli durumdaydı. Gözleri alev alev yanıyordu. Otomobildeki neşeli görüntülerinden bir pikniğe gittikleri sezilen ba-

yanlar silahların ateşlendiği bu yere ait görünmüyorlardı. Kerenski'den Gatçina'ya geri dönmesini rica ettim.

Kerenski kaşlarını çatarak cevapladı:

'Bu sizin fikriniz general, benimki değil. Ben askerlerle giderim ve onlarla birlikte savaşırım.'"[49]

Krasnov Yenisey Kazaklarından bir bölüğe hazırlanmalarını ve Kerenski'ye eskortluk yapmalarını emretti.

Kerenski kalabalığın ortasına gitti ve arabasının koltuğunda ayağa kalkarak askerlere histerik bir konuşma yaptı. Öyle yüksek sesle bağırdı ki sesi çatallaştı; kaba ve keskin rüzgar sesini alıp götürüyordu. Askerler onu asık bir yüzle ve güvensizlikle dinliyorlardı. Bu arada Kazaklar şaşkın askerlerin arasına dalıp onlardan silahlarını almaya çalıştılar. Bazıları silahlarından vazgeçti fakat geri kalanlar silahlarını sıkıca tutarak Askeri Devrim Komitesi üyelerinin toplandığı bahçe kapısına koştular. Askerler sıraya girip birlikler oluşturarak hızla parkın dışına yürüdüler. Açık emre göre yerleşerek Kazakları kuşatmaya başladılar. Bir atış yapıldı, ikincisi, üçüncüsü ve sonra her iki taraftan sürekli ateş başladı. Kerenski süratle geri çekildi. General Krasnov taburlarına ateş emri verdi. Şarapneller ses çıkararak saldırgan askerlerin üzerinden uçuşuyordu. Yol böylece açılmış oldu ve akşam üstü Kazaklar şehre girdi.

Kazakların Tsarskeyo Selo'ya girdiklerinde yaptığı ilk şey tren istasyonunu, telefon santralini ve radyo-telgraf ofisini işgal etmek oldu.

Petrograd'dan sadece 12 mil uzakta bulunan Tsarskeyo Selo karşıdevrimci birlikler tarafından işgal edilmişti. Petrograd yakınlarında Kerenski tarafından sahnelenen güldürü, devrim için bir trajediye dönüşmeye başlamıştı; 20 bin kişilik Tsarskeyo Selo garnizonu Petrograd'a karşı yürümeye zorlanabilirdi. Krasnov Tsarskeyo Selo yakınlarındaki silah seslerinin Petrograd garnizonunu etkileyeceğini ve kararsız olanları karşıdevrimci kuvvetlere katılmaya yönelteceğini düşündü.

Umutsuzlukla umut arasında gidip gelen Kerenski Tsarskeyo Selo'nun işgalini zaferin müjdecisi olarak hayal etti. 28 Ekim öğleden

sonra Gatçina Sarayı'nın koridorlarında büyük bir umutsuzlukla ve hiçbir haber alamadan sinirli bir şekilde dolaşıyordu, fakat aynı gece saat 11'de Tsarskeyo Selo'ya vardığında palavralarla dolu şu telgrafı Genelkurmay'a gönderdi:

> "Size bildirmeyi borç bilirim ki Bolşevizm parçalanmaktadır; izole edilmiştir ve organize bir kuvvet olarak Petrograd'da bile varlığını koruyamamıştır."[50]

Kerenski mektuplarını ve telgraflarını 3. Süvari Tümeni komutanlığı sahra defterine yazıyordu. Bu not defteri kazara devrimci birliklerin eline geçti. İçinde dağıtımı yapılmış dokümanların kopyaları ve henüz dağıtımı yapılmamış telgrafların orijinalleri bulundu. Yukarıda belirtilen telgrafların müsveddeleri şu satırları içeriyordu:

> "Tsarskeyo Selo hükümet birlikleri tarafından işgal edildi. Petrograd'da Aurora kruvazörü bile hareketinin bir yanlış anlamadan kaynaklandığını açıkladı. Benim fikrime göre tek bir politika olabilir, yani Bolşevik politikası değil bir devlet politikası."[51]

Yukarıdaki satırlar telgrafın son haline eklenmemişti. Açık ki son namus parçacıkları Klestakov'un bu rakibini Aurora hakkında yalanlar eklemekten alıkoymuştu. Fakat Kerenski'nin morali artmaya devam etti. Saat 11'de şu emri tüm Gubernia komiserlerine ve Gubernia Erzak Sağlama Komitesi'ne gönderdi:

> "Size tüm çabanızı sarf ederek çok acil bir şekilde yiyecek yüklü trenleri cepheye göndermenizi ve acil bir şekilde hububatların Petrograd'a gönderilmesini tekrar başlatmanızı emrediyorum. Gelişen durumdan etkilenmeden hükümet kararlı önlemler almaktadır."[52]

Kerenski Petrograd'ın ele geçirileceğinden o derece emindi ki oraya hububat gönderilmesini bile emretmişti. Şehre ekmek taşıyarak girebilmeyi umuyordu ve böylece Bolşeviklerin ayak bastığı zemini tamamen yok edecekti.

11:25'te henüz işgal edilmemiş Petrograd'daki tüm kabine bakanlarına ve bölüm şeflerine bir telgraf göndererek Halkın Komiserlerinin emirlerini yerine getirmeyi reddetmelerini, onlarla herhangi bir anlaşmaya girmemelerini buyurdu ve onların hükümet

ofislerine girmelerini yasakladı.[53] O günü General Krasnov'a şu mesajı göndererek bitirdi:

"St. Petersburg'un tasviyesi için hazırlıklara başlanabilsin diye birlik trenlerinin hareketleri, pozisyonları yarın sabah tekrar gözden geçirilmeli.

Selamlar A. Kerenski."[54]

Sakin ve umutlarının yeşermesiyle canlanan Kerenski dinlenmeye çekildi. Uzakta gökyüzü Petrograd'ın ışıklarını yansıtıyordu ve ona öyle geliyordu ki alçakça kaçışından sonra başkente Geçici Hükümet'in başbakanı ve kuvvetlerin en üst başkomutanı olarak dönmüştü.

3
PETROGRAD'DA SOVYETLERE KARŞI KADET AYAKLANMASI

Bu arada Petrograd'da ordu kışlalarında ve emekçi bölgelerinde devrimci güçleri seferber etmek için acil bir biçimde çaba sarf ediliyordu. Gatçina ve Tsarskeyo Selo'nun Kazaklar tarafından işgal edildiği haberi Krenski ve Krasnov'un beklediğinin tam tersi etki yaptı.

Askeri Devrim Komitesi, bölge Sovyetlerine ve fabrika komitelerine şu emri gönderdi:

"Kerenski'nin Kornilov suikastçileri başkente yaklaşmakla tehdit ediyorlar. Halkın kazanımlarına karşı yapılan saldırıları merhametsizce bastırmak için tüm gerekli emirler verilmiştir.

Devrimin ordusu ve Kızıl Muhafızları emekçilerin acil yardımına ihtiyaç duymaktadır.

Bölge ve fabrika komitelerine şunları yapmalarını emrediyoruz.

1. Olabildiğince çok işçiyi siper kazmak, barikat kurmak ve dikenli tel çekmek için toplayın.

2. Bu işi yapmak için hangi fabrikalarda ve tesislerde işi durdurmak gerekiyorsa derhal durdurun.

3. Mevcut tüm dikenli veya normal tel stoklarını ve siper kazmak ve barikat kurmak için gerekli aletleri toplayın.

4. Her asker mevcut olan tüm silahları yanında taşısın.

5. En sıkı disiplini sağlayın, orduyu ve devrimi her anlamda desteklemek için hazır olun."[55]

Sanki farklı bölgeler birbirini çağırıyormuş gibi fabrika sirenlerinin çığlıkları duyuldu: Düşman kapıda! Devrimi savunma adına kalkın!

Emekçiler arasındaki şevk inanılmazdı. Kızıl Muhafızlar silahlarını alıp doğrudan fabrikalarından birliklerin telaşla kurulduğu ve Pulkov'a gönderildiği bölge karargâhına gittiler. Kızıl Muhafızlardan birçoğu yağmurdan sırılsıklam olan kısa ceketler giymiş fakat bu onların şevklerini kırmamıştı.

İşçilerin çoğu eline ilk defa silah alıyordu, bunlar hızlı bir atış taliminden geçirildiler. Tüm 28 Ekim akşamı boyunca devrimci birlikler cepheye gönderilmek için trene bindirildi.

Özel bir manifestoda Askeri Devrim Komitesi Petrogradlı vatandaşları, yaklaşan Kerenski birlikleri hakkında uyardı fakat onları Kerenski'nin General Krasnov gibi birkaç tren dolusu yanlış yönlendirilmiş Kazakla başkente geldiğini temin edip, onları Kerenski'nin boş sözlerine aldanmamaları için uyardı. Manifesto şunları da içeriyordu:

> "Aristokrat mal sahiplerinin, kapitalistlerin ve faizcilerin emirlerine itaat ederek Kerenski toprak sahiplerinin topraklarını geri almak ve yıkıcı ve iğrenç savaşı devam ettirebilmek için üzerinize yürüyor."[56]

Askeri Devrim Komitesi aynı zamanda Petrograd vatandaşlarını burjuva entrikacıların yanlış beyanlarına inanmamaya çağırdı.

Bir sonraki bildiride Askeri Devrim Komitesi, halkı gerçekte karşıdevrimcilerin tarafında olan, Sovyet Hükümeti'ni kötüleyen ve proleterlere karşı iç savaş hazırlığı yapan Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin oynadığı haince roller hakkında bilgilendirdi.

> "Bu hainleri teşhir edeceğiz. Zincirlerle bağlamak istedikleri tüm işçiler, askerler, denizciler ve köylülerle birlikte onlarla dalga geçeriz. Alınlarından asla bu insanların ayıbını ve gazabını silemeyecekler. Ayıp ve utanç hainlerin üstüne olsun!"[57]

Manifesto, el ilanı ve Sovyet gazete tomarları hareket eden her

trende cepheye literatür göndermek için özel bir kompartıman bulunan demiryolu istasyonlarına gönderildi. Propagandacılara yakın köy ve kasabalara dağıtmaları için el ilanı ve gazeteler verildi.

Kazakların Petrograd'a girmesi olasılığına karşı, Peter ve Paul Kalesinin savunmasının güçlendirilmesine karar verildi. Aurora'nın mürettebatı kalenin garnizonunu desteklemek için ayrıldı ve kruvazörün kendisine yaklaşanlara ateş açması talimatı verildi. Aurora'dan 50 denizci Smolni'yi korumakla görevlendirildi.

Donanma Komiserine tüm silahlı mürettebatı kaleye göndermesi emredildi ve saha silahları Ust-İzhora kampından ve silahlı talim sahasından istendi.

Askeri Devrim Komitesi, Kolpino'daki İzhora Savaş Gereçleri Tesis Komitesi'ne mevcut tüm zırhlı araçları göndermesi talimatını verdi.

Petrograd ve çevresindeki tüm piyade tümenlerine kendi el bombası birimlerinden diğerlerine el bombalarını nasıl tutmaları gerektiğini öğretecek kabiliyette sekiz adamı seçip Smolni'ye göndermeleri emredildi; el bombası teknisyenleri komitesinden de yirmi adam göndermeleri istendi.

Kızıl Muhafız Komutanlığına, 20 bin adamı 29 Ekim saat 7'de siper kazmak için Moskovskaya Zastava'ya göndermeleri emredildi.

Aşağıdaki telgraf İno Kalesi komiserine gönderildi:

> "Helsingfors'ta durum iyi. Derhal kaleden Petrograd'a Askeri Devrim Komitesi'nin komutasında görev almak üzere cephaneleriyle birlikte 3 bin silahlı adam gönderin."[58]

Askeri Devrim Komitesi'nin habercileri Finlandiya'da konuşlanmış alaylardan silah getirdiler. Finlandiya Ordu, Deniz Kuvvetleri ve İşçileri Bölge Komitesi üyesi Gusev, 2. Piyade Takviye Alayı'ndan binin üzerinde tüfek ve büyük miktarda cephane sağladı.

Askeri Devrim Komitesi Petrograd'a komşu bölgelerin garnizonlarını, Kerenski ve Krasnov'un kuvvetlerine karşı direnişe çağırdı. Şu emir yayımlandı:

"Muhafız Alay komutanına, İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Novgorod Sovyeti'ne, Selişçenski garnizonu, Medved köyü garnizonu ve diğerlerine. No:1565, 28 Ekim 1917.

İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Bütün Rusya Merkez İdari Komitesi Askeri Devrim Komitesi, yukarıda belirtilen tüm kuvvetlere bu emri alır almaz Petrograd'a gönderilmek üzere taburlar oluşturmalarını ve koşulların gerektirmesine hazır olmak amacıyla Dno istasyonunu ve diğer noktaları işgal etmeleri emredilmektedir.

Tüm taburlar yeterli miktarda erzak, silah ve cephaneyle donatılmalıdır."[59]

Bu emir birçok kışla tarafından saygıyla karşılandı ve sonra birçok şehirden alınan önlemler ile ilgili raporlar alındı. Böylece, 428. Lodeynopolski Alayı'nın komutanı makineli tüfekli 500 kişilik bir kol ile havan birliğinin 29 Ekim sabahı Petrograd'a varacağını rapor etti.[60] Bu bildiriler kazara ele geçirilip bu taburların azledilmiş hükümete bağlı olduklarını iddia eden "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"ne gönderildi.

Cepheden yürüyüşe geçen birliklerin rotaları üzerindeki kasabalarda bulunan İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'ne Askeri Devrim Komitesi tarafından şu emirler verildi:

"1. Kasaba ve uyedzlerdeki üstünlüğü ele geçirin;

2. Kerenski ve destekçileri tarafından verilen hiçbir emre itaat etmeyin;

3. Derhal tüm kamu kuruluşları üstünde sıkı denetim kurun;

4. Devrimci Petrograd'a karşı yürüyüşe geçen birliklerin gönderilmesini engelleyin."[61]

Askeri Devrim Komitesi Karargâhı'ndaki çalışmalar kesintisiz ilerliyordu. Talimat almaya gelen ve ayrılan işçi ve Kızıl muhafızlar sabit bir akış içindeydiler.

Tüm işler, devamlı komite odalarından birinde bulunan Lenin ve Stalin'in komutasında yapılıyordu. Onlar birlikleri çağırmak için emirler yayımlıyor ve Merkez Komite üyelerini emirlerin uygulanmasını sağlamak için gönderiyorlardı. Bu odanın daimi ziyaretçilerinden Jerzinski, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler tarafından organize edilen sabotajla mücadele fonksiyonuna intikal edildi. Jer-

zinski, Ordu ve Filo komitelerinin karşıdevrimci hareketleri hakkında tüm raporları alıyordu. Deniz Kuvvetleri Devrim Komitesi'ne, Sosyalist Devrimci ve Menşevikler tarafından kontrol edilen Deniz Kuvvetleri Merkez İdari Komitesi'yle ilgili şu emirleri gönderdi:

> "Askeri Devrim Komitesi, Devrimci Deniz Kuvvetleri Komitesi'ne, derhal Rus Devrimi'ni sağlamlaştırmak ve koruma görevinden çekilen önceki Deniz Kuvvetleri Merkez İdari Komitesi'nin üyelerini ülkedeki siyasal durum açıklığa kavuşuncaya kadar orada tutulmak üzere Kronstadt'ta gönderilmesini emreder."[62]

Sverdlov çok yoğun çalışıyordu. Olağanüstü bir hafızaya sahip olan Sverdlov, parti işleri sırasında tanıştığı sınırsız sayıdaki insanı hatırladığı için, bazı nedenlerle güvensizlik uyandırmış insanlar ona sorulmaktaydı. O, Geçici Hükümet tarafından tutuklanan tüm Bolşeviklerin serbest kalıp kalmadığını araştırıyordu. Askeri Devrim Komitesi'nin antresini dolduran gürültünün üzerinde gür sesi sürekli talimatlar yağdırırken duyuluyordu. Lenin'in yorulmak bilmez faaliyetleri sınır tanımıyordu. O sanki her yerdeydi. Kendisi fabrikaları ziyaret ederek Petrogradlı proleterlerin mücadele hazırlıklarını değerlendiriyordu. Onun neşeli gülümsemesi ve sakin sesi herkesi onun davasının haklılığına olan sarsılmaz güvenini perçinliyordu. Yığınların durumunu tartıyor ve mücadele ruhunu test ediyordu.

Petrograd proleterleri telaşla Kerenski'nin birliklerine direnmek için kuvvetlerini seferber ediyordu.

Bu arada, Sovyet Hükümeti'nin düşmanları General Krasnov'un ilerleyişine paralel olarak başkentte çılgınca silahlı harekât için hazırlanıyorlardı. "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"nin üyeleri ordu kışlalarını ziyaret edip, askerleri Sovyet Hükümeti'ne karşı ayaklandırmaya çalışıyordu, fakat bir tek ordu birimini bile Kerenski'yi destekleme konusunda ikna edemediler. Kazakları da ziyaret ettiler fakat onlar da çok kararsızdılar. Kazak subayları eğer en az bir piyade birliği onları desteklerse adamlarını dışarı çıkaracaklarına söz verdiler. Birçok askeri okulla kesin bir anlaşmaya ulaşıldı, ama yalnızca yönetici personelle.

Ayaklanma örgütlemek için harcanan çaba inanılmaz büyüklük-

teydi, fakat bu çabanın karşılığında toplanan kuvvetler gülünç derecede yetersizdi.

"Kurtuluş Komitesi" Birlikleri Komutanı General Polkovnikov'a ait evraklar arasında, emirlerini kendi imzaladığı gibi, bir posterin arka tarafına yazılmış şu not bulundu:

"Seferber edilen

a. Nikolayevski Mühendisleri - 200 süngü (irtibat Y. Veinstein) 2 birlik

b. Özürlüler taburu - 130 kişi, süngü (Kazak) Asteğmen Shatilov (irtibat)

c. Vladimirski Okulu - 150 kişi (2.000 tüfek, 12 makineli tüfek fişeği)

d. Pavlovski Okulu - 300 kişi (Silah yok)

e. Konstantinovski Topçu Sınıfı

f. Mikhailovski Topçu Sınıfı

g. Nikolayevski Süvarileri

h. Mühendislik Kadet Okulu (50 kişi) ve mermisiz tüfekler

Zırhlı araçlar

Topçu silahları

Yolcu arabaları

Motorlu kamyonlar

Yiyecek

Su

İletişim

Levazım tümeni

Ambulans birlikleri"[63]

Tam 830 asker şehre dağıtıldı, bunlardan birçoğunun silahı yoktu. Böyle bir güçle ayaklanma yaratmaya kalkışmak açık bir kumardı. Onların tek umudu, düşmanı, Krasnov ve Kerenski birlikleri Petrograd'a ön taraftan saldırırken Sovyet birliklerine arkadan ani bir saldırıda bulunup böylece proleter devrimin savunucuları arasında kargaşa yaratarak ele geçirmekte yatıyordu.

28 Ekim akşamı Stankeviç Kerenski'yi ziyaret ettikten sonra Petrograd'a geri döndü. "Kurtuluş Komitesi" ofislerinde büyük bir canlılıkla karşılaştı ve tüm garnizon birimleriyle kurulan irtibatlar

hakkında bir yığın şey duydu. Komite "hatırı sayılır büyüklükteki silahlı bir kuvvetin" komutalarında olduğunu sanıyordu.[64]

Bu anti-sosyalist ayaklanmayı örgütleme işi Sosyalist Devrimciler tarafından yürütülüyordu. Sosyalist Devrimcilerin 1922'deki davası süresince Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi Askeri Komisyon Sekreteri Rakitin-Braun şunları söyledi:

> "Ben, Krakotevski ve Bruderer. Kerenski'nin birlikleri Petrograd'a yaklaşır yaklaşmaz harekete geçilme kararının alındığı bir toplantı yaptık. Buna istinaden Tüm Kadet birliklerindeki Sosyalist Devrimci gruplarla yakın irtibat kurduk. Biz, Konstantinovski Topçu Okulu, Mikhailovski Topçu Okulu, Pavlovski ve Vladimirski Piyade Okulu ve Nikolayevski Mühendislik Okulu'yla irtibata geçtik. Zayıf da olsa Nikolayevski Süvari Okulu'yla da ilişki kurduk. Yeni takvime göre 8, 9 ve 10 Kasım'da (Eski takvime göre 26-27-28 Ekim) bu okulların temsilcileri bizim karargâhımızda görevdeydiler. 10 Kasım'da Gotz'la bir toplantı yaptım ve bu toplantıda Gotz bana 'Ülkenin ve Devrimin Kurtuluş Komitesi'nin Albay Polkovnikov'u ayaklanmanın lideri olarak atadığını bildirdi."[65]

28 Ekim'de gece geç saatlerde ayaklanmanın son detaylarının belirlendiği "Kurtuluş Komitesi"nin gizli bir toplantısı yapıldı. Bu plan öncelikle zırhlı araçların park etmiş halde bulunduğu Merkez Telgraf Santralinin ve Mikhailovski Binicilik Okulu'nun ele geçirilmesini içeriyordu. Ayaklanma, Pavlovski ve Vladimirski okulları birleştirilmiş kuvvetleriyle Peter ve Paul Kalesini işgal ederken Nikolayevski Mühendislik Okulu'nda başlatılacaktı. Şesinska Malikânesine yerleşmiş şok birliklerin ayaklanmaya katılacağı ve Smolni'nin ele geçirilmesine yardım edeceği tahmin ediliyordu. Ayaklanmanın zamanı Stankeviç'in raporuna göre ertesi gün beklenen fakat bir gün sonra yani 30 Ekim'de gelen Krasnov birliklerine göre ayarlanmıştı.

Tahmin edilemeyen olaylar Sosyalist Devrimci maceranın başarısızlığını hızlandırdı. 29 Ekim akşamı Peter ve Paul Kalesinden bir devriye Şesinska malikânesinden çıkıp özel bir otomobile binmeye çalışan iki şüpheli kişiyi yakaladı. Şüpheliler sorgulanmak üzere kale komutanlığına götürüldü. Yolda giderken onlara eşlik eden Kızıl

Muhafızlar şüphelilerden birinin sürekli olarak cebinden bir şey çıkardığını ve onları yok etmeye çalıştığını gördü. Bu komutana rapor edildi. Sorgulamada adamın Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komite üyesi Bruderer olduğu ortaya çıktı. Onun üstünde "Kurtuluş Komitesi"nin Kadet okullarına özel komiserler atadığına dair belgeler bulundu. Üstünde bulunan Polkovnikov ve Gotz imzalı "Kurtuluş Komitesi'nin" özel kağıdına yazılmış başka bir belgede tüm askeri okullar, Özürlü Askerler Birliği ve St. George Şövalyeleri Birliği "harekete hazırlanmaya ve bir sonraki emri beklemeye" çağrılıyordu.[66]

Kale komutanı bu belgeleri Askeri Devrim Komitesi'ne gönderdi ve buna istinaden Bolşevik Partisi Petrograd Komitesi büyüyen tehlike hakkında bilgilendirildi. Parti Komitesi tüm bölge Sovyetlerini, ordu birliklerini ve fabrikaları uyardı. Şüphelilerin üstünde bulunan dokümanlar hangi Kadet okullarının ve ordu birimlerinin ayaklanmada yer alacağını açıklığa kavuşturuyordu.

Bu arada, diğer taraf da oldukça hareketliydi. Entrikalarının keşfi haberi "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"ne ulaşmıştı. Komite bir an önce ayaklanmayı başlatmaya karar verdi. 29 Ekim'de sabah saat 2'de Polkovnikov Petrograd garnizon birliklerine şu emri gönderdi:

> "'Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Bütün Rusya Komitesi'nin emriyle kurtuluş kuvvetlerinin komutanlığını üstlendim. Bundan dolayı şunları emrediyorum:
>
> 1. Bolşevik Askeri Devrim Komitesi'nin hiçbir emrine uyulmayacaktır.
>
> 2. Garnizonun tüm birimlerindeki Askeri Devrim Komitesi komiserleri tutuklanıp sonradan bildirilecek noktalara gönderilecektir.
>
> 3. Tüm birlikler Nikolayevski Mühendislik Okulu'na bir temsilci gönderecektir.
>
> 4. Bu emirlere uymayanlar düşman olarak kabul edilecektir."[67]

Bu emirler birçok askeri okula dağıtıldı ve kısa süre sonra Kadet devriyeleri sokaklarda belirmeye ve Kızıl Muhafızları silahsızlandırmaya başladılar. Her yerde yangınlar başladı. Saat 4'te Mühendis-

lik Okulu Kadetleri sıraya sokulup ellerine gülle fişekleri verildi. Adı öğrenilemeyen bir albay "Kurtuluş Komitesi" adına onlara hitap ederek Kerenski birliklerinin saat 11'de oraya varacağını bildirdi. Bu arada, Kadetler şehirde düzeni sağlamalıydı ve bunun için de Mikhailovski Binicilik Okulu'nu ve telefon santralini ele geçirmeleri gerekiyordu.

Yetmiş Kadet Binicilik Okulu'nu işgal etmek için gönderildi. Onlar ayrılmadan önce "Kurtuluş Komitesi" üyesi olduğunu söyleyen bir yüzbaşı, Kadetlere görevlerini açıklayan bir söylev verdikten sonra avluya girmelerine izin verdi.

Burada onlara 5 subay katıldı.

Günlerdir Mikhailovski Binicilik Okulu'nda bulunan Zırhlı Araç biriminde yoğun bir anti-Sovyet faaliyet vardı. "Kurtuluş Komitesi"ni destekleyen subaylar bazı adamların, özellikle de bazı şoförlerin güvenini kazanmayı başarmışlardı. Saat 3'te Askeri Devrim Komitesi İsmailovski Alayı'na gönderilmek üzere zırhlı bir araç istedi. "Doğruluk savaşçısı" adlı zırhlı bir araç seçildi ve "Kurtuluş Komitesi"ni destekleyen makineli tüfek birimi şoförü onu kullanmaya gönüllü oldu. Şoför aracı o saatlerde terk edilmiş olan meydana getirir getirmez durdurdu ve üç adam, bir şoför ve iki subay gelip araca bindiler. İsmailovski Alayı'na gitmek yerine şoför Mühendislik Okulu'na yöneldi. Vardıklarında subaylar ve şoför, Kadetleri Binicilik Okulu'nun neredeyse korumasız olduğunu ve mücadele etmeden ele geçirilebileceğini söylediler.[68]

Saat 5 civarında hâlâ hava karanlıkken bir Kadet bölüğü hızlı adımlarla Binicilik Okulu'na yürüdü. Üç kişiden oluşan muhafızlar kuşatıldı. Kadetler içeri girip 15 kişiyi daha silahsızlandırdı. Zırhlı araçları inceledikten sonra sadece 5 tanesini kullanıma uygun buldular. Bunların arasında Kışlık Saray'ın savunmasında kullanılan Ahtirets de vardı. Zırhlı Araçlar Mühendislik Okulu'na gönderildi.

Subaylar ve Ahtirets ile desteklenen bir Kadet bölüğü telefon santraline gönderildi.[69] Sabah saat 7 ile 8 arası şifreyi bilen birlik tek bir mermi harcamadan santrali işgal etti ve derhal Smolni'nin tüm telefonlarını kesti.

Saat 8:30'da ayaklanmanın liderleri telgrafla şu emirleri yayımladılar:

"29 Ekim'de 'Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi'nin birlikleri alınan önlemler sayesinde tüm Kadet okullarını, Kazak kışlalarını kurtarmış, Mikhailovski Binicilik Okulu'nu işgal etmiş; zırhlı araçlar ve topçu kamyonlarini ele geçirmiş; telefon santraline el koymuş ve kuvvetler Peter ve Paul Kalesini ve Bolşeviklerin son sığınağı Smolni Enstitüsü'nü işgal etmek için konsantre olmuştu. Biz size sakin olmanızı, Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Ordusu Komutanı Albay Polkovnikov ve yardımcısı Yarbay Krakovetski'nin emirlerini uygulayan komiser ve subaylara yardım etmenizi ve Askeri Devrim Komitesi komiserlerini tutuklamanızı öneriyoruz. Bolşevik macerası sarhoşluğundan kurtulan ve devrim ve özgürlük amacına hizmet etmek isteyen tüm askeri birimlere, Nikolayevski Mühendislik Okulu'na gelmelerini emrediyoruz. Gecikmeler devrime ve önemli kararların uygulanmasına karşı ihanet olarak kabul edilecektir.

İmza:

Avksentyev,

Cumhuriyet Konseyi Başkanı

Gotz,

Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi Başkanı

Sinani,

Kurtuluş Ordusu Komutanlığına Bağlı

Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Bütün Rusya Komitesi Komiseri

Braun,

Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komite Üyesi"[70]

"Kurtuluş Komitesi" askerleri, emekçileri ve Petrograd vatandaşlarını siper kazmayı reddetmeye, evlerine dönmeye, Bolşeviklerin emirlerine uymamaya, bunun yerine "Komite" etrafında toplanmaya çağıran bir bildiri yayımladı. Bildiride aynı zamanda Kerenski birliklerine Sosyalist Devrimci Parti lideri V. M. Çernov tarafından refakat edildiği açıklanıyordu.

"Kurtuluş Komitesi" taraftarları şehrin farklı bölgelerinde ayaklanmayı yaymaya çalışıyorlardı. Sabah saat 9'da "Komite" St. George Şövalyeleri Birliği'nden, Mühendislik kalesine gidecek bir birliğe eskortluk edecek bir zırhlı araç talep eden mesajı aldılar. "Silahlarımız ve el bombalarımız var," diye rapor ediyordu birlik komutanı.[71] Şehir komutanı Yarbay Solodovnikov Astorya Otelini ele geçirdiğini ve orada yaşayan tüm komiserleri tutukladığını bildiriyordu.

"Tüm erkek nüfusu seferber ettim. Silah dağıtarak halkı Kızıl Muhafızlarla mücadeleye çağırıyorum. Emirlerinizi beklerim," diye eklemişti komutan.[72]

Zırhlı araçlar şehrin ana caddelerinde ortaya çıkmışlar ve nadiren Kızıl Muhafızlara ateş açıyorlardı.

Daha başka ciddi olaylar Vladimirski Askeri Okulu'nda meydana geldi. Bu okulun Kadetleri 26 Ekim'de silahsızlandırılmıştı. Onların silahları okulda hizmet veren binayı korumakla görevlendirilmiş askerlere dağıtıldı. Kadetlere evlerine gitme izni verilmişti fakat bu avantaj sadece şehirde ya da şehrin yakınlarında oturanlar tarafından kullanılmıştı.

Ayaklanma akşamında "Kurtuluş Komitesi" temsilcileri okulu ziyaret etmişler ve subayları ve bazı Kadetleri ayaklanma hazırlıkları hakkında bilgilendirmişlerdi. 29 Ekim sabah erken saatlerde Kadetler henüz uykudayken Albay Kuropatkin Özürlü Askerler Taburu 3. Bölüğü'nden bir grup askerle okula geldi. Uyandırılan Kadetler yeni gelen askerlerle birlikte muhafızları silahsızlandırdılar. Kadetleri eğitmek için görevlendirilen makineli tüfekler birliği ateş açtı; onlar okulda bunu yapan tek birlikti. Makineli tüfek kullanıcıları kuşatıldı. Bazıları yakalandı ama diğerleri ateş etmeye devam etti. Bu, Kadetleri Pavlovski Askeri Okulu'na doğru ilerlemekten alıkoydu. Birdenbire ateş sokaklarda duyulmaya başladı ve bunu kırılan okul pencerelerinden gelen cam sesleri izledi. Askeri Devrim Komitesi tarafından gönderilen Kızıl Muhafızlar ve denizciler okulu kuşatarak üzerine ateş açtılar.[73]

Zamanında alınan önlemlerle Kadet ayaklanması başında bastırıldı. Şehirde düzeni sağlamak için kalan işçiler, denizciler ve askerler ayaklanmanın farklı merkezlerine gitmeleri için uyarıldılar. Kadet okulları ve Kazak birlikleri derhal kuşatılarak birbirlerinden ayrıldılar. Sosyalist Devrimci ve Polkovnikov'un yardımcısı Krakovetski'nin sonradan belirtiği gibi:

> "Karargâhımız gazap denizinde küçük bir adaydı. Yığınlar tarafından kolayca alt edildik."[74]

Vladimirski Okulu, Bomba Takviye Alayı, Ateş Fırlatma ve Kimyasal Silahlar Taburu ve kaledeki Kolt Makineli Tüfekler Taburu tarafından desteklenen Kızıl Muhafızlarca sıkıca kuşatıldı. Bir müddet sonra Motor Mekanik Okulu'ndan denizciler geldiler. Denizciler çarçabuk giyinip, silahlarını kaparak ateş seslerinin geldiği yöne koştular.

Kadetlerin okuldan ileriye gitme ve yan binaları işgal etme çabaları kuşatmacıların ateşiyle geri püskürtüldü.

Öncelikle okulu zapt etme planı yetersiz bir şekilde organize edilmişti. Ateşten etkilenen Kızıl Muhafızlar gruplar halinde ya da bireysel olarak gelerek hemen harekâta katıldılar. Az sonra zırhlı araç Yaroslav ve iki top Peter ve Paul Kalesinden geldi. Okula ateş açılmadan önce Kadetler teslim olmaya çağrıldı fakat Kadetler bunu reddetti. Atılan birçok mermi duvarları delip binanın içinde patlayıp çok seyrek ateş eden Kadetler arasında panik yarattı.

Birkaç mermi daha atıldıktan sonra okuldan açılan ateş durdu. Birçok Kadet öldürülmüş ve yaralanmıştı ve diğerleri dışarı tıbbi yardıma ihtiyaçları olduğunu gösteren Kızıl Haç bayrağı koymak istediler. Fakat böyle bir bayrak bulunamadı, bunun yerine beyaz bir kağıt parçası astılar. Bunu teslim olma işareti olarak algılayan Kızıl Muhafızlar ve denizciler okula doğru ilerlediler fakat Kadetler onlara ateş etti. 15 adam yere düştü. Kadetlerin haince hareketlerine öfkelenen devrimci birlikler ateş fırtınası yarattılar. Kadetlerin bazıları ateş etmeyi durdurdu. Bunu fark eden Albay Kuropatkin onlara Kerenski'nin birliklerinin şehre girdiğini ve Kazak birliklerinin

çok yakınlarında olduğunu haykırdı. Bu sırada bazı Kızıl Muhafızlar okul şefinin özel apartmanından geçerek binaya girmeye çalışıyorlardı. Devam eden ateşle Albay öldürüldü.

Kadetler beyaz bayrak sallamaya başladılar fakat ihanetten korkan devrimci birlikler ateş etmeye devam etti.

Saat 4 sıralarında Vladimirski Askeri Okulu kuşatıldı. Kuşatmadan önce okul şefi ve yardımcısı apoletlerini sökerek kuşatmacılar arasından geçmeye çalıştılar, fakat tanınıp tutuklandılar. Kadetler silahsızlandırıldı ve yaralı olanlar hastaneye kaldırıldı. Silahlar, şarjörler ve makineli tüfekler Smolni'ye götürüldü.

Daha önce Pavlovski Askeri Okulu kuşatıldı. Şesinska malikânesindeki şok birlikleri tarafından bir sorti yapma çabası zamanında anlaşıldı ve önlendi. Kale duvarlarındaki makineli tüfeklerin tehdidi altındaki şok birlikleri teslim olmaya çağrıldı. Bunu, karşı koymadan kabul ettiler.

Kadet subayları, emirlerinde 230 Kadet, 5 zırhlı araç ve 50 şok birlik gönüllüsüyle beraber Mühendislik Kalesinde kaldılar. Buraya tam bir panik hakimdi. Herkes uygun olduğunu düşündüğü emirler veriyordu.

Yardım talebi alındı ama hiç kimse gönderilmedi. Telefon santralinden bir Kadet aceleyle gelerek, santralin Kızıl Muhafızlar tarafından kuşatıldığını ve her an işgal edilebileceğini haber verdi. Bunun üzerine Polkovnikov şu cevabı verdi:

"Kale terk edilmeli ve her şey olabildiğince dağıtılmalı."[75]

Polkovnikov adamların teslim olması ya da direnmesi hakkında hiçbir emir bırakmadan ortadan yok oldu. "Kurtuluş Komitesi" adına emirler yağdıran kişiler de ortadan kayboldu. Kadetler onları sonu olmayan bu maceraya sürükleyen kişiler tarafından terk edildiler. Kızıl Muhafızların saldırısı sonucunda Mühendislik Okulu'nu kuşatan ve Mars tarlalarına kurulmuş silahların tehdidi altındaki denizciler ve askerler, direnmeden teslim olan subaylar, Vladimirski Askeri Okulu'na yardıma gitmeye bile çalışmadılar. Tüm olay birkaç el ateşle sınırlıydı.

Şehrin sokaklarındaki Kadet devriyeleri kademeli olarak silahsızlandırıldı. El konulan zırhlı araçlar tekrar geriye alındı. Bu araçlardan biri Merkez Telgraf Ofisi'nin çevresinde dolanarak bitişik bölgeleri ateşe tutuyordu. St. İsaac meydanında kütük yığınları arkasına pusuya yatmış bir denizci grubu araba geldiğinde lastiklerini patlatmayı ve onu hareketsiz hale getirmeyi başardılar. Denizciler ona saldırdıklarında ikisi öldürüldü ama geriye kalanlar zırhlı aracı ve içindekileri ele geçirdiler.

Merkez Telefon Santrali saat 11'de kuşatıldı. Her iki taraftan açılan ateş sonunda kapılardan geri çekilerek avluda savunma pozisyonu aldılar. Saat 5:30'da Kızıl Muhafızlara teslim oluncaya kadar dayandılar. Onların ihanetiyle öfkelenen askerler ve Kızıl Muhafızlar, savaş mahkûmu Kadetlere kötü davranmasından korkan Askeri Devrim Komitesi üç temsilcisini telefon santraline gönderdi. Temsilciler geldiklerinde Kadetlerin 2. Baltık Deniz Kuvetlerine gönderilmiş olduğunu gördüler.

Petrograd'daki karşıdevrimci ayaklanma böylece bastırılmış oldu. Bu, Geçici Hükümet'i Kışlık Saray'da savunan burjuva muhafızların yani Kadetlerin özel bir ayaklanmasıydı.

4
BEYAZ MUHAFIZLARA KARŞI SAVAŞAN DEVRİMCİ PETROGRAD

Geçici Hükümet'in tek savunucuları Kadetlerdi. Sovyet Hükümeti, kızıl başkentin emekçi nüfusu tarafından savunuluyordu. O günlerde Petrograd emekçileri proleter devrim adına müthiş bir kahramanlık, benzeri görülmemiş bir coşku ve tam bir sadakat göstermişlerdi. Onların desteği ve özverileri yeni rejimin ilk günlerinde kaçınılmaz olan örgütlenme açıklarını kapamıştı.

Farklı fabrika ve imalathane işçileri kahramanlık konusunda birbiriyle yarışıyordu. Askeri Devrim Komitesi'nin çağrısına karşılık olarak bazıları silahlarını kapıp cepheye gitti. Diğerleri Petrograd'a yaklaşan düşmana karşı siper aldı. Kızıl Muhafız bölge subay-

ları silahlı işçi birlikleri kurarak onları Pulkovo'ya gönderdiler. Fabrikalarda savaş gereçlerinin üretimi sabah akşam sürüyordu. İşçiler zırhlı araçları onarıyor, silahlarla donatıyor ve trenleri zırhlı hale getiriyorlardı. Bu durum Putilov Fabrikası Komiseri tarafından daha sonra şöyle betimlenmişti:

"Kerenski'nin karşıdevrimci macerası süresince ben, Askeri Devrim Komitesi'nin ricasıyla Krasnoye Selo ve Gatçina ve aynı zamanda Pulkovo-Aleksandrovka'daki pozisyonlara gönderildim:

2 zırhlı araç

4 uçaksavar ile donatılmış 4 motorlu kamyon

4 cephane yüklü kamyon

2 Kızıl Haç kamyonu –bizim tarafımızdan sargı ve tıbbi malzemeyle donatıldı–

2 sahra mutfağı –bizim tarafımızdan onarıldı–

Biz aynı zamanda atıcılar, –topçu neferleri ve eskortlarla birlikte şunları gönderdik–

4 kırk ikilik bore silahı ve 19 üç inçlik top

Ben 200 kişilik işçi birliğiyle ileri pozisyonlara giderek 5 gün 5 gece orada kaldım. Çok sık olarak teknisyenler silahları tamir etmeleri için siperlere gönderiliyordu. 500'ün üzerinde Putilov işçisi ve 50 marangoz gerekli tüm aletlerle birlikte siperlere gönderildi.

Putilov fabrikası operasyonda yer alan adamlara yakıt, gazla çalışan otomobil, vs. sağlıyordu. Biz Krasneyo Selo'dan Gatçina'ya Kızıl Haç birimleri gelene kadar yolcu otobüsleriyle yaralı taşıdık.

Tüm hasarlı kamyonlar, gece gündüz çalışan otomobil tamirhanemizde derhal onarılıyor ve onarım bittiği an Devrim Komitesi Karargâhı'na dönüyorlardı."[76]

Kızıl Muhafızların Putilov birimi binlerce seçilmiş devrimci savaşçıdan oluşuyordu. Ekim günlerinde sadece Putilov işçilerine, 1212'sinin tamamen çalışır konumda olduğu belirtilen 2000'nin üzerinde silah ve Putilov tersanesine de 804 silah ulaştı. Putilov fabrikasında çalışan gençlerin yarısından çoğu Kızıl Muhafızlara katıldı. Adamların çoğu teknik kuvvetlerde, bazıları şoför, diğerleri topçu birliklerinde görevlendirildi. Putilov fabrikasının yirmi iki kamyon sürücüsü Askeri Devrim Komitesi'nin hizmetine verildi ve Kras-

noye Selo-Tsarskeyo hattına gönderildiler. Sonra, Gatçina biriminin karargâh şefi özlü ve askeri terimlerle yazılmış ve onların görevlerini özenle yerine getirdiğini ve şimdi Putilov fabrikasına geri döndüklerini belirten bir sertifika yaptırdı.[77]

O günlerde Petrograd'ın emekçi kesiminin yaşadığı bölgelere gergin bir hava hakimdi. İşçiler Kızıl Muhafızlara katılmak için topluluklar halinde bölge karargâhlarına akın ediyorlardı. Çoğu ordu subaylarının toplandığı şüpheli evleri rapor ediyorlardı. Fransız-Rus Tersanesi çalışanları, sınıflandırılmamış maddelerin ücretsiz olarak karşıdevrimciler tarafından sağlandığı "Columbia", "Mayak" ve "Svoboda" batakhanelerinin kapatılmasını istediler.

Birbiri ardına üzerlerine aceleyle savaş sloganları yazılmış pankartlar taşıyan silahlı işçi gönüllüleri Viborg bölgesindeki Bolşoy Sampsonevski alanına doğru yürüyüşe geçtiler. Bu yığınlar kısa süre önce "Sessiz Vadi" tavernasına barınak olan bölge Sovyet binalarına ve bölge subay karargâhlarına ulaştılar. Odalar kalabalık ve gürültülüydü. Burada yeni seçilmiş subaylar ehliyetlerini aldılar. Silahsız adamlara silah, kıyafetleri kötü olanlara ise giyecek verildi. Askeri eğitmenler birbiri ardına birlikler oluşturdular ve bu birlikler Moskova Alayı Bandosu tarafından çalınan askeri marşlar arasında Pulkova'ya gitmek üzere Tsarskeyo Selo istasyonuna yürüdüler. Boru fabrikası, Siemens-Halske ve Possel'in işçileri doğrudan işyerlerinden komutana gelerek kendilerine silah verilmesini ve ateş hattına gönderilmelerini istediler. Gün boyunca 3 bin tüfek dağıtıldı ve işçiler hâlâ yığınlar halinde geliyorlardı. Yeterli sayıda silah olmadığı için işçiler kazma ve kürekleri alıp siper kazmaya gittiler.

Pulkova yolunda başı sonu belli olmayan devrimci birlik konvoyları sağanak yağmurun altında yürüyordu. Onlara silahlı işçilerle dolu motorlu kamyonlar da yetişti. Yaşlı adamlar ve gencecik çocuklar cepheye koşuyordu. Gatçina'ya giden trenler dolup taşmasına rağmen hâlâ insanlar onlara binmeye çalışıyordu. Kızıl Muhafızlar ve denizciler tramvayların tepesine ve basamaklarına tırmanıyorlardı. Silah seslerinin belli belirsiz duyulduğu yerlere müthiş bir akın vardı.

Cephede çamura bulanmış binlerce erkek ve kadın siper kazıp dikenli tel çekiyordu. Onların önünde Kızıl Muhafızlar aceleyle kazılmış sığ hendeklere uzanarak dikkatle düşman yönüne bakıyorlardı. Arkadan takviye kuvvetler sağlam ve güvenli adımlarla geliyorlardı.

Bölge Komiteleri, fabrika ve imalathanelerde çalışan kadınları küçük ilkyardım birimlerinin oluşturulduğu yerlerde gönüllü hemşire olmaya çağırdı.

Bir gecede iki yüzden fazla kadın Siemens-Halske'de kayıt oldu, gerekli tıbbi malzemeleri kendileri sağlayarak bir an önce cepheye gittiler.

Petrograd'ın emekçi kadınları yaralılara ilkyardım sağlamanın yanında birçok yolla bu büyük mücadeleye katıldılar. Askeri ilaç fabrikasında kadınlar erzak temin edip, onları fabrikanın mutfağında pişirip pek uzakta olmayan cepheye götürdüler. Aç ve üşümüş askerler yemek getiren kamyonların etrafını kuşattılar ve kadınlar yemekler soğumasın diye koyun postlarıyla sardıkları kazanlardan sıcak patates, et ve ekmek somunları dağıttılar.

Ekim günlerinde genç işçiler, kendi sınıflarına özgü bir coşkuyla savaştılar. Kendine özgü öngörüsüyle devrimin çarpışan kuvvetlerini tahmin eden Lenin, ayaklanma planında gençlere önemli bir yer vermişti. "Dışarıdan Birinden Öğütler" adlı mektubunda komutanlarına planın uygulanması konusunda önerilerde bulunan Lenin şunları söylüyordu:

> "Onlar en emin unsurları seçmeliler (bizim 'şok taburlarımızı', genç işçilerimizi ve aynı zamanda en iyi denizcileri)."[78]

Genç işçiler emekçi kesimin büyük liderinin beklentilerini doğruladı. Genç proleterler Kızıl Muhafızların %30-40'ını oluşturuyordu. Birçok fabrikada Kızıl Muhafızlar çoğunlukla gençlerden oluşuyordu.

Bu genç adamlar Krasnov ve Kerenski kuvvetlerine karşı mücadelede en aktif görevleri üstlendiler.

1932 yazında Ekim Devrimi'nde yer alan 2274 eski Petrograd Kızıl Muhafızı arasında yapılan bir araştırma gösteriyordu ki onlardan 900'ü yani yaklaşık %40'ı o zaman 23 yaşın altındaydı.

Bu aynı zamanda bu büyük olayın gerçek değerini yadsımaya çalışan Sovyet Hükümeti'nin düşmanları tarafından da açığa vuruldu. 29 Ekim'de Menşevik gazetesi *Yedinstvo* "Kutsal Suç" adı altında yayınlanan bir makalede 15, 16 yaşındaki çocuklardan oluşan Kızıl Muhafızların Kerenski birlikleriyle savaşmaya gönderildiği iddia ediliyordu:

> "Onlar şehir kapısı yönünde yüzler ya da binlerce kişilik gruplar halinde sokaklarda yürüyorlardı."[79]

Parlak bir gelecek için sıkı bir mücadeleye girişen Petrograd proleterleri, genci ve yaşlısı bir bütün olmuştu. Babalar, analar ve çocuklar –bölünmez proleter ailenin üyeleri– Sovyet hükümetleri adına savaşmak için kitleler halinde yürüyorlardı.

29 Ekim Askeri Devrim Komitesi için kritik bir gündü. Lenin ve Stalin tarafından yönetilen yeni hükümetin genç organı aniden ciddi bir teste tabi tutuldu.

Şafak vaktinde, şehirde aniden bir ayaklanmanın başladığı ve Kadet okullarının, Sovyet Hükümeti'ne karşı ayaklandığı öğrenildi. Sabah saat 5'te Askeri Devrim Komitesi'nin odalarında ışıklar hâlâ yanarken telefon sertçe çaldı.

Yorgun asker ahizeyi kaldırdı ve derinden gelen heyecanlı bir ses duyuldu. Bu, Subay Elektrik Mühendisliği Okulu Alay Komitesi'nin görevdeki üyesiydi. Şunları söyledi:

> "Nikolayevski Okulu'ndan olduğu aşikâr yaklaşık 60 Kadet İnzenernaya caddesinde belirdi. Silahlıydılar. Yanlarından geçip giden askerleri durdurup onları kendilerine katılmaya çağırıyorlardı. Onlar muhtemelen Mikhailovski Binicilik Okulu'na gidiyorlardı."[80]

Sabah 8'de tüm şüpheler dağıldı. Şu mesaj alındı:

> "Mikhailovski Binicilik Okulu Kadetler tarafından işgal edildi. Litvanya Alayı'nın makineli tüfekçileri oraya doğru gidiyorlar."[81]

Sonra daha kötü haber geldi:

"Kadetler, Mikhailovski Binicilik Okulu'ndan zırhlı arabalarla ilerliyorlar ve Merkez Telefon Ofisini işgal ettiler. Binicilik Okulu'nda tek bir subay bile yok. Makineler oraya bırakılmış."[82]

"Vladimirski Okulu. Gece, uykudayken işgal edildiler ve Bolşoy alanına yerleştirilmiş karma bir bölük silahsızlandırıldı. Çatışma Bolşaya Grebetskaya caddesi çevresinde devam ediyordu."[83]

"Şpalernaya caddesinde Mühendislik Okulu Kadetleri gazete ve broşür satıyordu."[84]

Askeri güçler ayaklanmanın üzerine yürüdüler. Askeri Devrim Komitesi'nin odaları kalabalık ve tüfeklerin saplarına vurulan damga sesi ve emirleri, talimatları, sertifikaları ve özel konferans notlarını yazan daktilocuların çıkardığı sesle gürültü içindeydi. Deri ceketli ve buruşuk askeri paltolar içindeki adamların sesleri –komite üyeleri– çatlak ve boğuktu. Uykusuzluktan çökmüş gözleri alev alevdi. Odalar ve koridorlar genç ve yaşlı silahlı işçi kalabalığının ayak sesleriyle yankılanıyordu. Solgun yüzleri fabrika kiriyle siyahlaşmış; fişeklerini omuzlarına takmış asker kalabalığı ve yüzleri rüzgarla yıpranmış ve bellerine el bombaları sokmuş denizciler vardı.

Bazıları adamları için erzak ya da cephane istiyordu. Diğerleri de birliklerine hakim olan gerginliği rapor etmeye gelmişler, geriye kalanlarsa talimat, öğüt ya da yardım almaya gelmişlerdi.

Dışarıda, otomobil motoru gürültüsü duyuldu. Silahları aynı makineli tüfekler gibi tıkırdayan motosikletçiler Smolni'nin girişine hızla geldiler ve motorlarından inip aceleyle mesajları iletmek için içeri girdiler.

Bu mesajlar, her taraftan akarak geliyordu. Saat 3:20'de Putilov fabrikasından tüfek ve silah seslerinin duyulduğunu bildiren ve önlem alınıp alınmadığını soran bir mesaj geldi.[85]

Aşağıdaki mesaj, 1. Don Kazak Alayı'ndandı:

"Kerenski birliklerinden bir delegasyon geldi ve alayı onlara katılmaya ikna ettiler. Alay kararsızlığa sürüklendi."[86]

Hordikainen, –Tsarskeyo Selo'da yaşayan biri– tüm yolu yürüyerek gelmişti ve şunları anlattı:

"Kasaba Kerenski birlikleri tarafından işgal edildi, onların çoğunluğu demiryolu istasyonu yakınlarına biriktiler. Askerler, köylülerden

koyunlarını ve tüm erzaklarını onlara vermelerini istiyorlar, buna karşılık nadiren onlara fiş veriliyordu. Açılan ateş sonucu 2-3 çocuk da öldürüldü.

Bir mermi garnizon hastanesine isabet etti. Sovyet üyelerinden bazıları, yaklaşık 8 kişi ve bazı birlikler kasabada kaldı."[87]

Kaç kişi olduklarını Hordikainen söyleyemedi. Telefon neredeyse aralıksız çalıyordu.

1. Şehir Bölge Sovyetleri Komutanı "öğle üzeri zırhlı bir aracın Sovyet binalarına ateş açtığını" rapor etti.[88]

Komiser Medvedev rapora şunları yazmıştı:

"İsmailovski Alayı mevziye hareket ediyor. Motosikletçiler Aleksandrov istasyonuna gönderilmeli."[89]

Uzman militan ise şunları rapor etti:

"Yığınların katıldığı bir miting Obvodni kanalında yapılacak. Tam olarak nerede ve ne zaman olacağı henüz kesin değil. Keşif kolları dışarı gönderilmeli. Mitingin karşıdevrimcilerce yapıldığını sanıyorum."[90]

Petrograd'da çatışmalar başlamıştı ve Kerenski Kazaklarla birlikte şehre yaklaşıyordu. Gece şehrin üzerine sessizce indi ve tüm ışıklar tekrar yandı. Uzaklarda belirsiz top atışları ve makineli tüfek sesleri duyuluyordu. Koca şehir soğuğa ve sise gömülmüştü ve kimse onun ötesinde neler olup bittiğini tam olarak bilmiyordu. Çatışma nasıl gidiyordu? Kim üstün konumdaydı? İnsanlar telefon alıcılarına kaşları çatık, karamsar bir yüzle ve öfkeyle gerilmiş olarak sarılıyordu. Kadetler hâlâ telefon santralini ellerinde bulunduruyorlardı. Devlet Bankası Koruma Komiseri, telefon ettiğinde başlarına doğrultulmuş silahlarıyla Kadetlerin başında dikildiği telefoncu kızların cevap verdiğini, bundan dolayı da onu istediği yere bağlayamadıklarını bildirdi.[91]

Sonunda biraz daha neşeli haberler geldi ve endişeyle bekleyen insanların yüzü sevinçle ışıldadı.

Akşam saat 9

Kadetler tarafından tutuklanan Tsarskeyo Selo tren istasyonu komiserlerinin serbest bırakıldığı haberi geldi.

Akşam saat 10

Petersburg bölgesinden gelen mesaj:

"Pavlovski Okulu'na bitişik birçok evin pencereleri, okula açılan ateş sonucu parçalandı. Halk arasında heyecan hakim. Başkaldırıcı bir tutum büyümekte ve acilen önlem alınmalı. Bölge komitesi, camcıların çağırılıp, ekstra kış çerçevelerinden camların çıkarılıp yerine takılmasını önerdi. Bundan başka camları kırılmış olan dükkanların çevresine muhafızlar konulmasını aksi takdirde yağmanın başlayacağını belirtti."[92]

Akşam 10:55

Phoenix fabrikasından gelen telefon mesajı:

"Mikhailovski Topçu Okulu'nun askerleri kuşatıldı. Silahlar Kızıl Muhafız ve Moskova Alayı subayları tarafından alındı. Bir motorlu kamyon halihazırda yüklenmiş durumda. Okul araştırılmakta."[93]

Akşam 10:55

Aşağıdaki mesaj Moskovskaya Zastava'nın devrimci subaylarından geldi:

"Mümkün olduğunca çok ambulans istiyoruz. Çok sayıda yaralı var. Petrograd şosesi yönünden düşmanın sevinç çığlıkları duyuluyor. Bize ulaşan ve henüz kesin olmayan bir bilgiye göre Kerenski'nin emrinde zırhlı bir tren var, bu nedenle topa ihtiyacımız var."[94]

Bu cephenin sesiydi. Kadetlerin hain ayaklanmasını bastırırken ve şehirde düzeni sağlamaya çalışırken, Askeri Devrim Komitesi bir dakika bile düşmanın Kızıl Petrograd'a yaklaşmakta olduğunu ve bu sisli gecede ateşin devam ettiğini ve kan aktığını unutmuş değildi. Komite toplantısında, kesin ve kati kararlara çabucak ulaşıldı:

"1. Kazak Bölüğü arasında kışkırtıcılık yapan Kerenski delegasyonu tutuklanacak.

2. Tutuklu kabine bakanlarının bulunduğu Peter ve Paul Kalesine bugün ziyaretçi kabul edilmeyecek.

3. Bir yiyecek bölümü kurulmalı.

4. Mutlaka iki delege bilgi toplamak için cepheye gönderilmeli.

5. Subaylar Neva ve Kanal'da yüzen kayıkları daha yakından incelemeli."

Bir demiryolu grevi bekleniyor. Demiryolu İşçileri Birliği Bütün Rusya İdari Komidesi'nin (Vikzel) bir üyesi, Kerenski'ye birliklerinin Petrograd'a saldırmasını önlemek amacıyla bir delegasyonun gönderilmesini istedi.

Semyonovski Alayı'ndan gelen bir delege adamların kızgın olduğunu belirtti. Onlar harekete geçmek istiyorlardı, fakat hiçbir emir almamışlardı. Ne yapacaklarını bilmiyorlardı.

Çözüm: Şu anda bir garnizon toplantısı yapılmakta. Delege oraya gitmeli, ilgili olduğu konularda karar alınmasında yer almalı.

Cepheden birbiri ardına yorgun, ıslak ve çamura bulanmış bir halde haberciler geliyordu. Adamların aç ve bitkin olduğunu rapor ediyorlardı. Albay Walden, bir bölük komutanı, şu mesajı gönderdi:

> "Lütfen, Pulkovo köyündeki Tsarskeyo Selo savunma birimlerindeki 1500 askere ekmek ve erzak sağlanması için derhal bir emir çıkartın. Erzaklar öğleden önce ulaşınalı yoksa birlik daha fazla dayanamaz. İki motorlu kamyon erzakları getirmek için gönderildi. Her şey onların zamanında gelmesine bağlı."[95]

Bu emir derhal çıkarıldı. Askeri Devrim Komitesi şu mesajı acilen Fırıncılar Birliği'ne gönderdi:

> "Petrograd'a yardıma gelen birlikler ekmeksiz kalmasınlar diye bir grup fırıncıyı derhal Smolni Enstitüsü'ne gönderin."[96]

İşçi Muhafızları Levazım Komiseri yardımcısı ve Petrograd'a yaklaşan birlikler şu emri aldılar:

> "Derhal bölgedeki dükkanlardan Petrograd yakınlarında çarpışan işçi muhafızları ve birlikler için günde yaklaşık 8 bin insanı doyuracak kadar erzak sağlayın: Konserve et, ekmek veya bisküvi, tereyağ, şeker, çay. Alınan erzaklara karşılık fiş verin. Herhangi bir ret, gecikme, ikiyüzlü davranma ve diğer sebeplerden dolayı... askeri birlik çağırmaya, karşı gelenleri tutuklamaya, gerekli erzakı dükkanlardan almaya ve olayla ilgili rapor yazmaya tam olarak yetkilisiniz. Hızlı ve kararlı olarak hareket edin. Bu emrin yerine getirilmesinin gününü ve saatini rapor ediniz."[97]

Bu arada yeni kuvvetler, silah ve diğer savaş malzemeleri artan oranda cepheye gönderilmişti. Helsingfors'taki Baltık Filosu Mer-

kez Komitesi'ne, torpido botlarını harekete hazır tutmaları ve bir sonraki emri beklemeleri mesajı gönderildi.

Petrograd Askeri Bölge Komutanı Muravye; "Tüm savaş uçaklarının harekete hazırlanması, 4 helikopterin şafakta havaalanında emre hazır olması ve geri kalanların yedekte hazır beklemesi..." emrini verdi.[98]

Projektörler cepheye gönderildi. Telefon operatörleri de gönderildi. İşçiler telaşla siper kazmak için kayıt oluyorlardı. Peter ve Paul Kalesi dört zırhlı araç gönderdi. Tüm el bombaları Kışlık Saray'da toplandı. Ayrı birlik ve alaylar demiryoluyla cepheye gönderildi. Takviye kuvvetler Kronstadt'dan geldi: Denizciler ve Kızıl Muhafızlar. Her şey cephe için! Başkentte yaşayan halk Petrograd'ı savunmakla görevli komutanın telkin edici şu duyurusunu okudu:

> "Tüm karargâhlara, yönetimlere ve kamu ofislerine işlerini her zamanki gibi yapmalarını emrettim. Başkent vatandaşlarını, emirlerin yerine getirilmesi hakkında şüpheye düşülecek bir şey olmadığı konusunda temin ederim. Eğer düzen devrim düşmanları tarafından bozulursa diye acımasız önlemler alınmıştır."[99]

Düşmanı karşılamak için ayaklanan emekçi Petrograd, mermi sesleri arasında kararlı mücadeleleri için hazırlandı. Onlar sadece tek bir istekle doluydu: Her alanda düşmanı yenmek ve ezip geçmek.

29 Ekim akşamı Petrograd Garnizonu temsilcilerinin toplantısı Askeri Devrim Komitesi'nin nezaretinde yapıldı. Askeri birimlerin 40 temsilcisi oradaydı. Gündem şöyleydi: 1. Bilgi; 2. bir karargâh kurulması; 3. birimlerin silahlandırılması; 4. şehirde düzenin sağlanması.

Bu konferansta Lenin üç defa; her zaman olduğu gibi açıkça, sakin ve güvenli bir şekilde konuştu. Gergin sessizliğin içinde konuşmakla Lenin dinleyicilerine taze güç ve güven aşıladı.

> "... Politik durum kendini askeri bir duruma indirgemiştir. Kerenski'nin zafer kazanacağı düşünülemez. Eğer bu olursa ne barış, ne toprak ne de özgürlük olur. Eminim ki muzaffer bir ayaklanmayı başarmış Petrograd askerleri ve işçileri Kornilovcuları ezmeyi başaracak-

tır... Politik amaç ve askeri amaç; bir komite örgütleyip kuvvetlere konsantre olmak ve askerlere tüm gereksinimlerini sağlamaktır. Her şeyin şimdiye kadar olduğu gibi başarıyla ilerlemesi için bu, tek bir saat bile harcanmadan yapılmalıdır."[100]

Böylece, emekçi yığınlarını birbirine bağlayıp, isteklerine dikkat ederek ve onları sebatla yönlendirerek Lenin Büyük Proleter Devrimin zaferini kesinleştirdi.

5
KERENSKİ–KRASNOV AYAKLANMASININ BASTIRILMASI

Kerenski 29 Ekim sabahı büyük bir moralle uyandı. Henüz Kadet ayaklanmasının başarısız olduğunu öğrenmemişti. Ona, talih sonunda yüzüne gülmeye başladı gibi geliyordu ve zafer umudu iki üç gün önce olduğu kadar uzak görünmüyordu.

Cepheden çağrılan zırhlı treni ziyaret etti ve subaylara Alman Filosunun Aland adasını işgal ettiğini ve Petrograd'a doğru geldiğini, başkentte Alman subaylar tarafından yönetilen isyancı bir grubun demiryolunu işgal ettiğini ve birliklerin Petrograd'a girmesini önlediğini söyledi. Bundan dolayı zırhlı trene emretti:

"Hattı boşaltın... birliklerin Petrograd'a ulaşması için Nikolayevski tren istasyonunu işgal edin. Kararlılıkla hareket etmeli."[101]

Sabahın ilerleyen saatlerinde karargâhını, bir gece önce Kazaklar tarafından işgal edilen Tsarskeyo Selo'ya nakletti. Tsarskeyo Selo'daki sarayda kuvvetleri seferber etmeye başladı. Luga'ya birlik trenlerinin gelişini hızlandırmak için bir subay gönderdi ve bu şehrin komutanına bir telgraf göndererek, Kazaklara yardım etmesi için bir gerilla birliğini acilen göndermesini emretti.

General Krasnov'un Kazakları, Tsarskeyo Selo'yu işgale devam ediyordu. Fakat cepheden beklenen yedek kuvvetler gelmekte başarısız oldular. Kerenski Güneybatı Cephesi'ndeki Finlandiya Tümeni'nden üç alay çağırdı. Birlik trenleri Dno'ya vardı, fakat Petrograd'daki olayları duyduktan sonra adamlar, şehre temsilciler gönde-

rerek Askeri Devrim Komitesi'ne, Sovyet Hükümeti'ne karşı eylemde bulunmayacaklarını bildirdiler.

İki birlik treni Osipoviçi'deki Libau-Romni hattına geldi. Askerler bir komite seçerek hiçbir koşulda Petrograd'a karşı yürümeyeceklerini açıkladılar.

Kerenski'nin yardım umduğu Bologoye garnizonu birlikleri, devrimci Petrograd'da erzak dağıtımını organize edecek bir Askeri Devrim Komitesi kurdu.

Sadece Amur Alayı'ndan 300 kişi Kerenski ve Krasnov'a yardım için geldi fakat bunlar bile "kardeşi kardeşe kırdıran bir savaşta yer almayacaklarını" açıkladılar.[102] Gerçekte, şehirde muhafızlık görevini üstlenmeyi reddettiler ve kışlalarını yakındaki köylere taşıdılar. Ağır silahlarla yüklü, zırhlı bir tren ve sadece süvari kılıcı olan 100 kişilik Orenburg Kazakları da şehre geldi.

Kazaklarda kararsızlık başgösterdi; onların arasında Kerenski'nin onları aptal yerine koyduğu şüphesi gittikçe büyüyordu. Çok sık olarak subaylar kendilerine fesat konuşmalar olarak gelen şu sözleri duyuyorlardı:

"Biz dünyada Kerenski hariç herkesle birlikte yürürüz."[103]

İlk olarak, daha sonra kendinin de kabul ettiği gibi Krasnov Petrograd'a karşı ilerlemenin zorunlu olduğuna Kazakları ikna etmede başarılı olan Komiser Stankeviç ve Voytinski tarafından kurtarıldı. Kazaklar bir şekilde sakinleştiler. Akşam, Kazak Komitesi temsilcileri Krasnov'a piyade desteği olmadan ilerlemeyeceklerini belirttiler. Krasnov onlara yalvarmak zorunda kaldı ve sonradan hatıralarında belirttiği üzere, "tüm etkisini dayanmak için kullandı".

Sonunda bir kez daha Kazakları Petrograd'a doğru ilerlemeye zorunlu oldukları konusunda ikna etmeyi başardı. Ama yine de kararlı bir saldırının söz konusu bile olamayacağı açıktı.

Bu sırada, Tsarskeyo Selo garnizon birliklerinde gerginlik daha belirginleşmişti. Orlovski Kapısında Kazaklarla çatışmalarından sonra kışlalarına döndüler ve silahları bırakmayı reddettiler.

Cepheden takviye kuvvetlerin gelmesi ümidinin boş olduğunun

farkına varan Krasnov Tsarskeyo Selo'daki birlikleri kendi birliklerine katmak için bir girişimde daha bulundu. Bu amaçla, 29 Ekim'de Tsarskeyo Selo garnizonunun tüm birimlerindeki subayları topladı. Bolşeviklere düşman olan subaylar adamlarını Kazaklara katılmaya ikna görevini üstlendiler; fakat sözlerini yerine getirmeyi başaramadılar. Bu sorunları tartışmak için toplanan askerlerin mitinginde, askerler Beyaz Muhafız ayaklanmasını desteklemeyi reddettiler.

14. Don Alayı'nın Tsarskeyo Selo'da olduğunu duyan Krasnov, subaylarını ve komiteyi topladı, fakat burada bile hayal kırıklığı onu bekliyordu. Krasnov'un şaşkınlığı karşısında, hepsi Bolşevik etkisi altında olduğunu kanıtladılar ve Kazaklara herhangi bir yardımda bulunmayı reddettiler. Göz önüne serilen olayların önemi, Lenin tarafından aynı gece Petrograd Garnizonu Alay Temsilcileri Konferansında yaptığı politik durum değerlendirmesiyle teyit edildi.

> "Politik durum konusunda fazla durmamam gerek. Politik sorunlar şimdi askeri sorunlara yaklaşmıştır. Aynı zamanda Kerenski'nin Kornilovcuları listelediği açıktı; güveneceği hiç kimse yoktu... Cephede hiç kimse Kerenski'yi desteklemiyordu... Asker ve köylü yığınları Menşevik ve Sosyalist Devrimcileri izlemiyordu. İşçi ve askerlerin herhangi bir toplantısında onda dokuzunun bizim için oy vereceğinden şüphem yok.
>
> Kerenski'nin çabaları Kornilovcular kadar umutsuz."[104]

29 Ekim akşamı Kerenski Kadet ayaklanmasının başarısız olduğunu öğrendi. Bu kötü haber sarayda toplantı odasında huzuruna gelen takipçisi olmayan liderler, ordusuz generaller Stankeviç, Gotz ve diğerleri tarafından iletildi. Gotz 27 Ekim gecesi bir grup Sosyalist Devrimci ile birlikte kaçmaya niyetlenmişti, fakat yakalanıp Smolni'ye götürüldü. Daha sonra serbest bırakıldı ve bundan yararlanarak kaçıp ayaklanmada yer aldı. Petrograd'dan kaçanlar panik içindeydi. Onlar aralarında münakaşa ediyor, başarısızlık için birbirlerini suçluyor ve birbirlerine karşı entrikalar çeviriyorlardı. Örneğin Savinkov hızla Grand Düşes Maria Sarayı'ndaki hizmetçi bö-

lümüne konan General Krasnov'a giderek, Kerenski'yi alt etmesini ve kendisinin birliklerin başına geçmesini önerdi ve şöyle dedi.

"Herkes sizinle birlikte ve sizin arkanızda."[105]

Gecenin geri kalan kısmı sonuçsuz müzakerelerle geçti. Tüm ordu birliklerinin harekât planı oluşturuldu. Tüm umutlar cepheden gelecek yardıma bağlanmıştı. Eğer Kazaklar başkent yakınlarına gelirlerse yardımın geleceğine inanıyorlardı. Stankeviç, Gotz ve Voytinski, birlikleri Petrograd'a karşı yürüyüşe ikna etme çabalarında büyük gayret gösteriyorlardı. Onlar Geçici Hükümet'e sadık birlikleri araştırmak için cephenin farklı bölgelerine seyahat ediyorlardı. Tsarskeyo Selo ve yakın çevredeki birliklere Kerenski ve Krasnov'a karşı harekete geçmemeleri için yalvarıyorlar ve Kazakların "mücadele ruhunu" ayaklandırmak için tüm güçlerini harcıyorlardı. Bu politik cesetlerin tüm çabaları boşunaydı, kimse onları dinlemiyordu.

Aniden ufukta yeni umut ışıkları belirdi. 29 Ekim saat 10 sıralarında Kadet ayaklanmasının başarısızlığı ortaya çıktığında Demiryolu İşçileri Birliği Bütün Rusya İdare Komitesi delegasyonu, Tsarskeyo Selo'daki saraya ulaştı.

Bu İdari Komite İnaugural'da 1917 Temmuzunun ikinci yarısında yapılan Demiryolu İşçileri Bütün Rusya Kongresinde seçilmişti. Bu bileşim "partiler üstü" olduğunu iddia eden gerçek doğasını açığa vuruyordu. 41 üyesinden, 14'ü Sosyalist Devrimci, 6'sı Menşevik, 3'ü Popüler Sosyalist ve çoğunluğu birliğin ileri gelen bir subayının kabul ettiği gibi "aslında Anayasal Demokrat" olan 11 partisiz üyeydi. Böyle bir bileşimin organı, demiryolu işçilerini yönlendirdiğini iddia ederken, doğal olarak proleter devrimi izleyen günlerde yasal anti-sosyalist entrikanın merkezi olmuştu.

Bu idarenin merkezi Moskova'daydı. Devrim haberi ulaşır ulaşmaz da kendini "demokrasinin kurtarıcısı" ve çatışan taraflar arasında "arabulucu" ilan etmişti. 26 Ekim'de Demiryolu İşçileri idarecileri, karargâhlarını Petrograd'a taşıdı ve aynı gün "şu an toplantıda olan Sovyet Kongresinin geçerliliği" hakkında şüphelerini dile getiren ve "tüm ülke tarafından otoritesi kabul edilen bir hüküme-

tin olmayışı" konusuna parmak basan bir telgraf gönderdi.[106] Bildiri onların son zamanlarda olan olaylara karşı tutumunu açıklıyordu. Bildiri kesinlikle Geçici Hükümet'i itham etmiyordu. Sonrakinin tüm ülke için yeteri kadar otoriter olduğu düşünülürse, hükümet, kaderlerini düzeltmek için grevde olan demiryolu işçileri ve bakanlar arasında arabuluculuk rolüyle Demiryolu Bakanlığı'nın kapısını aşındırıyordu.

Fakat Demiryolu İşçileri İdaresi liderleri, Ekim Devrimi'nden sonraki ilk gün ele aldıkları gibi demiryolu işçilerini Bolşeviklere karşı kışkırtmada başarılı olamadılar. Ekim günleri boyunca Demiryolu İşçileri İdaresi Kontrol Komitesi'nin bir üyesi günlüğüne şunları yazdı:

> "Demiryolu katiplerimizden ve memurlarımızdan çoğu Sağ Anayasal Demokrat eğilimli; ancak atölyeler neredeyse tamamen Bolşeviklerin etkisi altında."[107]

Bu durum Demiryolu İdaresi'ni, burjuva demokrasiyi "nötr olma" bayrağı altında kurtarmak için iç savaş başlatmaya yöneltti. Koşullar farklı olsaydı "İdare" açıkça Sovyetlerin dağıtılmasını savunurdu.

29 Ekim'de Krasnov-Kerenski'nin Gatçina yakınlarındaki saldırısı en hararetli noktasındayken, Demiryolu İşçileri İdaresi hakim güç konusunda bir çözüme varıp şu telgrafı gönderdiler:

> "Tümüne, Tümüne, Tümüne!
>
> Ülke hükümetsizdir... Halkın Komiserleri Konseyi Petrograd'da tüm ülkenin desteğini ve onayını almadan tek bir partiyi taban alarak kuruldu. Yeni bir hükümet mutlaka oluşturulmalı."[108]

Bu yeni hükümet, onlara göre, Bolşeviklerden Popüler Sosyalistlere kadar tüm sosyalist partilerin işbirliğiyle kurulmalıdır. Telgraf şöyle devam ediyordu:

> "Demiryolu İşçileri Birliği demiryolu trafiğini durdurmak pahasına bile olsa, bu kararı her şeye rağmen uygulamaya çalışacağını açıkladı. Trafik 29 ve 30 Ekim gece yarısı durabilir. Petrograd ve Moskova'daki düşmanlıklar bu saate kadar durmazsa diye."[109]

Aynı gün Demiryolu İşçileri İdaresi delegelerini Kerenski'ye gönderdi ve eğer şartları kabul edilmezse demiryolu trafiğinin gece yarısı durdurulacağını bildirdi. Kerenski ve yoldaşları ellerine zamanla oynayabilecekleri bir koz veren bu önerinin üstüne atladılar. Kerenski "Kurtuluş Komitesi'ne" bağlı parti temsilcilerini ve Sosyalist Kabine Bakanlarını öneriyi tartışmak ve Demiryolu İşçileri Birliğine Tsarskeyo Selo'ya gitmeleri için fırsat sağlamalarını rica etmek için topladı. Delegeler tatmin olmuştu ve "İdare"lerine bunu bildireceklerine söz verdiler. Bunun ardından Kerenski Mogilev'e ordu örgütleriyle görüşmeye gitmek için bir trenin emrine verilmesini talep etti. Son birkaç gündür boş bir çabayla Genelkurmay'a ve generallere ulaşmaya çalıştıktan sonra, aynı şeyi şimdi de Demiryolu İşçileri İdaresi için deniyordu. Delegeler onun ricasını ilettiler ve böylece Demiryolu İşçileri İdaresi'nin "tarafsızlığının" onların karşıdevrimcilere yaptıkları aktif yardımı gizlemek için bir perde olduğunu kanıtladılar. Kerenski ile görüşmelerinden sonra delegeler Petrograd'a döndüler.

Bu arada, Petrograd'da Krasnov kuvvetlerini püskürtme hazırlıkları devam ediyordu. Kadet ayaklanmasını bastırdıktan sonra, Askeri Devrim Komitesi kızıl başkenti savunmak ve düşmana yıkıcı bir tokat atmak için enerjik tedbirler aldı.

Operasyon planı tekrar gözden geçirildi. Hat için merkez görevi gören Pulkovo tepeleri çekirdeğini Viborg bölgesi birliklerinin oluşturduğu Kızıl Muhafızlar tarafından işgal edilmişti. Noviye Suzi köyü çevresinin sağ tarafını Helsingfors ve Kronstadt'dan gelen denizciler işgal etmişti. Bolşoye ve Podgorneye Pulkovo bölgesinin sol tarafını İsmailovski ve Petrograd alayları işgal etmişti. Buraya 4 zırhlı araç gönderilmişti. Devrimci Kuvvetlerin toplam gücü 10 bindi. Ciddi boyutta cephane yetersizliği vardı; Sovyet birliklerinin sadece iki arazi silahı vardı. Bu ertesi gün çarpışma başladığında daha iyi anlaşıldı, General Krasnov'un elinde daha çok sayıda silah vardı.

Sovyet birimleri geceyi siper kazarak geçirdi. Karargâh merkezini Podgornoye Pulkovo eteklerindeki bir kulübeye aldı ve erzakla-

rın dağıtılması ve önceden belirlenmiş mevzilere gelmeye devam eden silahlı işçi birliklerinin gönderilmesi hakkında son emirlerini yayınladı. Sovyet birliklerinin saldırısının 30 Ekim sabahı başlaması kesinleşmişti.

Krasnov birliklerine karşı saldırıyı hızlandırmak için Stalin Sergo Oryonikidze'yi bir grup Bolşevik'in başında cepheye gitmekle görevlendirdi. 29 Ekim'de Askeri Devrim Komitesi, Baltık tren istasyonu komiserine özel bir lokomotifi Oryonikidze'nin hizmetine vermesini emretti ve o bununla cepheye gidecekti. Oraya vardığında durumu inceledi ve Kızıl Muhafızlarla konuştu. Zaferin kazanılacağına olan güveni adamları büyük ölçüde neşelendirdi. Saldırı planını iyice inceledi ve Lenin ve Stalin'e bununla ilgili bir rapor gönderdi. Stalin, Kazaklar belki barikatları aşmada başarılı olurlar diye Pulkovo'nın etrafına da siper kazılmasını ve barikatlar kurulmasını gerekli görüyordu.

Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri D. Z. Manuilski dahil Pulkova hattını ziyaret edip şunları rapor ettiler:

> "Askerlerin moralleri mükemmel. Sakin, kararlı ve inatçılar. İşçi muhafızlarında subay eksikliği hissediliyor. Askerler azimli. Denizciler de öyle... Askerler Kadetlerin bastırıldığı konusunda bilgilendirildi ve bu onlar üzerinde çok olumlu bir etki yarattı."[110]

Gece Askeri Devrim Komitesi üyeleri subay karargâhını ziyaret ettiler. Konuşma sesleriyle ve sigara dumanıyla dolu bir odada birçok subay ve asker buldular. Haritalar masanın üzerine yayılmıştı. Saldırı planı tartışılıyordu. Krasnoye Selo tarafındaki hücum hareketlerinin kuvvetlendirilmesine karar verildi. Askerler özellikle de gözcüler tartışma devam ederken plana alternatifler önerdiler. Çoğunluğu Kışlık Saray'ın işgalinde yer alan Kızıl Muhafızlar, saldırının hızlandırılması talebinde bulundular. Mücadele ruhları çok yüksekti ve ilerlemeye çok istekliydiler. Onların gururu askerleri ve denizcileri etkiledi.

Askeri Devrim Komitesi temsilcileri ciddi boyutta cephane eksikliği olduğunu öğrendiler ve bunu komiteye rapor ettiler.

Temsilcilerinin raporunu alan Askeri Devrim Komitesi cephedeki askerleri güçlendirmek için iki yoldaşa ek olarak cephane ve motorlu araç göndermeye karar verdi. Bir grup yoldaş otomobil tedarik etmeye gönderildi, birkaç saatlik çabadan sonra Pulkovo'ya telaşla gönderilen birçok araba buldular. Aynı zamanda silahları taşımak için 50 at tedarik edildi.

Bu arada Lenin ve Stalin cepheyi desteklemek için çaba harcıyorlardı. 30 Ekim sabahı Bolşevik Partisi'nin tüm bölge örgütçülerini topladılar. Yaklaşık on ya da yirmi adam topladı ve Lenin onları Pulkovo'daki durum hakkında bilgilendirdi. Lenin ve Stalin belki şehirde de çarpışmak gerekir diye yığınları ayağa kaldırmanın gerekliliği üzerinde duruyordu. Silah temin edilmesini ve birliklerin kurulmasını önerdiler. Lenin, yarım sayfalık bir not kağıdına Putilov fabrikasından cephe için gerekli olan her şeyin alınmasına izin veren bir bildirge yazdı.

30 Ekim sabahı erken saatlerde Petrograd'dan gelmeyi başaran bir öğrenci, Krasnov'un huzuruna çıktı ve Kazak Kuvvetleri Birlik Konseyi'nden bir mesaj iletti. Panik içinde olan Kadet ayaklanması lideri şunları yazmıştı:

> "Petrograd'da durum çok kötü... Kızıl Muhafızlar Kadetleri parçaladı. Piyade alayları kararsız ve tarafsız olarak bekliyorlar... Kazaklarda piyade birimleri harekete geçene kadar bekliyor... Tüm umutları Krasnov Tümeninde. Birlik Konseyi derhal Petrograd'a ilerlemenizi talep ediyor."[111]

General Krasnov Kazaklara ilerlemelerini emretti. Bir Kazak bölüğünü Kızıl kuvvetlerin sağ kanadına karşı Krasneyo Selo'ya gönderdi. Yarım bölük Bolşoye Kuzmino çevresindeki Kızıl Kuvvetlerin sol kanadını incelemeye gönderildi. Bir süvari bölüğü Slovyanka ve Kolpino yönüne tetkike gönderildi. Kazaklar tarafından el konulmuş cephanelik Redkoye Kuzmino köyü çevresine yerleştirildi. Buranın bir şekilde arkasına Krasnov'un ana kuvvetleri yerleşmişti. Krasnov Redkoye Kuzmino sırtlarındaki bir gözetleme noktasından kişisel olarak çarpışmayı izliyordu.

Kızıl kuvvetler Beyaz Muhafızların saldırmasını beklemedi. 30

Ekim sabahı operasyon planına göre Kızıl Muhafızlar saldırıya geçtiler. Komutanlarının önderliğinde yamaçtan aşağı indiler.

Subayların komuta ettiği deneyimli topçular tarafından kullanılan toplar açısından üstün durumdaki Kazaklar, Kızıl kuvvetlerin büyük kayıplar vermesine neden oldular. Birçok işçi hayatlarında ilk defa topçu ateşi altındaydı. Çarpışmanın ortasında komutanlar genç askerlere nasıl sığınacaklarını öğretiyorlardı. Kızıl Muhafızlar toprağa sarılmışlardı ve şarapneller başlarının üstünde uçuşuyordu. Düşman topları Kazakların ilerlemeye hazırlandığı noktanın arkasına bir baraj oluşturdu.

Fakat Kızıl Muhafızlar kaçmadılar. Haykırışlar duyuldu, ses yükseldi ve tekrar Kızıl Muhafızlar ayaklanıp çarpışmaya başladı.

Kazaklar dingin askerlerine ve çarpışmadaki gayretlerine rağmen Kızıl Muhafızların saldırısına dayanamadılar. Sivil kabanlı, uzun ve yoğun asker hattı Pulkovo sırtlarından aşağı aktı. Sayılamayacak kadar çok yığınlar, tüm ulus bir avuç ayaklanmacının üzerine koşuyormuş gibi görünüyordu. Kazaklar tereddüt etmeye ve dalgalanmaya başladılar, ve bu Kızıl Muhafızların ilerleyişiyle arttı.

Kolpino birliklerinin çalıştığı sağ kolda Kızıl Muhafızların sebatına karşı bir Kazak saldırısı patlak verdi. Kızıl Muhafızların iki zırhlı aracı vardı, fakat Krasnov toplarının attığı şarapneller yolda büyük çukurlar açmıştı. Zırhlı araçlardan biri çalışmaz hale gelmişti ve mermi atışıyla bozulduğu izlenimi edinen Kazaklar kılıçlarını çıkarıp saldırdılar. Kızıl Muhafızlar yakınlarına gelmelerine izin verdiler ve aniden makineli tüfeklerle ateş açtılar. Kazaklar yere serildiler. Komutanları ve birçoğu öldü. Kolpino birliğinin kaybı bir yaralı ve bir kayıptı.[112]

Öğleye doğru üç topçu bataryası Petrograd'dan geldi. Kızıl kuvvetlerin saldırısı böylece artan yoğunluktaki top atışıyla desteklendi. Toplar sadece Kazakların ön pozisyonlarına değil arkalarına da isabet ediyordu. Silahları gittikçe sustu ve geriye doğru çekilmeye başladılar. Kazakları saf dışı eden Kızıl birimler Bolşoye Kuzmino'yu ele geçirdi. Petrograd ve İsmailovski Takviye Kuvvetleri açık

düzende ilerlemeye başladılar ve demiryolu hattı açıklarına gelip Tsarskeyo Selo'ya yaklaştılar.

Kerenski Gatçina'daki saraydaydı. Bir gün önce sergilediği tüm kibir ve kasıntı yok olmuştu. Tekrar telgraf aletiyle telefon arasında koşuşturmaya başladı. Artık etrafındaki insanlara güvenmiyordu. General Krasnov, Gatçina'ya bir muhafız şefi atamış ve Kerenski'den atamayı onaylamasını rica etmişti. Kerenski bunu yaptı fakat on beş dakika sonra kendi "süper şefini" atadı.[113]

Petrograd'dan aldığı kötü haberler onu umutsuzluğa sürüklüyordu. Kışlık Saray'ın işgali sırasında yaptığı gibi tekrar kaçmaya ya da onun deyimiyle "yaklaşan birlik trenlerini derhal karşılamaya" karar verdi. 30 Ekim sabahı erken saatlerde Krasnov'a bir not göndererek ayrılışını haber verdi. Aynı zamanda başbakan olarak yetkisini N. D. Avsentyev'e devrederek istifa ettiğini belirten bir doküman hazırlayarak birer kopyasını Gotz ve Stankeviç'e verdi. Günün ilerleyen saatlerinde kaçış hazırlıkları tamamlandığında Savinkov, Kazak Kuvvetleri Konseyi temsilcileri eşliğinde Krasnov adına ona yaklaşarak kaçışının birliklerin moralini bozacağını ve çarpışma bitene kadar beklemesi gerektiğini söyledi.

Kerenski kaldı fakat cepheden birlik gönderilmesi için dört bir yana telgraf çekmeye devam etti. Saat 4:30'da şu telgrafı General Duhonin'e gönderdi:

> "Lütfen eğer piyadeleri göndermekte bir sorunla karşılaştıysanız şok birliklerin ve süvarilerin gönderilmesi emrini verin."[114]

Telgrafı gönderdiği zaman Kerenski, zaten Genelkurmay'ın söz verdiği tüm bu süreçte piyadelerin yardıma gelmeyi reddettiklerinin farkındaydı. Kerenski'nin not defterinin arasında saklanan yukarıdaki telgrafın orijinali, belki açığa çıkar korkusuyla üzeri çizilmiş şu satırları da içeriyordu:

> "Petrograd'a gönderilen 17. Ordu Tümen piyadeleri arasında asayişsizliğin başladığı bilgisini aldık."[115]

Ekim ayının başında Genelkurmay 17. Ordu Tümeni'nin Romanya'dan Kuzey Cephesi'ne aktarılması ve Vitebsi-Polotskorşa

Bölgesi Başkomutanı, yedekleri hizmetine gönderilmesi emrini vermişti. Büyük olasılıkla bu tümen Bolşeviklere karşı kullanılmak üzere hazır bekliyordu. Genelkurmay'ın defalarca vurguladığı üzere:

> "Durumun ciddiyeti karşısında, ülkenin savunmasına politikacılardan daha çok önem veren güvenilir birliklere Kuzey Cephesi'nde gereksinim vardır."[116]

İki haftadır ordu birliklerini taşıyan trenler hedeflerine vardıklarında aniden birlikleri toplarıyla birlikte Tsarskeyo Selo'ya gönderme emrini almışlardı. Ordu Tümeni Komutanı piyade tugayını ve üç topçu bataryasını trene bindirmek için acele etti. Genelkurmay'dan telgraf üstüne telgraf geliyordu. Sonra Dno'daki demiryolu istasyonunu işgal emri geldi. Şaşkın komutanın ne yapması gerektiği konusundaki sorularına şu cevap verildi: Dno'yu işgal et ya da başkente git! Genelkurmay ona şu cevabı verdi: "Petrograd için yola çıkın."[117] Birlikler istasyona gitti, fakat ortalıkta hiç tren yoktu. Alay komutanlarından gelen raporda demiryolu işçilerinin askerlerin trene binmesine izin vermediği ya da lokomotifsiz trenler sağladıkları bildiriliyordu. Sonra başka alarm haberleri de alındı. Bolşevikler demiryolu istasyonunu ve hat üzerindeki tüm kasabaları işgal etmişti. Tümen komutanı bir birlik komutanına şu telgrafı gönderdi:

> "Bolşevikler Vitebsk'deki telgraf ofisini ele geçirdiler. Size, alay komutanlarından birini, Gorodok istasyonunun Bolşeviklerin eline geçmesini önlemek için koruma komutasına getirmenizi emrediyorum."[118]

Fakat Gorodok'tan gelen bir mesaj Bolşeviklerin orada bir toplantı yaptığını belirtiyordu. Askerler trenlere binmeyi reddediyorlardı. Onlar demiryolu makinelerini zapt etmişti ve daha önceki yerlerine gönderilmeyi talep ediyorlardı. Komutanlar bir tek alayı bile Krasnov ve Kerenski'nin yardımına gitmeye ikna etmeyi başaramadı. Krasnov'un umut bağladığı zırhlı araçlar geri dönmedi. Kaptan Artifeksov tarafından komuta edilen Zırhlı Araçlar Birliği Rezitsa'ya gitmeyi reddetti. Yüzbaşı birliğe karayoluyla ilerlemelerini emretti, fakat yolda askerler ayaklandı ve yüzbaşı çareyi kaçmakta buldu.[119]

Kerenski'nin kişisel olarak çağırdığı 5. Zırhlı Araç Birliği de gelmedi. Bu birliğin ikinci bölüğü Kerenski adına Petrograd'a çağrıldığında onlar başkente niye çağrıldıklarını öğrenmek için bir delege gönderdiler. Yine de komutan dört zırhlı aracı, 14 motorlu kamyonu ve yolcu otobüsünü karayoluyla Kerenski'nin yardımına gitmeye ikna etti. Fakat bu birlikler bile Staraya Russa'nın ötesine geçmeyi başaramadılar; askerler daha ileriye gitmeyi reddettiler.[120]

30 Ekim saat 5'te Kerenski edindiği bilgiye göre tamamen Bolşeviklere karşı olan 17. Süvari Tümeni'ni çağırdı. Aynı telgrafta Moskova'dan birliklerin gönderilmesini istedi. "Eğer Moskova'ya tam bir sükûnetin hakim olduğu haberi doğruysa."[121]

Ne yazık ki bu haberin, doğru olmadığı ortaya çıktı. O zaman Moskova'daki karşıdevrimciler de Genelkurmay'dan yardım istediler.

Saat 5:45'te Kerenski Gatçina Havacılık Okulu şefine iki helikoptere makineli tüfek yerleştirmelerini ve derhal onları General Krasnov'un hizmetine vermelerini emretti. Fakat o dakikada şef, Pulkovo'dan kötü haberler gönderdi: Bolşevikler Kazakları yenmişti ve Krasnov birlikleri her dakika Gatçina'ya geri çekilebilirdi. Şehri savunmak için önlemler almak gerekiyordu. Saat 7:45'te Kerenski, Havacılık Okulu şefine mevcut tüm makineli tüfekleri şehri korumak üzere Gatçina'ya aktarmasını emretti.

Cepheden çağrılan sayısız birlikten bir tanesi bile nerede olduğunu rapor etmedi.

Kerenski'nin paniği o gece saat 8'de Polonyalı Tüfek Birliğinin komutanına gönderdiği şu telgraftan tahmin edilebilir:

> "Size birliğinizi derhal trene bindirmenizi ve onunla birlikte Gatçina'ya gelmenizi emrediyorum."[122]

Bunun için en az on tren gerekiyordu ve on trene birlikleri ve malzemeleri yüklemek bayağı zaman alırdı. Halbuki Kerenski'nin bir an önce yardıma ihtiyacı vardı; Pulkovo'daki Kazaklar açıkça kaybedilecek bir dava uğruna savaşıyorlardı.

Kızıl birlikler tarafından başlatılan saldırı, Tsarskeyo Selo'daki

garnizonu etkilemişti fakat Kerenski lehine değil. Kışlalarda tekrar toplantılar yapıldı ve hepsinde alınan kararlar birbirine benziyordu. Askerler Krasnov'u düşmanlığı durdurmaya çağırıyor, eğer bunu yapmazsa Kazakları arkadan vurmakla tehdit ediyorlardı.

Krasnov casus olarak görevlendirilen burjuva bir gençten Tsarskeyo Selo garnizonuna hakim olan gerginliği öğrendi.

Sonunda, Krasneyo Selo garnizonu Kızıl Muhafızların saldırısını destekledi. 29 Ekim'de Kazak devriyeleri Krasneyo Selo'da bulunan 171. ve 176. Takviye Alayı birlikleri ile itilafa düştü. Pavlovski ve Şasür Takviye alayları ve denizci birlikleri, Askeri Devrim Komitesi'nin emriyle buraya geldiler. Yoğun karşılıklı ateşten sonra Kazaklar geri çekildi. Krasnoye Selo garnizonu Tsarskeyo Selo yönüne bir saldırı başlattı ve Gatçina-Tsarskeyo otobanına ulaştı. 2. Alay'ın makineli tüfek kullanıcıları ve Petrograd'dan gönderilen topçular saldıran birimlere katıldılar.

29 Ekim akşamı Krasnoye Selo birliği bir tren dolusu cephaneyi ve 400 adamı ele geçirdi. Askerler silahları trenden indiremeyince Beyaz Muhafızların zırhlı trenlerinden ateş açılır diye kilitleri çıkardılar. Tutuklular Krasnoye Selo'ya gönderildi.

Ertesi gün, Kızıl Muhafızlar Pulkovo'da saldırıya geçerken, Krasnoye Selo birliği Kazak kollarına ve arkasına operasyonu durdurdular. Daha fazla ilerleyemediler, fakat onların Vitgolovo-Maliye Kobozi bölgesindeki varlıkları ve Tsarskeyo Selo yönündeki aktif operasyonları Krasnov'un ana kuvvetlerine bir tehdit oluşturuyordu.

Saat 7'de 176. Piyade Takviye Alayı komiseri Askeri Devrim Komitesi'ne şu mesajı gönderdi:

> "Krasnoye Selo Birliğinin yenildiği konusundaki tüm söylentiler yalan. Biz Tsarskeyo Selo ve Aleksandra'ya karşı yoğun bir saldırı yürütüyoruz. Denizciler kahramanlar gibi çarpışıyor ve askerler arkalarında bir zerre bile bırakmıyorlar. 176. ve 171. Piyade Takviye Alayı devrimci şöhretlerini alevlendiriyorlar."[123]

Saldırıya devam eden Kızıl birlikler Tsarskoye Selo'yu işgal etti. Kazaklar Gatçina'ya doğru geri çekildi. Pulkovo Cephesi'ndeki ka-

yıplar hakkında tam bir bilgi edinilemedi, sadece yaklaşık rakamlar sağlandı. Askeri Devrim Komitesi bülteni ölü sayısını 200 olarak tahmin etmişti. Bunlar arasında siyasi işçi olarak cepheye giden Bolşevik Partisi Petrograd örgütü üyesi Vera Slutskaya da vardı.

30 Ekim akşamı Krasnov ve subayları Gatçina'ya geldi. Tüm gece boyunca sarayda subayların ileri operasyonları tartıştığı toplantılar yapıldı. Sosyalist Devrimci Parti temsilcileri Kerenski'yle görüşmeye devam ediyorlardı. Bunlardan biri Victor Çernov'du. Liderlerinin geldiğini öğrenen Lugalı Sosyalist Devrimci delegasyon, öğüt almaya ve politikalarının doğru olup olmadığını sorgulamaya geldiler. Bir gece önce tarafsızlıklarını korumaya karar vermiş ve her iki tarafın birlik trenlerine yani Kerenski Hükümeti'nin yardımına ve Bolşeviklere giden trenlerin geçmesine izin vermişlerdi. Çernov bu kararı onayladı fakat Stankeviç bunun hükümeti arkasından vurmak olduğunu söyledi. Bunun üzerine Çernov şu cevabı verdi:

> "Pratik gözle bakıldığında tek bir şey önemli ve bu da hükümet trenlerinin geçişine izin vermektir; açık ki Bolşeviklerin tarafına giden hiç birlik treni yok."[124]

Kerenski Genelkurmay'dan felaket haberler aldı: 5. Ordu Bolşeviklere yardım göndermeye karar vermişti; 20. Ordu'da ise silahlı çatışmalar baş göstermişti. Gatçina'ya geri çekilmek Kazakların moralini tamamen bozmuştu. İzhora nehri üstündeki köprüyü korumayı bile reddetmişlerdi. "Anlamsız," dediler. Krasnov'un kendi itiraflarına göre, "biz Kazaklar tüm Rusya'ya karşı tek başımıza direnemeyiz. Eğer tüm Rusya onlarla birlikteyse biz ne yapabiliriz?"[125]

31 Ekim'de takviye kuvvetler gelinceye kadar zaman kazanmak için Bolşeviklerle müzakereye oturmaya karar veren bir savaş Konseyi toplandı. İki öneri kabul edildi, biri Krasnov adına Gatçina Cephesi'ndeki devrimci kuvvet komutanlarına ve diğeri de Kerenski'nin imzasıyla Petrograd'a hitap ediyordu. Her iki öneri de kabul edilemeyecek koşullar içeriyordu. Kerenski Bolşeviklerin düşmanlığı bırakmasını ve yeni bir demokratik hükümete itaat etmesini isti-

yordu. Bu hükümet, "varolan" Geçici Hükümet, tüm politik partilerin temsilcileri ve "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi" ile anlaşarak oluşturulmalıydı. Bu "barış" görüşmesi önerisi, Krasnov'un da kabul ettiği gibi zaman kazanmak amacıyla Kerenski ve ortaklarının düzenlediği bir hileydi. Sonradan itiraf ettiği üzere:

> "Stankeviç bir anlaşma ya da yardım bulmak için Petrograd'a gitti; Savinkov Lehleri yakalamaya gitti ve Voytinski şok taburlarını sormak için Genelkurmay'a gitti."[126]

Stankeviç Kerenski'nin önerilerini Petrograd'a götürdü. En iyi birliklerin ve en başarılı askerlerin Pulkovo Cephesi'ne gönderilmesinden yararlanarak, "Kurtuluş Komitesi" başkentte kalan politik askerleri etkilemek amacıyla garnizondaki tüm alaylara ajanlarını gönderdi. Bu ajanlar askerlere Kerenski'nin barış istediğini halbuki Bolşeviklerin iç savaşı körüklediğini söylediler. Subaylar askerleri Bolşevikleri bu kan seline son vermeleri için çağrıda bulunmaya ikna etmeye çalışıyorlardı. Karşıdevrimciler siyasi başkenti askerlerin tutkulu barış isteklerinin dışına çekmek için çabalıyorlardı.

Bazı alaylar delegeler seçti ve onları Smolni'ye gönderdi. Gün boyunca St. George Şövalyelerinden, 3. Tüfekçi Tümeninden ve diğer birimlerden delegeler geldi. 31 Ekim akşamı Litvanya, Semyonovski, Petrograd, Keksholm, Grenadier, İsmailovski, Moskova ve Preobrazenski alaylarını temsil eden delegeler geldi. Aralarında cepheden gelen askerler de vardı. Temsilciler heyetinin başkanı, Preobrazenski Alayı'nın bir askeri, delegelerin aldığı –açıkça Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler tarafından dikte edildiği belli olan– Kerenski ile müzakereye başlamak için Askeri Devrim Komitesi ve Petrograd Garnizonunun Popüler Sosyalistler dahil tüm sosyalist parti üyelerini içeren temsilciler atamasını isteyen bir bildiri okudu.

Temsil Heyeti, Stalin tarafından kabul edildi. Stalin, askerlere cephedeki durumu anlattı ve yaptıkları önerinin anlamının, amacı sadece zaman kazanmak olan Kerenski'ye yardım etmek olduğunu söyledi. Son olarak Stalin, Kerenski ile müzakereye girmenin imkansız olduğunu bildirdi.[127]

Stalin'in sözleri delegelerden çoğunu ikna etti. Litvanya Alayı'nın temsilcileri asla Askeri Devrim Komitesi ile bir anlaşmazlıklarının olmadığını söyleyerek, müzakerenin karakteri hakkında bilgileri olmadığını belirttiler.

Stalin tekrar söz alıp Kerenski'nin manevrasını açıkladı:

> "Kerenski, orduların kuşatılmasını emreden bir ültimatom yayınladı."[128]

Stalin'in konuşması, neredeyse hilekâr durumuna düşeceklerinin farkına varan delegeleri tamamen ikna etmeye yetti. Delegeler, Kerenski'nin birliklerine şu beş soruyu ortaya koyan bir delegasyon göndermeye karar verdiler:

> "1. Kazaklar ve Kerenski'nin askerleri, Merkez İdare Komitesi'nin, kongreye karşı sorumlu olan gücün kaynağı olduğunu kabul ediyorlar mı?
>
> 2. Kazaklar ve askerler, II. Sovyet Kongresinin kararlarını tanıyorlar mı?
>
> 3. Barış ve Toprak Reformunu tanıyorlar mı?
>
> 4. Düşmanlığın acilen durdurulması ve eski yerlerine dönme olasılığını tanıyorlar mı?
>
> 5. Kerenski, Krasnov ve Savinkov'un tutuklanmasında hemfikirler mi?"[129]

Ek olarak, temsilci heyetinin Kerenski ve Kazak erleri ve askerleri hariç yoldaşlarıyla müzakere etmemesine karar verildi. Böylece Kerenski'nin son manevrası da başarısız oldu.

Aynı gün yani 31 Ekim'de Fransız General Niessel Genelkurmay binasından Gatçina'ya geldi. Kerenski ile uzun bir görüşme yaptıktan sonra onu kendisiyle gelmeye davet etti. Bu konferansta Kerenski şunu söyledi:

> "Eğer en azından bir yabancı birlik taburu sağlayabilseydik bu taburun yardımıyla Tsarskeyo Selo ve Petrograd garnizonlarını hükümete itaat etmeye zorlayabilirdik."[130]

Karşıdevrimciler yabancıların müdahalesi olmadan bulundukları durumdan kurtulamayacaklarını görüyorlardı.

31 Ekim saat 6'da, Kerenski, Demiryolu İşçileri Birliği Bütün Rusya İdari Komitesi'ne bir ateşkesin kabul edildiğini ve temsilcilerinin Petrograd'a gitmek için yola çıktığını belirten bir telgraf göndermek için tüm telgraf hatlarını meşgul etti.

Aynı gece saat 8:45'te şu telgrafı "Kurtuluş Komitesi'ne" ve Demiryolu İşçileri İdaresi'ne gönderdi:

> "'Kurtuluş Komitesi' ve ona katılan tüm demokratik örgütlerin önerisini teyit ederek ayaklanmacı birliklere karşı operasyonu durdurdum ve Stankeviç'i başkomutanın temsilci komiseri olarak müzakereleri başlatmak için görevlendirdim. Gereksiz kan akışını önlemek için tüm önlemleri alın."[131]

Kerenski muzaffer Bolşeviklerle müzakere etmekten kaçınmaya çalışıyordu, fakat sonu olmayan konferanslar ve karşılıklı şikayetler sürüp giderken Kızıl Muhafızlar, Petrograd Alayı ve denizci temsilcileri Gatçina'ya gelip erlerle müzakerelere başlamışlardı. İşçiler Kazaklarla bir anlaşmaya ulaşmaya başladılar. Onları çatışmayı durdurmaya ve Kerenski'nin tutuklanmasına ikna edip, bundan sonra Don'daki evlerine geri dönmelerine izin verileceğine söz verdiler. Kazaklar bunu hemen kabul ederek, Kerenski'nin karargâhına gittiler. Kerenski uyarıldı.

1 Aralık saat 10:15'te Kerenski Demiryolu İşçileri İdaresi'ne, ateşkes önerisini kabul ettiğini ve cevaplarını beklediğini bildiren acil bir telgraf daha gönderdi.[132] Fakat Kızıl Muhafızlar ve denizciler halihazırda sarayın ilk kapısındaydılar. Saat 1'de Kerenski General Duhonin'e şu telgrafı gönderdi:

> "Petrograd'a gitmem nedeniyle başkomutanlık görevini üstlenmenizi emrediyorum."[133]

Bu, Geçici Hükümet'in başbakanı ve başkomutanının gönderdiği son telgraftı. Telgrafında belirttiği gibi Petrograd'a gitmek yerine, 1 Kasım saat 3 sularında morali bozuk karşıdevrimci kuvvetleri Petrograd yakınlarında kaderlerine terk ederek tarihi saraydaki gizli bir koridordan geçerek kaçtı. Devrimci kuvvetler Gatçina'yı işgal edip General Krasnov ile birlikte 3. Süvari Tümeni'nin subaylarını tutukladı.

Gece geç vakitlerde Kuzey Cephesi İaşe Generali Baranovski, Genelkurmay'daki General Duhonin'i arayarak Krasnov'un operasyonunun başarısızlığını ve Kerenski'nin kaçışını haber verdi. Gatçina devrimci birlikler tarafından işgal edildiğine göre 3. Finlandiya Birliğini ve 17. Ordu Tümeni birliklerini taşıyan birlik trenleriyle ne yapılacağını sordu. Bu trenleri direkt Gatçina'ya göndermenin, onları Bolşeviklere sunmak anlamına geldiğini söyledi. Aynı zamanda Baranovski Sosyalist Devrimci Mazurenko'nun Kerenski'ye yardım etmek için getirmeye niyetlendiği 182. Tümen ile ne yapılacağını da bilmek istiyordu.

Duhonin geçici olarak başkomutanlık görevini üstlendiği cevabını verdi. Kerenski'nin yardımına gönderilen tüm birlikler Luga-Plusna-Peredolskaya bölgesine yerleştirilecekti. 2. Süvari Tümeni birlikleri Petrograd garnizonu birliklerinden uzaklaştırılacak fakat Ostrov'a geri gönderilmeyecekti. Onlar Çudovo bölgesine gönderilmeliydi.

Genelkurmay hâlâ bu birliklerden yararlanabileceğini umuyor ve Petrograd'dan uzak olmayan yerlere yerleştiriyorlardı.

Duhonin, bu birlikleri yerleştirmek için seçtiği bölge hakkında şu açıklamayı yapmıştı:

> "Buraya malzeme getirmek daha kolay ve bu bölgede süvarilerin varlığı Nikolayevski demiryolu bölgesi için iyi bir etki yaratacaktır."[134]

Fakat Genelkurmay bile Kerenski-Krasnov seferinin başarısızlıkla sonuçlandığını kabul etmişti.

İşçilerin ve azimli köylülerin büyük desteğiyle genç Sovyet Hükümeti eski rejimin kalıntılarının ayaklanmasını ezip geçti. İlk Sovyet karşıtı ayaklanma bastırılmış oldu. Proleterlerin diktatörlüğü ilk önemli zaferini kazandı.

YEDİNCİ BÖLÜM
MOSKOVA'DA PROLETER DEVRİM

1
AYAKLANMANIN BAŞLANGICI

24 Ekim'de Moskova ile Petrograd arasındaki telefon hatları tüm gün kesikti ve bu nedenle başkentte neler olup bittiği konusunda kimsenin bir fikri yoktu. Petrograd'da bulunan İşçi Vekilleri Moskova Sovyeti Başkanı Negin, Moskova Sovyetlerine telefon ettiğinde, saatler 25 Ekim sabahını gösteriyordu. İşçi Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'nin ve İşçi Vekilleri Sovyetleri'nin saat 10'da ortak toplantısı vardı, fakat delegeler henüz gelmemişti. Sadece Bolşevikler kendi grup toplantıları için gelmişlerdi. Nogin'in telefon mesajı alındığında Sovyet Kızıl Muhafız Şefi A. S. Vedernikov da tesadüfen oradaydı ve mesajı, karargâhını Moskova Sovyeti'nin karşısındaki Skobelev meydanındaki Hotel Dresden'e kuran Bolşevik Partisi Moskova Komitesi'ne iletti.

Moskova Komitesi henüz Petrograd'da neler olup bittiğinin farkında değildi. Nogin'in telefon mesajı alındığında komite, Moskova Sovyeti İdaresi'nde bir mücadele merkezi kurma konusunun görüşüldüğü bir toplantının ortasındaydı. Bu konu, Kaluga'daki Sovyet'in kapatılması üzerine ortaya çıkmıştı. Herkes gerekli önlemlerin alınması konusunda hemfikirdi fakat hiç kimse acil bir ayaklanmadan bahsetmiyordu. Toplantıda şu kararlar alındı:

> "Sovyet'teki Bolşevik gruba, 3 Bolşevik, 1 Menşevik, 1 Sosyalist Devrimci, 1 Kızıl Muhafız temsilcisi ve 1 Askeri Bölge Karargâh temsilcisinden oluşan bir mücadele merkezinin derhal kurulması konusunda talimat vermek. Orantısal güç: 4 Bolşevik, 3 diğerleri.
>
> Askeri örgütlenme çalışmaları devam edecek. Askeri büroya, tüm birimlerde Sovyetlerin onayı olmayan hiçbir emre uymayacaklarını açıklamaya ikna edecek bir politik kampanya başlatması talimatı verilecek."[1]

Sovyetler, mücadele merkezi adaylarını derhal görevlendirdi.

Moskova Komitesi daha sonra bir parti mücadele merkezi kurulması konusunu görüştü. Herhangi bir tartışmaya girilmeden tam bir ittifakla derhal Bölge Bürosu'ndan 2, Moskova Komitesi'nden 2, Bolşevik Partisi Bölge Komitesi'nden 1 yoldaştan oluşan bir 'parti mücadele komitesi' kurulmasına karar verildi.

Petrograd'daki ayaklanma ile ilgili haber geldiğinde bu merkezin üyelerinin seçimi neredeyse bitmişti. Sovyetler Mücadele Merkezi henüz kurulmamıştı; Sovyetler ortak toplantısı saat 3'e ertelenmişti, fakat durum acilen harekete geçilmesini gerektiriyordu. Parti merkezi, Hotel Dresden'de kalarak, Genel Posta Merkezinin ve Merkez Telgraf Ofisinin işgal edilmesi, Sovyetler toplantısının yapılacağı Konferans Salonu ve Politeknik Müzesinde muhafız görevlendirilmesi ve burjuva gazetelerin kapatılması için bir emir yayımladı. Bolşevik Partisi'nin tüm Bölge Komitelerine bölge mücadele merkezleri kurmaları ve milis istasyonlarını işgal etmeleri talimatı verildi. Bolşevik Partisi Bölge Bürosu'na, Aleksandrov'a el bombaları istemek için bir haberci göndermesi emredildi. Aynı zamanda Orel ve Briansk'a, karşıdevrimin Moskova'da bir saldırı düzenlemeleri ihtimaline karşı bir mücadele birimi oluşturmaları emri verildi. Bölge Bürosu, cevaben, Smolensk şehrine bir Smolensk Vatandaş Birliği örgütçüsü gönderdi ve Tula'yı Moskova'da olup bitenler hakkında bilgilendirdi.

Genel Posta Ofisi ve Merkez Telgraf Ofisini işgal etme görevi, 56. Alay birliklerini bu amaç için çağırmaya karar veren A. S. Vedernikov'a verildi. Alay subayları ve bu alayın iki taburu Pokrovski kışlalarına yerleştirildi. 1. Tabur ve 8. Bölük Kremlin'e ve 2. Tabur Zamoskvoreçye bölgesine yerleştirildi.

8. Tabur asteğmeni, O. M. Berzin eşliğinde Vedernikov, Bölge Komitesi'ni bir toplantı anında bulduğu Pokrovski Kışlasına acele olarak getirdi. Komitedeki subaylar herkesin sakin olmasını ve Askeri Bölge Karargâhı'nın emirlerini beklemelerini istediler. Bazı askerler –Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler– Asker Vekilleri Sov-

yeti'nin uyarılması konusunda ısrar ettiler. Şu çok açıktı ki Bölgesel Komite aleni şekilde oyalanıyordu. Aniden Bolşevik askerler ayağa fırlayıp haykırdılar:

"Baylar, bu adamların bizi burunlarıyla yönetmesine izin vermeyin!.. Harekete geçmeliyiz. Bu kadar gevezelik yeter. Haydi taburları sıraya sokalım!"

Askerler sandalyelerinden fırladılar. Biri haykırdı:

"Siz 2. Taburu sıraya sokun, ben de benimkini."

Bölgesel Komite'nin askeri bölüm üyeleri kendi birliklerine koşarak askerlerini çağırdılar. Yaklaşık 15 dakika sonra iki tabur –11. ve 13. taburlar– kışla meydanında toplandılar. Hızla sıraya girerek kapılara doğru ilerlediler. Burada bölge komutanlarıyla karşılaştılar fakat onlara aldırış etmeden ilerlemeye devam ettiler. Taburlar, Merkez Telgraf Ofisi ve Genel Posta Ofisine gelerek tüm girişleri işgal edip birer muhafız bıraktılar. Çalışanların işini engellemediler ama böyle davranmakla daha sonra ciddi sonuçlar doğuracak bir hata yaptılar. Genel Telefon Ofisi ve Merkez Telgraf Ofisinin yan tarafında Şehirlerarası telefon santrali vardı. Bu binayı da işgal eden askerler işlerini bitirmiş olduklarını düşünüyorlardı. Ama Milyutinski caddesindeki Merkezi Şehir Telefon Santralini de ele geçirmeleri gerekiyordu. Bunda başarısız oldular.

Askerler, Alekseyevski Askeri Okulu'ndan bir Kadet birliği Kızıl Kapı yönünden gelip, Merkez Posta Ofisinin girişine yöneldiğinde farklı noktaları ele geçirmeyi güçlükle başarmışlardı. Kapıdaki muhafızlar yolları tutup, silahları ellerinde hazır bekliyorlardı. Şaşkın subaylar tarafından yapılan soruşturmalara cevap olarak askerler binanın 56. Alay tarafından korunduğunu bildirdiler. Bir subay, Askeri Bölge Karargâhına telefon ederek olup biteni aktardı. Daha sonra açığa çıktığı gibi Askeri Bölge halihazırda Petrograd'daki ayaklanmadan haberdardı ve gerekli önlemleri almaya çalışıyordu. Onun ilk hedefi Merkez Telgraf Ofisini ele geçirmekti, fakat bunda Kadetlerden önce devrimci askerlerin gelmesi nedeni ile başarısız oldu. Moskova Askeri Bölge Başkomutanı Albay Ryabtsev Kadetlerini geri çağırmak zorunda kaldı. Devrimci devriyeler, görevde kaldı.

Saat 1'den sonra askerler Merkez Telgraf Ofisine giderken Moskova Sovyetleri binasında, Bolşevik grup dahil tüm parti gruplarının temsilcilerinin katıldığı bir toplantı yapılıyordu. Bir Sosyalist Devrimci olan Moskova Valisi Rudnyev, büyük bir heyecanla Petrograd'daki durumu rapor etti. Bundan sonra tüm grupları temsil eden büro adına sunulan bir önerge kabul edildi ve iki Moskova Sovyeti'nin ortak toplantısı saat 3'e ertelendi. Bu önerge şöyleydi:

> "Moskova'daki devrimci düzeni tekrar sağlamak ve Moskova'yı karşıdevrimci saldırılara karşı savunmak için İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti, Şehir Duması, Zemstvo Konseyi, Bütün Rusya Demiryolu İşçileri Birliği ve Posta ve Telgraf İşçileri Birliği temsilcilerinden oluşan geçici bir demokratik birim kurulmalıdır."[2]

Smidoviç ve İgnatov, Yürütme Komitesi'ndeki Bolşevik temsilciler, böyle bir birimin kurulmasına karşı çıkmadılar. Tek görüş farklılığı temsil oranında yatıyordu. Rudnyev, Şehir Duması temsilcilerinin çoğunluğu oluşturması gerektiğini savunurken, Smidoviç ve İgnatov Sovyetlerin çoğunluğu oluşturması gerektiğini savunuyordu.

Bu önerge Bolşevik Partisi Moskova Sovyetlerinin, Sovyetlerin bir mücadele merkezi kurması önerisinin tam aksini belirtiyordu. Rudnyev'in önerisine katılan bu konferanstaki Bolşevik temsilciler uzlaşmacılarla anlaşma yolunu seçmişlerdi.

Bu iki Sovyet'in ortak toplantısı saat 6'ya kadar açılamadı. Toplantının yapıldığı Politeknik müzesinin ana salonu vekillerle doluydu. Herkes Petrograd'daki ayaklanmayı duymuştu ama raporlar aksi yöndeydi. Bazıları Geçici Hükümet'in devrildiğini; bazılarıysa cepheden birliklerin çağrıldığını söylüyordu. Gruplar halinde toplanmış vekiller heyecanla bu haberleri tartışıyorlardı. Sonunda başkan Smidoviç kürsüye çıktı ve şu sözlerle toplantıyı açtı:

> "Yoldaşlar! Son sekiz aydır yaşadığımız büyük devrimci olaylar bizi en devrimci ve belki de en trajik aşamaya getirdi."[3]

Bu kelimeler dinleyicileri elektriklendirdi. Tüm gözler konuşmacıya dikildi. Herkes diken üstünde en can alıcı sorunun yani ayaklanmanın başarılı olup olmadığı sorusunun cevabını duymak için bekliyordu. Smidoviç şöyle devam etti:

"Şu anda elimizde bulunan bilgi ayaklanmanın başarıya ulaşıp ulaşmadığını söylemek için yeterli değil... Bugün Moskova'da yeni bir hükümet merkezinin, devrimci bir hükümet merkezinin kurulması konusunu görüşeceğiz."[4]

Bolşevik Partisi Moskova Komitesi tarafından kabul edilen karara rağmen o, bu konu üzerinde ortak bir karara varılmasını istedi ve Sovyetlerdeki tüm parti gruplarının temsilcilerinin toplantısında kabul edilen Moskova'da hükümete bağlı bir koalisyon birimi kurulması lehindeki önergeye değindi.

Başkan açılış konuşmasını bitirdiğinde Petrograd'daki ayaklanmayı bildiren telgraflar gergin kalabalığa okundu. Telgraflar oldukça kısaydı, fakat ayaklanmanın başarıya ulaştığı konusunda hiçbir şüphe bırakmıyordu. Bundan sonra Menşevik İsuv, tüm parti grup temsilcilerinin toplantısında alınan hükümete bağlı bir koalisyon biriminin kurulması kararını rapor etti. Bu karar açıkça Petrograd'daki olayların doğasıyla çelişkiliydi. Bolşevikler oturuma ara verilmesini istedi.

Bolşevik grubun toplantısında bu "uzlaşmacı" önerge ciddi bir şekilde eleştirildi. Sovyetler Yürütme Komitesi'nin Bolşevik temsilcilerine oyladıkları önergenin sadece Bolşevik Partisi'nin amacına ve Moskova Komitesi'nin kararlarına aykırı olmakla kalmayıp aynı zamanda Petrograd emekçilerine de kötü bir hizmet olacağı söylendi.

Bu "uzlaşmacı" önerge büyük bir çoğunluk tarafından reddedildi ve şu karar alındı:

"İşçi ve Asker Vekilleri Moskova Sovyetleri bugünkü genel mitingde yedilerin devrimci komitesini seçecek.

Bu devrimci komite, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti genel toplantısının onayını almak koşulu ile diğer demokratik örgütlerin ve grupların temsilcilerini seçme gücüne sahip olacaktır. Seçilen devrimci komite İşçi ve Asker Vekilleri Petrograd Sovyeti Devrimci Komitesi'ne mümkün olan tüm yardımı sağlamak amacıyla işe başlayacaktır."[5]

Sovyetler toplantısına ara verildi. Delegeler salonu doldurdu. Bolşevik grup, İşçi ve Asker Vekillerini bu kritik durumda Pet-

rogradlı asker ve işçilerle birlikte olmaya çağırdı. Her kim bu görevi yerine getirmezse hain sayılacaktı.

"Demagoji," diye haykırdı Menşevik ve Sosyalist Devrimciler.

"Kendi gemilerinizi yakmayın," diye bağırdı Menşevik İsuv. "Kurucu Meclis toplantısı arifesinde demokratik cepheyi yıkmayın!.."[6]

Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, bir Askeri Devrim Komitesi'nin kurulması teklifini yüksek sesle protesto ettiler. Emekçileri, saf dışı bırakılmakla korkutmaya çalıştılar ve karşıdevrim örgütlerin başa geçeceği tehdidinde bulundular. Bir Askeri Devrim Komitesi kurulması teklifine karşı parti grupları konferansının kabul ettiği önerge doğrultusunda bir "demokratik birim" kurulmasını önerdiler.

Farklı gruplar açıklamalarını yaptıktan sonra Sovyet daha fazla görüşmeye mahal vermeden konuyu oylamaya koydu. Bolşevik önerisinin ilk önce ele alınması konusunda bir teklif yapıldı fakat, Menşevikler ilk önce kendi tekliflerinin görüşülmesinde ısrar ettiler. Salonda bir karmaşa oluştu. Birçok delege Menşeviklerin toplantıyı sabote etmeye çalışmasını protesto etti. Birçok delege önerge verme isteminde bulundu. Sosyalist Devrimciler fısıldayarak birbirlerine danıştılar. Aniden sözcüleri ayağa kalkarak oylamada yer almayacaklarını ilan etti. Salondaki Sosyalist Devrimci grubun huzursuzluğu platformdan bile fark edilebiliyordu; bireysel ya da gruplar halinde toplantıdan ayrılıyorlardı.

Bu kaçışı gözleyen Bolşevikler yoklama yapılması talebinde bulundular. Salonda kalan Sosyalist Devrimciler toplantıdan tamamen çekildiklerini haykırdılar.

Sonunda oylama yapıldı. 106 ret ve 23 çekimser oya karşı 394 oyla toplantı Bolşevik önerisini kabul etti. "Uzlaşmacı" önerge sadece 113 oy alabildi. Sosyalist Devrimciler oylamadan yenik çıkmışlardı.

Oy sayımından sonra Menşevikler şu açıklamayı yaptı:

> "Emekçileri ve Moskova Garnizonunu sürüklemeye çalıştığınız yoldan kurtarmak bizim görevimiz ve yükümlülüğümüzdür. Bu nedenle

bu örgüte katılmalıyız, ama bunu sizin güttüğünüz amaç için yapmamalıyız, bunu Moskova proleterleri ve askerlerinin başına gelebilecek ölümcül sonuçları önlemek adına, Sovyetlere uyguladığımız baskıya devam etmek için yapmalıyız."[7]

İki politik çizgi –Bolşevik ve uzlaşmacı çizgi– 25 Ekim'deki Sovyet toplantısında tam bir çelişki oluşturuyordu; birincisi Petrograd proleter ve garnizonunu desteklemek için harekete geçilmesini; ikincisi ise Petrograd'daki gelişmeleri beklemek için proleter devrime ihanet edilmesi gerektiğini savunuyordu.

4 Bolşevik ve 3 Menşevikten oluşan bir Askeri Devrim Komitesi seçildi. Sosyalist Devrimciler bu komitede kalmayı reddettiler.

Petrograd'daki Askeri Devrim Komitesi'nden farklı olarak Moskova birimi gerçekte burjuvaların ajanları olan Menşevikleri de içeriyordu. Bundan başka Usiyeviç gibi sadık devrimcilerle birlikte, Muralov gibi ihanet nedeniyle kurşunlanacak olan bozguncular da vardı. Böyle bir komite ayaklanmanın önderliğine yarardan çok zarar getirirdi.

Yeni seçilmiş olan Askeri Devrim Komitesi, Moskova Sovyetlerine gitmek için, derhal Politeknik Müzesinden ayrıldı ve orada çalışmaya başladı.

Burada, 25 Ekim gecesi parti, "Mücadele Merkezi Karargâhı"nı kurdu.

Bir süre sonra Sosyalist Devrimcilerin Sovyet toplantısını terk edip nereye gittikleri belli oldu. Akşam saat 9 sularında, toplantı başladıktan üç saat sonra Sovyet toplantısından farklı olarak gerginliğin ve kızgınlığın hakim olduğu Şehir Duması özel toplantısı yapıldı. Anayasal Demokratlar, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler üstün konumdaydı. Anayasal Demokrat profesörün sağlamaya çalıştığı ciddiyet yok olup gitti. Vekiller sinirli bir şekilde birbirleriyle haber alışverişinde bulunuyorlar, bir parti grubundan diğerine gidiyorlar ve salona giren parti liderlerinin etrafını sarıyorlardı.

Vali Rudnyev toplantıya gitti. Birkaç dakika önce Kışlık Saray'daydı ve İçişleri Bakanı Nikitin kendisine güçlükle Bolşeviklerin Geçici Hükümet'in kuşatılması çağrısında bulunduğunu bildirmişti.

Hükümet Rudnyev'i, Moskova'da direniş hareketi oluşturmakla görevlendirmişti.

Melankolik ve trajik bir sesle şunları söyledi:

> "Gündemdeki konu hükümetin devrilip, iktidarın Bolşevikler tarafından ele geçirilip geçirilmeyeceğidir. Bizler Geçici Hükümet'in son saatlerinin tanıklığını yapıyoruz. Hükümet can çekişmektedir."[8]

Rudnyev, bunun ardından Petrograd'daki olaylar hakkında bilgi verdi. Merkez Telgraf Ofisi Bolşevikler tarafından işgal edilmişti. Demiryolu istasyonları ayaklanmacıların elindeydi. Ön Parlamento bir denizci ve asker birliği tarafından dağıtılmıştı. İktidarın çoğunluğu İşçi Vekilleri Sovyeti'nin elindeydi, fakat Geçici Hükümet hâlâ ayaktaydı. Rudnyev şöyle devam etti:

> "On beş dakika önce, İçişleri Bakanı Nikitin şunları bildirdi: Yarım saat önce Askeri Devrim Komitesi'nden iki asker Geçici Hükümet'i azledilmiş olarak kabul eden bir bildiriyle geldi. Eğer Geçici Hükümet kendini azledilmiş olarak kabul ederse güvenliği mutlaka garanti edilecekmiş. Nikitin, Geçici Hükümet'in çekilme gibi bir hakkı olmadığı fikrinde olduğu cevabını vermiş."[9]

Bu sözler Bolşevikler ve Birlikçiler hariç her kesimden büyük alkış aldı. Panik halindeki vekiller bir umut ışığı görmüşlerdi fakat bu aniden yok oldu. Rudnyev, Moskova'daki durumla ilgilenmeye başladı. Merkez Telgraf Ofisi 56. Alay tarafından işgal edilmişti. Diğer birçok işgal eylemi devam etmekteydi. Tüm bunlar Sovyetler adına yapılmakta ama gerçekte tüm bunlar Bolşevik Partisi Moskova Komitesi yönetiminde yapılmaktaydı. Rudnyev son olarak şunları söyledi:

> "Moskova Şehir Duması, fiziksel kuvvete sahip olmayabilir, fakat bu organ şehirdeki tek ve en üst otorite ve şu an Petrograd'da olup bitenleri onaylamaz. Bundan başka, üstlendiği kesin bir görev var. Bu da sorumlu olduğu Moskova halkının güvenliğini sağlamak."[10]

Rudnyev, Şehir Duması'nın kendisinin açıkladığı gibi halkı korumak amacıyla "Kamu Güvenliği Komitesi" olarak bilinen bir birleşik birim kurmasını önerdi. Konuşmasının son kısmını, konuşması bittikten sonra da süren gergin bir sessizlik içinde yaptı. Hiç kimse bir şey sormadı. Sonunda, ilerde Sovyet Hükümeti'ne karşı hazırlanan en büyük suikastin lideri olacak olan Anayasal Demokrat

Şepkin, ayağa kalktı ve Duma'nın her şeyden önce şunları duyması gerektiğini söyledi:

> "... ülkedeki kötü olaylardan sorumlu olanlar sol kanadı işgal edenlerdir."[11]

Kıdemli Bolşevik İ. İ. Skvortsov Stefanov tüm salonda yankılanan sakin ve anlaşılır bir sesle cevap verdi:

> "Moskova Devlet Konferansı yapıldığında sendikalar bir gösteri düzenleyerek tepki göstermeye karar vermişlerdi. O zaman vali, işçilerin gösteri hakkını engellemiş ve bunu azınlığın anarşist gösterisi olarak tanımlamıştı. Altı hafta geçti ve anarşist azınlık çoğunluk haline geldi. Bu, Bölge Duması seçimlerinde kesinlikle kanıtlandı. Vali kimin adına konuşuyor? 25 Haziran'da seçilenler adına ama çoğunluğu oluşturanlar adına değil. Şimdi azınlık olan sizsiniz."[12]

Salondaki halktan insanlar ve Bolşevik üyeler bu bildiriyi alkış yağmuruyla kutladı. Anayasal Demokratlar intikam ateşiyle tutuştular. Sosyalist Devrimciler sessizce birbirlerine baktılar. Stefanov ise sesini yükselterek konuşmasına şöyle devam etti:

> "Duma artık halkı temsil etmiyor. Ülkemizin geleceği adına cesurca konuşabiliriz. İktidar küçük bir azınlık tarafından değil, ülkedeki çoğunluğun temsilcileri tarafından ele geçirildi. Bu gerçeklerle kanıtlandı. Telgraf Ofisi, Smolni Enstitüsü, demiryolu istasyonları, Devlet Bankası ve diğer birkaç enstitü işgal edilmiş ve buna sadece birkaç kişi karşı koymuştu. Bu, insanların Geçici Hükümet'in yanında olmadığını kanıtlamaktadır. Önergenizi geçirin. Biz oylamada yer almayacağız. Fakat şunu unutmayın sorumluluk sizindir."[13]

Skvortsov Stefanov'un konuşması sosyal-uzlaşmacı saflarda karışıklığa ve etkisiz bir protestoya neden oldu. Sosyalist Devrimcilerin temsilcileri; "tüm köylülerin ayaklanmaya karşı olduklarını", "Bolşeviklerin Asker Vekilleri Sovyeti'nde çoğunluğa sahip olmadıklarını" ve "İşçi Vekilleri Sovyeti'nin tüm proleterleri temsil etmediğini..." açıkladı.

Şehir Duması'ndaki ikinci büyük grup olan Anayasal Demokratların sözcüsü Astrov, Geçici Hükümet için koşulsuz destek çağrısında bulundu. Kendisi monarşist olan Milyukov ile beraber Roma

novların otokratik kurallarının korunması için yalvaran Astrov, şimdi iktidarın Sovyetler tarafından ele geçirilmesini, monarşiye dönüş olarak değerlendiriyordu.

Uzun ve anlamsız konuşmalarla Menşevikler, İşçi Vekilleri Sovyeti'ni yanlış ve hatalı bir adım atmakla suçladılar. Tüm demokratik örgütlerin temsilcilerinden oluşan bir birimi destekleyeceklerine ve eğer bu birim işçileri bastırma yönünde önlemler alırsa çekileceklerine söz verdiler.

Menşevikler tamamen panik ve karmaşa içindeydiler. Bazıları eğer ölüm cezasını uygularsa Geçici Hükümet'e karşı çıkacaklarını söylüyordu. Diğerleriyse Menşevik gruptan ayrılma pahasına Anayasal Demokratları ve Geçici Hükümet'i tüm kalpleriyle desteklemeye çağrıyorlardı.

Sıkıcı ve boğucu konuşmalar bitmek bilmiyor her grup suçu diğerlerine yüklemeye çalışıyordu. Bu karşılıklı suçlamaların ortasında Bolşevikler toplantıdan ayrılarak acil işlerin onları beklediği bölgelerine gittiler.

Bolşeviklerin ayrılması kalan üyeleri boşuna zaman harcadıklarına ikna etti. Müzakereler kapandı. Gece yarısı, herkesi Şehir Duması'nın etrafında toplanmaya ve Bolşeviklere karşı direnmeye çağıran uzun bir önerge kabul edildi.

Rudnyev'in hareketiyle Şehir Duması, Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin çoğunlukta olduğu Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi, Moskova Askeri Bölge Karargâhı ve Posta ve Telgraf İşçileri Birliği temsilcilerinden oluşan bir "Kamu Güvenliği Komitesi" kurdu.

Menşevikler Askeri Devrim Komitesi'nde olduğu gibi "Kamu Güvenliği Komitesi"ne de kendi temsilcilerini seçtiler.

Sosyalist Devrimciler Askeri Devrim Komitesi'nde hizmet vermeyi reddettiler, fakat "Kamu Güvenliği Komitesi"ni şartsız olarak desteklediler. Bu onların oylamada yer almayı reddetme ve Sovyetler toplantısından geri çekilme bilmecelerini açıklıyordu. Hızla karşıdevrimci Duma'ya gittiler. Kurulduktan hemen sonra "Kamu Gü-

venliği Komitesi" Rusya'daki tüm Şehir Dumalarına Geçici Hükümet'i desteklemeleri ve "Yerel Duma Komiteleri"ni oluşturmalarını isteyen bir bildiri gönderdi.

Rudnyev'in başkanı olduğu Şehir Birlikleri Baş Komitesi tüm yerel hükümet birimlerine, sinyal verilir verilmez Kurucu Meclisi örgütlemek ve desteklemek amacıyla derhal kendilerini toplantıya hazır edecek vekilleri seçmeleri uyarısında bulunan telgraflar gönderdi. Bu talebin amacı Sovyetler II. Kongresi ile yerel hükümet birimlerinin kongresini dengelemekti.

"Kamu Güvenliği Komitesi" derhal çalışmaya başladı. Albay Ryabtsev'in talimatlarıyla Kadetler Duma binalarını ve Kremlin'in Troyski Kapısının karşısındaki Binicilik Okulu'nu işgal ettiler. Kremlin'e girmeye çalıştılar, fakat muhafız askerler yollarını kesti.

25 Ekim gece yarısı Şehir Duması'nda karşıdevrimin önde gelen birimi oluşturulurken, Askeri Devrim Komitesi de bir toplantı yapıyordu. Menşevikler uzun ve anlamsız konuşmalar yaparak engellemelerde bulunuyorlardı. Ryabtsev'in Kadetleri halihazırda sokaklarda yürümeye başlamıştı, bu nedenle derhal önlem alınması gerekiyordu. Fakat bu dakikada Menşevikler diğer örgüt temsilcileri ile Askeri Devrim Komitesi'nin iş birliği yapıp yapmayacağı konusunu ortaya sürdüler. Bu öneri reddedildi. Komite 56. Piyade Alayı'nın adamlarından oluşan bir muhafız birliğini Neglinnaya caddesindeki Devlet Bankasına gönderdi. Demiryolu istasyonunun işgali, Demiryolu İşçileri Askeri Devrim Komitesi'ne bırakıldı. Şu telefon mesajı tüm bölgelere gönderildi:

> "Toplanıp bir bölge devrim merkezi seçin, bölgenizde nereleri işgal edeceğinize karar verin (ofisler, kamu binaları vb.), derhal silahlanın (silah depolarını işgal edin), Sovyet Devrim Merkezi ve parti ile irtibata geçin."[14]

Bir motosiklet birliği Moskova Sovyetlerini korumak üzere çağrıldı. Parti Merkezinin talimatına göre, Askeri Devrim Komitesi burjuva gazeteleri *Russkoye Slovo, Utro Rossii, Russkiye Vedomosti* ve *Ranneye Utro*'nun kapatılması için asker gönderdi. Saat 4 dolaylarında bu gazetelerin baskı ofisleri mühürlendi.

Garnizona, Petrograd'daki ayaklanma hakkında bilgi vermek ve destek vermesi için bir emir gönderildi. Askeri Devrim Komitesi şu açıklamayı yaptı:

> "1. Bütün Moskova Garnizonu derhal harekât için hazırlanmalı. Askeri birimler bile Askeri Devrim Komitesi'nin tek bir sözüyle harekete geçmeye hazır olmalı.
>
> 2. Askeri Devrim Komitesi dışında hiçbir emre ya da talimata uyulmamalı."[15]

Açıkça bu yeterli değildi. Ordu birimleri Sovyetlere çağrılmalı ve Kremlin ile diğer hükümet binalarının işgal edilmesi talimatı verilmeliydi. Yaroslavski Yoldaş, Binicilik Okulu'nun Kremlin'in çevresini güven altına almak için bir an önce işgal edilmesi gerektiğini önerdi, fakat bu öneri kabul edilmedi.

Bölgedeki işleri organize etmek ve yönetmek için özel bir komisyon kuruldu. Bu komisyon tüm bölge Sovyetlerinden çeşitli bölgelerde Askeri Devrim Komitesi'nin komiseri gibi hareket edecek kişiler atamasını istedi.

Komiserlere, emirleri beklemeden derhal kendi otoritelerini kullanarak tüm ordu birimlerinde, milis ve posta ofislerinde komiserler atamaları ve Kızıl Muhafızların yardımıyla bölgelerin korunmasını organize etmeleri talimatı verildi.

Askeri Devrim Komitesi sürekli toplantı halindeydi. Şehirdeki tüm bölgelerden, talimat soran ve askeri birim gereksinimi olup olmadığını ve gerekiyorsa nereye gönderilmesini istediklerini soran telefonlar geliyordu. Ama bu sorulara verilen cevaplar kesinlik taşımıyordu. Açıktı ki Askeri Devrim Komitesi'nin ayaklanma için bir planı yoktu ve gerekli kararlılığı gösteremiyordu.

İşçileri en çok heyecanlandıran konu silah sağlanmasıydı. Ryabtsev kendi birliklerindeki askerleri silahsız bırakmamak için gerekli önlemleri almıştı. Tüm gece boyunca alaylardan ve Kızıl Muhafızlardan Sovyetlere gelen delegeler silah talebinde bulunuyorlardı. Bölgeler komiserlerini silah bulmadan dönmemeleri talimatıyla gönderiyorlardı.

Kremlin'in cephaneliğinde büyük miktarda silah vardı. Askeri Devrim Komitesi E. Yaroslavski'yi Kremlin Komiseri olarak atadı. O. Berzin Posta Ofisinden geri çağrılarak cephaneliğe silahların dağıtımından sorumlu komiser olarak atandı. Komiserlere Kremlin'e gitme talimatı verildi ve sabahleyin bölgelerin silah almak için habercilerini gönderecekleri konusunda uyarıldılar.

Kremlin'e bir birlik ve 56. Alay'dan bir tabur ve cephanelik içinde bir tabur yerleştirildi. Kremlin aynı zamanda başkomutan Albay Ryabtsev'in, Ukrayna birimlerinin ve diğer birçok subayın karargâhıydı. Emirlerinde iki zırhlı araçları vardı.

Kremlin'deki düşman güçlere karşı önlemler alınması gerekiyordu, fakat Askeri Devrim Komitesi bu konuya bir çözüm getirmedi. Parti Merkeziyle birlikte, Kremlin garnizonunun genişletilmesi konusunda bir önerge kabul etti ve bu amaçla Sovyetlere karşı sadakatini kanıtlamış Kamovniki'de bulunan 193. Piyade Destek Alayı'nı önerdi.

25 Ekim gecesi, Kremlin Komiseri E. Yaroslavski, Askeri Devrim Komitesi'nin mesajını iletmek üzere Kamovniki'ye gitti. Görevdeki Alay Komitesi'nin üyeleri sessizce bir birlik oluşturup saat 5'te Kremlin'e vardılar.

Berzin cephaneliğe geldi ve bir muhafız onu cephanelik şefi Tümgeneral Kaygorodov'un apartmanına götürdü. Depolar açılmış ve 193. Alay'dan gelen birlik silahlandırılmıştı.

26 Ekim sabahı erken saatlerde Bölge Parti Merkezi ve Askeri Devrim Komitesi her şeyden önce Kızıl Muhafızları resmi bir silah talebiyle Kremlin'e gönderme işini ele aldı, fakat sadece üç kamyon cephaneliğe ulaşabildi. Geri kalanlar bir gece önce Kremlin'in Troyski Kapısının karşısındaki Binicilik Okulu'nu işgal eden Kadetler tarafından engellenmişti. Sonradan anlaşıldı ki Ryabtsev, 193. Piyade Takviye Alayı'ndan bir birliğin getirtildiğini öğrenmiş ve Kadetlere Kremlin'in etrafını kuşatma emrini vermişti. İçeri giren üç kamyon, Kremlin'den silah yüklü olarak ayrılırken ele geçirilmişti.

Askeri Devrim Komitesi'nin birlikleri böylece silahsız kalmış oldu. Bölgeler cephanelikten tek bir silah bile alamadılar.

Bölgelerde işçiler gergin bir umutla ayaklanmaya başlama emrinin gelmesini bekliyorlardı. 25 Ekim akşamı Zamoskvoreçye Bölge Sovyetleri Yürütme Komitesi'nin bir toplantısında 5 kişiden oluşan Askeri Devrim Komitesi seçildi. Bu komite, Moskova Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcisi olarak hareket edecek bir komiser atadı.

26 Ekim sabahı Zamoskvoreçye Askeri Devrim Komitesi bölge milis istasyonunu işgal ederek hükümet komiserlerini görevden uzaklaştırdı. Kızıl Muhafızlar Komite Karargâhına çağrılarak, "1886 Şirketi"nin elektrik santralını işgal etmeleri emri verildi. Bu, Zamoskvoreçye bölgesini Moskova nehir köprüsünün kenarından koruyordu. Bu, komiteye bölgeyi işgal eden Beyazları elektriksiz bırakma imkanı veriyordu.

Askeri Devrim Komitesi Karargâhı, Beyazların yapacağı olası bir saldırıya karşı iyice koruma altına alındı. Ticaret Enstitüsü öğrencilerinin binaları kuşatmaya çalışacağı tahmin ediliyordu. Askerler Bolşevik Partisi Bölge Komitesi'nde daimi görevdeydi.

25 Ekim akşamı Kamovniki Bölge Sovyeti ve bölgedeki fabrikalardaki aktif partili işçilerin ortak toplantısı Deviçyi alanı no: 6'daki öğrenci yemekhanesinde yapıldı.

Heyecan doruk noktasındaydı. Delegeler, yığınların harekete hazır olduğunu bildirdiler. Aynı gece geç saatlerde bir Askeri Devrim Komitesi seçildi. Komitenin yaptığı ilk iş mevcut silah stoklarını ele almak oldu. Bolşevik Partisi Bölge Komitesi binalarında 15 eski silah, diğer birkaç fabrikada bir düzine silah ve birkaç tüfek bulundu. Bunlar yüzlerce Kızıl Muhafızı silahlandırmak için mevcut olan silahlardı. Ellerinde kauçuk-plastik fabrikası işçilerinin gizlice ürettiği birkaç el bombası vardı. Bunun üzerine 193. Alay'dan bir talepte bulunuldu fakat anlaşıldı ki Ryabtsev onların neredeyse tüm silahlarına el koymuştu. Yaklaşık bir düzine tüfek ve birkaç yüz fişek "inzibat" birliğinden alındı. Askeri Devrim Komitesi'nin emriyle muhafızlar fabrikalarda görevlendirildi. Öğrenci yemekhanesinde bir ilk yardım merkezi kuruldu.

26 Ekim sabahı Suşçevsko-Marinski Sovyeti ya da Ordnance fabrikalarından Kızıl Muhafızlar bir skor elde ettiler. Tüm sabah boyunca fabrikalardan Sovyet'e son haberleri almak için adamlar geldi. Öğleden sonra bir askeri Devrim Komitesi'nin seçildiği özel bir Sovyet toplantısı yapıldı.

25 Ekim'de Presnya bölgesinde bir Devrimci Komite oluşturuldu. Demiryolu bölgesinde de aynı gün bir Devrimci Komite kuruldu ve geceleyin bir tane de Sokolniki bölgesinde kuruldu. Moskova'nın diğer bölgelerinde de 25 ve 26 Ekim'de devrimci komiteler kuruldu.

Bölgelerde işçiler karşıdevrimin silahlarına el koymaya başladılar ve birçok durumda mermisiz silah taşıyan Kızıl Muhafızlar subayları ve Kadetleri silahsızlandırıyordu.

Fakat milis istasyonu işgal edilinceye kadar bölgeler ne Moskova sokaklarında ne de subay ve burjuvaların apartmanlarında büyük miktarlarda silaha el koyabildiler. Tüm şehirdeki milis istasyonlarının işgali, 26 Ekim'de hemen hemen hiçbir direnişle karşılaşılmadan gerçekleştirildi. Bütün iş eski komiserlerin işine son verilip yenilerinin atanmasına kalmıştı. Sadece Şehir Milis Karargâhı ele geçirilememişti. Daha sonraları bu binalar Kadetlerin, Moskova Sovyetlerine karşı yapacakları saldırıların en önemli kalesi olacaktı.

26 Ekim'de Bolşevik Partisi Moskova Komitesi, işçi ve askerleri saldırıya başlamaya çağıran bir bildiri yayınladı. Saat 4'te Bölge Askeri Devrim Komiteleri, Moskova Askeri Devrim Komitesi'nden saldırı operasyonlarından sakınmalarını emreden bir telefon mesajı aldılar. Herkes ne olduğunu merak ediyordu.

2
BEYAZLARLA MÜZAKERELER

Fakat sonunda olanlar oldu. Albay Ryabtsev'in kuvvetlerini toplamaya harcadığı tüm dikkate rağmen, birlikleri attığı her adımda Moskova Bolşeviklerinin aldığı önlemlerle bozguna uğradı. Telgraf Ofisi devrimci birlikler tarafından ele geçirilmişti. Kremlin Bolşevik

birimler tarafından işgal edilmişti. 25 Ekim'de Sosyalist Devrimciler tarafından kontrol edilen Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi, birliklere acil bir telefon mesajı göndererek, Sovyetler tarafından emredilinceye kadar herhangi bir eyleme girişilmemesi direktifini verdi. Ancak garnizon birlikleri Askeri Devrim Komitesi'nin çağrısına uydular.

26 Ekim'de Moskova Askeri Bölgesindeki tüm garnizonlara şu emri yayınladı:

> "İç savaşı başlatmayın. Sakin olun ve kamu güvenliğini sağlayın. Tüm askeri birlikler ve garnizonlar ulusal hazinelerin korunması için tüm önlemleri alsınlar."[16]

Buna rağmen birimler ve garnizonlar Askeri Devrim Komitesi'ni seçtiler. Karargâh, Moskova bölgesindeki kasabalardan endişe verici haberler alıyordu. Genelkurmay takviye kuvvetler için söz verdi, fakat bunlar 30 Ekim'den önce ortalıkta gözükmedi. Bir temsilci Genelkurmay'a gönderilerek birliklerin dağıtımının hızlandırılması istendi. Ryabtsev hiçbir ağır silaha sahip değildi.

Yapabileceği tek şey zamanla oynayarak, savaşı olabildiğince ertelemekti. Koşullar Ryabtsev lehindeydi. 26 Ekim sabahı Kremlin'e silah almak için gönderilen kamyonların Kadetler tarafından ele geçirildiğinin öğrenilmesi üzerine Askeri Devrim Komitesi Ryabtsev'e telefon ederek bu durumu protesto etti. Ryabtsev sahte bir heyecanla vekillerin kendisine müzakere için gönderilmesini önerdi. Petrograd'dan yeni dönmüş olan İşçi Vekilleri Moskova Sovyetleri Başkanı Nogin, Ryabtsev'i görmeye gitti. Ona, Askeri Devrim Komitesi Temsilcisi Muralov ve ayaklanmaya karşı olan ve Beyazlarla bir anlaşma yapılabileceğini uman Troçki de eşlik ediyordu.

Ryabtsev onlara demokrasiye karşı gelmek gibi bir amacı olmadığını söyleyerek şu açıklamada bulundu:

> "Demokrasi adı altında ifade etmeye çalışılan, Sosyal Demokrat –Bolşevik ve Menşevik–, Sosyalist Devrimci ve Trudoviklerin kabul ettiği kararlardı."[17]

Bu, 25 Ekim'de Sovyet'teki tüm parti grupları temsilcilerinin konferansında kabul edilen önergelere bir ipucuydu.

Müzakereler sonucunda Nogin'in raporlarına göre:

Sonuçta her iki tarafın giriştiği eylemlerin ertelenmesinin gerektiğine karar verdiler. Kadetler geri çekilmeli ve Askeri Devrim Komitesi birliklerini Kremlin'den geri çağırmalıydı (örneğin, 193. Alay birlikleri). Askeri Devrim Komitesi, Genelkurmay'a temsilcilerini gönderecekti.

> "İşçilerin silahlandırılması konusunda Ryabtsev Askeri Devrim Komitesi'nin bir temsilcisinin kendisine gönderilerek silahların dağıtımının ayarlanmasını istedi."[18]

Böylece teslim olmuş gibi davranarak Ryabtsev zaman kazandı. Gerçekte, teslim olmak gibi bir niyeti yoktu. 26 Ekim saat 2'de "Kamu Güvenliği Komitesi" toplantısı, Şehir Duması binalarında yapıldı. Bu özel bir toplantıydı ve Guberniya komiseri ve yardımcısı Geçici Hükümet temsilcisine bile katılım izni verilmedi. Her ikisi de toplantının yapıldığı odanın kapısının önünde sinirli bir şekilde bir aşağı bir yukarı yürüyüp durdular. Geçici Hükümet, hepsinin gözünde öyle küçülmüştü ki "Kamu Güvenliği Komitesi" onunla bir ilişkisi olduğunu göstermekten korktu.

Ryabtsev, Askeri Devrim Komitesi ile yaptığı anlaşmayı açıkladı. Moskova garnizonunun demoralize olduğunu vurguladı, kalıcı bir zafer kazanacakmış gibi görünmüyordu.

Rudnyev sadece bir konuya karar verilmesi gerektiğini önerdi, herhangi bir tartışmaya girmeden Askeri Devrim Komitesi'ne karşı bir mücadeleye girip girmeyecekleri. Ryabtsev tekrar zafer için herhangi bir umut olup olmadığını sordu. Biraz tereddüt ettikten sonra müspet bir tavırla Genelkurmay'ın yardımını sayarsak diye ekledi. Orada bulunan herkes heyecanla mücadelenin başlaması lehinde oy verdi. Ryabtsev tekrar görevini yerine getireceğini belirtti:

> "Zor bir mücadele olacak, fakat zafere ulaşmak için umudum var."[19]

Böylece, 26 Ekim saat 5 sıralarında Ryabtsev "Kamu Güvenliği Komitesi"nin saldırıya başlama onayını aldı. Harekete geçme zamanı tamamen onun onayına bırakılmıştı. Bundan sonra toplantıdan ayrıldı.

İştah yemekle gelir. Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcilerinin kararsız olduğuna ikna olan ve "Kamu Güvenliği Komitesi"nin onayını almış olan Ryabtsev ihtilalcilerden yeni taleplerde bulundu. Sadece 193. Alay birliklerinin Kremlin'den çekilmesini istemekle kalmayıp, Kadetlerin, Kremlin'i koruyan 56. Alay'ın yerine geçmesini talep etti.

56. Alay'ın Kremlin'in korumasında kalması konusundaki tüm taleplere Ryabtsev cevap olarak bu isteğinde ısrar ettiğini, fakat son kararı hakkında Moskova Sovyetlerine telefonla bilgi vereceğini söyledi.

26 Ekim akşamı Muralov tekrar Kremlin'i ziyaret etti ve Ryabtsev ile görüşme yaptıktan sonra Kadetlerin geri çekilmesi şartıyla 193. Alay'ın Kremlin'den geri çekilmesini kabul etti.

Ryabtsev'in geri çekilmeleri talebini duyan 56. Alay'ın adamları çılgına dönmüşler ve onu linç etmek istemişlerdi. Birçoğu onun tutuklanmasını istedi.

Askeri Devrim Komitesi vekilleri Kremlin'i terk etti.

E. Yaroslavski Kremlin'e çağrılarak Askeri Devrim Komitesi tarafından garnizon birimleri arasında Askeri Büronun faaliyetlerini yaygınlaştırarak onların düşman saflarına geçmesini önlemesi ve tüm garnizonu harekâta hazırlaması talimatı verildi.

26 Ekim akşamı Moskova Bölge Komitesi ve Bolşevik Partisi Bölge Komitesi'nin özel birleşik bir toplantısı, Askeri Devrim Komitesi üyeleri ile Parti Merkezi arasında Ryabtsev ile yapılan anlaşma üzerine çıkan sorunu tartışmak üzere yapıldı. Toplantı tüm anlaşmaların durdurulmasını emreden bir karar kabul etti ve mücadele merkezlerinin harekâta başlama talimatı verdi. Aynı gece anlaşma ihlâl edildi.

26 Ekim saat 7'de yapılan İşçi Vekilleri Sovyeti ve Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitelerinin ortak toplantısında Nogin Petrograd'daki durumu rapor etti. Nogin'in raporunun özeti şöyleydi; Petrograd'da "tüm parti gruplarından oluşan" bir Askeri Devrim Komitesi kurulmuştu. Bu bilgi Nogin'in Ryabtsev ile yaptığı anlaş-

madaki pozisyonu ile Petrograd'daki durum hakkında bir paralellik varmış izlenimi yaratmak içindi. Gerçekte ise, Ekim ayaklanması sırasında uzlaşmacı partilerin temsilcileri Petrograd Askeri Devrim Komitesi'nden çekilmişlerdi.

Nogin'in konuşmasındaki ton uzlaştırmacıydı. Konuşmasını bitirir bitirmez karşıdevrime karşı mücadele için işbirliğine çağırdığı insanlar birbiri ardına ayağa kalkarak devrimi açıkladılar. Sosyalist Devrimciler, önceki Sovyetler Merkezi Yürütme Komitesi tarafından kabul edilen Sovyetler II. Bütün Rusya Kongresinin yasal olmadığını belirten bildiriyi okudular. Aynı zamanda Köylü Vekilleri Sovyeti'nin Bolşevikleri cepheden birlik çağırınakla tehdit eden telgrafı da okundu.

Bu dakikada garnizon alaylarından delegeler salonda belirdi. Bir gün önce Parti Merkezi, Askeri Büroyu, eski Sovyet'in karşıdevrimci "Kamu Güvenliği Komitesi"ne delege gönderdiği için yeni bir Asker Vekilleri Geçici Sovyeti örgütlemeleri talimatını verdi. 26 Ekim akşamı Askeri Büro Birlik Komiteleri toplantısı yaptı. Bundan kısa süre önce bu birlik komiteleri Sverdlov'un E. Yaroslavski'ye gönderdiği özel bir talimat üzerine seçilmişti ve çoğunluğu Bolşevik etkisindeydi. Bire karşı 212 oyla komite şu kararı aldı:

> "Birlik Komiteleri İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'ni tek otorite olarak kabul eder. Birlik Komiteleri sadece, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Askeri Devrim Komitesi'nin kararlarına uyacak ve Sovyetlerin birleşmesini isteyerek İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti seçimlerinin en kısa sürede yapılmasını talep edecektir."[20]

Birlik Komiteleri aynı zamanda Askeri Devrim Komitesi'ne ve Albay Ryabtsev'e bir temsilci heyeti gönderilmesine karar verdi. Ryabtsev'den heyet Kadetlerin Kremlin çevresinden çekilmesini ve 56. Alay'ın tutuklu askerlerinin serbest bırakılmasını talep edecekti. Bu önerilerin reddedilmesi durumunda şu istenecekti:

> "Devrimci Komite cephaneliğin ve 56. Alay'ın serbest kalması için gerekli en sert önlemleri alacaktı. İşçiler ve askerler derhal silahlandırılmalıydı."[21]

Böylece garnizon tamamen Bolşevik saflarına geçmiş oldu fakat Bolşevikler bunu avantaj olarak kullanamadılar. Aslında, ayaklanma konusuyla çalkalanan partinin iyimser görüşlü üyeleri gaf yapmaktan kurtulamamışlardı.

Birlik Komitesi garnizon toplantısı tarafından seçilen heyet, Nogin'in açıklamalarda bulunduğu Yürütme Komitesi toplantısına gitti. Ortama hakim olan askerler iktidarın Sovyetlere geçmesini talep ettiler ve Asker Vekilleri Sosyalist Devrimci ve Menşevik Yürütme Komitesi'nin kararlarını protesto ettiler.

Nogin askerlerle konuşmuş ve onlara pratikte Ryabtsev ile bir anlaşmaya varıldığını söylemişti. Bu görüşmeden sonra temsilci heyeti direkt olarak Sovyet'ten Ryabtsev'le görüşmeye gitti. Neredeyse gece olmuştu. Binicilik Okulu'na vardıklarında heyet, uzun süre bekletilerek tehditlere ve tahriklere maruz bırakıldı. Üst rütbeli subaylardan biri Kazakları heyete silah çekmesi için zorladı, fakat Kazaklar buna karşı çıkarak heyetin geçmesine izin verdiler. Albay Ryabtsev ile yapılan görüşmede heyet garnizon toplantısının aldığı kararları bildirerek Sovyetlere geri döndü.

26 Ekim olayları Ryabtsev'in lehine görünüyordu. Ayaklanmayı ertelemede başarılı olmuştu, fakat karşıdevrimciler tüm bunlar için hiçbir yardım alamadılar. Tam aksine Moskova garnizonu Bolşeviklerin tarafında olduğunu ortaya koymuştu. Bolşevik Partisi yerel örgütünün çabaları sayesinde Moskovalı işçi ve askerler ayaklanma ve iktidarın Sovyetlere geçmesi lehinde hareket etmeye başlamışlardı.

3

BEYAZLARIN ÜLTİMATOMU

27 Ekim sabahı Moskova'daki Bolşevik Yürütme birimleri arasındaki anlaşmazlık son buldu. Moskova Sovyetlerinin kararıyla çelişen liderler, Moskova Bürosu ve Bolşevik Partisi Moskova Bölge Komitesi anlaşmalarını durdurularak konunun tekrar gündeme getirilmesini talep ettiler. Parti Merkezi ve Askeri Devrim Komitesi Bolşevik Bölümünün ortak bir toplantısı yapıldı. Bu toplantıda iki

çelişkili görüş ortaya çıktı. Bazıları Ryabtsev ile müzakerelerin durdurulmasını ve saldırıya başlanmasını istiyordu. Diğerleri ise kuvvetlerin organize edilmesi için zaman kazanmak adına barışçı anlaşmalarda direniyordu.

Parti Mücadele Merkezi, gücü elinde bulundurmasına rağmen, bu gücü kullanmakta başarısız olmuş ve kesin kararların alınması gerektiği zamanda tartışmaların uzayıp gitmesine neden olmuştu. Parti Merkezinin bazı üyeleri anlaşmalar yoluyla ayaklanmanın önlenebileceğini umuyorlardı. 9'a karşı 5 çoğunluk oyuyla Ryabtsev ile müzakerelere devam edilmesi kararı alındı. Çoğunluğu bu yönde oy kullanmaya iten neden devrimcilerin yeterli silahının olmaması ve bu nedenle zamana ihtiyaç duyulmasıydı.

Askeri Devrim Komitesi Başkanı Usiyeviç daha sonra (7 Kasım'da) Sovyetler Yürütme Komitesi'nin bir toplantısında belirttiği üzere:

"Kritik bir nokta, Askeri Devrim Komitesi örgütlendiğinde kendine ait bir askeri gücü yoktu. Gece yarısı komite, Genel Valinin evindeki Sovyetler toplantısına gittiğinde, sahip olduğu tek kuvvet küçük bir motosikletli birlikti. Açıkça yapmamız gereken ilk şey, Sovyetleri ve Askeri Devrim Komitesi'ni gafil avlamaya yönelik çabaları önlemek olmalıydı. Biliyorduk ki Kadetler toplanmış ve Sovyetlere karşı hareket emrini bekliyorlardı. Bizim hâlâ kuvvetlerimizi toplamamız gerekiyordu. Moskova garnizonunun ve işçilerin büyük çoğunluğunun bizim arkamızda olduğunu bilmemize rağmen bu çoğunluk silahsızdı. Moskova garnizonunun dörte üçünün silahı yoktu. Kızıl Muhafızlar henüz kuruluş aşamasındaydı. Bundan dolayı Askeri Devrim Komitesi tarafından alınacak ilk önlem, askerleri ve işçileri silahlanmaya yönlendirmekti."[22]

Bölgelerde, Kadetlerle müzakereler şaşkınlığa sebep olmuş ve çoğu yerde hoşnutsuzluk yaratmıştı. Tüm şehirde Kızıl Muhafız birlikleri aceleyle kuruluyor ve erzak sağlanmaya çalışılıyordu. Fabrikalarda işçiler ayaklanma için hazırlanıyorlardı. Bölge Sovyetlerinin binaları aktivitelerle kaynıyordu. Aniden müzakerelerin başladığı haberi geldi.

Haber, Bolşevik Partisi Zamoskvoreçye Bölge Komitesi'ne ulaştığında, kimse buna inanmak istemedi. Derhal yapılan bir toplantıda işçiler şehirde ayaklanmanın baş göstermeye başladığını ve tüm askeri barakalarda subayların karşıdevrim eylemlerde bulunduğunu rapor ettiler. Kadetler şehrin merkezine gönderilmeye ve üniversite öğrencilerine silah verilmeye başlanmıştı.

Toplantıda, müzakereleri protesto eden bir önerge kabul edilerek, Askeri Devrim Komitesi'ne delege gönderilmesine karar verildi.

Aynı zamanda bölgede konuşlanmış alaylara bir delege gönderilerek onların tutumları öğrenilmeye çalışıldı. Askerler vekilleri coşkuyla karşıladı. 55. Alay'a giden delegeler askerlerin omuzlarında birimden birime dolaştırıldı. Hepsi kendini ayaklanmayı desteklemeye adamıştı. Benzer bir karşılama 196. Komando Birliği tarafından da gerçekleştirildi.

Benzer şeyler diğer bölgelerde de yapıldı. Subaylar alaylarını terk ederek Ryabtsev'e katılmaya gitmişlerdi. Şehrin her bölgesinden asker birlikleri, subayları olmadan Moskova Sovyetlerine doğru yürüyüşe geçti.

"Nereye," diye sordu seyirciler panikle.

"Sovyetlere," diye cevap verdi askerler.

Moskova Sovyetleri tesisleri kuşatıldı. Askerler odaları, koridorları doldurdu ve yeni gruplar durmadan binanın meydanına gelmeye devam ediyordu.

Gazeteleri *Vperyad*'da Menşevikler, Moskova Sovyetleri muhafızlarının sarhoş olduğunu yazmışlardı. Ertesi gün bu haberi yalanlamaya ve özür dilemeye zorlandılar.[23]

Sovyet'in dışındaki meydanı dolduran asker kalabalığından yararlanarak uzlaşmacılar bir toplantı yapıp askerleri kendi saflarına çekmeye çalıştılar. Askeri Devrim Komitesi bu toplantıları yasaklamak zorunda kaldı.

Bölgelerin baskısı altında Askeri Devrim Komitesi müzakere sürecinden faydalanarak tüm çabasını kuvvetlerini oluşturmaya harcadı. Bir şeyler oluşmaya başladı. Sabahleyin komite birçok acil ön-

lemin alınması gereken bir toplantı yaptı. Komite üyeleri devamlı olarak görev başındaydı. Yan odada Askeri Devrim Komitesi Karargâhı harıl harıl çalışıyordu. Buraya Komiserler neler yaptıklarını rapor etmek için geliyorlar ve yeni talimatlar alarak geri dönüyorlardı. Ortaya çıkan problemleri çözmek için kısa konferanslar yapılıyordu. Askeri Devrim Komitesi birçok ordu birimiyle irtibata geçmişti.

Halkı aç bırakmamak için, büyük ölçüde çaba yiyecek sağlanması konusuna adanmıştı. Her bölge komitesi tarafından yiyecekten sorumlu komiserler atanmıştı. Sarhoşluğu önlemek için Askeri Devrim Komitesi tüm içki stoklarına el koyma kararı aldı. Devriyelere, tüm gece kulüplerini ziyaret etmeleri ve eğer içki satışı varsa sahiplerini tutuklama emri verildi.

Askeri Devrim Komitesi Karargâhı, elemanları askerler ve Kızıl Muhafızlar olan bir istihbarat bölümü kurarak, Kadetlerin yoğunlaştığı ve gerekli bilgileri topladığı Şehir Duması ve bölgelere sızdı. Birçok gönüllü casus, birliklerin hareketi ve düşman kamplarına hakim olan ruh hali hakkında bilgi taşıyordu. Askeri Devrim Komitesi bir taşıma servisi kurarak, bu amaçla motorlu araç talebinde bulundu. AMO fabrikasının işçileri 50 motorlu araç sağladı. 2. ve 22. Motorlu Ulaşım Birlikleri, kendilerini Askeri Devrim Komitesi'nin emrine verdi.

Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler asılsız dedikodular yayarak, gazeteleri aracılığıyla Petrograd'daki ayaklanmanın bastırıldığını yaymaya çalıştılar.

Petrograd ile irtibat kesilince Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi organı aracılığıyla başkentle iletişim kurulmasına karar verildi. Birlik, tarafsız oldukları için, hiç kimseye Petrograd ile görüş yapması için telefon hatlarını kullanmasına izin veremeyecekleri cevabını verdi, fakat bilgi alınabilecek herhangi birini çağırabileceklerini bildirdi. Başkentteki askeri durum sorulduğunda "tarafsızlık" koşulunun buna izin vermediğini söylediler. Tüm bunlar Halk Komiserleri Sovyeti tarafından araştırılabilirdi.

Demiryolu İdaresi'nin "tarafsızlığını" yok etmek için girişilen birçok boş ataktan sonra –temsilcilerini iki gün boyunca "Kamu Güvenliği Komitesi"nde oturmaktan alıkoymayan bir "tarafsızlık"– telefonun bulunduğu Yürütme Ofisi'nin zorla ele geçirilmesine karar verildi. Bundan başka, "İdareciler"in Petrograd ile bağlantı kurmak için kullandığı telgraf hattının Kuzey Demiryolu Santralı üzerinden olduğunu keşfettiler. Bu hattaki Baş Demiryolu İşçileri Komitesi'nin çoğunluğunu Bolşevikler oluşturuyordu ve böylece Askeri Devrim Komitesi Petrograd ile irtibat kurabildi. Hem telefon hem de telgraf iletişimi bu yolla tekrar sağlandı.

Demiryolu idarecilerinin telgraf iletişimini kesen Bolşevikler, Yaroslavl'daki Kafkas ve Mercuri iskelelerinde bir tüfek stoğu olduğunu öğrendiler. Demiryolu İşçileri Askeri Devrim Komitesi, parti merkezine bu konuda bilgi verdi ve merkez derhal Yaroslavl'a bir temsilci gönderdi.

Askeri Devrim Komitesi, devrimci güçlerin askeri operasyonlarının genel bir planını imzaladı:

> "1. Tüm askeri operasyonlar bir merkezden yürütülmeli.
>
> 2. Bölgelerin fonksiyonu, sistematik olarak askeri kuvvetlerini merkeze doğru kaydırmaktır. Genel plana aykırı olmamak koşuluyla ayrı operasyonlar yapılabilir.
>
> 3. Bölgelerin arkası tamamen güvenli olmadığı için operasyonları Moskova dışında gerçekleştirmek zorunluluk haline gelmiştir.
>
> 4. Kararlı ve azimli bir şekilde hareket edin."[24]

Ayaklanmanın karşısında olanların ısrarı üzerine şu iki madde de plana eklendi:

> "5. En az kan dökülmesini sağlamak.
>
> 6. Halkın güvenliğinin sağlanması."[25]

Gün içinde Askeri Devrim Komitesi bir başarı daha kazandı. 1. Takviye Topçu Tugayı'nın tüm komiteleri feshedilerek yeni birimler seçildi. Tugay, Batarya ve Komando komitelerinin ortak bir toplantısında, sadece Askeri Devrim Komitesi'ne bilgi verilmesi kabul edildi. Aynı toplantıda topçular pratik olarak tugayı kontrol eden bir Askeri Devrim Komitesi seçtiler.

Moskova garnizonu topçuları Bolşeviklerin etrafında toplandı.

Ryabtsev'in harekât hazırlıklarının farkında olan Askeri Devrim Komitesi'nin Menşevik üyeleri, işbirliğinin şu koşullarını ortaya sürdüler ve reddedilmesi durumunda istifa etmekle tehdit ettiler:

1. Tüm dokümanlar Askeri Devrim Komitesi'nin 7 üyesi tarafından imzalanacak. Eğer herhangi bir belge 1 ya da 2 üye tarafından imzalanırsa Menşevikler gazete ve el ilanları yoluyla halka başvurma hakkına sahip olacaktı;

2. İşçi Vekilleri Sovyeti, Şehir Duması'nın "Kamu Güvenliği Komitesi"ne bir temsilci gönderecekti;

3. Askeri Bölge Karargâhı ile müzakerelerde ulaşılan tüm anlaşmalar yerine getirilecekti;

4. Menşevikler Askeri Devrim Komitesi'nin çalışmalarını bozmaya çalışarak onları vazgeçmeye zorladılar. Burjuvazinin bu çanak yalayıcılarının çalışmaları tamamen karşıdevrim "Kamu Güvenliği Komitesi"nin lehindeydi.

Teklifleri reddedildiğinde, Menşevikler Askeri Devrim Komitesi'nden istifa ettiler.

Bu arada, karşıdevrim "Kamu Güvenliği Komitesi" boş durmuyordu. Ryabtsev ordu birimlerinin komutanlarını topladı. Moskova çevresinden ya da Moskova bölgesinden uzakta bir yerlerden ordu birimi çağırmak istemişti. Komutanlar isteksizce gelmişler ve onun, "Adamlarınız nerede?" sorusuna ellerini umutsuzca sallayarak cevap vermişlerdi:

"Oralarda, Sovyet'te."

Ryabtsev hızlı bir şekilde askeri eğitim okulları ve Kadet okullarında tur attı. Kadetler aktif bir şekilde hazırlanıyorlardı. İki gün için tamamen silahlandırılmış kamyonlarla şehir etrafında tur atıyorlardı. Arbat caddesinde Kadetler Beyaz Muhafız öğrencilerine ve tüm gönüllülere silah veriyor ve onları Aleksandrovski Askeri Okulu'na gönderiyorlardı.

Ryabtsev, 26 Ekim'de üniversite öğrencilerinden bu okulda bulunmalarını istemişti. Geldiklerinde Kadetler onları Beyaz Muhafız

birliklerine katılmaya ikna ediyorlardı. 27 Ekim'de Lazarev ve ticari enstitülerin rapor verdiği Moskova Üniversitesi öğrencilerinin genel bir toplantısı Diviniti dersliğinde yapıldı. Tartışmaya girmeden, hatta resmi bir oylama yapılmadan Askeri Bölge Karargâhı, Şehir Duması ve Geçici Hükümet'ten silahlı destek talep edilmesi konusunda bir kararı kabul etti.

27 Ekim sabahı, Subay Vekilleri Konseyi Geçici Hükümet'i destekleyen ordu subaylarının katıldığı bir toplantı düzenledi ve bu toplantıda, Sovyetleri bölecek ve devrimci birimleri silahsızlandıracak detaylı bir plan hazırlandı. Bu, gizlice Asker Vekilleri Sovyeti Kültür ve Eğitim Bölümü tarafından 1917 yılı yazında organize edilen kursları veren iki subay tarafından Askeri Devrim Komitesi Karargâhına iletildi. Beyazlar esas umutlarını, defalarca görüştükleri Genelkurmay'a dayamışlardı. 27 Ekim sabahı cepheden şu telgrafı aldılar:

> "Cephedeki ordular adına Bolşevik şiddetinin derhal durdurulmasını, askeri güçlerle iktidarın ele geçirilmesi girişimlerinden vazgeçilmesini, demokrasinin yetkili organlarına göre hareket eden ve Rusya'daki egemen güç olan Geçici Hükümet'e kesin itaat edilmesini talep ediyoruz. Aktif hizmetteki ordu bu talebimizi kuvvetle destekleyecektir.
>
> Duhonin,
> Yüksek Başkomutan
>
> Vyruboy,
> Yüksek Başkomutan Yardımcısı
>
> Yarbay Kovalevski,
> Karargâh Yüksek Komiseri
>
> Perekrestov,
> Ordu Komitesi Başkanı"[26]

Bu tehditkâr telgraf ve Duhonin'in prestijiyle, uzlaşmacı Ordu Komitesi'nden istenen destek haricinde etkin bir yardım için hiçbir söz vermiyordu.

Daha sonra, Batı Cephesi Başkomutanı General Baluyev, Rudnyev'e şu acil telgrafı gönderdi:

"Süvariler Bolşeviklere karşı size yardım etmek için Moskova'ya geliyorlar. Top göndermek için Genelkurmay'a başvurdum."[27]

Aynı gün Baluyev, Duhonin'i Moskova'daki durumun ciddiliği konusunda bilgilendirdi. Emrindeki kuvvetlerle Bolşevik ayaklanmasını bastırabileceğini ummadığını söyledi ve acilen takviye kuvvetlerin ve özellikle topçuların gönderilmesini istedi.

Duhonin durumun gittikçe kritikleştiğinin farkındaydı. Tula, Briansk ve Orel'e hareket eden birliklerinin rotasını değiştirdi ve onları toplarla güçlendirerek Moskova'ya yöneltti.

Sonunda, 27 Ekim'de şu telgrafı Ryabtsev'e ve bir kopyasını da Rudnyev'e gönderdi:

"Bolşevik hareketini çökertmek amacıyla Genelkurmay, Güneybatı Cephesi'nden toplarıyla birlikte bir muhafız tugayını emrinize vermiştir. Bu birlik 30 Ekim'den itibaren Moskova'ya ulaşmaya başlayacaktır. Aynı zamanda Batı Cephesi'nden de topçu birlikleri gönderilmiştir. Birlikler Moskova'ya ulaşmadan onları karşılayacak delegeler göndermelisiniz. Rusya'nın kalbinde ortaya çıkan ayaklanmayı tamamen bastırmak için tüm gerekli önlemler derhal alınmalıdır.

Duhonin

Yüksek Başkomutan"[28]

Ryabtsev kaybedilecek bir saniye bile olmadığının farkındaydı. Bolşevikler hızla kuvvetlerinin sayısını arttırıyordu. Eğer herhangi bir engel çıkmazsa –o zamanlar tahmin edemiyordu– Batı Cephesi'nden topçular 28 Ekim'den önce orada olurlardı. Bundan başka Askeri Bölge Karargâhı, Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin moral bozucu etkinliklerinin ve müzakerelerinin devrimci birliklerin moralini bozacağını umuyordu.

Ryabtsev aniden sert bir tavır takındı. Sadece bir gün önce işçileri silahlandırma konusunu düşeneceğini ve bununla Bolşevik birlik 193. Takviye Alayı'nın Kremlin'den geri çekileceğini garanti etmekte hem fikirdi. Bundan sonra Bolşevik etkisindeki 56. Takviye Piyade Alayı'nın da Kremlin'den çekilmesini talep etti. 27 Ekim'de müzakereler tamamen Kadetlerin askerlerin yerine geçmesi konusu-

na odaklandı. 27 Ekim akşamı saat 7'de Ryabtsev Askeri Devrim Komitesi temsilcileriyle müzakereleri keserek Kremlin'in kuşatılması, Askeri Devrim Komitesi'nin dağıtılması ve üyelerinin tutuklanmasını emreden bir ültimatom sundu. Ültimatoma 15 dakika içinde uyulması gerekiyordu.

Ültimatom, Askeri Devrim Komitesi'nin üzerinde soğuk duş etkisi yarattı. Çelişkilerin barışçı yollarla çözülmesi umutları duman gibi yok olup gitti. Komite, Ryabtsev'in zaman kazanmak için müzakereleri bilerek uzattığını anladı. Bu yüzden ültimatom reddedildi. Silahlı mücadele için planlanan tüm faaliyetler hayata geçirilmeye başlandı. Moskova'daki bölge komiserlerine bir emir gönderilerek derhal silahlı harekâta hazırlanmaları ve birliklerini Moskova Sovyetlerine göndermeleri istendi. Ordu birimlerine Askeri Devrim Komitesi'nin emirleri dışında hiçbir emre uymamalarını belirten telefon mesajları gönderildi. Moskova Sovyetlerini korumak için Askeri Devrim Komitesi Zamoskvoreçye bölgesinden bir "Dvinsks" birliği getirtti.

"Dvinsks"ler çoğunlukla 50. Ordu'dan adlarını aldıkları Dvinsk şehrinde Bolşevik propagandası yaptıkları gerekçesiyle tutuklanıp hapsedilen, Batı Cephesi'nden askerlerdi. Daha sonra Moskova'ya götürülerek Butirski hapishanesine konulmuşlardı. Aralarında birçok birlik ve alay komitesi üyesi vardı. Herhangi bir duruşma yapılmadan, hatta haklarında kesin bir suçlama yapılmadan uzun süre hapishanede tutuldular. Onlardan 200 tanesi açlık grevine başlayarak derhal soruşturmalarının yapılmasını istediler. Ordu hukuk otoriteleri bundan oldukça utanç duydular ve özürlerini bildirerek belgelerin yok olduğunu açıkladılar. Bolşevikler, serbest kalmaları için bir kampanya başlattılar ve bu Moskova Garnizonu tarafından da desteklendi.

Askeri delegasyon, Moskova Sovyetleri ve Askeri Büroya giderek "Dvinsks"lerin serbest bırakılmasını istediler ve onları işlerini yapmamakla suçladılar. "Yeterince konuşma yapıldı, şimdi harekete geçme zamanı," diyerek askerler mücadeleye hazır olduklarını dile getirdiler.

Bolşevik Partisi Moskova Örgütü'nün talebi ve Moskova Sovyetlerindeki Bolşevik grubun ısrarı üzerine, 22 Eylül'de "Dvinsks"lerin serbest bırakılması için emir verildi, fakat o gün 860 tutukludan sadece 593'ü serbest bırakıldı. Geriye kalanlar ise Ekim ayaklanması sırasında serbest kalabildi.

"Dvinsks"ler mücadeleye girişmeye hazırdılar. Muhteşem birer savaşçı ve organizatör olduklarını kanıtladılar. Moskova Parti Komitesi onlara orduda ve fabrikalarda toplantı yapma görevini verdi.

27 Ekim saat 10'da bir "Dvinsks" birliği, Askeri Devrim Komitesi'nin çağrısına cevap olarak Moskova Sovyetleri yolu üzerindeki Kızıl Meydana doğru yürüyüşe geçti. Meydanda Kadetler tarafından durduruldular.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu bir albay.

"Moskova Sovyetlerini korumaya," diye cevap verdi askerler.

"Merkezi biz koruyoruz," dedi albay ve "Dvinsks"lere silahlarını bırakma emri verdi.

Askerlerin protestosuna karşılık albay silahını "Dvinsks"lerin komutanı Sapunov'a çevirerek onu vurdu. İkinci komutan askerlerine doğru haykırdı. "Saldırın!" Çatışma kısa ve kesindi. Her iki tarafta da çok sayıda ölü ve yaralı vardı. Fakat "Dvinsks"ler Moskova Sovyetleri yolunda çatışarak yaralılarını oraya taşıdılar.

Açık düşmanlık böylece başlamış oldu.

Ryabtsev'in ültimatomu ulaştığında, Suharev Halk Sarayı'nda yüzlerce Bolşeviğin katıldığı bir Bölge Duması toplantısı yapılmaktaydı. Askeri Devrim Komitesi telaşla ültimatom hakkında onlara bilgi verdi. Bu, Moskova'daki 11'i Bolşevik etkisinde olan 17 Bölge Duması'nın toplantısıydı. Bolşevikler, karşıdevrim Moskova Şehir Duması ile dengeyi sağlamak için Bölge Dumalarını da kapsayan yeni bir merkez seçimine karar verdiler. 400 üyenin tümü oradaydı. Akşam saat 6:30'da toplantı açılır açılmaz Anayasal Demokrat Prens D. İ. Şakovski ayağa kalkarak "tüm üyeleri bilgilendirmek için tüm önlemlerin alınmadığını ve bundan dolayı toplantının geçersiz olduğunu" açıkladı.[29]

Bu, salonda karmaşaya sebep oldu ve Şakovski bildirisini geri almaya zorlandı. Konuşması devamlı olarak Anayasal Demokratların ve uzlaşmacıların protesto haykırışlarıyla kesilen toplantı başkanı, toplantının niye yapıldığını açıklayarak şu kati öneriyi okudu:

"1. Hükümetin tek yerel birimi olarak Askeri Devrim Komitesi'ne olan tam güveni dile getirmek.

2. Her Bölge Duması'ndan iki ve her yönetimden bir temsilcinin katılacağı bir 'Bölge Duması Ortak Konseyi'nin derhal örgütlenmesi.

3. Konsey 7 üyeden oluşan kendi Devrim Yürütme Bürosunu seçecek.

4. Yiyecek sağlanması ve dağıtımı, şehir finansı ve Moskova ve çevresindeki devrimci düzeni korumak için gerekli önlemlerin derhal alınması için büroya talimat verilecek.

5. Bu geçici önlemler Ortak Konsey tarafından onaylandıktan sonra Moskova Askeri Devrim Komitesi'ne gönderilecek ve bir an önce uygulamaya konulacak."[30]

Herhangi bir tartışma olmadan bu önergenin oylanması talebi başka bir fırtınanın çıkmasına neden oldu. Üyelerden biri çoğunluğun görüşünü istedi, diğerleri yüksek sesle bu durumu protesto etti. Bu karmaşanın ortasında Askeri Devrim Komitesi üyesi M. F. Vladimirski, kürsüye çıkarak telaşla şu açıklamayı yaptı:

"Kuvvetler Başkomutanı Ryabtsev Askeri Devrim Komitesi'ne bir ültimatom vererek 15 dakika içinde bunun kabul edilmesini istemiştir. Komite bu ültimatoma uymayı reddetmiş ve meydan karşıdevrimci birimler tarafından bombalanmıştır. Komitedeki tüm görüşmelere derhal son verilmeli ve tüm Enternasyonalist Sosyal Demokratlar (Bolşeviklerin) bir an önce bölgelerine giderek acil durumlar için hazırlanmalıdırlar."[31]

Toplantıda azınlık durumundaki Anayasal Demokratlar ve uzlaşmacılar gürültülü bir şekilde salonu terk ettiler. Orada kalanlar önerge lehinde oy kullandı ve aceleyle bölgelerine döndüler.

27 Ekim gecesi Askeri Devrim Komitesi ve parti merkezinin ortak toplantısında, Moskova proleterlerin genel bir greve çağrılmasına ve Beyaz Muhafızları çökertmek için tüm kuvvetlerin toplanmasına karar verildi.

Moskova Sovyetlerine giden Bolşaya Nikitskaya caddesinin yan sokakları Kadetler tarafından işgal edilmişti. Beyazlar tarafından ele geçirilen binaların tehlikeli olduğu görüşüyle iki merkeze bölünülmesine karar verildi, biri Sovyet'te kalacak diğeri bölgelerden birinde karargâhını kuracaktı. 28 Ekim sabahı 4 ile 6 arasında parti merkezi üyelerinin çoğu Moskova Sovyetlerinden ayrılmış ve şehir bölgesindeki binalara gitmişlerdi. Bu bölgede Askeri Devrim Komitesi'nin dağıtılma riskine karşı "yedek bir karargâh" kurulmuştu.

Alayları bilgilendirmek ve Sovyetlere sadık birlikleri toplamak gerekiyordu. Askeri Devrim Komitesi'nin üyeleri asker ve işçilerin harekete geçmek için istekle sinyal beklediği bölgelere dağıldılar.

Ryabtsev'in ültimatom haberi Sovyet'e ulaştığında, aynı sabah Askeri Devrim Komitesi'nden istifa eden Menşevikler, tekrar sahnede belirdiler. Bu politik borsa tellalları, "Kamu Güvenliği Komitesi" ile müzakereler için aracı olmayı önerdiler.

Uzlaşmacılar binadan kovuldular.

Binada sadece Sovyetler için savaşmaya ve ölmeye hazır olanlar kaldı.

4
KREMLİN'İN KUŞATILMASI

Ryabtsev saldırı için özenle hazırlık yaptı. Şehirde ve Moskova Askeri Bölgesinde sıkıyönetim ilan edildi. Bölgedeki tüm garnizonlara harekâta hazırlanma ve çağrı yapılır yapılmaz birliklerini Moskova'ya gönderme emri verildi. Ryabtsev Moskova garnizonunun tüm alay komutanlarına telefon ederek, onlara derhal birliklerini toplamaları ve Aleksandrovski Askeri Okulu'na Albay Kravçuk'un emrine göndermeleri talimatını verdi. Üniversite öğrencileri ve subaylar da Aleksandrovski Askeri Okulu'na çağrıldı. Topçu subayları liderliğindeki bir Kadet birliği Hodinka kampındaki 1. Topçu Tugayı'na saldırmak ve silahlarına el koymak, eğer bunda başarısız olunursa onları hareketsiz kılmak emriyle gönderildi.

27 Ekim gece geç saatte Kadetler, tugay karakolunu silahsızlandırmayı başardı ve 2. Topçu Birliğinin barakalarına doğru ilerlediler. Kadetlerden bazıları kilitli yerlerden silahları çıkarmaya başladı, diğerleri atlara el koymak için ahırlara koştular. Burada bir seyis öldürüldü ve bir diğeri de yaralandı. Askerler Kadetlere ateş açtılar. Silah seslerini duyan topçular yarı giyinik, ellerinde silahları barakalarından dışarı fırladılar. Kadetler geri çekilirken arkalarından gelenleri mermi yağmuruna tuttular. Baskın, şehre Kadetlerle savaşmak için gönderilmelerini isteyen topçuları kızdırmıştı. Askeri Devrim Komitesi'nin emriyle tugay derhal barikat kurmaya başladı. 28 Ekim sabahı istihkâm duvarları, tugay karargâhının etrafında yükseldi ve sonra 5. Batarya, Moskova Sovyetlerine doğru yola çıktı.

Kadetler cephaneliği ele geçirmeye çalışırken diğer Beyaz birimler olabildiğince büyük bir alanı kapsamak amacıyla Kremlin çevresine yayılıyordu. İleri birlikler Moskova Sovyetlerinin etrafında belirdi. Arbat'ın tümünü ele geçirmede başarılı oldular. Devriyeler Krimski köprüsünden Smolensk pazarına kadar yayılmışlardı. Tüm garnizona erzak sağlayan bir ordu erzak deposu Ostozenka köşesinde ele geçirildi.

Ryabtsev, Dorogomilovo bölgesindeki Briansk tren istasyonu yakınındaki Borodinski köprüsünün ele geçirilmesi için bir birlik gönderdi. Bir gece önce Dorogomilovo Devrim Komitesi tarafından kurulan "talep edilen silahlar komitesi" üç ordu subayını yakalayarak tutuklamıştı, fakat devrime karşı savaşmayacakları konusunda şerefleri üzerine and içtikten sonra gitmelerine izin verildi. Bir buçuk saat sonra Beyazlar, Devrim Komitesi Karargâhı'nın önünde belirdiler. Muhafız güçlükle Devrim Komitesi üyelerini uyarabilmişti, fakat önlem alabilmek için çok geçti. Komite üyeleri ışıkları kapatarak karanlıkta kaçmaya çalıştılar. Üç tanesi yakalandı. Bir subayın alaylı bir şekilde sorular sorduğu, Sovyet'e götürüldüler:

"Beni hatırladınız mı?"

Bu, şerefi üzerine yemin eden subaylardan biriydi. Açığa çıktı ki, silahsız serbest bırakılan subaylar direkt olarak 5. Kadet Okulu'na

giderek, Kadetlerin Askeri Devrim Komitesi Karargâhına gitmelerini sağlamışlardı.

Borodinski köprüsü de Beyazlar tarafından ele geçirildi. Bu, Briansk tren istasyonuna Batı Cephesi'nden gelecek olan kuvvetlere geçiş vereceğinden, onlar için önemli bir kazançtı.

"Kamu Güvenliği Komitesi", Ryabtsev tarafından alınan tüm önlemleri onaylamıştı. Rudnyev tüm Alay ve Birlik Komitelerini sadece Moskova Askeri Bölge Karargâhı'nın emirlerine uymaya çağırdı. Moskova'da sıkıyönetim ilanı ile birlikte her şey için Bolşevikleri suçlayan bir bildiriyi halka sundu. Kremlin'den askerleri geri çekmeyi reddeden onlardır diyordu, ordu depolarını yağmalayan, silahlara, cephanelere el koyan ve Bolşevik Askeri Devrim Komitesi bir anlaşmaya ulaşabilmek için yapılan tüm girişimleri geri çevirdi.

Tüm bunlar tamamen yalandı. Rudnyev, bir gün önce harekete geçme konusunda çağrı yapmıştı, müzakerelere son verilmeden çok önce.

Bu çeşit bildirileri dağıtmak amacıyla "Kamu Güvenliği Komitesi" üç adamdan oluşan bir danışma bürosu kurdu: Rudnyev, Menşevik Asteğmen V. V. Scherr ile Kışlık Saray'ın düşmesinden sonra Petrograd'dan gelen eski Savaş Bakanı yardımcısı ve şimdi Şehir Duması üyesi olan İ. K. Ramzin. Bu büro Kamu Güvenliği Moskova Komitesi'nin bültenini yayımlıyordu. Bu bültenler yanlış bilgiler ve fantastik röportajlar içeriyordu ve bunlar Sosyalist Devrimci ve Menşevik gazetelerinde tekrar basılıyordu.

Rudnyev son derece alelade bir biçimde kendini olayların girdabının merkezinde buldu. Geçici Hükümet düşmüş ve mücadeleye devam görevini ona vermişti.

Yiyecekten sorumlu eski bakan Prokopoviç nezaretten çıkarak Moskova'ya geldi. Buraya, tutuklanmayan diğer eski bakanlar da geldiler. Dışişleri Bakanı hariç tüm bakanlar Moskova'daydı. Devrim tarafından ofislerinden atılan bu bakanlar Rudnyev'in ofisinde konuşarak saatlerce kaldılar.

Rudnyev kendini ülkenin kurtarıcısı olarak görüyordu. Moskova'da hükümetin yeniden kurulması fikrini güdüyor ve taşıdığı hırs-

la kendini hükümetin başında hayal ediyordu. 27 Ekim akşamı saat 11:45'te Genelkurmay'a şu bilgiyi verdi:

> "İç savaşı önlemek için iki günlük çaba sadece Bolşeviklerin pozisyonlarını güçlendirmeye ve şansımızın bölünmesine neden olur. Bugün Kamu Güvenliği Komitesi şu kararı verdi: Bolşevikleri çökertmek. Saat 7'de onlara bir ültimatom verildi."[32]

Mücadele kolay olmayacağı için acilen yardım isteyen Rudnyev devam etti:

> "Bolşeviklerle savaşmak işinden ayrı olarak Moskova bir Geçici Hükümet kurulması gerekliliğiyle karşı karşıyadır. Komite (Kamu Güvenliği) cepheye ve ülkeye erzak sağlamak için derhal bir teknik karargâh kurulmasını ve yakın gelecekte demokrasinin tekrar sağlanması için kamu örgütlerinin, demokratik yönetimlerin ve Sovyet'in ortak bir toplantısının yapılmasını önermektedir."[33]

Her şey Moskova'da Bolşeviklerin çökertilip çökertilemeyeceğine bağlıydı. Tüm karşıdevrim güçler, onlara cephaneliği kontrol edebilme şansını verecek, arkalarını koruyabilecekleri ve saldırıya hazırlanmalarına olanak verecek olan Kremlin'in işgal edilmesine odaklanmışlardı.

26 Ekim akşamı Kremlin etrafına kurulan Kadet kordonu sadece 27 Ekim sabahı 193. Alay'ın ayrılması için açıldı. O zamandan beri kuşatma kırılmamıştı. Ryabtsev müzakereler süresince kabul edilen koşulları ihlal etti. Kremlin'in içinde subay hastanesi, Moskova Geçici Mahkemesi ve diğer birçok hükümet ofisi vardı. Çoğunluğu Sosyalist Devrimcileri ve Menşevikleri destekleyen 56. Alay subayları orada kalarak, askerleri kuşatmaya devam etmeleri için sıkıştırmaya devam ettiler. Bundan başka, Kremlin'de kendilerini tarafsız olarak ilan eden subayların komutasında iki zırhlı araç vardı. Tüm bunlar Kremlin garnizonunun zayıflamasına neden olmuştu. 27 Ekim günü akşama doğru yeni Kadet grupları geldi ve Kremlin çevresinde halka oluşturdu. Ryabtsev ile müzakerelere son verilmeden önce Askeri Devrim Komitesi Kremlin Komutanı Berzin'den şu telefon mesajını almıştı:

"Aleksandrovski Okulu ve Kadet Okulu askeri öğrencileri ne pahasına olursa olsun Kremlin'i ele geçirmeye karar vermişler. Silahlandılar ve subaylar tarafından nasıl ateş etmeleri öğretildi. Albayın Kremlin'den ayrılmasını istediler. Alayı kapılara yerleştirin, tüm durumlarda..."[34]

Bu noktada telefon hattı kesildi. Askeri Devrim Komitesi'nin İstihbarat bölümü şunu rapor etti:

"Fırıncılar Birliği'nden görevli üye Kulesov bize şu bilgiyi verdi: Aleksandrovski Askeri Okulu'nda düzenlenen bir Kadet toplantısında Kremlin'in bu gece işgal edilmesine ve Askeri Devrim Komitesi'nin tutuklanmasına karar verildi. Operasyona derhal başlanacak."[35]

Askeri Devrim Komitesi, Kremlin'e kuvvet göndermeye niyetlendi, hatta top bile gönderecekti fakat çok geçti. Ryabtsev ültimatomu vermişti.

28 Ekim sabah saat 6 sıralarında Zırhlı Araç Birliği'nden bir asker telaşla Kremlin'deki devrimci garnizonun başında kalan Asteğmen Berzin'e giderek, acilen telefondan istendiğini bildirdi. Berzin bunu duyunca hayrete düştü. Çünkü iletişimi uzun süre önce kesilmişti ve Zırhlı Araç Birliği'nin telefonunun çalışmadığını biliyordu. Aceleyle birliğe gitti, yolunun üzerinde her birine makineli birer silah yerleştirilmiş iki zırhlı araç gördü. Motorları çalışıyordu. Odaya girer girmez birliğin komutasındaki subay ona telefon ahizesini uzattı ve şöyle dedi:

"Başkomutan sizinle konuşmak istiyor."

Ryabtsev telefonda Berzin'e Topçu Tugayı dahil tüm devrimcilerin silahsızlandırıldığını söyledi.

"Kremlin'in derhal kuşatılmasını istedim. Tüm şehir benim ellerimde. Askeri Devrim Komitesi'nin tüm üyeleri tutuklandı. Size teslim olmak için 25 dakika veriyorum. Eğer karşı gelirseniz top ateşi açarım."

Şehirdeki uyuşukluk ve Sovyetlerle olan telefon bağlantılarının kesilmiş olması nedeniyle merkezle iletişim kurulamaması Berzin'i daha sonra belirttiği gibi Ryabtsev'in dediklerinin doğru olduğuna inanmaya yönlendirdi. Bolşevik Partisi'ne yeni katılmış ve devrimci deneyimi olmayan bu kararsız asteğmen Ryabtsev'in blöfünü göre-

medi ve en küçük bir direnme göstermeden Ryabtsev'in isteklerine uydu. Gerçekten de şehir Ryabtsev'in ellerinde olmasına rağmen iyi mücadele koşullarındaki ve yeterli silaha sahip bir kalenin teslim olması, tamamen devrimci birlikleri arkadan vurmaktı. Kremlin'in haince teslim olması devrimci kuvvetlerin pozisyonunu ölçülemeyecek derecede kötüleştirdi.

Berzin'in Kremlin'in teslim edilmesi hakkındaki onayını aldıktan sonra Ryabtsev, Troyski ve Borovitski kapılarının açılmasını ve her birine 5 muhafızın yerleştirilmesini, tüm devrimci muhafızların geri çekilmesini, tüm silahların ele geçirilmesini ve 56. Alay'ın 2. Aleksander anıtının önünde sıraya dizilmesini istedi. Eğer istekleri yerine getirilmezse Kremlin'i bombardımana tutacağı tehdidini tekrar yineledi.

Birlik Komitesi toplantısında askerler ültimatomun kabulünü protesto ettiler.

"Kremlin'i teslim etmeyeceğiz," dediler. "Ölmeye hazırız. Mücadele ederek ölmek en iyisi."

Her şeye rağmen Berzin, askerleri silahlarını bırakmaya ikna etti. Troyski Kapısına giderek koruma görevindeki askerlere Kremlin'in teslim olduğunu söyledi. Adamlardan biri ona doğru silahıyla koşarak haykırdı:

"Hain"

Asker tüfeğinin dipçiğini asteğmenin başına dayadı, fakat kendini kontrol ederek tüfeği uzağa fırlattı, her iki eliyle başını kavrayarak bir kenara çekti. Diğer muhafız üyeleri başlarını öne eğerek onu izledi.

Berzin, Borovitski Kapısını açar açmaz dışardaki subaylar ona doğru koşarak silahını kaptılar ve ona saldırdılar. Sadece subay kalabalığı arasındaki bir generale başvurduktan ve ona henüz tüm muhafızların Kremlin'den uzaklaştırılmadığını söyledikten sonra Kremlin'e dönmesine izin verildi.

Hileyle Kremlin'e girdikten sonra Beyazlar kinlerini askerlere kustular. Silahsız adamları meydanda sıraya dizdiler ve herhangi bir

uyarıda bulunmadan makineli tüfeklerle üzerlerine ateş açtılar. Bu ardı ardına iki ayrı yerde yapıldı. 56. Alay askerleri II. Aleksander anıtında ve cephanelik askerleri cephanelik avlusunda vuruldu. Kremlin'i teslim alma hikâyesi askerlere 56. Alay'dan bir asker tarafından şöyle anlatıldı.

> "28 Ekim sabahı saat 7 sıralarıydı, bir adam koşarak Kremlin'deki 56. Alay barakalarına geldi ve Troyski kapısının açıldığını haykırdı. Askerler yerlerinden fırladılar ve her taraftan meydana doğru koşan asker ve subaylar gördüler, makineli tüfekleri kuruyorlar ve onları barakalara doğru doğrultuyorlardı.
>
> Bir zırhlı araç göründü ve o da üzerine monte edilmiş silahı askerlere doğru yöneltti. Askerler akıllarını kaybettiler ve subayları hainlikle suçlayarak ateş etmeye başladılar. Direnmek boşunaydı."[36]

Birkaç dakika sonra Kadetler haykırarak barakalara girdiler: "Her biriniz, silahsız avluya çıkın!"

Beş birliğin tümü de meydanda toplandığında Kadetler küfür ederek askerleri yüzleri Çudov Manastırına dönük olarak sıraya dizdiler.

Aynı zamanda makineli tüfekler yerlerine telaşla yerleştiriliyordu. Biri Çar Topunun yanına, diğeri Çudov Manastırının duvarının dibine ve üçüncüsü barakaların girişine ve dördüncüsü de cephaneliğin duvarının yakınına.

Sonra, askerlerin etrafını çevirerek, Kadetler üzerlerini aramaya başladılar; ceplerini ters yüz ediyor, botlarının bilekliklerine bakıyorlardı. Kadetler askerlere merhametsizce davranıyor, bazıları tüfeklerinin dipçikleriyle onlara vuruyor bazılarıysa yüzlerine vuruyordu.

Askerler, çılgına dönmüş Beyaz Muhafızlar tarafından öldürülmek üzere meydana silahsız olarak getirildiklerini anlamışlardı.

Adamların üstünü tamamen aradıktan sonra bu Beyaz Muhafız çetesi kenara çekildi. Komuta duyuldu: "Ateş!"

Makineli tüfekler ateşlendi. Atışlar duyuldu:

"Katiller! Kendinizi kurtarın!"

Biri haykırdı:

"Yere yatın!"

Askerler yere yattılar fakat bu onları kurtaramadı. Onlar yerde yatarken ateş devam etti. Bazıları kışlalara sığınmaya çalıştı. Çoğu yerde yatan yaralı ve ölü arkadaşlarının üzerlerinden geçmeye çalışıyorlardı ama baraka kapıları ateşe tutulmuştu.

Ateş yaklaşık 15 dakika sürdü. Bir asker orada yaşadıklarını şöyle dile getiriyordu:

> "Yere yattığımda, yaralı arkadaşlarımın acıyla kıvrandıklarını duydum ve ölümle pençeleştiklerini gördüm.
>
> Spasski kulesindeki saat gürültülü bir şekilde 9'u vurdu. Ateş kesildi.
>
> 'Ayağa kalkın domuzlar! Orada niye yatıyorsunuz!' diye biri bağırıyordu.
>
> Başımı kaldırdım, yaşadığımın hatta yaralanmadığımın farkına vardım. Şapkamı çıkardım, ona baktım ve kendi kendime 'dokunmamış' diye düşündüm ve onu tekrar takdım. Korkutucu sahne gözlerimin önündeydi. Askerler can çekişiyor, yerde sürünen yaralılar inliyorlardı..."[37]

Kremlin cephaneliğinden bir asker ise burada yaşadıklarını şöyle aktarıyordu:

> "Kadetler cephanelikteki askerleri avluda sıraya dizdi ve sonra bizi cephanelikle 56. Alay barakaları arasındaki meydana götürdüler.
>
> Bir subay –komutan– geldi. Cephanelik askerlerini selamlamadan kıdemli Kadetlerin raporunu aldı ve Çar Topuna ilerledi.
>
> Biz, bundan sonra yaklaşık bir saat ayakta dikildik.
>
> Diğer bir subaydan bir komut geldi: 'Dikkat!'
>
> Kadetler cephanelikten iki makineli tüfek çıkartıp onları sağa ve sola koyup bize yönelttiler.
>
> Hiçbir emir verilmedi.
>
> Birdenbire bir atış duyuldu ve o anda sanki bir sinyal gibi makineli tüfek çalışmaya başladı.
>
> Ölüler ve yaralılar düşmeye başladı bunları yara almamış olanlar izledi.
>
> Makineli tüfekler durduğunda bir ses çınladı: 'Ayağa kalkın'
>
> Cephaneliğin adamları kalktılar ve kışlalara koşmak istediler, fakat kapıdaki iki Kadet üzerlerine el bombası attı. Panik başladı, müthiş

bir karmaşa başladı ve birçoğu ayaklar altında ezildi.

Askerler barakalarını darmadağınık buldular. Çarşaflar dipçiklerle paramparça olmuştu. Çekmeceler kırılarak açılmış ve eşyalar yerlere saçılmıştı. Yiyecek kapları pislikle doldurulmuştu."[38]

İşte silahsız askerlerin vahşice katliamına birkaç kanıt daha. General Kaygorodov'un 8 Kasım 1917'de karargâha gönderdiği rapor:

"28 Ekim saat 8'de Troyski Kapısı asteğmen Berzin tarafından açıldı ve Kadetler Kremlin'e girdiler. Kadetler derhal Kremlin'i işgal etti, iki makineli tüfeği ve bir zırhlı aracı Troyski kapısına yerleştirdiler, depodaki ve barakalardaki 56. Alay'ın askerlerini dipçikleyerek dışarı çıkarmaya başladılar. Depodan yaklaşık 500 asker cephaneliğin kapısında silahsız olarak sıraya dizildi. Bu dakikada nereden geldiği belli olmayan bir el atış duyuldu ve Kadetler makineli tüfeklerle ateşe başladılar. Deponun silahsız askerleri birer birer yere düştü. Bağırışlar ve inlemeler duyuldu. Herkes cephaneliğin kapısına koştu. Sadece önünde ölü ve yaralı yığınları bulunan dar bir kapı açılabildi ve yarası olan olmayan herkes buradan geçmeye çalıştı. Beş dakika sonra ateş kesildi. Kalan yaralılar inliyordu, cesetler etrafa dağılmıştı."[39]

Askerler barakalardan mahkeme avlusuna çıkarıldıktan sonra Kadetler onları ellerini başlarına koymaya zorlamıştı. Askerler silahsız olmasına rağmen üstün görünen Kadetler yenilmekten korkuyorlardı. Bu hainler aç askerleri beslemeyi reddettiler.

Kremlin düştü.

Karşıdevrimciler başarılarıyla coşarak haykırdılar: "Hepsi! hepsi! hepsi!"

"Kremlin ele geçirildi. Direnmenin ana merkezi kırıldı. Fakat Moskova'da sokak çatışmaları devam ediyordu. Gereksiz kan akıtılmasını önlemek için, bir elde askeri operasyonu engellememek, diğer elde bana verilen yetkiyle sıkıyönetim komite izni olmadan toplantı yapılmasını veya sokaklarda gezmeyi yasakladı."[40]

Sevinç içindeki Ryabtsev bunun doğru dürüst yazılıp yazılmadığını kontrol etme zahmetine bile girmedi ve uzlaşmacılar bu bildiriyi hatalarını düzeltmeden gazetelerinde bastılar. Fakat Moskova halkı sokaklardaki tehlikenin farkındaydı. Kremlin'deki askerlerin sonu tüm şehirde yayıldı.

"Kamu Güvenliği Komitesi", "Moskova'daki ayaklanmanın bastırıldığını" iddia ediyordu ama yine de sokakların "herhangi bir silahlı direnişe ya da ateş açılmasına karşı zırhlı araçlarla ve devriyelerle korunacağını" açıklıyordu.[41]

Eğer ayaklanma bastırıldıysa niye zırhlı araçlara ihtiyaçları vardı? Eğer ayaklanma çökertildiyse kim direnebilirdi? Bunlar bu açıklamaları okuyan şaşkın okuyucuların sorduğu sorulardı.

Zafer Genel Karargâha bildirildi. Ryabtsev'in yardımcısı Teğmen Rovni durumu şöyle rapor ediyordu:

> "Yer, isyancıların ayağının altından kayıp gitti ve ayaklanma organize edilmemiş olarak kabul edildi. Genel Valinin evindeki Sovyet binalarının yakınında toplanmak için girişimler yapıldı. İsyancılara, bu binayı işgal eden ayaklanmacılara bir ültimatom verildi."[42]

General Dieterichs, ayaklanmaların bastırılmasında eski ve deneyimli bir el, bu oyunun çırağına telgraf hattı üzerinden şu dersi vermeyi gerekli buldu:

> "Bana izin verin, size sokak çatışmaları konusundaki ültimatoma fazla güvenmemenizi öğütlerim. Bu, isyancılara kuvvetlerini tekrar kazanmak ve yeni kaleler inşa etmek için zaman verir. Sokak isyanları, kuvvetler tüm şehre dağılmadan hızlı ve acımasız önlemlerle bastırılmalıdır. Kadet örgütü Başkomutanlık Kamu Güvenliği Komitesi ile tam bir uyum içinde kanlı bir iç savaştan kaçınmaya ve olayları barışçı çözümlerle engellemeye çalışmıştır. Bunun mümkün olmadığı anlaşılınca ayaklanmayı bastırmak ve isyancıları en acımasız şekilde cezalandırmak için gerekli önlemler alınmıştır."[43]

Bu acımasız cezalandırmayı kolaylaştırmak için Genelkurmay, Sibirya Kazak Topçu Birliği'nden bir tabur ve Kazak Piyade Tümeni'nden bir birliğin Batı Cephesi'nden gönderildiğini ve silahların muhtemelen 28 Ekim akşamı geleceğini rapor etti.[44]

Günün olayları şöyle özetlenebilir: Dikkatli hazırlıklar ve kesin hareketlerle karşıdevrim önemli bir başarı kazanmıştı.

Mücadelenin ilk günü boyunca, Moskova'daki ayaklanmanın liderleri yaptıkları hatalarla mücadelenin uzamasına neden oldular.

İşledikleri başlıca hatalar:

1) Parti Mücadele Merkezi 25 Ekim'de seçildi. Yani, Bolşevik Partisi Moskova Komitesi'nin Petrograd'da iktidarın Sovyetlere geçtiğini öğrenmeden önce. Parti Merkezi derhal çalışmaya başladı ve telgraf ofisinin, telefon santralinin ve Genel Posta Merkezinin işgalini ayarladı. Fakat birliklerdeki en iyi işçileri örgütlemek ve onları Lenin'in önerdiği gibi düşman merkezlerine saldırmak ve kuşatmak amacıyla tamamen silahlandırmak için gerekli önlemleri almada yetersiz kaldılar.

Kızıl Muhafız ve garnizon askerleri için gerekli silahlar Kremlin cephaneliğinde ve cephaneler Simonovski cephane ve barut deposunda mevcuttu.

Ayaklanmanın liderleri ilk etapta Simonovski deposuna gerekli önemi vermediler. Kremlin 26 Ekim sabahı işgal edilmişti. Ancak Kremlin ve cephanelik ile irtibat sağlamak için hiçbir önlem alınmamıştı.

Bu arada, bir gece önce Kadetler Kremlin'in Troyski Kapısının karşısındaki Binicilik Okulu'nu işgal etmişlerdi, ve 26 Ekim sabahı bölgelere silah toplamaya gönderilen kamyonların geri dönmeleri engellenmişti.

Posta ve telgraf ofislerinin işgalinden sorumlu yoldaşlar yeterli ihtiyatı gösteremediler. Bu ofislerin çalışanlarının karşıdevrimi desteklemeye devam ettiği ortaya çıktı. Onlar, Şehir Duması'na ve Askeri Bölge Karargâhı'na telgraf göndererek, telgraf aletini onların emrine sundular ve düşman için telefon görüşmelerini kolaylaştırdılar.

2) Askeri Devrim Komitesi Ryabtsev'i ve subaylarını yakalamayı ve Kadetleri silahsızlandırmayı başaramadı. Kremlin'deki birlikleri tam olarak harekâta hazırlamada tüm fırsatları gerektiği gibi kullanamadı. Zırhlı araçlar için kendi elemanlarını görevlendirmedi. Garnizon askerlerini ve Kızıl Muhafız birliklerini, Binicilik Okulu'nu işgal eden Kadetleri bozguna uğratmak için toplayıp silahlandırmadı. Kısacası, Kremlin'in ayaklanmanın kalesi haline gelmesi için gerekli olan tüm bu şeyleri yapmada başarısız oldu.

Askeri Devrim Komitesi'nin Rudnyev ve Ryabtsev ile müzakere için, iki günlüğüne tam yetkili kıldığı elçileri bu sözleri kabul ettiler. Ryabtsev, Askeri Devrim Komitesi'nin 193. Alay birliklerini Kremlin'den çekmesi koşuluyla Kadetleri geri çekmeye söz vermişti. Birlik geri çekildi, fakat Ryabtsev aniden Kremlin kapılarındaki kordonu daraltı. Bu hatayı bir başkası izledi: Komutan Berzin Kremlin'i teslim etti. Beyaz Muhafızlar silah, makineli tüfek ve iki zırhlı araç kazandılar.

Beyaz Muhafızlar bu pasifizme en kötü hainlikle cevap verdiler: Sadece askerleri silahsızlandırmakla kalmadılar, soğukkanlılıkla onları öldürdüler.

3) Burjuva gazeteler 25 Ekim akşamı kapatıldı, fakat Sosyalist Devrimci, Menşevik ve diğer uzlaşmacı gazetelerin çalışmasına izin verildi. Bu gazeteler bir iftira kampanyası başlatarak Bolşevik ve devrimci işçi ve askerleri suistimal ettiler. Petrograd'da Bolşeviklerin yenildiğine ve Kerenski'nin zaferine dair yalan haberler yaydılar.

4) İşçi Vekilleri ve Asker Vekilleri Sovyetlerinin ortak toplantısında üç Menşevik Askeri Devrim Komitesi'ne seçildi. Bu da ölümcül bir hataydı. Bu adamların seçilmesine rağmen onları komiteden uzaklaştırmak için gerekli zemin vardı. Ekim günleri boyunca Menşevikler tarafından düzenlenen ihanet ve riyakârlık programı, Askeri Devrim Komitesi'ndeki temsilcileri tarafından oynandı. Onlar, Komitenin çalışmalarını sabote etmek için Komiteye karşıdevrimin ajanları olarak gidiyorlardı.

Menşevikler tarafından izlenen ikiyüzlü politika bir anlamda Moskova'daki ayaklanmanın ilk günlerinde liderlerin sergilediği kararsızlığı açıklıyor.

5) Askeri Devrim Komitesi doğal olarak karargâhını Moskova Sovyeti binasına taşıdı. Fakat Yürütme Komitesi'nin, Sosyalist Devrimci ve Menşevik üyeleri ile İşçi Vekilleri Sovyeti ve Asker Vekilleri Sovyeti Yönetimleri her fırsatta binada sinsi sinsi dolaşıyor ve neler olup bittiğini dışarı sızdırıyorlardı. Tüm duydukları ve gördüklerini "Kamu Güvenliği Komitesi"ne aktarıyorlardı. Hepsi bu değil-

di. Askeri Devrim Komitesi ya da elemanları birlikleri Sovyet'e çağırdığında, Asker Vekilleri Sovyeti'nin Sosyalist Devrimci ve Menşevik üyeleri askerleri "kardeş katliamına neden olacak savaş"ta yer almamaya ikna ediyorlardı. Burjuvaların tüm casusları sadece 27 Ekim günü Ryabtsev ültimatomu verir vermez binadan ayrıldılar. İşte o zaman iki Menşevik Askeri Devrim Komitesi'nden istifa etti.

6) 26 Ekim sabahı Askeri Devrim Komitesi Ryabtsev'den silahların Kremlin'den geçmesi ve Kadetler tarafından tutulan kamyonların geri gönderilmesi için bir talepte bulundu. Cevap olarak Ryabtsev işçilerin silahlandırılması konusunda müzakerelerin başlamasını önerdi. Bölgelerde taleplerini askeri operasyonlarla desteklemek yerine Askeri Devrim Komitesi, amaçlarına ulaşır ulaşmaz müzakerelerden çekilen Beyaz Muhafızlarla müzakerelere başladı. Müzakereler sadece düşmanın kuvvetlenmesine yardım etmedi, aynı zamanda "silahlı bir mücadeleye girmeden iktidarın Sovyetlere devredilmesi hayalini yaratarak" bölgelerdeki çalışmalar üzerinde moral bozucu bir etki yarattı. Ryabtsev, Binicilik Okulu'ndan Kadetleri çekme sözünü yerine getirmedi. 27 Ekim akşamı Kadetler "Dvinsks"lere saldırdı ve bunun ardından Ryabtsev Askeri Devrim Komitesi'nin dağıtılmasını talep eden bir ültimatom verdi, ve tam bir sahtekârlıkla Kremlin'i ele geçirdi ve haince garnizonu katletti.

Kadetler 26 ve 27 Ekim'de yapılan müzakerelerden şu şekilde yararlandılar: a) Moskova Sovyetlerinin etrafında sıkı bir kordon oluşturdular; b) makineli tüfekleri ele geçirdikleri Petrovski parkındaki motosiklet birliğini yağmaladılar, Simonovski cephane ve barut deposunu yağmalayarak cephaneleri aldılar; bundan başka 1. Takviye Topçu Tugayı'na saldırarak mermisiz iki adet üç inçlik silaha el koydular; c) kuvvetleri çağırmak için zaman kazandılar.

Kadet ayaklanmasının başından beri karşıdevrimin Moskova karargâhı asılsız söylentiler yaydı. Bir defadan fazla, Petrograd'daki silahlı ayaklanmanın bastırıldığını, cepheden birliklerin geldiğini ve Moskova işçilerinin ayaklanmasının çökertildiğini rapor ettiler. Kadetlerin ele geçirdiği Moskova Posta ve Telgraf Ofisinin yayın or-

ganı aracılığıyla Rudnyev Moskova bölgesindeki kasabalara, Moskova'daki Sovyet otoritesinin kaldırıldığı, yeni bir Geçici Hükümet'in kurulduğu hakkında yanlış ve kışkırtıcı bilgiler aktardı ve tüm yerel Şehir Dumalarını ve yerel hükümet birimlerini Sovyet Hükümeti'ne itaat etmemeye ve ona karşı ayaklanma örgütlemeye çağırdı. Beyaz Muhafızlar özellikle Kremlin'i ele geçirdikten sonra Bolşevik ayaklanmasının bastırılması konusunda efsaneler anlatmakta çok istekliydiler. Bu asılsız bilgiyi yaymaktaki adi rol "tarafsız" Demiyolu İşçileri Birliği Bütün Rusya Yürütme Komitesi ve Posta ve Telgraf İşçileri Birliği tarafından oynandı.

Ayaklanmanın mücadele merkezlerine doğru yollarını kazan sosyalist devrimin düşmanları –daha önce de halkın düşmanları olarak anılan– mücadelenin en başından beri saldırıların başlamasını söyleyen Lenin ve Stalin'in talimatlarını sabote ettiler. Bundan başka, işçi ve askerlerin mücadele etme şevkini kırdılar ve bilerek bölgelerdeki askeri operasyonların başlamasını Beyaz Muhafızlarla anlaşarak ayaklanma iptal edilir umuduyla engellediler.

Bunlar, Moskova'daki Beyaz Muhafız ayaklanmasının tüm koşulların uygun olmasına rağmen başından niye çökertilemediğinin ana nedenleridir.

5
DEVRİMCİ BİRLİKLER SALDIRIYA GEÇİYOR

Silahsız askerlerin Kremlin'de katledilmesi, halkın sabrını taşırmıştı.

Askeri Devrim Komitesi, Sendikalar Merkez Bürosu, Bolşevik Partisi Moskova Komitesi ve Polonyalı ve Litvanyalı Sosyal Demokratlar Moskova Örgütü işçilere şu bildiriyi verdi:

> "Şimdi çalışma zamanı değildir. 28 Ekim'de fabrikalarda birer nöbetçi bırakıp Askeri Devrim Komitesi'nin ilk çağrısıyla emirleri yerine getirme zamanıdır."[45]

> "Düşmanlarımıza Moskova nüfusunun çoğunluğunun onlara karşı olduğunu gösterelim."[46]

Proleterler şevkle bu çağrıya cevap verdiler. Tüm Moskova fabrikaları ayağa kalktı. Gece vardiyası işçileri makinelerini bırakıp direkt olarak fabrika komitelerine gittiler.

"Bize silah verin," diye haykırıyordu, işçiler. Gündüz vardiyasında çalışanlar işlerine gitmeden direkt olarak Askeri Devrim Komitesi'ne gittiler. İşçi kalabalığı Bölge Duması'nın etrafını kuşatmıştı. Yığınların çığlığı, "Silahlara" diyordu.

Kızıl Muhafızlar onlu gruplar halinde sıraya girip silahların verildiği Yerel Askeri Devrim Komitesi'ne gittiler. Herkes savaş için hazırdı: Kadın, erkek ve Bolşevik Partisi üyesi olmayanlar. Düşmanlığın başladığını öğrenen Ordnance Tesisinde çalışan bir Bolşevik işçi tesis komitesine telefon ederek şunu söyledi:

"Tüm Bolşeviklere işi bıraktırıp emirleri beklemek üzere Devrim Komitesi'ne gönderin."

Bu tesisteki sayıları 300'ü bulan Bolşevik grup, sıraya girerek onlara gösterilen noktaya yürüdüler. Bolşevik Kızıl Muhafızların ayrılması gece vardiyasında çalışan ve toplantı yapılması talebinde bulunan 2 bin işçi arasında alarma neden oldu. Bu yapıldıktan sonra durum hakkında kısa bir açıklama yapıldı. Görüşmelerle zaman harcamadan işçiler barakalara gittiler. Kadın öncüler hemen ilk yardım gruplarına katıldılar. Coşku öylesine fazlaydı ki Menşevik işçiler bile "tarafsızlık"larını unutup Kızıl Muhafızlara katıldılar.

Gece geç vakitlerde Moskova dışındaki bir fabrikadan işçiler, Şehir Bölgesi Askeri Devrim Komitesi Karargâhına geldiler. Yüzlerinde çetin bir ifade, ellerinde yanan meşaleler ve bazılarının taşıdığı silahlar tüm dikkati üzerlerine çekiyordu.

"Kimsiniz? Nereden geliyorsunuz? Ve niçin geldiniz?" diye sorular soruyorlardı işçiler ve askerler.

"Burada ortamın kızıştığını duyduk ve yardım etmeye geldik," diye cevap verdiler.[47]

Çoğu partili değildi.

"İşe başlamamıza izin verin," diye Askeri Devrim Komitesi'ne yalvardılar.

Kadetlerin hainçe saldırıları işçilerin yanında diğerlerini de kızdırmıştı. Bolşevik Partisi Zamoskvoreçye Bölge Komitesi'nin bir temsilcisi Kaluga meydanında gönüllüleri topluyordu. Aniden, karanlığın içinden iki subay eşliğinde silahlı bir askeri birlik belirdi.

"Beyaz Muhafızlar," aklından geçen ilk düşünceydi.

Subaylardan biri "Silah omza!" diye emrederek, temsilciye yaklaşarak selamladı ve sordu:

"Burada Genelkurmay'ı kim temsil ediyor? Bizler 196. Takviye Birliği'ndeniz. Biz buraya emrinize girmeye geldik."

İki subayın Kaptan Şutski ve Teğmen Begoslovski olduğu ortaya çıktı. Kremlin'de yapılan katliama öfkelenerek devrimcilerin tarafına geçmişlerdi.

Enternesyonalist Menşevik L. İ. Lozovski, Sokolniki Bölge Askeri Devrim Komitesi Karargâhına iki oğluyla beraber gitti ve şunları söyledi:

> "... Ben bir Bolşevik değilim, fakat emekçiler barakalarından ellerinde silahları ile ortaya döküldü ve ben bundan uzak duramazdım."[48]

Lozovski ve bir oğlu iç savaşta birer kahraman gibi öldüler. O gün birçok aydın kaderlerini emekçilerin savaşına bağladı. Mühendisler, Askeri Devrim Komitesi Bölge Karargâhlarına giderek hizmet etmek istediklerini söylediler.

Kızgınlık garnizon askerleri arasında da yayıldı. O gün, 28 Ekim, Birlik Komitelerinin bir garnizon toplantısı, on kişilik Asker Vekilleri Geçici Sovyeti'ni seçti. Toplantı aynı zamanda bir önceki Asker Vekilleri Sovyeti Sosyalist Devrimci-Menşevik Yürütme Komitesi'nin devrimin amacına ihanet ettiğini açıkladı. "Onluk Komite" derhal erleri aşağıdakileri yapmaya çağıran bir bildiri yayınladı:

> "Askeri Devrim Komitesi'ne her türlü desteği sağlamak ve sadece onun emirlerine uymak. Askeri Bölge Karargâhı veya 'Kamu Güvenliği Komitesi' tarafından verilen emirlere uymamak."[49]

"Onluk Komite", Skobelev (şimdiki Sovyet) meydanının karşısındaki Moskova Genel Valiliği binasına yerleşmiş olan Moskova

Sovyeti'ni korumak adına ordu birimleri toplamak için de bir bildiri yayınladı. Moskova Sovyetlerinin yeni kanadının bulunduğu tarafta bir ahır ve diğer depolar vardı ve bir de Çernişevski caddesine bakan iki kanat vardı.

28 Ekim akşamı Skobelev meydanı ateş altındaydı. Kadetler Ohodni Ryad ve Nikitskaya ve Tverskaya caddeleri arasındaki yan sokaklardan saldırıyorlardı.

Askeri Devrim Komitesi, subaylarıyla birlikte Beyaz Muhafız çemberini yaracak ve saldırıya geçecekleri bir plan yaptı.

Düşman şehrin merkez bölümünü işgal etmişti. Bu onlara serbestçe hareket etmeleri ve yedekleri zayıf noktalara yerleştirme olanağı veriyordu. Telefon hatları da Kadetler tarafından kontrol ediliyordu ve bu düşmana düzenli iletişim kurma olanağı veriyordu. 28 Ekim sabahı Beyazlar, Telgraf Ofisini ele geçirdiler ve bu onlara Genelkurmay'la bağlantı kurup yardım isteme olanağı verdi. Düşman silah açısından üstün durumdaydı. Kremlin'deki cephanelik ve büyük miktardaki tüfek ve makineli tüfek stoku Kadetlerin eline geçmişti. Ele geçirdikleri ordu yiyecek deposu da onlara erzak sağlıyordu.

Durumu iyice inceledikten sonra, Askeri Devrim Komitesi:

"Bölgelerle yakın ilişki kurup onlardan birinde bir yer ayarlamaya ve merkezde saldırı operasyonu, bölgelerde gerilla harekâtı" yapılmasına karar verdi.[50]

Moskova'daki savaş şehrin farklı bölgelerini birçok farklı işleve ayırıyordu. Tüm karargâhlardan silah ve cephane için talep geliyordu.

Kazan Demiryolu Askeri Devrim Komitesi hattaki tüm arabaların araştırılınasını istedi. Kızıl Muhafız Markin, –demiryolu araç dedektifi– tüfekle yüklü çok sayıda araç keşfederek derhal Askeri Devrim Komitesi'ne bildirdi. Araçlar açıldı ve yaklaşık 40 bin tüfek bulundu. Vagonlara bir makine takılarak tren demiryolu tesislerine getirildi. Şehre ve Sokolniki bölgelerine derhal bir rapor gönderilerek bir an önce tüfekleri almak için motorlu araç göndermeleri istendi. Diğer bölgeler için silah tahsisatı parti merkezi tarafından or-

ganize edildi. O gece boyunca ve ertesi sabah tüfekler şehre getirildi ve bölgelere dağıtıldı. Simonovski barut deposu ile Simonovski alt bölgesi Kızıl Muhafızlar tarafından ele geçirildi ve burada cephane dağıtıldı. Bu dakikadan itibaren asker ve işçilerin silahlanması ve onların birlik haline getirilmesi hız kazandı.

Her şeyden önce arka safların güven altına alınması gerekiyordu. Tverskoy bulvarındaki 26 no'lu ev Şehir Milislerinin karargâhıydı. Bina, Bolşoy ve Mali Gnezdnikovski caddelerine bitişik ve Askeri Devrim Karargâhı'nın bulunduğu Moskova Sovyetleri binalarına çok yakındı.

Bu ev 200 kişilik iyi silahlanmış Beyaz Muhafızlar tarafından korunuyordu. Bundan başka, bir milis birliği geldi ve 27 ve 28 Ekim boyunca Bolşevikler tarafından ele geçirilen istasyondan çok sayıda militan, birer birer ya da gruplar halinde burada toplanıyorlardı. Ryabtsev, Kızıl birlikleri tehdit etmek için bu binanın ele geçirilmesi gerektiğinin farkındaydı ve iki makineli tüfekle birlikte ek bir Kadet birliği gönderdi. Buna bir teğmen komutasında iki üniversite öğrenci birliği eklendi.

Aynı binanın avlusunda Militanlar Birliğinin ofisi vardı. Birlik Askeri Devrim Komitesi'nin tarafındaydı ve en önemli hizmetlerini telefonuyla veriyordu. Beyazlar bunu öğrendi, ofislere girerek birlik memurlarını tutukladılar. Ele geçirilen telefondan Askeri Devrim Komitesi'nin yayınladığı bazı emirleri öğrendiler.

Bu binayı ele geçirmek için "Dvinsks", 55 ve 85. Alay adamlarından Mikelson ve diğer fabrikalardan gelen Kızıl Muhafızlardan oluşan özel bir birlik kuruldu. Birlik bir parça cephaneyle Strastnaya meydanında pozisyon aldı. Oradan Tverskoy bulvarı ve iki Gnezdnikovski caddesi boyunca atak başlattılar.

Çenişevski ve Bryusovski caddeleri yoluyla Nikitski caddesi çevresi Kadetler tarafından tutulmuştu. Bunlar geri çekilmeye zorlanarak Kızıl Muhafız ve 56. ve 192. Takviye Piyade alaylarının adamları tarafından saldırı eve doğru yönlendirildi. Farklı alaylardan Kızıl Muhafız ve asker birimleri parti merkezi tarafından gönderildi. Barikatlar inşa edildi, siperler kazıldı ve buradan her yöne saldırı

başlatıldı.

Aynı gün, 28 Ekim, 38 no'lu fabrikadan 50 işçiden oluşan bir takıma Askeri Devrim Komitesi tarafından Gazetni caddesi ve Bolşaya Nikitskaya caddesine giden ara yolu işgal etme emri verildi. 56. Alay askerlerinden oluşan diğer bir birliğe Bryusovski caddesi boyunca ilerlemeleri emredildi.

Gazetni caddesi birliği bu caddedeki 7 no'lu evi işgal etti ve Bryusovski caddesindeki birlik kız lisesini ele geçirdi.

İlk birlik, Nikitskaya ve Gazetni caddesinin köşesindeki 1 no'lu evden Kadetleri çıkardı ve 36 tüfek, 24 tabanca ve 18 el bombası ele geçirdi. Düşman panik içinde kaçıyordu.

Bu zafer onları cesaretlendirmişti.

Şehir bölgesinde, Sadovaya caddesinde, Zemlyanoy Val'dan Karetni Ryad'a kadar her yer Kızıl Muhafızlar ve 56. ve 251. alayın askerleri tarafından ele geçirilmişti. Suharev pazarı etrafına siper kazıldı ve burası silahlı bir kampa dönüştürüldü. Sretenka caddesinin köşesine barikat kuruldu. Çok sayıda motorlu araç Bölge Askeri Devrim Komitesi'nin Suharev meydanı ve 1. Meşçanskaya caddesinin köşesindeki kulenin ikinci katındaki karargâhı korumak için bu binanın dışındaki meydana park edildi. Giriş katı, merdivenler ve koridorlar asker ve işçilerle doluydu.

Bu bina, bölgedeki yüksek binaların çatılarına yerleşen Kadetler için hedefti. Sıkça atılan mermiler pencerelerden içeri giriyor ve insanların yaralanmasına neden oluyordu. Spasski barakalarından bir asker, meydanı ve çevredeki evleri ateş altında tutulabileceği Suharev Kulesine bir makineli tüfeğin monte edilmesini önerdi. Bu öneri uygulandı. Bazı askerler kuleye bir makineli tüfek kurdular ve Kadetler komşu evlerin tavan aralarından ateş eder etmez derhal karşılık verdiler. Bu karargâhtan düşman ateşi durduruldu.

"Subayların yardımı olmadan strateji geliştirebiliriz," dedi adamlar gururla ve yaptıkları işten memnun olarak.

Kızıl Muhafızlar 10'ar kişilik gruplar halinde Şehir Bölge Karargâhı'ndan silah aldıktan sonra motorlu araçlarla çatışma yerine gittiler. Buradan Kızıl Muhafız birlikleri Moskova Sovyetlerine ve Ge-

nel Posta Merkezi, telgraf ofisi ve şehirlerarası telefon santralinden Kadetleri çıkarmaya çalışan 56. Takviye Piyade Alayı'na yardım etmeye gittiler.

Şehir Bölgesi Askeri Devrim Komitesi'ne, Merkez Telefon Santralinin ele geçirilmesi görevi verilmişti. Bolşaya Lubyanka yönünden bu binaya yapılan ilk saldırı Kadetler tarafından geri püskürtüldü.

Sokolniki Bölgesi Askeri Devrim Komitesi Rayevo Çiftliğindeki mermi deposundan mermi sağlamada aracılık yapıyordu.

Sokolniki tramvay deposu Kızıl Muhafızlara yiyecek sağlama işini üzerlerine almak için kendi Askeri Devrim Komitelerini kurdu. Bu Moskova'daki Ekim Devrimi'nin "destek alayları"ndan biriydi. Üç dört gün içinde yaklaşık 2 bin işçi ve Kızıl Muhafız topladı ve onları silah kullanımı konusunda kısa bir talime soktu. Atölyede, günde 1500 Kızıl Muhafızın besleneceği bir kantin kuruldu.

Çatışmalar sırasında Rayevo çiftliği, Kolçugino, Mitişçi ve Kolomna gibi Moskova çevresinden çatışmalar sırasında gelen neredeyse tüm birlikler kısa eğitimlerini bu "destek alayı"ndan aldılar.

Basmanni ve Blaguşa-Lefortovo bölgelerine öğrenciler yanında iyi silahlandırılmış 400 Kadetin de bulunduğu Alekseyevski Askeri Okulu'nu işgal etme görevi verildi. Bu bölgedeki ana savaş gücü Ağır Kuşatma Topları Atölyelerinin işçilerinden oluşuyordu. Burada çalışan 3 bin adamdan 900'ü Bolşevikti. Onlar organize bir şekilde bölüklere ve takımlara ayrılmışlardı. Atölyelerde büyük miktarda silah vardı fakat tüfek sayısı 100 kadardı. İyi silahlanmış Kadetler silahları ele geçirebilirlerdi, bu nedenle acele etmeleri gerekiyordu. Okulun etrafına siperler kazıldı ve adamlar oralara yerleştiler. Kadetlere kuşatıldıkları ve eğer isterlerse zarar görmeden oradan ayrılabilecekleri bildirildi. Buna cevap olarak aniden ateş açtılar ve beş işçiyi öldürüp onunu yaraladılar. Her iki bölgenin de Askeri Devrim Komitesi okula saldırıya başladı.

Bu bölgedeki askeri birim, Motosikletli Tabur, Telgraf ve Projektör Alayı'nın üç birliği, 2. Otomobil Taburu ve içerisinde 40 ya-

şın üstündekileri barındıran 661. Muhafaza Biriminden oluşuyordu. Ayaklanmanın ilk gününden itibaren, motosikletli tabur, Moskova Sovyetlerinin koruması için gönderilmişti. Gerisi için, Blaguşa-Lefortovo bölgesi merkeze birçok birlik göndermişti. Bölgeyi korumak, karargâhta muhafız bulundurmak, fabrikalarda muhafızlar görevlendirmek için tüm bu adamlar gerekliydi. Sonuçta Alekseyevski Askeri Okulu'nun kuşatılması, Ağır Silahlar Atölyesi işçileri ve küçük bir motosiklet birliği tarafından gerçekleştirildi.

Bölgedeki işçiler tamamen Devrimci Komite'nin yanındaydı. Sık sık işçi eşleri Sovyet Hükümeti'ne karşı çıkışlarda bulunan bireyleri yakalayıp onları Askeri Devrim Komitesi Karargâhına getirerek şunu söylüyorlardı:

"Sovyetlerin karşısında olup da burjuvaların yanında yer alanlar halkın düşmanıdır."

Koşulsuz olarak Kadetlerin yanında olan tek grup Yüksek Teknik Okul öğrencileriydi. Askeri Devrim Komitesi bu okulda bir araştırma yapılmasını ve bulunan tüm silahlara el konulmasını emretti.

Kadetler, Alekseyevski Askeri Okulu'nu bir kaleye dönüştürdüler. Orayı makineli-silah yuvalarıyla donattılar. Binanın kalın duvarları mermilere karşı mükemmel bir savunma aracıydı. Basmanni, Blaguşa-Lefortovo ve Rogozki bölgeleri Askeri Devrim Komitelerinin ortak toplantısında okulun topa tutulmasına karar verildi. Ağır Toplar Atölyesi işçileri bunun için Japon havan toplarını seçti, fakat onları yerleştirmenin hiçbir yolu yoktu. İşçiler kemerlerini çıkardılar, onları birbirine bağladılar ve böylece kalın hatlar oluşturdular ve bu yolla silahları kurdular. Silahlar için hiç telemetre yoktu, bundan dolayı silahların binaların yakınına kurulmasına ve yakına ateş edilmesine karar verildi, fakat bu binanın ana girişine kurulmuş olan bir makineli tüfekle, bu önlendi. Mermi yağmuru altında Kızıl Muhafızlar bir silahı yavaşça sürüyerek köprünün sağına, girişin yaklaşık 400 adım ilerisine çektiler. Bu cesaret Kadetleri karmaşaya sürükledi. İşçiler sıçrayarak okulun açık tarafına ateş etti-

ler. İkinci bombadan sonra makineli tüfekler sustu. Bu arada, tesislerde bir arama yapıldı ve silah nişangâhları bulundu. Bu cephanelerin yardımı ile okulun topa tutulmasına başlandı.

Rogozki–Simonovski bölgesinde 28 Ekim sabahı işçiler Askeri Devrim Komitesi'nin grev çağrısını duyar duymaz ve fabrikalar sirenlerini çalar çalmaz fabrikalar ardı ardına çalışmayı durdurdu. İşçiler derhal biri Rogozki bölgesi ve diğeri Simonovski alt bölgesindeki iki bölge Sovyeti'ne doğru gittiler. İlk gelenler Zolotorozki tramvay deposundan gelen birliklerdi. Onları birbiri ardına gelen Guzon fabrikası, Podobedov fabrikası ve Mars, Karavan, Danharand ve diğer fabrikalardan birlikler izledi. Ostromov, Keller ve Sumin fabrikalarında çalışan kadınlar bölge karargâhına doğru yürüyerek ilkyardım birimlerine yazıldılar.

Herkes, Rogozki Sovyeti'nin, karargâhın ve Bolşevik Partisi Bölge Komitesi'nin bulunduğu Alekseyevskaya caddesine gidiyordu. Hiç silah yoktu. Tramvay deposundan ayrılırken işçiler şöyle diyordu:

"Tüfekler geldiğinde bize haber verin, on dakika içinde burada oluruz."

Ve bu gerçekten oldu. İlk tüfek kutuları geldiğinde tramvay çalışanlarına haber verildi. Derhal depoya gelerek kendilerini silahlandırdılar ve Varvatskaya meydanında görev yapmaya gittiler. Aynı şey Simonovski Bölge Sovyeti'nde de yaşandı.

Astranot ve Bolşevik Partisi üyesi Profesör Sternberg'in yaşadığı Zamozkvoreçye bölgesinde, Askeri Devrim Komitesi'nin kalbinde Kızıl Muhafızlar Kamenni köprüsünü Kadetlerden temizlediler ve Krimski köprüsünü ele geçirdiler. 193. Alay'dan bir bölük Zubovski bulvarı üzerinden köprüsüne yürüdü ve Zamoskvoreçye Kızıl Muhafızlarına katıldılar. Kızıl Muhafızlar aynı zamanda Beyaz Muhafız üniversite öğrencilerini çıkardıktan sonra Ticaret Enstitüsü'nü ele geçirdiler. Burada 87 öğrenci tutuklandı.

Zamoskvoreçye bölgesindeki Bolşevik Partisi Bölge Komitesi'nin tesislerinde bir ordu kampı kuruldu. Tüm odalar "Dvinsks"

ve 55. Takviye Piyade Alayı'nın adamlarından tüfeklerin ve tabancaların nasıl kullanılması gerektiğini öğrenen işçilerle doluydu. İşçiler savaşa gitme isteğiyle yanıyorlardı. Birçok fabrikadan Kızıl Muhafızlar belli sektörlerde görev aldılar. Mikelson fabrikası 200 kişilik Kızıl Muhafız ve 150 kişilik ilkyardım birimi kurdu. Telefon fabrikası ve elektrik santrali işçileri Çugunni köprüsünü işgal etti ve Kadetlere karşı düzenledi. Elektrik santrali işçileri, Beyaz Muhafızlar tarafından işgal edilen yerlerin elektriğini kesti. Postavsçik fabrikası 50 kişilik bir birlik gönderdi. Danilov Tekstil fabrikasındaki işçiler Kaşira yolundan gelebilecek Kazak saldırılarına karşı bölgeyi koruma altına aldılar.

Tramvay deposundaki işçiler kahramanca çaba gösterdiler. Silahları taşıdılar, araştırma işlerini yaptılar ve müthiş bir savaşçı birliği örgütlediler. Tramvayların camlarını kapladılar ve boşlukları kumla doldurdular; böylece trenleri zırhlı hale getirdiler. Bununla beraber Kamenni köprüsünün öbür tarafındaki Kadetlere bir saldırı düzenlemeye çalıştılar, fakat Kadetler tramvayların tellerini kesip çalışmaz hale getirdiler. Siper kazmak için kürek gerektiğinde tramvay işçileri onları makbuz karşılığı atölyelerinden aldılar. Kendilerini usta gibi hissediyorlar ve atölyenin malzemelerini büyük bir özenle kullanıyorlardı.

Kotli'de bazı Kazaklar konuşlanmıştı. Çoğunluğu ise şehrin merkez bölgesine gönderilmişti ama ani bir saldırıyla paniğe neden olabilirlerdi. Danilov tekstil fabrikasının işçileri onların arasına tahrikçiler gönderdi. Kazaklar silahlarını teslim etmeye karar verdiğinde bir toplantı düzenlendi. Bölge küçük beyaz gruplardan temizlendi. Böylece arka safların güvenliği sağlandıktan sonra tüm silahlı birlikler Moskova nehri kıyılarında pozisyon almaya gönderildi.

Kamovniki bölgesinde Kadetler, Smolensk pazarının yakınındaki 1. Smolensk caddesindeki 5 no'lu okulu ele geçirdiler. Kadetler aynı zamanda tüm Arbat'ı da ele geçirdi.

Bu, Moskova garnizonuna yiyecek sağlayan Merkez Ordu Yemek Deposunun bulunduğu bölge idi. Ostozenka caddesinin köşe-

sindeki depo da Kadetler tarafından işgal edildi. Bölgeye, Briansk istasyonunu tutma ve yiyecek deposunu ele geçirme görevi verildi. Zamoskvoreçye bölgesiyle iletişimi sürdürebilmek için Krimski köprüsünü ellerinde tutmaları gerekiyordu. Ama esas dikkat Smolensk caddesindeki 5. Kadet Okulu'na yoğunlaştırılmıştı.

27 Ekim gecesi geç saatlerde Ryabtsev'in ültimatomunun haberini almaları üzerine 193. Alay'ın adamları hemen dışarı fırladılar. Kızıl Muhafızların desteğiyle iki bölük halinde Krimski köprüsüne saldırdılar.

28 Ekim sabahı, askerlerin barakalarının karşısında karargâhları bulunan alay subayları askerlere ateş açtılar. Askerler silahlarını kapıp hızla subay karargâhına gittiler. Subayların çoğu dipçiklenerek öldürüldü. Subayların hain atağı alayda öylesine öfke yarattı ki, askerler derhal çatışma bölgesine gönderilmeyi istediler. Öğle üzeri üç bölük Presnya bölgesi üzerinden Hodinka kampına cephaneliği kuşatmak için yürüyüşe geçti.

193. Alay Komitesi'nin başkanı yiyecek deposunu işgal etmeye giden kuvvetlere yardım etmek için bir bölük gönderdi. Bu saldırıyla yiyecek deposu ele geçirildi. Erzak yüklü son Kadet kamyonu devrimci birliklerin ateşi altında bırakıldı.

Kamovniki ve Zamoskvoreçye birlikleri –ikincisi Krimski köprüsünü geçiyordu– Kadetleri Ostozenka'nın diplerine doğru, Preçistenka caddesi boyunca bu caddedeki Moskova Askeri Bölge Karargâhına doğru ve Ostozenka'nın yan sokaklarına sürüldü. Burada Kadetler inanılmaz bir direnç gösterdiler. Takviye birlikler onlara ulaştılar ve 28 Ekim akşamı Kadetler, Ostozenka ve Preçistenka caddelerinde bir saldırı başlattılar. Smolensk pazarında da bu saldırı bir zırhlı araç tarafından desteklendi.

Subayların hücumundan sonra Dorogomilovo Devrim Komitesi tekrar örgütlendi ve işçilerden, demiryolu işçilerinden ve askerlerden birçok birlik oluşturdu.

28 Ekim gecesi Devrim Komitesi'nin başvurusuna cevaben, tramvay depolarından 200 işçi aletleriyle birlikte gelerek Borodins-

ki köprüsünün yakınında, Plyuşçika'da, Smolensk bulvarında ve Preçistenka caddelerinde siper kazdılar.

Aynı gece, Zamoskvoreçye bölgesinde büyük pamuk yığınları motorlu kamyonlarla getirildi ve bunların altında Kızıl Muhafızlar Ostozenka'da siper kazdılar. Kamenint köprüsü yakınında Zamoskvoreçye bölgesinde de siperler kazıldı ve Moskvoretski köprüsünün yanına barikatlar kuruldu.

Butirka ve Suşçevsko-Marinski bölgelerine verilen görev bu bölgelere Beyazların sızmasını önlemek ve Moskova Askeri Devrim Komitesi'ne Kızıl Muhafız birlikleri sağlamaktı.

Presnya bölgesine de şu görevler verildi:

1. Beyazların, Briansk ve Aleksandrovski demiryolu istasyonlarına ulaşmalarını önlemek.

2. Kadetlerin Hodinka kampını ve orada depolanmış cephaneleri ele geçirmesini önlemek.

28 Ekim'de saat 11 sıralarında Presnya Bölgesi Askeri Devrim Komitesi üyeleri Kamovniki Bölgesi Komitesi'ne giderek cephaneliği korumak için bir birlik talebinde bulundular. Bir saatten az sürede askerlerden oluşan bir birlik Hodinkaya yürüdü. Geldiklerinde 5. Bataryanın halihazırda Moskova Sovyetleri için bırakıldığını ve şehrin merkez bölgesine dikkatle ilerledikleri görüldü. Strastnaya meydanının yakınında, batarya aniden Beyazların saldırısına uğradı, fakat cephanelik çalışanları tüfeklerle ateş açarak onları geri püskürttüler. Meydana vardıklarında cephaneciler 193. Alay'ın adamlarını buldular. Gizlemek için atlarını arkaya gönderip, Cephaneciler Şehir Milis Karargâhına ateş açtılar.

Bu top ateşi Presnya bölgesindeki herkesin büyük ölçüde moralini yükseltti. Yeni birlikler hızla kuruldu ve bu birlikler Karetni yolundan Novinski bulvarına kadar Sadovaya hattı boyunca yapılan saldırılara katıldılar.

Demiryolu bölgesindeki Askeri Devrim Komitesi Karargâhı'nı Sokolniki bölgesindeki Nikolayevski tren istasyonunda bulunduruyordu. Bu bölge en önemli demiryollarının –Yaroslavl, Kazan, Ni-

kolayevski– birleşme noktasıydı. Şimdiye kadar, Nikolayevski köprüsü Kursk tren istasyonuyla direk bağlantılıydı. Demiryolu İşçileri Sendikası Yürütme Komitesi Moskova Bürosu'nun ofisleri Nikolayevski istasyonundaydı.

Briansk tren istasyonu dışında, tren istasyonlarında çatışma yoktu, fakat çeşitli demiryollarındaki Askeri Devrim Komiteleri Moskova ayaklanması sırasında mükemmel bir şekilde hizmet verdiler:

1. Demiryolu İşçileri İdaresi'nin "tarafsızlığına" karşı istasyonu işgal ettiler.
2. Beyaz birliklerin Moskova'ya gitmesini önlediler.
3. Yaroslavl tren istasyonu aracılığıyla Petrograd ile iletişim kurdular.
4. Kazan tren istasyonunda 40 bin tüfek buldular.
5. Demiryolu İşçileri İdaresi Moskova Bürosunu tamamen izole ettiler ve Kursk demiryolunda Askeri Devrim Komitesi, uzlaşmacı demiryolu komitesini tutukladı.
6. Demiryolu Bölgesi Askeri Devrim Komitesi tüm birlikleri diğer görevlerden serbest olarak şehir merkezine gönderdi. Bu hattaki Demiryolu Kızıl Muhafızları çatışmalarda aktif rol alabilmek için çatışma bölgesine koştular.

28 Ekim gecesi, Askeri Devrim Komitesi'nin durumu büyük ölçüde iyileştirilmişti. Kadetlerin, onların işgal ettiği bölgeye uzanması imkansızdı; aksine neredeyse tamamen kuşatılmışlardı ve işçi birlikleri onları şehrin merkez bölgesinde kıstırmıştı. Tüm demiryolu istasyonları devrimci birliklerin elindeydi. Kadetler dışarıdan destek alamazlardı, halbuki yeni devrimci birlikler Moskova Sovyetlerine durmadan akın ediyorlardı. Moskova Sovyetlerinin dışına silahlar yerleştirildi, onların oradaki varlığı adamların moralini yükseltiyordu. Fakat önemli olan birliklerin büyük yığınlar halinde kurulmuş olduğuydu. Eğer Askeri Devrim Komitesi bölgelerden birinden yüz adam istese üç yüz adam geliyordu. İnsan yığınları mücadele için ayaklanmıştı. Bölgeler rahatsız edilmiş arılar gibi faaliyetteydi; kuvvetlerini örgütlemede eşi görülmemiş bir başarı göstermişlerdi.

28 Ekim gecesi Teğmen Rovni tekrar Genelkurmay'la görüştü. İlk kibirinden eser kalmamıştı. Şunları rapor etti:

"Genel Valinin ikametgâhına bağlı bölgeler hariç, merkezin çoğu bölümü, bizim ellerimizde.

Varoşlar Kızıl Muhafızların ve isyancı askerlerin elinde.

Zamoskvoreçye bizim operasyon alanımızın içinde değil..."

"Kuvvetlerin yetersizliği ve hükümete sadık olan birliklerin bitkinliği karşısında Moskova'yı isyancılardan hızla temizlemek mümkün değil."[51]

Rovni, melankolik konuşmasını acil yardım isteğiyle bitirdi.

Genelkurmay Moskova'daki Beyazların moral durumundan haberdardı. Dieterichs konuşmasını bir tehditle bitirdi. Eğer gerekiyorsa Rovni'ye "kişisel bilgisi için" talimatlar alacağını söyledi:

"... istisnasız tüm subayları gerçek görevlerinden uzaklaştırın..."[52]

Moskova, Dieterichs ile görüşmesinden sonra Batı Cephesi'ni aradı ve bir an önce en yakın bölgelerden Moskova'ya yardım gönderilmesini istedi. Batı Cephesi Karargâhı Minsk'teki Komitenin bunu yapmalarının yasaklandığı cevabını verdi.

"Ama cepheden değil de Minsk bölgesinden kuvvetler gönderebilirsiniz," diye yalvardı Dieterichs.

"Burdaki durum, sanki Bolşevikler her yerde ayaklanmış ve iktidarı ele geçiriyorlar," diye cevapladı Batı Cephesi Karargâhı. "Her yerde birliklere gerek var. Kaluga'da yedekler var fakat bölgedeki başkomutan birliklerin Kaluga'dan Smolensk, Rzev ve Vyazma'ya gönderilmesini istiyor. Ben derhal başkomutana haber vereceğim ve sonucu size ileteceğim."

"Lütfen, bu çok önemli. İkinci kez tekrar ediyorum çok önemli," dedi Dieterichs yalvararak.[53]

Büyük zorlukla bir birlik bulmayı başardılar. Kaluga'da ya da Smolensk yolundakilerin nerede olduklarını kimse bilmiyordu. Nizni-Novgorod Dragonlarından üç süvari bölüğünün de Moskova'ya gönderilmesi için emir çıkartıldı.

29 Ekim sabahı devrimci kuvvetler kararlı bir saldırıya başladılar. 70 bisikletçiden oluşan bir birlik Mali Tiyatrosunu işgal etti. Şe-

hir Milis Karargâhı ele geçirildi. Bu binaların kuşatılması Nikitski Kapısını işgal eden Kadetlerin ateşi altında bulunan Strastnaya meydanından onlara yaklaşmanın mümkün olmadığı gerçeğiyle büyük oranda engellendi. Mali Gnezdnikovski caddesi 10 numaradaki yüksek yapının çatısında bir kule vardı. Kızıl Muhafızlar bu kuleye bir makineli tüfek yerleştirdiler ve Şehir Milis Karargâhı'nın avlusunu mermi yağmuruna tuttular. Strastnaya meydanından topçu ateşi açıldı ve binalara ortak saldırı başladı. İlk başarılı top atışından sonra bir Kızıl birlik tarafından dağıtıldılar.

Sevinç nidalarıyla bir bölük asker bulvara ve bitişik sokaklara koştu ve Milis Karargâhı'nın ilk katının pencerelerine ulaştılar. Bölük komutanı çitlerin önüne yatmaları ve ateş açmaları emrini verdi. Adamlar tam söyleneni yapmak üzereyken, Kızıl Muhafızlar ileri atılarak tüfeklerinin dipçikleriyle camları kırdılar ve binaya girdiler. Askerler Kızıl Muhafızları izlediler. Bu cesur saldırı makineli tüfek ve topçu ateşiyle ölesiye korkmuş olan Kadetler arasında panik yarattı. Ateşi durdurdular ve üst katlardan aşağı doğru döküldüler. Yaklaşık 200 kadar iyi donanımlı Kadet ve üniversite öğrencisi, 50-60 kişilik bir birlik tarafından kuşatıldı. Yarı sayıları kadar adamın eşliğinde Moskova Sovyetlerine doğru yürüdüler.

Şehir Milis Karargâhına yapılan saldırı başarıyla sonuçlandırıldı.

Bu cesur saldırıda 20 yaşındaki Sergey Barbolin ve on dokuz yaşındaki Zebrunov –Sokolniki bölgesinin genç örgütçüleri– öldü. Barbolin yetenekli, enerjik ve hayatını devrim için vermeye hazır bir organizatördü. Gençler arasında büyük bir performans göstermiş ve tüm günlerini fabrikalarda geçirmişti. Zebrunov 15 yaşından beri ailesinin ekmeğini kazanmak ve iş bulmak için neredeyse tüm ülkeyi dolaşmıştı. Bulduğu her boş vakti kitaplarına harcıyor ve ertesi gün edindiği yeni bilgileri yoldaşlarıyla paylaşıyordu. İki genç parti militanı yakın arkadaştılar ve arkadaşları arasında "ayrılmazlar" diye biliniyorlardı. Çatışma günlerinde birçok işi üstlendiler, fakat bunlarla yetinmediler. Savaşa gitmek istiyorlardı. Kendilerini tüfeklerle donatıp bölgelerinden ayrıldılar ve merkeze rapor verdiler. On-

lar, Şehir Milis Karargâhı'nı dağıtan birliğe katılmaya gönderildiler. Bir makineli tüfek ateşi Zebrunov'u orada öldürdü ve Barbolin'i ölümcül bir şekilde yaraladı.

Kızıl Muhafız birimleri Moskova Sovyetlerine giden yan sokaklarda durumlarını sağlamlaştırarak Kadetlerle aralarında sınır olan Bolşaya Nikitskaya caddesi boyunca ilerlediler. Aynı sabah devrimci güçler Genel Posta Ofisini ve Merkez Telgraf Ofisini yağmalayıp ele geçirdiler. Telgraf Ofisinin geri kazanılan mülkiyetinde Kızıl Muhafızlar, Telgraf İşçileri Komitesi'nin Sovyet Hükümeti'nin telgraflarını durdurduklarını ve devrimin başarıya ulaştığı kasabalarla bağlantıyı kestiklerini gördüler. Komitenin üyelerinden bazıları tutuklandı ve olay Askeri Devrim Komitesi'ne aktarıldı. Komite Telgraf Ofisine özel bir komiser gönderdi.

Lefortovo bölgesinde 'Ağır Silahlar Atölyesi'nin işçileri silah depoları bulduktan sonra topçu ateşi daha etkili oldu. Bombalar Alekseyevski Askeri Okulu'nun binalarında patladı. Binayı koruyan Kadetlerin ve subayların çoğu kuşatıldı ve üst rütbeli Kadetler direnmeye devam ettiler.

Kamovniki bölgesinde 3-5 kişilik küçük Kızıl Muhafız grupları evlerin avlularından, arka kapılarından geçerek düşmanın içine sızdı ve aniden Kadetlere el bombaları ve tüfeklerle saldırdılar. Ostozenka'daki 193. Alay'ın adamları düşmandan sadece 200 adım uzakta olan siperlerine bir havan topu kurdular. Hızlı bir ateşe başlandı: Birinin başını siperden uzatması ölüm demekti.

Çatışmaların geçici olarak durduğu Zamoskvoreçye bölgesi Kızıl Muhafızları, Moskova nehri üzerindeki köprüyü işgal ettiler. Silahlı birlikler, Askeri Bölge Karargâhına karşı Kamovniki bölgesiyle ortaklaşa operasyon yapmak için gönderildi. Bundan başka, Zamoskvoreçye bölgesinin en önemli fonksiyonlarından biri elektrik istasyonunun düzenli olarak çalışmasını sağlamaktı ve bu başarıyla yerine getirildi.

Ekim günleri boyunca Zamoskvoreçye bölgesinin olağanüstü önemi bu bölgenin Kızıl Muhafız birimlerine adam sağlayan sayısız fabrikanın bulunması gerçeğinde yatıyordu. 29 Ekim'de Parti Mü-

cadele Merkezi Karargâhını bu bölgedeki Ticaret Enstitüsüne aldı, ve *Sotsial Demokrat* ve Moskova Sovyetlerinin gazetesi *İzvestia*'nın editör ofisleri de buradaydı.

Presniya bölgesinde Askeri Devrim Komitesi, 29 Ekim'de, 600 kadar adamı silahlandırıp hazırladı. Burada 1. ve 2. Milis istasyonları bulunuyordu, ve bir Kazak devriyesi Voskresenski alanında ele geçirilmişti.

29 Ekim gecesi 1. Takviye Topçu Tugayı'ndan üç inçlik toplar Presnaya bölgesine geldi. Bir tanesi Kudrinskaya meydanına kuruldu ve buradan Kazan ve Devyatinsk kiliselerinin çan kulelerine ateş açıldı. Diğer top Zooloji Bahçesinin yakınına, üçüncüsü ise Gorbati köprüsünün yakınına kuruldu.

Bu bölgenin en önemli fonksiyonu, bu hattaki Askeri Devrim Komitesi'nin hiçbir dirençle karşılaşmadan ele geçirdiği Aleksandrovski –şimdi Belarusya– tren istasyonunu elde tutmaktı. Askeri Devrim Komitesi askeri güçlerinin operasyonları başarıyla sonuçlandı. Kadetler ve subaylar Şehir Milis Karargâhı gibi şehir merkezindeki çok önemli bir noktayı kuşatmışlardı.

29 Ekim akşam saat 9'da, Askeri Bölge Karargâhı Genelkurmay'a şunları rapor etti:

> "... düşman kuvvetleri büyüyor ve gittikçe daha cesur oluyorlar."
>
> "Varoşlar tamamen kontrolümüzün dışında."
>
> "... Bugün Bolşevikler tüm demiryolu istasyonlarını ele geçirdiler. Şehir merkezinde de Genel Posta Ofisi ve Merkez Telgraf Ofisiyle beraber Şehir Milis Karargâhı'nı işgal ettiler. Birlikler telgraf santraline gönderilmeli."
>
> "Bolşeviklerin ağır topçu ateşi binanın üst kısmını yok etmesine ve yangına neden olmasına rağmen bir Kadet bölüğünün bulunduğu Alekseyevski Okulu ısrarla kendini savundu..."
>
> "... acilen yardım gerekli, destek olmadan, durum pek parlak değil."[54]

Kızıl kuvvetlerin gelecek başarıları tamamen garanti altına alınmıştı.

6

ATEŞKES

General Duhonin Moskova'ya yardım sözünde bulunurken, rotaları üstündeki birçok önemli noktanın devrimci birlikler tarafından ele geçirildiği ve iktidarın halihazırda Bolşeviklere geçtiği gerçeğini hesaba katmamıştı. Böylece, 28 Ekim'de, işçiler Vyazma, Kolomna, Şuya, Kazan, Tsaritsin, Minsk, Novgorod, Toropets, Reçitsa, Vitebsk, Rzhev, Podolsk, Briansk, Yegoryevsk ve Ryazan'ın kontrolünü aldılar.

Kerenski, Dragonların Kaluga'dan Moskova'ya gönderilmesi emrini iptal ederek onun yerine onların yolcu trenleriyle Petrograd'a gönderilmesi emrini verdi. Kaluga'dan Moskova'ya gönderilecek birçok zırhlı araca da Petrograd'a gitmeleri emredildi.

Dragonlar yerine iki Kuban Kazak birliği Moskova'ya gönderildi, fakat Vyazma'dan 30 km ilerde yerel Sovyet, demiryolu raylarını bozmuştu. Kazak subaylar adamlarını diğer bir rotadan Moskova'ya götürmeye çalışsalar da Tula'da yakalandılar.

Batı Cephesi'nden Gomel, Orşa ve Vyazma yoluyla gönderilen Süvari Tugayı Orşa'da beklenmedik bir engelle karşılaştı. 623. Piyade Alayı trenleriyle istasyonu bloke etmiş ve tek bir bölüğe bile Petrograd'a ya da Moskova'ya geçiş izni verilmeyeceğini açıklamıştı.

Duhonin'in Kazakları toplama girişimi de başarısız olmuştu. Ricasına cevap olarak Ataman Kaledin, kuvvetleri Moskova'ya göndermek için "olağanüstü aciliyetin Kazakların gözünde kanıtlanması gerektiğini," söyledi.[55]

"Kamu Güvenliği Komitesi" temsilcilerinin cephedeki askerleri etkilemek için çıkardığı "Bolşeviklerin Moskova'da bir kıyım hazırladığı" ve "Moskova'da sarhoş çetelerin her şeyi yaktığı ve masum insanları öldürdüğü" yönündeki iftira niteliğindeki açıklamalarının gerçek olmadığı ortaya çıktı.

Cesur devrimci işçiler ve askerler, karşıdevrim güçlerinin Moskova'ya ulaşmasını önlediler. "Kamu Güvenliği Komitesi" dışardan hiçbir silahlı yardım alamadı. Fakat yardımın yolda olduğu düşün-

cesiyle avunup durdular. Birliklerin 30 Ekim'de Güneybatı Cephesi'nden gelmesi bekleniyordu. Kadet ayaklanması başladığı zaman, Petrograd'ın her an düşmesi bekleniyordu. Eğer en azından bir ya da iki günlük bir zaman kazanabilseler, "Kamu Güvenliği Komitesi" Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi'nin desteğini alabilirdi.

29 Ekim'de bu demiryolu idarecileri, Moskova Bürosu aracılığıyla Askeri Devrim Komitesi ve "Kamu Güvenliği Komitesi"ne şu ültimatomu verdi:

> "Derhal iç savaşı durdurun ve uyumlu bir devrimci-sosyalist hükümet kurmak için birleşin."[56]

Moskova Bürosu 29 Ekim gecesi, "eğer Petrograd ve Moskova'daki çarpışmalar derhal sona erdirilmezse,"[57] demiryolu işçilerini genel greve çağırma tehdidinde bulundu.

Askeri Devrim Komitesi tekrar müzakerelere girmeye karar verdi. 29 Ekim gece yarısı ateşkes ilan edildi ve bu telefon ve özel haberciler aracılığıyla duyuruldu. Kızıl birimler buna inanmak istemediler. Neredeyse zafer onların ellerindeydi ve aniden ateşkes ilan ediliyordu! Ateşi durdurma emrini alan bir topçu onu okudu, buruşturdu ve onu bir kenara fırlattı:

"Bunu yapamam," diyerek ateşe devam etti.

Onu durdurmak için ikinci bir emrin gönderilmesi gerekliydi.

Büyük güçlükler sonunda düşmanlık bastırılabildi.

Telefon santralinin bombalanmasına devam edildi.

Demiryolu İdaresi'nin ültimatomu karşıdevrimin işine yaradı. Aktif savunuculardan biri bu konuda şunları yazıyordu:

> "Demiryolu işçilerinin ültimatomu 'Kamu Güvenliği Komitesi'nin moralini büyük ölçüde yükseltti..."

Ve bundan dolayı "Kamu Güvenliği Komitesi" istekle bir ateşkese karar verdi.[58]

Demiryolu İdaresi, Askeri Devrim Komitesi ve "Kamu Güvenliği Komitesi", Moskova Menşevik Örgütü, Asker Vekilleri Sovyeti, Posta ve Telgraf İşçileri Birliği Konseyi ve Demiryolu İşçileri İdare-

si Moskova Bürosunun temsilcilerinden oluşan bir Uzlaşma Komitesi kurdu ve onlara şu anlaşma metnini verdi:

"1. Özellikle silahlı karmaşa için kurulmuş birimler, askerler ve subaylar, dağıtılmalı.

2. Her iki taraf da çatışmalar süresince savaşçı çeteler örgütlemek için el konulan silahları teslim etmek için birer emir yayınlamalı.

3. Her iki tarafın parti bazında temsilcilerinden oluşan ve Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi temsilcilerini de içeren bir komite tüm koşulların yerine getirilmesini sağlamak amacıyla oluşturulmalı.

4. Moskova'da tüm hükümet birimlerinin normal işlerini yapmalarını sağlamak ve koordine etmek için olağanüstü yetkilerle donatılmış bir birim kurulmalı. Bu birim, merkez hükümet tarafından yerel otoritelerin organizasyon sorunu çözülünceye kadar görevde kalmalı. Bu birim şunları içermeli: Şehir Yönetiminden 7 temsilci, İşçi ve Asker Vekilleri Moskova Sovyetleri'nden 7 temsilci, Gubernia Zemstvo'dan 2 ve Gubernia'daki İşçi ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nden 1'er temsilci, Sendikalar Merkez Komitesi, Posta ve Telgraf İşçileri Birliği ve Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi'nden 1'er temsilci. Askeri Devrim Komitesi ve "Kamu Güvenliği Komitesi"nin işlevine son verilmeli.

5. Geçici Komite, Moskova'da iç savaşın nedenlerini araştırmak ve bireylerin ve örgütlerin sorumluluklarını belirlemek için özel bir komisyon atamalı.

6. Anlaşmaya varıldığında her iki tarafın birlikleri eski yerlerine dönmeli ve Geçici Hükümet yetkilisi konumundaki Moskova Askeri Bölge Başkomutanının emrine girmeli."[59]

Askeri Devrim Komitesi kendi adına Uzlaşma Komitesi'ne şu anlaşma metnini sundu:

"1. Moskova'daki bütün iktidar İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ne verilmeli.

2. Özel birimler (hem subaylar hem de askerler) tasfiye edilmeli.

3. Devrimi savunmak adına Kızıl Muhafızlar kalmalı, Beyaz Muhafızlar tasfiye edilmeli. Tüm fazlalık silahlar cephaneliklere geri verilmeli.

4. Anlaşmaya varıldığında her iki tarafın da birlikleri bağlı oldukları birimlere dönmeli."[60]

Bu anlaşma Uzlaşma Komitesi'nin Demiryolu İşçileri İdaresi'nin anlaşma metnini müzakereler için temel aldığını belirterek devam ediyordu.

İki kampın temsilcileri 30 Ekim gecesi, Kursk tren istasyonundaki "Kraliyet Pavyonu"nda buluştu.

Durum oldukça gergindi. Ara sıra atışlar duyuluyordu. Rudnyev, tekrar Bolşeviklere yaklaşarak, Kızıl Muhafızların ateşkesi ihlâl ettiğini söyledi. Sovyet temsilcileri, Rudnyev'in kimin ateş ettiğine karar vermesini sağlayan hassas duyma yeteneğine karşı hayretlerini dile getirdiler. Demiryolu İşçileri İdaresi'nin üyeleri –birçoğu orada bulunan– her iki tarafın da birbirlerini suçlamayı bırakmasını ve müzakerelere devam edilmesini istediler.

Bolşevik metnin tamamen kabul edilemez olduğu açıklandı. Rudnyev ve Scherr müzakereleri uzatmak için ellerinden geleni yaptılar. Kızıl Muhafızların ve Askeri Devrim Komitesi'nin feshedilmesi konusunda ısrar ettiler.

Demiryolu İşçileri İdaresi tarafından sunulan metnin 1., 3. ve 6. maddeleri Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri dahil herkes tarafından kabul edildi; fakat Askeri Devrim Komitesi 2., 4. ve 5. maddenin yönetici birimin içeriği ile ilgili bölümünü reddetti. Sonunda bu maddeleri Demiryolu İşçileri İdaresi'nin ısrarı üzerine kabul ettiler. Müzakereler henüz bitmeden ateşkesin 24 saat daha uzatılmasına karar verildi.

Sonunda, müzakereler bir sona ulaştı. Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcileri istasyondan ayrıldılar ve tam otomobillerine binecekken, Rudnyev ve Scherr hızla binadan çıktılar. Otomobilleri yok olmuştu. Askeri Devrim Komitesi temsilcileri onları Moskova Sovyetlerine götürmeye karar verdiler, oradan da bir ambulans vagonuyla Şehir Duması'na götürüleceklerdi.

Aynı gün, yani 30 Ekim'de olası bir anlaşmanın koşullarını bölgedeki herkes öğrenmişti. Blaguşa-Lefortovo Bölgesi Askeri Devrim Komitesi, Kızıl Muhafız bölge karargâhının temsilcileriyle ve ordu birimlerinin bölge karargâhı ile işbirliği içinde anlaşmanın Sovyet-

ler Kongresinin yetkilerinin tanınmasını ve iktidarın geçici olarak Moskova Sovyetlerine devrini, silahların teslimi ve kaderlerine Sovyetler Kongresinin ya da bununla ilgili hükümet biriminin karar vereceği tüm Beyaz Muhafızların tutuklanması koşullarını da içermesini talep ettiler.

Askeri birliklerin toplantılarında da benzer kararlar alındı. Böylece daha 29 Ekim'de ateşkes kararı ulaştığında ... temsilcilerinin tam katılımlı toplantısı şöyle bir karar aldı:

> "Askeri Devrim Komitesi'nin emirlerine uyulacak ve çatışmalar sona erdirilecek. Aynı zamanda Askeri Devrim Komitesi, görüşmeler sırasında imtiyazlar verilmemeye ve Rusya'nın kurtuluşu için devrimi, kapitalistlerin çıkarlarının üstünde tutmaya zorlanacak."[61]

Diğer bölgelerde de benzer önergeler kabul edildi.

Beyaz Muhafızlar 29 Ekim gece yarısı ilan edilen ateşkese uymakta başarısız oldular.

29 Ekim akşam 6:30'da Ryabtsev tüm çatışmaların durdurulması için resmi bir emir yayınladı, fakat resmi ateşkesin başlamasından bir saat önce, aynı gece saat 11'de Nikitski bölgesindeki Beyaz Karargâh Muhafız Şefi, bir teğmen önderliğinde bir Kadet bölüğüne cepheden Briansk tren istasyonuna gelen "Ölüm Birliği"ni karşılamasını ve yolları üzerindeki Bolşevikleri temizlemelerini emretti. Arbat hâlâ Kadetlerin elindeydi. Ateşkes başladığında bölük hiçbir engellemeyle karşılaşmadan Smolensk pazarına ulaştı. Beyaz Muhafızlar, 20 Kızıl Muhafız tarafından korunan Borodinski köprüsündeki durumu öğrenmek için bir grup gönderdiler. Köprüye vardıklarında Kadet devriyesi Kızıl Muhafızlara 193. Alay'dan geldiklerini ve geçiş izinlerinin olduğunu söylediler. Briansk istasyonuna doğru ilerlediler ve aniden Smolensk pazarına dönerek köprüdeki Kızıl Muhafızlara saldırdılar. Şaşıran Kızıl Muhafızlar teslim oldular. Kadetler, iki Kızıl Muhafızı nehre atıp, altı tanesini de öldürdüler. Diğerleri ise Kadetler tarafından tutuklandılar. Köprüde bir devriye bırakarak beklenen "Ölüm Birliği"ni karşılamak için Beyaz Muhafızlar 2. Kamovniki Milis istasyonuna gittiler.

Ertesi gün 6:25'te "Ölüm Birliği" 176 adamıyla Briansk istasyonuna geldi. Engelle karşılaşmadan yanlarına bir Kadet birliğini de alarak Smolensk pazarına yürüdüler ve oradan Aleksandrovski Askeri Okulu'na gittiler.

Kadet saldırısının ve Şok Taburu'nun geldiği haberi Kamovniki bölgesinde karmaşaya sebep oldu.

Yerel Askeri Devrim Komitesi, Bolşevik Teğmen Sulatski önderliğinde, 193. Takviye Piyade Alayı'ndan bir bölüğe Briansk tren istasyonuna gitme emri verdi. İstasyon o gece ssat 10'da işgal edilmişti. Demiryolu İşçileri İdaresi'nin temsilcileri ve istasyon komutanı bu durumu protesto edip, onları Kadetleri toplamakla tehdit etti, fakat Alay Komitesi'nin başkanı adamlarına, Askeri Devrim Komitesi'nden gelecek ikinci bir emre kadar hareketsiz kalmalarını emretti.

O gün Şok Birliği'nin başka bir bölüğü Kızıl Muhafızlara teslim oldukları Briansk istasyonuna vardı. Adamlar, aldatıldıklarını ve Moskova'ya malzeme almak amacıyla gönderildiklerini söylediler. Bunu öğrendiklerinde askerler ve Kadetler arasında bir çatışma sürmekteydi, kendilerini Kamovniki Askeri Devrim Komitesi'nin emrine verdiler.

Kamovniki bölgesi ve Briansk istasyonuna saldırıyla beraber Nikitski Kapısı çevresindeki Kadetler özel bir komite tarafından sınırları belirlenmiş, tarafsız bölgeyi işgal etmeye başladılar. Buradan, Nikitski Kapısından Tverskoy bulvarına kadar alanda konuşlanmış olan Kızıl Muhafızlara karşı saldırı başlattılar. Puşkin anıtının yanına konulmuş toplarla geri püskürtüldüler. Kızıl Muhafızlar aynı gün eski pozisyonlarını tekrar kazandılar.

Şehir bölgesindeki Kızıl Muhafız ve askerlerin Beyazların ihanetine karşı öfkesi, Merkez Şehir Telefon Santraline yapılan saldırıyla ses buldu. Lefortovo bölgesinde Alekseyevski Askeri Okulu'na yapılan saldırı 30 Ekim öğle üzeri Kadetlerin teslim olmasıyla son buldu. 13 makineli tüfek, çok sayıda tüfek ve diğer savaş malzemelerine el kondu.

Bu okul için yapılan çatışmadan yenik düşenlerden biri eski Bolşevik işçi, P. P. Şerbabakov'du. Emperyalist savaşın başında Bolşevik Partisi Bölge Komitesi'nin sekreteriydi. 1915'in sonunda Molotov Yoldaş –o zaman parti çalışmalarına Moskova'da katılıyordu– ile birlikte tutuklandı ve İrkuts Gubernia'ya sürüldü. Şubat Devrimi'nden sonra sürgünden dönen Şerbakov, Lefortovo bölgesindeki tekstil işçilerini örgütledi. Ekim günlerinde küçük bir Kızıl Muhafız birliğinde cankurtaranlık görevi yaptı.

Demiryolu İşçileri İdaresi tarafından verilen ültimatomun amacı şimdi herkes için açıktı. Müzakereler kisvesi altında Moskova'daki işçi ve askerlerin coşkusunu durultmak, takviye birlikleri getirerek önemli noktaları işgal etmek ve Moskova proleterlerinin üstüne büyük bir darbe indirmek istiyorlardı.

Beyazların planları başarısızlığa uğradı. İşçilerin ve askerlerin uyanıklığı ile devrimci coşkusu karşıdevrimin planlarını altüst etti. Diğer taraftan, uzlaşmacıların hain planlarının su yüzüne çıkması ayaklanmanın "kansız" son bulmasını savunanları susturdu; şimdi kendilerini çok fazla cephane kullanımını protesto etmekle avutuyorlardı.

Ateşkesin Beyaz Muhafızlar tarafından ihlâli kırsal alanda da öfke yarattı. Her gün Moskova'ya varan Kızıl Muhafız ve asker birlikleri, Moskova proleterlerinin ve garnizonunun yardımına gidiyorlardı.

Moskova Askeri Devrim Komitesi ateşkesin uzatılması konusundaki bir teklifi geri çevirdi ve Demiryolu İşçileri İdaresi'nin sunduğu anlaşma metnini de kabul etmeyi reddederek 30 Ekim akşamı saat 11:55'te "Kamu Güvenliği Komitesi"ne şu telefon mesajını gönderdi:

> "Ateşkes bu gece yarısı sona erecek. Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi bunun 24 saat daha uzatılmasını önerdi. Kabul edilen anlaşmanın (Uzlaşma Komitesi tarafından) hem prensipte hem de şekil (madde 2, 4, 5 ve 6) açısından kabul edilemez olması görüşüyle ateşkes uzatılmayacaktır. Eğer ateşkesin uzatılmasını gerekli görüyorsanız lütfen bize telefonla bildiriniz. Anlaşma, sade-

ce Sovyetlerin son kararında belirtilen platform tabanında geçerlidir. Önerimiz yazılı olarak Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi aracılığıyla bu gece tarafınıza ulaştırılacaktır."[62]

Yukarıda telefon mesajında bahsedilen önerge metni şöyleydi:

"Kamu Güvenliği Komitesi'ne

Askeri Devrim Komitesi çatışmaların durduruması için şu koşulların yerine getirilmesini istemektedir:

1. Moskova'daki iktidar; İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ne devredilecek. Sovyetlerin tam yetkili kılacağı ve şunlardan oluşan bir birim kuracak: İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nden 7 temsilci (politik partilerin orantısal temsili) ve her Köylü Vekilleri Sovyeti'nden 1 temsilci, İşçi Vekilleri Gubernia Sovyeti (1), Moskova Şehir Duması (1), Zemstvo (1), Bölge Dumaları Konseyi (1), Sendikalar Merkez Bürosu (1), Belediye İşçileri ve Çalışanları Sendikası (1), Kızıl Muhafızlar (1), Bütün Rusya Demiryolu İşçileri Sendikası (1) ve Posta ve Telgraf İşçileri Sendikası (1), toplam 17 temsilci.

Bu birim İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin ilk mutlak toplantısında kurulmalı ve Kurucu Meclis tarafından hükümet kuruluncaya kadar görevde kalmalıdır.

2. Kadetler ve Beyaz Muhafızlar silahsızlandırılmalıdır, Askeri Devrim Komitesi onların özgürlüğünü ve kişisel güvenliklerini garanti eder."[63]

Bu karar coşkuyla kabul edildi. Planlarının tamamen çöktüğüne ikna olan karşıdevrimciler yenilgilerini biraz daha ertelemek için bir girişimde daha bulundular.

30 Ekim gecesi ateşkes son bulduktan sonra "Kamu Güvenliği Komitesi" Menşevik sendikacılar, "Sol" Sosyalist Devrimci, Bund üyesi, Asker Vekilleri Sovyeti eski Yürütme Komitesi ve İşçi, Asker ve Köylü Sovyeti Menşevik Bölge Bürosu temsilcilerinin katıldığı bir konferans düzenledi. Bu konferans kendini "ortak resmi birim" olarak tanıttı ve daha fazla kan dökülmesini önlemek ve derhal feshedilecek Askeri Devrim Komitesi ve "Kamu Güvenliği Komitesi"nin yerini alacak Moskova'da özel bir hükümet birimi kurulması görüşüyle ayaklanmacı taraflara baskı yapılmasını kabul etti.

Karşıdevrimciler, uzlaşmacılar ve "tarafsız" örgütlerin yardımıyla zaman kazanmaya çalışıyorlardı, çünkü henüz cepheden yardım geleceği umudundan vazgeçmemişlerdi.

31 Ekim'de "resmi birim" vekillerini –Menşevikler ve Sendikacılar– "çatışmalara müdahale etmek" amacıyla Şehir Duması'ndaki Askeri Devrim Komitesi'ne gönderdiler. Askeri Devrim Komitesi onlarla görüşmeyi reddetti.

Aynı gün Köylü Vekilleri Sovyeti'nden bir delegasyon Askeri Devrim Komitesi'ne gelerek "çatışmaların durdurulması" için zemin hazırlama önerisinde bulundular. Bakış noktaları Askeri Devrim Komitesi'yle hemen hemen aynıydı. Delegeler "Kamu Güvenliği Komitesi'ne" Sovyet güçleriyle mücadele etmek için temsilci göndermediklerini bildirdiler.

Halk Komiserleri Konseyi ve Sovyetler II. Kongrelerinin Toprak ve Barış Bildirisi, Köylü Vekilleri Sovyeti üzerinde büyük etki yapmıştı. Üyeler tamamen kendi görüşlerinden vazgeçmiş ve bu da Sosyalist Devrimcilerin etkisinin sonu olmuştu.

Görüşmeler ilerlerken, Askeri Bölge Karargâhı yardımları garantilemek için girişimlerde bulunuyordu. Teğmen Rovni emrindeki tüm hatları keserek zırhlı araçlarla desteklenmiş birliklerin Kaluga'dan gelmesini garanti etmeye çalıştı. Eğer tam bir birlik gönderemiyorlarsa hiç olmazsa bir kısmını göndermeleri konusunda onlara adeta yalvardı.

Ryabtsev'in yardımcısı Kravçuk gizlice Moskova'dan ayrıldı ve Smolensk'e vardığında Genelkurmay'a giderek 30 Ekim'de geleceğine söz verilen süvari birliklerinin nerede olduğunu öğrenmeye çalıştı. Kravçuk, Duhonin ile temasa geçti:

> "Moskova'daki birliklerin durumu cephane ve erzak yetersizliğinden dolayı kritik. Adamlar katı ve metin. Cephane ve erzak depoları Bolşevikler tarafından ele geçirildi. Ben ayrılırken depolara saldırmak üzere bir birlik oluşturuluyordu. Bunda başarılı oldular mı, bilemiyorum. Eğer başarısızsa garnizon daha fazla dayanamaz, ve biz Moskova dışında savaşmak zorunda kalabiliriz..."
>
> "Devrimin Kurtuluşu Komitesi en hızlı ve enerjik yardımı acilen talep eder."[64]

Cevap olarak Duhonin, Kravçuk'a hangi birliklerin Moskova'ya gönderildiğini söyledi ve Moskova'ya gönderilmek amacıyla Romanya Cephesi'nde cephaneleriyle birlikte 6 taburun hazırlandığını ekledi. Bundan başka, Don Kazaklarının derhal gönderilmesi için başka bir talepte bulunuldu. Bu haberle sevince boğulan Kravçuk şöyle cevap verdi:

"Yardımınızla Moskova'yı kurtarabiliriz."[65]

30 Ekim akşamı Şehir Duması'nda kalabalık bir toplantı yapıldı. Orada, "Kamu Güvenliği Komitesi", Asker Vekilleri Sovyeti Eski Yürütme Komitesi, Sosyalist Devrimci Parti Moskova Komitesi ve Şehir Duması'ndaki çeşitli parti gruplarından temsilciler vardı. Toplantının görüntüsü politik olmaktan çok bir cenaze törenine benziyordu. Ölümcül sessizliğin arasında Rudnyev müzakerelerin sona erdiğini anons etti. "Çatışmaların devam etmesi kaçınılmazdır," dedi ve bunun için Bolşevikleri suçladı. O ve diğer birçok konuşmacı Demiryolu İşçileri İdaresi'nin üstlendiği özel rol hakkında konuştu. Yürütme Komitesi'nin temsilcileri ayağa kalkarak Bolşeviklerin onların koşullarını reddettiğini, halbuki "Kamu Güvenliği Komitesi"nin onlarla aynı fikirde olduğunu söylediler. Bu görüşle Demiryolu İşçileri İdaresi şimdi tamamen Bolşeviklere karşıydı ve birliklerin Moskova'ya gönderilmeleri için daha fazla engel çıkarmayacaklarını belirttiler.[66]

Bu açıklama sessizlik içinde dinlendi. Orada bulunanlar; birliklerin gönderilmesinin, devrimin hiçbir koşulda, kendilerini tesadüfen devrimci dalganın ortasında bulan bu insanlara bağlı olmadığının farkındaydılar.

Aniden elektrikler kesildi; Bolşevikler Beyaz Muhafızlar tarafından işgal edilen bölgelerdeki elektriği kesmişlerdi ve mumların cılız ışıkları toplantının cenaze havasıyla çok uyum sağlamıştı.

Beyaz Muhafızlar hiçbir yardım alamadılar, ama daimi bir insan seli devrimci kuvvetlerin saflarına katılıyordu. Denizciler Petrograd'dan geldiler. Petrograd'daki Kadet ayaklanması zirve noktasına ulaştığında ve Krasnov ve Kerenski'nin birlikleri başkente doğru iler-

lediğinde, Lenin ve Stalin Moskova'ya yardım göndermenin mümkün olduğunu düşünüyorlardı. 29 Ekim'de Lenin, Kadetlerin ayaklanma girişimine atıfta bulunarak Petrograd garnizon temsilcilerinin bir konferansına hitap ederek Moskova'daki durumu rapor etti:

> "Onlar (Kadetler) Kremlin'i kuşattılar fakat işçilerin ve halkın en yoksul bölümünün bulunduğu varoşlar onların elinde değil."

Aynı gün, Lenin'in talimatıyla, 500 Kronstadt denizcisi Moskova'daki devrimci birliklere yardım etmek üzere özel trenlerle yola çıktı. 30 Ekim akşamı Moskova'ya ulaştılar ve derhal devrimci savaşçıların saflarına katıldılar.

30 Ekim'de Sverdlov, bir grup teknisyeni Petrograd'dan Moskova radyo istasyonuna gönderdi.

7
ÇARPIŞMALARIN TEKRAR BAŞLAMASI

Çarpışmalar, 30 Ekim gece yarısı topçu bombardımanıyla tekrar başladı.

Kamovniki bölgesindeki iki makineli tüfek, başlangıçta başarısız oldukları, Preçistenka caddesindeki Askeri Bölge Karargâhı'nı bombalamayı tekrar denedi. Presnya bölgesindeki üç silah Aleksandrovski Askeri Okulu, Povarskaya caddesi ve Nikitski Kapısına ateş açtı.

Alekseyevski Askeri Okulu düştükten sonra, Ağır Silahlar Atölyesinin topları diğer yönlere döndürüldü. İki havan topu Kremlin'i bombalamak amacıyla Andronyevski Manastırının yakınına yerleştirildi, fakat Rogozki bölgesinin ricası üzerine, St. George Şövalyeleri 6. Subay Eğitim Okulu'nu bombalamak amacıyla Krutitski barakalarına gönderildiler. Topları gören yaklaşık 100 Kadet teslim olduğu için ateş açmalarına gerek kalmadı. Bu 31 Ekim saat 3:30 sıralarında gerçekleşti.

Ondan sonra iki top Mali Nikolayevski Sarayı'nın ve Kremlin'in Spasski Kapısının bombalanabileceği Şvivaya Tepesine yerleştirildi.

Topların gürültüsü ve mermilerin vızıltısı, kırsal kesimden gelen

takviye kuvvetlerle Kızıl Muhafızlara ve askerlere taze kan olarak geldiler.

Nikitski Kapısı, Strastnaya meydanındaki toplarla dövüldü. Şehir Milis Karargâhı'nı ele geçiren birlik, bulvarın öbür ucundaki Gagarin'in evini, yani Nikitski Kapısını ele geçirmek amacıyla Tverskoy bulvarı boyunca saldırıya başladı. Herhangi bir sığınak mevcut değildi. Her ateşten sonra, bulvardaki çıplak ağaçların ardından Kadetlerin çeşitli yönlere kaçıştığı görülüyordu.

Kızıl Muhafızlar, topçulara ateşi durdurmaları için sinyal verdiler. Sessizlik hüküm sürdü. Sadece tek bir Kadet makineli tüfeğinin tıkırtıları duyuluyordu. Aniden, Kızıl Muhafızlar sıçrayarak ileri atıldılar. Kadetler ateşi hızlandırdılar. İlerleyen Kızıl Muhafız safları inceldi fakat yüksek sesli nidalarla ilerlemeye devam ettiler. Sanki yüz değil de binlerce adam saldırıyor gibiydi. Kadetler saldırıya dayanamadılar. Binalar ele geçirildi ve Kadetlerden bazıları tutsak olarak alındı. Kalanlar geri çekilip kendilerini Bolşaya Nikitskaya caddesindeki evlere attılar ve buralardan yeni boşalttıkları binaları ateşe tuttular. Pencerelere yaklaşmak çok tehlikeliydi. Kızıl Muhafızlardan çoğu yaralandı. Sargı bezi yetersizliği vardı. Binanın yanında birçok ölü ve yaralı vardı. Biraz ilerde bir grup asker yere oturmuş –bazıları sigara içiyor bazıları da Kadetlerden kaptıkları çikolataları dişliyordu– bir akordeonun mırıltılarını dinliyorlardı. O binanın giriş katındaki bir müzik dükkanından alınan enstrüman, topçu ateşiyle paramparça olmuştu. Birisi müziği protesto etti, fakat adamlar bağırarak ateşe devam ettiler:

"Hayır! Çalmaya devam et! Sovyetler için böyle ölmek daha güzel."

En üst kata iki top monte eden Kızıllar, başarıyla Gagarin'in evini ele geçirdiler.

Rozdestvenka caddesi Teatralni Proyezd'e kadar Kızıl Muhafız Birlikleri tarafından işgal edilmişti. Mali Tiyatrosunu ele geçiren bisikletçiler "Kamu Güvenliği Komitesi"nin bulunduğu Şehir Dumasına ateş açtılar. Bolşaya Dmitrovka caddesi de, bu cadde ve Ohod-

ni Ryad'ın köşesindeki 2 no'lu evi kendilerine istihkâm edinen Kızılların elindeydi.

Kadetlerin işini bitirdikten sonra Lefortovo ve Rogozki bölgelerine, Merkez Askeri Devrim Komitesi Karargâhı tarafından genel saldırıya başlamaları emri verildi. Lefortovo bölgesi yaklaşık 450 adamı, şehir merkezindeki ve Şehir Telefon Santralindeki saldırıları desteklemek üzere gönderdi. Rogozsko-Simonovski bölgesi kuvvetleri Lubyanskaya meydanına doğru ilerlemeye başladılar.

Rotaları boyunca Kızıl Muhafız birlikleri bireysel Beyaz Muhafızların ve çeşitli caddelerdeki yerel komiteler tarafından örgütlenmiş Beyaz Muhafız gruplarının dipçikleriyle tartaklandı. Şüpheli evlerin araştırılması gerekiyordu. Bu, birliklerin ilerlemesini büyük ölçüde engelledi. Askeri Devrim Komitesi, tüm yerel komitelere semt sakinlerinin ellerindeki tüm silahları İşçi Vekilleri Bölge Sovyeti'ne teslim etmesini zorunlu kılan bir emir gönderdi.

Askeri Devrim Komitesi Karargâhı'nın emriyle, Moskova Sovyetlerinin yakınına kurulan topla Hotel National'a ateş açıldı. Bu top ateşinden faydalanarak 50 kişilik bir birlik işgal etmek amacıyla otele doğru ilerledi ve aynı kuvvetteki diğer bir birlik Tverskaya caddesi ve Ohodni Ryad'ın köşesindeki Belediye Yiyecek Bölümü tesislerini işgal etmeye gönderildi.

Kimri-Savelovo'daki Bolşevik Komitesi'nden bir delegasyon yardım önerisiyle Moskova'ya geldi. Delegeler, Savelovo'da zırhlı araçların mevcut olduğunu ve tecrübeli bir Bolşevik olan V. V. Artişevski'nin derhal oraya gidip araçları getirmek üzere görevlendirildiğini bildirdiler. Artişevski 1 Kasım'da iki zırhlı araçla beraber geri döndü. Kazan'daki Askeri Devrim Komitesi'nden de iki zırhlı araç talebinde bulunuldu.

31 Ekim'de Dorogomilovo bölgesinde bir bölük Kızıl Muhafız tekrar Borodinski köprüsünü ele geçirdi. Bir Bolşevik işçi olan M. İ. Şlomin, Moskova Sovyetlerine silah alması için gönderildi fakat Smolensk pazarına ulaştığında Kadetler kamyonu durdurup içinden Şlomin'i çıkarıp vurdular.[67]

En ağır çatışma Ostozenka ve Preçistenka caddelerinde meydana geldi. Buradaki sokaklarda Kadetlerin top ateşi olduğu için ilerlemek oldukça zordu. Yağmur çiseliyordu, sığ siperleri su basmıştı, Kızıl Muhafızlar su ve çamura uzanmak zorundaydılar. Ara sıra ilkyardım merkezi ve yiyecek deposu olarak hizmet veren çevredeki çayevlerine gidip kendilerini ısıtıyorlardı. Siperde 13 yaşında, Mikelson fabrikasında çalışan bir demircinin oğlu olan Andreyev adında bir çocuk vardı, bu çocuk askerler kahvehaneye gittiklerinde siperde kalmak için direniyordu. Ayrılırken adamlar silahlarını siperin korkuluklarına bırakıyor ve çocuk Kadetlere siperin boş olmadığını göstermek için sırayla silahları ateşliyordu. Öyle meşguldü ki bir an kazara elindeki silah kaydı ve onu tekrar almaya çalışırken vücudu ortaya çıktı. Kadetler onu belirleyip makineli tüfek mermileriyle delik deşik ettiler. Üç gün küçük kahraman ölümle savaştı. Siperden yoldaşları onu ziyarete geldiğinde heyecanla onlara sordu:

"Karargâhı işgal ettiniz mi? Kadetleri yendiniz mi?"

"Evet," cevabını duyduğunda çocuk yaralarını unutup "Hurra!" diye bağırdı ve dudaklarında gülümsemeyle öldü.

Her yere dağılmış olan Kadetler Presnya bölgesinden şok birliklerin trenden indiklerini bildikleri Briansk ve Aleksandrovski tren istasyonuna doğru gitmeye çalışıyorlardı. Çetin bir mücadeleden sonra, Kudrinskaya meydanını işgal ettiler. Diğer bir Beyaz Birlik Sadova-Kudrinskaya caddesini ve Sennaya meydanını işgal edip böylece Kızıl kuvvetleri kuşattılar. Presnya Bölge Askeri Devrim Komitesi birliklerini tekrar gruplandırıp başka bir saldırı için yeni birlikler oluşturmaya karar verdi.

Merkez Askeri Devrim Komitesi tüm bölge karargâhlarına mevcut kuvvetlerini göndermesi için bir emir gönderdi.

Rayevo çiftliğinden 500 Kızıl Muhafız ve el bombalarıyla birlikte 14 patlayıcı geldi. Moskova'ya 17 km uzaklıkta bulunan Rayevo çiftliği 8 bin adamın barındığı büyük bir cephanelikti. Moskova'daki çatışma haberleri çiftliğe ulaşır ulaşmaz oradaki Bolşevikler bir Askeri Devrim Komitesi kurdular. Depo muhafızı 84. Birliğin karargâhı yakınlardaki Perlovka'daydı. Bir grup Bolşevik bu birliğe gi-

derek subayları tutukladılar ve silahları dağıtma talebinde bulundular ve eğer bu talebe uymazlarsa Rayevo garnizonu birlikleri tarafından kuşatılacakları tehdidinde bulundular. Bu tehditten etkilenen subaylar 800 adet Berdan tüfeği verdiler. Bunlar Rayevo çiftliğindeki askerleri silahlandırmak için kullanıldı. Toplamda Rayevo Moskova'ya 1000 adam gönderdi ve şehre mermi sağladı.

Aynı gün, –31 Ekim'de– yeni bir saldırı için birlik toplayan Askeri Devrim Komitesi İşçi ve Asker Vekilleri, Serpuhovo Sovyeti'ne 300 adam, Rzev Sovyeti'ne "mümkün olduğu kadar çok" makineli tüfek ve asker, ve Podolsk Sovyeti'ne 1000 Kızıl Muhafız göndermesini emretti.[68]

Gün boyunca Genelkurmay, Moskova'daki karşıdevrimi rahatlatmak amacıyla birlikler oluşturmak için ekstra çaba harcadı. Çerkasi'ye üç bölük şok birliği göndermesi için bir ricada bulundu, fakat aldıkları cevap Kiev'e bir Bolşevik ayaklanmasını bastırmak için adam gönderdikleri oldu. Bunun üzerine Güneybatı Cephesi'ndeki tüm ordulardan birer birlik gönderilmesi talebinde bulundular.

Genelkurmay, Ryabtsev'e en azından küçük bir yardımda bulunmak için tüm cephelere, tüm ordulara hatta tüm birimlere başvurdular, ama her yerden aynı cevabı aldılar: Birlikleri trene bindirmek mümkün olsa bile onların Orşa veya Vyazma'nın ötesine geçmeleri mümkün değil. Moskova yakınlarındaki istasyonlardaki garnizonlar, Ryabtsev'in yardımına gidecek birliklerin geçişine izin vermediler. Diğer taraftan ayaklanmacıların yardımına giden Kızıl Muhafız ve asker birliklerine, hedef noktalarına ulaşmaları için her türlü kolaylık sağlanıyordu. Demiryolu İşçileri İdaresi tarafından savrulan tehditler geçersiz kaldı. Sıradan demiryolu işçileri, liderlerinin yenilmesi için devrime yardım ettiler.

8
KARŞIDEVRİMİN YENİLGİSİ

1 Kasım sabahı başlayan askeri operasyon Moskova'nın tüm bölgelerine hızla yayıldı ve o gün Sovyet kuvvetlerinin zafer günü oldu.

İlk başarı Milyutinski caddesindeki telefon santralinin ele geçirilmesiyle geldi. Bu uzun, kale gibi, birkaç pencereli bina saldırılara karşı dayanıklıydı. Beyazlar girişleri kütüklerle kapatmışlar, demir kapıları sökmüşler ve sokakları barikatlarla doldurmuşlardı. Ağır makineli tüfekle ve tüfek ateşiyle korunan binaya yaklaşmak mümkün değildi. İyi konumdaki yiyecek ve cephane stoğuyla günlerce sürecek bir kuşatmaya da dayanabilecek güçteydi. Binanın içinde telefon memurları çalışmaya devam ederek Beyaz Muhafız Merkeziyle iletişimi sağlıyordu.

Kuşatmacı kuvvetlerin komutanı Useyeviç, Genelkurmay'dan cephane talebinde bulundu ve 1 Kasım şafak vakti Kızıl Muhafızlar yakındaki bir kilisenin çan kulesine bir havan topu kurup telefon santralinin en üst katını bombalamaya başladılar. İlk top çatıya, ikinci top üst kattaki bir odaya düştü ve odanın harabe haline gelmesine ve birçok Kadetin yaralanmasına neden oldu. Kadetler beyaz bir bayrak salladılar. Usiyeviç kişisel güvenliklerini garantileyerek koşulsuz teslimiyet talep etti. On dakika sonra Kadetler ve subaylar binayı terk etmeye ve silahlarını istiflemeye başladılar.

1 Kasım sabah saat 5'te Askeri Devrim Komitesi Karargâhı 50 kişiden oluşan 3 birliği Tiyatro meydanına; 1'i Mali Tiyatrosunda, biri Büyük Tiyatro yakınında ve üçüncüsü Petrovka caddesindeki Hotel Central yakınında görev yapmak üzere gönderdi. Şehir Duması'nı topa tutmak için Büyük Tiyatronun yanına üç inçlik bir top yerleştirildi. Aynı zamanda Okhotni Ryad'daki bir birlik takviye aldıktan sonra Hotel Kontinental'i ele geçirdi. Bu onlara ikinci topu Teatralni Proyezd'e kurmalarına ve Hotel Metropol'ü topa tutmalarına olanak verdi. Kızıl birimler neredeyse Kremlin'in duvarlarında gözüküyorlardı. Moskova nehrinin karşısındaki Zamoskvoreçye bölgesi birlikleri Kremlin'in duvarlarını daimi top ateşi altında tutuyorlar, fakat kalın duvarlar Kadetlere mükemmel bir koruma sağlıyordu.

Zamoskvoreçye Bölgesi Karargâhı'ndaki en önemli rol, Moskova Üniversitesi Astronomi Dalı Öğretim Üyesi, Avrupada ün yapmış

bir bilim adamı ve 1905 yılında Bolşeviklere katılmış Profesör P. K. Sternberg tarafından üstlenilmişti. Zamoskvoreçye Bölgesi Askeri Devrim Komitesi üyesi olarak atandıktan sonra Profesör Sternberg büyük bir coşkuyla çalışmaya başladı. Tamamen bir sivil ve eski tip bir entelektüelin tüm özelliklerini taşıyan bu adam ateş hattında göründüğünde büyük bir coşkuya neden oldu. Fakat bu yumuşak yabancının altında cesur devrimci kalp atışları vardı. Prof. Sternberg oldukça büyük sakinlik ve kararlılık sergiliyor, gösterdiği başarılar ve fedakârlıklar Kızıl Muhafızlara örnek teşkil ediyordu.

Kremlin'in nasıl işgal edileceği problemi Genelkurmay'da sürekli tartışılan bir konuydu. Mikelson fabrikasında çalışan bir işçi Moskova nehrine dökülen küçük bir kol olan Neglinka sayesinde Kremlin'e girilebileceğini önerdi. Dere, Kremlin yakınlarına açılan bir yeraltı kanalından akıyordu. Fikir şöyleydi: Adamlar geceleyin botlarla kanala kürek çekecekler, bu yolla Kremlin'e girip bir fırtına şeklinde orayı ele geçireceklerdi. Sonunda Kremlin'in topa tutulmasına karar verildi.

Aynı sabah bölge subaylarının katıldığı bir konferans Moskova Askeri Devrim Komitesi Karargâhı'nda yapıldı. Konferans, hava bombardımanı dahil mevcut olan tüm teknik anlamda bombardımanın Beyazlara karşı kullanılması ve bu operasyonun Kremlin ve Aleksandrovski Askeri Okulu'ndan başlatılması talebinde bulundu. Askeri Devrim Komitesi bu harekât planını kabul etti, fakat hava bombardımanını ve Şehir Duması'nın bombalanmasını yasakladı. 7. Ukrayna Ağır Silahlar Taburu, o zamana kadar tarafsız olan, Sparrow yamacında konuşlanmak üzere gönderildi. 1 Kasım'da Kremlin'i Şvivaya sırtlarından bomba yağmuruna tutan toplar ağır silahlarla desteklendi.

1 Kasım sabahı Presnya bölgesi de saldırıya başladı. Presnya topçuları, Askeri Devrim Komitesi'nin sadece Kadetlerin bulunduğunun kesin olarak saptandığı binaların bombalanması emrine uyarak Beyazların saklandıkları farklı binaları topa tutmaya başladı. Bu saldırı, gereksiz yıkım ve kan dökülmesini önlemek için yapıldı.

Sabah saat 11 sıralarında Kızıl Muhafızlar, Sennaya ve Kudrinskaya meydanını ele geçirdiler. Kudrinskaya meydanında Novinski bulvarı yönünden gelecek saldırılara karşı koymak amacıyla aceleyle barikatlar kuruldu.

Askeri Devrim Komitesi Merkezinden Nikitski Kapısına kadar tüm bölgenin ele geçirilmesi yönünde emirler alındı. Burada durum Kızıl Muhafızların işgalinden hemen sonra Gagarin'in evinde çıkan yangından dolayı oldukça karışıktı. Yangın giriş katındaki eczanede başlamıştı; zarar ise hiçbir zaman araştırılmadı. Çıkan dumandan yararlanarak, Kadetler Kızıl Muhafızlara saldırmış ve Bolşaya Nikitskaya caddesi ile Tverskoi bulvarının köşesindeki Bartel fırınını ele geçirmişlerdi. Bu bölgedeki çatışmalar oldukça ağır geçiyordu. Askeri Devrim Komitesi 100 kişilik bir birlik gönderdi ve akşama doğru Kızıl Muhafızlar Nikitskaya caddesinin bir tarafını, yanan binanın sağını ve solunu işgal ettiler.

Şehir bölgesinde, telefon santralini ele geçirdikten sonra, Kızıl Muhafızlar iki makineli tüfekle beraber Kitay-Gorod'a (Tarihi, duvarlarla çevrili bir şehir) bir saldırı başlattılar ve Politeknik Müzesini ele geçirdiler. Nikolski, Vladimirski, İlyinski ve Varvarski kapılarını koruyan Kadetler Kitay-Gorod'a giden Prolomni Kapısını göz ardı etmişlerdi. Prolomni Kapısını ele geçirdikten sonra Kızıl Muhafızlar ateş taarruzuyla Kadetleri önce Vladimirski Kapısından, sonra İlyinski ve Nikolski kapılarından sürdüler. Akşam saat 8'de Kızıl Muhafızlar hâlâ İlyinka ve Nikolskaya caddeleri boyunca ilerliyorlardı.

Rogozko-Simonovski bölgesinden gelen kuvvetler, Moskova nehrinden Politeknik Müzesine kadar Kitay-Gorod duvarlarındaki önemli noktaları ele geçirdikten sonra Varvarski Kapısını da işgal ettiler ve Varvarka caddesi boyunca saldırılarına devam ettiler.

Kamovniki bölgesinden kuvvetler Pluşçikka ve yan sokaklar boyunca ilerleyerek Smolensk bulvarı ve Levşinski caddesi boyunca bir saldırı başlattılar. 5. Subay Eğitim Okulu başarıyla bombalandı, fakat Kadetlerle dolu zırhlı bir aracın Smolensk pazarında birden-

bire ortaya çıkmasıyla, Kızıl Muhafızlar geri çekilmek zorunda kaldılar.

Ostozenka ve Preçistenka caddelerinde ağır çarpışmalar devam ediyordu. Kadetler, direnç merkezleri olan Askeri Bölge Karargâhı ve Aleksandrovski Askeri Okulu'nun çevresini umutsuzca savunmaya çalışıyorlardı. Çatışmalar uzamış, bir savaş halini almaya başlamıştı. Kızıl birlikler ardı arkası kesilmeyen çatışmalar sonucu bitkin düşmüşlerdi. Uzun operasyonlara alışık olmayan Kızıl Muhafızlar, uzayıp giden çatışmalar yüzünden depresyona girmişlerdi.

Zamoskvoreçye Askeri Devrim Komitesi en iyi savaşçılarını bu bölgeye gönderdi. Ostozenka caddesini savunan grup, 23 yaşında telefon üretim fabrikasında çalışan Bolşevik bir işçi olan Peter Dobrinin tarafından komuta ediliyordu. Siperden sipere koşan Dobrinin adamlarını neşelendirmeye ve onlara cesaret ve güven aşılamaya çalışıyordu. Kızıl Muhafızlar sanki onu her dakika her yerde görüyorlardı ve herkes onun uyuyup uyumadığını merak ediyordu. Çatışmaların birinde yaralanmıştı, omuzunun sağ tarafına bir mermi saplanmıştı, fakat o, bölüğüne komuta etmeye devam etmiş, kendi kararlılığı ve cesaretiyle adamlarına örnek olmuştu. Kadetler tarafından arkadan kuşatılacakları korkusuyla kendisi düşman saflarına sızarak araştırma yapmaya gidiyordu. Bu keşiflerden birinde öldürüldü. Ceseti ancak Beyazlar yenildikten sonra bulunabildi.

Aynı caddede Lusik Lisinova da (Lisinya) kendi ölümüyle karşılaştı. O Ticaret enstitüsünde bir öğrenci ve 3. Uluslararası Genç Emekçiler Birliği'nde yöneticiydi. Zamoskvoreçye bölgesindeki çatışmalar sırasında Lisinova yaralılara ilkyardımda bulunuyor, düşman ateşi altında iletişimi sağlıyordu. Ostozenka caddesindeki kızışan durumu öğrenince şöyle dedi: "mutlaka orada adamlarımızın yanında olmalıyım," ve ateş hattına girdi. 1 Kasım saat 1'de bir Kadet kurşunu, kalbi proleterlerin amacı için yanıp tutuşan bu kahraman kızı vurdu.

Beyazlar, Kızılları siperlerden söküp atmakta başarısız oldular. 1 Kasım akşamı çatışma hattı, Pluşçniha ve Neopalimovski cad-

delerinin sonundan geçerek, Neopalimovski caddesinden Zubovskaya meydanına kadar Smolensk bulvarını saran bölüm, ve Preçistenka'yı geçerek ateş tugay istasyonunun yanından, Ostozenka ve Korobeynikov caddesine kadar uzanıyordu.

1 Kasım'da genel durum şöyleydi: Kızıl Meydan ve Şehir Duması'na Kızıl Muhafız saldırıları devam ediyordu. Kadetler Nikitski caddesinin bir tarafını, Nikitski bulvarını ve Arbat'ı ellerinde bulunduruyorlardı. Bundan başka Askeri Bölge Karargâhı'nın bulunduğu Preçistenka ve Ostozenka caddeleri de Kamovniki bölgesi sınırına kadar onların ellerindeydi. Zamoskvoreçye bölgesi Kadetlerin Moskova nehrinin diğer kıyısına geçme girişimlerini engelledi ve Askeri Bölge Karargâhına saldırınaları için birliklerine takviye kuvvetler gönderdi. Povarskaya ve Preçistenka caddelerinin arka sokaklarından ilerleyen Kızıl Muhafızlar Aleksandrovski Askeri Okulu ve 5. Subay Eğitim Okulu arasındaki iletişimi kesmek için Arbat'ta sağlam bir yer edinmeye çalışıyorlardı.

1 Kasım'da Askeri Devrim Komitesi, kararlı bir saldırı hazırlığı için takviye kuvvetler çağırdı. Şuya Askeri Devrim Komitesi'ne tam donanımlı 500 asker gönderilmesi emredildi. Tver Askeri Devrim Komitesi'ne 57. ve 196. Takviye Piyade alaylarının ve bir ağır topçu birliğinin trenle gönderilmesi emredildi. 90 kişilik bir birlik Mitişçi'den ve 180 kişilik diğer bir birlik Kolçugino'dan geldi. Bunlar ateş hattına gönderilmeden önce Sokolniki fabrikasına yemek ve dinlenme amacıyla gönderildi.

Aynı gün 250. Takviye Piyade Birliği'nden 10 makineli tüfekli 400 adam, Aleksandrov'daki 197. Alay'dan 300 adam ve Vladimir'deki 82. Takviye Piyade Birliği'nden 70 adam bir trenle Kursk istasyonuna geldi; 100'ünün Zamoskvoreçye bölgesine gönderildiği 350 istihkâm neferi de Staritsa'dan geldi. Sanki tüm Moskova bölgesi Beyazlara karşı ayaklanmış gibiydi.

Yığınların bu coşkusu karşıdevrim kamplarına ulaştı. Mesajlar telefonla alınıyordu. Kızıl Muhafızların trenlerden indiğini gören tanıklar vardı. Demiryolu İşçileri İdaresi'nin üyeleri gelen tren va-

gonlarının listesini gönderiyorlardı. En kötü haber ağır topların gelişiydi. Düzenli aralıklarla ağır topların sesleri duyuluyor, Kremlin'in kökünden titremesine neden oluyordu. Bunun Beyazlar üzerinde depresyon yaratan özel bir etkisi vardı.

Beyaz Muhafızlar gittikçe daha çok battıklarına ve çabalarının umutsuz olduğuna ikna oluyorlardı. Subaylar sinir krizleri geçiriyordu. Artık zafer hayallerini unutmuşlardı, tek düşünceleri kendilerini kurtarmaktı. Uzlaşmacılar tekrar bunların arasından sahneye çıktılar, bu sefer en "radikal"lerdi. Bu arabulucuların Beyazların arasında görülmesi Kadetlerin yaklaşan yenilgisinin bir habercisiydi. 1 Kasım gecesi Menşevik Birlikçileri ve "Sol" Sosyalist Devrimcileri temsilen bir delegasyon Askeri Devrim Komitesi'nin Karargâhına –"Kamu Güvenliği Komitesi"nin bilgisi dahilinde– acil bir ateşkes ve üyelerinin %40'ı Bolşeviklerden, %40'ı Menşevik ve Sosyalist Devrimci partilerden ve %20'si Enternasyonalist Menşeviklerden oluşan bir Geçici Hükümet kurulması önerisiyle gitti. Delegeler benzer bir anlaşmanın Petrograd'da sosyalist partiler tarafından verildiğini belirttiler.

Askeri Devrim Komitesi, kendi adına şu koşullarda bir anlaşma önerdi: Kadetler silahsızlandırılacak, iktidar Sovyetlere devredilecek, Askeri Devrim Komitesi'ne ek olarak diğer örgütlerin temsilcilerini içeren toplam 17 kişilik bir hükümet organı kurulacak.

Delegasyon bu koşulları "Kamu Güvenliği Komitesi"ne sunmak için geri çekildi. Kamu Güvenliği Komitesi devrimci birlikler ve Kızıl Muhafızların kazandığı zaferlerin etkisiyle arabulucular gelmeden çok önce teslim olmaya karar vermişti. "Kamu Güvenliği Komitesi" ve elemanlarının durumu umutsuzdu. Kadetler arasında dağılmalar başlamıştı, hatta Beyaz Muhafızlar arasında da parçalanmalar görülüyordu. Beyaz Muhafızlar arasında kararsız olmak ve Sovyetlerle işbirliği yapmakla suçlanan Ryabtsev'e karşı kesin bir muhalefet oluşmuştu.

Diğer taraftan Kadetlerin bir bölümü "Kamu Güvenliği Komitesi"nin onları aldattığının farkına vardı. Gözleri, Lefortovo bölgesinde teslim olan Alekseyevski Askeri Okulu'ndan bir Kadet grubu ta-

rafından büyük ölçüde açıldı. Bu Kadetler Zamoskvoreçye bölgesindeki Parti Merkezine gelerek, Aleksandrovski Askeri Okulu'na gidip oradaki Kadetleri daha fazla direnmelerinin anlamsız olduğuna ikna etmeyi önerdiler. 1 Kasım'da bir delegasyon Aleksandrovski Askeri Okulu'na götürüldü ve Askeri Devrim Komitesi Birlikçi ve "Sol" Sosyalist Devrimci delegasyonuyla müzakere halindeyken geri döndüler. Sonuçta Kadetler arasındaki çatlak "Kamu Güvenliği Komitesi" liderleri arasındakinden daha da büyüktü.

Kızıl Muhafızlar tarafından başlatılan saldırı ve Kadet kalelerine bombardıman, Beyaz Muhafız kamplarındaki dağılma işlemini hızlandırmıştı. 2 Kasım sabah saat 6'da Rudnyev, "radikal" arabulucuların geri dönmesini beklemeden Askeri Devrim Komitesi'ne bir teslimiyet mektubu gönderdi. "Kamu Güvenliği Komitesi" adına yazarak şunları belirtiyordu:

> "Şu anki koşullar politik sisteme karşı Moskova'da Askeri Devrim Komitesi tarafından başlatılan silahlı ayaklanmaya bir son verilmesini gerektirmektedir ve politik yaşamın olağan metotlarına bağlı olarak Rusya'daki yerel ve merkezi hükümet sorununun çözümlenmesi zamana bırakılmalıdır."[69]

Bir saat sonra altı "sosyalist" partiyi temsilen diğer bir delegasyon Volski liderliğinde teslimiyet koşullarını hafifletmek amacıyla Askeri Devrim Komitesi'ne gittiler. Delegeler mümkün olan her türlü şeyi, Askeri Devrim Komitesi üyelerini etkilemek için kullanıyorlardı. Merhamet dilendiler; onları tarihi yargı ile tehdit ettiler; Petrograd'da belli imtiyazlarda bulunduklarını iddia ettiler ve Bolşeviklerin sorumlu olduğunu söyledikleri bir dehşet sahnesi çizdiler.

"Kamu Güvenliği Komitesi", Askeri Devrim Komitesi'ne ültimatom verdiği ve Kadetler Kremlin'deki askerleri tuzağa düşürdüğünde "sosyalist" parti temsilcileri Moskova Sovyetlerinden Beyaz Muhafız kamplarına uçmuşlardı. Proleter devrim başarıya ulaştığında bunlar Beyaz Muhafızlar adına merhamet dilenmeye gelmişlerdi.

Vekillerin usandırıcı ısrarlarından bıkan ve daha sonra halk düşmanı olduğu ortaya çıkan Smirnov, Askeri Devrim Komitesi adına şu öneriyi yaptı:

"1. Kamu Güvenliği Komitesi feshedilmeli.

2. Kadetler ve Beyaz Muhafızlar silahsızlandırılmalı. Subaylar silahlarını bırakmalı, Askeri Devrim Komitesi bunların özgürlüğünü ve kişisel güvenliğini garanti etmeli.

3. Teslimiyet prosedürüne karar verilmesi amacıyla, Askeri Devrim Komitesi ve arabulucu olarak hareket eden örgütlerin temsilcilerinden oluşan bir komite kurulmalı.

4. Daha önceden belirtilen noktaların ilgili partiler tarafından kabul edilmesi üzerine, Askeri Devrim Komitesi derhal bombardımanı durdurma emri vermeli."[70]

2 Kasım sabahı Askeri Devrim Komitesi, üyelerin çoğunun toplantıda bulunmamasına rağmen, çoğunluk oyuyla bu anlaşma metnini onayladı.

Teslimiyetin son koşulları Moskova Sovyetlerinde şekillendirilirken çatışmalar da devam ediyordu. Kızıl Muhafızlar Kadetleri savundukları alanlardan geri çekilmeye zorlarken, ağır silahlarla Kremlin durmadan bombalanıyordu.

2 Kasım sabah saat 10:55'te Hotel Metropol Kadetlerden temizlendi ve Kitay-Gorod tamamen Kızıl Muhafızların eline geçti. Öğleden sonra saat 2 ile 3 arası Hotel Metropol'ün ele geçirilmesinden sonra serbest kalan birlikler Şehir Duması'nı ve Tarih Müzesini işgal ettiler. Topçu bombardımanından dolayı Kadetler ve "Kamu Güvenliği Komitesi" bu binaları boşaltıp 1 Kasım sabah saat 3 sıralarında Kremlin'e çekildi.

Bu operasyonlarda önemli roller; "Volga Birimi" olarak çağrılan Hotel Metropol, Şehir Duması, Kremlin'in işgali ve Lubyanka caddesinde Beyazlara karşı yürütülen operasyonlara direkt olarak önderlik eden M. V. Frunze liderliğinde Vladimir, Şuya, Aleksandrov ve Kovrov'dan gelen takviye kuvvetler tarafından üstlenilmişti. Moskova'daki proleter devrimci güçleri desteklemek için bir Kızıl Muhafız ve devrimci denizci birliğini, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi askeri örgütünün bir üyesi liderliğinde Petrograd'dan gönderdi. 31 Ekim'de bir Petrograd Kızıl Muhafız birliği geldi ve kendilerini Kızıl Muhafız Karargâhı ve Şehir Bölgesi Askeri Devrim Komitesi'nin em-

rine sundu. Bunlar derhal Suharev meydanı dolaylarında çatışma noktalarına gönderildiler. Aynı gün Lenin ve Stalin'in emriyle 2 bin ek Kızıl Muhafız ve denizci Petrograd'dan Moskova'ya doğru yola çıktı. 1 Kasım sabahı erken saatlerde bu birlikler Moskova'ya vardılar ve çatışma noktalarında yerlerini aldılar. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin bir toplantısında konuşan Lenin şöyle dedi:

> "Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi'yle anlaşmanın bir anlamı yok. Birlikler mutlaka Moskova'ya gönderilmeli."[71]

Toplantıda ikinci kez söz aldığında ise şunları söyledi:

> "Başarımızı kesinleştirmek için Muskovitlere yardım sağlamalıyız."[72]

Petrograd Kızıl Muhafızlarının ve denizcilerinin gelişi Moskova'daki Beyaz Muhafızların yenilgisini hızlandırdı.

Kremlin'deki Kadetler, Hotel Metropol ve Okhotni Ryad'ı makineli tüfek ateşi altında tutuyorlardı. Buna bir son vermek için Lubyanskaya meydanındaki silah, Kremlin'in Spasskaya Kulesine çevrildi. Buna ek olarak Şvivaya sırtlarındaki Ağır Cephane fabrikasının silahları da burayı bombaladı. Bir top Kremlin'deki saate isabet etti, onu durdurdu ve makineli tüfekleri susturdu.

2 Kasım saat 2:37'de Kremlin, Sovyet kuvvetleri tarafından kuşatıldı. Havan topları direkt Nikolski Kapısına ateş ediyordu. Akşam saat 7 dolaylarında Kızıl Meydandaki kemerler ele geçirildi. Bolşaya Nikitskaya caddesinin farklı taraflarını ellerinde bulunduran Kızıl Muhafız ve Kadetler arasındaki karşılıklı ateş şafak vaktine kadar devam etti. Kudrinskaya meydanı yönünden Kızıl Muhafızlar Povarskaya ve Bronnaya caddeleri boyunca Nikitski Kapısına doğru ilerlediler.

Kamovniki bölgesinde Kadetler, Bryank istasyonuna girmeye çalıştılar, fakat güçlü bir direnişle karşılaştılar. Arbat'ın her iki tarafındaki yan sokaklarda çatışmalar durdu.

Zamoskvoreçye bölgesinden gelen birlikler Kamenni köprüsüne bir saldırı başlattılar ve Kadetleri geri çekilmeye zorladılar. Kızıl

Muhafızlar Preçistenka caddesindeki Askeri Bölge Karargâhı'nı ele geçirdiler. Bu binaya son saldırıdan önce Kızıl Muhafız Nikolay Siçev otuz tane el bombası alarak bir telefon direğine tırmanıp yakınlardaki bir evin çatısına çıktı. Oradan Askeri Bölge Karargâhı'nın çatısına süründü ve saçaklara ulaştığında elindeki bombaları camdan içeri fırlattı. Bu durumun Kadetler arasında yarattığı panik, bu Beyaz Muhafız Kalesinin düşüşünü hızlandırdı.

Zamoskvoreçye bölgesi askerleri, Beyaz Muhafızları İsa Katedralinden çıkardı ve onların Aleksandrovski Askeri Okulu'na kaçmasını sağladı.

Beyaz Muhafız Karargâhı merhamet dilendi ve hatta teslimiyet koşullarının görüşülmesini bile önerdi.

9
BEYAZLARIN TESLİMİYETİ

Askeri Devrim Komitesi müzakere yetkisini, o sabah "Kamu Güvenliği Komitesi"ne koşulları sunmak için yola çıkan Smidoviç ve Smirnov'a vermişti. Beşinci bir madde de hazırlanan şu anlaşma metnine eklendi:

> "Bu anlaşmanın imzalanması üzerine her iki tarafın da savaş tutukluları derhal serbest bırakılacaktır."[73]

2. ve 3. madde daha da kötüleştirildi. 2. maddeye bir ekleme yapılarak Kadet Okulu öğrencilerinin "eğitim için gerekli silahları" bulundurmasına ve 3. madde Beyaz Muhafız subaylarının Kadetlerin silahsızlandırılması prosedürüne karar verecek komitede bir temsilci bulundurmasına izin veriyordu. 2 Kasım 1917 saat 5'te gönderilen anlaşmanın son şekli şöyleydi:

> "1. Kamu Güvenliği Komitesi feshedilecek.
>
> 2. Beyaz Muhafızlar silahlarını teslim edecek ve dağılacak. Subaylar, rütbelerine göre silah bulundurabilecekler. Kadet okulları sadece eğitim için gerekli silahları bulunduracak. Askeri Devrim Komitesi onların özgürlüklerini ve kişisel güvenliklerini garanti edecek.
>
> 3. 2. maddede belirtilen silahsızlandırma modeline karar vermek için Askeri Devrim Komitesi temsilcilerinden, komuta personeli tem-

silcilerinden ve arabulucu olarak hareket eden örgüt temsilcilerinden oluşan bir komite kurulacak.

4. Bu anlaşma metni imzalandığı an taraflar derhal ateşin ve tüm diğer çatışmaların kesilmesi için emir verecek ve bu emirlere tamamen uyulması için gerekli önlemleri alacak.

5. Bu anlaşmanın imzalanması üzerine her iki taraf da tüm tutsakları derhal serbest bırakacak."[74]

Smidoviç ve Smirnov anlaşmanın son şeklini Askeri Devrim Komitesi'ne aktardığında, parti merkezi üyelerinin çoğu ve sabahki toplantıda bulunmayan Askeri Devrim Komitesi'nin üyelerinin çoğunluğu oradaydı. Bu anlaşmaya karşı birçok partili tarafından güçlü itirazlar yükseldi ve bunu uzun tartışmalar izledi. Bu anlaşma onaylandı, çünkü şu ana noktayı içeriyordu: Moskova'da Sovyet iktidarının ve Beyazların yenilgisinin tanınması.

2 Kasım akşam saat 9'da Askeri Devrim Komitesi şu emri yayınladı:

"Askeri Devrim Komitesi'nin Tüm Kuvvetlerine

Devrimci kuvvetler zaferi kazanmıştır. Kadetler ve Beyaz Muhafızlar silahlarını teslim ediyorlar. Kamu Güvenliği Komitesi feshedildi. Burjuvaların tüm güçleri tamamen yenildi ve bizim koşullarımızı kabul ettiler.

Bütün iktidar Askeri Devrim Komitesi'ne verildi.

Yüksek bir bedel ödeyerek Moskova işçileri ve askerleri Moskova'da iktidarı ele geçirdiler.

Düşman teslim oldu.

Askeri Devrim Komitesi çatışmaların derhal durdurulmasını emreder (tüfek, makineli tüfek ve top atışı).

Çatışmalar durduğunda Kadetler ve Beyaz Muhafızlar silahlarını özel bir komisyona teslim edinceye kadar Sovyet Kuvvetleri oldukları yerde kalmalı.

Kuvvetler, Askeri Devrim Komitesi bu anlamda özel bir emir verinceye kadar dağılmayacak."[75]

Bölge halkı Kadetlerin teslimiyeti ile ilgili müzakerelerin devam ettiğini biliyordu, fakat 29 ve 30 Ekim ateşkes deneyimleri onlara Beyazlara güvenmemeyi öğretmişti. 3 Kasım'da çatışmalar her yerde sürüyordu.

Şehrin her tarafına dağılmış Kadet birimlerinden bazılarının durumu, Kaptan Milnikov tarafından Beyaz Muhafız karargâhına gönderilen şu mesajın içeriğinden anlaşılabilir. 3 Kasım'da Milnikov Arbat'taydı. Oradan karargâha durum hakkında bilgi almak ve ateş hattında olmasına rağmen çarpışmaların nasıl gittiği konusunda hiçbir bilgisi olmadığı hakkında öfkesini belirtmek üzere bir mesaj gönderdi.

3 Kasım sabah 10:35'te Smolensk pazarı tamamen Kızıl Muhafızların eline geçmişti. Burada anlaşma imzalandıktan sonra Briansk tren istasyonu yoluyla Moskova'dan kaçma girişiminde bulunacak Kadetler için tuzak kuruldu.

3 Kasım sabahı 5. Kadet Okulu teslim oldu. O gün şafak vakti Kremlin'e el kondu.

Kremlin, saat 3'te bombardımanın durdurulmasından sonra Kızıl Muhafızlar tarafından işgal edildi. Bundan önce birkaç Kızıl Muhafız içeri sızınayı başarmıştı.

Kremlin'in ele geçirilmesi Moskova'daki zaferi perçinlemişti. Bunu subayların ve Kadetlerin resmi anlamdaki teslimiyeti izledi. Subaylara silah taşıma izni verilmesi, tüm karşıdevrimin özgürlüğünün ve can güvenliğinin sağlanması gerçeği, yani yaptıkları kötülüklerin cezasız kalması ve tüm Beyaz Muhafızlarla Kadet tutsakların serbest bırakılması halk arasında hoşnutsuzluk yarattı. 3 Kasım'da Bölge Komitelerinin temsilcileri Askeri Devrim Komitesi'nin Genel Karargâhı'nda toplandı ve anlaşmanın feshedilmesini, Kadetler ve Beyaz Muhafızların tutuklanmasını ve karşıdevrim liderlerinin idam edilmesini talep ettiler.

Moskova sokaklarında altı gün altı gece Kadetlerle savaşan işçiler ve askerler, ayaklanmanın liderleri tarafından yapılan gafı derhal düzeltiler. Sadece subaylara "rütbelerine göre silah taşımalarına izin verilmesi" değil, tüm bu subayların linç edilmekten kurtarılması için derhal kodeslere kapatılmalıydı. Daha sonra serbest bırakılacaklardı. Hapishanelerden ayrılırken, kendilerini halkın hiddetinden korumak için kılık değiştirmeleri gerekiyordu.

Subayların ve Kadetlerin silahsızlandırıldığı yerler, tarafsız komiserlere ve hatta anlaşma uyarınca subayların ve Kadetlerin silahsızlandırılmasını ve serbest bırakılmasını organize eden Askeri Devrim Komitesi üyelerine karşı düşmanlıklarını belirtmekten kaçınmayan asker ve işçilerle doluydu.

Vperyod gazetesinden bir Menşevik yazar, halkın durumunu açıkça göz önüne seren Aleksandrovski Askeri Okulu dışında tanık olduğu sahneyi şöyle tasvir ediyordu.

> "3 Kasım sabahı Aleksandrovski Askeri Okulu'na vardığımızda son derece ölümcül bir durumla karşılaştım. Farklı birimlerden gruplar, hem askeri hem sivil, sokaklarda toplanmış, tamamen disiplinsiz, yüksek sesle ve kızgın bir şekilde Kadetlerin ve subayların tutuklanmasını, hatta linç edilmesini istiyorlardı. Eğer isteklerini yerine getirmezsek bizi topları getirmekle tehdit ediyorlardı. Meydanda bulunan 3 inçlik iki top okula doğru çevrilmişti. Sokaklardaki durum oldukça gergindi. Komiserlere karşı tehditler her an uygulamaya konulabilirdi. Gözümüzü korkutmak için girişimlerde bulunuluyordu."

İşçilerin sınıfsal sezgileri onları aldatmadı. Teslimiyetten sonra "Kamu Güvenliği Komitesi" liderleri, Moskova'daki tüm hükümet ofislerine sabotaj hazırlığına giriştiler. Subaylar bir karşıdevrim ordusu oluşturmak için adam toplamaya başladılar ve Beyaz Muhafızları Kaledin'in kendi birliğini kurduğu Don'a gönderdiler. Moskova'da asker ve işçilerle savaşan subay ve Kadet yığınları Don ve Ukrayna'da örgütlenen karşıdevrim saflara katıldılar.

Moskova Askeri Devrim Komitesi'nin en son dakikada bile sınıf düşmanlarına karşı sergilediği metanet eksikliği, proleter devrime zarardan başka hiçbir şey sağlamıyordu.

Moskova'daki Ekim ayaklanması gerçekten halkçı bir ayaklanmaydı. Son derece büyük bir işçi ve asker kitlesini etkilemişti.

Ayaklanmanın kaleleri, işçilerin ateş hattına göndermek için en iyi adamları seçtikleri ve başarıya ulaşmak için gerekli olan her şeyi ve silah sağladıkları fabrikalardı. Devrimci gururları ve sınıf bilinçleriyle sanayi proleterleri asker yığınları arasında etkilerini sınıyorlardı. Bu onları mücadeleye ve liderliğe itiyordu.

İşçi yığınları ve garnizonun bir bölümü bölge devrim merkezinden uzlaşmacı olmayan bir politika izlemelerini, metanetli ve kararlı bir şekilde hareket etmelerini talep ettiler. Aralık 1905 ayaklanmasından alınan dersle Moskova işçileri, zaferin sadece kararlı ve kanlı bir mücadeleyle başarılacağının farkındaydılar. Bölge merkezi, kendi adlarına, ayaklanmanın önde gelen birimlerini saldırgan taktiklere başvurmaları konusunda uyardılar. Bölgedeki işçilerin kararlılığı ve devrimci sağduyularıyla liderler tarafından yapılan birçok hata düzeltildi.

Bolşevik Partisi, Moskova'da da Petrograd'da olduğu gibi ayaklanmanın örgütlenmesinde ve diğer aşamalarda tek lider oldu. Moskova'da da Petrograd'dan farksız olarak, ayaklanmanın gerçek ilhamı, liderliği Moskova Bolşevik Örgütü tarafından teredütsüz bir şekilde kabul edilen Lenin'di. Moskova'daki Ekim mücadelesinin en başından beri Lenin, Sovyet Devrimi'nin dehası, mücadeleyi yakından izlemiş ve Moskova proleterleri ile onun Bolşevik örgütüne her türlü yardımı sağlamıştı.

Moskova proleterlerine yardım için Petrograd Askeri Devrim Komitesi, Stalin liderliğinde, dikkate değer büyüklükte silahlı birlik gönderdi. Lenin ve Stalin tarafından gönderilen kuvvetler Moskova proleter birlikleriyle omuz omuza tüm güçleriyle savaşıp Beyaz Muhafız ayaklanmasını bastırmışlardı. Devrimci güçlerin Petrograd'dan gelişiyle İvanovo-Voznesensk ve diğer kasabalar derhal devrimci kuvvet saflarını büyük ölçüde kuvvetlendirerek karşıdevrim saflarda moral bozukluğuna neden oldular.

Moskova'da Ekim günleri boyunca işlenen ölümcül hatalar, Lenin'in mektuplarında durmadan tekrarladığı "ayaklanma sanatının ana kuralları"nın ayaklanmanın örgütlenme sürecinde olduğu kadar silahlı mücadele sürecinde de önde gelen birimler tarafından ihlâl edilmesinden kaynaklanıyordu. Bu gibi hataları önceden tahmin etmiş gibi Lenin mektuplarında şunları yazmıştı:

> "... silahlı ayaklanma, politik mücadelenin özel bir biçimidir, özel kurallara tabidir ve bu nedenle özel bir dikkat gerektirir."[76]

Moskova'da Ekim günlerinde işlenen hataların nedeni silahlı ayaklanmanın özel kurallarının gereği gibi anlaşılmaması, sık sık göz ardı edilmesi veya unutulmasıdır.

Petrograd'da Kadetlerin karşıdevrimci isyanı bir gecede bastırılmıştı. Moskova'da liderler, gecikmeyi ve kararsızlığı yok etmişlerdi. Önde gelen birimlerin üyelerinden bazıları mücadelenin uzamasına neden olan haince sendelemelerden sorumluydular. Lenin'in "bir kere ayaklanma başladı mı en sonuna kadar gitmek zorunda olduğunuzu hatırlayın"[77] öğüdüne karşı Moskova Bolşevikleri önde gelen birimlerin kurulmasında bile hata yapınışlardı ve bu, zaferin kazanılmasını geciktirmişti. Mücadelenin ilk günlerinde yapılan hatalara şunlar da eklenmelidir:

1. Ayaklanma için teknik hazırlık yapılmamıştı. Yönlendirici birimler ise çok geç kurulmuştu. Ayaklanmanın başında bulunan Bolşevik Partisi ile askerler arasındaki iletişim yeterince güçlü değildi.

2. Parti merkezinin talimatları üzerine Askeri Devrim Komitesi Menşevikleri üye olarak kabul etmişti. Petrograd'da, savunma, diğer partilere Askeri Devrim Komitesi'ne temsilci gönderme teklifi dahil, bir saldırı için başlangıçtı. Moskova'da Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin Askeri Devrim Komitesi'ne kabulü ciddiyetle ele alınmıştı.

3. Saldırıların başlangıcında Askeri Devrim Komiteleri, merkezi ve bölgesel, askeri operasyon konusunda deneyimli militanlardan yoksundu. Askeri Devrim Komitesi Merkezinin askeri-teknik zayıflığı, ayaklanma liderlerinin işçileri ve askerleri silahlandırma amacıyla cephaneliklerle barut depolarının işgal edilmesi ve elde tutulması için gerekli önlemleri almada başarısız olmalarından kaynaklanıyordu.

4. Petrograd'da ayaklanma olağanüstü iyi organize edilmişti. Moskova'daysa özellikle başlangıçta her şey kendi haline bırakılmıştı. Lenin'in düşündüğü gibi: "Bir kere ayaklanma başladı mı kararlılıkla hareket etmelisiniz. Silahlı ayaklanmada savunmanın anlamı ölümdür!"[78]

Moskova'da hem Askeri Devrim Komitesi'nde hem de Parti Merkezinde proleter devrimci kuvvetlere güvenmeyen ve sosyalizmin Rusya'da başarılı olacağını inkâr edenler vardı. Bunlar silahlı ayaklanmaya karşıydılar. Bir ayaklanmayı önleyebileceklerini sanıyorlardı. Ayaklanmadan önce ve ayaklanma süresince sınıf düşmanlarıyla hain müzakerelere girdiler. Düşman bu müzakereleri avantaj sayarak kuvvetlerini örgütlemek için zaman kazandı. Aldatmacayla Kremlin'i ele geçirdi, Moskova Sovyetlerini kuşattı ve Askeri Devrim Komitesi'ne bir ültimatom verdi.

Lenin ve Stalin önderliğinde hareket eden Moskova Bolşevik Örgütü kararsızlara saldırıp, ayaklanmaya karşı olanları alaşağı ederek karşıdevrimcilere karşı bir zafer kazandı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
CEPHEDE PROLETER DEVRİM

1
GENEL KARARGÂH

25 Ekim akşamı Batı Cephesi Başkomutanı General Baluyev, Genel Karargâh'a Geçici Hükümet'in tutuklanması ile ilgili telgraf konusunda ne yapması gerektiğini sordu:

> "Askeri Devrim Komitesi'nin bu telgrafını birliklerden gizleyemeyeceğim için, Genel Karargâh'tan talimat verilmesini istedim."[1]

Ertesi sabah General Duhonin Baluyev'i Genel Karargâh'ın hangi önlemleri aldığı hakkında bilgilendirdi.

> "Bolşeviklerden çeşitli emirlerle dolu telgraflar gelmeye başladığından beri, komite üyelerini Mogilev'deki karargâhta ve demiryolu istasyonunda telgraflara el koymak üzere daimi göreve getirdik."[2]

Genel Karargâh bir süre, Geçici Hükümet'in devrildiği haberini askerlerden gizlemeye çalıştı. Batı Cephesi'nin arkasındaki taşra kenti Mogilev'de kurulmuş Başkomutanlık Genel Karargâh'ı, monarşist generallerin ve çoğunluğu oluşturan ordu subaylarına merkez hizmeti veriyordu. Karşıdevrimin bu fesat yuvasında 1. Şok Alayı ve St. George Şövalyeleri Taburu gibi en "güvenilir" birlikler bulunuyordu. Askeri burjuva örgütlerinin birçok merkezi birimi, Zemstvo ve Şehirler Birliği gibi, Savaş Komitesi'nin de Genel Karargâh'ta ofisleri vardı. Genel Karargâh'ın başında N. N. Duhonin vardı. Aslında o, başkomutandı, Kerenski içinse bir kukla, bir "politik figür"dü.

Duhonin yüksek kariyerine henüz yeni başlamıştı. Savaşın başında bir alaya komuta ederken, sonra Güneybatı Cephesi karargâhı İaşe Generali olmuştu. 1917 Eylülünde ise Yüksek Başkomutanlık görevine atandı. Duhonin bir monarşistti. Gelişen olaylar sayesinde,

daha sonraları General Denikin'in yazdığı gibi, o "devrimci demokrasi ile birlikte gönüllü olarak seyahat ediyordu".[3] Her türlü uzlaşma komitesinin yardımı ile, ordudaki disiplini tekrar sağlayacağını ve savaşa "başarılı bir sonla" devam edeceğini umuyordu, fakat bu konuda hayal kırıklığına uğramıştı.

Dar kafalı Duhonin, önceleri II. Nikola, sonraları Kerenski'nin emrindeki karşıdevrim kamplarının olağanüstü kişiliği Yüksek Başkomutan General Alekseyev'in talimatlarına ve önerilerine göre hareket ediyordu. General M. D. Bonç-Bruyeviç onun hakkında şunları söylüyordu:

> "Alekseyev'in Duhonin üzerinde müthiş bir etkisi vardı, herhangi bir emir vermeden önce direkt hattan mutlaka Alekseyev'e danışırdı."[4]

Genel Karargâh'ta, her birinin bir cephe, ordu, filo vb. temsil ettiği 25 üyeden oluşan bir Bütün Ordu Komitesi vardı. Baharda ya da yazın seçilen tüm Ordu ve Cephe Komitelerinde olduğu gibi Bütün Ordu Komitesi'nin üyelerinin çoğunluğunu Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler oluşturuyordu. Komitenin bağımsız herhangi bir rolü yoktu; daha çok Genel Karargâh'ın emirlerinin onaylayıcısı gibiydi. Buna güzel bir örnek, o zamanlar Genel Karargâh'ta bulunan Beyaz Muhafız A. A. Diçkov Derenthal tarafından dile getirilmişti:

> "Bolşevik ayaklanmasından kısa süre önce, bir gün, Genel Karargâh'ta kurulan Tüm-Ordu Komitesi Kerenski'ye şu kelimelerle başlayan 'olağan belgelerden' birini gönderdi: 'Talep ediyoruz ki...'
>
> Kerenski bu dokümanı şu notla geri gönderdi: 'Tüm-Ordu Komitesi'nin Başkomutandan herhangi bir şey 'talep' etme hakkı yoktur... Sadece 'rica' edebilir.'
>
> Bu olay basında yankı buldu ve General Duhonin üzerinde müthiş bir öfke yarattı.
>
> 'Böyle bir şey gazetecilerin eline nasıl geçebilir?' diye sordu kızgınlıkla.
>
> Fakat ... zaman içinde... demokrat majestelerinin bu hakareti sonuçsuz kaldı ve sakinleşen General Duhonin yayvan el yazısı ve mavi dolmakalemi ile klişeleşmiş girişlerle başlayan 'talepkâr' telgraflarını tekrar yazmaya başladı: 'Talep etme hakları yok!'"[5]

Bütün Ordu Komitesi'nin başkanı, Sovyet Hükümeti'nin düşmanı ve General Duhonin'in hararetli savunucusu Yüzbaşı S. N. Perekrestov'du.

İşçi ve Asker Vekilleri Mogilev Sovyeti Menşevikler, Bundcular ve Sosyalist Devrimciler tarafından kontrol ediliyordu. Köylü Vekilleri Sovyeti tamamen Sosyalist Devrimcilerin yolundan gidiyordu. Ekim günlerine kadar Mogilev'de hiç bağımsız Bolşevik örgütü yoktu; sadece Birleşik Sosyal Demokrat örgütün içinde bir Bolşevik grup vardı.

Ordu, Genel Karargâh'tan hoşlanmıyor, ondan şüpheleniyor ve onu askeri operasyonların başarısızlığının ana nedeni sayıyordu. Lenin'in yazdığı gibi:

> "Kornilov ayaklanması ordunun, tüm ordunun Genel Karargâh'tan nefret ettiğini ortaya çıkardı."[6]

Ordudaki sıradan erlerin kuşkuları Ekim günleri boyunca doğrulandı. Genel Karargâh, Sovyet Hükümeti'nin barış çabalarını engellemeye çalıştı. Bundan başka, Genel Karargâh, Sovyet Hükümetiyle karşı karşıya geldi. 26 Ekim'de Duhonin cephe komutanlarına ve yüksek rütbeli subaylara gelişen olaylar karşısında Genel Karargâh'ın takındığı tavrı anlatan şu telgrafı gönderdi:

> "Genel Karargâh, karargâh komiserleri ve Bütün Ordu Komitesi hükümetin görüşlerini paylaşmaktadır ve ordunun isyankâr unsurlar altında kalmaması için her şeyi yapmaya ve aynı zamanda hükümete tam destek vermeye karar vermiştir."[7]

Bu, Genel Karargâh'ın ve karargâhtaki üst ordu örgütlerinin harekât programıydı.

25 Ekim'den 1 Kasım'a kadar tam bir hafta, Duhonin farklı cephelerin üst kademe yöneticileriyle direkt telgraf hattından, devrimin bastırılması ve bu yönde emirler yayınlamak amacıyla güvenilir birliklerin seferber edilmesi hakkında araştırmalar yaptı.

Duhonin 28 Ekim'de Kuzey Cephesi Kurmay Subay Şefi General Lukirski ile direkt hattan yaptığı konuşmada şunları söyledi:

> "Birlikler, Güneybatı Cephesi'nden Kiev'e Bolşeviklerle ilgilenmek üzere gönderildi."[8]

Yüksek Başkomutana gönderdiği 31 Ekim tarihli bir telgrafta, Moskova'daki hükümet birliklerini desteklemek için gerekli "tüm önlemlerin alındığını" bildirdi. Aynı zamanda güvenilir birliklerin Petrograd ve Moskova hattındaki en önemli noktaları işgal etmeleri için ayarlamalar yapmaya çalıştı. General Lukirski ile görüşmesinde şunları belirtti:

> "17. Kolordu Birliklerine, Dno ve Orşa'daki tren istasyonlarını ele geçirme emri verdim. Araştırma için gönderilen subaylar henüz geri dönmediler."[9]

Genel Karargâh'ın talimatlarına uyarak şok birliklerinin kurulmasından sorumlu komite başkanı Aristov, 31 Ekim'de Bolşeviklere karşı harekete geçmeye hazır olan şok birliklerin farklı cephelere dağıtıldığını bildirdi. Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi'ne gönderilen 31 Ekim tarihli bir telgrafta, Bütün Ordu Komitesi şöyle diyordu:

> "Genel Karargâh tarafından alınan tüm önlemler bizim gözetimimizde yürütülmektedir."[10]

Böylece, Bütün Ordu Komitesi'ndeki uzlaşmacılar Genel Karargâh'ı kanatları altında tutuyorlardı.

Genel Karargâh tehditler savuruyordu ve sağa sola emirler yağdırarak Bolşevik ayaklanmasının durdurulmasını talep ediyordu. Ayrıca aktif hizmetteki ordunun bu talebi kuvvetleriyle destekleyeceği tehdidinde de bulunuyordu. 31 Ekim'de Duhonin, Novoçerkask'a Ataman Kaledin'in ikinci komutanı Don bölgesinde örgütlenen monarşist karşıdevrimin lideri M. Bogayevski adına, bir telgraf gönderdi. Bu, Bogayevski'nin Bolşeviklere karşı bir cezalandırma operasyonu hazırlama önerisine bir cevaptı:

> "Kazakların kamu güvenliğinin muhafızı olma gönüllülüğü bu zor kavşakta bizim için bir şans... Geçici Hükümet'in ve Cumhuriyet Konseyi'nin tekrar kurulması için tüm gücümüzle mücadele etmeli ve bu yolla ülkedeki düzeni tekrar sağlamalıyız."[11]

Karşıdevrim kuvvetlerinin Genel Karargâh tarafından seferberliği 1 Kasım'da kesintiye uğradı. O zamana kadar Duhonin, Kras-

nov'un Petrograd yakınlarında teslimiyeti ve Kerenski'nin kaçışı haberlerini almıştı. 1 Kasım'da Yüksek Başkomutanın görevlerini üstlendiğini açıklayan bir emir yayınladı. Aynı emirle birliklerin Petrograd'dan gitmesini durdurdu. Bolşevikleri yok edeceği yönündeki tüm tehditlerden sonra bu planladığı "saldırı"nın başarısızlığının itirafı ile eş anlamlıydı. Duhonin bekleyen bir tavır takındı. Bu arada "güvenilir" birlikleri de Genel Karargâh'a çekiyordu.

2
KUZEY CEPHESİ'NDE EKİM GÜNLERİ

Kuzey Cephesi'nde Petrograd'daki ayaklanma haberi büyük bir hızla yayıldı.

25 Ekim sabahı bir ordu telgraf operatörü, *Brivays Strelniks* gazetesi ofisine gidip bir dakika araştırmacı gözlerle etrafına bakındıktan sonra editörü sordu. Editör geldiğinde operatör onu bir kenara çekti ve Reval ve Yuryev üzerinden dolaylı bir yoldan Petrograd'dan gelen bir telgraf uzattı. Öyle gözüküyordu ki 20. Ordu uzlaşmacı Ordu Komitesi üyelerini telgraf aletinin başına dikmiş ve devrimci örgütlere gelen telgraflara el koyuyordu. Bu telgrafa da el konulmuştu, fakat operatör bir kopyasını alıp onu Bolşevik gazetesinin ofisine, "onun halkın bilgisine sunulması" önerisiyle getirmişti. Telgraf şöyleydi:

> "Dün gece halk düşmanları saldırıya geçti... Petrograd Sovyeti'ni hain bir atakla vurmak için bir entrika düzenlendi. *Raboçi Put* ve *Soldat* gazeteleri kapatıldı."[12]

Telgraf, Petrograd'a karşıdevrimi desteklemek için gönderilen hiçbir birliğe geçiş izni verilmemesini isteyen satırlarla devam ediyordu. Bundan kısa süre sonra Geçici Hükümet'in düştüğü ve yeni hükümetin kuruluş aşamasında olduğuna dair haberler halk arasında yayıldı.

Kuzey Cephesi'nde üç ordu vardı: 1. 5. ve 20. Ordu. Bunlardan en önemlisi başkentin yakın çevresine yerleştirilmiş 20. Ordu'ydu. Petrograd'daki ayaklanmayı öğrenmeleri üzerine Venden'de gizli

bir şekilde varlığını sürdüren 20. Ordu Askeri Devrim Komitesi, derhal kendini açıkladı. Karargâhı Venden şehrinde siperlere oldukça yakın bir yerdeydi.

26 Ekim sabahı Venden'deki Askeri Devrim Komitesi, ordu birimlerine ve çevre halkına mevcudiyetini açıklamak için bir açıklama yaptı. Kızıl Petrograd örneğini izleyerek, bölgede bu ordudaki devrimci kuvvetlerin birliğini sağlamak amacıyla bir Askeri Devrim Komitesi kurulduğunu açıkladı. Bu, Askeri Devrim Komitesi, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Devrimci Litvanya Sosyal Demokrat Örgütü, 20. Ordu Bolşevik Askeri Örgütü, Leh Piyade Yürütme Komitesi, 20. Ordu Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi ve Asker, İşçi ve Topraksız Köylü Vekilleri Venden, Volmar ve Yuryev Sovyetleri temsilcilerinden oluşuyordu. Açıklamada şunlar yazılıydı:

> "20. Ordu'nun tek bir askeri bile Petrograd'da utanç verici 'pasifizasyon' amacı için gönderilmeyecektir."[13]

Bolşeviklerin askeri örgütüne ve Leh Piyade Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'ne güvenerek, Askeri Devrim Komitesi kendini 20. Ordu'daki hükümet organı olarak ilan etti. Derhal Leh Piyade Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'nin Venden, Volmar ve Valk şehirlerini işgal etmek üzere birkaç Leh Alayı'nın cepheden çağrılması kararını onayladı. Yuryev'de bulunan Bir Leh takviye Alayı'na, Askeri Devrim Komitesi'nin emrine girmesi ve birliklerin Petrograd yönüne gitmesini önlemek amacıyla demiryolu istasyonunu işgal etmeleri emredildi.

Tüm bu emirler tam olarak yerine getirildi. 27 Ekim'de 1. ve 3. Leh Piyade Alayı Venden'e girdi ve Askeri Devrim Komitesi böylece gerekli olan askeri gücü almış oldu. 28 Ekim'de Kuzey Cephesi Başkomutanı General Çeremisov ile direkt hattan yaptığı konuşmada, 20. Ordu Komutanı General Y. D. Yuzefoviç şunları rapor etti:

> "Lehler çok sorun yaratıyorlar ve onlar göz önüne alınırsa durum bir felaket. Dün Venden'den gelen 1. ve 3. alaylar demiryolu ve telgraf istasyonlarına el koydu ve 1. Tugay'ın iki alayının subaylarından çoğunu tutukladı."[14]

Devrimci birlikler arasındaki Leh Piyade Alayı sadece hızla ve tereddüt etmeden Sovyet Hüküme ti tarafına geçmekle kalmıyor, aynı zamanda onu kuvvetli bir şekilde destekliyordu.

20. Ordu'nun arkasındaki Valk'ta, Venden'den 80 km. uzaklıkta olaylar farklı biçimde gelişiyordu. Bu şehir sadece 20. Ordu'nun karargâhı değil, bu ordunun Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi'nin de karargâhıydı. Sovyet Hükümeti'ne tamamen düşman olan bu birim, ilkbahardan beri seçimsiz işbaşındaydı ve bundan dolayı Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerin egemenliğindeydi. Bolşeviklere karşı sert bir kampanya yürütüyordu. Genel Karargâh'a ve Kerenski'ye tam destek veren bildiriler yayımlıyordu. Askeri Devrim Komitesi'nin posterlerini yırtmak için "Ölüm Tugayı Birlikleri"ni gönderiyordu. Şok birlikleri *Brivays Strelniks* ofislerini yağmalama girişiminde bulunmuştu, fakat silahlı Letts muhafızlarıyla karşılaşıp geri çekildiler.

Devrime direnecek kuvvetleri olmadığına ikna olan bu birim, Bolşeviklerle mücadeleye devam etmek ve Valk'ı koruyacak birlikleri buluncaya kadar zaman kazanmak için Bolşeviklerle müzakerelere girmeye karar verdi. 26 Ekim akşamı bu Sovyet, Bolşeviklerle müzakereye başlama önerisinde bulundu. Öneri kabul edildi ve müzakereler tüm gece sürdü. Bolşevikler tamamen açık bir tavır takındılar –Bütün iktidar mutlaka Sovyetlere geçmeli–.

Uzun görüşmelerden sonra Ordu Sovyeti sonunda saldırgan bir tutum takınmayacağına dair söz verdi; fakat hemen ertesi gün 20. Ordu bölgesinde bir "Yurdun ve Devrimin Kurtuluş Komitesi" kurarak Bolşeviklere karşı kampanyasına iki katı hiddetle devam etti.

Bu arada, müzakerelerden yararlanarak 20. Ordu Komutanı General Yuzefoviç en çok güvendiği Valk'ta bulunan birliklere yoğunlaşmaya başladı. 28 Ekim'de direkt hattan Çeremisov ile yaptığı bir görüşmede şunları rapor etti:

> "Ayaklanma başladığı andan itibaren durumun ölümcüllüğü nedeniyle 20. Dragon Alayı'nın Valk'a hareket etmesini gerekli buldum, ve bundan başka 17. Piyade Tugayı'nın geri kalan birliklerine Valk yakınlarına ilerleme emri verdim... Lehlerin Valk'ı ele geçirmesine izin veremeyiz."[15]

Fakat bunun hiçbir yararı yoktu. 29 Ekim'de 6. ve 7. Leh Piyade Alayı Venden ve Valk arasındaki Volmar'a ulaşmıştı. Bu devrimci alaylar 20. Ordu Karargâhı'nın bulunduğu bir sonraki şehre doğru yürüyüşe geçmişlerdi. 2-3 gün sonra Yuzefoviç Çeremisov'a şunları nakletti:

> "Elimde hiçbir etkili kuvvet yok... 17. Süvari Tugayı oldukça güvenilir, fakat tarafsız kalacaklarına karşı bir önerge kabul ettiler ve sadece bu ayaklanmaya ve karmaşaya son vermek için harekete geçtiler."[16]

Ekim ayının son günlerinde devrimci alaylar Valk yolundayken, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler Venden'de 20. Ordu Kongresinin yapılmasına karar verdiler. Bu kongre için delegeler seçildi. Ekim olaylarından önce seçimler büyük ölçüde Sosyalist Devrimcilerin etkisinde kaldı. Kongrede oylar neredeyse iki eşit parçaya bölündü; bir bölüm Bolşevikleri ve "Sol" Sosyalist Devrimcileri, diğer bölümse Menşevik ve Sağ Sosyalist Devrimcileri destekliyordu. Başkanlıktaki 7 koltuktan 3'ünü Bolşevikler aldı. Bir Bolşevik olan S. M. Nahimson kongre başkanı olarak seçildi, fakat oyların tekrar sayılması istendi. Sağ Sosyalist Devrimci M. A. Likaç tarafından sayılan oylardan sonra Arşengel'deki Beyaz Hükümet liderlerinden biri başkanlığa getirildi. Kongrenin yapıldığı binanın dışında yüksek sesle Bolşeviklere olan bağlılıklarını dile getiren ve bütün iktidarın Sovyetlere geçmesini talep eden cepheden delegasyonlar ve yerel garnizondan askerlerin oluşturduğu bir kalabalık vardı.

Kongrede oylanan hemen hemen her soru "Kuçinci" yani bir Menşevik olan Ordu Komiseri Kuçin liderliğindeki Sağ kanat tarafından sonuçlandırılıyordu. Fakat Sosyalist Devrimci Şef Çernov'un kongrede olmasına rağmen Ekim Devrimi'ne karşı takınılacak tavır hakkındaki oylama, 243'e karşı 248 oyla Sol Blok lehine sonuçlandı. Yeni Ordu Komitesi eşitlik tabanına göre seçildi; 22 üye sağdan, 22 üye soldan.

Seçimler süresince Bolşevikler, Kongrenin kabul ettiği şu talepleri öne sürdüler:

1. İki hafta içinde yeni bir askeri komitenin seçileceği yeni bir kongre yapılmalı.

2. Yeni Ordu Komitesi Ordu Sovyeti Yürütme Komitesi eski üyelerinden yani "Kuçinci"lerden birini bile içinde barındırmamalı.

3. "Kamu Güvenliği Komitesi" çalışmalarını mutlaka durdurmalı.

Yeni seçilen askeri komitenin iki başkanı vardı. Biri Menşevik, diğeri Bolşevik. Bu koşullar altında komitenin doğal olarak etkin bir şekilde çalışması mümkün değildi.

Bu arada, Leh Alayı Valk'a yaklaşıyordu. 4 Kasım'da Yuzefoviç Çeremisov'a şunları rapor etti:

> "Bu sabah 6. Tukkum Alayı kendi hesabına Volmar'dan ayrıldı ve dört subay eşliğinde Valk'a doğru yürüyüşe geçti. Amaçları geceyi 42. Ağır Silahlar Tugayı'na bağlı 1. Tabur ile bulaşacakları Stakelin'de geçirmek... 7. Alay'ın da, 6. Alayı Valk'a doğru izleyeceği konusunda söylentiler var."[17]

Yuzefoviç, Bolşevik fikirli alayların hareketlerinin önlenmesinin mümkün olmadığı konusunda yakındı. Buna Çeremisov'un cevabı:

> "Size yardım edebilmek için ne yapabilirim? Güvenebileceğiniz bir birliğiniz yoksa eğer bende de yok."[18]

Bu tamamen doğruydu, Çarlık generallerine bağlı tek bir bölük bile bulunamamıştı. Üstelik Kuzey Cephesi'nde diğer cephelerden daha çok birlik bulunmasına rağmen. Bu üst mevkidekilerin ve özellikle de Çeremisov'un şaşkınlık ve kararsızlığını açıklıyordu.

5 Kasım'da 6. Leh Alayı bir bando öncülüğünde Valk'a girdi. Ordunun gerçek liderliği Bolşeviklerin eline geçti. 14-15 Kasım'da yapılan 20. Ordu'nun özel bir toplantısında Bolşevikler ezici bir üstünlük sağladılar. Menşeviklerden, Sağ Sosyalist Devrimcilerden ve Trudovikilerden oluşan "sosyalist" blok sadece 12 sandalye kazanırken, kongredeki Bolşevik liderliğindeki Sol blok, Ordu Komitesi'ndeki 60 koltuktan 48'ini kazandı.

Kuzey Cephesi'nin merkezi, karargâhını Altswannenburg ilçesinde bulunduran 1. Ordu tarafından işgal edildi. Burada Ekim olayları 20. Ordu'da olduğu gibi sessizce gelişmemişti. Ekim Devrimi'nin

en başından beri 1. Ordu Ordu Komitesi Geçici Hükümet'i desteklemeye fikrine karşı çıkmıştı. 26 Ekim'de direkt hattan Duhonin ile yaptığı bir görüşmede General Lukirski şunları dile getirmişti:

> "1. ve 5. ordular hükümeti değil Petrograd Sovyeti'ni izleyeceklerini açıkladılar. Sizi ordu komitelerinin kararları hakkında bilgilendiriyorum."[19]

Daha sonra 1. Ordu Komitesi epeyce bocaladı ve bu Komite üzerinde büyük etkisi bulunan "Sol" Sosyalist Devrimcilerin taktiklerine yansıdı. Kerenski Hükümeti'ne herhangi bir yardımda bulunmayı reddeden komite yeni hükümeti tanıma kararlılığından da yoksundu. Düşman bunu komitenin taraf değiştirdiğine dair bir sinyal olarak algıladı. 29 Ekim'de General Lukirski, direkt hattan 1. Ordu Kurmay Subay şefi General N. V. Pnevski ile yaptığı görüşmede şunları söyledi:

> "Kuzey Cephesi başkomutanı az önce bana bilgi verdi... 1. Ordu Komitesi Geçici Hükümet'i desteklemeye karar vermiş."[20]

Bu noktada Lukirski "tamamen güvenilir piyade birliklerinin bu ordudan Petrograd yakınlarında toplanan Kerenski birliklerine katılmak üzere seçilmesini" önerdi.[21]

Pneski buna karşı şaşkınlığını dile getirerek bir yanlış anlama olduğunu, Ordu Komitesi'nin "hiçbir koşulda Geçici Hükümet'i desteklemeyeceğini" söyledi ve "Bu orduda kesinlikle güvenilebilecek alaylar yok," diye ekledi.[22]

31 Ekim'de 1. Ordu, Gatçina'dan Kerenski imzalı, birliklerin Petrograd yakınlarına gönderilmesi konusunda bir talep aldı. Ertesi gün Kuzey Cephesi İaşe Generali Baranovski, Kerenski ve Duhonin'e şu telgrafı gönderdi:

> "İlgili telgrafa: Neuswannenburg, 31 Ekim, saat 13.
>
> 31 Ekim saat 12:30 tarihli 174 no'lu, Kerenski, Avksentyev, Gotz, Voytinski, Stankeviç ve Semenov imzalı Gatçina Sarayı'ndan gelen telgrafa cevaben, 1. Ordu Kongresinin tek bir birlik bile göndermeme kararı aldığını bildiririm. Notbek."[23]

Böylece devrim düşmanlarının 1. Ordu'dan destek sağlama girişimleri son buldu. Bundan sonra, 1. Ordu Yönetimi birlik gönderme konusunda herhangi bir girişimde bulunmaya cesaret edemedi.

30 Ekim'de 1. Ordu İkinci Kongresi Altswannenburg'da başladı. Kongreye 134'ü Bolşevikleri, 112'si "Sol" Sosyalist Devrimcileri ve geri kalanı Enternasyonalist Menşevikleri destekleyen toplam 268 delege katıldı. Bolşevik grubun parti lideri yoktu. 1. Ordu Başkomiseri Teğmen S. A. Sebov'un kongre çalışmalarını tasvir ederken belirttiği üzere:

> "Bolşevikler arasında herhangi bir lider parti işçisi yokmuş gibi görünüyor ve hatta raportörleri olan subay, Bolşevikler adına konuşmasına rağmen kendisinin bir Bolşevik olmadığını fakat yığınların coşkusuyla dolu olduğunu söyledi."[24]

Gündemin ana maddeleri –son durum– hakkında kongreye biri Bolşevikler, biri "Sol" Sosyalist Devrimciler tarafından sunulan iki önergeydi. Bolşevik önergesi Sovyet Hükümeti'nin koşulsuz tanınmasını ve ona derhal silahlı destek sağlanmasını öneriyordu. Sosyalist Devrimcilerin önergesi prensipte Sovyet Hükümeti'nin tanınmasını reddetmemesine rağmen, ona silahlı yardım sağlanmasının "durum belirginleşene" kadar ertelenmesini önerdi. Sonraki öneri Enternasyonal Menşevikler tarafından da desteklendi. Oylama bir bağla sonuçlandı. Kongreye aşağıdaki formülü sunan bir "Uzlaşma Komitesi" seçildi ve komite şu kararı kabul etti:

> "Bir karşıdevrim hareket bilgisi alınması üzerine ordunun yarısı Petrograd'a doğru hareket edecek, diğer yarısı ise cephede kalacaktır."[25]

Kongre, telgrafla gönderilen bir bildiriyi kabul etti. Bildiri şöyleydi:

> "Kerenski Hükümeti'nin azledildiğini varsayıyor ve sizin 1. Ordu'ya katılmanızı ve Askeri Devrim Komitesi'ni desteklemenizi talep ediyoruz."[26]

Kongre aynı zamanda bir "homojen sosyalist hükümet" kurulmasını ve bu hükümette partilerin Sovyetler II. Kongresindeki gibi

aynı oranda temsil edilmesini isteyen bir önerge kabul etti.[27] 25 delege bu öneriye karşı oy kullanırken, 30'u çekimser kaldı.

Böylece kongre, ordudaki sıradan erlerin Bolşeviklerin yanında yer almasına rağmen uzlaşmacı partilerin tarafına kaydı.

Menşevik ve Sosyalist Devrimciler, kongrede "tarafsız" önergelerin kabul edilmesini garanti ettiler fakat bu onların asker yığınlarını tarafsızlaştırabilmelerine yetmedi. 1. Ordu askerlerle konuşarak yukarıda adı geçen Teğmen Sebov hayal kırıklığını şu notla dile getirdi:

> "Bolşevik hareketinin başarısı onlar arasında büyük bir coşkuya sebep oldu. Bolşevik Hükümeti hariç hiçbir hükümet ya da bir barış hükümeti başarılı olamaz."[28]

Kongre 60 üyeli yeni bir Ordu Komitesi seçti ve bu üyelerin bazıları bağlı bulundukları parti gruplarının temsilcisi olarak, bazılarıysa farklı ordu birliklerinin temsilcisi olarak seçildiler. Bolşevikler 35, Sosyalist Devrimciler 19, ve Menşevikler de 6 koltuk aldılar. Yeni seçilen başkan bir Bolşevikti, ve iki yeni başkan yardımcısından biri "Sol" Sosyalist Devrimci diğeri ise Menşevikti. Biri Bolşevik, diğeri "Sol" Sosyalist Devrimci olan iki başkanlık sekreteri seçildi. Böylece, 1. Ordu'nun yeni ordu komitesinin yönetiminin bileşkesi, iki Bolşevik karşısında üç uzlaşmacı şeklindeydi. Politik oyundaki eski eller, Bolşevikleri parti politikalarını izlemekten alıkoydu.

Ordu Komitesi, Kasım ortalarına kadar bocalamaya devam etti, diğer bir ordu komitesi toplantısı için çağrı yapıldığında Bolşevikler liderliği sağladı. Fakat Ekim Devrimi'nin ilk periyodunda bile şüphe yok ki 1. Ordu Bolşeviklerin tarafındaydı. 1. Ordu birimlerinden bazıları Sovyet Hükümeti'ni silahlı kuvvetle desteklemeye hazırdı. Karşıdevrimin 1. Ordu'dan destek sağlama çabaları başarısız oldu.

Kuzey Cephesi'nin sol kanadı, karargâhı Dvinsk'de olan 5. Ordu tarafından işgal edildi. 24 Ekim gecesi bir Bolşevik olan Ordu Komitesi başkanı E. M. Sklyanski, o zaman Sovyetler II. Kongresi için Petrograd'da bulunuyordu, 5. Ordu'daki Bolşeviklere başkentte başlayan ayaklanma hakkında bilgi verdi. Bu bilgi üzerine ordu komitesindeki Bolşevik grup derhal bir Askeri Devrim Komitesi

oluşturdu. 27 Ekim'de komite Petrograd Sovyetlerine, 5. Ordu'dan birliklerin ayaklanmayı desteklemek için Petrograd'da gönderildiğini bildirdi.

Bu arada, Genel Karargâh ısrarla birliklerin Kerenski'ye yardıma gönderilmesini istiyordu. 5. Ordu yönetimi bu isteği yerine getirmekte istekliydi, fakat Kurmay Subay Şefi General Popov'un General Lukirski'yle yaptığı bir konuşmada bildirdiği gibi bu plan "ordu komitesindeki Bolşevik ve yeni seçilen diğer komitelerin tutumundan dolayı" karışıktı. Popov, konuşmasının devamında, ordu komitesinin, Sovyetler II. Kongresinden, 5. Ordu'nun isyancı Petrograd Garnizonunu desteklemek üzere gönderilmesini talep eden bir telgraf aldığını belirtiyordu. Bu telgrafın ordu komitesinin bir toplantısında görüşüldüğünü ve "tesadüfi bir çoğunluk tarafından savunulduğunu" ekledi.

Ertesi gün Popov, Kuzey Cephesi Karargâhı'ndaki General Baranovski'ye şunları aktardı:

> "Orduda durum ciddileşmekte... Dün gece ordu komitesi, sadece üç oy çoğunluğuyla Petrograd'a 12 tabur, 24 makineli tüfek ve süvari, cephane ve mühendisler birliğini gönderme kararı aldı, görünürde Petrograd'daki karmaşayı yatıştırmak gibi tarafsız bir amaçla. Bugün, 30 Ekim, ordu başkomutanlığındaki, ordu komitesinin Bolşevik bölümü temsilcileri bu kararın yerine getirilmesini talep ettiler. Başkomutanlık bunu kesinlikle reddetti ve ordu komitesinin ne pahasına olursa olsun bu kararları yerine getirmesini önlemeye ve mevcut olan her şeyi bu amaçla kullanmaya karar verdi. Sonuçta, üç ordudan oluşan özel bir kol Dvinsk'te ve Dvinsk demiryolu kavşağında toplandı. Bundan başka 1. Süvari Birliğine Ruşoni istasyonundaki demiryolunu bloke etmeleri emri verildi... Alınan bilgiye göre Ordu Komitesi Başkomutanı, subay ve komiserleri tutuklamaya karar verdi."[29]

Direkt hat üzerinden yapılan bu konuşmalar 5. Ordu çevresinde alevlenen hangi tarafı desteklemeli sorusu konusundaki yoğun mücadeleyi yansıtıyordu: Devrim ya da karşıdevrim. Ordu yönetimi Kerenski'ye etkin şekilde yardım etmeye çalıştı. 29 Ekim'de Kuzey Cephesi kurmay subayları, Kerenski'nin emrine verilmek üzere 1. Zırhlı Araç Birliğinin acilen gönderilmesini emretti.

Ertesi gün saat 15:40'da –daha sonra aktif karşıdevrimci "Yeniden Teşekkül İttifakı"nın ve Sibirya'da Kolçak Hükümeti'nin kurulması yolunda hazırlık yapan kurulun bir üyesi olacak olan– General V. G. Boldirev bu emirleri yerine getirmeye başladı, fakat kuvvetlerin ilişkilerinden dolayı bir hileye başvurdu. Demiryolu istasyonunu gözetleyen Bolşeviklerden gelen bilgiye göre, Zırhlı Araç Birliğinin dağıtımını önlemek için altı zırhlı araçtan oluşan bir birlik karayoluyla Dvinsk'den 85 km uzaklıktaki Rezitsa'ya gönderildi. Araçlar buradan Petrograd yönüne götürülmek üzere trenlere yüklendi. Baranovski General Duhonin'e şunu bildirdi:

"Dvinsk'te trene binmek mümkün değil!"[30]

Ertesi sabah erken saatlerde birliklerin dağıtımını öğrenen Bolşevikler, güvenilir birliklerden seçilen 30 kişilik küçük bir bölük oluşturarak, 5 makineli tüfekle birlikte onları zırhlı araçları durdurmak ve Dvinsk'e geri döndürmek için demiryoluyla Rezitsa'ya gönderdiler.

Rezitsa'ya vardıklarında birlik komutanı zırhlı araçların yük vagonlarına yerleştirildiğini gördü. Trenin ilerlemesini önlemek için raylar kısa bir mesafede yerinden oynatıldı. Sayıca az olan Bolşevik bölüğünün iyi silahlanmış zırhlı araçlara karşı bir saldırıda bulunması mümkün değildi. Rayları bozduktan ve istasyonda birkaç gözlemci bıraktıktan sonra komutan ve adamları şehre yardım bulmaya gittiler, Muhafız Bölüğü ve muhafız odasındaki Geçici Hükümet'e karşı olduklarını belirten 150 adam dışında Rezitsa'da hiçbir askeri birlik yoktu. Zaman harcamadan Bolşevik birliğinin adamları muhafız odasından ayrıldılar, tutukluları serbest bıraktılar, onlara garnizon depolarından silah ve malzeme verdiler, ek olarak 10 makineli tüfeği de aldılar.

Böylece Bolşevik birliği 10 makineli tüfeği bulunan 200 kişilik bir güce ulaştı. Bu kuvvet, tam araçların trene yüklenmesi bitmişken aniden Zırhlı Araç Birliğine saldırdı. Birliğin bir bölümü Bolşeviklerin tarafına geçti. Direnmeye çalışan komutan ve subaylar tutuklandı ve kendilerine saldıran adamların serbest bırakıldığı hücrelere

kondular. Zırhlı araçlarla yüklü tren Dvinsk'e doğru döndü.

Bu olaylar olurken, direkt hattan Baranovski ile görüşen Duhonin şunları söyledi:

> "Lütfen bana Zırhlı Araç Birliği'nin yola çıkıp çıkmadığını söyleyin. Mutlaka yola çıkmalı... Bu emri Yüksek Başkomutan adına veriyorum ve sizden çok acil olduğu için, emrin yerine getirilip getirilmediğini telgrafla bildirmenizi rica ediyorum."

Baranovski de ona şu karşılığı verdi:

> "Emrinizi bir an önce ileteceğim. Birliğin Rezitsa'da trene bindiğini fakat sonra durdurularak tren komutanının tutuklandığını..."[31]

Bu önemli bir andı. Bolşevikler ordudan etkili bir şekilde destek aldıklarını kanıtlamışlardı. Ordu yönetimi tehlikeli bir zeminde olduklarının ve bu popüler kuvvete karşı direnç gösteremeyeceklerinin farkındaydılar. 1 Kasım'da Dvinsk'teki en önemli ordu kurumları –bölge merkezi 5. Ordu tarafından işgal edilmişti– Bolşeviklerin elindeydi. Asker yığınları Sovyet Hükümeti'nin tarafındaydı.

General Boldirev, ordu komutanı olarak otoritesini kaybettiğini itiraf etmeye hazırdı. Bir gün önce, direkt hattan General Çeremisov'un, Askeri Devrim Komitesi'nin bazı telgrafların dağıtımını engellediği yönündeki bilgilerin doğruluğunu öğrenmek için yaptığı soruşturmaya cevap olarak kibirli bir tavırla şunları söylemişti:

> "Bu pratikte hiçbir rolü olmayan bir komite mi? İlk gün üstten oynadı hatta benim emirlerimi iptal etti, fakat geri püskürtülmeleri üzerine bu çabalarından vazgeçtiler."[32]

General Boldirev, 1 Kasım'da Çeremisov ile yapılan diğer bir görüşmede farklı bir ton kullandı. Despotça bir tavırla şunları söyledi:

> "Bu ne olduğudur. Dvinsk pratikte Ordu Komitesi'nin elinde... Yönetici personelin tutuklanması hiçbir şekilde önlenemezdi. Doğru, Ordu Komitesi Başkanı az önce bu merkezde operasyonların yürütülmesi ve cephedeki istikrarın korunması konusunda bizim otoritemizi tanıdıkları için hiçbir tehlike olmadığı hakkında bana bilgi verdi, fakat etkili kuvvetlerin eksikliğinden dolayı her şey olabilir..."[33]

Ve sözlerini şöyle bitirdi:

"Şimdiye kadar tüm liderlik Bolşevik Ordu Komitesi'nin elinde."[34]

Bu, Ekim günlerinin, Sovyet Hükümeti tarafına geçen ilk gruplardan biri olan 5. Ordu'da nasıl geçtiğini gösteriyordu.

Bu arada, Kuzey Cephesi'nin gerisinde ölümcül olaylar meydana geliyordu. Karşıdevrimci Petrograd'da karşı kararlı bir operasyon başlatmak için kuvvet toplamaya çalışıyordu, fakat her aşamada engellerle karşılaşıyordu. Mücadeleler genel olarak demiryolu kavşaklarında, Pskov'un merkezinde, Kuzey Cephesi Subay Karargâhı ve diğer birçok yürütme biriminde meydana geliyor. Pskov'un küçük taşra kasabasında yok denecek kadar az emekçi nüfus vardı. Cephe merkezinin varlığı ve çok sayıdaki subayıyla diğer askeri birimler, devrimci kuvvetlerin büyük örgütleri için pek hayırlı değildi. Bundan başka, Ekim olaylarının başlangıcında Menşevik ve Sosyalist Devrimciler, yerel Sovyetlere egemendi.

Bolşeviklerin birçok garnizon biriminde ve birçok fabrikada ayağı vardı, fakat burada karar verilmesi gereken konu sadece yerel kuvvetlerle olan ilişkiler değil, Genel Karargâh'ın Kerenski'ye yardım için gönderdiği birliklerin gelişiydi. Yerel Bolşevikler bu birlikleri proleter devrim tarafına çekme sorunuyla karşı karşıyaydılar. Eğer bunda başarısız olurlarsa, en azından onları tarafsız hale getirmek ya da son seçenek olarak bu birliklerin Petrograd'da karşı harekete geçmesini önlemek istiyorlardı.

Ekim olaylarının hemen başında Pskov Sovyetlerindeki Bolşevikler, bir Askeri Devrim Komitesi kurulması konusunda verilen önergenin kabul edilmesinde başarılı olmuşlardı. Onların karmaşalarından yararlanarak uzlaşmacılar Bolşevikler tarafından seçilen adayların komiteye sızmasına izin vermişlerdi. Bundan sonra, Bolşeviklerin hareketi üzerine Pskov Sovyeti için yeni seçim yapılmasına karar verildi. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, toplantıya gelen ve derhal Sovyetlerin feshedilip yeni seçimlerin yapılmasını talep eden silahlı işçi ve askerlerin baskısı altında buna karar verdiler. Yeni seçilen Sovyet, Bolşeviklere tam destek garantisi verdi.

Kerenski, Petrograd'dan kaçıp Pskov'a geldiğinde durumu öyle

kötüydü ki, halk içine çıkmamak onun için en iyisi olacaktı, bu konuda Kuzey Cephesi Başkomutanı Çeremisov tarafından desteklendi. 27 Ekim'de direkt hattan Duhonin ile yaptığı görüşmede General Lukirski Pskov'daki durumu şöyle tasvir etti:

> "Şimdiye kadar Pskov garnizonunda her şey sakin ve adamların tavrı memnuniyet verici. Dün gece, Kuzey Cephesi Birleşik Örgütü İdaresi'nin fırtınalı bir toplantısı yapıldı. Toplantı sonunda tüm komiserlerin tutuklanmasına ve tüm hükümet kurumlarının gözlem altına alınmasına karar verildi. Bu sabah erken saatlerde Devrimci Komite, piyade garnizonundaki 200 adamı emri altına aldı. Birkaç dakika önce tüm yazışmaları kontrol etmek üzere Kuzey Cephesi Karargâhı Telgraf Ofisine bir muhafız gönderdiler. Sizinle Kuzey Cephesi Başkomutanının evindeki aletten konuşuyorum."[35]

Bu konuşma yapılırken Askeri Devrim Komitesi posta, telgraf ve diğer ofisleri işgal etmeye başlamıştı. Tam o anda Kerenski'ye yardım için yolda olan Kazaklar aniden sahnede belirdiler. Tren istasyonunu, cephane depolarını ve barakaları işgal edip, Askeri Devrim Komitesi'nin birkaç üyesini tutukladılar. Açıkça, bu iki Kazak taburundan oluşan birliği General Lukirski, Genel Karargâh'ın emriyle, bu son derece önemli demiryolu kavşağındaki durumun kontrolünü ele geçirmek ve Krasnov'un "ordusu"nu desteklemek amacıyla özellikle getirtmişti.

Kaçan Askeri Devrim Komitesi üyeleri hemen bir takviye birliği ve motorize taburu seferber ettiler ve o gece devrimci birlikler Kazaklara saldırdı. Çatışmalarda birçok kişi yaralandı ve sonunda Kazaklar teslim oldu. Tesirsiz hale getirildiklerinin farkına varan Kazaklar, devrimin bastırılmasında yer almayacaklarına söz verdiler. Daha sonra farklı ordu birimleri Pskov'a geldikçe durum çalkalanmaya başladı. 28 Ekim'de Lukirski Duhonin'e Askeri Devrim Komitesi muhafızlarının, telgraf ofisinden çekildiğini bildirdi. Çeremisov aynı şeyi 20. Ordu Başkomutanı General Yuzefoviç'e bildirdi:

> "Burada, Pskov'da Devrimci Komite dün gece feshedildi; telgraf aletinin üzerindeki kontrol akşam erken saatlerde geri çekildi."[36]

Fakat 28 Ekim'de General Lukirski, Çeremisov'un emriyle 5. Ordu'ya 3. Ural Kazak Alayı'nın Pskov'a derhal gönderilmesi ricasında bulundu.

> "Bu gerekli Pskov'da, hapishane yakınında ve dağıtım merkezinde gelişen düzensizlikler nedeniyle... Bunun yanında Pskov Garnizonunu tamamen güvenilir piyade birlikleriyle desteklemek gerekiyor: Bir alay, ya da bir şok taburu."[37]

Fakat cepheden hiçbir "güvenilir" birlik gelmedi ve Kuzey Cephesi Karargâhı'nın bu yöndeki tüm çabaları sonuçsuz kaldı. Bu zamana kadar Bolşevikler, Pskov hapishanesinden, Geçici Hükümet'e karşıtlıklarını dile getirdikleri için Kerenski tarafından tutuklatılan 300 askeri ve birçok subayı serbest bıraktılar. Bu serbest bırakılan tutuklular Çeremisov'un garantisine rağmen dağılmak gibi bir niyeti olmayan Askeri Devrim Komitesi kuvvetlerine katıldılar.

Kuzey Cephesi Başkomutanı General Çeremisov, askerlerin tutumunu belki de diğer birçok generalden daha iyi anlıyordu. "Demokratik fikirli" oluşuyla ünlü bu genç komutan Şubat Devrimi süresince öne çıkmıştı. Kerenski'nin Haziran saldırısında düşman saflarını çökerten 20. Ordu'nun komutasındaydı. Kornilov ile ilişkisi gergindi. Daha sonra 'Yüksek Başkomutan' görevini bıraktıktan sonra Çeremisov Kuzey Cephesi orduları Başkomutanlığına getirildi. Ekim Sosyalist Devrimi'nin ilk gününden durumu tartan Çeremisov, birliklerin cepheden Kerenski'ye yardım için gönderilmesine karşı çıkmıştı. Bu sadece devrime karşı arkadaşça bir duygu değil, planın imkânsızlığını kabul eden bir iknaydı. Belki de, küçük burjuva partilere olan nefreti –ki ona göre askerlerin gözünde yönetici personeli küçük düşüren onlardı– ile yapacağı bir şeyler vardı. Bu 4 Kasım'da direkt hattan General Yuzefoviç ile yaptığı görüşmede söylediği şu sözden açıkça belli oluyordu:

> "Yaklaşık sekiz ay Rusya'yı yöneten ve bize zulmeden partiye ait kötülüğüyle ün salmış "Devrimin Kurtuluşu Komitesi" şimdi kuyruğunu bacakları arasına sıkıştırmış, onları kurtarmamız için bize yalvarıyor. Bolşevikler, birlikler arasında yaptıkları propagandalarda başarıya ulaşırken, bu centilmenler kendileri arasında tartışmaktan başka

bir şey yapmıyorlar ve yönetici personeli yardıma çağırıyorlar. Bu tamamen iğrenç."[38]

Kimse bu durumu kabul etmekten öte gidemez.

Kuzey Cephesi Komiseri Voytinski ise farklı bir tutum takınmıştı. Daha önce Bolşevik Partisi taraftarıydı, fakat Şubat Devrimi'nin başında partiden azledilmiş ve Menşevik saflarına katılmıştı. Ekim günleri boyunca Sovyet Hükümeti'nin karşısına en uyuşmaz düşman olarak çıktı. Pskov'daki Askeri Devrim Komitesi'ni dengelemek için "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"ni örgütledi ve bu komite giderek cephede ve cephe arkasında birçok şube açtı.

Petrograd'a karşı seferinde Kerenski'ye eşlik eden Voytinski, cephe karargâhını birliklerin gönderilmesi için aralıksız aradı, fakat tüm bu çabaları karşılıksız kaldı. Bolşevik kuvvetleri günden güne büyüyordu. Kazakları Pskov'un kuzeyine hareket ettirme çabaları Askeri Devrim Komitesi'nin silahlı direnişine maruz kaldı.

3 Kasım'da direkt hattan Duhonin ile yaptığı görüşmede Çeremisov, Pskov'daki durumu anlatan Pskov Garnizonu Şefi N. S. Trikovski'nin raporunu aktardı:

> "Pskov şehri yerel garnizonu tamamen devrimci örgütlerin ellerinde ve Petrograd Askeri Devrim Komitesi ile iletişim içinde olduğunu bildiririm."[39]

Böylece devrim, Kuzey Cephesi gerisinde ve en önemlisi devrimci Petrograd'la ilişkide başarılı olmuştu. Karşıdevrim Genel Karargâhı'nın, kendini Kuzey Cephesi'nin gerisinde güven altına alma çabaları ve bunu Petrograd'a karşı bir saldırı için bir askeri bölge olarak kullanması engellendi. Karşıdevrimin hâlâ birlik oluşturmaya çalıştığı diğer cephelerle ilişkilerinde, Kuzey Cephesi proleter devrimin ileri karakolu oldu.

3
BATI CEPHESİ'NDE EKİM GÜNLERİ

Kuzeyin yanı sıra, proleter devrimin başarısı için en önemli cephe Batı Cephesi'ydi. Burası Moskova'ya ve Kuzey Cephesi hariç Pet-

rograd'a en yakın cepheydi. Batı Cephesi'nin arkası karşıdevrim milislerinin yatağı, 'Yüksek Başkomutan'ın Genel karargâhıydı. Batı Cephesi siperleri Dvinsk'den Pinsk'e kadar uzanıyordu ve karargâhı Minsk'teydi. Kuzey Cephesi'nde olduğu gibi üç ordu buraya yerleştirilmişti: 2. 3. ve 10. Ordu.

2. Ordu Batı Cephesi'nin sol kanadını işgal ediyordu –Pinsk bataklıkları–. Karargâhı Slutsk'da bulunuyordu, fakat en can alıcı merkezi siperlere yakın kurulmuş Nesviz'di. 2. Ordu Komitesi'nin de karargâhı bu şehirdeydi. 26 Ekim'de Ordu Komitesi'ndeki Bolşevik grup Petrograd'daki ayaklanmanın haberini aldı ve derhal komiteyi yeni hükümeti tanımaya çağırdı. Üyelerinin üçte ikisi uzlaşmacı olan komite bunu reddetti. Bunun üzerine Bolşevikler istifa ettiler. Birçoğu Sovyet Hükümeti'ni desteklemeleri amacıyla askerleri harekete geçirmek için hızla cephenin farklı bölümlerine gittiler. Nesviz'de kalanlarsa Minsk'den gelen komutanların yardımıyla Askeri Devrim Komitesi'nin aktivitelerini hızlandırdılar.

Ekim olayları başlamadan çok önce Bolşevikler, şehirde konuşlanmış olan 2. Ural Kazak Birliğini dengelemek için Nesviz 32. Sibirya Alayı'nı toplamışlardı. 26 Ekim'de Sibirya Alayı da şehre çok yaklaşmıştı. Ordu Komitesi'nin Bolşevik üyeleri, 2. Ordu birlikleri arasında yeni bir "Birlik ve Kolordu Komitesi" seçilmesi, 1 Kasım'da yapılacak Ordu Komitesi toplantısı için de delege seçmeleri, subaylar ile telgraflar üzerinde kontrol sağlamak ve kolordu gazetesini ele geçirmek için bir kampanya başlattılar. Alayların çoğunda –3. ve 9. Sibirya kolordularının bazı birlikleri hariç– Alay Komiteleri Bolşevikti. İlki Ukraynalı milliyetçilerin etkisinde, ikincisiyse Sosyalist Devrimcilerin etkisindeydi. Alaylar üzerindeki komuta kolayca ele geçirildi; subaylar hiçbir şekilde direniş gösteremeyecek biçimde izole edildiler. 2. Ordu'daki birçok birimin tavrı, 27 Ekim'de 18. Karski Granieder Alayı alay, birlik ve komuta komitelerinin ortak toplantısında kabul edilen çözümlerden tahmin edilebilirdi. Alınan kararlar şöyleydi:

> "Son zamanlarda Kornilov serüvenini yaşadık ve şimdi bu hain Kerenski tekrar Petrograd'a doğru hürriyeti yok etmek ve şehri, sokaklardaki çatışmalarda ölen proleterlerin kanıyla sulamak için ilerliyor.

Karski Alayı işçi ve köylüler için hayatlarını feda etmeye hazır olduğunu açıklar. Hainler ve katiller bunu bilmelidirler. İktidarın barış ve toprak için Sovyetlere geçmesinin yanındayız. Yaşasın Askeri Devrim Komitesi!"[40]

Bu alaydaki askerler devrimci bir ruha sahipti. Grenadier Kolordusu'nun iki birliği de, Nesviz yakınlarındaki siperlere yerleşmişlerdi ve Bolşevikler birlik komitelerinin yeniden seçilmesi için hararetli bir kampanya başlattılar. Kendi adlarına Birlikler İkinci Kongresinin yapılacağı tarihi belirlediler, yani 28 Ekim. 1. Tümen Komitesi, kongrenin toplanması talebini göz ardı etti, fakat buna rağmen vekillerin toplandığını gördüklerinde bu onlar için emrivaki oldu.

250 delege kongre için toplandı. Açılış günü hava soğuk ve sertti. Tüm gün yağmur ve sulu kar yağmış, yeri gerçek bir bataklığa dönüştürmüştü. Kongre, harabe bir ahırdan başka hiçbir şeye benzemeyen Tümen Subayları Yemekhanesinde yapıldı. Masalar duvarlara doğru halkalar şeklinde delegelere platform oluşturacak şekilde dizilmişti. Grup toplantılarını yapacak yer bulamayan Bolşevikler, partiyle yakınlığı olan delegelerle kendilerini sınırlandırmışlardı. Bu şu yolla yapılmıştı: Kongre açılmadan önce Bolşevik delegeler ve onların sempatizanlarının barakanın sol tarafına geçmeleri, diğerlerininse sağ tarafa geçmeleri, rica edilmişti. Vekillerin büyük çoğunluğu sol tarafa sıralanmıştı; diğer tarafta ise eski komite üyeleri önderliğinde sadece bir avuç kadar adam vardı.

Tüm kongre Bolşeviklerin tarafındaydı. Hemen hemen hiçbir tartışmaya girilmeden uzlaşmacılara karşı güvensizliği, Sovyet Hükümeti'ne desteği ve yeni komite seçimlerinin yapılmasını dile getiren bir önerge kabul edildi. Bolşevik önergesi 210 oy alırken, Sosyalist Devrimciler tarafından verilen önerge sadece 35 oy aldı. Hayal kırıklığına uğrayan uzlaşmacılar demagojiye başladılar. Derhal ayağa kalkıp Bolşeviklerin hemen orada açıkça, "Almanlarla barışın yarın sağlanıp sağlanamayacağını" açıklamalarını istediler.[41]

Bolşevikler cevap vermeden, 5. Kiev Alayı'nın bir eri arka sıralardan ayağa kalkarak sade ama açık ve ikna edici bir şekilde şunları söyledi:

"Bolşeviklerin bir içimlik tütün çıkarır gibi barış, ekmek ve toprağı ceplerinden çıkarıp yanımıza koyacağını düşünmemelisiniz. Hayır, barış ve toprak için savaşmalıyız. Ve bunun için Bolşeviklerle yan yana savaşmalıyız."[42]

Sosyalist Devrimciler, "Bolşeviklerle birlikte çalışmanın imkansız olduğu görüşüyle" yeni tümen komitesi seçimlerine katılmayı reddettiler. Sonuçta, sadece Bolşevikler ve sempatizanları seçildi. Kongre, kolordu komitesinden tümen eski temsilcilerini geri çağırmaya ve onların yerine yeni Bolşevik temsilcileri göndermeye karar verdi.

1. Patlayıcı Tümeni de Bolşeviklerin liderliğini kabul etti. Alay ve tugay komitelerinin 27 Ekim'de yapılan genel toplantısında bir ordu kongresinin düzenlenmesi konusu görüşüldü ve şuna karar verildi:

"Ordu Komitesi çalışmalarının halkın istek ve taleplerinden uzak olduğu görüşündeyiz... Biz, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşevik Sosyal Demokrat üyelerin uzaklaştırılmasını istiyoruz. Bolşevik grup, 2. Ordu Devrim Komitesi olarak, Ordu Kongresinin toplanmasını sağlamak üzere hareket etmelidir... İsteklerimizi silahlı kuvvetle destekleyebiliriz... Biz sadece kuvvetlerimizi emanet ettiğimiz grubun onayladığı emirlere uyarız. Tek bir kelimede kendimizi onun komutasına veririz."[43]

Tümen Kongresinden sonra, tüm Grenadier Kolorduları Kongresinin yapılmasına karar verildi. Tümen Kongresinden direkt olarak gece geç saatlerde, 2. Tümen Bolşevik delegeleri 8 km uzaklıktaki kolordu karargâhına yürüdüler.

29 Ekim sabahı boyunca delegeler kongre hazırlıklarıyla meşgul oldular. Grenadier Tümeni, *Yürütme Komitesi* gazetesinin basıldığı küçük bir tümen matbaasını ellerinde tutuyordu. Uzlaşmacı gazetenin basımı derhal durduruldu ve bunun yerine Bolşevik el ilanları basılmaya başlandı.

Kongrenin açılış tarihi daha birçok delegenin gelmesinin beklendiği 30 Ekim olarak belirlenmişti. Küçük gruplar halinde toplanarak, delegeler ertesi günkü toplantıda karşılaşabilecekleri soruları tartışıyorlardı. Aniden, öğleden sonra üç sıralarında, keskin bir telefon se-

siyle konuşmalar kesildi. Bu, 2. Grenaider Tümeni Karargâhı'ndan bir çağrıydı. Heyecanlı bir sesle biri, tümen tarafından işgal edilen bir bölgeye Almanların aniden saldırmaya başladığını bildirdi.

Sert bir rüzgardan yararlanarak Almanlar bir gaz saldırısına başlamışlar ve bir saatlik bir süre içinde üç gaz dalgası vermişlerdi. Rüzgar az sonra yön değiştirmiş ve gazı yaymıştı. Saat 16'da ağır ateş düellosu başlamış, her yönden yaklaşık 150 silah kullanılmıştı. Mermiler sürekli vızıldıyor ve silah sesleri Kongre delegelerinin bulunduğu binaların yakınında yankılanıyordu. Alman mermileri patlıyor ve boğucu gaz bulutlarının yayılmasını sağlıyordu. Saat 17 sularında tümen karargâhı, Almanların kendi cephanelikleri altında bir saldırı başlattıklarını ve kendi piyadelerinin 7. Taurida Grenaider Alayı'nın bulunduğu siperlere gittiklerini rapor etti.

Delegeler öfkeyle dolu idi. Bir çoğunun kafasında, bunun bir tür ihanet olduğu ve generallerle ve Geçici Hükümet'in, Almanlarla devrimi bastırmak amacıyla cephenin bu kısmını kuşatmak için anlaştığı şüphesi uyandı. Bolşevik grup bir toplantı yaparak, kongrenin ne pahasına olursa olsun yapılmasına karar verdi.

Kongre, subay kulübü olarak hizmet veren bir yeraltı sığınağında saat 17'de açıldı. Gerekli önlemler alınmıştı. Masalar gaz maskeleriyle donanmıştı ve su kovaları ulaşılması kolay yerlere konulmuştu. Sığınağın girişi meşalelerle donatılmıştı. Top atışları aralıksız sürüyordu. Arazi silah sesleriyle yankılanıyor ve sığınağın kalın kirişleri patlamaların etkisiyle sarsılıyordu. Buna rağmen toplantı sakin ve düzenli bir şekilde sürmekteydi.

Kongre, tümen komitesi başkanı tarafından açıldı ve başkan açılışı yapar yapmaz istifasını açıkladı, ardından da ortadan kayboldu. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler yerlerinden vazgeçmediler. "Cephede durumun kritik olduğu" hakkındaki rica ve Alman saldırısıyla yaratılan tehlike stresiyle delegeleri korkutmaya çalışarak bir birleşik tümen komitesinin "eşitlik" koşuluyla kurulmasını önerdiler. Kongre tek bir vücut halinde bu öneriyi reddetti. Kabul edilen önerge açık gönüllülükle Petrograd'da başarıya ulaşan ve her an

Sovyet Hükümeti'ni savunmaya hazır olduğunu açıklayan devrimi kutluyordu. Kongre Petrograd'a giderek proleter devrimin lideri Lenin'e şükranlarını sunacak bir delege seçti. Yeni seçilen Bolşevik Tümen Komitesi derhal tümenin komutasını ele aldı. Radyo istasyonunu ele geçirdi ve subaylar üzerinde otorite sağladı.

Kısa süre sonra delegeler top atışını dağıttılar. Açıkça, Almanlar Petrograd'daki devrimin sarsıldığını ve cephenin zayıfladığını sanmışlar ve bundan faydalanmaya çalışmışlardı. Ne var ki saldırıları kararlı bir direnişle karşılaştı. Çatışma önce çok şiddetlendi ama gece bir sona ulaştı. İnatla direnen topçular yaklaşık yaralı ve ölü olarak 1500 adam kaybettiler, ama tüm Alman saldırılarını geri püskürttüler. İlk olarak Bolşeviklerin tarafına geçen bu alaylar tarafından kayda değer bir sakinlik, mücadele yeteneği ve kararlılık sergilendi. Bu generallerin özel raporlarında şu satırlarla yer buldu:

> "30 Ekim'de birliklerin sabrı ve mücadele ruhu, her şeyden öte, yerlerini ısrarla savunmalarına ve keskin ve kararlı ataklarda bulunmalarına imkân sağladığını ortaya çıkarmıştır. 30 Ekim'deki çarpışmalar adamların çoğunluğu arasında büyük ölçüde heyecan ve sevinç yarattı."[44]

Bolşeviklerin orduyu parçaladığını ve askerlerin cepheyi tamamen terk etmelerinden sorumlu olduklarını kanıtlamak için karşıdevrimciler binlerce top kağıt harcadı! Anayasal Demokratlar Bolşeviklere bir yığın iftira atmış; Sosyalist Devrimciler iğrenç suistimallerde bulunmuşlar ve Menşevikler, ağızları köpürerek, küfürbazca suçlamalarda bulunmuşlardı. Bu, 1917 Ağustosunda Riga'da olanların tekrarıydı. Aylarca Anayasal Demokratlar, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler Riga'da askerler için basılan Bolşevik gazeteleri *Okopnaya Pravda* ve *Okopni Nabat*'a karşı iftira kampanyaları düzenlemişlerdi. Bolşevikleri, Almanların paralı ajanları olmakla, adamları ayrılmaya zorlamakla ve ihanet etmekle suçlamışlardı. Fakat Riga'nın Almanlara karşı savunulması gerektiğinde cesaretleri ile ortaya çıkıp şehri savunanlar, *Okopnaya Pravda* ve *Okopni Nabat*'taki yazılanlardan anlaşılacağı gibi Bolşeviklerdi. Bu göz ardı edilemez. Tüm gazeteler, Sosyalist Devrimci *Dyelo Naroda* hariç,

Savaş Bakanlığı sekreteri Savinkov'un –Sosyalist Devrimcilerden biri ve bir Bolşevik düşmanı– Riga'yı savunan Bolşevik alayların gösterdiği cesareti ve kararlılığı anlatan raporunu yayınladılar. Bu raporunda Savinkov şunları söylüyordu:

> "Olağanüstü bir gayretle savaşan Bolşevik alayları... (Riga yakınlarında) var, adamlarının yaklaşık olarak dörtte üçünü kaybettikleri halde, diğer alaylar en küçük bir düşman saldırısına bile karşı koymayı beceremediler."[45]

Almanlar, en iyi kuvvetlerini Riga'ya saldırmak için kullanmışlardı. Kuzey Cephesi birlikleri ağır bir atışa dayanmak zorunda kaldılar. Tüm birlik yok oldu. Kuzey Cephesi Komiser Yardımcısı Voytinski, basına, tüm gayretiyle savaşan askerlerin ciddi kayıplar verdiği ama düşmanın ilerlemesini durdurduğu yolunda açıklamalar yapmak zorunda kaldı.[46] Leh piyadeleri Riga'da olağanüstü bir kahramanlık gösterdi. Bitkin düşmelerine rağmen tekrar tekrar saldırdılar.

Sadece Voytinski değil, çeşitli cephelerdeki diğer Geçici Hükümet komiserleri de kendilerini, burjuva gazetelerin iftiralarını basında yalanlamak zorunda hissetmişlerdi. Böylece, Romanya Cephesi'ndeki ordulardan birinde komiser yardımcısı olan Lunçinski, gazetelerin Novoselista bölgesindeki Rus kuvvetlerinin geri çekildiği konusundaki saçma raporları basması karşısında bir bildiri yayınladı. Voytinski gibi Lunçinski de ağır silah atışları hazırlığından sonra sayıca üstün kuvvetle başlayan düşman saldırısını kabul etmek zorunda kaldı. Düşmanın gaz bombaları ateşlediği gerçeğine karşı askerler karşı saldırıya geçmiş, büyük kahramanlık ve cesaret sergilemişlerdi.[47] Ve bunlar Bolşevik etkisinin en güçlü olduğu alaylardı. Aynı şeyler Ekim Devrimi'nden çok önce Ağustosta da diğer cephelerde olmuştu.

Fakat Ekimde Bolşevikler iktidara geldi; burjuva savunucuları ordudan uzaklaştırıldı. Askerlere, mücadelenin amacı hakkında açık ve anlaşılır fikirler verildi. Ve dün burjuvalar lehine mücadelede yer almayı reddeden askerler, bugün Sovyet rejimi için savaşıyor ve ölüyorlardı. İktidarın halka devri askerlerin mücadele ruhunu ar-

tırmış ve son zamanda elde ettikleri Sovyet anayurdu için savaşma ilhamı vermişti.

Halk yığınları ile kara ve deniz kuvvetleri Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin başarısını, ülkenin Alman emperyalizmine yenik düşmesine karşı bir garanti sayıyorlardı. Birbiri ardına ihanetlerde bulunan, Riga, Esel ve Dağ'ı teslim eden ve devrimin bastırılması koşuluyla Petrograd'ı Almanlara teslim etmeye hazır olan Rus kapitalistlerinin ve toprak beylerinin açık ihaneti herkesin gözünü açtı. Halk kitleleri Bolşevikleri, ülkenin savunmasını organize edebilecek ve savaşı sona erdirebilecek tek güç olarak görüyordu. Lenin'in, "25 Ekim'den bu yana, bizler savunmacıyız" sözleri proleter devrim sonucunda kazanılan toprak ve özgürlüklerini savunmak amacıyla birlikler oluşturan tüm halkın duygularını ifade etti. Sayısız yayınlanmış ya da yayınlanmamış önerge, Kornilov'un generalleri tarafından aldatılmış tüm cephe, ordu, tümen ve birliklerdeki askeri birimlerden geçti. Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferinden önce ve özellikle ondan hemen sonra görevini yerine getirmeyen tek bir birlik yoktu. Bundan başka ordu, ülke savunmasında savaşacak yetenekteki komuta personelini tekrar kazanmaya çalıştı. Sovyet Hükümeti bunu başarabilmek için tüm gücünü kullandı.

Sovyet Hükümeti tarafından alınan ilk önlemlerden biri, kuvvetli bir ordu idaresi oluşturmaktı. Bu amaçla askeri uzmanların hatta en üst kademelerdekilerin bile ülkenin savunulması adına dürüstçe çalışmaları şartıyla hizmetinden yararlanmaya karar verdi. Böylece Geçici Hükümet'in tutuklanmasından iki gün sonra Savaş Bakanı General Manikovski ve Deniz Kuvvetleri Bakanı Amiral Verderevski, Peter ve Paul Kalesinden serbest bırakılarak her ikisine de ulusal savunma için çalışmaları önerildi. General Manikovski savaş bölümünde bir görevi kabul etti, daha sonra da Kızıl Ordu'da hizmet verdi. 30 Ekim'de Petrograd Sovyeti Askeri Devrim Komitesi, Petrograd Askeri Bölgesinin tüm kurmay subaylarına ve Savaş Bakanlığı ve Deniz Kuvvetleri Bakanlığı subaylarına görevlerine dönme emri verdi.[48] 27 Ekim'de Petrograd Garnizonu 10. Özel Alayı dev-

rimin başarısını kutlayan ve Sovyet rejimini tanıyan bir bildiriyi kabul etti. Bildiri şöyleydi:

> "İçinde herhangi bir içsel uyumsuzluk olmayan ve halka (demokrasiye) güvenen sadece böyle bir rejim, ülkenin ekonomik kaostan kurtulmasını ve Alman emperyalizminin yenilmesini sağlayabilir."[49]

Askerler, Ekim Sosyalist Devrimi'nin dipçiğinin Rus ve Alman emperyalizmine karşı yönlendirildiğini anladılar. Kendilerini haksız bir savaşa sürükleyen Rus burjuvazisiyle ve yaklaşık üç buçuk yıldır savaştıkları Alman milislerle çarpıştılar.

Proleter devrimin başarıya ulaşması için çabalar sürerken bile askerler içgüdüsel olarak, Rus burjuvaların gizlice Alman emperyalistlerle işbirliği yaptığını hissettiler. Devrim başarıya ulaştıktan sonra, Ruslar ve Almanlar arasındaki bir olası anlaşma ihtimali daha da büyüdü. Genç Sovyet Cumhuriyetine bir emperyalist saldırı öncelikle Almanya'dan bekleniyordu. Sonuç olarak, cephedeki asker yığınları sadece barış değil aynı zamanda Sovyet Rusya'nın herhangi bir saldırıyla karşılaşması ihtimaline karşı ordunun etkinliğinin ve canlılığının da korunmasını istiyorlardı.

Böylece yeni kurulan 2. Ordu Askeri Devrim Komitesi tarafından yayınlanan ilk emir, tüm bölümleri ve tüm yürütme personeli sorumlu oldukları işleri devam ettirmeye çağırıyordu. Devrimci Komite ordunun normal düzenini bozacak ve savaş gücünü azaltacak tüm etkenlere karşı gerekli önlemleri almak için tüm gücünü seferber etti.[50] Bundan kısa süre sonra 2. Ordu Kongresi, askeri operasyonların ve farklı birimlerdeki ordu yönetiminin, var olan birimler tarafından Ordu Askeri Devrim Komitesi komiserlerinin denetiminde yönetilmeye devam edeceğini onaylayan bir bildiri yayınladı.[51] Almanlarla ateşkes görüşmeleri başladığında Sovyet Hükümeti kara ve deniz kuvvetlerine şu emri gönderdi:

> "Bu son günlerde geri çekilmeyin. Sıkıntı ve açlığa rağmen tüm gayretinizle cephelere sahip çıkın. Zafer devrimci sadakatinize bağlı."[52]

Kara ve deniz kuvvetleri, barış sağlanıncaya kadar silahlar elde beklenmedik olaylara karşı hazırlıklı olmak gerektiğinin bilincindeydi.

2. Ordu'nun, 9. ve 50. tugaylarında, Grenaider tugaylarında olduğu gibi Bolşevikler kolayca nüfuz sahibi olmuştu. Ukraynalı milliyetçilerin Bolşevikleri engellemeye çalıştığı 9. Tugay'ın 5. Bölüğü'nde küçük bir direnme olmuştu.

27 ve 28 Ekim günleri 3. Sibirya Tugayı Kongresi yapıldı. Bu kongre delegeleri Ekim olaylarından önce seçilmişti. Kongrede oylar Bolşeviklerle uzlaşmacılar arasında eşit şekilde bölündü. Kongre "eşitlik tabanına" göre bir 'Tugay Komitesi' seçti. Ancak bu birim tamamen etkisiz kaldı ve Bolşevikler onu kapatmak zorunda kaldılar. Bu tugaylarda da gerçek iktidar Bolşeviklerin eline geçti.

31 Ekim'de ordu kongresine katılan adamlar tarafından seçilen Bolşevik delegeler Nesviz'de toplanmaya başladılar. Uzlaşmacı ordu komitesi kongrenin toplanmasını önlemeye çalıştı ama ne komite, ne komiser ve ne de ordu başkomutanı bunu sağlayacak güce sahipti. 1 Kasım'da Prens Radzivil Şatosunda başlayan kongre, 2. Ordu Askeri Devrim Komitesi'ni seçti ve orduda uygulanacak devrimci kanunlarla ilgili bir bildirge yayınladı.

Bu bildirgeyle tüm iktidar; kongrenin yürütme organı olan "Ordu Komitesi"ne verildi. Karşıdevrimci hareketler derhal durdurulacak ve isyancılar tutuklanacaktı. Yeni hükümeti tanımayı reddeden herkes tutuklanabilirdi. Geçici Hükümet Komiseri işten uzaklaştırılmış ve bu cephedeki "Kurtuluş Komitesi"nin ülkeye ve devrime ihanet ettiği ortaya çıkmış ve üyeleri aranmaya başlanmıştı. Tüm birlik komitelerine komutanlık kademeleri için aday belirleme hakkı verilmişti. Ancak seçimlerin üst komiteler tarafından onaylanması şartı isteniyordu. Politik liderlikler, kültürel ve eğitici aktiviteler ve her çeşit sivil aktiviteler için ordunun kullanımı ile ilgili sorular sadece komiteleri ilgilendiren işlerdi.

Bunlar 2. Ordu'da Ekim Devrimi'nin nasıl başarıldığının göstergesidir.

10. Ordu, Batı Cephesi merkezini ele geçirmişti ve karargâhı Molodeçno'nun küçük bir kasabasındaydı. Petrograd'daki ayaklanma haberi ulaştığında bu ordunun tavrı 4 Kasım 1917 tarihli *Pravda* gazetesinde 107. Troyski Alayı delegeleri tarafından şöyle tasvir ediliyordu:

"Devrim haberi 26 Ekim'de ulaştı. Bu haber coşkuyla ve alkışlarla karşılık buldu. Tüm alayın katıldığı bir miting yapıldı ve yeni hükümete tam destek veren bir önerge kabul edildi... 27 Ekim'de Kerenski'nin Petrograd'ı ele geçirdiğine dair, ve buna istinaden de Askeri Devrim Komitesi'nin desteklenmemesini ve de Bolşeviklerin derhal tutuklanmasını isteyen başka bir telgraf geldi. Fakat bu telgrafa kimse inanmadı."[53]

Günler öncesinde, 107. Troyski Alayı iktidarın Sovyetlere geçmesi gerektiğini belirten bir önerge kabul etmişti. Bu alay delegeleri, bu birlikteki 105. 106. ve 108. Alay gibi diğer birçok alayı ziyaret etmiş ve bu önerge için destek sağlamaya çalışmışlardı. Her yerde askerler istekle bu önergeye verdikleri desteği dile getirmişlerdi. Şok taburunda bile askerlerin büyük bir çoğunluğu bu önergeyi destekledi, sadece küçük bir azınlık protesto ederek delegelerin tutuklanmasını istedi.

Önergenin bir kopyası, delegeler bunu II. Bütün Rusya Kongresine götürür diye 27. Bölük Komitesi'ne gönderildi. Başta Bölük Komitesi önergeyi kabul etmeyi reddetti, fakat delegeler, önergeyi kendilerinin kongreye götüreceği tehdidinde bulununca kabul etmiş göründüler. Önergenin bir kopyasını aldılar ama kongreye göndermediler.

Ekim Devrimi'nin arifesinde, 27. Birlik ve 10. Ordu'nun diğer birimlerinde durum buydu. O zamana kadar askerler ve uzlaşmacı 'Birlik Komiteleri' arasında ipler kopmuştu.

Petrograd'daki ayaklanma haberini almaları üzerine 10. Ordu Ordu Komitesi, Hükümet Komiseri ile birlikte devrimin sonu hakkında kehanette bulunan bir manifesto yayınladı. 28 Ekim'de alay, birlik ve tugay komiteleri temsilcilerinin, daha doğrusu bu komitelerin çoğunluğunun uzlaşmacı olduğu üst kademe memurlarının katıldığı bir konferans Molodeçno'da toplandı. Fakat katılımın böyle olduğu bir konferansta bile yaklaşık 50 delege Bolşevikler lehine oy kullandı. Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler 100 oy aldılar. Temsilcilerin küçük bir bölümü "tarafsız" kaldı ve tüm oylamalarda çekimser kaldılar.

Konferans oldukça fırtınalı geçti. Bolşevikler Sovyet rejiminin ve Sovyetler II. Kongresi tarafından kurulan hükümetin mutlak bir şekilde tanınmasını talep ettiler. Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler ayaklanma aleyhinde konuşarak, Petrograd "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"nin iktidarın tek kaynağı olarak kabul edilmesini ve yeni bir hükümetin kurulmasının bu komiteye bırakılınasını önerdi. Bolşevikler önergenin hazırlanması için oluşturulan Uzlaştırma Komitesi'nde temsil edilmeyi reddedip konferanstan ayrıldılar. Bundan sonra uzlaşmacılar önergelerini geçirip diğer delegeler arasından kendilerini destekleyen 14'üyle Ordu Komitesi'ni seçtiler. Bu konferans, ordu komitesine bir "Özgürlük ve Devrim Kurtuluş Komitesi" kurması ve "Batı Cephesi'nin benzer komitesiyle" yakın ilişkiye geçme talimatı verdi.

Fakat 10. Ordu'daki devrimci olayların gelişiminin kimse farkında değildi. Batı Cephesi'ne gönderilen gizli bir mektuptan şunları öğreniyoruz:

> "29 Ekim'de 2. Sibirya Tüfekçi Birliği Kışla Komitesi, kışla telefon ve telgraf ofislerinde kontrolü ele geçirdi. Komiserler ve Komite imzalı telgraflar yok edildi. Birlik komutanları ve Kışla Komutanı tutuklandı fakat kısa süre sonra serbest bırakıldılar."[54]

Alaylarda ve birliklerde olaylar çok hızlı gelişti. 7 Kasım'da 10. Ordu III. Kongresi üçte ikisinin Bolşevikleri desteklediği 600 delegenin katılımıyla Molodeçno'da başladı. Başkanlık seçimleri sırasında 326 oy Bolşeviklere ve 183 oy Menşevik ve Sosyalist Devrimcilere verildi. Böylece 8 Bolşeviğe karşı sadece 4 uzlaşmacı seçildi. Kongre açıkça delegelere gözdağı vermeye çalışan eski Ordu Komitesi Başkanı Menşevik Peçerski tarafından açıldı:

> "Farkında mısınız? Sona geldik, ülke yok oluyor. ... Bizden önce demiryolu trafiğinin kesilmesi olasılığı, merkezden izole olma, açlık, isyan ... anarşi ve felaket, ülkenin kesin sonu."[55]

Sindirme politikası artık geçerli değildi. Farklı birimlerden delegeler ardı ardına ayağa kalkıp, kendi birimlerinin tamamen yeni kurulan rejimin tarafında olduğunu belirterek ellerine geçen talimatları okudular. Bu talimatlar eski Ordu Komitesi'nin derhal tasfiye

edilmesini isteyen talepleri dile getiriyordu. Talepler öyle kuvvetliydi ki eski komite yeni bir komite seçilmeden önce istifasını Kongre başkanlığına vermek zorunda kaldı.

Kongre, Sovyet rejimini tanıyan ve Halk Komiserleri Konseyi'ne tam destek verilmesini vaat eden bir önergeyi kabul etti.

Gündemdeki son madde yeni bir Ordu Komitesi seçimiydi. Seçim sonuçları Bolşeviklerin liderliğini kesinleştirdi. İlk etapta ordudaki karşıdevrim izleri yok eden bir Askeri Devrim Komitesi kuruldu. Buradaki direnişleri Batı Cephesi'ndeki diğer ordulardan daha güçlü olan uzlaşmacılara karşı mücadele başlatıldı. Birliklerden herhangi bir destek bulamayan komuta personeli az çok pasif kaldı.

Ekim günlerinde 3. Ordu'daki durum, Kuzey Cephesi'ndeki 1. Ordu'dan farksızdı. 3. Ordu Komitesi üyelerinin çoğunluğu "Sol" Sosyalist Devrimci kanattandı. Petrograd'daki ayaklanma haberi alınır alınmaz, komite, askerleri sakin olmaya çağıran bir bildiri yayınladı fakat bu ordunun birçok birimi halihazırda Bolşevik önergelerini kabul etmişti.

Batı Cephesi Karargâhı Askeri Politik Bölümünün gizli bir raporunda şöyle yazılmıştı:

> "Tamamen Bolşevizm kokan bu önergenin renkleri Bolşevik ajitasyonunun boş olmadığını gösteriyor ve birlikler arasında oldukça yoğun bir Bolşevik ayaklanma hazırlığı var."[56]

Diğer bir raporda 3. Ordu'ya bağlı 15. Tugay'a hakim olan devrimci havaya özel bir ithamda bulunulmuştu. Raporda şunlar belirtiliyordu:

> "Askerlere yeni ulaşan son olaylar hakkındaki söylentiler ciddi karışıklıklar yaratacağa benziyor, yığınlar Bolşevik ajitasyonuyla çökertilmiş durumda ve her türlü propagandadan etkileneceğini de kanıtlamış durumda. Tugay ve birlik komiteleri Geçici Hükümet'e, Kerenski ve burjuvalara düşman."[57]

Proleter devrim tarafına ilk geçenlerden biri de 15. Tugay'ın 6. Birliği'ydi. 6. Birlik Komitesi'nin 29 Ekim'de gerçekleşen genel bir toplantısında iktidarın Sovyetlere geçişini kabul eden bir önerge kabul edildi. Bu önerge 22. 23. ve 24. Alaylar ile Mühendisler Bölüğü ve Topçu Birliği tarafından da kabul gördü.

3. Ordu'nun 35. Tugay'ında Ekim olaylarının gelişimi daha çalkantılı oldu. Bir Bolşevik Askeri Devrim Komitesi, Ekim Sosyalist Devrimi'nin daha ilk günlerinde kurulmuştu. Bu komite uzlaşmacı tüm ilişkileri koparmış ve tugay subayları ve komutanları üzerinde derhal kontrol kurmuştu. Böylece, 55. Piyade Birliği Komutanı görevini bir erin gözetiminde yerine getirdi. Kerenski'nin telgrafları ya geri gönderilmiş ya da içeriğini çürüten bir notla yerine ulaştırılmıştı.

Ordu Başkomutanı General D. P. Parski isyancı tugaylara karşı cezai bir işlem yapmak istedi ve bu amaçla 3. Ordu'nun arka cephesinde konuşlanan 2. Türkistan Kazak Birliği'nden iki tugay ve üç alayı bu işle görevlendirdi. Bu birliğin az çok sadık olduğu sanılıyordu, ve onun yardımıyla komutan "düzeni" yeniden sağlamayı umuyordu. Fakat bu düşündüğünden çok daha zordu.

2 Kasım'da 3. Ordu'nun II. Kongresi bu ordunun karargâhının bulunduğu Polotsk'da yapıldı. Bu kongre, uzlaşmacı Ordu Komitesi tarafından ordudan destek sağlanabilir umuduyla toplanmıştı, ama delegelerin çoğunun Bolşevik olduğu anlaşıldı. Bu kongrenin başkanlığına 4 Bolşevik, 3 Sosyalist Devrimci, 2 Menşevik ve 1 Maksimalist Sosyalist Devrimci seçildi.

Kongre açılmadan önce 1 Kasım'da genel bir bildiri taslağı oluşturması amacıyla bir Uzlaşma Komitesi kuruldu.

Bu komite her politik grubun dört temsilcisinin bulunduğu 16 üyeden oluşuyordu –Bolşevikler, Menşevikler, Sosyalist Devrimciler ve Maksimalist Sosyalist Devrimciler–. Komite neredeyse tüm gece ve izleyen gün çalıştı. Sonunda Maksimalist Sosyalist Devrimciler komiteye kendi önergelerini vereceklerini söyleyerek komiteyi terk ettiler. Grubun geri kalanı barış ve toprak reformu ve Sovyetler II. Kongresinin diğer kararları ve Halk Komiserleri Konseyi'nin yasama gücü üzerinde bir karara vardılar, bununla birlikte hazırladıkları önerge de "demokrasinin iki kampı arasında uzlaşmayı temel alan bir Birleşik Sosyalist hükümetin" kurulmasını içeren bir madde de vardı.

Daha sonra kongrede farklı birimlerde bulunan haberciler kendi seçmenlerinden aldıkları talimatları okudular. Hiçbiri, Geçici Hükümet'in lehinde konuşmuyordu. Ordu, Bolşeviklerin tarafındaydı. Bolşeviklerle müzakerelerinde uzlaşmacıların sergilediği "yatıştırıcı tavır" kolayca açıklanabilirdi. Ordunun desteğinden yoksun olduklarından "demokrasinin iki kampı arasında anlaşmayı" sağlamak için böyle bir manevra yapmak zorundaydılar. Fakat 3. Ordu'daki Bolşevikler, böyle bir anlaşma taraftarı gibi görünseler de, birliğe yönelik bu gibi eğilimlere hiçbir şekilde kanmamışlardı. Bolşevik grup sözcüsü şunları söyledi:

> "Programımız; Sovyet iktidarı. Biz demokrasinin sağ kanadını kabullenmeye hazırlandık, fakat biz devrimi derinleştirmek ve yaymak amacımızdan bir adım bile geri çekilmeyeceğiz."[58]

Sonunda Uzlaştırma Komitesi tarafından hazırlanan önerge küçük bir grup Maksimalist Sosyalist Devrimci dışında tüm gruplar tarafından desteklendi. Bundan sonra kongre, o andan itibaren ordudaki tüm yetkinin Ordu Komitesi'ne geçtiğini açıklayan bir önergeyi de kabul etti.

Yeni Ordu Komitesi'nde Bolşevikler 30, Sosyalist Devrimciler 22, Menşevikler 4 ve partisiz sosyalistler 6 sandalye aldı. 1 Bolşevik başkan olarak seçildi, ve 1 Sosyalist Devrimci (eski Ordu Komitesi başkanı), 1 Menşevik ile 1 Bolşevik de başkan yardımcısı olarak seçildiler. Kongrenin emriyle Ordu Komitesi tüm grupların kongredeki gücü oranında temsil edildiği bir Askeri Devrim Komitesi oluşturdu.

Askeri Devrim Komitesi, ordu başkomutanını kendi onayları olmadan hiçbir emir vermemesi hakkında bilgilendirildi. Başkomutan bu kontrola karşı etkin anlamda hiçbir direniş göstermedi.

Kongrede ulaşılan partiler arası anlaşma kısa sürede bozuldu. Ordu Komitesi'nin ilk toplantılarından birinde devrimci kuvvetleri Minsk'e gönderme konusu ortaya atıldı; Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler hararetle buna karşı çıktılar. Yapılan oylamada 33 oy önerge lehinde ve 24 oy ise aleyhte kullanıldı. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, birliklerin dağıtım kararını "Ordu Kongresi ka-

rarlarıyla çatıştığı" ve iç savaşa neden olabileceği savıyla protesto ettiler. Kısa süre sonra uzlaşmacılar tam bir devrimci çizgide ilerleyen Askeri Devrim Komitesi'ni terk ettiler.

Ordu hızlı bir şekilde Bolşevikleşiyordu. 18 Kasım'da Askeri Devrim Komitesi, Almanlarla barış görüşmelerine girmeyi red eden ordu başkomutanı Genèral Parski'nin görevine son verdi. Subay şefi Lebedev ve Polotski Garnizon Şefi Neçayev'in de görevine son verildi. Ordu Komitesi Başkanı ve bir Bolşevik olan Asteğmen Anuçin ordu başkomutanlığına atandı ve Motor Nakil Birliği'nde er olan Çudkov ise garnizon şefliğine atandı. Askeri Devrim Komitesi'nin komiserleri Genelkurmay'daki çeşitli bölümlerde göreve getirildiler. Böylece Ekim Devrimi 3. Ordu'ya taşınmış oldu.

Batı Cephesi'nin merkezi ve Cephe Genelkurmayı'nın merkezi Minsk'te, Petrograd'daki olayların haberi aynı gün yani 25 Ekim'de alındı. Tamamen Bolşeviklerden oluşan Minsk Sovyeti Yönetim Kurulu derhal şehirdeki iktidarı ele geçirdiklerini belirten 1 no'lu emri yayınladı.

Aynı gün saat 2'ye kadar bu emir tüm şehre postalandı. Aynı zamanda hapishanelerde ve muhafız odalarında tutuklu bulunan tüm Bolşevikler serbest bırakıldı ve bunlar Petrograd caddesindeki Sovyet binasının önünde toplandılar. Gözaltındayken bir mücadele birimi oluşturmuşlardı, fakat silahları yoktu. Biraz sonra makineli tüfekler, tüfekler ve gerekli diğer malzeme cephane depolarından sağlandı ve serbest bırakılan Bolşevikler, şehirdeki tüm nöbet yerlerini işgal eden 1. Devrimci Minsk Sovyet Alayı olarak bilinen birime katıldılar. Sovyet; posta ofisine, telgraf ofisine ve diğer kamu ofislerine komiserlerini atadı.

Kimse Minsk Sovyeti'nin otoritesine karşı çıkmaya cesaret edemedi. Cephe Komitesi, Şehir Duması ve diğer birimler etkisiz hale getirildiler. En tehlikeli olan cephe karargâhında bile Sovyet tarafından atanan komiserleri soğukkanlılıkla kabul ettiler.

Cephe karargâhında operasyonu engellemek istemeyen Minsk Sovyeti 26 Ekim'de şu emri yayınladı:

"Yürütme Komitesi, cephedeki tüm birlikleri ve yerel garnizonları

> Batı Cephesi Başkomutanı General Baluyev tarafından yayınlanan tüm askeri emirlere tamamen uymaya çağırır. Batı Cephesi Genelkurmayı'nın eylemlerinin politik yönü İşçi ve Asker Vekilleri Minsk Sovyeti tarafından kontrol edilecektir."[59]

Aynı günün akşamı Minsk'te A. Myasnikov'un başkanı olduğu bir Batı Bölgesi Bolşevik Askeri Devrim Komitesi oluşturuldu.

Kerenski'nin Petrograd'a yürüyüşü Minsk'teki karşıdevrimin harekete geçmesi için bir sinyal görevi gördü. Karşıdevrim hareketlerin merkezi Batı Cephesi Komitesi'ne kaydı. 27 Ekim'de Minsk'te, cephedeki Geçici Hükümet Komiseri ve Cephe Komitesi üyesi olan Menşevik Kolotuhin önderliğinde bir "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Batı Cephesi Komitesi" kuruldu. Bu komitenin kurulmasından kısa süre sonra silahlı devriyeleri şehirde görünmeye başladı ve Askeri Devrim Komitesi nöbet noktalarının kendilerine verilmesini istediler. Sosyalist Devrimciler bir bildiri yayınladı ve bunu tüm şehre yaydı. Öğleden sonra saat 3'te Kazaklar geldi ve sokaklar ile halk meydanları diğer süvari birimleri tarafından işgal edildi. Toplar ve makineli tüfekler Svoboda meydanına yerleştirildi. Vahşi bir çarpışmanın olması kaçınılmaz görünüyordu.

Karşıdevrimin askeri güçleri tahminen 20 bin kişiydi. "Kurtuluş Komitesi" emrindeki Kafkas Süvari Birliği'ni, Polonyalı Lejyoner Kolordusu'nu ve diğer birlikleri Minsk yakınlarına yerleştirdi. Buna karşılık olarak Bolşevikler 2 bin kişilik 1. Devrimci Minsk Sovyet Alayı'nı ve çoğunlukla demiryolu işçilerinden oluşan küçük bir Kızıl Muhafız birliğini toplayabildiler. Yerel garnizon birimlerinden sadece uçaksavar batarya mürettebatı tamamen Bolşeviklerin tarafındaydı. Minsk Sovyeti şehirden 100 km uzaklıktaki cepheden yardım almada başarılı olamadı.

Takip eden olaylar "Kurtuluş Komitesi" kuvvetlerinin tahmin edilen sayıdan daha az olduğunu ortaya koydu fakat kesinlikle Minsk Sovyeti'nin kuvvetlerinden daha fazlaydılar.

"Kurtuluş Komitesi", Askeri Devrim Komitesi'ne tam teslimiyetlerini isteyen bir ültimatom verdi. Ültimatomu alır almaz Bolşevik Bölgesel Merkez Konferansı toplandı. Konferansın karşısına çıkan

alternatif; ya ültimatomu reddetmek ve mevcut kuvvetlere güvenerek eşit olmayan bir savaşa girmek ya da cepheden yardım gelmesi için zaman kazanmak amacıyla "Kurtuluş Komitesi" ile müzakereye girmekti. Minsk Bolşevikleri ikincisini seçtiler. Müzakereler başladı ve sonuç olarak şu koşullardan oluşan bir anlaşmaya varıldı:

> "1. 'Kurtuluş Komitesi' Petrograd ve Moskova'ya silahlı birimler gönderme fikrinden vazgeçecek ve bu tür birliklerin Minsk'ten geçmesine izin vermeyecek.
>
> 2. 'Kurtuluş Komitesi' Minsk Sovyeti'nin politik tutuklular için çıkardığı genel afı silahsızlandırma koşulu ile tanıyacak.
>
> 3. Minsk Sovyeti "Kurtuluş Komitesi"ne iki temsilci görevlendirecek.
>
> 4. "Kurtuluş Komitesi" Batı Cephesi bölgesindeki iktidarı geçici olarak üstlenecekti."[60]

Toplar ve silahlar meydandan geri çekildi. Askeri Devrim Komitesi, nöbet noktalarını 2. Kafkas Süvari Birliğine bıraktı ve Sovyet binalarından fazla uzakta olmayan barakalardaki karargâhına yerleşti. Şehir kendini "Kurtuluş Komitesi"nin ellerinde buldu. Her iki taraf da alınan önlemlere bağlı kalmadı. Birliklerin Moskova ve Petrograd'a gönderilmesini önleme görevini üstlenen "Kurtuluş Komitesi" buna uymadı. Aynı zamanda cepheden gelen haberler "Kurtuluş Komitesi" için hiç de cesaret verici değildi. Birlikler ve kolordular birbiri ardına Geçici Hükümet'e karşı olan güvensizliklerini ve Sovyet rejimine karşı olan sadakatlerini dile getiriyorlardı. Güvendikleri zemin uzlaşmacıların ayaklarının altından kayıp gidiyordu. 1 Kasım'da yapılan "Kurtuluş Komitesi" toplantısında 2. Ordu Grenadier Kolordu Kongresinin bir temsilcisi ortaya çıkarak, "Kurtuluş Komitesi"nin Batı Cephesi'ndeki faaliyetlerini lanetledi ve yeni hükümetin kurulmasına ön ayak olan devrimin tanınmasını talep etti. Eğer bunu yapınazlarsa "Kurtuluş Komitesi"nin kuvvet kullanılarak kapatılacağı tehdidinde bulundu. Temsilci, bu taleplerin yerine getirilmesi için kolordunun tüm önlemleri aldığını belirtti.[61]

Önergeler, cephenin Minsk Bolşeviklerinin yardımına gelmesinin tek şekli değildi. 2. Ordu tarafından Minsk Sovyeti'nin yardım

talebi alınır alınmaz ordunun Askeri Devrim Komitesi, Grenadier Kolordusu'nun emrinde ve Kvoyevo'daki yan demiryolu hattında bulunan zırhlı bir treni Minsk'e göndermeye karar verdi. Proligin adında bir komite üyesi treni yola çıkarmakla görevlendirildi. 29 Ekim sabahı Proligin yan hatta gitti ve Minsk yönüne hareket etmek için ayarlamalarda bulundu. Buna karşı çıkan subay ve makinistler tutuklandı ve Proligin treni kendi kullandı.

Tren, vagonların patlama tehlikesi olduğundan yavaş ve ihtiyatlı bir şekilde hareket ediyordu. Negoreloye istasyonunda, Minsk "Kurtuluş Komitesi"nden bir delegasyon treni karşılamaya geldi ve askerleri daha fazla ileri gitmemeye ikna etmeye çalıştı. Fakat başarısız oldular. Tren yoluna devam etti. Bundan dolayı Minsk "Kurtuluş Komitesi" bir işçi çetesine demiryolu raylarını sökmelerini emretti. Yolların üzerinde işçiler neler olduğunu öğrendiler ve ustabaşılarını tutukladılar; ve "Kurtuluş Komitesi" delegasyonu Negoreloye'den dönüşlerinde Fanipol istasyonunda tutuklandı.

Zırhlı treni ele geçirmek için yapılan her iki teşebbüs de sonuçsuz kaldı. Bu açığa çıktığında "Kurtuluş Komitesi" başkanı Menşevik Kolotuhin, Zavadski adındaki Batı Cephesi kurmay subaylarından biriyle beraber trenin gittiği istikamette arabayla kaçtı. 712. Verst noktasında durdular, dışarı çıkarak demiryolu hattına doğru yürüdüler. Toprak setin üzerinde patlayan bir bombadan çıkan beyaz bir bulut yükseldi. Bunu fark eden işçiler oraya doğru koştular. Kolotuhin ve Zavadski arabalarını ve aletlerini bırakarak telaşla ormana doğru kaçtılar. Olay yerine gelen işçiler rayların parçalandığını gördüler. Karşıdevrimcilerin treni enkaz haline getirme planları tren çoktan bu noktadan geçtiği için başarısızlıkla sonuçlandı. 1 Kasım gecesi zırhlı tren Minsk'e vardı. Onu, yine II. Ordu tarafından gönderilen 60. Sibirya Alayı izledi. Bu birimlerin gelişi "Kurtuluş Komitesi"nin Minsk'teki saltanatına son verdi.

Minsk Sovyeti toplantısı tiyatroda yapıldı. Baş konuşmacı Sovyet rejiminin lehinde bir önerge veren Yoldaş Myasnikov'du. Binlerce el onun lehine havaya kalktı. Gerçek kuvvetler tarafından destek-

lenen Bolşevik Askeri Devrim Komitesi kendini Batı Cephesi yetkili hükümet merkezi olarak ilan etti.

"Kurtuluş Komitesi"ni destekleyen Minsk'te kısa süreli de olsa iktidarı ele geçiren Cephe başkomutanı General Baluyev, Bolşeviklerle anlaşmaya hazır olduğunu açıklamak zorunda kalmıştı. Bununla ilgili olarak Minsk'teki olayın katılımcılarından biri olan Bolşevik Kamenşçikov şunları dile getiriyordu:

> "Baluyev'in mektubuna cevap olarak Askeri Devrim Komitesi ondan şu taleplerde bulunmaya karar verdi: Piyadeler derhal Minsk'ten çekilmeli. Albay Kamenşçikov Minsk ve çevresindeki birliklerin başına getirilmeli ve şehir komutanı olmalı...
>
> Baluyev biri hariç tüm istekleri kabul etti: Beni Minsk ve çevresindeki birliklerin komutanı olarak atamayı reddetti. Bu görevi Askeri Devrim Komitesi'nin emriyle aldım."[62]

Minsk'teki birliklerin ilişkileri değişime uğradı. Bolşevik propagandası sonucunda Kafkasyalı Süvari Birliği karşıdevrimi desteklemeyi reddetti. Cephe komiseri ve "Kurtuluş Komitesi" başkanı Menşevik Kolotuhin'in zırhlı treni yok etme teşebbüsü bu komiteyi gözden düşürdü. 4 Kasım'da Kolotuhin'in kendisi tutuklandı.

Böylece Sovyet rejimi Batı Cephesi'nin merkezi Minsk'te zafer kazandı.

Batı Cephesi'nin yakınındaki Orşa, Smolensk ve Vyazma gibi diğer birçok nokta proleter devrimin başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynadı.

Önemli bir demiryolu kavşağı olan Orşa, Genel Karargâh'la Petrograd ve Minsk ile Moskova arasındaki direkt hat üzerindeydi. Genel Karargâh Orşa'ya sıkıca bağlıydı. 2. Kuban Kazak Birliği'nin şehrin çevresini elinde tutması tesadüf değildi; görevleri bu önemli noktadaki Genel Karargâh'ın emirlerinin yerine getirilmesini sağlamaktı. Ekim Sosyalist Devrimi'nin ilk günlerinden itibaren Petrograd ve Moskova yönünden birlikler proleter devrimi bastırmak için buraya gelmişlerdi. İşçi ve Asker Vekilleri Orşa Sovyeti, uzlaşmacı Sosyalist Devrimciler, Menşevikler ve Bundcuların kontrolündeydi.

Ekim günleri boyunca Bolşeviklerin Orşa'daki durumu oldukça kötüydü. 6 Ekim'de yapılan Orşa Sovyetleri Yürütme Komitesi'nin bir toplantısında şehir komutanı Albay Şebalin şunları söyledi:

> "Petrograd'daki Bolşevik ayaklanması kısa süre sonra bastırılmış olacak. Tüm önemli noktalar Kadetler tarafından ele geçirilmiş durumda. Orşa'da meydana gelebilecek tüm ayaklanmaları bastırırız."

Buna yanıt olarak durumu protesto eden Bolşevik sesleri duyuldu: "Onu dışarı atın! Buradan uzaklaştırın!"

Albayı, milis şefi Menşevik İvanov izledi. Kötü niyetle Bolşeviklerin tarafına bakarak konuşmasına başladı:

> "Benim emrimle milisler bugün demiryolu istasyonunu işgal ettiler. Makineli tüfekler gerekli noktalara yerleştirildi. Hiçbir Bolşevik isyanına izin veremem..."

Kuban birliğinden bir Kazak subayı, uzlaşmacıları, Kazakların tamamen onların tarafında olduğuna ikna etti.

Sovyet, bir "Kurtuluş Komitesi" kurulması yönündeki teklifi kabul etti. Şehir Duması temsilcileri de bu komiteye dahil edildiler, bunun üzerine Orşa Valisi, tecrübeli Bolşevik P. N. Lepeşinski istifa etti.

Bolşevikler fabrikalarda ve garnizon birimleri arasında etkin bir şekilde faaliyetlerde bulunuyorlardı. Sovyet'in yeniden seçilmesi talebinde bulundular ve uzlaşmacılar bunu duymayı reddettiklerinde yeni seçimler resmi onay olmadan yapıldı.

27 Ekim'de Bolşeviklerin şimdiye kadar olmadığı kadar büyük bir çoğunlukta temsil edildiği bir Sovyet toplantısı yapıldı. Oldukça fırtınalı geçti. Uzlaşmacılar yeni seçilen vekilleri tanımayı reddettiler.

Bolşevikler ertesi günü, yani 28 Ekim'i fabrikalarda ve garnizon birimlerinin arasında geçirdiler. Uzlaşmacıların seçimleri engelleme teşebbüsleri sonuçsuz kaldı. Cephane deposunda Bolşevik karşıtı bir subay neredeyse adamları tarafından linç ediliyordu; Bolşevikler onu ölümden kurtardı.

Yeni seçilen İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti aynı gün toplandı. Toplantıda tek bir uzlaşmacı bile yoktu. Menşevikler, Sosyalist

Devrimciler ve Bundcular eski Sovyeti topladılar. Yeni Sovyet'in bu ilk toplantısında derhal tüm garnizon birimleriyle irtibata geçen ve bu birimlere komiserlerini atayan bir Askeri Devrim Komitesi kuruldu. Komite istasyona gelen trenleri gözetlemeleri için asker gönderdi.

Orşa'da bir Askeri Devrim Komitesi kurulduğunu öğrenen Minsk "Kurtuluş Komitesi", Sağ Sosyalist Devrimci Makareviç'i Orşa kavşağına komiser olarak atadı. Makareviç derhal tutuklandığı Orşa'ya 29 Ekim'de vardı.

Bu arada Bolşevik etkisindeki 623. Piyade Alayı'nı taşıyan iki birlik treni Orşa'ya geldi. Askeri Devrim Komitesi onları istasyonda durdurdu ve adamları şehirde muhafızlık görevini üstlenmeye ikna etti. Bu askerlerin yardımıyla Kuban Kazak Birliği kontrol altında tutuldu. Daha sonra Bolşevikler Kazak erleri kendi taraflarına çektiler.

Karşıdevrimcilerin durumu tehlikeye girmişti. 31 Ekim'de birliklerin Kerenski ve Krasnov'a yardım için kuzeye gitmesini sağlama görevi verilen Kuban Kazak Birliği Komutanı Nikolayev, Genel Karargâh'a şu telgrafı gönderdi:

> "Bolşevik Komitesi şehre 623. Piyade Alayı'nın bir bölüğünü getirdi, iki birlik treni hâlâ istasyonda bekliyor. Bu Bolşevik kuvvetin büyük silahlı birimleri şehirde özellikle 10 Kazak'ın işgal ettiği Telgraf Ofisinin etrafında devriye geziyordu. Yarın tüm kamu binalarını işgal etmeye ve bugün reddettiğim taleplerini zorla bana yaptırmaya niyetliler. Emrimde onlara karşılık verecek herhangi bir kuvvet yok; Minsk'ten yola çıkan süvari birliği henüz gelmedi; zırhlı araç gönderilmesi iyi olur."[63]

623. Alay'ın adamları Minsk'ten Smolensk'e giden 300 Sibiryalı Kazağı esir aldı.[64]

1 Kasım'da, 26 Ekim'de övünerek "her ayaklanma teşebbüsünü ezip geçeceğini" belirten şehir komutanı Albay Şebalin, Duhonin'e şu telgrafı yolladı:

> "Orşa'da durum kritik. 1 Kasım sabahı Uzlovaya istasyonu ve şehir, Bolşeviklerin eline geçmiş olacak. Tüm otoritelere ültimatomlar

gönderildi. Dragonlar henüz gelmediler, hiçbir şekilde karşı koyacak güçte değilim. Tüm piyade alayı, istasyondaki bir trende ve bu gece bu alaydan bir bölük şehre doğru yürüyüşe geçecek. Durumu kurtarmak için saat 8'e kadar 4 zırhlı araç ve bir batarya gönderin. Çok kaygılı olduğum için aradaki otoriteler üzerinden telgraf yolluyorum."[65]

Fakat telgrafın hiçbir yararı olmadı. Bolşevikler şehri tamamen kontrol altına almışlardı. Orşa Askeri Devrim Komitesi, cepheden gelen karşıdevrim kuvvetlerin dağıtımını engellemişlerdi. Bolşevikler birlik trenlerini durdurmak için her türlü aleti onardılar. Birliklerin bir kısmını kendi taraflarına çektiler, diğerlerinin silahlarına el koydular. Eğer kuvvete başvurulursa kan dökülmesine neden olunacağı tehdidiyle, trenler istasyonun arkasından raydan çıkarıldı ve sadece boşaltmanın değil adamların bile vagonlardan çıkmasının imkansız olduğu bir şekilde bırakıldı..Bu yan hatlarda bir gün bir gece kaldıktan sonra askerler, komutanlarına, onları "istediği herhangi bir yöne" göndermesi için yalvardılar.

Smolensk, Minsk ile Moskova arasındaki direkt hat üzerindeydi. O zamanlar burası Minsk Askeri Bölge Karargâhı'ydı ve General Leşç'in komutası altındaydı. Geçici Hükümet'in bölge komiseri kısa süre önce Kaluga İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'ni dağıtan, Galin'di. Şehir, birliklerle ve Batı Cephesi Ordu İdaresi subaylarıyla doluydu. En güvenilir kuvvetler bölge Genelkurmayı etrafında yoğunlaşmıştı. Garnizon birliklerinin büyük bir bölümü Bolşeviklerin tarafındaydı.

26 Ekim'de Petrograd'daki ayaklanma haberi alınır alınmaz Smolensk Sovyeti toplandı. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler Sovyet'in ayaklanmayı lanetlemesi talebinde bulundular fakat teklifleri büyük bir çoğunlukla reddedildi. Bunun üzerine Sovyeti terk ettiler ve tüm karşıdevrim kuvvetlerin toplandığı Şehir Duması'na gittiler. Aynı gün Şehir Duması Smolensk "Kurtuluş Komitesi"nin kuruluşunu açıkladı. Sovyet'te kalan Bolşevikler; 4 Bolşevik, 2 "Sol" Sosyalist Devrimci ve 1 Anarşistten oluşan bir Askeri Devrim Komitesi kurdular.

Kısa süre sonra Askeri Devrim Komitesi, Askeri Bölge Karargâhı'nın Kazaklara, Sovyet'e karşı bir saldırı hazırlığında bulunma emri verdiği haberini aldı. Bolşevikler daha önce valinin evi olan binaları tahkimat yaparak bahçeye üç adet havan topu yerleştirdiler. Telefon santrali personeline güvenmeyen Bolşevikler, Sovyet'e en sadık birim olan topçu birliği ile bir arazi telefon hattı sayesinde irtibata geçtiler. Bir askeri muhafız Sovyet binalarında görevlendirildi ve makineli tüfekler pencerelere yerleştirildi.

"Kurtuluş Komitesi" şehirde sıkıyönetim ilan etti. Kazaklar ve zırhlı araçlar sokaklarda devriye geziyordu. Devriyeler aynı zamanda şehrin eteklerindeki yollara da yerleştirilmişti.

Askeri Devrim Komitesi başkanının imzasını taklit ederek "Kurtuluş Komitesi"ndeki Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler havacılık depolarından 41 makineli tüfek aldılar. Bu "başarı" uzlaşmacıları cesaretlendirdi ve derhal diğer birliklere gittiler ama gittikleri her yerde red cevabıyla karşılaştılar. Hafif toplar birliğindeki Sosyalist Devrimci ve Menşevik heyecanı subayların tutuklanması ile sona erdi... Bunun üzerine Bolşeviklere sadık olan birimlerin moralini bozmak için bir teşebbüste bulundular. Bu sonla bazı bilinmeyen kişiler çok miktarda alkolü ağır toplar birliğine gönderdi, fakat askerler arasında başlayan içki alemi Bolşevikler tarafından kısa süre sonra durduruldu. Şehirdeki atmosfer gittikçe gerginleşiyordu ve kaçınılmaz sonun yaklaştığı açıktı.

30 Ekim akşam saat 8'de Smolensk Sovyeti'nin tam katılımlı toplantısı başladı. Petrograd'daki Sovyetler II. Kongresinden dönen "Sol" Sosyalist Devrimci delege M. İ. Smolentsev konuşmasını yaptı. Kalabalık salondaki herkes söylediği her kelimeye katlanıyordu. Onun kahramanlık hikâyesi Petrogradlı proleterler tarafından alkışlarla kesiliyordu. Birdenbire Sağ Sosyolist Devrimci Kazakov iki asker eşliğinde salona girdi. Kazakov kürsüye çıkıp konuşmayı kesip bir ültimatom verdi:

> "Kurtuluş Komitesi" Sovyet üyelerinin silahlarını bırakarak teslim olmalarını ve binayı derhal terk etmelerini talep etmektedir. Size bu-

nun için 30 dakika veriyorum. Eğer bu talebe uyulmazsa binaya ateş açılacaktır."[66]

Bu açıklama salonda karmaşaya neden oldu. "Sol" Sosyalist Devrimciler vekillere dağılmalarını öğütlediler. İşçi temsilcileri ve ordu birliklerinden gelen delegeler ise ültimatomun reddedilmesini önerdiler, fakat "Sol" Sosyalist Devrimciler çoktan kapılara yığılmışlardı. Sokakta hepsi karşıdevrimciler tarafından tutuklandı. Yaklaşık 40 Bolşevik ültimatoma boyun eğmemeye kararlı bir şekilde binada kaldı. Kendilerini savunmak için hazırlandılar ve topçu birliğinin temsilcilerini birliklerine yardım almak için gizlice gönderdiler. Odalardaki ve koridorlardaki tüm ışıklar söndürülmüştü.

Pencerelerin önünde duran Bolşevikler, bahçede ağaçtan ağaca atlayarak binaya yaklaşmaya çalışan Beyaz Muhafızların belli belirsiz silüetlerini görüyorlardı. Az sonra bahçeden bir atış yapıldı. Buna pencereden yapılan bir atışla karşılık verildi. Bunu sıcak bir çarpışma izledi. Kazaklar binaya girmeye çalıştılar, fakat geri püskürtüldüler. Saldırı birçok kez tekrarlandı, fakat her seferinde geri püskürtüldü. Kuşatmacı kuvvetlerin sayısı savunmacılarınkinden çoktu. Savunmacılar ordu birlikleriyle irtibata geçmeye çalıştılar fakat telefon hatları kesilmişti. Birdenbire Sovyeti hafif toplar birliğine bağlayan bölgenin telefonu yardım için gönderilen birlik temsilcilerinin bir mesajı ile çaldı. Sovyeti savunmak için önlemlerin alındığını bildirdi.

Aniden sabah saat 2'de ateş durdu. "Kurtuluş Komitesi"nden bir delegasyon binaya yaklaşırken görüldü, önde Kazakların tutukladığı ve esir olarak yanlarında getirdikleri "Sol" Sosyalist Devrimci Smolentsev vardı. Delegasyon savunmacıları teslim olmaya çağırdı, ama yine Bolşevikler bunu bir kez daha reddettiler.

Ateş tekrar başladı. Beyaz Muhafızların mermilerine aldırış etmeden savunmacılardan biri bahçeye koştu ve "Kurtuluş Komitesi"nin toplantıda olduğu Şehir Duması binasına havan topu fırlattı. Havan topu, Şehir Duması binasının çatısına isabet etti ve büyük bir hasara neden oldu. Kısa süre sonra Şehir Duması binası ve As-

keri Bölge Genel Karargâhı hafif toplarla bombalandı. Sabah saat 4 sularında şehri koruyan alay merkeze doğru "Kurtuluş Komitesi" birlikleriyle çarpışarak yürüdü.

"Kurtuluş Komitesi" karmaşaya sürüklendi. Sovyetlere başka bir delegasyon daha gönderildi, fakat bunların tavrı ilk gönderilen gruptan oldukça farklıydı. Düşmanlığın durdurulması ve temsilcilerin müzakereler için Şehir Duması'na gönderilmesi önerildi.

Askeri Devrim Komitesi şunları talep etti:

1) "Kurtuluş Komitesi" feshedilmeli.

2) Askeri Bölge Karargâhı düşmanlığı durdurmalı ve derhal Kazak birliklerini şehirden çekmeli.

3) Tüm tutuklular serbest bırakılmalı.

Uzun müzakereler sonrasında Askeri Devrim Komitesi'nin şartları kabul edildi; fakat ertesi gün "Kurtuluş Komitesi" ve Askeri Bölge Karargâhı anlaşmayı bozdu. Kazakların yardımıyla cephane bataryalarına el koymaya çalıştılar. Çarpışmalar tekrar başladı. Motor Nakil Okulu, Muhafız Alayı ve Sappers Taburu'ndan birlikler topçuların yardımına geldi. Beyaz Muhafızlar kaçtılar.

"Kurtuluş Komitesi" kuvvetleriyle çarpışmalar 31 Ekim gün boyunca şehrin farklı bölgelerinde devam etti. Sonunda Askeri Bölge Karargâhı birimleri etkisiz duruma getirildi. Kazaklar şehri terk etti, kalanlar da etkisiz duruma getirildi. 1 Kasım'da Kazaklar ayrıldıktan sonra Geçici Hükümet Komiseri Galin, Smolensk'ten kaçtı. Şehirde zafer kazandıktan sonra Askeri Devrim Komitesi demiryolu kavşaklarına güçlü kuvvetler yerleştirdi. Ayaklanmayı bastırmak için Moskova'ya giden birçok tren durduruldu ve içerisindekiler etkisiz hale getirildi.

Ekim günleri boyunca Vyazma'da herhangi bir direnişle karşılaşmadan kontrolü elinde bulunduran Askeri Devrim Komitesi tarafından Moskova'ya ayaklanmayı bastırmak için giden birlikleri durdurma rolü asla önemsiz değildi. Sonraları burada da çatışmalar meydana geldi.

29 Ekim'de Vyazma Askeri Devrim Komitesi Moskova'ya asker taşıyan trenlerin yaklaştığı haberini aldı. Şehirdeki ordu birlikleri ve

Kızıl Muhafızlar derhal bu birlikleri durdurmak için seferber edildi. Gece geç vakitte Askeri Devrim Komitesi bu birliklerin komutanından silahların bırakılınasına dair bir telgraf aldı.

Kazaklarla dolu üç tren halihazırda Vyazma'dan birkaç kilometre uzaktaki Redyakino istasyonundaydı. Küçük bir çoğunlukla müzakerelere başlanmasına ve Redyakino istasyonuna delege gönderilmesine karar verildi. Bunu fırsat bilen Kazaklar şehre girdiler ve müzakereyi reddettiler. İşte o zaman Askeri Devrim Komitesi bir makineli tüfek birliği ve piyade birliğini onlara karşı gönderdi. Bunu Kazakların ağır kayıplar verdiği çatışmalar izledi. Zaman kazanmak için başlangıçta Askeri Devrim Komitesi ile müzakerelere başlamakta istekli olduklarını dile getirdiler, fakat sonradan onların silahlarını şartsız olarak bırakmalarını talep ettiler. Kazak subaylar inatçıydı, çatışmalar tekrar başladı. Kazaklar sonunda silahlarını bırakıncaya kadar da devam etti. Zırhlı Araç Birliği, şok taburu ve makineli tüfek birimi dahil Moskova'ya Beyaz Muhafızlara yardım etmeye giden diğer birlikler de etkisiz hale getirildi.

Büyük Proleter Devrimin başarısının sağlamlaştırılmasında Batı Cephesi ve çevresi önemli bir rol oynadı.

4
GÜNEYBATI, ROMANYA VE KAFKASYA CEPHELERİNDE DEVRİM

Büyük Proleter Devrimin Batı Cephesi, Romanya ve Kafkasya cephelerindeki durumu, Kuzey ve Batı Cephesi'nden daha karmaşıktı. Güneyde Sovyet iktidarı için mücadele, sadece generallere ve karşıdevrimci örgütlere karşı değil aynı zamanda Sovyet rejimine düşman olan bölgelerdeki milliyetçi birimlere karşı da yapılmıştı. Bunlar, Ukrayna Merkez Radası, Transkafkasya'daki burjuva örgütler ve Romen otoritelerdi.

Petrograd'daki olayları duyan Güneybatı Cephe Komitesi olası bir Bolşevik ayaklanmasını engellemek için önlemler almaya karar verdi. Komitenin tutumu ne şekilde olursa olsun cephede ve cephe

gerisindeki asker yığınlarının tutumunu yansıtmıyordu. Bu adamlar Petrograd'daki ayaklanma haberini diğer cephedekilerden çok sonra öğrenmişlerdi, fakat bu büyük haberi duyar duymaz Petrograd işçi ve askerleriyle olan dayanışmalarını dile getirmek için acele ettiler. 31 Ekim'de 7. Ordu Subay Şefi General Grişinski Güneybatı Cephesi Karargâhına şunları rapor etti:

> "22. Tugay'da yoğun Bolşevik ajitasyonu Bolşevikleri destekleyen 6. Alay'ın adamları tarafından yürütülmekte... 1. Muhafız Kolordusu'nun alay, birlik ve tugay komitelerinin birleşik toplantısında fırtınalı bir tartışmadan sonra şu önerge kabul edildi: "Bu birleşik toplantı, güçlü bir devrimci hükümet kurma mücadelesinde Petrograd Garnizonu ve İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Bütün Rusya Kongresi ile dayanışmasını açıklar..."[67]

2 Kasım'da 11. Ordu Başkomutanı General Promotov cephe karargâhlarına şu telgrafı gönderdi:

> "5. Ordu Kolordusu çok huzursuz ve burada Bolşeviklere karşı artan bir sempati var. Özellikle de piyadeler arasında bu görülüyor. 7. Piyade Bölüğü'nde adamların yönetici personele karşı tutumu gittikçe kötüleşiyor. 32. Kolordu, makineli tüfek ve diğer birkaç küçük birlik hariç, 403. Polonyalı Alayı cepheden birliklerin geri çekilmesini protesto eden bir Bolşevik önergesi kabul etti. 48. Ağır Silahlar Bölüğü benzer bir Bolşevik önergesi kabul etti... Kolordu birimleri arasındaki Bolşevik yanlıları artmakta."[68]

Güneybatı Cephesi'nin gerisindeki devrimci hareketin merkezi güçlü bir Bolşevik örgütünün bulunduğu Vinnitsa'ydı. İşçi ve Asker Vekilleri Yerel Sovyeti tamamen Bolşeviklerin tarafındaydı ve yerel garnizonda rehberlerini izliyordu. Bu şehirde olaylar Petrograd'daki ayaklanmadan önce baş göstermeye başlamıştı. Farklı ordu birimleri tarafından derhal iktidarın Sovyetlere geçmesini isteyen önergelerin kabul edildiği toplantılar yapılıyordu. "Tehlikeli hava"dan dolayı yetkililer Vinnitsa'dan geri çekilmeye ve Bolşevizmden en çok etkilenen birimleri cepheye göndermeye karar verdiler. Bunların arasında 15. Takviye Alayı da vardı. Bu kararı öğrenmeleri üzerine alay tüm gücüyle temsilcilerinin Sovyetlerin emri olmadan cepheye gitmemelerini belirttikleri Vinnitsa Sovyeti'ne yürüdü. Sov-

yet binalarının dışında yapılan bir toplantıdan sonra alay tam bir hareket emriyle barakalarına geri döndü. Bu hareket diğer garnizon birlikleri tarafından da onaylandı. 15. Alay'ın cepheye gitmesini önlemeye karar veren ve onayı olmadan hiçbir silah dağıtımı yapılmamasına karar veren bir Askeri Devrim Komitesi kuruldu. Uçak birimine görünürde eğitim uçuşları yapmaları amacıyla ama aslında Geçici Hükümet birliklerinin ilerleyişini izlemek amacıyla havada devriye gezmeleri emrini verdi.

24 Ekim'de Güneybatı Cephesi Geçici Hükümet Komiseri Menşevik N. İ. Jordanski 15. Alay'ın hareketleri hakkında bilgilendirildi ve derhal asistanı T. D. Kostitsin ve Albay Avramov komutasında bir birliği zırhlı araçlarla birlikte Vinnitsa'ya göndermesi istendi. Birlik Vinnitsa'ya 25 Ekim'de vardı ve yerel depolardaki silahları almak için sonuçsuz bir saldırıda bulundu. Muhafızlar, Askeri Devrim Komitesi'nin ve Sovyetlerin emri olmadan hiçbir silah veremeyeceklerini belirttiler. Kosistin bu birimlerle müzakerelere girmek zorunda kaldı. Askeri Devrim Komitesi ve Sovyetler Yürütme Komitesi'nin ortak bir toplantısında Kostitsin 15. Alay'ın derhal cepheye gönderilmesini; silahlarının dağıtılmasını ve birlikler arasında isyana teşvik eden Bolşeviklerin tutuklanmasını isteyen bir öneri sundu. Bu öneri Sovyetlerin tam katılımlı toplantısında 4 karşı oya karşın reddedildi. Sovyetler kendi adlarına Geçici Hükümet komiserlerinin derhal işlerine son verilmesini, Kostitsin'in tutuklanmasını ve birliğinin silahsızlandırılmasını talep etti. Kostitsin bunun üzerine yardım istedi ve aynı gün zırhlı araçlar ve cephaneyle birlikte Kadet birlikleri geldi.

Kostitsin'in Sovyetlere karşı zırhlı araç getirttiğini ve Kadetlerin saldırıya hazırlandığı haberini alan Askeri Devrim Komitesi, Vinnitsa garnizonu birliklerine harekete geçme emri verdi. Kadetler aniden Sovyetlere ateş açtı. Çatışma başladı. Zırhlı araç birliği ve uçak birimi isyana katılıp harekete geçti.

İsyancılar sayıca Kadetlerden üstündüler ve Kadetler geri çekilmek zorunda kaldılar. 29 Ekim sabahı gelen yeni takviye kuvvetler-

le birlikte Kadetler toplarla şehri bombalamaya başladılar ve demiryolu istasyonundan bir saldırı başlattılar. Vinnitsa garnizonu ve işçiler inatçı bir direniş gösterdiler fakat bu defa sayıca üstünlük düşman tarafındaydı. İsyancılar geri çekilmek zorunda kaldılar. Gece geç vakitte anlaşmak istediklerini bildirdiler. Kostitsin direkt hattan Jordanski ile irtibat kurdu ve talimatları sordu. Jordanski devrimci birliklerin koşulsuz olarak teslim olmasını istedi. Bundan sonra isyancıların bir bölümü çevredeki köylere dağıldı, bir kısmı da silahsızlandırıldı. Bireysel bölükler bir süre daha direndiler fakat en sonunda onlar da geri çekilmek zorunda kaldılar.

Vinnitsa'daki olaylar Genel Karargâh'ın dikkatini çekti ve Duhonin mücadelenin olası sonuçları hakkında çok endişeliydi. 29 Ekim'de Baluyev ile yaptığı konuşmada Baluyev'i Vinnitsa'daki olaylar hakkında bilgilendirdi:

> "Bolşevikler, hükümete sadık olan birlikleri bombalamalarına rağmen çatışmalardan üstün çıkan biz olduk."[69]

Yine 30 Ekim'de de Güneybatı Cephesi Subay Karargâhı'nı aradı:

> "Vinnitsa'daki olaylar tamamen yatıştırıldı mı?"[70]

Onu Subay Şefi General Stogov yanıtladı:

> "Bu konuda henüz net bir rapor alamadık. Çatışmaların sona erdiği ve isyancıların kaçtığı bildirildi fakat sadık birlikler çok yorgun olduğu için onların arkasından gidememiş."[71]

Genel Karargâh Vinnetsa'daki ayaklanma dolayısıyla alarma geçmişti.

Zmerinka yakınlarında 2. Muhafız Kolordusu bulunuyordu. Vinnitsa Askeri Devrim Komitesi'nin bir temsilcisi bu kolordunun en yakın topçu tugayından yardım istedi. Tugayın farklı birimlerinin toplantısında Vinnitsa'daki çatışmalar üzerine raporlar hazırlandı. Aktif operasyonları organize etmek için 3 kişilik bir komite seçildi. Komşu piyade alayı, topçu tugayı ile beraber hareket etmeye karar verdi. Vinnitsa'dan gelen Bolşevik delegeler kolordunun diğer alay-

larını ziyaret ettiler. Bolşevik delegelerden bazıları askerlerin, kendileriyle birlikte çoğunluğunu Sosyalist Devrimcilerin oluşturduğu Alay Komiteleri olarak herhangi bir toplantının yapılmasına veya harekete geçilmesine izin vermediklerini açıklamaya davet ettiler.

Ertesi gün kolordu harekete hazırdı. Tüm birim delegelerinin katıldığı ve operasyon planlarının tartışıldığı bir toplantı yapıldı. Üç yönde ilerlemeye karar verildi: Vinnitsa, Kiev ve Bar. Operasyonların yönetimi o anda ve orada seçilen Askeri Devrim Komitesi'ne verildi. Farklı birimlere komiserler atandı. Ertesi gün kolordu plan doğrultusunda yürüyüşe geçti. Adamlarına katılmayı reddeden birçok subay tutuklandı. Keksholm alayı başlarında komutanları ve diğer subaylarla birlikte harekete geçtiler.

Topçu Tugayı ile Keksholm ve Volinia alayları ellerinde üzeri "Bütün İktidar Sovyetlere" yazılı pankartlarıyla bando çalarak Zmerinka'ya girdiler. Tren istasyonunu işgal ettiler, muhafızları uzaklaştırıp Geçici Hükümet birlik trenlerinin Moskova'ya gitmesini engellediler ve bazı birimlerini Kiev'e ve topçuları Vinnitsa'ya gönderdiler. Demiryolu işçileri isyancılara her türlü yardımı sağladılar.

Ancak 2. Muhafız Kolordusu'nun yardımı çok geç geldi. Vinnitsa'daki isyan çoktan bastırılmıştı. Bir araştırma komisyonu saldırganları cezalandırmak üzere Vinnitsa'ya gönderildi. 30 Ekim'de Şehir İdaresi temsilcileri, Yardımcı Komiser Kostitsin'e "şu günlerde hükümet temsilcileri arasında çok nadiren rastlanan kararlılık ve sabrına" olan minnettarlıklarını dile getirdiler.[72]

Cephede, Vinnitsa Bolşeviklerine zamanında yardım göndermekte başarısız oldular. Güneybatı Cephesi'ndeki uzlaşmacılar, proleter devrimin başarılı ilerleyişini engellemek için ellerindeki tüm gücü kullandılar. Ukrayna Merkez Radası ile işbirliği içinde çalışan "Kurtuluş Komitesi"ni kurdular. "Komite" politik yetkiyi ordunun komutasındaki Çarlık generallerine verdi.

Kasım ayının ortalarında, Çernov başkanlığında Genel Karargâh'ta kurulan hükümete desteği sağlama almak amacıyla, uzlaş-

macı üst yönetim tarafından Güneybatı Cephesi orduları özel bir toplantıya çağrıldı. Bu kongrenin hazırlık sürecinde tüm plan sabun köpükleri gibi patladı. Bu başarısızlığın çarpıcı kanıtı bu kongre tarafından seçilen delegelerin aldığı talimatlarda yatıyordu. Bu talimatların bir özeti 150 birim, iki ordu, iki kolordu, bir garnizon ve bir birlik subayının Sovyet rejiminden yana olduğunu ve Halk Komiserleri Konseyi'ni tanıdığını gösteriyordu. Diğer taraftan 102 birim, 3 kolordu, 1 birlik ve 1 garnizon tüm sosyalist partilerden oluşan bir "sosyalist hükümet" yanlısıydı. Tüm talimatlar toprakların derhal "Toprak Komitesi"ne geçmesini, ateşkes ve barışın sağlanmasını öngörüyordu.

Kongre 18 Kasım'da Berdiçev'de açıldı. Yaklaşık 700 delege konuşma ve oy hakkı ile ve yaklaşık 100 delege sadece konuşma hakkıyla oradaydı. Konuşma ve oy hakkı olan delegelerden 267 Bolşevik, –50'si "Sol" olmak üzere– 213 Sosyalist Devrimci, 47 Menşevik, 73 Ukraynalı –bazıları milliyetçi– ve birçok parti üyesi olmayan delegeden oluşuyordu.

Sosyalist Devrimci merkez bu kongreye özel bir önem veriyordu ve buraya tüm lider kuvvetlerini seferber etmişti. Kongre açılmadan önce özellikle bu amaç için gelen Avksentyev'in de katıldığı bir Sosyalist Devrimci grup toplantısı yapıldı. Grubun bir bölümünün açık düşmanlığı nedeni ile kongreye ithafta bulunma fikrinden vazgeçti. Menşevik Parti Merkez Komitesi, kongrede Weinstein tarafından temsil edildi.

Farklı birimlerden gelen raporlar gündemin ilk maddesi olarak ele alındı. Bu tekrar Güneybatı Cephesi'ndeki askerlerin çoğunluğunun devrimi desteklediğini ortaya çıkardı. Aldıkları talimatları okuyan 25 konuşmacıdan 14'ü mahallerde Sovyet Hükümeti'nin organize edilmesini ve Halk Komiserleri Konseyi için destek talep etti; 11 konuşmacı da Sovyetler II. Kongresi kararlarına göre "sosyalist hükümet" kurulması lehinde konuştu. Konuşmacıların büyük bir çoğunluğu Tüm Ordu, Cephe ve Ordu Komiteleri için yeni seçimlerin gerekliliğini dile getirdi.

Talimatlara göre hareket eden delegelerden çoğu; Kerenski dahil karşıdevrimin örgütçülerinin ve elebaşlarının yakalanmasını, Don bölgesindeki Kazak Hükümeti'nin feshedilmesini ve şok taburlarının dağıtılmasını talep ettiler. Hâlâ uzlaşmacıların kontrolündeki Romanya Cephesi Sovyeti Yürütme Komitesi, Karadeniz Filosu ve Odessa bölgesinden gelen temsilcilerden oluşan kongrede, Genel Karargâh'a doğru yürüyüşe geçen devrimci birliklere silahlı yardımda bulunma hazırlığı içindeki Bütün Ordu Komitesi'ni yardıma çağıran bir telgraf üzerine hararetli tartışmalar başladı. Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin bu desteği sağlama çabalarına rağmen kongre, "Merkez Ordu Komitesi'nin yığınların tutumu dolayısıyla uyumsuzluk içinde" olduğunu açıkladı ve komiteyi derhal istifaya çağırdı.[73]

İktidar sorunu üç gün boyunca tartışıldı. Menşevikler adına konuşan Weinstein, Bolşeviklerin "Rusya'yı uçuruma sürüklediğini" söyledi. Sosyalist Devrimci Parti'nin sözcüsü Bulat, Bolşevikler hakkında öylesine fantastik hikâyeler anlattı ki salondaki herkes kahkahalara boğuldu. Kongreye biri Sosyalist Devrimci ve Menşevik blok, diğeri "Sol" Sosyalist Devrimciler, Ukrayna Merkez Radası üyesi ve parti üyesi olmayan blok ve sonuncusu Bolşevikler tarafından sunulan üç önerge üzerinde ciddi tartışmalar yapıldı. Sosyalist Devrimci ve Menşevik önergesi ilk önce oya konuldu ve reddedildi. Sonra, Bolşevik önergesinin reddini sağlamak amacıyla Sosyalist Devrimci ve Menşevik blok "Sol" Sosyalist Devrimci ve Ukrayna Merkez Radası blok lehinde oy kullandı. Bu önerge temel olarak kabul edildi. Bunun üzerine Bolşevikler bu müzakerelerde daha fazla yer almamaya karar verdiler. "Sol" Sosyalist Devrimciler kendilerini azınlıkta buldular ve bunu fırsat bilen Sağ Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler birçok tasarının kabulünü garanti altına aldılar.

"Sol" Sosyalist Devrimcilerin kararsızlığı Kongrenin ilerleyişinin kesileceğinin habercisi oldu. Önerge düzeltildiği gibi oylamaya konulduğunda, hem Bolşeviklerin ve parti üyesi olmayan delegelerin hem de önergenin asıl sahibi "Sol" Sosyalist Devrimcilerin oylarıy-

la reddedildi. Ortak bir noktada anlaşmaya varma çabaları başarısızlıkla sonuçlandı. Bolşevikler kongreden çekildiler ve seçmenlerine danışmaya karar verdiler. Onları "Sol" Sosyalist Devrimciler ve bağımsız delegeler izledi. Sosyalist Devrimci ve Menşevik bloktan birçok asker de kongreyi terk etti. Böylece kongre son bulmuş oldu. Ertesi gün, birçok parti grubu cephede en üst otorite olacak Geçici Askeri Devrim Komitesi'nin örgütlenmesi konusunda ve diğer bir cephe kongresinin üç hafta içinde yapılması koşuluyla bir anlaşmaya vardılar. Aynı gün seçilen Askeri Devrim Komitesi 18 Bolşevik, 9 Sağ Sosyalist Devrimci, 5 "Sol" Sosyalist Devrimci, 2 Menşevik ve 1 bağımsızdan oluşuyordu. Bir Bolşevik, başkan olarak seçildi. Ukraynalılar sadece Ukrayna Merkez Radası'na bağlı olduklarını belirtip Askeri Devrim Komitesi'nde bulunmayı reddettiler.

İki gün sonra Askeri Devrim Komitesi ülkedeki en üst yetkinin Halk Komiserleri Konseyi'ne verildiğini açıklayan 1 no'lu emri yayınladı. Aynı zamanda tüm politik tutukluların serbest bırakılmasını ve savunuculara karşı politik propagandada bulunan ve askeri emirleri yerine getirmeyenlere karşı açılan davaların düşürülmesini emretti.

Böylece, Sovyet rejimi karşıtlarının Güneybatı Cephesi'nden destek bulma çabaları sonuçsuz kaldı. Yine de sonraki olaylarda hem burada, hem de komşu Romanya Cephesi'ndeki karşıdevrim amacından vazgeçmedi.

Romanya Cephesi'nde uzlaşmacılar kendilerini Güneybatı Cephesi'nden daha çok durumun efendisi olarak hissettiler. Petrograd'daki ayaklanmayla ilgili ilk haberler geldiğinde bir an önce generallerle birlikte beklenen olayları önlemek amacıyla karşıdevrim kuvvetleri örgütlemek için tüm gayretlerini harcadılar. Monarşist General Şerbaşev liderliğindeki cephe subaylarının karargâhı Jassi'deydi. Burada Romanya Cephesi'ne özgü bir "Askeri Devrim Komitesi" cephe komiseri Tiesenhause'nin teşebbüsüyle kuruldu. Bu komite Sağ Sosyalist Devrimci Tiesenhause'nin kendisini, yine bir Sağ Sosyalist Devrimci olan yardımcısı Andrianov'u ve 2 Sağ Sosya-

list Devrimci ve Romanya Cephesi, Karadeniz Filosu ve Odessa Bölge Sovyeti Yürütme Komitesi Cephe Bölümünden 3 Menşevikten oluşuyordu.

Askerlerin bir Sovyet rejimi kurma çabalarının sembolü olarak kabul ettikleri bir isimle gizlenerek uzlaşmacılar kuvvetlerini örgütlemeye başladılar. Adlarını kalkan olarak kullandıkları Askeri Devrim Komitesi'ni taklit ederek her şeyden önce burdan itibaren cephedeki tüm yetkinin onların hayali Askeri Devrim Komitelerine verildiğini açıkladılar. Bundan sonra Romanya Cephesi'ndeki ordu, kolordu ve birliklerde benzer komitelerin kurulması ve bunların telgrafçıların kontrolüyle görevlendirilmesi ve "izinsiz hareketlerin önlenmesi" görevinin empoze edilmesi çağrısında bulundu. "Her çeşit ayaklanma ve anarşinin" kararlı bir şekilde bastırılması için devrime sadık yoldaşlardan oluşan bir karma Devrimci Birlik" kurulmasına karar verdiler.[74]

Herhangi bir ayaklanma girişimini bastırmak için bir cezai birlik örgütlenmesini planlayan –"Devrimci birlik" gerçekte bu amaçla oluşturulmuştu– uzlaşmacılar operasyonları için cepheden daha aktif yardım almaya çabaladılar. Bu amaçla 30 Ekim'de 4. Ordu Karargâhı'nın bulunduğu Romen şehri Romana'da özel bir cephe kongresi toplama kararı verdiler.

"Devrimci Birlikler"in kurulmasına özel bir çaba harcandı. 26 Ekim'de General Şerbaşev ve "Askeri Devrim Komitesi" imzalı acil bir telgraf tüm ordu ve kolordu komutan ve komiserlerine derhal "Devrimci Birlikler" kurmaları ve bunu yaparken de "cephede yayılan isyanı bastırma amacına sadık" personeli seçtiklerine emin olmaları talimatıyla gönderildi. Bu emirle, birliğe her çeşit savaş gerecinin sağlanması ve 30 Ekim akşamına kadar özellikle seçilmiş noktalara yerleştirilmesi planlanıyordu.

Karşıdevrimin bu baskı kurma işlemi yavaş bir şekilde ilerledi. Denemelerine rağmen uzlaşmacılar Petrograd'daki devrimci hareket haberlerinin cephedeki alaylara ulaşmasını engelleyemedi. Güneybatı Cephesi yakınlarında bulunan bazı birlikler bu haberi daha ön-

ce aldılar. Bu, 26 Ekim'de 8. Ordu 32. Birliği Alay Komitesi'nin ortak toplantısı Petrograd Sovyeti'ne şu telgrafı göndermeyi kararlaştırdığından belliydi:

> "32. Birlik özgürlüğün gerçek savaşçılarını kutlar, ve eğer Geçici Hükümet emekçiler için başka bir kanlı yatak ayarlama girişiminde bulunursa 32. Birlik tüm askeri güçlerini Bolşeviklerin emrine verecektir."[75]

Aynı gün aynı ordunun 165. Birliği Petrograd Sovyeti'ne askerlerin gerçek duygularını kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirten bir telgraf gönderdi.

Cephe Özel Kongresi 31 Ekim'de açıldı. Yaklaşık 80 Sosyalist Devrimci, 40 Menşevik ve 15 Bolşevik oradaydı. Gündemde sadece iki madde vardı: Güncel olaylar ve "Devrimci Birlikler" kurma. Yardımcı Komiser Andrianov kongreye hitap ederek Sosyalist Devrimci Parti'nin programını açıkladı. Konuşması sırasında Bolşevik ayaklanmasının diğer partilere karşı bir meydan okuma olduğunu ve "onlara katılanların devlete karşı ölümcül bir suç işleme sorumluluğunu yüklenmeleri gerektiğini" bildirdi.[76]

Andrianov'u, Geçice Hükümet'e karşı yapılan ayaklanmanın bir gereksinim olduğunu gösteren Bolşevik temsilcisi izledi. Bu temsilci konuşmasını şöyle bitirdi:

> "Eğer Sosyalist Devrimciler ve Menşevik Sosyal Demokratlar bu hareketi bastırmaya çalışırlarsa kendilerini burjuvalarla aynı tarafta bulma tehlikesini göze almalıydılar."[77]

Diğer Bolşevik delege de aynı tarzda konuştu. Bundan sonra farklı birimlerden delegelerin sunduğu raporlar askerlerin duygu ve düşüncelerinin hiçbir şekilde kongre organizatörleri lehinde olmadığını ortaya çıkardı. Hatta bazı Sosyalist Devrimci ve Menşevik konuşmacılar, askerlerin Bolşeviklere sempati duyduklarını kabul etmek zorunda kaldılar. Böylece, 3. Türkistan Birliği temsilcisi bir Menşevik, seçilmesinin nedeninin üç yıldır bu birlikte bulunması olduğunu ve gerçekte birliğinin tamamen Bolşevik olduğunu dile getirdi. Ona göre bu sadece "Tsaritsin kuvvetleri" tarafından çökertilebilirdi. Bu birliğin diğer bir temsilcisi üstüne basarak Petrograd prole-

terlerinin ayaklanmasının "hakları, sermayenin boyunduruğundan kurtulmak" için bir mücadele olduğunu belirtti. Birlik, Geçici Hükümet'e hiçbir şekilde destek vermeyecekti.[78] Kongre tarafından güncel olaylarla ilgili kabul edilen bir önerge şunları içeriyordu:

> "Bu Cephe Kongresi Bolşevik ayaklanmasının devrimci olduğunu kabul etmekle birlikte, bunu zamansız ve uygunsuz bulmaktadır."[79]

Sosyalist Devrimcilerin adına kongre başkanı Lordkipanidze Bolşevik ayaklanmasını lanetleyen bir önerge ortaya sürdü. Hararetli bir tartışmadan sonra bu değişiklik kabul edildi, bunun üzerine Bolşevikler toplantıyı terk ettiler.

Kongre tarafından onaylanan "Askeri Devrim Komitesi", Geçici Komite'de bulunan Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerden oluşuyordu. Bolşevikler ve Ukraynalılar buraya temsilci göndermeyi reddettiler.

Kongre bir "Devrimci Birlik" kurma teklifini onayladı ve "Askeri Devrim Komitesi"ne bunu yerine getirme talimatı verdi.

Sosyalist Devrimciler bu kongreyi, cephedeki askerlerin olası ayaklanmasını bastıracak kuvvetleri seferber etmek amacıyla kullanmaya niyetlendi, fakat bunda başarısız oldu. Bu belirgin çoğunluklarına karşı, Romanya Cephesi'ndeki Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin durumu diğer cephelerdeki gibi belirsizdi. Burada da yığınlar Bolşeviklerin tarafına kayıyor ve bu birçok Ordu Komitesini "Devrimci Birlik" kurulmasında yer almaktan sakınmaya zorluyordu. Bu sırada, 6. Ordu Komitesi şu açıklamayı yaptı:

> "Orduda düzenin ve birliğin sağlanmasının devrime karşı sadakatin en iyi işaret olduğu ve "Devrimci Birlik" kurulmasında yer almanın askerler arasında hoşnutsuzluğa ve isyana neden olacağı görüşündeyiz."[80]

Daha sonra yapılan Romanya Cephesi Köylü Vekilleri Kongresi de bu planı lanetledi. Önergesinde kongre şu açıklamayı yaptı:

> "Romanya Cephesi'nde Petrograd'a gönderilmek üzere bir birliğin kurulması haberini almamız üzerine, bu kongre bu tür hareketlerin kabul edilemez olduğunu ve protesto edilmesi gerektiği fikrini dile getirir."[81]

"Devrimci Birlik" hiçbir zaman kurulamadı.

Ordu ve kolordu komiteleri tarafından kabul edilen uzlaşmacı çözümlere rağmen, bağımsız kolordu ve birlikler daha sonraları tüm ordu, Sovyet rejimi tarafına geçmeye başladı. Romanya Cephesi'nde olgunlaşan Devrimci olayların canlı bir resmi 4. Ordu 48. Birliğin özel bir kongresinde sunuldu. Bu kongrede konuşma girişiminde bulunan karşıdevrimci subaylar aşağı indirilip onları küfür yağmuruna tuttular. Bu duygular zirveye çıktığında, rütbe bandları ve şeritler çıkarıldı, subaylar askerlerin alayları arasında kapının yolunu tuttular.

Kongrenin son gününde birlik komutanı General E. F. Novitski tutuklandı. 48. Birlik kongresinde başlayan hareketler 4. ordunun her yanında bir devrimle son buldu. Başkomutan General A. F. Ragoza tutuklandı ve Ordu Komiseri Sosyalist Devrimci Alekseyevski Romanya Cephesi'nden ayrılmak zorunda kaldı. Tutuklandıktan saatler sonra serbest bırakılan General Ragoza 4. Ordu gazetesine bir bildiri yazarak onun kendi komutasına bırakılmasını rica etti. "Hiçbir yeni komutan onun ordudaki göreviyle başa çıkamaz," diye belirtti.[82]

Bu orduda, bir Bolşevik Askeri Devrim Komitesi kuruldu. Yeni hükümet tarafından verilen emirleri askerlere iletmeyen eski Askeri Devrim Komitesi feshedildi. Çok sayıdaki asker dinleyicinin önünde yapılan komitenin bu son toplantısında gönderilen telgraflardan bir çoğu okundu.

"Yoldaşlar bu telgraflardan haberiniz var mıydı?" diye sordu bir Bolşevik asker, barış müzakerelerinin başlamasını öneren bir telgrafı okuyarak.

"Hayır, bilmiyorduk. Dürzüler! Kahrolun! Onları dışarı atın!"

"Bu telgrafı biliyor muydunuz?" diyerek asker, yüksek başkomutanın tüm cephede askeri operasyonların durdurulmasını emreden telgrafını okudu.

"Hayır, bilmiyorduk. Bunu bizden gizlediler, hainler! Kafalarına bir kurşun sıkın. Bizi yeterince aldattılar!" sözleri geldi askerlerden.

Menşevik başkan bayıldı. Eski komite artık yoktu.

Bu Romanya Cephesi'ndeki askerlerin Ekim Devrimi'ne nasıl tepki verdiklerini göstermektedir. Destekleri tamamen Sovyet Hükümetinden yanaydı. Yine de burada Güneybatı Cephesi'nde olduğu gibi şimdiye kadar anlatılan olayların da gösterdiği gibi Sovyet rejimin tam zaferi gecikti. Ukrayna Merkez Radası ve Romanya Otoritesinin hareketi bu cephelerde iç savaşın tüm ülkeye yayılmasını sağladı.

Kafkasya Cephesi'nde 5 Ordu Kolordusu vardı: 1., 4., 5. ve 6. Kafkasya Kolordusu ile 2. Türkistan Kolordusu. Ekim 1917'de bunlar, yaklaşık 200 bin askerden oluşan küçük birimlerle beraber Türklere karşı harekete geçirilmek üzere hazır tutuldu. Aynı zamanda İran'da da özel bir kolordu vardı.

Büyük Proleter Devrim haberi bu uzak cephelerdeki askerleri de etkiledi. Bu haber Kafkasya Cephesi Karargâhı'nın özel bir mektubuyla Petrograd'daki ayaklanmanın ilk günlerinde alarmla not edilmişti. Böylece, 21 ve 28 Ekim'de gönderilen mesajlar şöyleydi:

> "Cephedeki ve cephe arkasındaki birimlerin çoğunluğu Petrograd'daki Bolşevik ayaklanmasının haberini sakince aldılar."

Bu benzer açıklamalar içeriyordu:

> "Bolşevik ayaklanması ve ilgili otoritelerin son emirlerinin sonucunda 4. Kazak Tüfekçi Birliğinin durumu daha kötüye gidiyor. Belli bireyler tarafından yürütülen ajitasyonlar sonucunda 25. Kafkasya Tüfekçi Alayı hızla bozuluyor... 6. Kafkasya Tüfek Birliğine heyecan hakim."[83]

Sonra Kafkasya Cephesi Karargâhı mesajları büyüyen Bolşevik etkisini not etmeye başladı. 28 Ekim-4 Kasım periyodunda gönderilen mesajlara göre bu özellikle 506. Poçayevski ve 508. Çerkaski alaylarında gözlemlendi. Daha sonra Bolşevik etkisindeki artış ve askerler arasında gittikçe artan Bolşevik sloganlarının yaygınlaşmasına işaret edildi. Zaman geçtikçe artan Bolşevik etkisi daha fazla vurgulandı.

Bu aynı zamanda bağımsız birim ve tahkimat yapılmış alan komutanlarının mesajlarında belirtiliyordu. Böylece, 5. Türkistan Tü-

fekçi Birliği Komutanı, Cephe Karargâhına Bolşevizmin alayına hakim olduğunu rapor etti. Erzurum Fortified District Komutanı Tümgeneral Siegel komutası altındaki birimlerdeki farklı politik partilerin etkisini karakterize ederken, bölgede artan Bolşevik sayısını da belirtti. Bu artış çok hızlı olmalıydı ki bir sonraki mesajında "Politik Partilerin Etkisi" başlığı altında Bolşeviklerin egemen olduğunu yazdı.

Kafkasya Cephesi'nin gerisinde olaylar aynı yöndeydi. Örneğin, Kafkasya Askeri Bölge Karargâhı'nın 27 Ekim tarihli özel bir mesajı şunu ileri sürüyordu: "Tuapse'de 26 Ekim'de Asker Vekilleri Sovyeti iktidarı ele geçirmeye karar verdi." Mesaj, Kafkasya Askeri Bölge garnizonlarındaki askeri komitelerin "ordu komutanları ile işbirliği içinde" ve "Sosyalist Devrimcilerin en fazla etkiye sahip" olduğunu belirterek devam ediyordu.[84]

Kısa süre sonra Sosyalist Devrimcilerin "etkisi" azalmaya başladı. 18 Kasım tarihli bir mesajda şunlar yazıyordu:

> "Pyatigorsk, Botlika, Temir-Han Şura, Kutais, Tuapse ve Novorosisk'te Bolşevikler en çok etkiye sahip."

Aynı mesaj Bakü Bolşeviklerinin kendi komiserlerini tüm askeri birimlere atadığını bildiriyordu:

> "Bu sonraki önlem, askerlerin çoğunluğu tarafından onaylandı."[85]

Sonra, Kafkasya Askeri Bölge Karargâhı mesajı Tiflis, Vladikafkas, Georgievsk, Petrovsk, Erivan, Sarıkamış garnizonlarında ve diğer şehirlerde Bolşevik etkisinin arttığını belirtiyordu. Burada da Büyük Proleter Devrim coşkuyla karşılanmıştı. Mesajların birinde belirtildiği gibi askerler şevkle Petrograd ve Moskova'da meydana gelen olayları izliyorlardı.

Yine de, Kafkasya Cephesi'nin kendine has özellikleri bu bölgedeki devrimci olayların gelişimini etkiliyordu. Rus askerlerin burada bulduğu koşullar diğer cephelerden daha farklıydı. Savaş alanının sakinleri farklı milletlerdendi. Yerel halkın dili ve adetleri Rus askerlere yabancıydı. Geçmişte otokrasi hem bu bölgedeki farklı milletler arasında hem de onlarla Ruslar arasında düşmanlığı teşvik

etmişti. Rus askerler kendilerini burada yabancı gibi hissediyorlardı. Halk, Rus ordusunu zorbalık ve kölelikle özdeşleştirdiği için onlara güvenmiyordu. Kafkas ordusunda askerlere hakim olan fikir: "Mümkün olduğunca çabuk eve dönelim" di. Onlar toprak sahiplerine ve diğer sömürgeci sınıflara karşı son mücadelelerin verildiği Rusya'ya dönmek istiyorlardı. Kafkasya Ordusu Başkomutanı General Odişelidze'nin Cephe Başkomutanı General Przevalski'ye gönderdiği mesajda şunlar yazılıydı:

> "Orduda yeni bir psikoz formu ortaya çıktı: Tüm yedek birimlerden ve komandolardan oluşan bir ordu kurma evrensel talebi."[86]

11 Kasım'da Gürcü Menşevikler ve diğer Transkafkasyalı küçük burjuva partilerden oluşan bir karşıdevrimci birim –"Transkafkasya Komiserliği"– Tiflis'te kuruldu. Bolşeviklerin yardımıyla cephedeki askerler bu komiserliğin sınıf karakterini sezdiler ve ona güvenmediler. Bu bağlamda askerlerin sözlerini aktaran subaylar tarafından yapılan açıklamalara bakmak oldukça ilginçtir:

> "Silah isteyen komandolar genellikle şu motifi kullanıyorlar: Transkafkasya Hükümeti Rusya'dan ayrılmış; silahlar da bundan dolayı Rusya'ya geri götürülmeli."[87]

5. Kafkasya Kolordusu Başkomutanı, Cephe Genelkurmayına 18. Kafkasya Tüfekçi Alayı'nın açıkça Bolşeviklerin tarafında olduğunu rapor etti:

> "Kafkasya Bölge Sovyeti'ni (Transkafkasya Komiserliği) tanımayıp Lenin'e itaat ederek onun yardımına gitmeliyiz."[88]

Kafkasya Cephesi'nde askerler arasında yaygın olan tutum buydu. Burada da karşıdevrim destek bulmakta başarısız olmuştu.

5
GENEL KARARGÂH'IN DAĞILMASI

Genel Karargâh, devrimin cephedeki başarılı ilerleyişini kontrol etmek için hararetli hazırlıklar yapıyordu. Petrograd'da yenilgiye uğrayan uzlaşmacı partilerin liderleri Mogilev'de toplandılar.

4 Kasım'da Geçici Hükümet'in eski Savaş Bakanı Verkovski, Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi üyeleri Çernov, Feit ve Şokerman Genel Karargâh'a geldiler. Bir süre sonra onları Gotz, Skobelev ve diğerleri izledi. Bu zamana kadar "Genel Karargâh her türlü eski ve olası ... konuşmacıları topluyordu". Farklı Ordu Komitelerinden üyeler çeşitli örgüt temsilcileri ve her türden diğer "planlı adamlar" buraya akın ediyordu.[89]

Mogilev'de de yabancı elçilik temsilcileri vardı, müttefik diplomatlar koşullarını Genel Karargâh'a dikte ediyorlardı. Önceki Sovyet Hükümeti'ni tanımayı reddediyor ve Duhonin'le direkt ilişkiye girerek sadece Genel Karargâh'ı hükümet organı olarak tanıdıklarını vurguluyorlardı.

Karşıdevrim generalleriyle birlikte Bütün Ordu Komitesi ve Genel Karargâh'a gelen Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderler Halk Komiserleri Konseyi'ne muhalefet ederek, Genel Karargâh'ın kanatları altında yeni bir hükümet kurmaya karar verdiler.

7 Kasım gecesi Genel Karargâh'tan birçok cephe ordu örgütüne "Cephe ve Ordu Komiteleri tarafından temsil edilen aktif servisteki ordunun bir hükümet kurulması konusundaki inisiyatifi ele almasını" ve başbakanlık için aday belirlenmesini emreden Bütün Ordu Komitesi imzalı bir telgraf gönderildi.[90]

Telgraf "kendi adına Bütün Ordu Komitesi'nin bu görev için Sosyalist Devrimci Parti lideri Viktor Mihailoviç Çernov'u aday gösterdiğini belirterek devam ediyordu.[91]

8 Kasım akşamı Çernov muhtemel başbakan olarak Mogilev Sovyeti toplantısında bir konuşma yaptı. Mogilev ikinci Versay olmaya hazırlanıyordu.

Ordunun desteği olmadan Sovyet Hükümeti ile savaşma fikri umutsuzdu; asker yığınları yabancı amaçlar için savaşmaya gönüllü değildi. Yani eğer bu halkın yararına ise Almanlarla savaşmaya gitmeye istekliydi. Onlar Sovyet rejimi için savaşmaya gönüllüydüler. Fakat onlar en çok kapitalistlere karşı savaşa devam etmeye gönüllüydüler. Karşıdevrimciler, halkın çıkarlarına ters düşen savaşa devam etmek için askerlerin ateşli arzularıyla oynamaya karar verdi-

ler ve Genel Karargâh Almanya ile barışı sonuçlandırmak için yetkiyi ele geçirme girişiminde bulundu. Bu, halkın isteklerini karşılama amacı gütmüyordu. Onların amacı askerlere erken barış sözü vererek onların güvenlerini kazanmak ve sonra onları Sovyet Hükümeti'ni dağıtmak için kullanmaktı.

Cephedeki karşıdevrimci kampanyanın parolası Petrograd'da başarısız olanla aynıydı, yani "homojen bir Sosyalist Hükümet" kurmak, iddia edildiği üzere bu barışın derhal gelmesini sağlayacak tek hükümet çeşidiydi.

Ateşkesin hızlı bir şekilde sağlanması ve bunun gerekli koşulu olarak bir "sosyalist hükümet"in kurulması talebi Güneybatı ve Romanya cephelerindeki çeşitli ordu komitelerinden Genel Karargâh'a akıyordu.

Böylece, Güneybatı Cephesi Özel Ordusu'nun "Kurtuluş Komitesi" derhal bir ateşkes yapılmasını ve bir "Sosyalist Hükümetin" kurulmasını istedi. Bütün Ordu Komitesi barışın tek engelinin Lenin'in hükümeti olduğuna dair demagojik açıklamalar yaptı. Bunlar müttefikler ile birlikte ısrarla savaşın devamını istiyorlardı. Bu kampanyanın tüm amacı belliydi, yani rüzgarı Bolşevik yelkenlerinden çekmek. Bundan başka Duhonin politik durum farklı olsaydı ateşkes müzakerelerinin açılmasına karşı olurdu. Duhonin o günlerde bu konu üzerine şunları söylüyordu:

> "Şu günkü politik yaşamımızın karmaşıklığını aklınızda tutun. Ben, belki şu dakikada tüm yükü ve sorumluluğu alabilir ve müttefiklerle ve düşman ülkelerle bir anlaşma yapmak yoluyla Rusya'ya barışı getirme görevini yerine getirebilirdim, fakat bu durumda böyle bir görevi düşünmem bile mümkün değil."[92]

Duhonin de sert politikacıların barış görüşmelerinin Bolşevik Hükümeti hariç herhangi bir hükümet adına açılabileceği gibi süslü deyimlerle neyi gizlemeye çalıştıklarını dile getirdi.

"Böyle bir görevi düşünmek bile imkânsız"dı, fakat generaller de Bolşeviklerin barış sloganını çalmaktan çekinmemişlerdi.

10 Kasım'da müttefik heyetin temsilcileri, Duhonin'e, Rusya'nın tek taraflı olarak düşmanlıkları durdurmayacağına ve başka bir ba-

rış yapmayacağına dair "5 Eylül 1914 antlaşma koşullarını herhangi bir şekilde ihlâline karşı" bir protesto verdi. Bu tablonun arkasında, müttefik büyükelçisi hükümetine, Rusya'nın Almanya'yla müzakerelere başlamasına izin verilmesini öğütlüyordu. Bu, tabii ki, Bolşevikler tarafından başlatılmış barış çabalarını desteklemek amacıyla değil, rüzgarı kendi saflarına çekmek için yapılacaktı. Örneğin İngiliz Büyükelçisi Sir George Buchenan Londra'daki hükümetine şu telgrafı gönderdi:

> "Benim fikrime göre bize kalan en güvenilir rota, Rusya'ya sözünde durmasına izin vermek ve halkına savaşla nasıl yıprandıklarını ve düzensizliğin büyük devrimin ayrılmaz bir parçası olduğunu anlatmamız olacaktır. Almanların koşullarıyla barış sağlamalarını ya da müttefiklerin yanında savaşa devam etme kararını onlara bırakmalıyız...
>
> Bolşevik hükümetiyle herhangi bir anlaşma yapılmasını desteklemiyorum. Tam tersine, benim önerdiğim rotanın benimsenmesinin onların yolunu keseceğine ve emperyalist amaçları için Rus askerleri katliama yönelterek müttefiklere tekrar yakınlaşamayacaklarına inanıyorum."[93]

Genel Karargâh bu sıralarda İtalyan ateşenin imzasının bulunduğu, prensipte müttefiklerin eğer savaşın yükü altında ezilen Rusya Almanlarla ayrı bir anlaşma yaparsa karşı çıkmayacaklarını belirten bir telgraf aldı.

Böylece, müttefik temsilcileri Genel Karargâh'ı bu yolla Sovyet Hükümeti'ni dağıtacakları umuduyla destekledi. Fakat Genel Karargâh'a üşüşen uzlaşmacılar kendileriyle aynı fikirde değildi. Tüm Ordu Komitesi neredeyse daimi bir toplantıdaydı, fakat bütün "sosyalist" grupları içeren bir hükümet kurulması ve Bolşeviklere karşı silahlı savunmaya geçme konularında henüz bir karara ulaşamamışlardı.

Sonunda, Bütün Ordu Komitesi Genel Karargâh'ta acilen bir hükümet kurulması girişiminin sonuçsuz kaldığını açıklamak zorunda kaldı. Komite burada şu kararı almıştı:

> "1. Halk Komiserleri Konseyi'ni tanımamaya;
>
> 2. Popüler Sosyalistlerden Bolşeviklere kadar tüm sosyalist partilerin temsil edildiği bir hükümet kurulmasına;

3. Genel Karargâh'ın tarafsızlığının askeri güçler tarafından korunması ve hiçbir Bolşevik grubun girişine izin verilmemesine karar verilmiştir."

Komite kendini bir genelge yayınlayarak kısıtlamadı ve bunun yerine Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rus Yürütme Komitesi'ni direkt hattan arayarak "devrimin amacı için ölümcül olabilecek bir çatışmadan kaçınmak için (Komitenin) Yüksek Başkomutanlık görevine her iki tarafın güvenini kazanmış birini atadığını bildirdi". Demiryolu İşçileri Yönetimi bu öneriyi onayladı ve bunu Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi'nde tartışmaya açacağına söz verdi.

Ayrıca müttefik temsilcileri uzlaşmacılar da Genel Karargâh'ın bir hükümet kuramayacağına ikna olur olmaz onun sahte olduğunu ilan edip İtalyan ateşenin telgrafını reddettiler. Sovyet Hükümeti'ni bekleyen ilk görev General Karargâh'ın ve akıl hocalarının karşıdevrim planlarını engellemekti. 27 Ekim'de Sovyet Hükümeti savaşçı güçlere barış önerınişti bile fakat 20 gün geçmesine rağmen hiçbir cevap alınmamıştı, bunun üzerine Dış İlişkiler Halk Komiserliği 8 Kasım'da müttefik kuvvetlerin elçisine tüm cephelerde derhal ateşkes yapılmasına ve barış müzakerelerine başlanmasına dair bir öneri verdi. Aynı zamanda Yüksek Başkomutan General Duhonin'e emredildi:

"Bildirinin alınması üzerine derhal düşman ordularının askeri otoritelerine barış müzakerelerine başlanması amacıyla çatışmaların durdurulması teklifinde bulunun."[94]

General Duhonin hiçbir cevap göndermedi. Onun üzerine Lenin, Stalin'le birlikte 9 Kasım saat 4 sıralarında direkt hattan Genel Karargâh'la irtibat kurdu, Duhonin'i çağırttı ve ona ateşkes için görüşmelere başlamasını emretti. Duhonin bunu yapmayı reddetti. Çarlık generalleri –Genel Karargâh ve Ordu Karargâhı onların emrindeydi– proleter devrimi bastırmaya hazırlanıyorlardı. Cephedeki iç savaş yeni bir döneme giriyordu.

Lenin ve Stalin, Duhonin'i başkomutanlık görevinden uzaklaştırdılar ve 9 Kasım sabahı radyo ile askerlere seslenerek Genel Ka-

rargâh'ın karşıdevrim planlarını engellemeye çağırdılar. Lenin onlara şunları söyledi:

> "Askerler! Barış sizin ellerinizde! Karşıdevrimci generallerin barışı engellemesine izin vermeyin ve onları bekleyen mahkemelerden kaçmalarını önlemek için muhafızlarla onları kuşatın. En sıkı devrimci ve askeri düzeni sağlayın.
>
> Cephedeki alaylara düşmanla resmi ateşkes müzakerelerine başlamaları için yetkili temsilciler seçmesine izin verin.
>
> Halk Komiserleri Konseyi size bunu yapma hakkını veriyor.
>
> Müzakerelerdeki her basamak için mümkün olan her yol hakkında bizi bilgilendirin. Halk Komiserleri Konseyi tek başına ateşkes anlaşmasını imzalamaya yetkilidir."[95]

Böylece generallerin muhalefetine, devrimci hareket için halka başvurarak karşı konuldu. Bunlar, Sovyet Hükümeti'ne karşı karşıdevrimci mücadeleler tarafından yaratılan karmaşık durumda alınabilecek en doğru taktiklerdi. Lenin, Halk Komiserleri Konseyi'nin tüm askerleri barış için mücadeleye çağırdığını vurguladı. Onların görevi, karşıdevrimci generallerin barış çabalarını engellemelerini önlemekti. Generaller devrimci bir ihtiyatla izlenmeliydi.

Lenin bu konu için de şunları söyledi:

> "Askerler karşıdevrimci generalleri dikkatle gözlemek konusunda uyarıldılar. ... Eğer bir ateşkes müzakeresi sürecini ihanet için fırsat bilirlerse ve eğer ateşkes sırasında bir saldırı olursa bu hainleri herhangi bir formalite gerekmeksizin vurmak askerlerin görevidir."[96]

Aynı zamanda Lenin, Duhonin gibi bir adamın ordunun başında olduğu sürece barışın imkânsız olduğunu belirtti.

> "Duhonin ile müzakerelere başladığımızda, bir düşmanla müzakere ettiğimizi biliyorduk ve bir düşmanla uğraşmak zorunda kaldığınızda hareketi ertelememelisiniz."[97]

Lenin'in orduya, barış gayesini kendi ellerine almaları önerisi, Sovyet Hükümeti'nin cephedeki etkisini güçlendirdi ve birçok yeni yandaş kazandırdı. Güneybatı ve Romanya gibi daha tutucu cephelerde bile asker yığınları barış için devrimci mücadelede daha etkin rol almaya başladılar.

Aynı zamanda Genel Karargâh'taki karşıdevrimcilerin fesat yuvasını yok etmek için önlemler alındı. Lenin'in emriyle Litvanya Alayı'ndan iki kademe ve Baltık Filosundan bir bölük askerden oluşan karma bir birlik, Genel Karargâh'ı işgal etmek üzere Petrograd'a gönderildi. Aynı zamanda cephede de Genel Karargâh'ı işgal etmek amacıyla birlikler oluşturuldu ve bu amaçla Petrograd'dan Batı Cephesi'ne gitmek üzere görevlendirildi. 10 Kasım'da Halk Komiserleri Konseyi tarafından atanan Yüksek Başkomutan özel bir trenle cepheye gitmek üzere Petrograd'dan ayrıldı. 11 Kasım akşamı Pskov'a vardı ve Kuzey Cephesi Başkomutanı General Çeremisov'u telefonla çağırdı. Bu çağrı yazıyla da onaylandı. Çeremisov kaçamak bir cevap yolladı. Açıktan başkomutanı tanımak istemiyordu ama onunla ilişkiye geçmeye de karşı değildi. Çeremisov Kuzey Cephesi komutanlığından alınmıştı fakat yerine yeni biri atanıncaya kadar görevde kalması emredilmişti. Ama 13 Kasım'da Pskov'dan gözaltına alındığı Petrograd'a gitmek üzere ayrıldı.

12 Kasım'da başkomutan 50. Ordu'nun merkezi Dvinsk'e geldi. 50. Ordu Komutanı General Boldirev, Çeremisov gibi başkomutandan önceki çağrıları cevaplayamadı. Genel Karargâh'a çağrılarak Duhonin'e bu konuda bilgi verdi. Duhonin cevapladı:

> "Oldukça doğru davrandığınızı düşünüyorum... Tanrı sizi korusun."[98]

Boldirev, Genel Karargâh'a sonuna kadar yürüdüğü yolda ilerleyeceği garantisini verdi, ne yazık ki bu son çok çabuk geldi. Aynı gün işten uzaklaştırıldı ve tutuklandı. Yerine General Antipov atandı.

11 Kasım gecesi Askeri Devrim Komitesi temsilcileri büyük silahlı bir grup eşliğinde Minsk'teki Batı Cephesi Karargâhına geldi ve görevli komutan General Baluyev çağırılarak Sovyet Hükümeti'nin ateşkes için müzakerelere başlanması talimatına uyması istendi. Baluyev bunu reddetti. Bunun üzerine ona görevden alındığı ve yerine Bolşevik Albay Kamenşçikov'un atandığı bildirildi. Baluyev bu gelişme üzerine görevini devretmek zorunda kaldı. Bunu duyan Duhonin Baluyev'e görevini bu yolla devretmekle yan-

lış yaptığını ama ne yazık ki artık çok geç olduğunu belirten bir telgraf gönderdi. Genel Karargâh Batı Cephesi'nin komutasını Cephe Tedarik Şefi General M. N. Yaroşevski'ye vermeye çalıştı. Duhonin ona şu telgrafı gönderdi:

> "General Baluyev'in rahatsızlığından dolayı Batı Cephesi komuta görevini üstlenmenizi emrediyorum."[99]

Fakat General Yaroşevski Duhonin'in emirlerine uymaya cesaret edemedi. General B. S. Malyavin ondan daha cesur çıktı. Ordu kurallarının 112. maddesine uygun olarak kendisinin Batı Cephesi Komutanı olduğunu öne sürdü, fakat bu zayıf girişimi kendisinin atama emrini imzalamaktan öteye gidemedi. Cephenin yeni komutanının emriyle Malyavin tutuklandı.

Cephedeki ve Genel Karargâh'taki generallerin direnişi tamamen bastırılamamıştı. General Boldirev ve Baluyev'in görevden alınmasından bir gün sonra Duhonin Romanya Cephesi Komutanı General Şerbaşev ile yaptığı telefon görüşmesinde şunları söyledi:

> "Genel Karargâh size 9 Kasım'da gönderdiğim telgrafta belirttiğim hususlara bağlı kalmaya devam ediyor. Ben tüm ülke tarafından kabul edilecek bir hükümet kuruluncaya kadar bu gaspçılarla çarpışmaya devam edeceğim."[100]

Duhonin'in isyankâr bildirisi Sovyet Hükümeti'nin derhal Duhonin'i halk düşmanı olduğunu ilan eden bir emir yayınlamasına neden oldu. Duhonin'in emirlerine ne uyulacak ne de bunlar başkalarına aktarılacaktı. Ona destek veren herkese dava açılacaktı. Dürüst ve ülkelerine sadık olan subaylar yasal Sovyet Hükümeti'ne itaat ettiler. Buna tipik bir örnek 2. Ordu Komutanı General N. A. Danilov'dur.

14 Kasım'da Askeri Devrim Komitesi Komiseri Polotsk'daki 3. Ordu Karargâhına geldi ve Ordu Komitesi'yle yaptığı toplantıda Genel Karargâh'ı işgal etme konusunu görüştü.

Ordu Komitesi, Ekim günlerinde devrimciliğiyle dikkat çeken 35. Kolordu'dan seçilecek bir birliğin bu amaç doğrultusunda kurulmasına karar verdi. Güvenilir askerler Mogilev'deki durumu incelemek üzere gönderildiler. Düşman kuvvetlerinin durumunu belir-

lemek ve olabildiğince çok adamı kendi saflarına çekmek ve en azından gerektiği zaman Genel Karargâh'ın içinde silahlı eyleme geçebilecek bir birlik kurmakla görevlendirildiler. 3. Ordu'ya bağlı 35. Kolordu Birlikleri kuzeyden Orşa üzerinden Mogilev'e doğru ilerlemeli ve Petrograd'dan Orşa'ya doğru ilerleyen karma birliklere yardım etmeliydi. Genel Karargâh'ın işgali için 1. Minsk Sovyet Devrim Alayı, 60. Sibirya Piyade Alayı, Proligin komutasında iki zırhlı tren, iki zırhlı araç, bir piyade taburundan oluşan ikinci bir birlik Minsk'te kuruldu. Bu birlik güneyden Zlobin üzerinden Mogilev'e yürüdü.

Bu hazırlıkları öğrenen Genel Karargâh Güneybatı Cephesi'nden aceleyle Kazakları ve şok taburlarını çağırdı, fakat Kazaklar daha önceleri olduğu gibi onları desteklemiyorlardı; artık Bolşevik fikirlerle dolmuşlardı. Daha önce Genel Karargâh'a gelen 4. Sibirya Kazak Alayı'nda kararsızlık baş göstermişti. Ama şok taburları hâlâ sağlamdı.

17 Kasım'da Genel Karargâh, Petrograd Karma Birliklerinin Mogilev'e yaklaştığını öğrendi. "Denizciler geliyor!" haykırışları Genel Karargâh'ta dolaşıyordu. 17 Kasım gecesi "merkezi otorite" kurulması konusunun tartışıldığı bir Bütün Ordu Komitesi toplantısı yapıldı. Temsilciler Kafkas, Romanya ve Güneybatı cephelerini temsil ediyorlardı. Batı ve Kuzey cephelerinden hiçbir temsilci yoktu. Bunlar Bütün Ordu Komitesi'nin davetine yanıt bile vermemişlerdi. Orada bulunanlar arasında Duhonin, Geçici Hükümet Başkomiseri Stankeviç, subaylar ve Genel Karargâh'ı korumak üzere gelen şok tabur temsilcileri vardı.

Hükümet otoritesini tartışmak yerine toplantı daha önemsiz konuların tartışmasıyla geçti. Toplantıda bulunan herkes Sovyet birliklerinin yaklaştığı haberiyle heyecana kapıldı. Uzun bir müzakereden sonra, büyük çoğunluğun çekimser kaldığı küçük bir grup tarafından şu kararlar alındı:

"1) Olabildiğince uzun süre Genel Karargâh şu anki sahiplerinde kalmalı.

2) Genel Karargâh'ın Kiev'e taşınması için önlemler derhal alınmalı.

3) Bir karmaşadan kaçınmak için Halk Komiserleri Konseyi ile müzakerelere girilmeli.

4) Komitenin iddiaları askeri güçlerin tehdidi ile desteklenmeli.

5) Hiçbir koşul altında askeri güçlere başvurulmamalı.

6) Başkomutan Bütün Ordu Komitesi ve Bütün Rusya Yürütme Komitesi'nin onayıyla atanmalı.

7) Barış ve ateşkes konuları Genel Karargâh'ın yetkisinden çekilmelidir."

Fakat bu kararların pratik anlamda hiçbir değeri yoktu. Toplantıya katılan General Greim, eğer Genel Karargâh hareketsiz kalırsa tüm ordunun korkunç sonunun hazırlanmış olacağını belirtti. Herkesin "ne pahasına olursa olsun görevinde kalmasını ve işine devam etmesini" önerdi.[101]

Genel Karargâh'ta bulunan M. D. Bonç Bruyeviç bu durumu şöyle ifade etti:

> "Subaylar arasında kaçış fikri yaygın. Subayların davranışları bunu kanıtlıyor."[102]

Fakat bir tehlike daha Genel Karargâh'ı tehdit ediyordu. Şimdiye kadar uzlaşmacıların maşası olan Mogilev İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti aksi yöne dönmeye başlamıştı. Olaylardan etkilenen Mogilev'de konuşlanmış birimler devrimci fikirlerle dolmuşlardı. Durumu tespit etmek amacıyla, örneğin Polotsk'dan gelen Bolşeviklerin yürüttüğü ajitasyon son dokunuştu. Yeni bir Sovyet seçildi ve sonunda Mogilev Sovyetleri Yürütme Komitesi'nin toplantısı 18 Kasım'da yapıldı, Bolşevikler uzlaşmacılara karşı tam bir üstünlük sağladılar. Merkez Ordu Komitesi'nin Genel Karargâh'taki toplantısı sürerken ve tehditkâr önergeler kabul edilirken Mogilev Sovyetleri Yürütme Komitesi, Batı Cephesi ve farklı orduların Askeri Devrim Komitesi temsilcilerini de içeren bir Askeri Devrim Komitesi seçti.

19 Kasım saat 5 dolaylarında Duhonin Geçici Hükümet başkomiseri Stankeviç'e telefon ederek derhal gelip kendisini görmesini rica etti. "Çok önemli haberler aldım," dedi. Stankeviç geldiğinde Genelkurmay'ın üst rütbeli subaylarını Duhonin'in odasında toplanmış buldu. Alınan "haberler" son zamanlara kadar Genel Karar-

gâh'a karşı "sadık" olan birliklerin şimdi onları desteklemeyi reddettiğini gösteriyordu.

Bu önemli kavşakta daha önce istihkâm birliğinde teğmen olan ve General Bonç Bruyeviç tarafından oldukça kurnaz ve "gerçek bir cizvit" olarak tasfir edilen Stankeviç, Duhonin'e kaçmasını salık verdi ve bu amaçla hazır durumda bekleyen bir otomobili olduğunu söyledi. Duhonin tavsiyeyi kabul etti. Genel Karargâh'ı tek başına terk ederek Stankeviç'in onu otomobiliyle beklediği yere gitti. Oraya vardığında Stankeviç henüz gelmemişti. Duhonin aklına kötü şeyler getirmeden Genel Karargâh'a geri döndü. "İçinde sadece Stankeviç'in bulunduğu otomobil kısa süre sonra Mogilev'den geldi," diye belirtti Bonç Bruyeviç.[103]

Tüm silahlı direniş olasılıkları yok olduğu zaman Genel Karargâh başka bir yere taşınmaya karar verdi, bazıları Kiev'e diğerleri Jassi'ye Romanya Karargâhına gitmeyi önerdi, fakat bunlardan hiçbiri gerçekleşmedi. Heyecanlı bir asker topluluğu binaların önüne gelerek kimsenin binadan ayrılmasına izin vermeyeceklerini bildirdiler.

Genelkurmay'ın Harekât Konferansı toplantıya çağrıldı ve Bütün Ordu Komitesi'ne dağılmasını ve tüm üyeleriyle beraber konferansa katılanların da ortadan kaybolmasını emretti, fakat Genel Karargâh artık hiçbir araca sahip olmadığından ayrılmak onlar için imkânsızdı. Hatta binadan ayrılmak bile çok zor hale gelmişti. Duhonin yanındakilere "kendi emir erlerinin bile kendisini izlediğini" söyledi.

19 Kasım'da Mogilev Askeri Devrim Komitesi şu bildiriyi yayınladı:

"Ekim Devrimi'nin iradesiyle atanan Halkın Komiserleri Hükümeti'nin emirlerine göre hareket eden, Mogilev İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi temsilcileri, Batı Cephesi ve orduları Askeri Devrim Komitesi temsilcilerinden oluşan Mogilev Askeri Devrim Komitesi kendini, Mogilev şehri ve çevresinde tek otorite olarak ilan etmiş ve Genel Karargâh'ın aktivitelerini kontrol etme görevini üstlenmiştir."[104]

Görevinden alınan Duhonin gözaltına alınmıştı. Merkez Ordu Komitesi kendini feshettiğini açıkladı ve üyeleri gözaltına alındı.

Devrimci birlikler kuzey ve güneyden Genel Karargâh'a doğru yaklaşıyorlardı. Kuzeyden Petrograd birliklerini taşıyan trenler Orşa'ya yaklaşıyor ve güneyden Minsk'de kurulan birlikler Zlobin'e yaklaşıyordu. General S. İ. Odintsov Orşa'dan Mogilev'e giden bir vagonla Genel Karargâh'taki durumu tespit etmek üzere gönderilmişti. Yaygın olan düşünce direnebilecekleri yönündeydi. Mogilev'e varıp durumu incelediğinde General Odintsov 19 Kasım akşam üzeri saat 5:10'da telefon yoluyla Genel Karargâh'ın hiçbir şekilde direniş gösteremeyeceğini rapor etti.

19 Kasım gecesi Minsk'te Genel Karargâh'ın direkt olarak içinde bulunduğu ve devrimin ilerleyen safhalarında çoğunluğu etkileyecek sonuçları doğuran olaylar meydana geldi. General Kornilov, Denikin, Lukomski, Romanovski, Markov, Erdeli ve Ağustosta bastırılan karşıdevrim ayaklanmasının diğer liderleri Mogilev'e 20 km uzaklıktaki Bikov kasabasında kapatıldıkları hapishaneden kaçtılar. Bikov hapishanesindeyken Tekinski Alayı ve St. George Şövalyeleri tarafından korunuyorlardı. Genel Karargâh'ta tansiyon yükselirken Duhonin tutuklulara kaçmalarını öğütledi ve serbest bırakılmaları için emir verdi. Güneydeki geleceğin karşıdevrim lideri General Denikin bu olayı şöyle anlatıyor.

> "19 Ekim sabahı Genelkurmay'dan Albay Kusonski hapishaneye geldi ve General Kornilov'a şunları rapor etti:
>
> '... General Duhonin bir an önce tutukluların salıverilmesi için gereğinin yapılmasını size bildirmemi emretti.'
>
> General Kornilov, Tekinski Alayı Komutanı Yarbay Erhardt'ı çağırarak ona şunları söyledi:
>
> 'Derhal generalleri serbest bırakın. Tekinski Alayı'nı geceyarısı yola çıkmak üzere hazırlayın. Ben de alayla birlikte gideceğim.'
>
> O gece (19 Kasım) Bikov Hapishanesi Komutanı St. George Şövalyelerine muhtemelen Don'a gidecek olan General Kornilov'u serbest bırakmaları emrini iletti... Geceyarısı muhafızlar sıraya dizildi, General geldi adamlara veda etti ve gardiyanlarına görevlerini mükemmel şekilde yerine getirdikleri için teşekkür etti ve onlara 2 bin rublelik hediye verdi...

Saat 1'de uyuklayan Bikovlular toynak sesleriyle uyandılar. Başında General Kornilov'un bulunduğu Tekinski Alayı köprüye yürüdü, Dinyeper'i geçti ve karanlıkta kayboldu."[105]

Denikin, Lukomski ve Bikov'da gözetim altında tutulan diğer generaller müftü kılığında trenle Don'a doğru yola çıktılar.

Aynı gece yabancı misyon temsilcileri, Bütün Ordu Komitesi üyeleri ve Levazım Subayı General Dieterichs, Operasyon Bölümü Başkanı Albay Kusonski, Haberleşme Şefi Sergievski ve Operasyon Bölümü subaylarının çoğunluğu dahil birçok subay neredeyse orduyu işlevsiz bırakarak Mogilev'den kaçtılar.

20 Kasım sabahı denizci birliği Mogilev'e girdi. Siyah kabanları ve kürk şapkaları içinde, silahları omuzlarında şehrin neredeyse terk edilmiş sokaklarında yavaş yavaş yürüyorlardı. Duhonin başkomutanın özel treninde tutuklu bulunuyordu. Kornilov'un ve diğer karşıdevrim generallerin kaçış haberiyle coşan asker kalabalığı, arabasının etrafında toplanarak teslim olmasını istediler. Bu kalabalık zorlukla, Sovyet Hükümeti'nin Duhonin'i işlediği suçlar konusunda yargılayacağı garantisini vermesi ile sakinleştirilebildi. Fakat kısa süre sonra askerler tekrar gürültü çıkararak arabayı daha da sıkı bir çember altına aldılar. Bunu önlemek için muhafızların harcadığı tüm çabaya ve yalvarmalara karşı Duhonin araçtan indirilerek linç edildi.

General Kornilov komutasındaki Tekinski Alayı güneybatı istikametine doğru ilerliyordu. İzlenmekten korkan Kornilov Mogilev bölgesinden ayrılmak için acele ediyordu. İzlerini gizlemek için alayı ülkeyi geçmeye yönlendirdi. Çoğunlukla geceleri hareket ediyorlardı. General Denikin, "yolları üzerindeki köy halkları ya kaçıyordu ya da Tekinski Alayı'nı dehşetle karşılıyordu," diye anlatıyordu.[106]

Zlobin yakınlarında güneyden Mogilev'e doğru yürüyen devrimci kıta birlikleri Genel Karargâh'tan ayrılan şok birliklerinin direnişiyle karşılaştı. 20 Kasım'da Zlobin ve Krasni Bereg istasyonları arasında saatler süren bir çatışma patlak verdi. Geceleyin şok taburu kaçtı. 21 Kasım'da birlikler Zlobin'e girdiler. Halihazırda Mogi-

lev Petrograd birlikleri tarafından işgal edildiğinden daha fazla ilerleyemediler. Kornilov'un kaçtığı anlaşıldığında Proligin komutasındaki zırhlı tren ve 266. Poreçinski Alayı 2. Taburu onu bulmakla görevlendirildi. 22 Kasım'da bu birlikler Gomel yönünde yola koyuldu.

26 Kasım'da kaçışından yedi gün sonra Uneça istasyonu civarındaki Gomel Briansk demiryoluna yaklaştı. Kornilov, alayın son kampının bulunduğu Krasnoviçi köyünden Uneça istasyonunun doğusundan demiryolunu geçmek niyetiyle Pisarevka köyüne doğru gitti. Yolda tanıştığı bir köylü alayı onu en güvenli yoldan götürmeyi önerdi. Rehber onları ormanın yamaçlarına getirdiğinde kesintisiz ateş başladı. Açıktı ki bu çiftçi onu takip edenlerin hazırladığı pusuya düşürmüştü.

Alay Krasnoviçi'ye geri çekildi ve sonra Kornilov demiryolunu Uneça'nın batısından geçmek niyetiyle rotayı değiştirdi. Zorlukla Pesçaniki istasyonu yakınındaki demiryoluna ulaştıklarında zırhlı bir tren keskin virajda birdenbire göründü ve alayın üzerine ateş açtı. Alaydakilerin birçoğu öldü ya da yaralandı. Kornilov'un atı vuruldu. Alay dağıldı. Öncü süvari birliği keskin bir dönüş yaptı ve hızla oradan uzaklaştı, diğerleri de onu izledi. Fakat kısa süre sonra Klinstki yakınlarındaki Pavliçi şehrinde kuşatılıp silahsızlandırdılar. Kornilov alaydan arta kalan küçük bir birliği toplamayı başardı, fakat sonra müftü kılığında onları terk ederek demiryoluyla güneye kaçtı.

Böylece Genel Karargâh ve proleter devrimi yıkmak için birçok planın yapıldığı cephedeki karşıdevrimcilerin ana yatağı da dağıtılmış oldu. Diğer cephelerde –Güneybatı, Romanya ve Kafkasya– yenilgiye uğrayan düşman kuvvetlerinden arta kalan karşıdevrimcilere karşı mücadeleler sürüyordu, ama artık bunlar zor değildi. Bu cephelerde de sömürgenlere karşı başkaldırı başladı. Asker yığınları diğer cephelerde neler olduğunu merakla izlemeye başladılar. Yeni hükümet kuvvetlerinin sayısı gittikçe artıyordu. En güçlü ve en önemli iki cephe –Kuzey ve Batı– tamamen onların tarafındaydı.

DOKUZUNCU BÖLÜM
HÜKÜMETİN OLUSTURULMASI

1
BLOKLARIN YENİLGİYE UĞRAYAN YOLU

Ayaklanmanın önderleri –Sovyetler II. Kongresindeki delegeler– kendi bölgelerine döndüler. Smolni Enstitüsü –devrimin Genelkurmayı– ülkenin her yeriyle irtibat halindeydi. "Smolni devri" başlamıştı. Proletarya diktatörlüğünün ilk basamağındaki Smolni, Bolşevik eylemlerin merkeziydi.

Düşman henüz yenilgiye uğratılmamıştı. Kerenski, birlikleri devrimci başkente yönlendirmiş, Kadetler ayaklanmış, Moskova'da iktidar mücadelesi şiddetlenmişti. Fakat devrimin kaderi için Pulkovo yakınlarındaki silahlı birlikler Moskova sokaklarında belirlenirken, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler devrimi içten çökertmek için eylemlerini Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi'ne devretmeye çalıştılar. 29 Ekim'de Gatçina yakınlarındaki Krasnov-Kerenski çatışmasının en şiddetli anında Demiryolu İdaresi homojen bir "sosyalist" hükümetin kurulması çağrısı yapan bir önerge kabul etti.

Bolşevikler için çok açıktı ki politik sorun "bir askeri sorun olma eşiğindeyken"[1], bu önergeyi kabul etmiş olan Demiryolu İdaresi Kornilov ve Kaledin'in tarafındaydı. Tüm bunlar olurken Demiryolu İdaresi'nin düşmanlığı sona erdirme talebi, karşıdevrim için açık bir destekti.

Tarafsızlık maskesi altında hareket eden Demiryolu İdaresi bazı kararsız işçileri kendi tarafına alabilirdi. Bundan başka demiryolu yönetimi de onların elindeydi. Onu zararsız hale getirmek, Kerenski birliklerinin gönderilmelerini önlemek ve Moskova ve diğer şehirlere yardım için giden birliklere güvenli geçiş sağlamak için bir

şeyler yapılmalıydı. 29 Ekim'de yapılan bir toplantıda Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Demiryolu İdaresi ile uzlaşmaya varmak için temsilci göndermeye karar verdi. Lenin'in belirttiği gibi bu müzakereler askeri operasyonlar için diplomatik bir görüntü görevini görecekti. Hükümetin yapısını değiştirme sorunu üzerinde merkez komite müzakerelerin ana şartı olarak şunları ileri sürdü: Hükümet, Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Komitesi'ne karşı sorumlu olmalı, Sovyetler II. Kongresini iktidarın tek sahibi olarak tanımalı ve toprak ve barış kanununu kabul etmelidir.

"Partiler ve örgütler arasında bir anlaşma hazırlamak için" Demiryolu İdaresi'nin ilk toplantısı 29-30 Ekim'de yapıldı ve birçok Menşevik ve Sosyalist Devrimci grup ve zümrelerden önemli temsilciler katıldı.[2] Bunların arasında Menşevik taraftarı Dan ve Erliç, Enternasyonalist Menşevik Martov ve Martinov, "Sol" Sosyalist Devrimci Malkin ve Kolegayev, ve Sağ Sosyalist Devrimci Jakobin ile Hendelmann vardı. "Kurtuluş Komitesi" temsilcilerine ek olarak Sovyet Hükümeti'ne karşı sabotaj eylemleri düzenleyen devlet memurlarından A. Kondratyev de vardı. Resmi olarak sekreterleri temsil ediyordu. Köylü Vekilleri Bütün Rusya Sovyeti'nden, Hükümet Ofisleri Memurlar Birliği'nden ve diğer örgütlerden temsilciler de vardı.

Bu toplantının savunduğu politik görüş oraya gelen temsilciler tarafından önceden belirlenmişti. Belki de bazıları tam olarak, bazıları da dolaylı olarak hem sağ hem de "Sol" Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler aynı şeyi, yani devrimin tasfiyesini istiyorlardı. 29 Ekim'de yapılan oturumda Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi'ni temsil eden Hendelmann, Demiryolu İdaresi'ne, çekişen grupların terazisine son ağırlığın koyulduğunu hatırlatarak, bu serüvene son verilmesini ve Bolşeviklerin bulunmadığı bir bakanlık kurulmasını istedi. "Solcu" Martov, "sadece İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti değil evrensel haklardan türeyen diğer birimlerin de bulunduğu demokratik örgüte dayanan" bir hükümetin örgütlenmesini talep etti.[3] Dan onlardan biraz daha dürüsttü.

"Anlaşmanın ilk şartı: Komplolara son verilmesi, Askeri Devrim Komitesi'nin feshedilmesi, kongrenin (Sovyetler II. Kongresi) geçersiz olduğunun ilan edilmesi... Eğer bu şartlar yerine getirilirse olası karşı-devrimi birlikte örgütleyebiliriz."[4]

Bu oturum, hükümet yapısı ve iç savaşı önlemek için alınacak tedbirleri belirleyip önerge haline getirecek bir komitenin seçilmesiyle son buldu.

O gece geç saatlerde "ateşkes" için yapılan müzakerelerden dolayı Demiryolu İdaresi, yeni başlatılan greve son verilmesi için telgraf çekti ve ısrarlı bir tavırla grev komitesinin dağılmamasını değil, aksine "hazır" şekilde beklemesini istedi.

30 Ekim sabahı erken saatlerde "Partiler ve Örgütler arası Anlaşma Hazırlama Özel Komitesi" toplandı. Dan, Weinstein, Posnikov, Kamenev, Ryazanov ve diğerleri toplantıda hazırdılar. Dan "Kurtuluş Komitesi" adına komiteye hitap ederek Bolşeviklere sunulması gereken talebleri sıraladı:

"İşçilerin silahsızlandırılması ve Kerenski'nin birliklerine direnilmemesi. Birliklerin Şehir Duması'nın emrine verilmesi. Hükümetin tutuklu üyelerinin serbest bırakılması..."[5]

"İşçiler birliklerle savaş etme fikrinden vazgeçmeli! Her sosyal demokrat bu konuda ısrar etmeli çünkü proleterlerin burjuva birliklere direnmesi imkansız."[6]

Dan, Weinstein tarafından desteklendi. Menşevikler zafer beklentisiyle sarhoş gibiydiler. Kendi koşullarını kabul ettirdiklerini ve Kerenski'nin birliklerinin her an Petrograd'a gireceğini hayal ediyorlardı.

Dan ve Weinstein'ı, hükümetin yapısını değiştirmek için Bolşevik Partisi Merkez Komitesi 29 Ekim'de aldığı kararlarla ortaya koyduğu koşulları hainice komisyondan çeken Kamenev izledi. Bu hainler proleter ayaklanmaya son verecekleri dakikanın geldiğine inanıyorlardı. "Proleterlere ve birliklere..." silahları bırakmaları için bir çağrı yapılmasını önerdiler.

Sabah saat 11'de Demiryolu İdaresi ve farklı politik parti temsilcilerinin katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu zamana kadar Kerenski'yi

görmeye giden Demiryolu İdaresi delegasyonu Petrograd'a dönmüş ve bu toplantıda müzakerelerin sonucunu rapor etmişti. Demiryolu İdaresi temsilcisi Planson şunu kabul etmek zorunda kaldı:

> "Kerenski'nin kampındaki disiplin, işçilerin askerlerle omuz omuza çalıştığı Petrograd kamplarından daha kötü."[7]

Pulkova'da çatışmaların başladığının öğrenilmesi üzerine Demiryolu İdaresi çok açık bir tavırla müzakereleri uzatmaya başladı. Önce Dan, Petrogradlı işçileri kötü şekilde cezalandırmakla tehdit etti, sonra Kerenski ile "şiddetten kaçınılması ve şehre baskı yaparak girilmemesi" konusunda konuşacağına söz verdi. Toplantının akşama kadar ertelenmesine karar verildi. Bu arada Kerenski'nin Pulkovo yakınlarındaki devrimci birlikleri bozguna uğratması bekleniyordu.

Fakat 30 Ekim'de Kerenski birlikleri Pulkovo yakınlarında kesin yenilgiye uğratıldı. Demiryolu İdaresi'nin Kerenski-Krasnov kuvvetlerinin devrimci başkente gireceği umutları yok olup gitmişti. Birleşik toplantıya o gün üçüncü kez ara verildi. Karşıdevrimciler Bolşevik Hükümeti'ni Kamenev tipindeki kurnazların yardımıyla ezebilecekleri ümidiyle Demiryolu İdaresi'ne sıkıca sarılmışlardı. Akşamki oturumda Kamenev tekrar konuştu. Kamenev ümitsiz Sosyalist Devrimcileri ve Menşevikleri neşelendirmeye çalıştı ve aynı sabah yeni bir hükümetin kurulması gerekliliği üzerine yaptığı konuşmayı kelime kelime tekrarladı. Toplantıda şu kararlar alındı:

> "Derhal bir ateşkes sağlanacak ve her iki tarafa da çatışmaların durdurulması için talepte bulunulacak."[8]

1 Kasım gecesi Demiryolu Yürütme Komisyonu, Yol ve İletişim Bakanlığı binasında tekrar toplandı ve tüm gece hükümetin sorumlu olacağı "Geçici Halk Konseyi"nin yapısı hakkında görüştü. Bu toplantıda Kamenev, Sokolnikov ve Ryazanov Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nden aldıkları hükümetin sadece Sovyetler II. Kongresinde seçilen Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne karşı sorumlu olacağı talimatlarını hainice çiğnediler. Bu kararı göz ardı eden Kamenev, Ryazanov ve Sokolnikov diğer yeni bir Ön Parla-

mento kurulması için onay verdiler. Kamenev'in uysallığından cesaret alan Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler önerilen hükümete Lenin'in dahil edilmesine karşı çıktılar.

Kamenev ve Sokolnikov sadece bu konudaki tartışmalara katılmakla kalmadı, aynı zamanda Lenin'in hükümete dahil edilmesi konusunda ısrar etmekte de başarısız oldu. Ryazanov ile birlikte başbakanlık görevi için Çernov ve Avksentyev'in adaylığı görüşmelerine katıldılar. Toplantı şafak sökmeden önce bitti. Toplantının sonunda Kamenev Demiryolu İdaresi'ni, İşçi Vekilleri Sovyeti'nin belirlenen koşulları kabul edeceği ve Petrograd Cephesi'ndeki çatışmaları durdurmak için gerekli önlemlerin alınacağı konusunda garanti verdi. Karşıdevrim kuvvetleri Pulkovo yolundayken bu çeşit bir görevi üstlenmek kendi iyilikleri ve kuvvetleri için bir ateşkesten memnun olacak olan Kerenski ve Krasnova yardım etmekle aynı anlama geliyordu.

1 Kasım'da Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Demiryolu İdaresi ile yapılan bir toplantıda Kamenev'in tavırlarını görüştü. Lenin bu toplantıda şunları söyledi:

> "... Kamenev'in politikası mutlaka durdurulmalı," dedi Lenin. "Şu an Demiryolu İdaresi ile görüşmenin hiçbir anlamı yok."[9]

Jerzinski hızla Kamenev'e saldırdı. Onu ve Sokolnikov'u Merkez Komite'nin talimatlarını yerine getirmekte başarısız olmakla suçladı. Onlara güvensizlik yönünde oy kullandı ve onların yerine Merkez Komite'nin diğer üyeleri tarafından yenilerinin seçilmesi gerektiğini söyledi.

İkiyüzlü Kamenev, Sosyalist Devrimcilere ve Menşeviklere Petrograd Kızıl Muhafızlarının silahsızlandırılması konusunda söz verdiği için Merkez Komite'den çıkarıldı. Aynı zamanda Kamenev birkaç saat önce Lenin'in hükümetten uzak tutulması konusunu tartıştığını Merkez Komite'den gizlemeye çalıştı. "Delegeler aday göstermeyi tartışmadı" dedi yalan söyleyerek.

Troçki incelikle ve örtülü bir şekilde Kamenev'i destekledi ve o zamanlar karşıdevrimin yatağı olan Petrograd ve Moskova Şehir

Duması temsilcilerinin Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi'ne ve daha sonra da hükümete kabul edilmelerini önerdi. Bunun anlamı Bolşeviklerin "İktidar Sovyetlere" ana kuralının terk edilmesi oluyordu.

Lenin Sovyet iktidarı konusunda en küçük bir imtiyazda bulunulmasını şiddetle protesto etti ve proleter diktatörlükten vazgeçmek politikasına şiddetle saldırarak şunları söyledi:

> "Demiryolu İşçileri Sendikası Bütün Rusya Yürütme Komitesi Sovyetlerde temsil edilmiyor ve edilmesine kesinlikle izin verilmemelidir. Sovyetler gönüllü örgütlerdir ve Demiryolu İdaresi'nin halk arasında hiç destekçisi yoktur."[10]

Merkez Komite'nin o toplantısında yaptığı diğer iki konuşmada Lenin, "kararsız olanların mutlaka bu kararsızlıklarına bir son vermesini" istedi:

> "Açık ki Demiryolu İdaresi Kaledin ve Kornilov'un tarafında. Herhangi bir tereddüt olmamalı. Biz işçi, köylü ve ordunun çoğunluğu tarafından destekleniyoruz. Buradaki hiç kimse halkın bize karşı olduğunu kanıtlayamaz. Ne Kaledin'in ajanları ne de askerleri. Biz halka güvenmeliyiz, kırsal alanlara propagandacılarımızı göndermeliyiz. Demiryolu İdaresi'nden birliklerin Moskova'ya sevki istendi ve onlar bunu reddettiler. Halktan yardım istemeliyiz, onlar bunun üstesinden gelir."[11]

Bu toplantıda Merkez Komite şu kararları aldı:

> "Yapılan görüşmeler göstermiştir ki uzlaşmacı partiler bu müzakereleri birleşik bir Sovyet Hükümeti'nin kurulması amacıyla değil, işçiler ve askerler arasında bir bölünme sağlamak, Sovyet Hükümeti'ni yıkmak ve son olarak da "Sol" Sosyalist Devrimcileri uzlaşmacı politikalarla burjuvalara bağlamak amacıyla yapmaktadır, Merkez Komite şuna karar vermiştir:
>
> Merkez Komite tarafından alınan kararların ışığında parti üyelerimize "Sol" Sosyalist Devrimcilerin homojen bir hükümet kurulması konusunda desteğini almak için son bir girişimde bulunmalarına izin vermek ve bir koalisyon hükümeti kurulması konusundaki müzakerelere bir son vermek."[12]

Merkez Komite müzakereler için şu şartları ortaya koydu: Sovyetler II. Kongresi kararlarının tanınması, karşıdevrime karşı aralık-

sız mücadele ve Sovyetler II. Kongresinin iktidarın tek sahibi olarak tanınması.

1 Kasım gecesi Ryazanov, Bütün Rusya Sovyetleri Merkez İdari Komitesi toplantısında, Demiryolu Yürütme Komisyonu ile yapılan müzakerelerin sonucunu rapor etti. Tekrar tekrar Kruşinski Demiryolu İdaresi adına ve Kamkov ise "Sol" Sosyalist Devrimciler adına ayağa kalktı ve hiddetle, derhal kan dökülmesine bir son verilmesi gerektiğini söyledi. Onların sokaklarda kan dökülmesi ve yaklaşan felaket konusundaki ulumalarına cevap olarak Petrogradlı işçilerin güçlü hatibi Volodarski Sosyalist Devrimci ve Menşeviklere seslenerek şunları söyledi:

> "Kan dökülmesinden kaçınmamızı söylüyorsunuz. Evet bu doğru. Fakat bu kanın işçilerin ve köylülerin temel hakları için aktığını unutmamalıyız. Eğer kandan korkuyorsanız o zaman yüz binlerce asker, işçi ve köylünün savunmak için savaştığı yerlerdeki iktidarı elinizde bulundurmak için her şeyi yapmalısınız.
>
> Ön Parlamento formunda bir Geçici Halk Konseyi kurmamız öneriliyor ve bu birim kesin bir kural olmadan kurulacak. Biz asla başka bir melez birimin kurulmasını kabul etmeyiz.
>
> İşçi ve askerlerin ayaklanması 'Bütün İktidar Sovyetlere' sloganı altında başarıya ulaşmıştır. Bu konuda imtiyazda bulunmak söz konusu bile olamaz."[13]

Bolşevik grup adına Volodarski saatler öncesinde Bolşevik Partisi Merkez Komitesi tarafından kabul edilen bir karar doğrultusunda bir önerge sundu.

Volodarski'nin sade ve apaçık konuşmaları "Sol" Sosyalist ve Menşevik sendikacı saflarda çalkalanmaya neden oldu. V. A. Bazarov ayağa kalktı ve iç savaşın sürmesinin suçlusunun Bolşevikler olduğunu söyledi. Kamenev, Ryazanov ve diğerleri ile birlikte güttüğü bir blok politikasına sadık kalarak, Volodarski tarafından önerilen önergenin Kamenev, Sokolnikov ve Ryazanov tarafından Demiryolu Yürütme Komisyonu toplantısında kabul edilen kurallara aykırı düştüğünü ve çiğnediğini belirtti.

Karelin, Bolşevik önergesinin "Sol" Sosyalist Devrimci grubu memnun etmediğini, çünkü bunun çoğunlukla uzlaşmacı olmayan

öğeler içerdiğini belirtti. Kendi grubu adına Karelin 275 üyeden oluşan bir "kurulun" oluşturulmasını öneren bir önerge okudu. Bu "kurulda" Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi 150, Şehir Duması 50, Gubernia Köylü Sovyeti 50 ve Köylü Vekilleri Bütün Rusya Sovyeti'nin 25 sandalyesi olacaktı. Önerge aynı zamanda öngörülen kurulun faaliyetlerinin temeli olarak Sovyetler II. Kongresinin kabulünün gerekliliğini de onaylıyordu.

Karelin'in taktikleri tamamen Troçki'ninkilerle çakışıyordu. Troçki için olduğu kadar "Sol" Sosyalist Devrimciler için de önemli olan şey, Sovyetler II. Kongresinin programının kabulü değil, hükümet birimlerinin yapısının değiştirilmesi, Sovyet iktidarından vazgeçilmesiydi. Programların her zaman değiştirilebileceği görüşündeydiler.

Oylamada Bolşevik önergesi 38, "Sol" Sosyalist Devrimcilerin önergesi 29 oy aldı. Bu sonuçla altüst olan Sosyalist Devrimciler bir ara oy için yalvardılar. Oldukça kötü bir durumdaydılar. Bolşevik önergesine karşı oy kullanarak "Sol" Sosyalist Devrimciler kendilerini halktan soyutlanma tehlikesi içine atmış oldular. Soyutlanmaktan ve tüm etkilerini yitirmekten korkarak önergelerini geri çektiler. Bir saat sonra oturum tekrar açıldığında Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi istekle Volodarski'nin önergesini kabul etti.

Bu arada küçük burjuva partiler arasındaki çatlak büyüdü. "Sol" Sosyalist Devrimci liderler partilerinin asker üyelerinin onları Halk Komiserleri Konseyi'ne karşı başlattıkları mücadelede destekleyeceklerinden pek emin değillerdi. Korkuları yersiz değildi. 1 Kasım'da yapılan bir Petrograd mitinginde "Sol" Sosyalist Devrimciler Parti üyelerini karşı koymadan Halk Komiserleri Konseyi'ne boyun eğmeye ve Askeri Devrim Komitesi'yle işbirliği yapmaya çağırdılar. Buna karşılık Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi bu partinin Petrograd örgütünü feshetti.

Askerlerin desteğinden emin olmayan "Sol" Sosyalist Devrimciler kendi bloklarını zaman kaybetmeden Kamenevciler ile birleştirdiler. Karelin açıkça Kamenevcilerin birkaç gün içinde "Sol" Sosya-

list Devrimcilerle oy kullanacağı ve böylece Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nde çoğunluğu ele geçirecekleri umudunu dile getirdi. Kerenski'nin yenilgisi, "Sol" Sosyalist Devrimci ve Sağ bozguncuları Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nde birlikte hareket etmelerini hızlandırdı.

2 Kasım'da Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Demiryolu İdaresi ile anlaşma yapılması konusunda bir karar aldı. Bu zamana kadar durum oldukça değişime uğramıştı. Kerenski tam anlamıyla yenilmişti. Moskova'da devrimci birlikler birbiri ardına önemli pozisyonları ele geçiriyordu. Bu koşullarda Merkez Komite Lenin'in önerisiyle, Demiryolu İdaresi'nin ikiyüzlülüğünü tam olarak su yüzüne çıkaran bir önerge kabul etti. Önerge şöyleydi:

> "... İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin iktidar sloganına ters düşmeden Sovyet örgütlenmesini, Sovyet tipi olmayan, yani toprak sahiplerini ve kapitalistleri yok etmek için savaşan devrimci kuvvetlerin gönüllü olarak katıldığı örgütlerin olmadığı bir şekilde kabul etmenin hiçbir yolu yoktu.
>
> ... Merkez Komite, Sovyetlerdeki azınlığın ültimatomlarına ve tehditlerine boyun eğmenin sadece Sovyet iktidarının değil, demokrasinin de terk edilmesi anlamına geldiğini ve bu tür uygulamaların anlamı çoğunluğun kendi haklarını kullanmaktan korkması, anarşiye boyun eğmek ve azınlıkları bu ültimatomları vermeye davet etmek olduğunu kabul eder."[14]

Lenin'in önergesindeki son madde, sosyalizmin Rusya'daki zaferini onaylıyor ve bu zaferi sağlamak için gerekli koşulları gösteriyordu. Bu madde şöyleydi:

> "... tüm zorluklara rağmen sosyalizmin Rusya ve Avrupa'daki başarısı, sadece var olan hükümetin politikasına bağlı kalınması şartıyla garanti edilebilir. Merkez Komite sosyalist devrimin başarısına olan inancını dile getirdi ve tüm şüphecilerle kararsızları bu kararsızlıklarından vazgeçmeye, içtenlikle ve tüm enerjileriyle bu hükümetin faaliyetlerini desteklemeye çağırdı."[15]

Sosyalizmin sadece bir ülkede başarıya ulaşamayacağı varsayımına dayanan bu önerge, Kamenev ve Zinovyev'in politikalarının da lanetlenmesiydi. Lenin'in önergesi, Kamenev, Zinovyev, Rikov,

Nogin ve Milyutin'in karşı oylarına rağmen kabul edildi. Bu sağ bozguncular, Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi toplantısında onları yenilgiye uğratmak kararıyla Merkez Komite toplantısını terk ettiler.

2 Kasım gece geç saatlerde Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi toplantısında Malkin, "Sol" Sosyalist Devrimci grup adına sosyalist partiler arasında bir anlaşma sağlanması konusunun ele alınmasını istedi. Malkin'i Zinovyev izledi. Proleter devrim karşıtı bu hain, burjuva parlamentarizminin de kullandığı bir metoda başvurdu. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi tarafından diğer sosyalist partilerle bir anlaşma yapılması konusunda kabul edilen kararı okudu ve hemen Merkez Komite'deki Bolşevik grubun henüz bunu görüşmediğini ilave etti.

"Sol" Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler Zinovyev'in bu kararı tartışmak için bir saat ara verilmesi önerisini derhal kabul ettiler. Bu "görüşmeden" sonra Bolşevik grup adına Kamenev Bolşevik Partisi Merkez Komitesi tarafından kabul edilen kararla tam bir çelişki sergileyen diğer bir önergeyi sundu. Kamenev'in önergesi hükümetin Sovyet'te bulunan diğer partilerle görüşmelerinin hükümetteki sandalyelerin yarısından fazlasının Bolşeviklere verilmesi koşuluyla devam etmesini içeriyordu. Böylece diğer sandalyeler "Sol" Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklere kalacaktı. Bununla birlikte Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Demiryolu İdaresi, Köylü Sovyet'in ve ordunun temsilcilerinin katılımıyla genişletilmesini de içeriyordu, fakat bu Sovyetlerin ve komitelerinin tekrar seçilmesi kaydıyla. "Sol" Sosyalist Devrimciler Kamenev'in önergesini kabul etti. Karelin bu konuda şunları söyledi:

> "'Bolşevik' önergesi uzlaşma yönünde bir adımdır. Sonuç olarak bunun için oy vermeliyiz."[16]

Devrimin ve henüz tamamlanmamış ayaklanmanın çıkarları sağ bozguncuların derhal hezimete uğratılmasını gerektiriyordu. Kamenevci ve "Sol" Sosyalist Devrimcilerin uzlaşmacı yaygara ve patırtıları proleter diktatörlüğün kesin çizgisi tarafından reddedilmeliydi.

Kamenev ve Zinovyev'in haince Bolşevik Partisi Merkez Komitesi kararlarına karşı hareket ettiği Bütün Rusya Merkez İdare Komitesi toplantısı 3 Kasım gece yarısından birkaç saat sonra sona erdi. Bu sadakatsizliği duyar duymaz Lenin Merkez Komite çoğunluğu adına Kamenev ve Zinovyev'e bir ültimatom hazırladı ve tüm komite üyelerine imzalamaları ricasıyla tek tek gönderdi. Bu ültimatomda Lenin bozguncuların adını vererek, parti disiplininin tekrar sağlanmasını ve parti kararlarının uygulanmasını istedi.

Bir kere Bolşevik Partisi ile mücadele etme ve Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerle uzlaşma yolunda adım atan bu bozguncu grup küçük burjuva partilerin pohpohlamasıyla daha da ileriye gitti.

Bu arada Demiryolu İdaresi kulislerinde en vicdansız pazarlık "Geçici Halk Konseyi"nin yapısı konusunda sürüp gidiyordu. 3 Kasım'da Demiryolu Yürütme Komisyonu tekrar toplandı. Bu sefer Bolşevik Partisi Merkez Komitesi temsilci olarak Stalin'i görevlendirdi. Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, Pulkovo yakınlarında askeri güçle başaramadıkları şeyi başarmak niyetiyle bu toplantıya liderlerini gönderdiler. Bu liderler arasında Menşevik Abromoviç, Martov, Yermanski, Martinov, Rosental ve Stroyev; "Sol" Sosyalist Devrimci Karelin, Schreider, Spiro, Proşyan ve diğerleri de vardı. Kamenev ve Zinovyev'in ikiyüzlü politikaları Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderler tarafından desteklendi. Abromoviç ve Martov hiddetle Halk Komiserleri Konseyi'ne saldırdı. Abromoviç şöyle bağırıyordu:

> "Kardeş kanı denizi, Rusya'da bir hükümet yok... gazeteler çıkmıyor... sıkıyönetim..."[17]

Menşevik Merkez Komite adına Abromoviç şu önergeyi ileri sürdü:

> "Ne Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesi ne de iktidarın Sovyetlere geçmesi hiçbir koşul altında demokrasinin hiçbir birimi tarafından kabul edilemez."[18]

Martov şiddetle, terörün hakimiyetini ve Demiryolu Komitesi'ndekilerin tutuklandığını bildirdi. Ama Demiryolu İdaresi'nin karşı-

devrime karşı aktif mücadele isteyen demiryolu işçilerini tutuklattığını söylemeyi unuttu.

Martov, Abromoviç ve diğerleri terörün durdurulması konusunda garanti istediler. Stalin ayağa kalktı ve Abromoviç'e dönerek alaylı bir tonla sordu:

> "Kim Gatçina yakınlarındaki birlikleri Petrograd'a saldırmaktan geri çekebileceğini garanti edebilir?"[19]

Bu toplantı başarısızlıkla sonuçlandı. Ertesi gün 4 Kasım'da Sosyalist Devrimci, Menşevik ve Kamenevcilerin birlikte saldırıya geçtiği Bütün Rusya Merkez Komitesi'nin bir toplantısı yapıldı. "Sol" Sosyalist Devrimciler açıkça Kamenevciler ile oluşturdukları bloktan bahsediyorlardı. "Sol" Sosyalist Devrimci Malkin, neşe dolu bir sesle Lenin'in müthiş bir izolasyon içinde olduğunu haykırdı[20] ve Karelin en gizli düşüncelerini şunları söylerken ortaya döktü:

> "Ilımlı Bolşevikler Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ni ve Petrograd Sovyeti'ni etkileyebilir."[21]

Bu arada, Buharin "Sol" Sosyalist Devrimcilerle, sermaye iktidarını yeniden canlandırmak ve devrimin liderlerinin –Lenin, Stalin ve Sverdlov'un– katledilmesini örgütlemek amacıyla Halk Komiserleri Konseyi'ne karşı birlikte hareket etmek konusunda görüşüyorlardı.

Halk Komiserleri Konseyi'ne saldırı inisiyatifi şimdi Sosyalist Devrimciler tarafından yüksek sesle desteklenen sağ bozgunculara geçmişti. 4 Kasım'daki Bütün Rusya Merkez Yürütme Komite toplantısını hedef alan Larin'di. Halk Komiserleri Konseyi'nin basındaki kararlarının kaldırılmasını önerdi ve basın konusunu "devrimci hükümet tarafından konulan diğer kısıtlamalardan" ayırmadan[22] bir mahkemenin tüm tutuklamaları, tüm gazete kapatmaları ve diğerlerini araştırmak için kurulmasını önerdi. Bu Halk Komiserleri Konseyi'ne hiçbir güvenlerinin olmadığının kesin açıklamasıydı. "Sol" Sosyalist Devrimciler, Larin'in teklifini desteklemekte hiç zaman kaybetmediler.

Basın kanunları etrafındaki tüm bu "demokratik" şamata proleter diktatörlüğe karşı başlatılan genel saldırının bir parçasıydı.

Krasnov, Kadetler ve Beyaz Muhafızlar ellerinde silahları çarpışırken; Demiryolu İdaresi, Sosyalist Devrimciler, Menşevikler ve sağ bozguncular cephe gerisinde sabotajcı olarak çalışıyorlardı. Zinovyev ve Kamenev grubu bu karşıdevrimci birleşik cepheye katıldı. "Basın özgürlüğünün" bu sözde taraftarlarına cevap olarak Lenin şöyle dedi:

> "Bir avuç sefil iç savaş başlattı. Henüz sona ermedi. Kaledinciler Moskova'ya, şok taburları da Petrograd'a yaklaşıyor...
>
> Sosyalist Devrimcilerin samimi olduğuna inanmaya hazırız; ama onların arkasında Kaledin ve Milyukov var.
>
> Sizin en içteniniz olan askerler ve işçiler, eğer dürüst olmazsak bize 'Milyukov'u serbest bırakırlarsa güçlü olamazlar' diyor. Biz önceden iktidarı ele geçirdiğimizde burjuva gazeteleri kapatacağımızı söylemiştik. Bu tür gazetelerin varlığına göz yummanın anlamı, bir sosyalist olarak durmak demektir...
>
> Bu gazeteler ne tür bir özgürlük istiyorlar? Büyük miktarlarda kağıt ve bir yazar ordusu almak için mi özgürlük? Sermayeye bağlı bir basının özgürlüğünü reddetmeliyiz... Sosyal devrime doğru ilerlediğimizden dolayı Kaledin'in bombasının yalan bombalarıyla arttırılmasına izin veremeyiz."[23]

İşçiler ve askerler "basın özgürlüğünün" ne anlama geldiğini öğrendiler. Her gün karşıdevrimci gazeteler onlara karşı en adi ve en ağır hakaretleri içeren haberler yazıyorlardı. Kızıl Muhafızlar, Peter ve Paul Kalesinden bu iddiaları yalanlayan mektuplar göndermelerine rağmen kadın şok taburunun üyelerine tecavüz etmekle suçlanıyorlardı. İşçiler ve askerler Kışlık Saray'ı, Kremlin ve diğer tarihi yerleri yok etmekle suçlanıyorlardı. Yabancı muhabirler bu iftiraları yalanlıyorlar, fakat karşıdevrimci gazeteler bu haince kampanyalarında ısrar ediyorlar ve halkın en geri kalmış kısmını asker ve işçilere karşı kışkırtmaya çalışıyorlardı.

Bu gazetelerin baskı merkezindeki dizgiciler bile bu kötü niyetli şeyleri basmayı reddediyorlardı.

"Sol" Sosyalist Devrimcilerin kesin desteğini almış olmasına rağmen Larin'in önergesi kabul edilmedi. O zaman V. Nogin ayağa

kalkarak, "Halkın Komiserleri Grubu" adına Kamenev ve Troçki'nin şartlı teslim politikasının destekçileri tekrar Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin hükümete dahil edilmesini istedi ve Halk Komiserleri Konseyi'nden istifa ettiklerini açıklayan bir bildiri okudular. Bu bildiri Nogin ve Halkın Komiserleri A. Rikov, V. Milyutin ve İ. Teodoroviç tarafından imzalandı. Bu bildiri aynı zamanda Yol ve İletişim Komiseri Ryazanov, Basın Komiseri N. Derbişev, Kamu Baskı Merkezleri Komiseri İ. Arbuzov, Kızıl Muhafız Komiseri Yurenev, Çalışma Bakanlığı Tartışma Bölümü Direktörü G. Federov ve Çalışma Komiserleri G. Larin ve Şliapnikov tarafından desteklendi. Nogin bildirisini okumayı bitirir bitirmez "Sol" Sosyalist Devrimci gruptan bir temsilci ayağa kalktı ve Halk Komiserleri Konseyi Başkanı olarak Lenin'e şu gensoruyu verdi:

> "1. Niçin kararnameler ve diğer faaliyetler görüşülmek üzere Merkez Yürütme Komitesi'ne sunulmadı?
>
> 2. Hükümet resmi kararlar almak yerine keyfi kararlara mı yöneliyor?"[24]

"Sol" Sosyalist Devrimcilerle Kamenev-Zinovyev grubunun tüm bildirileri Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ni, Halkın Komiserlerine karşı duracak burjuva bir yapıya dönüştürmeyi amaçlıyordu. Bu toplantıda hainler –Larin'in konuşması ve önergesi, Halkın Komiserleri grubu tarafından hazırlanan bildiri ve son olarak "Sol" Sosyalist Devrimcilerin gensorusu– tarafından başlatılan saldırılar, bozguncuların kendi aralarında Halk Komiserleri Konseyi'ne güvenleri olmadığını dile getirdiklerini ve Sovyet Hükümeti'ni yok etmeyi amaçladıklarını kanıtlıyordu.

Sosyalist Devrimcilerin gensorusuna cevap olarak Lenin şunları söyledi:

> "Yeni hükümet çalışmaları esnasında eğer tüm formalitelere sıkıca bağlı kalınırsa çıkacak muhtemel engeller göze alınmalıdır. Durum çok vahim ve daha fazla gecikmeye tahammül edilemez. Hükümetin aldığı önlemleri cilalamak için harcayacak vaktimiz yok."[25]

"Sol" Sosyalist Devrimci grup adına Spiro, Merkez Yürütme Komite üyesi, Halk Komiserleri Konseyi'ne karşı güvenleri olmadı-

ğını belirten bir önerge sundu. Uritski de şu satırları içeren bir bildiri sundu:

> "Sovyet Parlamentosu Halk Komiserleri Konseyi'nin Bütün Rusya Sovyetleri Kongresinin genel programı çerçevesindeki acil kararları kabul etme hakkı var."[26]

Bu önerge üzerinde oylama sırasında Rikov, Nogin, Kamenev, Zinovyev ve diğerleri toplantıyı terk etti. Hainlerin bu davranışı "Sol" Sosyalist Devrimcilerin çoğunluğu sağlaması amacıyla yapılmıştı. Fakat bu plan önlendi. Uritski'nin önergesi 23 oya 25 oyla kabul edildi.

Böylece, "Sol" Sosyalist Devrimci ve sağ bozguncu bloğun Sovyet Hükümeti'ni yıkma çabaları başarısızlığa uğradı.

Durum oldukça kritikti. Karşıdevrimciler çok heyecanlıydılar ve birkaç gün hatta birkaç saat içinde Sovyet Hükümeti'nin düşeceğini tahmin etmişlerdi. Menşevikler şunları yazıyorlardı:

> "Kahramanlar parçalanma içinde. Birbiri ardına Halkın Komiserleri onlara güvenen bakanları ziyaret etmeden istifa ediyorlar."[27]

Menşevik Parti birkaç liderin terk edilmesinin "sonun başlangıcı" olduğunu hayal ediyordu. Halktan kopmuş bir parti daha farklı düşünemezdi.

İngiliz Elçi Sir George Buchenan hatıralarında şöyle yazıyordu:

> "Liderlerinin çoğunun ayrılması, partinin daha ılımlı üyelerini diğer sosyalist grupların temsilcileriyle aynı noktaya getirdi: Lenin'in dahil olmadığı bir hükümetin kurulması."[28]

Tüm burjuvalar eğer proleter diktatörlük yakında çökmezse en azından önemli imtiyazların onu çökerteceğini umuyorlardı. Hükümetteki sandalyelerin yarısının Sosyalist Devrimci ve Menşeviklere verilmesi talebi gerçekte proleter diktatörlüğün feshi talebiydi.

Halbuki Bolşevikler en küçük bir dehşete bile düşmemişlerdi. Bu taleplere cevap olarak Bolşevik Partisi cesur liderlerinin aracılığıyla şunu söyledi:

> "... Sovyetlerin II. Kongresinden sonra ayakta kalabilecek tek hükümet Bolşevik Hükümeti'dir... sadece 'Bolşevik Hükümeti' bir 'Sovyet Hükümeti' olarak kabul edilebilir."[29]

Birkaç hainin planı Bolşevik Partisi'ni izleyen halkın birliğini Lenin'in dediği gibi "ne bir saniye ne de bir zerre" sarsmaya yetmez".[30] Hainlerin saldırısına rağmen Lenin'in sergilediği soğukkanlılık tüm Bolşevik Partisi'nin soğukkanlılığıydı. Dan ve Çernov'un Bolşeviklerin çökmesini beklediği dakikalarda Lenin *"Bolşevikler Devlet İktidarını Ele Geçirebilirler mi?"* başlıklı kitabının ikinci baskısına önsöz yazıyordu:

> "Bolşevik iktidarına karşı yürütülen teorik savların hiçbir şansı yok. Bu savlar yok edilmiştir.
>
> Proleter sınıfın pratik eylemleri ile kanıtlanacak konu işçi ve köylü hükümetinin iktidarıdır."[31]

Tüm Bolşevik Partisi üyeleri Merkez Komite'ye, hainlere karşı tam destek verdi.

Birkaç yerel parti örgütü hainleri görevlerine dönmeye çağırdı. Benzer talepler işçi ve askerler tarafından da yapıldı. 9 Kasım'da Finlandiya Alayı'nın adamları Smolni'ye bir delegasyon göndererek istifa eden Halk Komiserlerinin derhal görevlerine dönmesini ve diğer komiserlerle birlikte "kazanılan haklardan hiç ödün vermeden ve kabul edilen kararları uygulamaya koyarak" sorumlulukları paylaşmalarını istedi.

Hainlerin, Halk Komiserleri Konseyi'ndeki yerine G. İ. Petrovski, A. G. Şliçter ve M. T. Elizarov geçti. Konseyin çalışmasına bir dakika bile ara verilmedi. J. M. Sverdlov, Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi Başkanı olarak Kamenev'in yerine seçildi. Bozguncu bloğun temsilcileri Kamenev'in başkanlık görevinden alınması konusunda üzüntülerini dile getirdiler ve 14 "Sol" Sosyalist Devrimci Sverdlov'un bu göreve seçilmesine karşı oy kullandılar. Kamenev'in ayrılması Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ndeki Bolşevik gruptaki kararsızlara son verdi ve "Sol" Sosyalist Devrimcilerin Bolşevikleri bölme hayallerini yok etti.

6 Kasım'da Demiryolu İdaresi merkezini Moskova'ya taşımaya karar verdi. Bu manevralarının başarısız olduğunun kabulüydü. Bu tarihten hemen önce ve sonra yaşanan olaylar, Lenin'e bu idarecilerin halkın desteğinden uzak birer iskelet olduğunu kanıtladı. Böyle-

ce 4 Kasım'da Nikolayevski Demiryolundaki işçiler, komitelerine danışmadan ve Demiryolu İdaresi'nin kurallarına karşı gelerek dört birlik trenini devrimci kuvvetlere yardım için Moskova'ya gönderdiler. Bunlardan birisi denizcileri taşırken, diğeri zırhlı bir araçtı. Harkov kavşağındaki işçiler Demiryolu İdaresi'ne güvenleri olmadığını açıkladılar. 13 Kasım'da yapılan Demiryolu Komiteleri temsilcilerinin birleşik toplantısında bürokrasi mırıltılarının ortasında halkın sesi duyuldu. Ekaterinburg demiryolu temsilcisi şunları söyledi:

> "Yürütme platformu tamamen destekleniyor fakat, demiryolu atölyeleri, idarecileri faaliyetlerinden dolayı kınayan bir önergeyi kabul etmiştir."[32]

Kursk demiryolu temsilcisi "Demiryolu İdaresi"nin yasağına karşın Bolşevik birliklerin Kursk demiryolu üzerinden yollandığını açıklamak zorunda kaldı. Demiryolu bürokratları devrimin rüzgarıyla yok olup gittiler.

2
AÇLIK VE SABOTAJLARLA MÜCADELE

Fişekler Smolni'nin dışındaki meydanda patlıyordu. Girişte, Kızıl Muhafızlar geçenleri inceliyorlardı. Sonsuz insan seli binaya akıyordu. İçeri giren bu insan seli iki yöne ayrılıyordu; ilki sağa Askeri Devrim Komitesi'ne, diğeri sola Halk Komiserleri Konseyi'nin bulunduğu odaya gidiyorlardı.

Ülkenin en uç köşelerinden delegeler, Sovyet yönetiminin nasıl örgütleneceği konusunda bilgi almaya geliyorlardı. Köylüler Lenin'in toprak reformunun birer kopyası için oradaydılar. Cepheden delegeler barış reformunun yazıldığı belgeleri istiyorlardı.

Birlik komutanları Askeri Devrim Komitesi'nden savaş atamalarıyla ayrıldılar ve Kızıl Muhafızları gecenin alacakaranlığında cepheye gitmeye çağırdılar.

Devrimci başkentte fırınların önünde uzun kuyruklar oluştu. Sabotajcılar işçileri Büyük Ekim Devrimi'nin arifesinde bilerek ve isteyerek örgütlemeye başladıkları açlığın sıska elleriyle boğmak isti-

yorlardı. 25 Ekim 1917'de Petrograd'daki tahıl stokları sadece bir iki gün için yeterliydi.

Proterlerin Ekim zaferinden günler önce Menşevikler, Bolşeviklere karşı mücadelede sabotaj silahına başvuracakları tehdidinde bulunmuşlardı. Böylece, 20 Ekim'de, Menşevik A. M. Nikitin o zamanki içişleri bakanı şunları söyledi:

> "Hiçbir kuvvetleri yoktu. İktidarı ele geçirseler bile onlarla işbirliği yapmayı reddedecektik. Soyutlanacaklardı."[33]

Halk Komiserleri Konseyi'nin kurulduğu gün Anayasal Demokratlar, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler hükümet memurlarını yeni hükümete itaat etmemeye çağırdılar.

26 Ekim'de Petrograd Özel Gıda Bölümü memurları Sovyet Hükümeti'nin temsilcileriyle birlikte çalışmayı reddettiler ve Sosyalist Devrimci Dedusenko liderliğinde görevlerini terk ettiler. Gıda Bakanlığı ve Petrograd Gıda İdaresi memurları greve gittiler.

Devrimci Petrograd'da yiyecek durumu oldukça kötüydü. 27 Ekim'de başkentte sadece 500 ton tahıl vardı ama açlığın sınırında beslenmek için gereken günlük tahıl ihtiyacı 800 tondu. Ekmek unu artık yulafla değil arpayla karıştırılıyordu. Karşıdevrimci basın açlık çeken insanları zevkle seyrediyordu. Menşevik Yedinstvo halkı Bolşeviklere karşı kışkırtmak için şunları yazıyordu:

> "Size ekmek sözü verdiler ama sizi açlık sınırına getiriyorlar."[34]

Başkente yiyecek sağlamak için yapılan tüm çalışmalar Lenin ve Stalin'in direkt gözetiminde yapılıyordu. Özel stoklara el koyma hakkı verilen Bolşevik gıda memurları çalışmaya başladı. Kızıl Muhafız birimleri dikkatle yiyecek depolarını, nehir kıyılarındaki mavnaları ve demiryollarındaki yük vagonlarını araştırdı ve oldukça fazla miktarda saklanan tahıl ve un buldu. Bunlara hemen el konuldu. Bunun anlamı, devrimci başkentin 10 günlük ihtiyacı olan yaklaşık 5 bin ton tahılın sağlanmasıydı. Sovyet Hükümeti tarafından yayınlanan "Gıda Kanunu" emekçi yığınlarının devrimci inisiyatifini harekete geçirdi. Krasnov ve Kerenski'nin karşıdevrim kuvvetleri Petrograd'a doğru ilerlemeye başladığında yiyecek krizi büyük öl-

çüde çözülmüştü. Diğer bölgelerden tahıl getirilmesi için gerekli tedbirler alındı. Kasım başlarında Halk Komiserleri Konseyi 50 kişilik devrimci denizcilerden oluşan birlikleri tahıl trenlerine eşlik etmek için gönderdi. Çok sayıda konuşmacı ve komiser güneydeki zengin tahıl bölgelerine yükleme işlemlerini hızlandırmak için gönderildi. Her gün Askeri Devrim Komitesi, devrimci denizci ve Kızıl Muhafızlardan büyük toprak sahiplerinden tahıl almak ve tahıl üretilen bölgelerdeki köylüler arasında Petrograd'a tahıl gönderilmesi için propaganda yapmak üzere birlikler kuruyordu. Gıda Komiserliği tüm Rusya'ya yiyecek stoklarını belirlemek üzere özel görevliler gönderiyordu. Bunlardan bazıları savaş boyunca yurtdışına tahıl gönderen Arşengel ve Murmansk'a gitti. 50 kişi Kuzey Dvina'nın Perm-Kotlas Demiryolu ile birleştiği Kotlas'a gönderildi. Burada on binlerce ton tahıl depolanmıştı. Eyaletlerdeki tahıl stokları oldukça fazlaydı ve Kuzey Kafkasya ve Sibirya'daki tahıl stokları yüz binlerce tonu buluyordu.

Petrograd için tahıl sağlama işi büyük ölçüde üretim bölgelerine akın eden ve köylülerden tahılı yüksek fiyatla alıp böylece hükümet alımlarını köstekleyen vurguncular tarafından engelleniyordu. Fakat büyük proleter devrim sonrasında patlak veren yiyecek krizinin ana nedeni Sosyalist Devrimci ve Menşevik karşıdevrimin kontrolündeki taşra yiyecek komitelerinin sabotajlarıydı.

Devrimci başkentin temsilcileri eyaletlere yiyecek cephesindeki bu sabotajlarla savaşmaları için yardım etti. Kasım başlarında başkente ulaşan tahıl günde 15 kamyonu geçmiyordu. Bundan dolayı 7 Kasım'da kişi başına ekmek tüketimi bir pudun sekizde-üçüne düşürüldü. Kasım ayı ortalarında tahıl sevkıyatı büyük ölçüde arttı. 1 Kasım ile 30 Kasım arasında 15.277 ton tahıl Petrograd'a ulaştı. Kasım ortalarında 1.200 kamyon dolusu tahıl yola çıkmıştı. Bu yüzden 15 Kasım'da ekmek tüketimi yarım puda çıkarıldı. Sovyet Hükümeti'nin ilk ayı boyunca başkentin yiyecek stokları oldukça yeterliydi. 30 Kasım'da ekmek tüketiminin bir pudun dörtte üçü oranında arttırılmasına ve yiyecek kartı sahiplerine bir pud fazla un

verilmesine karar verildi. Kasım ortalarında Petrograd Özel Gıda Bölümü çocuklar için ekstra yiyecek dağıtmaya başladı.

Başkentin yiyecek temininde sağlanan bu gelişme, sadece dışardan gelen tahılın artmasıyla değil, aynı zamanda başkentte stokları arttırmak için alınan tedbirlerle sağlanmıştı. Çeşitli ofislerdeki sabotajcılar demiryolu avlularında binlerce ton yiyecek bırakmışlardı. Bu stokların toplanması, kontrol edilmesi ve şehre taşınması gerekiyordu. Bu konuda Gıda İdaresi Kasım ayı başında büyük ölçüde yetkiyle donatılmış 'Boşaltma Komisyonu' kuran Askeri Devrim Komitesi'nden oldukça büyük yardım aldı. Komisyon başkentteki halkın işbirliğini de sağladı. Onların yardımlarıyla 8 Kasım'da sadece Petrograd demiryolu yiyecek depolarında 267 ton beyaz un, 1.434 ton buğday, 283 ton çavdar unu, 750 ton balık, 16 tondan fazla tereyağı, 150 ton toz şeker vb. bulundu. 9 Kasım'da Nikolayevski demiryolundaki Navoloçnaya istasyonunda 5 vagon dolusu tahıl ve 15 ton şeker bulundu. Komisyon her gün benzer stoklar buluyordu. Komisyon yük vagonlarının boşaltılması ve yiyeceklerin şehre taşınması için işçi, asker ve denizcilerden gönüllü yardım sağladı. 8 Kasım'da binlerce denizci ve asker bu işle uğraştı ve tüm otomobiller ve tramvaylar bu iş için seferber edildi. 14 Kasım'da yaklaşık 400 işçi sadece Navoloçnaya istasyonunda bu işle uğraştı. Bunlar Obuhov fabrikası, boru fabrikası ve Petrograd'da bulunan diğer büyük fabrikaların işçileriydi.

Bolşevikler ekmek için tutumluluk çağrısında bulundular. Gıda İdaresi israfa savaş açtı. Restoranlara, ordu birimlerine özel yiyecek sağlanması yasaklandı. Şehirdeki tüm restoranlar kamu yemekhanelerine dönüştürüldü ve sadece yiyecek kartı olanlara yemek verildi. Halk Komiserleri Konseyi Gıda Komiserliği emekçilere şöyle sesleniyordu:

> "Hiç kimse yoldaşı ve komşusunun aldığından daha çoğunu kendisi için almaya çalışmamalı. Hangi koşul altında olursa olsun, bireyler veya gruplar için yiyecek kapma çabası tamamen suç sayılmaktadır."[35]

Askeri Devrim Komitesi yiyecek vurgunculariyla uğraştı. 10 Kasım'da "sadık tüm vatandaşlara" yayınlanan manifestoda yiyecek vurguncuları halkın düşmanları olarak ilan edildi. Tüm emekçiler her çeşit yiyecek vurgunculuğu ve hırsızlığı olaylarını bildirmeye çağrıldı. "Vurguncu ve yağmacıların yargılanmasında Askeri Devrim Komitesi acımasız davranacaktır," dendi.[36] Kasım ortalarında Halk Komiserleri Konseyi Lenin'in imzasıyla basında yer alan "Vurgunculukla Savaş" konusunda şu kararları aldı:

> "Halk Komiserleri Konseyi, Askeri Devrim Komitesi'ne vurguncuları ve sabotajcıları, yiyecek istifçiliği vb. yok etmek için en etkili tedbirleri almasını emretmiştir. Bu tür eylemleri işlemekle suçlu herkes Askeri Devrim Komitesi tarafından tutuklanıp Kronstadt'daki hapishanelerden birine hapsedilecektir."[37]

Kızıl Muhafız birlikleri vurguncuları tutuklayıp hapsettiler ve stoklarına el koydular. Böylece vurguncu ve sabotajcılarla savaşta yeni "Devrimci Gıda Yürütme Birimleri" türedi. Sovyet Hükümeti'nin ilk tedbirleri Kasım ayında başkente yiyecek sağlanmasında oldukça büyük iyileşme sağladı. Hükümet memurlarının, Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin karşıdevrim sabotajları proleter diktatörlüğün birimleri tarafından kırıldı.

Sosyalist Devrimciler aceleyle kırsal bölgelere yiyecek stoklarını sabote etmek için Kulakları örgütlemeye gittiler.

Yiyecek tedarik memurlarının sabotajı Hazine, Ziraat ve İçişleri, Yol ve İletişim, Çalışma, Kamu Düzeni, Sanayi ve Ticaret bakanlıkları ile diğer bakanlıkların memurları tarafından desteklendi. Bu sabotaj oldukça planlı bir şekilde örgütlendi. Eyleme sadece yüksek rütbeli hükümet memurları değil, posta ve telgraf işçileri, hükümet ofislerindeki sekreterler, telefon operatörleri ve öğretmenler de katılmıştı. Onlar, kapitalist sistemden hiçbir çıkarları olmamasına rağmen bu sistemin yok edilemeyeceğine inanıyorlardı.

Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, memurları Sovyet rejiminin kısa ömürlü olacağına inandırmayı başarmışlardı. Öyle ki yeni rejim iki üç günden fazla sürmeyecek, onlar ofislerinden ayrıldıktan sonra Bolşevikler onların masalarında Kerenski dönünceye kadar

bir fincan çay içmeye fırsat bulamayacaklardı. Sosyalist Devrimci ve Menşevik memurlar, devletin çarklarını döndürmenin işçilerin kurallarına büyük bir engel olacağına inandırılmışlardı. Kendi yayın organlarında şunları yazıyorlardı:

> "Kerenski'yi tutuklayabilirsiniz ve Kadetleri vurabilirsiniz; fakat ne en iyi silah en kötü bir sekreterin yerine geçebilir, ne de en cesur denizci herhangi bir hükümet ofisindeki en tembel sekreterin yerini alabilir."[38]

Hükümet memurlarına, Anayasal Demokrat ve Menşevikler tarafından kontrol edilen sendika çalışanları da katıldı. Halk Komiserleri Konseyi'nin kurulduğu gün Posta ve Telgraf Çalışanları Birliği Merkez Komitesi, Askeri Devrim Komitesi Komiserleri Birliği'nden geri çekilmeyi talep etti ve eğer bu yapılmazsa greve gideceklerini tehdidinde bulundu. Kredi Enstitüsü Çalışanları Bütün Rusya Birliği Yürütme Heyeti, Hazine Komiseri Menzinski'nin yönetim kurulu toplantısına, buna sadece "Ülkenin ve Devrimin Kurtuluşu Komitesi"nin izin verebileceği gerekçesiyle reddetti. 26 Ekim'de Menşevik gazete sabotajın ilk sonuçlarını şu ifadelerle özetledi:

> "Bolşevik zaferinden bu yana sadece bir gün geçti, ama tarihin gazabı onların üzerinde ... onlar ... siyasi iktidarı ellerinde tutma yeteneğinden yoksunlar, bu güç ellerinden kayıp gidiyor... herkesten soyutlanmış durumdalar, ülkedeki tüm sekreterler ve teknik işçiler onlara hizmet etmeyi reddetti."[39]

Bu sabotajın örgütlenmesinde önemli bir rol A. M. Kondratyev, N. İ. Karkovtsev, M. İ. Lappo Starzenetski ve diğer yüksek Anayasal Demokrat Parti yanlısı memurların öncülüğünde kurulmuş ve Petrograd'daki yüksek rütbeli memurlar tarafından kontrol edilen Petrograd'daki sivil devlet memurları federasyonu "Sendikalar Birliği" tarafından oynanmıştı. Federasyon kurulması yolundaki ilk adım Temmuz 1917'de atılmıştı. Ekim Devrimi'nin arifesinde ise kesin şeklini alamamıştı. Proleter devrimden hemen sonra "Sendikalar Birliği" karşıdevrim –gölge Geçici Hükümet– "Kurtuluş Komitesi" ve çeşitli bakanlıkların grev komiteleri ile ilişki içinde kuruldu ve bu bakanlık memurlarının sabotaj liderliğini üstlendi.

Diğer önemli bir sabotaj örgütü, "Sendikalar Birliği" ile işbirliği içersindeki Mayıs 1917'de kurulan ve burjuva, Kornilov yanlısı entelektüellerin temsilcilerinden oluşan sözde "Çalışan Entelijensiya Vekilleri Sovyeti" idi. Bu Sovyet'in Devlet Moskova Konseyi'nde 29 temsilcisi vardı. "Sendikalar Birliği" gibi Anayasal Demokratlar tarafından yönetiliyordu. Üyelerinden çoğu aynı politik inançtaydı. Fizikçiler, mühendisler ve Ziraat İşçileri Birliği gibi örgütlerle birlikte "Çalışan Entelijensiya Vekilleri Sovyeti", Kazak Kuvvetleri Birliği gibi "entelektüel" örgütlerle ve Memur Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi ve Üreticiler Birliği gibi anti-Sovyet örgütleri ile bağlantı içindeydiler.[40] "Çalışan Entelijensiya" grevci hükümet memurları arasında dağıtılmak üzere *Reç*, *Volya Naroda*, *Dyelo Naroda*, *Petrogradskava Gazeta* ve diğer karşıdevrim gazetelerin sütunlarındaki iftiralardan alıntılar yapan günlük bir bülten çıkarıyordu. Bu "entelektüel" Sovyet'in yaptıklarından bir örnek:

> "Yaklaşan tehlike sadece politik değil, aynı zamanda bir materyalist doğadır. Entelektüel işlerle uğraşan işçilerin maaşları kapıcıların kaprislerine bağlıdır."[41]

Fakat "kapıcılar" mertçe sabotaja karşıydılar. Örneğin, Petrograd'daki Volga-Kama Bankasının kapıcısı Gerasim Ogur sabotajcılara katılmayı reddetti ve bankada Kızıl Muhafızların kontrolü ele almasına yardım etti. Öğretmen olan kız kardeşi Maria'yı bankaya getirdi. Sabotajcılar Gerasim ve kız kardeşine karşı boykot başlattılar. İsimleri "kara listeye" alındı ve bankanın kapısının altından atıldı; ama onlar sindirilmeye karşı koyarak işlerini yapmaya devam ettiler.

Neredeyse tüm bakanlıklardaki alt kademedeki memurlar istekle işçi ve Kızıl Muhafızlara yeni bir yönetimin kurulması için yardım edeceklerini dile getirdiler. Birçok durumda yıllardır hükümet ofislerinde sadece kurye olarak çalışan adamların önemli işlerde kullanılabileceği ortaya çıktı. Böylece, sabotajcıların gözdağına rağmen Hazine Bakanlığı Özel Kredi Bölümü çalışanlarından 10 üye Hazine Komiserliğinde çalışmaya gönüllü oldu. Bunlardan sekizi

daha önce kuryeydi. Aynı bakanlıkta kuryeler en hassas noktadaki ve sabotajcılardan kazanılabilecek personel üyelerini komisere bildirdiler.

Bankalardaki ve Hazine Bakanlığı'ndaki sabotajcılar, grevlerinin sonucu olarak fabrika işçilerinin maaşlarını alamayacağına ve bunun da açlık ayaklanmalarını arttıracağına inanmışlardı. Bu tamamen Devlet Bankası yöneticisi, eski bir bürokrat, Durnovo'nun danışmanı, Stolipin ve Sturmer'in arkadaşı İ. P. Şipov'un kehanetiydi. Fakat Devlet Bankasının alt kademedeki yaklaşık bin üyesi sabotajcıların tüm çabalarına rağmen çalışmaya devam ettiler ve maaşlar zamanında ödendi. Daha önce hükümet ofislerinde çalışan askerler ve denizciler cepheden gelerek, sabotajcıların yerlerini aldılar ve işçilerle omuz omuza yeni devletin yapılandırılmasına yardım ettiler. Hükümet memurlarının en demokratik kesimi de sabotajcılara karşı çıktı.

Anayasal Demokrat Parti karşıdevrimci sabotajların ilk ilhamcısıydı ve bu partinin liderleri Kutler, Hessen, Kuruşçov, Kiesvetter ve diğerleri sabotaj örgütünün başındaydılar. Bugünlerde mesleği mühendislik olan kıdemli memur ve Anayasal Demokrat Parti'nin en aktif üyelerinden biri olan, Lappo Starzenetski grev komiteleri oluşturmak ve sabotaj direktörlerine talimat vermek için bir bakanlıktan diğerine koşuyordu. Hükümet memurlarından önce büyük demokrat kılığına bürünmüştü. "Niye grev yapmalıyız?" diye bu tür emirler almaya ve kıdemli ve olası bürokratlardan bu tür "demokratik" söylevler duymaya alışkın olmayan dehşet içindeki memurlara soruyordu.

> "Çünkü, Sovyet kanunlarının anlamı, hürriyetin kaybolması ve zulmün kontrol edilemez hale gelmesidir."[42]

Memurlar kimin hürriyetini kaybettiği ve kimin Bolşevikleri kontrol ettiği konusunda belirsizlik taşıyorlardı ama grev lehine oy kullandılar. Çünkü Bolşeviklerin iktidarda fazla kalamayacaklarına inandırılmışlardı ve bu inanç sabotaj liderlerinden aldıkları 6 haftalık ya da 2 aylık maaşın peşin ödenmesiyle perçinleniyordu.

Sabotaj liderleri ülkedeki büyük kapitalist örgütlerle sıkı ilişki içindeydi ve sabotaj eylemleri için onlardan finansal yardım alıyorlardı. Lappo Starzenetski'nin kendisi Ericson, M. Ferrand, Birleşik Kablo Tesisleri Ltd., Siemens-Schuckert ve diğer firmalara bağlıydı.[43] Sabotajcılar aynı zamanda Moskova'daki İvan Staheyev'in ticarethanesinden, Kafkas Bankasından, Tula Toprak Bankasından, Moskova Halk Bankasından ve büyük ölçekli sanayi ve ticaretten para kazanan çok sayıdaki kapitalistten finansal yardım alıyorlardı.

Bu kapitalistler grev amacıyla büyük miktarlarda para bağışlıyorlardı. Çünkü toprak ağalarının varlığının ve kapitalist yönetimin sarsıntıda olduğunun farkındaydılar. Eski Adalet Bakanı Demyanov'un kanıtlarına göre görevden alınan Geçici Hükümet'in üyeleri Devlet Bankasından 40 milyon ruble çekmişler ve bu parayla sabotaj eylemlerini finanse etmişlerdi. Özel banka çalışanları sabotaj komitesi hükümet görevlileri grev fonu için 2 milyon ruble toplamışlardı ve bu parayı komite başkanı L. Tessler "Sendikalar Birliği" Başkanı A. M. Kondratyev'e 1 milyon 500 bin ruble göndermişti.[44] Sabotajcılar aynı zamanda Rus-Asya Bankası ve diğer bankalar aracılığıyla Fransız elçiliğinden de yardım alıyorlardı.[45] Bu komitenin üyeleri abonelik yoluyla da para topluyorlardı ve "Sendikalar Birliği" liderlerinden biri ve daha önce Dışişleri Bakanlığı'nda görevli olan L. V. Urusov bu yolla oldukça büyük çapta para topladı. Sabotaj liderleri toplanan paraların kaynaklarını sivil devlet memurlarından sakladılar. Örneğin, Posta Çalışanları Kongresinde delegelerden biri Posta ve Telgraf Bakanlığı çalışanlarına 200 bin rublenin hangi kaynaktan ödendiğini sordu, fakat Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderler soruyu cevaplamayı reddettiler.

Proletarya diktatörlüğüne karşı savaşta açık sabotajın yanında diğer yöntemler de kullanıldı. Eski burjuva devlet yönetimi kendini yeni koşullara uydurmaya çalıştı ve böylece kendini tamamen yok olmaktan kurtardı. Merkez Grev Komitesi'nin bir toplantısında "Yargıçlar Birliği" temsilcisi onların durumunda bir ayrıcalık sağlanarak Bolşeviklerin dağılma emrine rağmen çalışmalarını devam

ettirmelerine izin verilmesi gerektiğini savundu. "Mahkemeler grev gidemez" dedi. "Eğer yapabilselerdi kendi kendini tayin eden mahkemeler ortaya çıkardı."[46] dediler. Ve bu taktikler grev komitesinden tam destek buldu. Memurlar eylemlerinin sadece eski devlet yönetiminin çöküşünü hızlandırmakla kalmayacağının aynı zamanda halkı yeni hükümet organlarını kurmaya yönlendireceğinin farkındaydılar. "Kendi kendini tayin eden" mahkemeler halihazırda çoğalmıştı.

Kraliyet Ailesi Bakanlığı memurları da greve gitmeye istekliydiler. Bu bakanlığın başkanlığı lağvedildiğinde Başkanlık Direktörü Prens Gagarin ve Baron von der Stackelberg buna karşı bir protesto başlatmak için Lunaçarski'ye geldi ve şunları söyledi:

> "Bakanlık için muhtıra hazırlıyoruz, greve gitmek gibi bir niyetimiz yok ve dağılmayacağız."[47]

Baron ve Prens'in protestosunun bir anlamı yoktu. Başkanlık kapatıldı. Diğer taraftan açıktı ki memurlar eski çalışanlarını alıkoyarak eski devlet yönetimlerini koruyorlardı.

Kerenski Hükümeti eski Çarlık yönetimini tüm süslemeleri bozulmadan bırakmışlardı. Örneğin; Lunaçarski ve Eğitim Halk Komiserliği memurları Kışlık Saray'a geldiğinde davet edici bir tonla onları öğle yemeğine götüren gri üniformalı kapıcılar karşılamıştı. Eski Çarlığın yemek odasında masanın üstünü çeşitli yiyeceklerle dolu buldular. Petrograd'da açlık kol geziyordu, işçiler ekmeksizdi fakat burada her şey eskisi gibiydi. Hofmarşal çok sayıda hizmetçiyi emrinde bulunduruyordu. Kerenski'nin altında bunlar sağlanmıştı. Çar döndüğünde her şeyi yerli yerinde bulacaktı ve alışkanlıklarını en küçük bir şekilde değiştirmesine gerek yoktu.

Çarcıların ve Geçici Hükümet'in bürokrasisi, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin eski devlet yönetimini korumasını gerektiriyordu. Ancak yönetimin en demokratik bölümü farklı bakanlıklardaki küçük rütbeli memurlar yüksek bürokrasinin taktiklerini uyguluyorlardı. Gerici sendika bürokrasisi, eski yönetimi kurtarmak ve Sovyet Hükümeti'ni önlemek için bir teşebbüste bulundu.

Böylece, yeni bir hükümet kurma çalışmaları son noktaya geldiğinde Demiryolu İdaresi Yol ve İletişim Bakanlığı'nı ele geçirmeye çalıştı. "Kurtuluş Komitesi"nin kışkırtmalarıyla Posta ve Telgraf Çalışanları Birliği, Posta ve Telgraf Bakanlığı'nın kontrolünü ele geçirmeye çalıştılar.

Bu teşebbüsler başarısızlıkla sonuçlandı, ama kışkırtıcı sabotajcılar pasif direnişten aktif eyleme geçtiler. Görünüşte grevlerinden vazgeçtiler ve işlerine döndüler, fakat yeni hükümeti gözden düşürmek için ellerinden geleni yaptılar. Örneğin, devlet bankasında memurlar bilerek tüm defterleri ve hesapları birbirine karıştırdılar. Hatta Şehir Rehberlik Ofisinde çalışan memurlar adres dosyalarını karıştırdılar ve büyük bir karmaşa yarattılar. Sabotajcıların bu yeni taktikleri Aralık 1917'de Çalışma Halk Komiserliği çalışanları tarafından şu kelimelerle sergilendi:

> "Halkın bu yanlış dostlarının düzenlediği sabotajların –taktikleri mitinglere katılma, münazaralara katılarak tüm projelerin üstüne soğuk su dökmek, herkesin gözünü korkutmak ve halka, çok uzun zaman geçmesine rağmen Bolşeviklerin hiçbir şey başaramadığını söyleyerek herhangi bir sonuca ulaşmayı önlemek ve insanları aldatmak– üstesinden aralıksız çalışarak gelinebilir."[48]

Sabotajcı memurlar aynı zamanda eski Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi'nden ve gizli Geçici Hükümet'ten de finansal yardım alıyordu. Eski Sosyalist Devrimci ve Menşevik Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Sovyetler II. Kongresinden sonra bile gizlice toplanıyordu. Bu gizli toplantılara katılanlar arasında İ. G. Tsereteli, Abromoviç, Dan, Broydo ve Weinstein vardı. Üyelerden bazıları Mogilev'deki Genel Karargâh'a sığınmışlardı ve faaliyetlerini orada devam ettirmeye çalışıyorlardı. Bu topluluğun Petrograd'da 25 bürosu kuruldu. Eski Bütün Rusya Yürütme Komitesi'nin Sovyetler II. Kongresinde seçilen yasal varislerine göndermesi gereken fonlarla Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler sabotaj örgütlediler ve "Kurtuluş Komitesi"ne yardım ettiler. Bu "komite" çalışanlarının maaşları eski Bütün Rusya Yürütme Komitesi tarafından ödeniyordu. Hatta sonradan bir gazete çıkarmaya bile çalıştı,

fakat matbaadaki işçiler bu gazeteyi basmayı reddettiler. Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler toplantılarında, Merkez Yürütme Komitesi'nin garajından otomobil almak, bedava tiyatro bileti bulmak gibi saçma konuları görüşüyorlardı.

Hatta "gizli" Geçici Hükümet, tarihin belirlediği sınırların dışında varlığını genişletmeyi deniyordu. 6 eski bakan ve 21 eski başkan yardımcısı kendilerine sözde bir hükümet kurmuş, 6 Kasım'la, 16 Kasım arasında çeşitli zamanlarda toplanmıştı. Her toplantılarına katılanlar farklıydı. Toplantılara katılanlar arasında eski bakan Nikitin, Malyantoviç, Liverovski, Gvozdev, Prokopoviç ve birçok eski bakan yardımcısı ile daimi sekreterler vardı. Bu bileşimdeki bir hükümet burjuva standartlarındaki yasalara göre bile geçersizdi. Katıldığı toplantılardan birinde bu "gizli" hükümeti anlatırken V. D. Nabokov şöyle diyordu:

> "Biz sıradan, dayanılmaz uzunlukta, kimsenin dinlemediği konuşmalar yapardık. Herkes dehşet içindeydi, özellikle Gvozdev panik halindeydi. Tartışılan tek somut mücadele metodu, sanırım, memurların greviydi."[49]

Eski Adalet Bakan Yardımcısı A. Demyanov da anılarında şunları yazıyordu:

> "Artık bu yaşamak değildi, sadece ayakta kalmaya çalışmaktı ve oldukça utanç verici bir varoluştu."[50]

3
İŞÇİ, ASKER VE KÖYLÜ VEKİLLERİ SOVYETLERİ'NİN BİRLEŞMESİ

Lenin tarafından izlenen kararlı ve kesin siyaset, karşıdevrim ajanların manevralarını engellemişti. "Kerenski-Krasnov ve Demiryolu İdaresi" birleşiminin başarısından umudu kesen Çernov, örgütlenecek yeni merkezi otoritenin Ukrayna, Don, Kuban ve Türkistan'da kurulan yerel hükümetlere güvenmesi gerektiğini önerdi.

Bu arada, Sosyalist Devrimciler Bolşeviklere karşı sürdürdükleri mücadeleyi Köylü Kongresine de taşıdılar. Silahlı ayaklanma boyunca Sosyalist Devrimcilerin kontrolündeki Köylü Vekilleri Sovye-

ti Yürütme Komitesi, 10 Kasım'da Köylü Vekilleri Sovyeti'ni toplamaya karar verdi fakat, alttaki köylü örgütleri arasında hakim olan devrimci tutum ortaya çıkar çıkmaz kongrenin toplanmasını önlemek için ellerinden geleni yaptılar. Yerel birimlere toplantının yapılacağı güne, temsil oranına vb. dair en karmaşık bilgileri gönderdiler. Petrograd'a doğru yola çıkmış olan birçok delege geri döndü. Karmaşık talimatlarla şaşkına dönen birçok Köylü Sovyeti temsilci göndermeyi reddetti.

8 Kasım'da Köylü Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi 23 oya karşı 27 oyla kongrenin Mogilev'de toplanmasına karar verdi. Bu kararın alınmasına neden olan etmenler, Çernov ve Gotz'un kongrenin Petrograd'da bulunamayacak "müsait" bir ortamda yapılması isteğiydi ve "yeni bir hükümet kurulması" konusunda cepheyle sıkı işbirliği yapılması gerekiyordu.[51]

Bu aslında, Sağ Sosyalist Devrimciler safının haftalar öncesinde devrimci Petrograd'dan Moskova'nın sakin ortamına kaçmaya yeltenen Geçici Hükümet modelini izleme teşebbüsüydü. Sosyalist Devrimciler karşıdevrim Genel Karargâh'ta bir cennet bulmayı umuyorlardı, fakat bunun için çok geç kalmışlardı. 9 Kasım'da 120 delegenin katıldığı kapalı oturumda kongrenin Petrograd'da yapılmasına karar verildi.

Kongre delegeleri 10 Kasım'da Petrograd'da toplandı. Kimlik incelemesi gösterdi ki "Sol" Sosyalist Devrimciler ve Bolşevikler çoğunluktaydı. Beklenmeyen bu sonuç karşısında Köylü Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi manevra yapmaya başladı. O gün Gubernia ve Ordu Komitelerinden delegelerin katılacağı bir toplantı çağrısında bulundu ve kongrenin 30 Kasım'a kadar ertelenmesi kararının kabul edilmesini garantiledi. Toplanan delegelere toplantının kısıtlı gücü verilmeliydi. Bundan başka, volost ve ordu birimlerinden gelen delegelerin oy kullanma hakkı yoktu. O gece delegeler toplandı ve çoğunluk oyuyla Yürütme Komitesi'nin önerisi reddedildi. Tüm delegelere oy kullanma hakkı verildi ve kongrenin olağandışı bir kongre olduğunun açıklanmasına karar verildi.

Ertesi gün 11 Kasım'da Sağ Sosyalist Devrimciler, Yürütme Komitesi Yönetim Kurulu'nun tüm üyelerinin tüm politik grupların temsilcileriyle birlikte kongre yönetim kuruluna seçilmelerini önerdi. Bu önerge reddedildi ve kongre, yönetim kurulunun orantısal temsil bazında seçilmesine karar verdi. Bunun üzerine Sağ Sosyalist Devrimciler, Gubernia Sovyeti ve Ordu komitelerinden birkaç temsilciyle birlikte salonu terk ettiler. Bu oturumda toplantı olağanüstü bir kongre olarak ilan edildi.

12 Kasım'da hükümet sorunu üzerinde görüşmeler başladı. "Sol" Sosyalist Devrimciler alışılmış tavırlarını sergilemeye devam ettiler ve Demiryolu İdaresi'nin "Popüler Sosyalistlerden Bolşeviklere kadar" tüm sosyalist partilerin temsil edildiği bir hükümet kurma formülünün kabul edilmesini sağlamak için direndiler. Demiryolu İdaresi adına yaptığı konuşmada Kruşinski şunları söyledi:

> "Devrimci demokrasinin temsil organları iktidarın kaynağı olarak hizmet vermeli. II. Kongre gerekli otoriteden yoksundu. Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi köylü, ordu, sendika ve yerel hükümet birimlerinin temsilcileriyle gücünü artırmalı. Biz Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne devam edeceğiz, eğer siz, Köylü Kongresi, ona devam etmeye karar verirseniz."[52]

"Sol" Sosyalist Devrimcilerin kararsızlığından yararlanarak sağcılar kongreyi ele geçirmek için diğer bir teşebbüste bulundular. 150 delege adına Sağ Sosyalist Devrimci Merkez Yürütme Komitesi üyesi V. Y. Gureviç, parçalanmayı bir suç olarak gördüklerini, kongredeki yerlerine geri döndüklerini ve Yönetim Kurulunda gruplarının bir temsilcisinin bulunmasını arzuladıklarını dile getirdi. Bu sırada salonda Çernov görüldü. Sağ Sosyalist Devrimciler onun kongrenin şeref başkanı olarak seçilmesini önerdiler. Asker delegelerin desteğiyle Bolşevikler buna karşı çıktılar. Bir denizci ve Helsingfors Garnizonunun temsilcisi olan Kiselev, Çernov ve Köylüler Sovyeti Yürütme Komite liderleri tarafından izlenen karşıdevrim politikayı ciddi şekilde eleştirdi ve köylüleri, işçiler ve askerlerle birlikte birleşik bir devrimci cephe kurmaya çağırdı.

> "Gerçek köylüleri asker ve işçilerle birleşmeye çağırıyorum," dedi.[53]

"Smolnili çiftçi" –Kulak veya kapitalist çiftçi– delegelerden karmakarışık cevaplar geldi.

Sağ Sosyalist Devrimciler yine salonu terk ettiler, bundan sonra kongre hükümet sorununu tartışmaya geçti. Bu noktada; ilki Bolşeviklerden, diğeri "Sol" Sosyalist Devrimcilerden ve üçüncüsü de Maksimalist Sosyalist Devrimcilerden olmak üzere üç önerge sunuldu. Müzakereler başlamadan hemen önce Sağ Sosyalist Devrimciler salona döndüler ve tartışılacak konunun öneminden dolayı kongrede kalacaklarını belirttiler. "Sol" Sosyalist Devrimcilerin önergesi üzerine kongre, "Popüler Sosyalistlerden Bolşeviklere kadar" tüm sosyalist partilerin temsil edileceği bir hükümetin kurulması lehinde oy kullandılar. Bolşevikler ise hükümetin Sovyetlere karşı sorumlu olacağı konusunda bir düzeltmenin kabul edilmesini sağladılar.

"Sol" Sosyalist Devrimcilerin hain politikalarının sonucunda kongre, Halk Komiserleri Konseyi Başkanı olarak Lenin'in raporunu dinlemeyi reddetti. Kolegayev bu konuda şunları söyledi:

> "Eğer Halkın Komiserlerine söz hakkı verirsek, hükümet sorunu konusunda taraf tutmuş oluruz."[54]

Lenin, kongreye Bolşevik grup temsilcisi olarak hitap etti. Bu onun konuşmasının önemini azaltamadı. Lenin tarımsal konular üzerinde konuştu ve konuşması esnasında Sosyalist Devrimcilerin politikasını açığa serdi:

> "Arazilerin kamulaştırılmasını savunanlar, bunu gerçekleştirmek için hiçbir şey yapmadılar."[55]

Konuşmasının sonunda Lenin bir önerge sundu.

> "... Toprak Reformunun oluşumunu sağlayacak tüm önlemlerin tamamen gerçekleşmesi 25 Ekim'de başlayan işçilerin sosyalist devriminin başarısına bağlıdır, çünkü sadece sosyalist devrim toprakların köylülere bedelsiz verilmesini sağlayabilir...
>
> Sosyalist devrimin zaferi için gerekli koşul... ezilen ve sömürülen köylülerin ve emekçilerin yakın ittifakıdır..."[56]

Konuşmasında Lenin şunları da söyledi:

> "Toprak ağalığı feodal zulmün temelidir, ve toprak ağalarının toprağının kamulaştırılması Rusya'daki devrimin ilk basamağıdır. Fakat

toprak problemi devrimin karşısına çıkan diğer problemlerden bağımsız olarak çözülemez."[57]

Lenin, "Sol" Sosyalist Devrimcilerin kararsız uzlaşmacı politikalarına da şu sözlerle saldırdı:

> "Sol Sosyalist Devrimcilerin yaptığı hata, halkın yeterince eğitilmediğine dayanarak uzlaşmacı politikaya karşı gelmemelerinde yatmaktadır... Bir parti bir sınıfın öncüsüdür, ve onun görevi halkın ortalama ruh halini göstermek değildir, onları yönlendirmektir. Kararsızları yönlendirebilmek için insanın önce kendi kararsızlığına son vermesi gerekir."[58]

Lenin'in açık sözlü kelimeleri açık bir şekilde "Sol" Sosyalist Devrimci liderleri hedef almıştı. Konuşmasına devam ederek şunları söyledi:

> "Bugünlerde Sol Sosyalist Devrimciler Avksentyevscilere bir el uzatırken işçiler de küçük parmaklarını uzatıyorlar. Eğer bu uzlaşmacı taktikler devam ederse devrim karanlığa mahkûm olur."[59]

Devrimin görevi uzlaşmacılarla kopmanın sağlanması ve bu kopmanın sağlanmasının anlamı da sosyalist devrim yolunda ilerlemekti. Lenin köylülere seslenerek, acımasızca devrimin liderleri olduklarını iddia eden insanların burjuva dar kafalılığını ortaya döktü.

> "Eğer sosyalizm en son kişiye kadar herkes geliştiğinde getirilebilirse o zaman biz sosyalizmi 500 yıl daha göremeyiz."[60]

Müttefikleri Kamenev ve Troçki ile uyum içindeki "Sol" Sosyalist Devrimciler, sosyalizmin Rusya'da başarıya ulaşamayacağını savundular. Gazetelerinde Sovyet Hükümeti'nin sosyalizmi getirme amaçlarını, "hayalperestlerin ve ütopyacıların fantastik rüyası" olarak tanımladılar. Lenin buna yanıt olarak Köylü Kongresindeki konuşmasında şunları söyledi:

> "Yoldaşlar; aslında sosyalist, proleter bir devrim Rusya'da başlamıştır. Halk yığınları kendi kaderlerinin efendisi olmak istiyor... İşçiler ve köylüler Rusya'yı kendi Sovyetleriyle kapladılar. Artık kendi kaderlerinin efendisi oluyorlar ve bu ne bir hayaldir ne de fantastik rüyalar ütopyası...[61]
>
> Aramızda yapılacak anlaşma sadece sosyalist platformda mümkündür, başka bir anlaşma olamaz."[62]

Bolşevik grubun kongredeki sağlıklı örgütü, Bolşeviklerin delegeler arasında yürüttüğü çalışmalar ve özellikle de Lenin'in konuşması kongredeki havayı değiştirdi. Delegelerin büyük çoğunluğu orduyu, siperlerdeki adamları ve kırsal kesimin fakir tabakasını temsil ediyordu. Kongrede ordu örgütlerinden gelen ve bütün iktidarın Sovyetlere devredilmesini isteyen 32 bildiri okundu. Bu bölümün baskısı sonucunda "Sol" Sosyalist Devrimciler, Bolşeviklerin Sovyetlerin birleşmesi konusundaki taleblerini kabul etmek zorunda kaldılar. 15 Kasım'da Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi ve Olağanüstü Köylü Kongresinin ortak toplantısında büyük bir heyecan içinde İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'nin merkez birimlerinin birleşmesi yolunda ilk adım atıldı.

Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi ile ortak toplantılarından önce Köylü Kongresindeki delegeler "birleşme" kelimesinin yüksek sesle onaylandığı özel bir toplantı yaptı. Toplantıya gelen Smolni ve Kızıl Muhafız delegeleri yüksek sesle ve alkışlarla karşılandı. Toplantıda bulunan Amerika Sosyalist İşçi Partisi temsilcisi şunları söyledi:

> "Köylü Vekilleri Sovyeti Kongresi ve İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Kongresinin anlaşmaya vardığı gün devrimin en önemli günlerinden biridir. Bu tüm dünyada yankı bulacaktır: Paris'te, Londra'da ve okyanusun öbür yanında New York'ta."[63]

Kutlamalar Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi adına Başkan J. M. Sverdlov tarafından şu sözlerle köylülere iletildi:

> "İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'ni birleştirmekle dünya devrimini pekiştirdiniz. Bu anlaşma devrimin en mükemmel olaylarından biri."[64]

Köylü delegeler, Köylü Sovyetleri Yürütme Komitesi ve Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin ortak toplantısına katılmak için Smolni'ye yürüdüler. Girişte Kızıl Muhafızlar tarafından karşılandılar. Ellerinde "Yaşasın Devrimci Emekçilerin Birliği!" pankartlarıyla birlikte köylüler ve Kızıl Muhafızlar Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi, konsey odasına girdiler. Ortak oturumun

yönetim kurulu, Bütün Rusya Merkez Yürütme Komite Yönetim Kurulu ve Köylü Kongresi Yönetim kurulundan oluşuyordu. Birleşme, toplantıda konuşan köylü delegeler tarafından coşkuyla karşılandı. Deneyimli bir köylü olan R. İ. Staşkov şunları söyledi:

> "Ben İşçi ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ni temsil ediyorum. Ben iktidarın Sovyetlere ait olması gerektiğini söyleme talimatı aldım. Şimdiye kadar biz aydınlıkta değil, tabutların içinde yaşıyorduk. Fakat halkın haklarını savunan insanlar bizden daha çok eziyet çekti. Kelepçelendiler, hapislerde çürüdüler. Bu büyük bir gündür. Ben Fontanka'dan (Köylü Kongresinin yapıldığı sokak) yürümüyorum, omuzlar üstünde taşınıyorum. Sevincimi size anlatamam."[65]

Toplantının sonuna doğru J. M. Sverdlov Sovyetler II. Kongresinde kabul edilen toprak ve barış reformunu onaya sunan bir önerge sundu. Bu önerge coşkuyla kabul edildi.

Köylü Sovyeti Merkez Yürütme Komitesi ve Bütün Rusya Merkez İdare Komitesi'nin birleşmesi, proleterlerle emekçi köylüler arasında ittifakı sağlamak yolunda önemli bir adımdı. Bu adım Bütün Rusya Yürütme Komitesi ve Askeri Devrim Komitesi'nin temsilcilerinin ülkenin farklı bölgelerindeki İşçi ve Köylü Sovyetleri'nin birleştirme görevlerini büyük ölçüde kolaylaştırıyordu.

18 Kasım'da yapılan "Köylü Kongresi"nde Lenin, Bolşeviklerin "birçok köylü onlara güvendiği için"[66], "Sol" Sosyalist Devrimcilerle anlaşmaya istekli olduklarını belirten son bir konuşma yaptı.

"Sol" Sosyalist Devrimcilerle blok, Bolşeviklere "Sol" Sosyalist Devrimcileri soyutlama ve köylü yığınlarını kazanma imkanı verecek birleşik cephenin özel bir şekliydi. Bu bloğu kurmakla Bolşevikler programlarının bir noktasından bile ödün vermiyorlardı. Onlar için önemli olan şey kararsızları karşıdevrimin saflarından uzaklaştırmak ve geçici ittifaklarının yardımına koşmaktı. Lenin bu konuda şunları söylüyordu:

> "... savaştayken hiç kimse hiçbir yardımı göz ardı etmemeli, dolaylı yollardan olsa bile. Savaştayken kararsız sınıfların pozisyonu çok önemli olsa bile. Savaş ne kadar yoğunsa biz de o kadar kararsız unsurlar üzerindeki etkimizi artırmak için çalışmalıyız..."[67]

Bu taktikler Bolşeviklerin Köylü Kongresinde zafer kazanmalarını sağladı. Asker delegeler Bolşeviklerin toprak ve barış kararnamesine tam destek verdiler. Bölge delegeleri köylülerin Sosyalist Devrimci Parti'ye sırtlarını döndüklerini söylediler ve Sovyet Hükümeti'nin reformlarını büyük bir coşkuyla selamladılar. Her yeni gün, ülkenin farklı bölgelerinden Sovyet rejiminin zaferine dair yeni haberler getiriyordu. Kesin olmayan istatistiklere göre Petrograd ve Moskova'ya ek olarak Harkov, Nizni-Novgorod, Ekaterinoslav, Samara, Saratov, Kazan, Rostov, Reval (Baltık'ta), Pskov, Minsk, Krasnoyarsk, Orehovo-Zuyevo, Tsaritsin ve Ufa'da Sovyet Hükümeti kurulmuştu. 19 Kasım'da Olağanüstü Köylü Kongresi 108 kişilik yeni bir Köylü Vekilleri Sovyeti Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi seçti ve bu üyelerin hepsi, İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin üyeleri oldular.

4
ANAYASAL DEMOKRATLARIN KARŞIDEVRİMCİ ATAĞI

Karşıdevrimciler zafer kazananların başarılarını engellemek için sabotaj dışında başka yolları da denediler. Bunlardan biri Petrograd Şehir Duması'nı anti-Sovyet mücadele merkezine dönüştürme fikriydi. Bu birim mücadelelerde deneyim kazanmıştı ve artık bu deneyimi daha da ileriye götürmek istiyordu. Onların himayesinde kent ve kırsal yerel hükümet birimleri, Sovyetlere karşı yerel Şehir Dumalarını ve Kırsal Konseyleri kurmak için bir "toplantı"ya çağrıldı. "Toplantı" yapılmadı, ama 20'den fazla temsilci Petrograd'a geldi. Petrograd Şehir Duması aynı zamanda çeşitli belediyelerdeki memurlara sabotaj yapılmasını da sağladı. Yabancı elçilerle ilişkiye geçti ve karşıdevrim kuvvetlerin toplanmasına yardım etti.

15 Kasım'da Petrograd Şehir Duması'nın yıkıcı faaliyetleri Halk Komiserleri Konseyi'nde görüşüldü ve şu önerge kabul edildi:

> "Merkez Şehir Duması Petrograd halkının duygu ve düşünceleriyle tam bir uyumsuzluk içinde bulunduğundan onları temsil etme hakkını kaybetmiştir."

Bu önerge şöyle devam ediyordu; Petrograd Şehir Duması imtiyazlarını "işçi, asker ve köylülere karşı karşıdevrimci muhalefet yapmak ve düzenli halk faaliyetlerini sabote etmek" için kullanmıştır. Halk Komiserleri Konseyi bundan dolayı karşıdevrim Petrograd Şehir Duması'nın dağılmasını emretmiştir. Sağ Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler bu emri göz ardı etmeye çalışmışlar ve Duma feshedilme kararnamesi yayınlandıktan sonra bile faaliyetlerine devam etmiştir.

20 Kasım'da Şehir Duması'nın üyeleri toplanmaya başladığında, binayı, Kızıl Muhafızlar ve denizciler tarafından kuşatılmış buldular. Akşam saat 7:30'da Petrograd valisi ve Duma başkanı özel kıyafetlerini giyerek konsey üyeleri ve çalışanlarla beraber konsey odasına gittiler. Denizciler yollarını kesmişti, fakat Duma üyeleri başka bir girişi kullandılar... Duma toplantısı başladığı sırada silahlı Kızıl Muhafızlar ve denizciler odaya zorla girip, komisyon üyelerinin dağılmasını istediler. Bunu yapmak için de onlara beş dakika verdiler.

Bu sürede şu karar taslağı hazırlandı ve okundu:

> "Duma başkanından, Duma'nın faaliyetlerini Askeri Devrim Komitesi'nin emriyle durdurması gerektiği konusundaki vatandaşlar tarafından hazırlanan bildiriyi duyunca, Şehir Duması bu zorbalığı protesto etti..."[68]

Bu bağlamda Askeri Devrim Komitesi'nin emrini getiren denizci sabırsızlıkla saatine baktı ve şöyle dedi: "Sadece iki dakika kaldı!" Konsey üyeleri aceleyle konseyin dağılmayacağını ve ilk fırsatta tekrar toplanılacağını belirten önergeyi kabul etti.

24 Kasım'da yapılan Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi toplantısında "Sol" Sosyalist Devrimciler Şehir Duması'nın dağıtılması konusunda bir tartışma başlatmayı denediler. "Sol" Sosyalist Devrimci grup adına Karelin, Halk Komiserleri Konseyi'nin, Şehir Duması'nın feshedilmesi kararını bozan, ikinci kısmında ise onun "halkın büyük çoğunluğunun duygularına ve fikirlerine karşı hareket ettiği için feshedilmesi iddiasında bulunan bir önerge verdi.[69] Bu önerge "Sol" Sosyalist Devrimci lafebelerinin karakterini göz

önüne serdi. Açıkça Şehir Duması'nı savunmaya cesaret edemediler, bunun yerine Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ni Halk Komiserleri Konseyi'ne karşı kışkırtmaya çalıştılar. Bu manevra başarısızlığa uğradı. Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin büyük çoğunluğu Halk Komiserleri Konseyi'nin Petrograd Şehir Duması'nı feshetme kararını onayladı.

Petrograd Şehir Duması ile bağlantılı olarak bir terslikle karşılaşınca, karşıdevrimci Anayasal Demokrat liderler Sovyet karşıtı bir kumpas kurmaya çalıştılar. Anayasal Demokratların kuklaları olarak hareket eden Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler Petrograd halkını, Halk Komiserleri Konseyi'nin Kurucu Meclisinin açılışı için belirlediği gün olan 28 Kasım'da Sovyet Hükümeti'ne karşı gösteriye çağırdı. Gizli Geçici Hükümet üyeleri, delegeleri Kurucu Meclisin toplanacağı Taurida Sarayı'nda 28 Kasım saat 2'de toplanmaya çağırdı. Sosyalist Devrimci ve Menşevikler işçileri o gün grev yapmaya çağırdılar. Kurucu Meclis örtüsü altında Sovyet Hükümeti'ni dağıtmak için bir plan hazırlandığı açıktı.

20 Kasım'da yapılan Halk Komiserleri Konseyi toplantısında Stalin, Kurucu Meclisin açılışının ertelenmesini önerdi. Konseyi Stalin ve Petrovski'yi Kurucu Meclisin toplanması ve komitenin elindeki tüm dokümanların incelenmesi görevini verdi.

Bu arada Lenin yerel Sovyetlere vekillerini Kurucu Meclisten geri çağırma yetkisini veren bir kararname hazırladı. Bu kararname 21 Kasım tarihli Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından kabul edildi. Bundan sonra birçok Sosyalist Devrimci vekil geri çağrıldı. Bunların arasında Avksentyev, Gotz, Likaç, Argunov, Breşko-Breşkovskaya ve Bulat da vardı.

Anayasal Demokratik Parti Merkez komitesi 28 Kasım'da Sovyetlere karşı silahlı bir gösteri örgütlemek için büyük çaba harcadı, ve bu partinin Moskova örgütünün tüm üyelerine bu eyleme katılmak üzere Petrograd'a gelmeleri emredildi.

Anayasal Demokratik Parti tüm karşıdevrim örgütlerin politik kadrosu olarak hareket etti. Başlangıçta karşıdevrimciler eylemlerin

düzenlenmesinde çok aktifti, fakat Ekim Devrimi'nden sonra arka planda kalmayı ve Menşevikleri, özellikle de Sosyalist Devrimcileri öne sürmeyi tercih ettiler. Anayasal Demokratik Partinin liderleri yeraltına indiler.

17 Kasım'da tüm Sovyet karşıtı gazeteler gizli Geçici Hükümet tarafından yayınlanan bir manifestoya yer verdiler. Bu manifestoda bir avuç eski bakan, insanları Kurucu Meclisin etrafında toplanmaya çağırdı ve Kurucu Meclisin 28 Kasım saat 2'de Taurida Sarayı'nda açılacağını duyurdular. Ertesi gün Askeri Devrim Komitesi Geçici Hükümet üyelerinin tutuklanmasını emretti.

Oldukça açıktı ki, bu komediyi hazırlayan Anayasal Demokratlar ani başarıyı hesaba katmamışlardı. Ülke çapında Kurucu Meclis için vekil seçimleriyle ilgili rapor gösteriyordu ki 28 Kasım'a kadar sadece 100 vekil Petrograd'a gelmişti. Fakat planları çok basitti: Bolşeviklerin Kurucu Meclisin yasadışı açılışını yasaklayacaklarına bel bağlamışlardı. Bu onlara halkı Bolşeviklere karşı ayaklandırma fırsatı verecekti. Bu ülkenin sınırlarındaki karşıdevrim kuvvetleri, merkezde Sovyet karşıtı elementlerle birleştirmeye hizmet edecekti.

Anayasal Demokratlar, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler "açılış" için enerjik hazırlıklar yaptılar. Yasal olarak nesli tükenmiş Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi, gösterilerin düzenlenmesi amacıyla fon sağlıyordu. O sıralarda kongresini düzenleyen Sosyalist Devrimci Parti de gösterilerde yer almaya karar verdi.

Proleter diktatörlük organları bu hazırlıkların tamamen farkındaydı. 20 Kasım tarihli Halk Komiserleri Konseyi toplantısında Petrograd Garnizonuna takviye yapılmasına ve denizcilerin silahlandırılmasına karar verildi. 27 Kasım'a kadar 10-20 bin denizcinin Petrograd'a yerleştirilmesine ve o saatlerde Petrograd'da toplantı halinde olan "Denizciler Kongresi"nden faydalanılması önerildi.

28 Kasım sabahı Şingaryov, Kokoşkin ve Prens Dolgorukov ile diğer Anayasal Demokrat Parti üyeleri ve Yol ve İletişim Bakanlığı eski başkan yardımcısı Konstantinov, Askeri Devrim Komitesi'nin emriyle Kontes Panina'nın apartmanında tutuklandılar.

Kurucu Meclisin sadece 172 üyesi entrikacılar tarafından "açılış" günü olarak tespit edilen günde Petrograd'a gelmişti. Fakat yeterli sayıya ulaşılamaması karşıdevrimi hiç rahatsız etmemişti. O gün, yani 28 Kasım'da Anayasal Demokrat, Sosyalist Devrimci ve Menşevikler karşıdevrimci bir gösteri düzenlemişlerdi. Heyecanlı burjuvalar, hükümet memurları ve ordu subaylarından oluşan kalabalık, ellerinde "Tüm İktidar Kurucu Meclise" sloganları yazan beyaz ve yeşil pankartlar ve önlerinde "Marseillaise"yi çalan bando eşliğinde Taurida Sarayı'na doğru yürüdüler. "Marseillaise", "Kongre" ve "Halk Sağlığı Komitesi" gibi Fransız Devrimi döneminden alınan terimler 1917'de Rus karşıdevrim partileri arasında oldukça yaygındı.

Taurida Sarayı'nın parmaklıklarının arkasında dikilen Petrograd Valisi Schreider 28 Kasım'ı Rusya tarihinde en önemli gün ilan eden uzun bir konuşma yaptı. Taurida Sarayı'nı işaret ederek kalabalığa, "Rusya'nın bu son barınağına tecavüz edilmesini önlemeye" yemin ettirdi: "Kurucu Meclisi son damla kanımız akıncaya kadar savunmaya yemin edelim." Pahalı kürk kabanlı, şık askeri subaylardan ve hükümet memurlarından oluşan kalabalık yüksek sesle bağırdı: "Yemin ederiz!"

Bu seremoniden sonra Schreider, binlerce Beyaz Muhafız, Kadet, burjuva ve sabotajcı memur muhafızları ezip geçerek sarayın yan girişinden binaya girdi. Bir avuç Sosyalist Devrimci ve Anayasal Demokrat vekil kendilerini Kurucu Meclis üyelerinin resmi olmayan konferansı olarak ilan ettiler. Bunun nedeni sadece Beyaz Muhafızların gücü değildi. Aslında Taurida Sarayı'nı koruyan birçok asker karşıdevrimci propagandadan etkilenmiş ve bunlar silahlarındaki mermileri boşaltmışlardı.

O gece Halk Komiserleri Konseyi Smolni'de toplandı. Gösteri ve Anayasal Demokratların Kurucu Meclisi "açma" çabaları karşıdevrimin planlarını tamamen açığa çıkarmıştı. Kaledinci, Dutovites ve Ukraynalı Milliyetçilerin faaliyetleri başkentteki karşıdevrimci gösterilerle ve Kurucu Meclisin "açılış"ı ile politik olarak birleştirilmiş-

ti. Fakat Lenin'in zekâsı bu komploların arkasındaki eli, yani Anayasal Demokratları görmeye yetiyordu. Görünürde sadece Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler vardı ve bunlar karşıdevrimin çılgın köpeklerini oynuyorlardı. Anayasal Demokratlar alçakgönüllülükle arka planda kalarak Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin faaliyetlerini kontrol ediyorlardı. Karşıdevrimin politik merkezini sarsmak gerekiyordu. Bu merkez Anayasal Demokratik Parti'ydi. Lenin onlar hakkında şunları söylüyordu:

> "Anayasal Demokrat Parti'nin aşılması kolay bir parti olduğunu söylemek doğru değil. Anayasal Demokratik Parti'nin merkez komitesi, burjuva sınıfın politik Genelkurmay sınıfı. Anayasal Demokratlar zengin sınıfı kendi yanına çekmiş."[70]

Gücünü burjuvaların ekonomik kuvvetinden, politik eğitimini Haziran Monarşisinin gerici sürecinden ve devlet yönetimindeki memurlarla ilişkisinden alan bu parti, tamamen halka düşman ve devrim için son derece tehlikeliydi. Lenin bunu algılıyordu.

Akşam saat 10:30'da Halk Komiserleri Konseyi Lenin'in önergesiyle "Devrime karşı olan iç savaş liderlerinin tutuklanması kararnamesi"ni kabul etti. Bu kararname şöyleydi:

> "Anayasal Demokrat Parti'nin önde gelen birimlerinin üyeleri halkın düşmanlarının partisi olarak, tutuklanmalı ve devrimci bir mahkeme tarafından yargılanmalıdır. Yerel Sovyetler, Anayasal Demokrat Parti'yi Kornilov-Kaledin iç savaşıyla ilişkileri olduğu için gizlice izlemekle görevlendirilmişlerdir. Bu kararname imzalandığı anda yürürlüğe girecektir."[71]

Kararname Lenin, Stalin, Petrovski, Menzinski, Şlikter ve diğer üyeler tarafından imzalandı.

O anda Anayasal Demokrat liderler –Şingaryov, Kokoşkin ve Dolgorukov– Smolni'de Araştırma Komisyonunun ofisinde 56 no'lu odada gözaltındaydılar. Yeni yönetimin yetersiz örgütlenmesini fırsat bilerek Anayasal Demokratlar Smolni'ye girmeyi ve tutsaklarla irtibata geçmeyi başarmışlardı. Şingaryov günlüğüne şu bilgileri yazdı:

"Tüm gün boyunca birçok ziyaretçi bizi görmeye geldi. Bunların arasında Şehir Duması üyeleri, "Halk Güvenliği Komitesi" temsilcileri ve diğerleri vardı."

Gece yarısı Askeri Devrim Komitesi'nden bir komiser tutukluların bulunduğu odaya girdi ve Halk Komiserleri Konseyi tarafından kabul edilen kararnameyi okudu. Okumasını bitirir bitirmez tutuklular Kızıl Muhafızlar tarafından kuşatıldı. Aynı gece Peter ve Paul Kalesine götürüldüler.

Petrograd'daki Temmuz günlerinden sonra Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, Bolşevikleri halk düşmanı ilan etmekle tehdit ettiler. 1 Aralık'ta yapılan Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi toplantısında buna değinerek Lenin şöyle dedi:

"Onlara dedik ki: 'Evet yapabilirseniz yapın. İnsanlara Bolşeviklerin bir parti, bir akım olarak halk düşmanı olduğunu söyleyin, bunu deneyin!'"[72]

Fakat Anayasal Demokratlar ve Sosyalist Devrimciler tehditlerini sürdürmeye cesaret edemediler. Kendi sınıf kinlerini Bolşevik Partisi'nin üyelerine yüklediler.

Buna karşılık Bolşevikler açıkça Anayasal Demokrat Parti'nin ya da kendi ifadelerine göre, "Halkın Özgürlüğü Partisi"ni, halk düşmanı olarak ilan etti. Daha Ağustos 1917'de "Kadet" terimi (Anayasal Demokratların kısaltılmışı) ve "Kornilovcu" halk için bilinen bir terim oldu. Lenin'in kararnamesi bu popüler hakaret ifadelerine yasal bir onay getirdi ve iç savaş boyunca halk Krasnovcu, Denikinci, Kolçakçı ve Vrangelcileri "Kadet" genellemesiyle çağırdı.

Anayasal Demokrat Parti'nin kini Ekim Devrimi'nden çok önce oluşmuştu. Milyukov, Şingaryov ve Lvov, Geçici Hükümet'in halka karşı izlediği politikanın insanlaşmış şekliydiler. Sabotaj örgütleyicisi ve Kaledin ayaklanmasının ilhamcıları Anayasal Demokratlar, güçlü popüler hareketin yolunda duruyorlar ve onu nefret edilen geçmişe döndürmekle tehdit ediyorlardı. O zamanlar basılan bir hükümet bildirisinde deniyordu ki:

"Tüm insanların kazançları, erken bir barış dahil, tehlikede. Bunlar güneyde Kaledin, doğuda Dutov ve son olarak Petrograd'da, ülkenin

politik merkezinde, sürekli olarak Kornilovcu memurlarını güneye Kaledin'e yardıma yönlendiren Anayasal Demokrat Parti-Merkez Komitesi'nin komploları. Halk tarafında en küçük bir uyumsuzluk ya da zayıflık Sovyetlerin çökmesiyle, barış amacının yitirilmesiyle, toprak reformunun yok olması ve toprak ağalığı ile kapitalizmin yeniden inşasıyla sonuçlanabilir."

Bildiri şöyle devam ediyordu:

"Halk Komiserleri Konseyi kendine, Anayasal Demokrat Parti ve onun Kaledinci birliklerine karşı savaşta teslim olmayacağına dair söz vermiştir. Karşıdevrimci iç savaşın politik liderleri tutuklanmalıdır. Burjuva ayaklanma ne pahasına olursa olsun bastırılmalıdır."[73]

30 Kasım'da bir denizci birliği Taurida Sarayı'ndaki yasadışı "Kurucu Meclis üyeleri gayri resmi konferansını" durdurdu.

5
BURJUVA DEVLET MEKANİZMASININ DAĞILMASI VE SOVYET YÖNETİMİNİN KURULMASI

Tüm komiserliklerdeki sabotajlara karşı savaş, eski devlet mekanizmasının dağılmasını ve yeni bir devlet düzeninin kurulmasını hızlandırdı. Kamulaştırmaya başlangıç olarak bankaların devlet kontrolüne alınmasında, banka çalışanlarının tepkisiyle karşılaşıldı. Öyle ki Halk Komiserleri Konseyi'nin emriyle 10 milyon ruble çekilmeden önce, Banka Direktörü Şipov'un tutuklanması gerekti ve banka memurlarına Kızıl Muhafızların çağrılacağı tehdidi yapıldı. Bu sabotaj bankaların kamulaştırılmasını hızlandırdı. 8 Kasım tarihli Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi toplantısında Yoldaş Menzinski'nin raporuna dayanarak, "Halk Komiserleri Konseyi'nin devlet bankalarındaki karşıdevrimci sabotajları derhal engellemesi için gerekli en katı önlemleri almasını"[74] emreden bir önerge kabul edildi.

Benzer bir durum Posta ve Telgraf Halk Komiserliğinde meydana geldi. Eski Posta ve Telgraf Bakanlığı memurlarının sabotajı Sosyalist Devrimci ve Menşeviklerin kontrolü altında bulunan Posta ve Telgraf Çalışanları Sendikası Merkez Komitesi tarafından yönetildi.

Üçünün "iş komitesi" olarak monarşist memurları, bakanlığın yönetimini devralmakla görevlendirildiler. Bu sabotajı bozmak için denizci telgraf operatörleri Kronstadt'dan çağrıldı. Telgraf Ofisini ele geçirdikten sonra denizciler Kasım ayı ortalarında sabotajcıları bakanlıktan çıkardılar.

Çalışma Bakanlığı'nda Menşevikler sabotajcıların elebaşlarıydılar. Bu bakanlığın bulunduğu Marble Sarayı boşaltılmış, masalar kitlenmiş ve tek bir memur bile ortaklıkta yoktu. Koridorlarda genç prensler, Grand Dük Constantine'nin oğulları gölge gibi dolaşıyordu. Bunlar Skobelev ve Gvozdev'in altında sarayın efendileri olarak kaldılar. Ekim Devrimi'nden günler sonra onlara ayrılmaları emredildi; onların saray hazinelerini çaldığı gibi onları örnek alan memurlar da nakit paraları ve hesap defterlerini çaldılar. Fakat sabotaja rağmen yeni Çalışma Komiserliği sosyal güvence ve endüstride işçi kontrolünü uygulamaya koydu. Petrograd fabrikalarından işçiler çalışan sayısını artırmak için çağırıldı.

Sovyet Hükümeti'ni bekleyen en önemli işlerden biri başkentte devrimci düzeni sağlamaktı. İçişleri Halk Komiserliği, K. E. Voroşilov liderliğinde, kamu düzenini sağlamak için bir komite kurdu. Karşıdevrim taraftarları ve anarşistler şehirde ayaklanma örgütlemeye çalıştı. Purişkeviç örgütünün üyeleri votka dükkanlarının adreslerini veren el ilanları dağıttılar ve şüpheli karakterler işçi kılığına girerek sokaklara dağıldılar. Şarap dükkanlarını yağmalamak için anarşist unsurları örgütlemeye çalıştılar. "Romanov stoklarının sonunu içmemize izin verin" sloganı altında karşıdevrimciler, devrimci Petrograd'da düzeni bozmaya çalıştı. Yağmalanan votka dükkanlarının önünde uzun kuyruklar oluştu. Kışlık Saray ve Hermitaj'da pahalı şarapların bulunduğu mühürlü odalar vardı. Saray memurları kasten muhafızlara onları sarhoş etmek amacıyla bu mahzenlere nasıl ulaşacaklarını söylüyorlardı. Böylece cesaretlenen nöbetçiler, süngüleriyle duvarlardan tuğlaları çıkararak şaraplara ulaştılar. Muhafızlar tekrar tekrar değişti ama bunun hiç faydası yoktu. Şarabın cazibesi çok kuvvetliydi. Sarayın dışında şarap mah-

zenlerine girmeyi bekleyen Liteini köprüsünden Millionnaya sokağı boyunca, Mars tarlalarına uzanan uzun bir insan kuyruğu vardı. Bu zamana kadar şehirdeki yirminin üzerindeki votka dükkanı yağmalanmıştı. Şehrin farklı bölgelerinde, sarhoşların ayaklanmaları, başkentteki devrimci düzen için bir tehdit oluşturmaya başladı. Bazı bölgelerde bu ayaklanmalar Sovyet karşıtı gösterilere dönüştü. Düzen devrimci-komünist denizciler ve Kızıl Muhafızların yardımlarıyla tekrar sağlanabildi.

Devrimci düzenin sağlanması işinin önemli bir bölümü, işçi milisleri tarafından üstlenilmişti. Geçici Hükümet altında "Şehir Milisi" eski Çarlık polis kuvvetlerinin birçok özelliğini korumuştu. Eski Devlet mekanizmasının bu en önemli parçası, Ekim Devrimi'nin ilk günlerinde dağıtıldı. 28 Ekim'de yayınlanan bir kararnameyle tüm işçi ve asker delegeleri yerel sovyetleri kendi bölgelerinde işçi milisleri kurmakla ve onları kontrol altında tutmakla görevlendirildi.

Rus sabotajcıların programı bozuldu. Onlar proleter devrimin burjuva devletine daha önceki devrimlerin davrandığı şekilde davranacağını hayal etmişlerdi ama yanıldılar. Bolşeviklerin devlet mekanizmasına karşı olan tutumları, Paris Komünü'nün deneyimi ve 1905 Rus Devrimi ile sınanan Marx ve Lenin'in teorilerinin sağlam temellerine dayanıyordu. Şubat 1917 Devrimi'nin tecrübesi bu teorinin sesliliğini kanıtlıyordu. Lenin şöyle yazmıştı:

> "27 Şubat 1917'den sonraki altı ayda Rusya'da ne olmuştu. Hükümet işleri Anayasal Demokratların, Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin ana konusu olmuş, onlar da ciddi, radikal reformlar getirmeyi düşünmemişlerdi. Bunları 'Kurucu Meclis toplanıncaya kadar' ertelemişler, ve yavaş yavaş Kurucu Meclis toplantısı savaşın sonuna ertelenmişti. Fakat ganimetlerin paylaşılmasını, bakan, bakan yardımcısı, vali vb. olma konusundaki işleri bölüşmeyi ertelemediler ve Kurucu Meclisin toplanmasını beklemediler. Aslında hükümet kurulmasına bağlı olarak oynanan birlik oyunları tüm ülkedeki merkez ve yerel yönetimlerde yukardan aşağı 'ganimetlerin' tekrar tekrar paylaşılmasından başka bir şey değildi."[75]

Proleter devrimden kısa süre önce Temmuz günlerinden sonra gizli şekilde yaşarken Lenin, Bolşeviklerin devlet konusundaki görüşlerini *Devlet ve Devrim* adlı kitabında dile getirmişti. Lenin olası bir devrimci mücadelede kapitalist sistemin kalelerine hücum edecek proleterlerin, kendilerine rehberlik edecek bir teoriye ihtiyaçları olduğunu önceden tespit etmişti. Eylül ayı başında havalar soğumaya başladığında kitap henüz bitmemişti ve Lenin Finlandiya'ya gitmek zorundaydı. Sınırı geçip trene bindiğinde ona eşlik eden işçilerden birine mavi kaplı bir elyazması defter verdi ve ona gözü gibi bakmasını, eğer kendisi (Lenin) tutuklanırsa bu defteri Stalin'e götürmesini söyledi. Tren güvenle sınırı geçti ve sınırın öte tarafına geçildiğinde Lenin'in sorduğu ilk soru bu defterin güvende olup olmadığıydı.

"Marksizmin Devlet Öğretisi" başlığını taşıyan *Mavi Defter,* Lenin'in, Marx, Engel ve diğer teorisyenlerin devlet üzerine çalışmalarından yaptığı alıntıları içeriyordu.

Devlet ve Devrim Finlandiya'da 1917 Eylülünde bitti. Bu müthiş kitabında Lenin, oportünistler, Menşevikler ve diğer grupların tahrif ettiği, Marx'ın devlet konusundaki fikirlerini yeniden canlandırıyordu.

Komünist Manifesto'da Marx, Proterlerin kendi kurallarını oluşturmasının gerekliliğini ve burjuvalara karşı kullanabileceği özel bir araca, yani bir devlete gereksinim duyacağını gösteriyordu. Fakat o, bu kitabında burjuva devlet mekanizmasıyla nasıl başa çıkılması gerektiğini göstermiyordu. Marx ve Engels bunu 1848-1851 devrimleriyle elde edilen deneyimi genelleştirdikten sonra formüle edebilmişlerdi.

Lenin, Marx'ın *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i* adlı eserinden şu alıntıyı yapmıştı:

> "... parlamentarist cumhuriyet, devrime karşı mücadelesinde, kendini baskıcı önlemler yoluyla kaynaklarını ve hükümet iktidarının merkezileştirilmesini güçlendirmek zorunda bulmuştur. Tüm devrimler bu mekanizmayı yok etmek yerine mükemmelleştirmişlerdir."[76]

Buna Lenin şu yorumu getirmiştir:

> "Bu mükemmel pasajda Marksizm, Komünist Manifesto'ya göre mükemmel bir ilerleme sağlamıştır. Komünist Manifesto'da devlet sorunu tamamen soyut bir şekilde ele alınmıştır. Yukarıda bahsedilen pasajda ise sorun somut bir şekilde ele alınmıştır ve sonuç daha kesin ve uygulanabilirdir; şimdiye kadar yapılan tüm devrimler devlet mekanizmasının yok edilmesi gerektiği yerde onun mükemmelleşmesine yardım etmiştir.
>
> Bu sonuçlar 'Marksist Devlet Öğretisinin' ana ve esas tezleridir."[77]

Şunları vurgulayarak devam eder:

> "Bu mekanizmayı bozan, ezilen halkın; işçilerin ve köylülerin çoğunun çıkarlarına gerçekten hizmet edecek şey budur."[78]

Devlet ve Devrim kitabında Lenin, ilk defa proleter diktatörlüğün bir Sovyet Cumhuriyeti kurulması görevini üstlenmesi gerektiği teorisini gündeme getirdi.

Şubat 1917'deki II. Rus Devrimi'ne kadar tüm ülkelerdeki Marksistler parlamenter demokratik cumhuriyeti kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinde toplumun örgütlenmesinin en uygun politik şekli olarak değerlendirmişlerdi. 1870'lerde Marx, Paris Komünü tarzındaki politik bir örgütü proleter diktatörlüğün en uygun şekli olarak belirtmişti. Fakat bu fikri çalışmalarında daha ileriye götürememişti.

1891 yılında, *Sosyal Demokrat Program Taslağının Eleştirisi*'nde Engels şöyle diyordu:

> "... bizim partimiz ve emekçiler sadece demokratik cumhuriyet türünde bir politik form altında üstünlük sağlayabilirler. Sonraki, aslında proleter diktatörlük için özel bir formdur..."[79]

Sonradan bu tez Lenin dahil tüm Marksistler için kılavuz kural oldu.

1905 Devrimi'nin tecrübesinin rehberliğinde Lenin, Sovyetlerin Çarlığın yok edilmesi sürecinde devrimci hükümetin embriyosu olduğu sonucuna ulaştı. 1915'te şunları yazdı:

> "İşçi Vekilleri Sovyetleri ve benzer kuruluşlar ayaklanmanın ve devrimci hükümetin organları olarak kabul edilmeli."[80]

Fakat ne 1915'te ne de sonra –Şubat 1917 Devrimi'ne kadar– Lenin'in "proleter diktatörlüğün devlet formu şeklinde ülke çapında bir Sovyet hükümetinin örgütlenmesi" konusunda hiçbir deneyimi yoktu.[81]

Marksizmin teorisini, Paris Komünü'nün deneyimlerini, 1905 Devrimi'ni ve özellikle 1917 Devrimi'nin ilk safhasını inceleyen Lenin, Sovyet Cumhuriyetinin, proleter diktatörlüğün devlet biçimi olması gerektiği sonucuna vardı. O bu teoriyi *Nisan Tezleri*'nde formüle etti, fakat bunu detaylı olarak 1917 sonbaharında *Devlet ve Devrim* adlı kitabında açıkladı.

Bu kitapta, eski devlet mekanizmasının bozulması ve bunun yerini bir demokratik cumhuriyetin değil, İşçi Vekilleri Sovyetleri'nin alması gerektiğini belirtti. Mart 1917'de *Pravda*'da basılan bir makalede tüm ülkedeki Sovyetleri birleştirme ve İşçi ve Asker Vekilleri Merkez Sovyeti'ni kurma çağrısında bulundu. Marx gibi Lenin ve Stalin de yeni bir hükümet biçimi planlamamışlardı, onlar "devrimin kendisinin "keşfettiği" bir yol... emekçi hareketlerinin kendisinin bu göreve yaklaştığı ve uygulamaya koyduğu bir yol üzerinde çalıştılar.[82]

Ekim Devrimi'nden hemen önce devrimin büyük lideri, muzaffer devrimin karşılaşabileceği problemlere çözümler gösterdiği *"Bolşevikler Devlet İktidarını Koruyabilecekler mi?"* başlıklı bir broşür yazdı. Burada soruna şöyle yaklaşıyordu:

> "Devlet aracıyla, anlatılmak istenen şey her şeyden önce daimi ordu, polis ve bürokrasidir... Marx bize Paris Komünü'nün tecrübelerinden sadece devlet mekanizmasını ele geçirmeyi değil kendi amaçlarımıza göre çalıştırmayı öğretti, fakat proleterler bu mekanizmayı yok etmeli ve yerine yeni bir mekanizma koymalıdır... Bu yeni mekanizma Paris Komünü tarafından yaratıldı, ve bu 'devlet şekli' İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Rus Sovyetidir."[83]

Lenin, proleterlere sadece burjuva devlet mekanizmasıyla ne yapılacağını değil, aynı zamanda baskıcı fonksiyonları tam olarak yerine getirmeyen bu kurumlara nasıl muamele edileceğini de öğretti. Yukarıda bahsedilen broşürde şöyle devam ediyordu Lenin:

"Çoğunluktaki 'baskıcı' mekanizmanın, sürekli ordu, polis ve bürokrasi yanında modern bir devlette banka ve sendikalarla yakın ilişki içinde olan bir mekanizması daha vardır. Bu mekanizma bozulmamalıdır. Bu zorla kapitalistlerin elinden alınmalıdır ve onların etkilerini ileten tehditlerle birlikte kaldırılmalı, yontulmalı, yok edilmelidir, proleter Sovyetlere bağlanmalıdır, genişletilmeli ve popüler hale getirilmelidir."[84]

Lenin'in aklında bankalar, posta ofisleri, telgraf ve tüketici toplulukları vardı. Fakat bu mekanizma sadece eğer burjuva devlet yok edilir ve sadece kapitalistlerin yolu kesilirse faydalı olabilirdi. Bundan başka emekçi sınıf baskıcı olmayan birimlerde bile yüksek rütbeli memurların direnişiyle karşılaşabilirdi. Buna hitaben şunları yazmıştı:

"Yüksek rütbeli çalışanlara gelince –ki sayıları çok azdı ama kapitalistlere eğilimlilerdi–, onlara kapitalistler gibi 'ciddiyetle' davranmalıyız. Onlar da kapitalistler gibi direnebilirler ve bu direniş kırılmak zorundadır..."[85]

Memurların sabotajı eski devlet mekanizmasının kullanılabilir olan bazı bölümlerinin kullanılmasını engelleyebilirdi, fakat aynı zamanda eski devlet mekanizmasının çöküşünü ve yenisinin yaratılmasını hızlandırırdı. Bu sabotajlara karşı savaşta, yeni devlet yönetimi kurulmalıydı.

Sovyetler II. Kongresinin kararıyla kurulan Sovyet Hükümeti derhal çalışmaya başladı, ama yeni komiserliklerin ne kadrosu ne de yeri vardı. Halk Komiserleri karargâhlarını Smolni'de üzerinde hangi komiserliğe ait olduğunu belirten, "Halk Komiserleri" yazan levhaların bulunduğu küçük masaların yerleştirildiği odalara kurdular. Komiser olarak atanan Bolşevikler ayaklanma boyunca uykusuz gecelerden dolayı yorgun olmalarına rağmen görevlerine hemen başladılar.

Böylece, 30 Ekim'de, Yoldaş Menzinski Finanstan Sorumlu Halk Komiseri olarak atandı. Hükümetin emirlerine göre hareket etmek amacıyla diğer bir yoldaşın yardımıyla Halk Komiserleri Konseyi Sekreterliğinin bulunduğu odaya bir divan koydu ve onun

üzerine, duvara "Finans Komiserliği" yazan bir kağıt parçası astı. Sonra çok uzun zamandır uykusuz olan Menzinski divana uzanarak hemen uykuya daldı. Tesadüfen oradan geçen Lenin uyuyan komiseri görünce güldü ve şöyle dedi:

"Komiserlerin kuvvetlerini toplayarak işe başlaması iyi bir şey."[86]

Ekim Devrimi'nden sonraki bu ilk günlerde, Halkın Komiserleri nadiren eski bakanları ziyaret ediyorlardı, Sosyalist Devrimci, Menşevik ve Anayasal Demokratlar bunu Bolşeviklerin zayıflığının işareti olarak algıladılar. Demyanov bu konuda şunları yazıyordu:

"Hiç kimse ciddi olarak onların zaferine inanmıyordu. Bolşeviklerin kendileri bile iktidarı ele geçirmekle iyi yaptıklarından pek emin değiller. Bu durum, Bolşeviklerin ilk önceleri bakanlıkların devlet fonksiyonları ile ilgili yönetim bölümlerine çok az zaman ayırmalarından anlaşılıyordu."[87]

Menşevikler gibi eski bürokratlar da bakanlıksız bir devlet yönetimi düşünemiyorlardı. Eski yönetim tembelliğe devam etti. Memurlar her zamanki gibi sabahları ofislerine geliyorlar ve bakanlıklar her zamanki gibi ülkenin her tarafına sayısız bildiri dağıtıyorlardı. Bu durumda ilgili bakanlıkların görevlerini devralmaya çalışan Halk Komiserleri, memurların pasif direnişiyle karşılaşıyordu. Komiserlerin binalarda gözükmesi tüm odaların boşaltılması için yeterliydi. Sadece teknik personel ve sempatizan memurlar yerlerinde kalıyordu.

Sovyet Hükümeti'nin ilk günlerinde Halk Komiserleri eski devlet yönetiminin parçalarını kullanmayı denediler. Ama onlar gerçekten artıktılar. Çünkü artık hiçbir güçleri yoktu. Ama yine de bunların devralınması, bağlantıların ele geçirilmesi ve sadık kadronun toplanması gerekiyordu. Ekim Devrimi'nden sonraki bu kısa süreçte Halk Komiserlerinden bazıları kararnameleri "Bakanlık Komiserleri" olarak imzaladılar. Böylece, Eğitim Komiseri A. V. Lunaçarski ilk bildiride belirtilen kamu eğitiminin örgütlenmesi konusundaki ilkeleri yayınladı:

"Şimdilik günlük işler olağan yollarla Kamu Eğitimi Bakanlığı vasıtasıyla yürütülmeli."[88]

Sabotajın büyüyen boyutları eski devlet mekanizmasının olabildiğince kısa sürede yıkılması gerektiğini kanıtlıyordu. Bu sabotaj, açıkça çalışmayı reddetmekten resmi rutinlerle Sovyet temsilcilerinin aklını karıştırma teşebbüslerine kadar çeşitli biçimler içeriyordu. Böylece, Posta ve Telgraf Komiserliği Birliğinin üyeleri bu bölümü yöneten bakanlığa vardığında, memurlar bu birliğin gerçekten bakanlığı yönetmekle görevlendirildiğini gösteren kanıt görmek istediler. Birlik üyeleri Lenin tarafından imzalanmış bir belge gösterdiler. Memurlar belgeyi incelediler, aralarında fısıldaştıktan sonra bu belgenin hiçbir dosya numarası ve mührü olmadığı gerekçesiyle geçersiz olduğunu belirttiler. Lenin bundan haberdar edildi. Belgeyi inceledi, kahkahayla gülerek şöyle dedi:

> "Oldukça haklılar. Bunun gibi resmi bir belgede mutlaka bir dosya numarası ve mühür olmalı. Fakat siz bakanlıktasınız. Bu da bir devrimin bir dosya numarası olmadan da yapılabileceğini kanıtlıyor."[89]

Karşıdevrim Bolşeviklerin yeni devlet yönetimi için adam bulamayacaklarına bel bağlamıştı, fakat bunda da yanıldı. 29 Ekim'de Askeri Devrim Komitesi aşağıdaki genelgeyi tüm bölge devrim komitelerine gönderdi:

> "Tüm fabrika komitelerine, bölge sendika komitelerine, hasta sigorta komitelerine, parti komitelerine ve diğer proleter örgütlere her iki cinsten kalıcı veya geçici olarak muhasebeci, daktilocu, banka kuryesi olarak çalışmak isteyen insanları seçmelerini bildirin."[90]

Uzun zaman sonra, 17 Kasım'da, hükümet memurlarının sabotajları doruk noktasındayken, benzer bir emir Petrograd Sovyetleri tarafından yayınlandı. Bildiri şöyleydi:

> "1. Devleti sadece burjuva memurların yönetebileceğine dayanan ölümcül burjuva ön yargısı derhal bertaraf edilmeli.
>
> 2. Bölge ve Şehir Sovyetleri gecikmeden bölümlere ayrılmalı ve her bölüm devlet yönetimi branşlarının birinde aktif yönetimi üstlenmeli.
>
> 3. Fabrikalardan ve alaylardan örgüt yeteneğine sahip sınıf bilinçli yoldaşlar seçilmeli; bu yolla saptanan kadrolar Halk Komiserlerinin yardımına gönderilmeli.
>
> Her sınıf bilincine sahip işçi ve asker sadece kendine güven, enerji ve coşkusuyla emekçilerin başlayan sosyal devrimin zaferini pekiştire-

ceğini anlamalı. Tüm işçi ve asker gruplarına örgütleme yeteneklerini sergileme fırsatı verin."[91]

Başlangıçta Halk Komiserleri eski yönetimin yıkılıp yeni yönetimin kurulmasına yardım eden küçük işçi gruplarının yardımını aldılar. Sovyet ofislerinde çalışmaya gelen bu insanlar kelimenin gerçek anlamıyla yeniydiler. Onlar yeni sınıfın insanlarıydı ve kökleri halkın içindeydi. Lenin birçok kere "... proleter devrim çok güçlü, çünkü kökleri çok derinde," dedi.[92]

Yeni devlet yönetimindeki önemli pozisyonlara atamalar Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Askeri Devrim Komitesi ve bireysel olarak Lenin, Stalin ve Sverdlov tarafından yapılıyordu. Bölge Sovyetleri, Bolşevik Partisi Bölge komiteleri ile sendikalar ve fabrika komiteleri Kızıl Muhafızlarla ve diğer örgütlerin en aktif üyeleri bu pozisyonlara seçiliyordu.

Kurulan en önemli komiserliklerden biri, Uluslar Halk Komiserliğiydi. Ülkede birçok ulusun yaşadığı görüşüyle bu devlet birimi çok önemli bir rol oynamakla görevlendirildi. Sovyet rejiminin en başından beri zulme uğrayan ulusların kimi izleyeceği –"kendi" milli burjuvalarını mı yoksa emekçileri mi– sorunu devrimin varlığını ve ilerlemesini bağlayan önemli bir unsurdu. Bu nedenle Bolşevik Partisi Stalin'i bu komiserliğin başına getirdi. Lenin'in en önemli takipçisi ve Bolşevik örgütlerin rehberi Stalin, ulusal konularda bir Bolşevik teorisyen olarak üne sahipti.

Diğer komiserlikler gibi Uluslar Halk Komiserliği de Smolni'de faaliyet göstermeye başladı. Çeşitli bölümlerin bulunduğu bir odaya bir masa yerleştirildi ve üzerindeki duvara "Uluslar Halk Komiserliği" yazan bir tabela asıldı. 1917 sonlarına kadar bu Halk Komiserliğinin kadrosu üç kişiden oluşuyordu. Bu komiserliğin "Genel Direktörü" Feliks Senyuta adında bir Bolşevikti.

Stalin kısa sürede doğuda ve batıda baskıya uğramış ulusları devrimci Rusya etrafında toplamak için büyük çaba harcadı. Sovyet rejiminin ilk günlerinde Uluslar Halk Komiserliği, ulusal konularda Sovyet Hükümeti'nin politikasını belirleyen kuralları ortaya koydu.

2 Kasım'da *"Rusya'daki Halkların Hakları Bildirisi"* Lenin ve Stalin'in imzasıyla yayınlandı. Bu bildiri Stalin tarafından hazırlanmıştı. Yalın bir dille tüm dünyadaki ezilmiş ve sömürülmüş yüz milyonlarca insanın umutlarını ve beklentilerini dile getiriyordu. Bildiri şöyleydi:

"İşçi ve köylülerin Ekim Devrimi özgürlük bayrağı altında başladı.

Köylüler toprak ağalarından kurtuldular, çünkü artık toprak ağalığı sonsuza kadar yok edildi. Askerler ve denizciler otoriter generallerin diktatörlüğünden kurtuldular, çünkü bundan böyle generaller seçilecek ve işlerine son verilebilecek. İşçiler kapitalistlerin kaprislerinden ve zulmünden kurtuldu, çünkü bundan böyle fabrikalar ve tesisler işçilerin kontrolü altında olacak.

Çarlık döneminde Rusya'daki halklar sistematik olarak birbirine karşı kışkırtıldı. Bu politikanın sonuçları bilinen bir gerçektir: Bir elde katliamlar ve soykırımlar diğer elde halkların köleliği.

Şubat Devrimi'nden sonraki 'emperyalizm' döneminde, iktidar Anayasal Demokrat Parti'nin temsil ettiği burjuvalara geçince, aleni kışkırtma politikası Rusya'daki halklar arasında karşılıklı güvensizlik tohumlarının atılması politikasına dönüştü. Bu politikanın sonuçları herkes tarafından biliniyor: Halklar arasında düşmanlığın ve karşılıklı güvensizliğin artması.

Bu yalancı ve güvensiz politikalara bir son verilmeli. Bundan böyle Rusya halkları arasında tam anlamıyla karşılıklı güveni pekiştirecek açık ve dürüst politikalar uygulanmalı.

Sadece bu tür bir ittifakla Rusya'daki farklı halkların işçileri ve köylüleri tek bir devrimci iktidarda birleşerek, emperyalist-ilhakçı burjuvalar tarafından gelecek her saldırıya karşı koyabilirler.

Yukarıdaki teklife dayanarak, Hazirandaki I. Sovyetler Kongresi bu yıl Rusya'daki halkların haklarını hür iradelerine bırakmıştır.

Ekimde, II. Sovyetler Kongresinde Rusya'da yaşayan halkların hakları daha kesin bir dille tekrar onaylanmıştır.

Bu kongrelerin isteklerini yerine getirmek için Halk Komiserleri Konseyi Rusya'daki halklar ile ilgili çalışmalarını şu prensiplere göre yapmaya karar vermiştir:

'1. Rus halklarının eşitliği ve egemenliği.

2. Halkların haklarını birlikten ayrılmak ve bağımsız devlet kurma hakları dahil kendi hür iradelerine bırakmak.

3. Tüm ulusal-dinsel özerkliklerin ve kısıtlamaların kaldırılması.

4. Ulusal azınlıkların ve Rusya topraklarında yaşayan etnik grupların serbest gelişimi.'

Uluslar Komisyonu kurulur kurulmaz ilgili kararnameler hazırlanacaktır."[93]

Bu dört madde tarihteki ilk proleter devletin ulusal konulardaki aksiyon programını özetlemektedir.

22 Kasım'da "Rusya ve Doğudaki Tüm Müslümanlara" seslenen Stalin tarafından kaleme alınan bir bildiri, Lenin ve Stalin imzasıyla Halk Komiserleri Konseyi adıyla yayınlandı. Bildiri şöyleydi:

"Yoldaşlar! Kardeşler!

Rusya'da büyük olaylar olmakta. Yabancı ülkeleri bölmek amacıyla başlatılan kanlı savaş bir sona yaklaştı. Dünya halklarını köleleştiren bu korsanların kuralları sendelemekte. Rus devriminin darbeleriyle kölelik kurumu parçalanmıştır. Zulüm ve baskı dünyası son günlerini yaşıyor. Yeni bir dünya doğuyor, emekçilerin ve özgür olmak isteyenlerin dünyası. Bu devrimin başında Rus işçi ve köylü hükümeti, Halk Komiserleri Konseyi... yürümektedir.

Kapitalist sömürü ve zulmün saltanatı parçalanmaktadır. Emperyalist soyguncuların ayaklarının altındaki toprak yanmaktadır.

Bu büyük olayların arasında, Rusya ve doğunun sahipsiz Müslümanlarına sesleniyoruz.

Rusya'nın Müslümanları, Volga ve Crimea'nın Tatarları, Sibirya ve Türkistan'ın Kırgızları ve Sartları, Transkafkasya'nın Türkleri ve Tatarları, Çeçenler ve Kafkasya'nın Gortsileri, Rus Çar'ı ve zorbaları tarafından dinleri, örf ve adetleri ayaklar altına alınan, camileri ve mescidleri yok edilenler!

Bundan böyle örf ve adetleriniz, ulusal ve kültürel kurumlarınız serbest ve dokunulmaz ilan edilmişlerdir. Ulusal hayatınızı istediğiniz gibi şekillendirin. Bu sizin hakkınız. Tüm haklarınızın Rusya'nın diğer halklarının hakları gibi İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri tarafından korunacaktır.

Bu devrimi ve yetkili hükümetini destekleyin."[94]

Müslümanlara verilen manifesto emperyalistlerle Sovyet ulusal politikaları arasında nasıl büyük bir fark olduğunu açığa çıkardı. Çarlık Rusyası zayıf doğu komşularının kan emicisiydi. Türkiye,

İran ve diğer doğu ülkelerinin Müslüman insanları, Türkistan ve Transkafkasya'nın kaderini paylaşarak dehşet içinde yaşıyorlardı. Fakat Çarlık Rusyası'nın emperyalist politikalarına son verdiğini açıklayan yeni bir devrimci rejim kuruldu. Sovyetler yayınladıkları bildiriyi uygulamaya soktu. Fin Dieti örgütü, Rusya'dan ayrılma lehinde oy kullandı. 18 Aralık 1917'de Halk Komiserleri Konseyi Fin Cumhuriyetini tanıyan bir bildiri yayınladı.

Daha sonra 22 Aralık'ta Bütün Rusya Yürütme Komitesi Stalin'in konuşmasını dinledikten sonra "Finlandiya'nın Bağımsızlığı Üzerine Devrimci Hükümet Bildirisi"ni kabul etti. Çarlık tarafından izlenen politika Finlandiyalı emekçilerin Ruslara güvensizliğini körüklemişti. Finlandiya oturumunu onaylayarak Sovyet Hükümeti diğer uluslar üzerinde baskı kurmak gibi bir niyeti olmadığını kanıtladı. Finli emekçiler Sovyet Rusya ile ittifakın ulusal sömürgeye neden olmayacağına ikna olmaya başladılar.

Sovyet Hükümeti'nin Türk Ermenistanı ile ilgili kararı Rusya dışındaki ezilmiş uluslar tarafından coşkuyla karşılandı. Aralık 1917'de Uluslar Halk Komiseri şu iyi niyet mektubunu yayınladı:

> "Türk Ermenistanı'nın Rusya'nın savaş hakkıyla işgal ettiği tek ülke olduğuna inanıyorum. Bu "cennetin" bir parçası yıllardır (ve hâlâ) batının doymak bilmez diplomatik iştahının ve doğu yönetimindeki kanlı uygulamaların elinde. Bir elde Ermeni katliamları ve soykırımları, diğer elde yeni katliamlara zemin hazırlayan tüm ülkelerin farazi diplomatik müdahaleleri ve aldatılmış, kana bulanmış, köleleştirilmiş Ermenistan. Rus halklarının kaderi özellikle de Ermeni halkın kaderi Ekim Devrimi'nin kaderine sıkı sıkıya bağlıdır. Ekim Devrimi ulusal baskı zincirlerini kırdı. Bu devrim Rusya'daki halkların özgürlüğünü sonuna kadar savunacaktır."[95]

Stalin'in bu bildirisini 29 Aralık 1917 tarihli Halk Komiserleri Konseyi'nin "Türk Ermenistanı" kararnamesi izledi:

> "... Rusya'daki İşçi ve Köylü Hükümeti Rusya tarafından işgal edilen Türk Ermenistanı'ndaki Ermenilerin haklarını desteklemektedir."[96]

Dışişlerinden Sorumlu Halk Komiserliğinin çalışmaları diğer komiserlikler gibi işçiler, denizciler, Kızıl Muhafızlar tarafından yürü-

tülüyordu. Dışişleri Halk Komiserliği kadrosunun ilk çekirdeği Siemens-Schuckert fabrikasının işçilerinden oluşmuştu ve eski Dışişleri Bakanlığı'nın arşivini kurtaran onlardı. Markin adında bir denizci gizli diplomatik belgeleri yayınlama görevini üstlendi. Yabancı dillere alışık olmayan Markin bir çevirmen bulmayı başardı ve "*Gizli Dokümanlar Günlüğü*"nü 6 sayı yayınlamayı başardı. Bu iş hızla altı haftada bitirildi. Markin baskı işini kendisi denetledi. Bu belgeler Çarlık Hükümeti'nin yıkıcı politikalarını ve gizli diplomasi sistemini gözler önüne seriyordu. Petrograd'daki diplomatik teşkilatlar ve yabancı basın muhabirleri Günlüğün her sayısını çıkar çıkmaz tüketiyorlardı. Dışişleri Bakanlığı kadrosu grev komitesi bulabildiği tüm kopyaları satın alıp yok etti.

Dışişleri Bakanlığı arşivi gizli şifrelerle yazılmış mektuplarla doluydu. Bakanlık memurları ve Dışişleri Bakanı Neratoy bakanlıktan ayrılırken şifre anahtarlarını almayı ihmal etmemişti. Markin, birkaç Kızıl Muhafızla birlikte bu belgeler üzerinde çalıştı ve çoğunu deşifre etmeyi başardı. Böylece yeni şifre uzmanları eğitilmiş oldu. "*Gizli Dokümanlar Günlüğü*" önsözünde Markin şunları yazdı:

> "Bırakın tüm dünyadaki emekçiler, diplomatların nasıl gizlice hayatları üzerinde oyun oynadıklarını... arkalarından ne dolaplar çevirdiklerini bilsinler.
>
> Bırakın nasıl bir kalem hareketiyle emperyalistlerin tüm bölgeyi ilhak ettiklerini bilsinler. Tarlaları insan kanıyla suluyorlar. Açığa çıkan her belge burjuvalara karşı en keskin silahtır."[97]

Gizli anlaşmaların yayınlanması, kapitalistlerin ve toprak ağalarının hükümetinin yağmacı politikalarını kabul etmeyen Sovyet Hükümeti'nin uluslararası politikadaki ilk adımıydı.

"Smolni sürecinde" komiserlikler, yeni cumhuriyetin Çarlık rejimi tarafından atları haczedilen köylülere kaynak yaratmaktan bankaların kamulaştırılmasına, ilk yiyecek sağlama birliklerinin örgütlenmesine ve ülkenin ekonomisini yönetmek için mekanizmalar kurmaya kadar çeşitli sorunlarla uğraşmışlardı.

Zaferle sonuçlanan işçi ve asker ayaklanmasını ilan eden Sovyetler II. Bütün Rusya Kongresi Bildirisinde Lenin, Sovyet

Hükümeti'nin derhal işçilerin sanayiyi kontrol etme sürecini başlatması gerektiğini yazmıştı. 29 ve 30 Ekim'de Gatçina'dan Kerenski ve Krasnov'un siahlarının sesi duyulurken ve Kadetler Petrograd'da ayaklanma başlatmışken, Lenin yönetici işçi kontrolü kurallarını hazırlıyordu.

Bu taslakta Lenin, tüm endüstriyel, ticari, finansal, zirai, ulaşım ve diğer ücretli işçi çalıştıran veya evlerde yapılmak üzere dışarı iş veren kurumlarda işçilerin üretim, alım, satım, mal ve hammadde depolarının ve finansal işlerin kontrolüne yerleştirilmesini öneriyordu. İşçiler her kurumda seçilecekleri birimler yoluyla bu kontrolü sağlayacaklardı. Ticari gizlilik ortadan kaldırılacaktı. Farklı teşebbüslerin sahipleri tüm kitapları ve hesapları kontrol için vermeye zorlanmalıydı. Lenin taslağında, işçilerin kontrol organlarının Sovyet organları, yani proletarya diktatörlüğünün organları olması gerektiğini vurguluyordu.

17 Kasım'da Lenin'in taslağı incelendi ve Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından onaylandı. 15 Kasım'da Halk Komiserleri Konseyi'nin onayını aldı. Sanayide işçi denetiminin sağlanması en önemli sosyalist önlemlerden biridir. Bu burjuvaların karşıdevrimci amaçlarla ekonomik güçlerini kullanma olasılığını çökertmişti ve sanayinin kamulaştırılması için önemli bir adımdı.

Bu sefer Sovyet Hükümeti ülke ekonomisini yönetmek için mekanizmalar oluşturmak için çalışmaya başladı. 26 ve 27 Ekim'de Fabrika Komiteleri Merkez Konseyi üyelerinden bir grup bu konuyu görüştü ve Yüksek Ulusal İktisat Konseyi'nin kurulması için bir plan hazırladı. Birkaç gün sonra Lenin Smolni'deki odasına bu grubu davet etti ve orada küçük yuvarlak bir masanın etrafına oturarak onların planını inceledi. Her detay hakkında sorular sordu ve bu birim için önerilen personeli incelemeye özel bir önem verdi.

10 Kasım'da bir İktisadi Konsey kurulması konusu Petrograd İşçi Örgütleri Temsilcileri Konferansında görüşüldü. Bu konferansta bir anarko-sendikalistin sanayinin yönetiminin sendikalara bırakılması önerisi reddedildi. Lenin önderliğinde Fabrika Komiteleri

Merkez Konseyi üyeleri ulusal ekonominin kuralları ve yönetimi için bir birimin kurulması çizgisinde ilerlediler. Fabrika Komiteleri Merkez Konseyi üyelerine yönetmelikleri hazırlama görevi verildi. Çalışmalarında komite, eski devlet yönetiminin tamamen çökertilmesine karşı çıkan ve Yüksek Ulusal İktisat Konseyi'nin Özel Gazyağı Bölümü ile İktisat Komitesi gibi ayakta kalan Kerenski Hükümeti örgütlerinden oluşması konusunda ısrar eden Buharin'in bozguncu önerileriyle uğraşmak zorunda kaldı.

Benzer öneriler Yüksek Ulusal İktisat Konseyi'nin çok sayıda kapitalist ve sözde "kamu örgütü" temsilcilerini içermesi gerektiğini savunan Larin tarafından da gündeme getirildi. Bu plana göre işçilerin Yüksek Ulusal İktisat Konseyi'nde sadece üçte bir oranında sandalyesi olacaktı.

Bu konunun görüşüldüğü Bütün Rusya Yürütme Komitesi toplantısında bu teklifler Menşevik Katel tarafından desteklendi. Lenin onlara şu kelimelerle karşı çıktı:

> "... Yüksek Ulusal İktisat Konseyi bir parlamentoya dönüştürülemez. O, ekonomik alanda kapitalist ve toprak ağalarıyla mücadele edecek militan bir organ olmalı, Halk Komiserleri Konseyi'nin politik alanda olduğu gibi."[98]

1 Aralık 1917'de Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi Lenin, Stalin ve Sverdlov tarafından imzalanan Ulusal Ekomomi Üst Kurulunun kurulmasını emreden bir kararnameyi kabul etti.

Faaliyet göstermeye başlayan ilk komiserliklerden biri, Eğitim Halk Komiserliğiydi. İşçiler ve askerler Petrograd yakınlarında Kerenski'nin birlikleriyle savaşır ve Askeri Devrim Komitesi başkentteki karşıdevrime karşı bir mücadele örgütlerken, Eğitim Halk Komiserliği de cehalete karşı savaş açtı. Bu komiserliğin oluşturduğu bölümler bu işin karakteri hakkında ipuçları veriyordu. Böylece, okul dışı eğitim bölümü, Nadezda Krupskaya liderliğinde kuruldu. L. R. Menzinskaya'nın yönetiminde bir eğitim öğretmenleri bölümü kuruldu. Kurulan diğer bölümler ise şunlardı: Politeknik Eğitimi Bölümü, Sanat Bölümü. Başkentteki müzeleri ve sarayları denetlemek hazinelerinin korunmasını sağlamak üzere komiserler atandı.

Böylece 25 Ekim gibi erken bir tarihte III. Aleksander Müzesine güvenilir bir muhafız atanmış oldu.

İki gün sonra işçiler ve askerler, Kışlık Saray'ın ve Hermitaj'ın koruma görevini üstlendiler. Eğitim Halk Komiserliği klasik Rus edebiyatının yeniden basımının yapılmasını ayarladı. Tolstoy, Puşkin ve Gorkiy'nin eserleri –kalite kağıt kıtlığından dolayı farklı tonlardaki adi kağıtlara basılan– binlerce kopya sattı.

Halk Komiserleri Konseyi kararnamelerinde devlet yönetimiyle halk arasında bulunan engelleri yıkma politikasına bağlı kalıyordu. 10 Kasım 1917'de uygulamaya konan bir kararnameyle tüm sınıf ayrımları, imtiyazlar, özel rütbeler, unvanlar kaldırıldı ve Bütün Rusya halkları için "tek bir unvan Rusya Cumhuriyeti vatandaşı" kullanılmaya başlandı.

18 Kasım'da kabul edilen bir kararnameyle yerel Sovyetlere "üst rütbeli memurlara özel vergi uygulanması ve yüksek maaşların kesilmesi için gerekli önlemlerin" alınması emredildi.

Bunlar büyük proleter devrimin, yeni yönetimi örgütleme yolunda attığı ilk adımlardı.

Proleter devrim kararnameleri yasaların sıradan uygulaması değildi. Onlar devrimin programını formüle eden belgelerdi; yasal formlar biçiminde halk ve Bolşevik Partisi için harekât programları içeriyorlardı. Lenin'in daha sonraları belirttiği gibi:

> "Kabul edilen kararnamelerin bir propaganda biçimi olarak hizmet gördüğü bir süreç yaşadık. Bizimle alay edildi ve dendi ki Bolşevikler, kararnamelerinin uygulandığını göremeyecekler. Tüm Beyaz Muhafız basını bu konuda alaylarla doluydu. Fakat bu yasal bir süreçti; Bolşeviklerin henüz iktidarı yeni ele geçirdikleri bir süreçti, bu bizim devleti nasıl yönetmek istediğimizi gösteriyordu. Kararnameler burada, deneyin."[99]

Lenin'in tanımladığı gibi "emekçilerin yeni yaşam koşulları ve yeni problemleri konusunda ilk görüşlerini sergilediği"[100] bu tarihi dönemde ülkenin en uzak köşelerinde yaşayan insanlar, yeni düzenin kararlılığı ve sürekliliği konusunda hâlâ şüphe içindeydiler. Birçok bölgede şehir ve kırsal konseyler gibi eski yönetim organları

Sovyet organlara paralel şekilde varlığını sürdürüyordu. Bu şüpheyi dağıtmak ve karmaşayı ortadan kaldırmak için Lenin 5 Kasım'da Halk Komiserleri Konseyi adına; "Halkıma" başlıklı bir söylev kaleme aldı:

> "Hatırlayın, siz şimdi kendi devletinizi yönetiyorsunuz. Eğer siz kendiniz birleşmez ve devletin tüm işlerini kendi ellerinize almazsanız hiç kimse size yardım edemez. Sizin Sovyetleriniz bundan böyle devlet iktidarının organıdır, tüm konularda karar alma yetkisine sahiptir."[101]

Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Askeri Devrim Komitesi bölgelere yerel Sovyetlere bilgi vermek ve Halk Komiserleri Konseyi kararnamelerinin nasıl uygulandığını görmek üzere elçiler gönderdi.

6
ASKERİ DEVRİM KOMİTESİ

Ayaklanmayı yönetme görevini yerine getirdikten sonra Askeri Devrim Komitesi hemen feshedilip, Petrograd Sovyetlerinin bir organı olmaktan çıkıp Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin bir organı haline getirildi. Merkezde zafere ulaştıktan sonra ayaklanma tüm ülkeye yayıldı ve ateşiyle eski devlet yönetimini yakarak yeni yönetimin oluşturulmasını sağladı.

Askeri Devrim Komitesi eyaletlere elçilerini gönderdi, bölgelerdeki ayaklanmaların ilerleyişi ile ilgili bilgi topladı, zayıf noktalara takviye yaptı ve devrimci Petrograd fabrikalarında kurulan birlikleri durumun kritik olduğu bölgelere gönderdi. Ekim Devrimi'nden sonraki iki hafta boyunca Askeri Devrim Komitesi eyaletlere 72, ordu birimlerine 85 ve sivil kurumlara 184 komiser atadı. Komitenin ana görevi proleter devrimden birkaç gün sonra değişti. 30 Ekim tarihli bir toplantıda komitenin görevleri şöyle tanımlandı:

> "1. Askeri Devrim Komitesi, kendisine Halk Komiserleri Konseyi tarafından verilen görevleri yerine getirir.
>
> 2. Askeri Devrim Komitesi devrimci düzeni sağlamakla yükümlüdür.

3. Karşıdevrimle mücadele komitenin başlıca görevlerindendir.

4. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti ve Halk Komiserleri Konseyi'nin binalarını korumakla görevlidir.

Bu görevleri yerine getirmek için Askeri Devrim Komitesi ilgili birimleri kurar."[102]

Bu komite, 30 Ekim akşamı yedi ayrı bölüm kurdu. Bunların başlıcaları; Soruşturma ve Yargılama Bölümü, Talep Bölümü, İç ve Dış İletişim Bölümü ve Bilgi Bölümü idi.

Bu liste tek başına Askeri Devrim Komitesi'nin görevlerinin çeşitliliğini göstermeye yeterlidir. Hatta onun görevi bu sınırların dışına bile taşmıştır. Komite araya girerek kapitalistleri emekçilere bedel ödemeye zorladı, işsizliği, yağmacılığı ve sabotajları önlemek için gerekli önlemleri aldı. Yiyecek sağlanması işini örgütledi. Ülkenin çeşitli bölgelerinde devam eden ayaklanmaları yönetti. Yeni hükümetin kurulmasında aktif görev üstlendi. Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, Askeri Devrim Komitesi'nin ayaklanmanın örgütlenmesi ve yeni hükümetin kurulması için yapılan çalışmalardaki önemini idrak ettiler. Bu "uzlaştırmacıların" ilk ve en önemli talebinin niye komitenin feshedilmesi olduğunu açıklıyor. Bu doğaldı: Bu dakikada ayaklanma henüz tüm ülkede tamamlanmamıştı; onun feshedilmesinin anlamı kapitülasyon ve devrimin etkisiz hale getirilmesiydi.

Büyük çapta iş, Yoldaş Molotov liderliğindeki Askeri Devrim Komitesi Ajitasyon Bölümü tarafından yerine getirildi. Her gün, 50 ile 70 arası militan eğitim ve bilgi için bu bölüme geliyor, çoğu eyaletlere gönderilmeyi istiyordu. Yoldaş Molotov bu gönüllü kampanyacılardan yüzlercesini halk arasında devrimci örgütü ve düzeni anlatmak için gönderiyordu.

Kasım ayının ikinci haftasının ortalarında Askeri Devrim Komitesi'nin görevlerinin neler olması gerektiği açıklık kazandı. Bu sırada Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin çeşitli bölümleri kuruluyor, komiserlikler çalışıyor ve Halk Komiserleri Konseyi işlerini geliştiriyordu. Bu koşullarda Askeri Devrim Komitesi'nin çeşitli bölümleri işlevini yitirdi ve yığılmaya neden oldu. 9 Kasım'da Aske-

ri Devrim Komitesi, alt komitelerinin Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin alt komiteleriyle iş birliği içinde görev yapması gerektiği konusunda Molotov Yoldaşın verdiği önergeyi kabul etti. 18 Kasım'da Askeri Devrim Komitesi işlerini Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne devretmeye başladı, fakat bu komitenin feshedilmesi anlamına gelmiyordu. Hâlâ karşıdevrimle mücadele gibi önemli görevleri vardı.

21 Kasım tarihli Askeri Devrim Komitesi toplantısında F. E. Jerzinski karşıdevrimle mücadele için Sovyetler Merkezi Yürütme Komitesi'ne bağlı olarak özel bir komite kurulmasını önerdi. Bu öneri komite tarafından kabul edildi. Böyle bir birimin kurulmasıyla Askeri Devrim Komitesi işlevini yitirdi. Birkaç gün sonra Halk Komiserleri Konseyi Askeri Devrim Komitesi'ni birçok görevden çeken ve işlerini farklı komiserliklerdeki ilgili bölümlere devretmesini içeren bir kararnameyi onayladı.

Aralık ayı başlarında Askeri Devrim Komitesi zaferle sonuçlanan faaliyetlerini özetlemeyi ve bu başarının liderlerini seçmeyi bitirdi. 5 Aralık'ta yayınlanan bir bildiride şöyle deniyordu:

> "Petrograd'daki devrimde görevlerini yerine getiren ve görevlerinin İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Merkez Yürütme Komitesi tarafından kurulan 'Karşıdevrimle Mücadele Bölümü'ne devretme fikrini paylaşan Askeri Devrim Komitesi, kendi denetimi altında çalışan bölümlerin feshedilmesine ve görevlerini Merkez Yürütme Komitesi, Halk Komiserleri Konseyi ve İşçi ve Asker Vekilleri Bölge Sovyetlerinin ilgili bölümlere devrine karar vermiştir."[103]

Askeri Devrim Komitesi'nin faaliyetlerine böylece son verildi. Onun yerini Feliks Jerzinski liderliğindeki 'Olağanüstü Komisyon' aldı.

Bunlar Büyük Ekim Proleter Devrimi'nin, yeni yönetimi örgütleme yolunda attığı ilk adımlardı.

Devrimin, Petrograd, Moskova ve ordudaki başarısı Sovyet rejiminin tüm ülkede başarı kazanmasını sağladı. Birçok bölgede ulusal, sınıfsal ve özel yerel koşullar ile uluslararası ilişkiler nedeniyle,

işçilerin ve köylülerin mücadelesi uzadı. Bazı yörelerde aylarca sürdü. Halk Komiserleri Konseyi –Sovyetler ikinci Kongresi tarafından seçilen ve İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ni ezici üstünlükle temsil eden– tüm ülkedeki halkların tek ve yasal hükümeti oldu.

Güçlü bir kan gibi, devrim; sabotaj bariyerlerini yıkıp geçti, ilk ayaklanma teşebbüslerini bastırdı ve halkın düşmanlarının direnişini kırdı. Büyük devrim, milyonlarca insanı aktif politikaya soktu.

İnsanlık tarihinde hiçbir devrim Ekim Devrimi gibi yolu üzerindeki engelleri yıkıp geçemedi. Ve bu ülkeyi feodal bağlardan koparma görevi proleter diktatörlüğün ilk birkaç haftasında başarıldı. Burjuva devlet mekanizması çökertildi, bürokrasi fonksiyonunu yitirdi. Halk eski göstermelik engelleri yıktı, toprak ağalığı kurallarına son verdi ve feodal kurumları küle çevirdi.

Fakat devrim kendini eskiyi yıkmakla kısıtlamadı. Yok ederken insanlar bir yandan da büyük bir enerjiyle yenisini kurdular. Eski ve bölünmüş ordunun yerini işçi ve köylülerin kurduğu yeni ordu aldı. Ülkenin ekonomisini yönetmek üzere yeni kurumlar yaratıldı.

Böylece, sosyalist toplumun temelleri Sovyet Cumhuriyetinin ilk günlerinden itibaren oluşturulmaya başlandı. Başarılı Ekim Sosyalist Devrimi ülkeyi yarı-sömürge olmaktan kurtardı. Rus kapitalistler ve toprak ağaları çoğunlukla yabancı emperyalizmin ajanları haline geldiler. Onlar, Rus halkını yıllardır güçlü iktidarların elinde oyuncak olan Çin'in kaderi olmaya hazırladılar. Büyük proleter devrim Rusya'daki halklara özgürlük ve bağımsızlık yolunu açtı.

Büyük proleter devrim, ülkeyi savunmak için güçlü ve sağlam temeller üzerine oturtuldu. O, Rusya'yı geri kalmışlıktan çekip çıkarıp, sosyalist endüstrinin büyümesi ve ziraatın tekrar örgütlenmesi yolunu açtı. Muzaffer halk ülkelerinin kaderini belirleyip ülkelerinin savunmasını kendi ellerine aldı. Ekim Devrimi'nin arifesinde Lenin'nin yazdığı gibi:

> "... Rusya'yı kendini savunabilir hale getirmek, halkın 'mucizevi' kahramanlıklar başarması için 'jakoben' yorulmazlığıyla eski olan her şeyi silip süpürüp Rusya ekonomisini tekrar canlandırmalıyız."[104]

Eylül 1917'de *"Bolşevikler Devlet İktidarını Koruyabilecekler mi?"* başlıklı makalesinde Lenin, proleterlerin ve sömürülen diğer sınıfların düşmanları, emekçilerin tüm direnme güçlerini henüz görmediklerini ve iktidara sahip olduklarında bunun neye benzeyebileceğini tahmin edemediklerini söyledi.

> "Proleterlerin ve fakir köylülerin direnme gücünü henüz görmedik. Çünkü bu kuvvet sadece iktidarı tamamen kendi ellerine aldıklarında ortaya çıkar..."[105]

Lenin yazısına, proleterler iktidarı ele geçirdiğinde "hiçbir kapitalist ve Kulak kuvveti, hiçbir uluslararası sermaye temsilcisi ve çıkarcı, yüz milyonlarca insanın devrimini yok edemez..." diye devam ediyordu.[106]

Proleterler, Ekim 1917'de eski kapitalist sistemi yok etmek ve Bolşevik Partisi liderliğinde yeni bir sosyalist toplum oluşturmak için iktidarı ele geçirdi.

Stalin'in belirttiği gibi Ekim Sosyalist Devrimi prensipleri nedeniyle önceki devrimlerden ayrılır. Tarihte ilk defa büyük bir ülkede insanların yaptığı sömürüyü yok etme görevi insanlar tarafından üstlenilmiştir ve bu görev başarıyla tamamlanmıştır. Kolektif Çiftlik Şok İşçilerinin 1. Kongresindeki konuşmasında Stalin:

> "İnsanlık tarihi birden çok devrime tanıklık etmiştir. Fakat bu devrimler tek yönlü olmaları nedeniyle Ekim Devrimi'nden farklıdır. Emekçilerin sömürülmesinin bir şeklinin yerini başka bir biçim almıştır, ama sömürü devam etmiştir. Sadece Ekim Devrimi tüm sömürülere son verme ve sömürücüleri ve yağmacıları yok etme görevini üstlenmiştir."[107]

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, dünya tarihinde yeni bir çağ açmış, dünyanın altıda birini kaplayan bir coğrafyada sosyalizmin kurulmasını sağlamıştır. Bu olay Rusya tarihinde de yeni bir çığır açmıştır. İşçiler ve köylüler, Lenin ve Stalin'in partisi, Bolşevik Partisi önderliğinde sosyalist üretimin örgütlenmesi ve Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin kazançlarını proleter diktatörlüğün düşmanlarının muhtemel saldırılarından korumak gibi tarihi bir görevle karşı karşıya kalmışlardır.

DİPNOTLAR

BİRİNCİ BÖLÜM
KRİZ OLGUNLAŞMIŞTIR

1 S. Y. Alliluyev, "Lenin ve Stalin'le Toplantılar" Özet Baskı, *Büyük Proleter Devrim Günleri 1917,* Petrograd'da Mücadele Bölümü, İç Savaş Tarihi Yayıncısı, 1937, s. 80.
2 S. Oryonikidze, "Temmuz Günlerinde İlyiç Lenin'in Saklandığı Dönemin Son Günleri", Old Bolshevik Publishers, Moskova 1934, s. 27.
3 K. Marx ve F. Engels, "23-24 Temmuz'da Paris'te", State Publishers, Moskova-Leningrad, 1930, c. 4, s. 211-212.
4 V. İ. Lenin, "Rus Devrimi ve İç Savaş", *Toplu Eserler,* c. XXI, s. 231.
5 V. İ. Lenin, "Rus Devrimi ve İç Savaş", *Toplu Eserler*, c. XXI, s. 221.
6 V. İ. Lenin, "Marksizm ve Yükselişi", agy., s. 224.
7 agy., s. 226.
8 agy.
9 V. İ. Lenin, "Marksizm ve Yükselişi", *Toplu Eserler*, İng. basım c. XXI, s. 227.
10 *RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, State Publishers, Moskova-Leningrad 1929, s. 81.
11 V. İ. Lenin, "Marksizm ve Yükselişi", *Toplu Eserler*, c. XXI, s. 228.
12 agy., s. 229.
13 V. İ. Lenin, "Bolşevikler Gücü Mutlaka Ele Geçirmeli", agy., s. 223.
14 *RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, State Publishers, Moskova-Leningrad 1929, s. 65.
15 J. Stalin, *Ekim Devrimi Üzerine Makaleler ve Konuşmalar*, Parti Yayınları, Moskova 1932, s. 19.
16 J. Stalin "Bütün İktidar Sovyetlere", *Lenin ve Stalin 1917*, s. 479-480.
17 J. Stalin, "Devrimci Cephe", agy., s. 481-482.
18 V. İ. Lenin, "Bolşevikler Gücü Mutlaka Ele Geçirmeli", *Toplu Eserler,* c. XXI, s. 222.
19 *RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, State Publishers, Moskova-Leningrad 1929, s. 69.
20 V. İ. Lenin, "Bir Yayıncının Günlüğüden", *Toplu Eserler*, c. XXI, s. 249.
21 agy., s. 254.
22 *RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, State Publishers, Moskova-Leningrad 1929, s. 73.
23 agy., s. 81.
24 J. Stalin, *Ekim Yolunda "Burjuva Diktatörlük Hükümeti" Makaleler ve Konuşmalar*, Mart-Ekim 1917, 2. basım, Devlet Yayınları, Leningrad 1925, s. 178.
25 V. İ. Lenin, "Kriz Olgunlaşıyor", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 276.
26 agy., s. 277.
27 agy.
28 J. Stalin, "Karşıdevrim Seferber Ediliyor-Direnmeye Hazırlanın!", *Lenin ve Stalin*, 1917, s. 583.
29 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları", Ekim 23, 1917, *Toplu Eserler*, cilt XXI, s. 106.
30 agy., s.107.

31 agy.
32 *RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, State Publishers, Moskova-Leningrad 1929, s. 100.
33 agy., s. 107.
34 E. Rahja, "1917'de Lenin", İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
35 V. İ. Lenin, "Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresine Katılan Bolşevik Yoldaşlara Bir Mektup", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 103.
36 agy., s. 105.
37 agy., s. 103.
38 agy.
39 "Sovyetler Kuzey Bölge Konferansı", *Reç* (Konuşmalar), no: 240, 12 Ekim 1917.
40 agy.
41 agy.
42 "Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi", *Raboçi Put*, no: 35, 13 Ekim 1917.
43 "İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Bölge Kongresi", *Dyen*, no: 187, 12 Ekim 1917.
44 "İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Kuzey Bölge Kongresi", *Reç*, no: 241, 13 Ekim 1917.
45 "Cephenin Sesi", *Raboçi Put*, no: 37, 15 Ekim 1917.
46 "Kuzey Bölgesi Sovyetler Kongresi", *Raboçi Put*, no: 35, 13 Ekim 1917.
47 agy.
48 agy., no: 37, 15 Ekim 1917.
49 agy.
50 "Sovyet Örgüt Krizi", İşçi ve Asker Vekilleri Merkez İdari Komitesi Gazetesi, no: 195, 12 Ekim 1917.
51 agy.
52 "3 Sovyetler Öldü", *Russkaya Volya*'nın baş makalesi (Rus Hürriyeti), no: 243, 13 Ekim 1917.
53 "Smolni Enstitüsünde", *Utro Rossi*, no: 247, 14 Ekim 1917.
54 S. Klivanski, "Silahlı Ayaklanma Hazırlıkları", *Dyen*, no: 189, 14 Ekim 1917.

İKİNCİ BÖLÜM
AYAKLANMANIN ÖRGÜTLENMESİ

1 V. İ. Lenin, "Kriz Olgunlaşıyor", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, Kitap I, s. 277.
2 J. Stalin, "Troçkizm ve Leninizm", 19 Aralık 1924'te Sendikalar Tüm-Rus Merkez Konseyi'nin Komünist Grubunun bir toplantısında yapılan konuşma, *Makaleler ve Konuşmalar 1921-27*, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1928, s. 113.
3 "Sovyetler Kongresinin Arifesinde", *Raboçi Put*, no: 24, 30 Eylül 1917.
4 Vladimir Guberni'da 1917 (Olaylar Dizini), Vladimir, 1927, s. 106.
5 1917 Bolşevik Partisi'nin İlk Resmi St. Petersburg Komitesi'nin Çalışmaları; V. İ. Lenin'in konuşmalarıyla beraber RSDİP St. Petersburg Komitesi'nin ve İdari Komitesi'nin 1917 yılı tutanakları, Devlet Yayınları Moskova-Leningrad 1927, s. 302.
6 agy., s. 303.
7 Temmuz ve Ekim 1917'de yapılan 2. ve 3. Bolşevik Partisi Petrograd Şehri Konferansları Toplantı Tutanakları ve Malzemeleri, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1927, s. 119.
8 "1917 Bolşevik Partisi'nin İlk Resmi St. Petersburg Komitesi'nin Çalışmaları", V. İ. Lenin'in konuşmalarıyla beraber

RSDİP St. Petersburg Komitesi'nin ve İdari Komitesi'nin 1917 yılı tutanakları, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1927, s. 313.

9 agy., s. 314.

10 agy., s. 315.

11 J. Stalin, *Ekim Devrimi Üzerine Makaleler ve Konuşmalar*, Parti Yayınları, Moskova 1932, s. 20.

12 Vera Slutskaya (Parti Tarihi üzerine Materyaller), Vasilyevski Adası Bölge Sovyetleri tarafından bastırılmış, 1932, s. 68.

13 "12 Ekim Stari Parviainen Fabrikası İşçilerinin Toplantısında Kabul Edilen Önergeler", *Raboçi Put*, no: 39, 18 Ekim 1917.

14 V. İ. Lenin, "Bolşevikler İktidarı Mutlaka Ele geçirmeli", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 223.

15 V. İ. Lenin, "Kriz Olgunlaşıyor", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 277.

16 V. İ. Lenin, "Merkez Komite, Moskova Komitesi, Petrograd Komitesi ve Petrograd ve Moskova Sovyeti'nin Bolşevik Üyelerine Mektup", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 70.

17 "İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Birleşik Toplantısı", *İzvestia*, no: 156, 6 Eylül 1917.

18 "İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Birleşik Toplantısı", *İzvestia*, no: 192, 20 Eylül 1917.

19 agy.

20 agy.

21 "İktidarın Ele Geçirilmesi ile İlgili Moskova Sovyetlerinin Kararları", *Russkoye Slovo* (Rusça), no: 240, 20 Eylül 1917.

22 V. V. Rudnyev, "Moskova Sovyetlerinin Açıklamaları", *Russkoye Slovo*, no: 240, 20 Ekim 1917.

23 *Askeri Tarih Merkez Arşivi*, dosya 14, folyo 1385, no: 148, 24 Ekim 1917.

24 "23 Ekim İşçi Vekilleri Sovyeti İdari Komite Toplantısı", *İzvestia*, no: 195, 24 Ekim 1917.

25 "İç Savaş Başlıyor", *Sotsial Demokrat*, no: 191, 24 Ekim 1917.

26 Parti Arşivi, Merkez Komite Bölge Bürosu Kaynakları, s. 88.

27 agy.

28 agy.

29 *İvanovo-Voznesensk Gubernia'da 1917*, (Olaylar Dizini), Ivanovo-Voznesensk, 1927, s. 250.

30 *Ultro Rossi*, no: 254, 22 Ekim 1917.

31 *İşçi ve Asker Vekilleri Şuya Sovyeti*, Tutanaklar, folyo 87-90.

32 J. Stalin, *Ukrayna üzerine Makaleler ve Konuşmalar*, Parti Yayınları, Kiev 1936, s. 83.

33 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 406, katalog no: 69, dosya no: 306, folyo 42-44.

34 İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Bölge Kongresi, *Proletary Povolzhya* (Volga Proleterleri) no: 116, 18 Ekim 1917.

35 "Bölgedeki Temsilcilerle Bolşevik Sosyal Demokratlar Şehir Komitesi ve Gubernia Komitesi Birleşik Toplantısı", *Privolziskaya Pravda*, Samara, no: 145, 22 Ekim 1917.

36 agy.

37 *Stalingrad Gubernia'da 1917* (Olaylar Dizini), G. G. Gavrilov, Stalingrad 1927, s. 90.

38 V. İ. Lenin, "Rus Devrimi ve İç Savaş", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 235.

39 *Don'da Proleter Devrim*, c. II, Devlet Yayınları, Rostov-on-Don, 1922, s. 61.

40 "Savaş ve Devrim Boyunca Ural Emekçileri", c. II, 1917 (Şubat-Ekim) Sendikalar Ural Konseyi Yayınları, Sverdlovsk 1927, s. 331.

41 *C.P.S.U. (B), Sverdlovski Bölge Arşivi*, fon 3, dosya no: 67, s. 231.

42 "1 Eylül Politik Grevi", *Uralski Raboçi* (Ural Emekçileri), no: 1, 6 Kasım 1917.
43 *C.P.S.U. (B), Sverdlovski Bölge Arşivi*, fon 3, dosya no: 67, s. 231.
44 Moiseyev, "Hatıralar", İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
45 "Sosyalist Devrimciler", *Vperyod*, ufa, no: 151, 28 Eylül 1917.
46 "Verkhne-İsetski Fabrikasında", *Uralski Raboçi*, no: 22, 25 Ekim 1917.
47 "Taşra'da Hayat" (Tomsk), *Raboçi Put*, no: 16, 21 Eylül 1917.
48 "RSDİP Örgütleri Temsilcileri Tomsk Gubernia Konferansı", *Znamya Revolutsii*, Tomsk, no: 87, 16 Eylül 1917.
49 "20 Eylül 1917 İşçi ve Asker Vekilleri Birleşik Sovyet Toplantısı", *Znamya Revolutsii*, Tomsk, no: 92, 22 Eylül 1917.
50 *Yoldaş Lobkov*, R.C.P. (B), Omsk Gubernia Komitesi Parti Heyeti tarafından bastırılmış, 1925, s. 20.
51 Kongreler, İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Tam-Sibirya Kongresi, Sibirya, *Irkutsk*, no: 231, 22 Ekim 1917.
52 A. Abov, "Kızıl Ekim Arifesi" R.C.P. (B) *Eniseisk Gubernia Komitesi Gazetesi*, Krasnoyarks, no: 8, 1922, s. 46.
53 J. Stalin, "Ekim Devrimi ve Ulusal Sorunlar", *Marksizm ve Ulusal ve Bölgesel Sorunlar*, İng. basım, s. 63.
54 Proletari Baş Makalesi, *Kharkov*, özel gece baskısı, no: 1, 29 Ağustos 1917.
55 "Hartman Çalışmaları", *Donetski Proletari* (Don Proleterleri), Lugansk, no: 65, 31 Ağustos 1917.
56 K. Voroshilov, *"Bugünden Uzaklaştırılan Geçmiş" Ekim 1917*, Devlet Yayınları, Rostov-on-Don, 1921, s. 65-66.
57 "Parti Hayatı", *Raboçi Put*, no: 13, 17 Eylül 1917.
58 "12 Eylül İşçi ve Asker Vekilleri Sovyet Toplantısı", *Kharkov*, no: 129, 14 Eylül 1917.
59 agy.
60 K. Voroshilov, "Raining Blows", *Lugansk*, no: 58, 22 Ağustos 1917.
61 agy.
62 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
63 agy.
64 *Devrim Merkez Arşivi*, Kharkov, 353/c.94, folyo 2.
65 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1235, katalog no: 40, dosya no: 55, folyo 7.
66 agy.
67 A. Myasnikov, "Ekim Hazırlıkları", *Balshavik Belarusi*, 1927, no: 3, s. 33.
68 "Tutuklu Askerlerden Zvezda'ya Kutlama", *Zvesda* (Yıldız), Minsk, no: 3, 1 Ağustos 1917.
69 *Askeri Tarih Merkez Arşivi*, dosya no: 185, folyo 57/60.
70 "30 Temmuz 1917 Minsk İkinci Köylüler Kongresi Raporları", *Zvezda*, Minsk, no: 6, 6 Ağustos 1917.
71 agy.
72 *Byelorussian Parti Arşivi*, fon 640, dosya no: 1063, folyo 1.
73 Marx-Engel Enstitüsü, Byelorussia ve Batı Cephesi'ndeki Bolşevik Örgütler ile RSDİP Merkez Komitesi arasındaki yazışmalardan pasajlar, no: 1108.
74 agy., no: 1111.
75 agy.
76 agy., no: 1108.
77 Byelorussia C.P. (B)'si, bölüm 1 (1903-1921), Parti Yayınları, Minsk, 1934, s. 60.
78 *Askeri Tarih Merkez Arşivi*, dosya no: 155-109 ve 515.
79 Byelorussia C.P. (B)'si, bölüm 1 (1903-1921), Parti Yayınları, Minsk, 1934, s. 71.

80 agy.
81 L. Beria, *Transcaucasia'daki Bolşevik Örgütlerinin Tarihi*, İng. basım, s. 164.
82 J. Stalin, "Sosyalizm Maskesi Altında Transcaucasia'daki Karşıdevrimciler", *Pravda* (Gerçekler), no: 55, 26 Mart 1918.
83 agy.
84 agy.
85 "Kutlamalar", *Raboçi Put*, no: 29, 6 Ekim 1917.
86 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
87 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1235, dosya no: 26, katalog no: 40, Seri D/8.
88 *Krasnaya Letopis Turkestana* (Türkistan'ın Kızıl Yıllıkları), Taşkent, 1923, no: 1-2.
89 J. Stalin, *Leninizm Problemleri*, 1945, İng. basım, s. 109-116.
90 J. Stalin, *Ekim Devrimi Üzerine Makaleler ve Konuşmalar*, Parti Yayınları, Moskova 1932, s. 67.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
PETROGRAD'DA SİLAHLI AYAKLANMA HAZIRLIKLARI

1 "Son Durum", *Uralski Raboçi*'nin baş makalesi, no: 24, 29 Ekim 1917.
2 V. İ. Lenin, *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap I, s. 265.
3 "İşçilerin Muhafızı", *Raboçi Put*, no: 45, 25 Ekim 1917.
4 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi Toplantıları", 29 Ekim 1917, *Toplu Eserler*, c. XXI, kitap I, s.108.
5 agy., s. 109.
6 *RSDİP Merkez Komitesi Çalışma Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova 1929, s. 114.
7 agy., s. 117.
8 agy., s. 118.
9 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi'ne Mektup", *Toplu Eserler*, c. XXI, kitap II, s. 136.
10 *RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova 1929, s. 118.
11 agy., s. 118.
12 J. Stalin, "29 Ekim 1917 Merkez Komite Toplantısı Konuşmaları", *Lenin ve Stalin*, 1917, İng. basım, s. 598.
13 *RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova 1929, s. 120.
14 agy., s. 121.
15 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komite Toplantısı" 29 Ekim 1917, *Toplu Eserler*, c. XXI, s. 109.
16 *RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova, 1929, s. 123.
17 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komite Toplantıları", 29 Ekim 1917, *Toplu Eserler*, c. XXI, kitap II, s. 110.
18 *RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova 1929, s. 125.
19 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi'ne Mektup", Ağustos 1917-Şubat 1918, *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 136.

20 *RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova, 1929, s.136.
21 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
22 "Petrograd Askeri Bölge Subaylarına Emirler", *Soldatskoye Slovo* (Asker'in Kelimeleri), no: 171, 20 Ekim 1917.
23 "Görüşmelerden Pasajlar", *Reç*, no: 246, 19 Ekim 1917.
24 "Bolşevik Hareketi. Alarm Günleri", *Raboçaya Gazeta* (İşçilerin gazetesi), no: 190, 19 Ekim 1917.
25 agy.
26 "İçişleri Bakanı, A. M. Nikitin'in Bildirisi", *Raboçaya Gazeta*, no: 191, 20 Ekim 1917.
27 "Bolşevik Hareketi. Alarm Günleri", *Raboçaya Gazeta*, no: 190, 19 Ekim 1917.
28 "Bolşevik Planı", *Dyen*, no: 192, 18 Ekim 1917.
29 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
30 "Merkez İdari Komitesi Askeri Bölümü", *İzvestia*, no: 207, 26 Ekim 1917.
31 "Bölgesel Komite Toplantıları", *İzvestia*, no: 204, 22 Ekim 1917.
32 V. İ. Lenin, "Yoldaşlara Mektup", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 111.
33 V. İ. Lenin, "Bolşevik Partisi Üyelerine Bir Mektup", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, Kitap II, s. 129-130.
34 agy., s. 131.
35 agy., s. 132.
36 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi'ne Bir Mektup", agy., s. 135.
37 agy., s. 135-136.
38 "Petrograd Garnizon Konferansı", *Dyen*, no: 194, 20 Ekim 1917.
39 "Petrograd Şehri Askeri Garnizon Komitesi Önergeleri", *Raboçi Put*, no: 43, 22 Ekim 1917.
40 "Petrograd Şehri ve Çevresindeki Garnizonlara", *Raboçi Put*, no: 44, 24 Ekim 1917.
41 "Petrograd Garnizon Konferansı", *Dyen*, no: 196, 22 Ekim 1917.
42 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
43 N. Sukhanov, *Devrim Üzerine Notlar*, c. VII, Berlin-St. Petersburg-Moskova 1923, s. 44 ve 88.
44 "Son Haberler", *Reç*, no: 243, 15 Ekim 1917.
45 "Devrim Arifesinde", *Reç*, no: 243, 15 Ekim 1917.
46 "Bolşevik Hareketi", *Reç*, no: 246, 19 Ekim 1917.
47 *Reç*'teki baş makale, no: 247, 19 Ekim 1917.
48 "Geçici Hükümet", *Dyen*, no: 191, 17 Ekim 1917.
49 J. Stalin, *Ekim Devrimi Üzerine Makaleler ve Konuşmalar*, Parti Yayınları, Moskova 1932, s. 64.
50 L. Lvov, "Kış Sarayı'nda", *Dyen*, no: 197, 24 Ekim 1917.
51 "Petrograd Sakinleri", *Raboçi Put*, no: 44, 24 Ekim 1917.
52 "Merkezi Filo", Filo Merkez Komitesi Önergesi, *İzvestia*, no: 177, 21 Eylül 1917.
53 "Bölgesel Komiteler Toplantısı", *Dyen*, no: 197, 24 Ekim 1917.
54 "İşçi ve Asker Vekilleri Petrograd Sovyeti Toplantısı", *Raboçi Put*, no: 45, 25 Ekim 1917.
55 "Petrograd Sovyeti ve Hükümet", *Novaya Zin*, no: 161, 24 Ekim 1917.

23 "1917'de Geçici Hükümetin Son Saatleri", *Krasny Arşivi*, 1933, c. I (56), s. 137.
24 A. F. Kerenski, "Uzaklardan", Makale Özeti 1920-1921, Paris 1922, s. 210.
25 "Cephede Ekim", *Krasny Arşivi*, 1927, c. 4 (23), s. 149.
26 "Duma Olağanüstü Oturumu", *Reç*, no. 51, 25 Ekim 1917.
27 N. K. Kurupskaya, *Lenin'den Hatıralar*, İng. baskı, c. 2, s. 242.
28 M. V. Fafanova, "Lenin'in Son Konaklamaları", İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri, "H.C.W." c. II.
29 V. İ. Lenin, "Merkez Komite Üyelerine Mektup", *Toplu Eserler*, İng. baskı, c. XXI, Kitap II, s. 144-145.
30 M. V. Fafanova, "Lenin'in Son Konaklamaları", İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri, "H.C.W." c. II.
31 27 N. K. Kurupskaya, *Lenin'den Hatıralar*, Rusça baskı, c. III, Parti Yayınları, Moskova, 1934 s. 8.
32 E. Rahja, "Ekim Günleri Öncesi ve Sonrası Lenin'le Görüşmelerim", İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri, "H.C.W." c. II.
33 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri, "H.C.W." c. II.
34 agy.
35 A. F. Kerenski, "Uzaklardan", Makale Özeti 1920-1921, Paris 1922, s. 203.
36 "Belgeler," *Rusya Devrim Arşivi*, c. 7, Berlin, 1922, s. 286.
37 agy., s. 287.
38 agy., s. 288.
39 agy., s. 290.
40 "Olaylar Dizini," *Novaya Zin*, no: 163, 26 Ekim 1917.
41 A. F. Kerenski, "Uzaklardan", Makale Özeti 1920-1921, Paris 1922, s. 202.
42 "Bir Kışlık Sarayı Muhafız Hikayesi", *Raboçaya Gazeta*, no: 197, 27 Ekim 1919.
43 A. F. Kerenski, "Uzaklardan", Makale Özeti 1920-1921, Paris 1922, s. 203.
44 Bay George Buchenan, *Rusya'daki Misyonum ve Diğer Diplomatik Anılar*, Boston, Little, Brown & Company, 1923, c. 4, s. 205-206.
45 "Rusya Yurttaşlarına", *Roboçi Put*, no: 46, 26 Ekim 1917.
46 "Günün Olayları", *Novaya Zin*, no: 163, 26 Ekim 1917.
47 "Marinski Sarayı'nda", *Reç*, no: 252, 26 Ekim 1917.
48 "Belgeler", *Rusya Devrim Arşivi*, c. 3, Berlin, 1922, s. 139.
49 "A. M. Nikitin'in Hikayesi", *Raboçaya Gazeta*, no: 198, 28 Ekim 1917.
50 "1917'de Geçici Hükümetin Son Saatleri", *Krasny Arşivi*, 1933, c. 1 (56), s. 137
52 Sinegub, "25 Ekim 1917'de Kışlık Sarayın Savunması", *Rusya Devrim Arşivi*, c. 4, Berlin, 1922, s. 139.
52 "Askeri Devrim Komitesinin Telgrafı", *Roboçi Put*, no: 46, 26 Ekim 1917.
53 V. İ. Lenin, "7 Kasım (25 Ekim) 1917'de Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti ile Toplantı", *Lenin-*

Stalin, 1917, İng. baskı, s. 614.
54 agy., s. 615-616.
55 "A. M. Nikitin'in Hikayesi", *Raboçaya Gazeta*, no: 198, 28 Ekim 1917.
56 "Cephe", *Novaya Zin*, no: 164, 27 Ekim 1917.
57 *Ordu Tarihi Merkez Arşivi*, Karargâh Komutanlığı İdaresi Fonu, dosya no: 813, folyo 41.
58 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon: 1052, dosya no: 343, 1917.
59 P. N. Malyantovich, *Devrim ve Adalet* (çeşitli fikir ve derlemeler), Zadruga Yayınları, Moskova, 1918, s. 202-204.
60 agy., 208-209.
61 "1917'de Geçici Hükümetin Son Saatleri", *Krasny Arşivi*, 1933, c. 1 (56), s. 137.
62 "Şehir Duması", *Reç*, no: 252, 26 Ekim 1917.
63 agy.
64 agy.
65 agy.
66 "Belgeler", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. 7, Berlin, 1922, s. 299.
67 N. V. Kukolnik, "İmparatoriçe Elizabeth Döneminde Kışlık Saray İnşaası (1753-1762)", *Russki Vestnik* (Rus Habercisi), St. Petersburg, 1841, c. 4, s. 15.
68 P. N. Malyantovich, *Devrim ve Adalet* (çeşitli fikir ve derlemeler), Zadruga Yayınları, Moskova, 1918, s. 215.
69 V. İ. Lenin, "Marksizm ve Yükselişi", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. 21, 1. Kitap, s. 226.
70 V. İ. Lenin, *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap I, s. 266.
71 V. İ. Lenin, "Bir Yabancı Tavsiyesi", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 97.
72 V. İ. Lenin, "İki Taktik", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. III, s. 298.
73 V. İ. Lenin, "Bir Yabancı Tavsiyesi", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 98.
74 agy., s. 97.
75 agy., s. 98.
76 agy.
77 agy.
78 agy.

BEŞİNCİ BÖLÜM
İKİNCİ BÜTÜN RUSYA SOVYETLERİ KONGRESİ

1 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Devlet Basımı, Moskova-Leningrad, 1928, s. 53, Editoryal not.
2 "Sovyetler Kongresi", *Raboçi Put*, no: 46, 26 Ekim 1917.
3 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Moskova-Leningrad, 1928, s. 32.
4 agy.
5 agy., s.33.
6 agy.
7 agy., s. 36.
8 agy.
9 agy., s. 36.
10 agy., s. 39.
11 agy., s. 38.
12 agy., s. 37.
13 agy., s. 38
14 agy., s. 35-36.
15 agy., s. 41.

16 agy., s. 44-45.
17 agy., s. 45.
18 agy.,s. 42.
19 agy., s. 49-50.
20 agy., s. 50.
21 agy., s. 52.
22 agy., s. 53.
23 agy., s. 53-56.
24 "Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Askeri Devrim Komitesi Emirleri", Merkez Yürütme Komitesi ve Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 208, 27 Ekim 1917.
25 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Devlet Basımı, Moskova-Leningrad, 1928, s. 57.
26 V. İ. Lenin, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Kongresi", 7-8 Kasım (25-26 Ekim) 1917, Barış Üzerine Rapor, 8 Kasım (26 Ekim) 1917, *Lenin-Stalin*, 1917, İng. basım, s. 618.
27 agy., s. 618-619.
28 agy., s. 619.
29 agy.
30 agy., s. 620.
31 agy., s. 621.
32 agy., s. 622.
33 agy., s. 621.
34 agy.
35 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Devlet Basımı, Moskova-Leningrad, 1928, s. 65.
36 V. İ. Lenin, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Kongresi", 7-8 Kasım (25-26 Ekim) 1917, Barış Üzerine Rapor, 8 Kasım (26 Ekim) 1917,*Lenin Stalin*, 1917, İng. basım, s. 623.
37 agy.
38 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Devlet Basımı, Moskova-Leningrad, 1928, s. 17-18.
39 agy., s. 18.
40 agy., s. 21.
41 V. İ. Lenin, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Kongresi", 7-8 Kasım (25-26 Ekim) 1917, Toprak Sorunu Üzerine Rapor, 8 Kasım (26 Ekim) 1917, *Lenin-Stalin*, 1917, İng. basım, s. 623.
42 agy.
43 agy., s. 627.
44 agy.
45 agy., s. 630.
46 agy., s. 627.
47 V. İ. Lenin, "Tarımsal Yenileme Programı", *Toplu Eserler*, Rusça basım, c. IX, s. 74.
48 agy.
49 V. İ. Lenin, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Kongresi", 7-8 Kasım (25-26 Ekim) 1917, Toprak Sorunu Üzerine Rapor, 8 Kasım (26 Ekim) 1917, *Lenin-Stalin*, 1917, İng. basım, s. 623.
50 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Devlet Basımı, Moskova-Leningrad, 1928, s. 74.
51 V. İ. Lenin, "Ekim Devrimi'nin Dördünce Yıl Dönümü", *Toplu Eserler*, Rusça basım, c. XXII, s. 26.
53 *Merkez Arşivleri*, "İkinci Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Kongresi", Devlet Basımı, Moskova-Leningrad, 1928, s. 79-80.
54 agy., s. 83.
55 agy., s. 92.

1 A. F. Kerenski, "Uzaklardan", Makale Özeti 1920-1921, Paris 1922, s. 206.
2 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi,* c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 131.
3 agy., s. 136.
4 *Ordu Tarihi Merkez Arşivi*, Birinci Ordu Personel Fonu, dosya no: 378-245, folyo. 1-2.
5. agy., folyo 3.
6 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 380, dosya no: 26, 1917, folyo 18.
7 agy.
8 *Ordu Tarihi Merkez Arşivi,* Birinci Ordu Personel Fonu, dosya no: 379-245, folyo. 5.
9 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi,* c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 150.
10 agy., s. 151.
11 "Belgeler", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. VII, Berlin 1922, s. 304-305.
12 agy., s. 306.
13 agy., s. 307.
14 agy., s. 308.
15 agy., s. 309.
16 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 543, dosya no: 10, 1917, folyo 45.
17 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 286, 1917, folyo 6.
18 "Kurtarma Komitesinin Örgütlenmesi", *Raboçaya Gazeta*, no: 198, 28 Ekim 1917.
19 agy.
20 agy.
21 A. N. Grekov, "Petrograd'ta Kazak Güçleri Birliği", *Donskaya Letopis,* (Don Arşivi), 1923, no: 2, s. 272-277.
22 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 328, 1917, 1. bölüm, folyo 82 (ters taraf).
23 agy., folyo 21.
24 agy., folyo 82 (ters taraf).
25 Bay George Buchenan, *Rusya'daki Misyonum ve Diğer Diplomatik Anılar,* Boston, Little, Brown & Company, 1923, c. II, s. 208-209.
26 "Kerenski'nin Kuzey Cephesi Komutanına Telegrafı", *Raboçaya Gazeta,* no: 198, 28 Ekim 1917.
27 "Belgeler", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. VII, Berlin 1922, s. 310-311.
28 agy., s. 315.
29 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 380, dosya no: 10, 1917, folyo 44.
30 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, 1917, folyo 1.
31 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 380, dosya no: 26, 1917, folyo 8.
32 agy., folyo 1 ve 2.
33 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 380, dosya no: 26, 1917, folyo 22.
34 agy., folyo 25 ve 26.
35 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, 1917, folyo 4.
36 agy., folyo 2.
37 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi,* c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 158.
38 N. Podvoisky, "Ekim Günlerinde", *Sovyet Rejiminin İlk Aylarında Lenin,* Parti Yayınları, Moskova, 1933, s. 64.
39 V. İ. Lenin, "Helsingfors İle Direkt Hattan Konuşma, 9 Kasım (27 Ekim) 1917", *Toplu Eserler*, Rusça basım, c. XXII, s. 27-28.
40 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 1, dosya no: 4, folyo 4.
41 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon

1236, katalog no: 1, dosya no: 12, folyo 5.
42 V. B. Stankeviç, *Anılar*, 1914-1919, Berlin, 1920, s. 269.
43 agy.
44 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 161.
45 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, folyo 42.
46 agy., folyo 8.
47 agy., folyo 7.
48 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 161.
49 agy.
50 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, 1917, folyo 10.
51 agy.
52 agy., folyo 12.
53 agy., folyo 13.
54 agy., folyo 15.
55 "Emir", Merkez Yürütme Komitesi ve Petrograd İşçi ve asker Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 210, 29 Ekim 1917.
56 "Tüm Halka", Merkez Yürütme Komitesi ve Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 210, 29 Ekim 1917.
57 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, Kitap Havuzu, Broşür Fonu, katalog no: 9283.
58 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 1, dosya no: 3, folyo 9.
59 agy., folyo 9.
60 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 341, folyo 38.
61 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 1, dosya no: 4, folyo 6.
62 agy., folyo 4.
63 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 284, 1917, folyo 49.
64 V. B. Stankeviç, *Anılar*, 1914-1919, Berlin, 1920, s. 270.
65 V. Vladimirova. "Kapitalistlere Sosyalist Servis Yılı", Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad, 1927, s. 26.
66 "Askeri Devrim Komitesi", *Novaya Zin*, no: 167, 30 Ekim 1917.
67 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 284, 1917, folyo 33.
68 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 72, 1917, folyo 5-8.
69 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 328, 1. Bölüm 1917, folyo 13.
70 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri, "H.C.W." c. II.
71 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 284, 1917, folyo 24.
72 agy., folyo 26.
73 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 284, 1917, folyo 58-59.
74 V. Vladimirova. "Kapitalistlere Sosyalist Servis Yılı", Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad, 1927, s. 29.
75 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 328, 1. Bölüm 1917, folyo 4.
76 "Devrimin Savunması İçin Putilov İşçilerinin Yaptıkları", Askeri Komiserlik Büro Bülteni, no: 2, Savaş İçin Halk Komiserliği Büro Organı, no: 1-8, 1917-1918, Leningrad Parti Yayınları, 1933, s. 6.
77 *"Üç Devrimde Putilov İşçileri"*, Putilov İşletmesi Tarihi, Fabrikalar Tarihi Yayınları, Moskova, 1933, s. 408.
78 V. İ. Lenin, "Bir Yabancı Tavsiyesi",

Toplu Eserler, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 98.
79 P. Dnevnitsky, "Kutsal Hata", *Yedistvo* (Birlik), no: 174, 29 Ekim 1917.
80 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 2, dosya no: 15, folyo 12.
81 agy., folyo 11.
82 agy., folyo 46.
83 agy.
84 agy., folyo 44.
85 agy., folyo 12.
86 agy., folyo 14.
87 agy., folyo 14 (ters taraf).
88 agy., folyo 21.
89 agy.
90 agy., folyo 41.
91 agy., folyo 20.
92 agy., folyo 26.
93 agy., folyo 20.
94 agy., folyo 16.
95 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 1, dosya no: 59a, folyo 153.
96 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 1, dosya no: 21, folyo 8.
97 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 1, dosya no: 60, folyo 5.
98 agy., folyo 2.
99 "Petrograd Askeri Bölgesine Talimat", *Pravda*, no: 174, 31 Ekim 1917.
100 V. İ. Lenin, "Petrograd Garnizonu Alay Temsilcileri Konferansı, 11 Kasım (29 Ekim) 1917", *Toplu Eserler*, Rusça basım, c. XXII, s. 31.
101 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 49, 1917, folyo 20.
102 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 162.
103 agy., s. 163.
104 V. İ. Lenin, "Petrograd Garnizonu Alay Temsilcileri Konferansı, 11 Kasım (29 Ekim) 1917", *Toplu Eserler*, Rusça basım, c. XXII, s. 30-31.
105 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 163.
106 "Sovyetler Kongresi", Demiryolu İşçilerinin Bolşevik Yasalarını Reddetmeleri" *Raboçaya Gazeta*, no: 198, 28 Ekim 1917.
107 P. Wompe, "Ekim Devrimi ve Demiryolu İşçileri", Demiryolu İşçileri Sendikası Merkez Komitesi Tarafından Yayınlanmıştır, 1924, s. 22.
108 RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Kayıtları, Ağustos 1917-Şubat 1918, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad, 1929, s. 145.
109 agy., s. 146.
110. *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 2, dosya no: 14, 2. Bölüm, folyo 48.
111 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 165
112 "Asker Devrim Komitesi Bülteni", *Novaya Zin*, no: 170, 2 Kasım 1917.
113 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 543, dosya no: 10, 1917, folyo 26, ters yüz.
114 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, 1917, folyo 25.
115 agy.
116 *Ordu Tarihi Merkez Arşivi*, Savaş Bakanlığı Fonu, dosya no: 1592/s, folyo 53.
117 *Ordu Tarihi Merkez Arşivi*, 17. Ordu fonu, dosya no: 425-095, folyo 423-424.
118 agy., folyo 367.
119 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 165.
120 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon

336, dosya no: 102, 1917, folyo 4-5.
121 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, 1917, folyo 27-28.
122 agy., folyo 33.
123 "Krasnoye Selo Bölüğü", *Pravda*, no: 175, 1 Kasım 1917.
124 V. B. Stankeviç, *Anılar*, 1914-1919, Berlin, 1920, s. 279.
125 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 171.
126 agy.
127 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 2, dosya no: 14, 1. Bölüm, folyo 14.
128 agy.
129 "Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Toplantısı", *Novaya Zin*, no: 169, 1 Kasım 1917.
130 P. N. Krasnov, "İç Cephe", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. I, ikinci basım, Berlin, 1922, s. 172.
131 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1052, dosya no: 343, folyo 35.
132 agy., folyo 36.
133 agy., folyo 39.
134 *57 Ordu Tarihi Merkez Arşivi*, Karargâh Komutanlığı İdaresi Fonu, dosya no: 816, folyo 152.

YEDİNCİ BÖLÜM
MOSKOVA'DA PROLETER DEVRİM

1 *Moskova Parti Arşivi*, RSDİP Moskova Komitesi Tutanakları.
2 *Ekim Devrimi Moskova Arşivi*, Moskova Sovyetleri, fon 94, katalog no: 1, dosya no: 25, folyo 15.
3. "İşçi Vekilleri Sovyeti", "25 Ekim İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti Toplantısı", İşçi Vekilleri Moskova Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 197, 26 Ekim 1917.
4 agy.
5 agy.
6 *Ekim Devrimi Moskova Arşivi*, Moskova Sovyetleri, fon 94, katalog no: 1, dosya no: 25, folyo 24.
7 agy.
8 "25 Ekim Şehir Duma toplantısı", İşçi Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı no: 197, 26 Ekim 1917.
9 agy.
10 agy.
11 A. N. Voznesensky, *Moskova 1917*, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1927, s. 151.
12 "25 Ekim Şehir Duma toplantısı", İşçi Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 197, 26 Ekim 1917.
13 agy.
14 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon no: 1, dosya no: 2, s. 530.
15 "İşçi ve Asker Vekilleri Moskova Sovyeti Askeri Devrim Komitesi", İşçi Vekilleri Moskova Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 197, 26 Ekim 1917.
16 *Askeri Tarih Merkez Arşivi*, roll 14, folyo 1395, sıra no: 1481.
17 "İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi Ortak Toplantısı", İşçi Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 198, 27 Ekim 1917.
18 agy.
19 A. N. Voznesensky, *Moskova 1917*, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1928, s. 161.
20 "Son Saat", *Sotsial-Demokrat*, no: 194, 27 Ekim 1917.
21 agy.

22 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, kopyalar 1917, c. II.
23 "Moskova'daki Durum", *Vperyod, Moskova*, no: 194, 28 Ekim 1917.
24 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, Moskova Askeri Devrim Komitesi Fonları, dosya no: 495-163 folyo 1.
25 agy.
26 "Genel Karargâh ve Kamu Güvenliği Moskova Komitesi 1917", *Krasny Arşivi*, 1933, c. VI, s. 29.
27 agy., s. 30.
28 agy.
29 A. Sclichter, "Moskova Hatıraları", *Proletarskaya Revolutsin* (Proleter Devrim), 1922, no: 10, s. 194.
30 "Bölge Dumaları Üyeleri Genel Mitingi", İşçi Vekilleri Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 199, 28 Ekim 1917.
31 A. Sclichter, "Moskova Hatıraları", *Proletarskaya Revolutsin* (Proleter Devrim), 1922, no: 10, s. 197.
32 "Genel Karargâh ve Kamu Güvenliği Moskova Komitesi 1917", *Krasny Arşivi*, 1933, c. VI, s. 30-31.
33 agy., s. 33.
34 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
35 "Genel Karargâh ve Kamu Güvenliği Moskova Komitesi 1917", *Krasny Arşivi*, 1934, c. IV, s. 181.
36 "Moskova Kremlin'in Kadetler Tarafından İşgalinin Hatıraları", İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
37 agy.
38 "Kremlin'de", *Hatıralar*, İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
39 "Belgeler", "Moskova'da Ekim", *Borba Klassow* (Sınıf Mücadelesi), 1931, no: 6-7, s. 99.
40 "Moskova için Düzen", *Trud*, no: 180, 29 Ekim 1917.
41 "Bir Anons", *Trud*, no: 180, 29 Ekim 1917.
42 "Genel Karargâh ve Halkın Güvenliği Moskova Komitesi 1917", *Krasny Arşivi*, 1933, c. VI, s. 33.
43 agy., s. 33-34.
44 agy., s. 32.
45 "İşçilere", İşçi Vekilleri Moskova Sovyeti *İzvestia*'sı, no: 199, 28 Ekim 1917.
46 agy.
47 *Assya*, "Şehir Bölgelerinde Ekim 1917", Moskovski Raboçi Yayınevi, Moskova 1922, s. 61.
48 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
49 *Sotsial-Demokrat*, no: 195, 28 Ekim 1917.
50 "Moskova Askeri Devrim Komitesi", *Krasny Arşivi*, 1927, c. IV, s. 70.
51 "Genel Karargâh ve Halkın Güvenliği Moskova Komitesi 1917", *Krasny Arşivi*, 1933, c. VI, s. 35.
52 agy., s. 35-36.
53 agy., s. 37.
54 agy., s. 38.
55 agy., s. 39.
56 *Ulaşım Endüstrisindeki Sendika Hareketleri Tarihi*, Istproftran Yayınları, Moskova 1924, s. 80.
57 agy.
58 A. N. Voznesensky, *Moskova 1917*, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad, 1928, s. 172.
59 *Ulaşım Endüstrisindeki Sendika Hareketleri Tarihi*, Istproftran Yayınları, Moskova 1924, s. 80.
60 "Moskova'daki Ekim Devrimi Tarihinden", *Proletarskaya Revolutsia*, 1923, no: 9 (21), s. 226.

61 *Ekim Devrimi Moskova Arşivi*, Moskova Askeri Devrim Komitesi Fonu, dosya no: 48/48, folyo 1.
62 *Ekim Devrimi Moskova Arşivi*, Moskova Meclisi Fonu, Halkın Güvenliği Komitesi Bülteni, no: 4, 31 Ekim 1917.
63 *Ulaşım Endüstrisindeki Sendika Hareketleri Tarihi*, Istproftran Yayınları, Moskova 1924, s. 115-116.
64 "Halk Güvenliği Moskova Komitesi Genel Karargâhı", *Krasny Arşivi*, 1933, cilt 6 (61), s. 41.
65 agy., s. 42.
66 "Moskova'da", "Konferanslar", *Trud*, no: 181, 31 Ekim 1917.
67 "Genel Mezar", *R.C.P. Moskova Organisyonu Üyelerinin Düşüşü ve Ölümünün Biyografik Sözlüğü*, c. I, Moskova 1922, s. 188.
68 "Moskova Askeri Devrim Komitesi Tarihine Bir Katkı", *Krasny Arşiv*, 1932, c. 5-6 (54-55), s. 133.
69 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, Moskova Askeri Devrim Komitesi Fonu, dosya no: 643/46, folyo 1.
70 agy.
71 V. İ. Lenin, "14 Kasım 1917 Tarihli RSDİP (B) Merkez Yürütme Komitesi Toplantısında Yapılan Söylevler", *Lenin ve Stalin*, 1917, s. 634.
72 agy.
73 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, Moskova Askeri Devrim Komitesi Fonu, dosya no: 643/46, folyo 1.
74 agy.
75 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, Moskova Askeri Devrim Komitesi Fonu, dosya no: 239/239, folyo 1.
76 V. İ. Lenin, "Dışarıdan Seyreden Birinin Öğütleri", *Toplu Eserler*, c. XXI, Kitap II, s. 97.
77 agy.
78 agy., s. 98.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
CEPHEDE PROLETER DEVRİM

1 "Belgeler", *Rus Devrimi Arşivi*, c. VII, Berlin 1922, s. 305.
2 agy., s. 315.
3 A. İ. Denikin, *Moskova'daki Kargaşanın Tutanakları*, c. II, Paris 1922, s. 144.
4 M. D. Bonch-Bruyevich, İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
5 A. Dickhof-Derenthal, "Perezhitoye'de Ekim Devriminin Silüeti", *Devrim Yılında*, Verf Yayınları, Moskova 1918, cilt I, s. 53-54.
6 V. İ. Lenin, "Politik Durumla İlgili Karar Taslakları", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, s. 161.
7 "Cephede Ekim", *Krasny Arşivi*, 1927, c. 4 (23), s. 156.
8 agy., s. 170.
9 agy.
10 "Tüm-Ordu Komitesinin Demiryolu İşçileri Sendikası Tüm-Rusya Yürütme Komitesine Yaptığı Başvuru", *Tam-Ordu Komitesi Bülteni*, no: 4, 31 Ekim 1917.
11 *Tarihi Belgelerde 1917 Devrimi*, Tiflis 1930, s. 160-161.
12 "İşçi ve Asker Vekilleri Petrograd Meclisi Askeri Devrim Komitesi", *Raboçi Put*, no: 45, 25 Ekim 1917.

13 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
14 "Cephede Ekim", *Krasny Arşivi*, 1927, c. 4 (23), s. 180.
15 agy., s. 180-181.
16 agy., c. 5 (24), s. 74.
17 agy., s. 75.
18 agy.
19 agy., c. 4 (23), s. 161.
20 agy., s. 186.
21 agy., s. 186-187.
22 agy., s. 187.
23 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 222-092, folyo 348.
24 agy., dosya no: 222-278, folyo 123-124.
25 "88. Petrovski Piyade Alayı Temsilcilerinin Raporu", *Pravda*, no: 181, 5 Kasım 1917.
26 agy.
27 agy.
28 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 222-778, folyo 114.
29 "Cephede Ekim", *Krasny Arşivi*, 1927, cilt 4 (23), s. 190.
30 agy., c. 5 (24), s. 90.
31 agy., s. 88, 89, 90.
32 agy., c. 4 (24), s. 192.
33agy., c. 5 (24), s. 71.
34 agy., s. 72.
35 agy., c. 4 (23), s. 164.
36 agy., s. 178-179.
37 agy., s. 189.
38 agy., c. 5 (24), s. 78.
39 agy., s. 99.
40 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 448-051, folyo 27.
41 "Aktif Servisteki Orduda Ekim Günleri", *Proletarskaya Revolutsia*, 1925, no: 3, s. 217.
42 agy.
43 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 448-051, folyo 25.
44 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 157-792, folyo 344.
45 "Bolşevikler Riga'da Nasıl Savaştı", *Raboçi* (İşçiler), no: 4, 28 Ağustos 1917.
46 "Riga Cephesi'nde", "Son Haberler", *Raboçi*, no: 1, 25 Ağustos 1917.
47 "Askerlere İftira Etmek", "Son Haberler", *Raboçi*, no: 2, 26 Ağustos 1917.
48 "Petrograd Askeri Bölgesi Karargâhı Subayları", *Pravda*, no: 173, 30 Ekim 1917.
49 "Kararnameler", "Cephenin Sesi", *Pravda*, no: 181, 5 Kasım 1917.
50 "İkinci Ordu Askeri Devrim Komitesinden", *Pravda*, no: 182, 7 Kasım 1917.
51 "İkinci Ordu Ordu Kongresi Bildirisi", "Ordu ve Devrim", *Pravda*, no: 189, 13 Kasım 1917.
52 "Orduya ve Deniz Kuvvetlerine Emir No: 2", *Pravda*, no: 190, 15 Kasım 1917.
53 "Cepheden", "107. Piyade Troitsky Alayı", *Pravda*, no: 180, 4 Kasım 1917.
54 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 157-792, folyo 243.
55 "Üçüncü Ordu Komitesi", *Golos*

Desyatoy Armii (10. Ordunun Sesi), no: 99, 8 Kasım 1917.

56 *Askeri Devrim Komitesi Merkez Arşivi*, Kuzey Cephesi Ordular Başkomutanlık Karargâhı Fonu, dosya no: 157-792, folyo 247.

57 agy., folyo 241-242.

58 "İkinci Ordu Kongresi (3 Kasım oturumu)", "Yoldaş Tsarev'in Konuşması", *Golos Tretey Armii* (Üçüncü Ordunun Sesi), no: 155, 4 Kasım 1917.

59 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.

60 agy.

61 agy.

62 V. V. Kamenshehikov, *Batı Cephesi'nde 1917*, İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.

63 *Askeri Tarih Merkez Arşivi*, Başkomutanlık Karargâh Fonu, dosya no: 815, folyo 178.

64 agy., folyo 179.

65 agy.

66 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.

67 agy.

68 agy.

69 "Ekim Devrimi ve Genel Karargâh", *Krasny Arşivi*, 1925, c. I (18), s. 166.

70 "Ekim Devrimi ve Genel Karargâh", *Krasny Arşivi*, 1925, c. I (18), s. 166.

71 agy.

72 *8. Ordu Ordu Komitesi Gazetesi*, no: 170, 6 Kasım 1917.

73 "Güneybatı Cephesi Olağanüstü Kongresi", *Soldatskaya Pravda*, no: 93, 1 Aralık 1917.

74 "Romanya Cephesi Askeri Devrim Komitesi", *İzvestia Frontovovo Otdela Rumcherod* (Romanya Cephesi Yürütme Komitesi Cephe Bölümü Gazetesi), no: 33, 27 Ekim 1917.

75 *Askeri Tarih Merkez Arşivi*, Başkomutanlık Karargâh Fonu, Karargâh Yardımcı Şef Yönetimi, Askeri Politik Bölümü, dosya no: 2075, folyo 223-224.

76 "Özel Cephe Kongresi", *İzvestia Frontovovo Otdela Rumcherod*, no: 37, 1 Aralık 1917.

77 agy.

78 agy., no: 38, 2 Aralık 1917.

79 agy.

80 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon no: 347, Romanya Cephesi 6. Ordu Askeri Devrim Karargâhı, dosya no: 12, folyo 371.

81 "Romanya Cephesi Köylü Vekilleri İkinci Kongre Kararları", *İzvestia Frontovovo Otdela Rumcherod*, no: 44, 9 Aralık 1917.

82 "4. Ordu Komutanından", *Vestnik Chetvertoi* (4. Ordu Habercisi), 2 Kasım 1917.

83 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.

84 agy.

85 agy.

86 agy.

87 agy.

88 agy.

89 A. Dickhof-Derenthal, "Perezhitoye'de Ekim Devriminin Silüeti", *Devrim Yılında*, Verf Yayınları, Moskova, 1918, Kitap 1, s. 54.

90 "Tam-Ordu Komitesi Telgrafı", *Golos Desyatoi Armii*, no: 100, 9 Kasım 1917.

91 agy.

92 "Ateşkesin Arifesinde", *Krasny Arşivi*, 1927, c. 4 (23), s. 205.

93 Sir George Buchenan, *Rusya'daki Misyonum ve Diğer Diplomatik Anılar*, Boston, Little Brown & Company, 1923, c. II, s. 225-226.

94 "Bay Dukhonin'e Hükümetin Emri", İşçi ve Asker Vekilleri Petrograd Meclisi Merkez Yürütme Komitesi *İzvestia*'sı, no: 221, 10 Kasım 1917.
95 V. İ. Lenin, "Radyo Mesajları", *Lenin ve Stalin*, 1917, İng. basım, s. 655.
96 V. İ. Lenin, "10 Kasım 1917 Tarihli Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Toplantısı", *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 76.
97 agy.
98 "Telefon Konuşmalarından Alıntılar", *Tam-Ordu Komitesi Bülteni*, no: 17, 13 Kasım 1917.
99 V. V. Kamenshehikov, *Batı Cephesi'nde 1917*, İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
100 "Ateşkesin Arifesinde", *Krasny Arşivi*, 1927, c. 4 (23), s. 230.
101 "Genel Karargâh Üyeleri Konferansı", *Mogilevskaya Zin*, no: 194, 20 Kasım 1917.
102 M. D. Bonch-Bruyevich, *Hatıralar*, İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W." c. II.
103 agy.
104 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.
105 A. İ. Denikin, *Rusyadaki Kargaşa Tutanakları*, c. II, Paris 1922, s. 144.
106 agy., s. 153.

DOKUZUNCU BÖLÜM
HÜKÜMETİN OLUŞTURULMASI

1 V. İ. Lenin, "Petrograd Garnizon Alayları Temsilcileri Konferansı", 11 Kasım (29 Ekim) 1917, *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 30.
2 *Sendika Arşivleri*, fon 25, dosya no: 202 1917, folyo 12.
3 agy., folyo 6.
4 agy., folyo 9.
5 agy., folyo 11.
6 agy.
7 agy., folyo 14.
8 "Sosyalist Parti Konferansı", *Novaya Zin*, no: 168, 31 Ekim 1917.
9 V. İ. Lenin, "RSDİP (B) Merkez Komitesi Toplantısındaki Konuşma", 14 Kasım 1917, *Lenin ve Stalin*, 1917, İng. basım, s. 634.
10 agy.
11 agy.
12 *RSDİP Merkez Komitesi Tutanakları*, Ağustos 1917-Şubat 1918, Moskova-Leningrad 1929, s. 155-156.
13 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 12.
14 V. İ. Lenin, "RSDİP (B) Merkez Komitesinin Sosyalist Partilerle yaptığı Anlaşmaların Kararnameleri", 15 Kasım 1917, *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 36.
15 agy., s. 37.
16 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 22.
17 *Sendika Arşivleri*, fon 25, dosya no: 202, folyo 43.
18 agy.
19 agy., folyo 46.
20 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 26.

21 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.

22 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 23.

23 V. İ. Lenin, "17 (4) Kasım 1917 Tarihli Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Toplantısı", "Basın'ın Özgürlüğü Üzerine Söylevler", *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 43-44.

24 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 26.

25 V. İ. Lenin, "17 (4) Kasım 1917 Tarihli Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Toplantısı, Sol Sosyalist Devrimcilerin Suçlamalarına Cevap", *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 45.

26 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 231.

27 *Raboçaya* gazetesinin baş makalesi, no: 205, 6 Kasım 1917.

28 Sir George Buchenan, *Rusya'daki Misyonum ve Diğer Diplomatik Anılar*, Boston, Little Brown &Company 1923, c. II, s. 218-219.

29 V. İ. Lenin, "Rus Sosyal-Demokratik İşçi Partisi (Bolşevikler) Merkez Yürütme Komitesinden", *Lenin ve Stalin*, 1917, İng. basım, s. 650.

30 agy., s. 651.

31 V. İ. Lenin, "Bolşevikler İktidarda Kalmayı Başarabilecekler mi?"nin ikinci baskısının önsözü, *Lenin ve Stalin*, 1917, İng. basım, s. 551.

32 *Sendika Arşivleri*, fon 25, dosya no: 34, folyo 3.

33 "A. M. Nikitin ile Röportaj", İşçi ve Asker Vekilleri Meclisi Merkez Yürütme Komitesi *İzvestia*'sı, no: 202, 20 Ekim 1917.

34 "Ekmek Sözü Vermişlerdi Ama Açlığa İtiyorlar", *Yedinstvo*, no: 178, 3 Kasım 1917.

35 "Yemek Komisyonundan", *Pravda*, no: 195, 21 Kasım 1917.

36 "Tüm Gerçek Vatandaşlar", İşçi ve Asker Vekilleri Merkez Yürütme Komitesi *İzvestia*'sı, no: 224, 13 Kasım 1917.

37 *İşçi ve Asker Hükümeti Emirlerinin Yasal Uygulaması*, no: 3, 8 Aralık 1917.

38 *Tribuna Gosudarstvennikh Sluzhashchikh* (Kamu Çalışanları Tribünü), 1917, no: 19, s. 3.

39 "İktidar Olmadan", *Raboçaya Gazeta*, no: 198, 28 Ekim 1917.

40 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 336, dosya no: 314, folyo 41-44.

41 agy., dosya no: 114, folyo 13.

42 agy., dosya no: 233, folyo 3.

43 agy.

44 agy., dosya no: 228, c. II, folyo 30.

45 agy., folyo 39.

46 agy., folyo 45 (7).

47 İç Savaş Tarihi Baş Makale Kurulu Sekreterliği Materyalleri "H.C.W.", c. II.

48 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 130, Roll B, katalog no: 6, dosya no: 6, folyo 45.

49 V. Nabokov, *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. IV, Berlin 1922, s. 91.

50 agy., s. 120.

51 "Köylü Vekilleri Kongresi", *Dyelo Naroda*, no: 204, 9 Kasım 1917.

52 "Köylü Vekilleri İkinci Tüm-Rusya Kongresi", *İşçi ve Asker Vekilleri Petrograd Meclisi Merkez Yürütme Komitesi Gazetesi*, no: 225, 14 Kasım 1917.

53 M. Gaisinsky, *1917 Köylüler İçin Bolşevik Mücadelesi*, Köylü Vekilleri Meclisi Tüm-Rusya Kongresi, Parti Yayınları, Moskova 1933, s. 189.
54 agy., s. 189.
55 V. İ. Lenin, "Köylü Vekilleri Sovyeti Olağanüstü Kongresi 23 Kasım-8 Aralık (10-25 Kasım) 1917", Zirai Konular Üzerine Söylevler, 27 Kasım, *Seçilmiş Eserler*, İng. basım, c. VI, s. 421.
56 agy., "Kararname Taslakları", s. 423-4.
57 agy., s.421.
58 agy.
59 agy.
60 V. İ. Lenin, "Köylü Kongresi, Lenin'in Söylevleri", *Novaya Zin*, no: 181, 15 Kasım 1917.
61 V. İ. Lenin, "Köylü Vekilleri Sovyeti Olağanüstü Kongresi, 23 Kasım-8 Aralık (10-25 Kasım) 1917", Sol Sosyalist Devrimcilerle Yapılan Anlaşmanın Kurallarının Raporu, 1 Aralık (18 Kasım), *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 87-88.
62 agy., s. 88.
63 "İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetlerinin Birleşmesi", *Pravda*, no: 191, 16 Kasım 1917.
64 agy.
65 "İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri Tüm-Rusya Kongresi C.E.C Birinci Tam Toplantısı, 15 Kasım", *Pravda*, no: 192, 17 Kasım 1917.
66 V. İ. Lenin, "İşçilerin, Kahraman Köylülerle İttifakı", *Seçilmiş Eserler*, İng. basım, c. VI, s. 425.
67 V. İ. Lenin, "Moskova Parti Memurlarının Toplantısı, 27 Kasım 1918", *Seçilmiş Eserler*, Rus baskısı, c. XXIII, s. 323.
68 *Utro Rossii*, no: 267, 21 Kasım 1917.
69 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 83.
70 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi Toplantı Konuşması, 12 Aralık (29 Kasım) 1917, Kurucu Meclis ve Anayasal Demokratik Parti Üyelerinin Tutuklanması Üzerine", *Seçilmiş Eserler*, İng. basım, c. VI, s. 437.
71 *Ekim Devrimi Kararnameleri* (Lenin tarafından Halk Komiserleri Konseyinin başkanı olarak imzalanan ve onaylanan Hükümet yasaları), 1. Ekim Devrimi'nden Kurucu Meclisin Feshine Kadar, Parti Yayınları, Moskova 1933, s. 210.
72 V. İ. Lenin, "RSDİP Merkez Komitesi toplantısındaki Kurucu Meclis ve Anayasal Demokrat Parti üyelerinin tutuklanması konusundaki konuşması", 12 Aralık (29 Kasım 1917), *Seçilmiş Eserler*, İng. basım, c. VI, s. 439.
73 "Hükümet Haberleşme", *Pravda*, no: 202, 30 Kasım 1917.
74 *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Tutanakları*, Tüm-Rusya C.E.C Yayını, Moskova 1918, s. 44.
75 V. İ. Lenin, "Devlet ve Devrim", *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 173.
76 agy., s. 171.
77 agy.
78 agy., s. 181.
79 F. Engels, "1801 Sosyal Demokrat Program Taslağının Eleştirisi", *Marx ve Engels'in Çalışmaları*, Rus baskısı, c. XVI, bölüm II, Parti Yayınları, Moskova 1936, s. 109.
80 V. İ. Lenin, "Birkaç Tez", *Seçilmiş Eserler*, İng. basım, c. V, s. 155.
81 J. Stalin, "Bir Kez Daha Sosyal-Demokratik Sapma", *Muhalefet, Makaleler, Söylevler 1921-1927*, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1930, s. 520.

82 V. İ. Lenin, "Marx'ın Fransa'daki İç Savaşı", *Lenin'in Derlemeleri*, Rus baskısı, c. XVI, Devlet Yayınları, Moskova-Leningrad 1930, s. 311.
83 V. İ. Lenin, "Bolşevikler İktidarda Kalmayı Başarabilecekler mi?" *Lenin ve Stalin 1917*, s. 518.
84 agy., s. 522.
85 agy., s. 523.
86 V. Bonch-Bruyevich, *Şubat ve Ekim Devrimlerindeki Mücadele Hattında*, ikinci basım, Federatsia Yayınları, Moskova 1931, s. 134.
87 A. A. Demyanov, "Gizli Geçici Hükümet Üzerine Notlar", *Russkoi Revolutsii Arşivi*, c. VII, Berlin 1922, s. 34.
88 "Eğitim Halk Komiserliğinden", Geçici İşçi ve Asker Hükümeti *İzvestia*'sı, no: 3, 1 Kasım 1917.
89 M. Zelikman, "Dosya Numarası Yok", *Prozhektör*, 1924, no: 3 (25), s. 10.
90 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1236, katalog no: 2, dosya no: 27, folyo 40.
91 "Petrograd Meclis Toplantısı", İşçi ve Asker Vekilleri Petrograd Sovyeti Merkez Yürütme Komitesi *İzvestia*'sı, no: 229, 18 Kasım 1917.
92 V. İ. Lenin, "18 Mart 1919 Tarihli Tüm-Rusya C.E.C. Özel oturumunda J. M. Sverdlov Anısına Yapılan Konuşma", *Toplu Eserler*, c. XXIV, s. 83.
93 *Ekim Devrimi Kararnameleri* (Lenin tarafından Halk Komiserleri Konseyinin başkanı olarak imzalanan ve onaylanan Hükümet yasaları), 1. Ekim Devrimi'nden Kurucu Meclisin Feshine Kadar, Parti Yayınları, Moskova 1933, s. 28-30.
94 "Rusya ve Doğunun Yorgun Muhammetçilerine", *Pravda*, no: 196, 22 Kasım 1917.
95 J. Stalin, "Türk Ermenistanı", *Lenin ve Stalin 1917*, İng. basım, s. 689.
96 *Ekim Devrimi Kararnameleri* (Lenin tarafından Halk Komiserleri Konseyinin başkanı olarak imzalanan ve onaylanan Hükümet yasaları), 1. Ekim Devriminden Kurucu Meclisin Feshine Kadar, Parti Yayınları, Moskova 1933, s. 393.
97 *Eski Dışişleri Bakanlığı Arşivi Gizli Belgelerinin Özeti*, no: 2, ikinci basım, Dış İlişkiler Halk Komiserliği Yayını, Petrograd 1927, s. 1.
98 V. İ. Lenin, "Yüksek Ulusal İktisat Konseyi Kurulması Konusunda Söylev", *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXII, s. 108.
99 V. İ. Lenin, "R.C.P.(B) 11. Kongresi", "Merkez Komitenin Politik Raporu" 27 Mart 1922, *Toplu Eserler*, Rus baskısı, c. XXVII, s. 255.
100 V. İ. Lenin, "Sovyet Hükümeti'nin Acil Görevleri", *Seçilmiş Eserler*, İng. basım, c. VII, s. 344.
101 V. İ. Lenin, "Halka", *Lenin ve Stalin 1917*, İng. basım, s. 646.
102 *Ekim Devrimi Merkez Arşivi*, fon 1232, V. I. Charnolusky, katalog no: 2, dosya no: 14, bölüm 1, folyo 8.
103 agy., folyo 109.
104 V. İ. Lenin, "Tehditkâr Karmaşa ve Onunla Nasıl Savaşılacağı", *Toplu Eserler*, c. XXI, İng. basım, Kitap I, s. 214.
105 V. İ. Lenin, "Bolşevikler İktidarda Kalmayı Başarabilecekler mi?" *Toplu Eserler*, İng. basım, c. XXI, kitap II, s. 47.
106 agy., s. 48.
107 J. Stalin, "Kolektif Çiftlik Şok İşçileri Tüm-Birlik Kongre Konuşması", 19 Şubat 1933, *Leninizm Problemleri*, 1945, İng. basım, s. 442.

Lenin önderliğindeki Rusya emekçileri tarafından 25 Ekim (7 Kasım) 1917 tarihinde gerçekleştirilen Sovyet Devrimi, 20. yüzyılın ve belki de insanlık tarihinin en önemli olaylarından biridir. Çağın temel karakteri bu devrimin doğurduğu sosyalist düzen ile kapitalizm arasındaki savaş tarafından belirlenmiştir. Bu büyük devrim, pek çok eserde işlenmiştir. İki cilt halinde sunulan bu eser ise, Sovyet Devrimi üzerine yapılmış en kapsamlı çalışmadır. Gorkiy, Molotov, Voroşilov, Kirov, Jdanov ve Stalin'in editörlüğünde Sovyet tarihçileri tarafından hazırlanan kapsamlı eserde öncelikle savaş içindeki Rusya'nın ayrıntılı bir tablosu çiziliyor. Ardından çarlığın yıkılışı ile sonuçlanan Şubat Devrimi, Şubat ile Ekim arasında cereyan eden olaylar ve nihayet Ekim Devrimi zengin kaynaklara başvurularak anlatılıyor. Tüm toplumsal sınıflar ile partilerin tutumları ayrıntıları ile inceleniyor, Bolşevik Partisi ve Lenin'in izlediği başarılı strateji bütün yönleriyle analiz ediliyor.

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

ISBN 975-6525-71-1(TK)
ISBN 975-6525-73-8
9 789756 525739